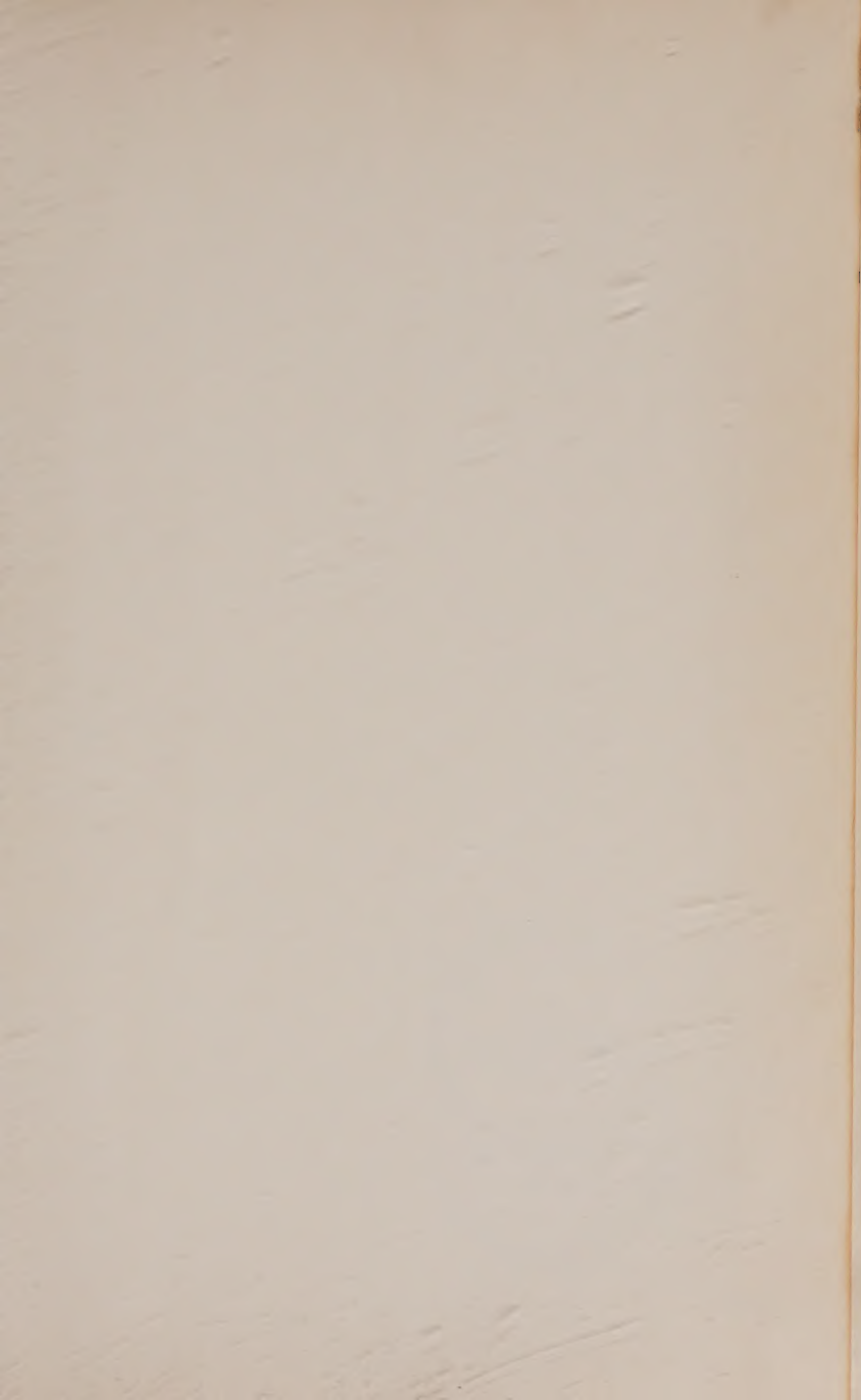
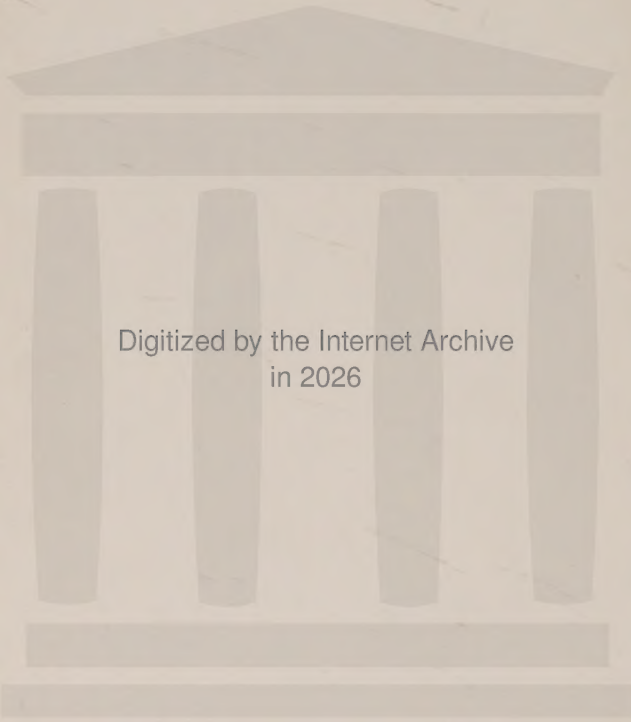

1882

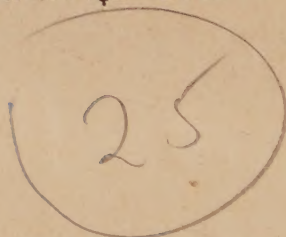
Digitized by the Internet Archive
in 2026

סעלמא לאגערלעך

דער קייסער פון פארטוגאל

פון שוועדישן :

מרדכי פארלערער

מיט דער ספעציעלער דערלויבעניש פון דער דיכטערין

פארלאג, סקאנדינאווישע, ווארשע

Selma Lagerlöf
CESARZ PORTUGALJI
Warszawa 1929

Printed in Poland

Druk. Sikora i Młaner Nowolipki &

סין רחל-לאהן
די איבערזעצונג געהיליקט.

מ. מ.

דאָס קלאַפּנדיקע האַרץ

ביז אין זיין טיפער עלטער איז יאָן אַנדערסאָן פון סקרול-
קאָ קיינמאָל נישט מיד געוואָרן צו דערציילן וועגן דעם טאָג, ווען
זיין קליין מיידעלע איז אויף דער וועלט געקומען.

ער האָט זיך דאָן געפּעדערט גאָר אינדערפרי און איז אַוועק
נאָך דער הייבין און נאָך אַנדערע וואַרטערנס. אָבער דערנאָך איז
ער שוין דעם גאַנצן פאַרמיטאָג, און אפילו אויך אַ שיינע פאַרשעה
נאָכמיטאָגצייט, אָפּגעזעסן אויפן קלאָץ אין דער האַלצקאַמער און
פּסדר געוואַרט און געוואַרט.

אינדרויסן האָט אָן אויפהער געגאַסן אַ שלאַקסרעגן, און הגם
יאָן איז געזעסן אונטערן דאַך, האָט ער פאַרט באַקומען זיין חלָק
פון דער נאַסקייט, וואָס האָט זיך דורכגעקריגן דורך די שפּאַרעס
אין די ווענט און געקאַפּעט דורכן צעלעכערטן דאַך; און דורך דעם
אַריינגאַנג אין דער קאַמער, וועלכע האָט נישט געהאַט קיין טיר,
האַט דער ווינט אַלע ווילע אַ כליאַסק-געטון דעם רעגן אויף אים.
אַזוי ווי מיט וואַסער פון אַ צעבער.

— ס'וואָלט, כ'לעבן, פּדאי געווען צו וויסן, צי ס'געפינט זיך
נאָך אַזאַ איינער, וועלכער מיינט, אַז איך פריי מיך אַזוי מיט דעם
קינד! — האָט ער געברעפּלט און דערביי אַזאַ שטויס געטון אַ שטיקל
האַלץ, אַז עס איז אַזש אויפן הויף אַרויסגעפּלויגן. — דאָס איז
שוין דאָס ערגסטע אומגליק, וואָס מיר האָט זיך געקאַנט טרעפּן.

חתונה געהאט האָבן מיר, איך און קאַטרינאַ, בלויז צו ליב דעם, ווייל
אונז איז שוין נמאס געוואָרן צו דינען באַ יענעם; מיר האָבן נישט
געוואָלט שטענדיק זיין קיין פאַראַבעק און דינסטמויד באַ עריקן פון
פאַליאַ. מיר האָבן זיך שוין אַמאָל געוואָלט דערשלאָגן צו אַן אייגן
שטיקל באַלעבאַטישקייט אויך, אָבער נישט כדי באַלד צו האָבן
קינדער!

ער האָט אָנגעשפּאַרט דעם קאַפּ אויף די הענט און שווער
אָפּגעזיפּצט. פאַרשטייט זיך, אַז די קעלט, די נאַסקייט און דאָס
לאַנגווייליקע וואַרטן האָבן אים נישט גרינגער געמאַכט זיין ביטער
געמיט. אָבער נישט בלויז דאָס אַליין איז געווען די סיבה פון
זיין האַרצביטערניש. ער האָט זיך באַקלאָגט איבער גאָר עפּעס
אַנדערש.

— נו, יא, אַרבעטן שווער מוז איך דאָך יעדן טאָג פון אינ-
דערפרי ביזן אָונט, אָבער איך האָב מיך כאַטש געקאַנט אַפרוען באַ-
נאַכט; נאָר פון היינטמאָל אָן וועט דאָס ברעקעלע אָנהייבן
שרייען, אַזוי אַז איך וועל שוין קיין נאַכטרו אויך נישט האָבן.
ווען דאָס איז אים אינגאַנצן קלאָר געוואָרן, האָט ער נאָך מער
עגמט נפש געקריגן. ער האָט אַוועקגענומען די הענט פון פנים און
זיי אַזוי פאַרבראַכן, אַז די גלידער האָבן אַזש געקנאַקט.

— ביז איצט האָבן מיר זיך נאָך ווי ס'איז אָן עצה געגעבן
מיט חיונה, ווייל קאַטרינאַ פלעגט דאָך אַוועקגיין אויף אַרבעט צו-
גלייך מיט מיר, אָבער פון היינט אָן וועט זי שוין מוזן בלייבן זיצן
אין שטוב און אָפהייסן דאָס נפּשל.

ער האָט מיט פינצטערע בליקן געקוקט פאַר זיך, און אים
האָט זיך געדאַכט, אַז ער זעט שוין, ווי אויף דעם פאַרנאַכטיק טונ-
קעלן הויף שאַרט זיך דער הונגער און זוכט, ווי אַזוי זיך אַריינצו-
כאַפּן אין זיין הייז.

— נו, מאַ!... — האָט ער אַ ברום-געטון, און כדי זיינע רייד
נאָך מער קראַפט צוצוגעבן, האָט ער מיט ביידע פויסטן געקלאָפּט
אין קלאַץ. — איך קאָן בלויז דאָס זאָגן, אַז ווען איך וואָלט זיך
געריכט אויף אַזאַ מעשה, טאַקע דעמאָלט, ווען עריק פון פאַליאַ
איז צוגעקומען צו מיר און מיר פאַרגעלייגט, איך זאָל פאַר מיר

בויען א הייזל אויף זיין נחלה, און האָט חוצדעם מיר נאָך גע-
שענקט אַ ביסל אַלט געהילץ אויך. . . יא, ווען איך וואָלט דאָס
געקאָנט דאָן פאַרויסזען, וואָלט איך אים גלייך מוחל געווען די
טובה און ליבערשט אויף מיין גאנץ לעבן געווען פאַרבליבן אין
דער שטאַלקאַמער פון פאַליאַ. . .

האַרבע דיבורים זענען דאָס געווען. ער האָט עס אַליין אויך
געפילט, אָבער ער האָט נישט געהאַט קיין חשק זיי צוריק-
צוציען.

— פון מיינעטוועגן, ווען ס'זאָל אפילו געשעען עפעס. . . —
האָט ער ווידער אָנגעהויבן רעדן צו זיך אַליין; ער איז שוין אַזוי
אויפגעהעצט געווען פון זיינע געדאַנקען, דאָס ער האָט שיער
פאַרן מויל נישט געברענגט, אַז עס וואָלט אים נישט געאַרט, ווען
עס זאָל אפילו מיטן קינד געשעען עפעס אַ פאַרפאַל, נאָך איי-
דער עס קומט אויף דער וועלט. ער האָט אָבער נישט באַוויזן צו
פאַרענדיקן דעמדאָיקן געדאַנק, ווי צו זיינע אויערן איז פּרֹוצלינג
דורך דעם ווענטל דערגאַנגען אַ פישטשען, ווי פון אַ הינדל.

די האַלצקאַמער איז געווען צוגעבויט צום הייזל, און יעדעס
מאָל, וואָס ער האָט זיך איינגעהאַכט, האָט ער דייטלעך דערהערט
דאָסדאָזיקע פישטשען. פאַרשטייט זיך, אַז יאן האָט זיך באַלד משער
געווען, וואָס דאָס איז אַזוינס. דערנאָך איז ער שוין אַזוי געבליבן
זיצן אַ לאַנגע וויילע, שטיל און אומבאַוועגלעך, נישט אַרויסווייזנ-
דיק נישט קיין פרייד און נישט קיין לייד. צום סוף האָט ער
לייכט אַ הייב געטון מיט די אַקסלען און געזאָגט:

— נו, מילא, פאַרפאַלן, אַז ס'איז שוין דאָ, — טאָ זאָל עס
שוין זיין, אָבער איצט וועלן זיי דאָך מיך, אום גאָטס ווילן, שוין
מעגן אַריינלאָזן אין שטוב, זיך אַ ביסל אָנצוואַרעמען די געפרוי-
רענע ביינער מיינע!

אָבער די דאָזיקע דערלייכטערונג איז אים נישט אַזוי שנעל
באַשערט געווען און ער האָט נאָך דאָרט געמוזט שעהנחייז זיצן
אין וואַרטן.

דער רעגן האָט כסדר געגאָסן ווי אַ מבול און דער ווינט
האָט זיך געשטאַרקט. הגם עס איז ערשט געווען סוף חודש אויגוסט,

האָט יאָנען אַדורכגענומען אַז עסעדיקע קעלט, ווי אין אַ נאָועמ-
בער-טאָג.

צו דעם אַלעם איז יאָנען אַריין אַ מחשבה אין קאָפּ, וואָס האָט
אים שוין גאָר טרויעריק געמאַכט אין פאַרשטאַפּט נאָך מער עגמת
נפש. ער האָט איצט דערפילט, ווי גרינגעשעצט ער ווערט און ווי
נישטיק ער איז באַ אַלעמען אין די אויגן.

— אָט געפינען זיך איצט באַ קאַטרינאַ אין שטוב דריי
ווייבער, אַ חוץ דער הייבין, — האָט ער געוואָרטשעט, — און
עס זאָל דאָס כאַטש איינער פון זיי איינפאַלן אַרויסצוקומען און
מיר זאָגן, צי עס איז אַ יינגל, אָדער אַ מיידל!

ער האָט צוגעלייגט זיין אויער צו דער וואַנט און געהערט,
ווי מען מאַכט פייער אין קיך. דערנאָך האָט ער געזען, ווי די
ווייבער זענען געלאָפן צום קוואַל נאָך וואַסער; אָבער קיין איינע
פון זיי האָט זיך צומאָל נישט וויסנדיק געמאַכט וועגן אים.

אינדעם האָט ער ווידער זיך פאַרשטעלט דאָס פנים מיט די
הענט און זיך אָנגעהויבן טרויעריק וויגן אַהין און אַהער.

— הער זיך איין, מיין טייערער יאָן אַנדערסאָן, — האָט
ער גערעדט צו זיך אליין. — וואָס איז דאָס עפעס מיט דיר ?
פאַרוואָס גייט עס דיר אַלעמאָל אַזוי שלים-שליממולדיק ? פאַרוואָס
ביזטו תמיד אַזוי פאַרדאָנהט ? און פאַרוואָס האָסטו דיר טאַקע נישט
גענומען אַ שיין, יונג מיידל פאַר אַ חייב, נאָר געמוזט חתונה
האַבן מיט דערדאָזיקער אַלטער מויד, — מיט דער מעקלעריין
קאַטרינאַ באַ עריקן פון פאַליאַ ?

עס האָט אים איצט אַזוי שטאַרק פאַרקלעמט באַם האַרץ,
אַז עטלעכע טרערן האָבן אים לאַרכגעקאַפּעט צווישן די פינגער.
— און פאַרוואָס, מיין טייערער יאָן אַנדערסאָן, ביסטו אַזוי
קנאַפּ אָנגעזעען אין דאָרף ? פאַרוואָס ביסטו אַזוי מינדערווערטיק
באַ יעדן איינעם ? דו ווייסט דאָך גאַנץ גוט, אַז עס זענען פאַראַן
נאָך אַזעלכע אַביונים ווי דו, און אויך אַזעלכע שוואַכע אַרבע-
טער ווי דו, אָבער קיינעם פון זיי מאַכט מען אַזוי נישט מיט דער
האַנט אַוועק ווי דו ! וואָס איז דיין חסרון, מיין טייערער יאָן
אַנדערסאָן ? ...

דידאָזיקע פראַגע פלעגט יאָן אָפּט זיך שטעלן, אָבער אַלע-מאָל אומזיסט; און אויך איצט האָט ער גאָר אַ קנאַפּע האָפּנונג געהאַט צו געפינען אַן ענטפּער אויף איר. וואָרים, אפשר איז עס גאָר אינגאַנצן קיין שום חסרון נישט געווען? אפשר קאָן מען דאָס דערקלערן פשוט דערמיט, וואָס גאָט און לייט זענען אומגערעכט קעגן אים?

אריינלאָזנדיק זיך אין דידאָזיקע געדאַנקען, האָט ער אוועק-גענומען די הענט פון פנים און זיך דערביי באַמיט צו מאַכן אַ שטרענגע מינע.

— הער זשע, מיין טייערער יאָן אַנדערסאָן, — האָט ער צו זיך אַליין געזאָגט, — אויב מען וועט נאָך ווען ס'איז באַווייליקן דיך אריינצולאָזן אין דיין שטיבל, זאָלסטו צומאָל נישט אַ קוק-טון אויפן קינד, נאָר זאָלסט גלייך צוגיין צום קאַמין און זיך דאָרט אוועקשטעלן אַנוואַרעמען, נישט אויסרעדנדיק קיין וואָרט צו קינעם!

— און אפשר וואָלסטו זיך גאָר אויפגעוויבן און אוועקגעגאַנגען פונדאָנען? — האָט ער ווייטער צו זיך אַליין געטענהט. — דו זאָרפסט דאָך שוין נישט זיצן דאָ, וויסנדיק, אז זי איז שוין בשלום איבערגעקומען; אדרבא, ווייז אַקאָרשט קאַטרינאַן און די אַנדערע ווייבער, אז דו קאָנסט דיר אַליין אויך דיין שטעטל באַשטיין — — —

ער האָט זיך שוין טאַקע געזאָלט אויפשטעלן, אָבער אין דער רגע האָט די באַלעבאָסטע פון פאַליאַ זיך באַוויזן אויף דער שוועל פון דער האַלצקאַמער. זי האָט זיך זייער פֿיין פאַרנייגט פאַר אים און אים געבעטן, ער זאָל זיך מטריח זיין אריינצוגיין אין שטיבל און אַ קוק-טון אויפן קינד.

יאָן איז געווען אזוי ביז, אז ווען נישט דאָס, וואָס די באַלעבאָסטע פון פאַליאַ אַליין האָט זיך דאָ מטריח געווען צו אים, וואָלט ער זיך זיכער נישט גערירט פון אָרט. אָבער מיט איר איז ער, פאַרשטייט זיך, מיטגעגאַנגען, הגם ער האָט זיך נישט שטאַרק געאיילט. דערביי האָט ער ווי ווייט מעגלעך זיך באַמיט נאָכצומאַכן דעם גאַנג און די מינע פון זיין באַלעבאָס עריק פון פאַליאַ, בשעת

יענער דערנענטערט זיך צו דער וואלארנע אין דער געמיינדע.
שטוב, פדי אריינצווארפן זיין שטימצעטל. און ס'איז אים טאקע
גאר גוט געלונגען אויסצוזען פונקט אזוי חשוב און אנגעברוגט,
ווי זיין באלעבאט.

— מוזל-טוב, יאן! ביטע, קומט אריין! — האט די באלע-
באסטע פון פאליא געזאגט, אויפפראלנדיק די סיר פונם שטיבל;
זי אליין האט זיך אפגערוקט אין א זיט און געמאכט א ווארע
פאר אים.

באלד באם ערשטן בליק האט ער שוין באמערקט, ווי אויפ-
גערוימט עס איז דארט געווען אין אלע ווינקעלעך. דאס קענדל
מיט דער פריש-אפגעקאכטער קאווע איז שוין געשטאנען אפגע-
רוקט פון די פייערקעס, אז עס זאל זיך א ביסל אפקילן. דער
טיש באם פענצטער איז געווען געדעקט מיט א שניי-ווייס טיש-
טיך; דארט זענען שוין געשטאנען צוגעגרייט די פארצעליינע
שעלעכלעך, וואס די באלעבאסטע פון פאליא האט אהערגעבראכט
פון איר יום-טובדיקן קאוועסערוויו. קאטרינא איז געלעגן אין בעט,
און די צוויי ווייבער, וועלכע זענען געקומען צוהעלפן דער הייבין,
האבן זיך אוועקגעשטעלט בא דער וואנט, פדי ער זאל זיך קאנען
בעסער ארומקוקן אין שטיבל.

פארגט באם סערהירטן טיש איז געשטאנען די הייבין און
געהאלטן אויף די הענט עפעס א קלומעקל.

אבער איצט האט ער נישט געקאנט פטור ווערן פונם גע-
דאנק, אז דאסמאל איז ער דא שוין יא די אנגעזענסטע פערזענ-
לעכקייט. קאטרינא האט געקוקט אויף אים מיט א ווארעמען בליק,
גלייך ווי זי וואלט אים געוואלט פרעגן, צי ער איז שוין צופרידן
פון איר. די איבעריקע פרויען האבן אויך געווענדט זייערע בליקן
צו אים, ווי זיי וואלטן דערווארט, ער זאל זיי זאגן כאטש איין
לויב-ווארט פאר דער גרויסער טרחה, וואס זיי האבן אנגעלייגט, פדי
דאס שטיבל זיינס זאל אויסזען גאר יום-טובדיק.

פאר א מענטש איז עס אבער נישט פון די גרינגע זאכן צו
פרייען זיך תיכף נאכדעם, ווי ער איז א גאנצן קאלטן, סריבן טאג
אפגעזעסן אין א האלצקאמער און דער טייוול האט אים שיער פון

גרויס פארדרויז נישט גענומען. חוצדעם האָט יאָן נישט געקאָנט
אָזוי גיך פֿטור ווערן פֿון דער חשובער, אָנגעפרוגזטער מינע, וואָס
ער האָט באַם אַרייַנגיין אָנגענומען, און ער איז אינמיטן שטוב
שטיין געבליבן. נישט קאָנענדיק קיין וואָרט פֿון מויל אַרויס-
ברענגען.

זעענדיק דאָס, האָט די הייבין זיך דערנענטערט צו אים אויף
איין שריט. דאָס שטיבעלע איז אָבער געווען אָזוי קליין, אַז דער-
דאָזיקער שריט אירער איז שוין גענוג געווען, זי זאָל שטיין בלייבן
לעבן אים. דאָן האָט זי אים איבערגעגעבן דאָס קינד גלייך אין די
הענט אַריין.

— אַבו, טוט אַקאַרשט אַ קוק אויף דעם מיידעלע! — האָט
זי געזאָגט, דערלאָנגענדיק אים דאָס קלומעקל. — דאָס איז שוין
אינמאָל אַ קינד!

דער אַרימער יאָן איז געשטאַנען און נישט געוויסט, וואָס
ער זאָל טון מיט דעם קלומעקל, וואָס ער האָט איצט געהאַלטן
אויף די הענט. דאָס איז געווען עפעס אַזאָ וואַרעמע, ווייכע זאַר,
איינגעזיכט אין אַ באַיענע פאַטשיילע, פֿון וועלכער עס האָט זיך
אַרויסגעזען אַ גערונצלט פֿנימל און אַ פאַר איינגעקורטשעטע, צי-
טערנדיקע הענטלעך.

שטייענדיק אָזוי מיט דעם פאַנט, וואָס די הייבין האָט אים
איבערגעגעבן און נאָכקלערנדיק, וווּ ער זאָל אים אַהינטון, האָט
ער פֿלוצלינג דערפילט אַזאָ שטאַרקן שטויס, אַז סיי ער, סיי דאָס
קינד האָבן זיך אַזש אַ וואַקל-געטון. ער איז געווען מער ווי זיכער,
אַז דעמדאָזיקן שטויס האָט אים נישט געטון קינער פֿון די אַג-
ווענדיקע. צי אָבער די סיבה פֿון דעם שטויס איז געווען דאָס פֿי-
צינקע מיידעלע, אָדער ער איז גאָר פאַרגעקומען אין אים אַליין
און האָט זיך תּיכף איבערגעטראָגן אויפֿן קינד, — דאָס, זעט איר,
האָט ער זיך בשום אופן נישט געקאָנט קלאָר מאַכן.

אָבער באַלד דערנאָך האָט דאָס האַרץ אין אים אָנגעהויבן
אָזוי שטאַרק קלאָפֿן, ווי נאָך קיינמאָל נישט אין זיין לעבן. צוגלייך
מיט דעם איז אים שוין איצט נישט געווען קלאָט, ער האָט שוין
נישט געפילט קיין האַרצביטערניש, קיין אומעט, און אויך נישט

קיין פארדרוס; אלץ איז שוין איצט געווען גאר וויל. אים האט
נאך באאומרויקט בלוז דאס, וואס ער האט נישט געקאנט באגרייפן.
פונדאנען עס האט זיך צו אים גענומען דאס קלאפן און האמערן
אין זיין ברוסט. ער איז דאך כמעט א גאנצן טאג געזעסן אויף אן
ארט, נישט געטאנצט, נישט געלאפן און נישט געקלעמערט אויף
קיין בערג.

— איך בעט אייך, לייגט דא אקארשט צו אייער האנט! —
האט ער זיך געווענדט צו דער הייבין. — איר פילט? מיר
דאכט זיך, אז מין הארץ קלאפט היינט אזוי אויסטערליש
שטארק!

— אמת, נישט קיין געוויינלעך הארצקלאפעניש! — האט
די הייבין אויכגערומן. — צי האט עס שוין אפט אזוי פאסירט
מיט אייך?

— ניין, איך האב עס נאך קיינמאל נישט געהאט, — האט
ער פארזיכערט. — אזוינס איז מיט מיר נאך קיינמאל נישט פאר-
געקומען.

— איר פילט זיך נישט אמאל שלעכט, יאן? טוט אייך
נישט עפעס וויי? —
— ניין, ניין, ס'טוט מיר גארנישט וויי! — האט ער פאר-
זיכערט.

די הייבין האט שוין איצט נישט געוואסט, וואס צו קלערן.
און דעריבער האט זי זיך געווענדט צו אים:
— וואס עס זאל נישט זיין, מוז איך צונעמען דאס קינד
פון אייך.

אבער דא איז יאן באהערשט געווארן פון אזא געפיל, וואס
איז אים ביז איצט אומבאקאנט געווען. .. ניין, דאס קינד אפגעבן
ווי ער דוקא נישט!

— אדרבא, לאזט מיך האלטן דאס ברעקעלע! — האט ער
געבעטן.

אין דער רגע האבן די ווייבער מסתמא באמערקט עפעס
אזוינס אין זיין בליק, אדער דערהערט אזא טאן אין דעם קול
זיינעם, וואס ס'האט זיי שטארק דערפרייט. די הייבין האט פאר-

צויגן די ליפן אין א שמייכל און די איבעריקע האָבן זיך פשוט
צעלאַכט אויף א קול.

— ס'טייטש, יאן, — האָט די הייבן זיך געהידושט, — צי
האָט איר נאָך קיינמאָל אין אייער לעבן נישט געליבט עמעצן
אזוי, אַז צוליב אים זאָל אייער האַרץ אָנהייבן שטאַרקער צו
קלאָפן ?

— ניין ! — האָט ער זיך מודה געווען.
ערשט איצט האָט ער פאַרשטאַנען, פאַרוואָס זיין האַרץ האָט
פּלוצלינג אָנגעהויבן אזוי שטאַרק צו קלאָפן. נאָך מער : איצט איז
אים אויך קלאָר געוואָרן, וואָס אים האָט געפּעלט זיין גאַנץ לעבן,
און וואָס איז אויך געווען די סיבה פון אַלע זיינע ליידן. וואָרים
דער מענטש, וועלכער פילט נישט, ווי זיין האַרץ קלאָפט
שטאַרק, — נישט פון פרייד, נישט פון לייד, — אַזא מענטש קאָן
מען טאַקע נישט האַלטן פאַר קיין נאָרמאַלן מענטש.

קלאַראַ פּינאַ גולעבאָרג

צומאָרגנס איז יאן פון סקרוליקאַ געשטאַנען עטלעכע שעה
נאָכאַנאַנד פאַר דער סיר פון זיין הייזל און געוואַרט מיט זיין
קליין מיידעלע אויף די הענט.

אויך דאָס מאָל האָט ער לאַנג, לאַנג געוואַרט, אָבער היינט
איז עס שוין געווען גאָר עפּעס אַנדערש ווי נעכטן. איצטער האָט
ער געהאַט אַזא גוטע געזעלשאַפט, אַז נישט ער האָט געהאַט אים
בער וואָס זיך צו בייזערן, נישט ס'איז אים געווען אומעטיק.

ער וואָלט פאַר קיינעם נישט געקאַנט שילדערן, ווי מחיהדיק
ס'איז אים געווען צו האַלטן דאָס קליינטשיקע וואַרעמע קערפּערל
צוגעדריקט צו זיך. ערשט איצט איז ער געקומען צו דער איבער-

צייגונג, אז אפילו צו זיך אליין איז ער געווען הארט, פארביי-טערט און אומפריינטלעך. אבער פון נעכטן אָן, זינט ער האָט צו-לייב דעם קינד דערפילט דאָס קלאָפן פון זיין אייגן האַרץ, האָט אים באַהערשט אַזאַ זיס געפיל, וואָס מען קאָן נישט מיט קיין ווערטער אויסדריקן. ער האָט זיך קיינמאָל נישט געקאָנט פאַר-שטעלן, אז דאָס לעבן פון אַ מענטש זאָל קאָנען אַזוי פאַרויסט ווערן, בלויז דורכדעם, וואָס מען האָט עמעצן לייב מיטן גאנצן האַרץ.

ער האָט זיך, נאָטירלעך, נישט אָן שום באַדארף אוועקגע-שטעלט פאַר דער טיר מיטן קינד אויף די הענט. וואָרים, דורך זיין שטיין דאָרט האָט געזאָלט אַנטשיידן ווערן זייער אַ וויכטיקער ענין.

פון אינדערפרי אָן האָט ער און זיין ווייב קאָטרינאַ זיך באַ-מיט צוצוקלייבן עפעס אַ פאַסענדן גאָמען פאַרן קינד. זיי האָבן זיך זייער לאַנג באַראַטן, אַרומגערעדט פאַרשידענע געמען, אַבער אַלץ אַזעלכע, וואָס זענען נישט אים, יאָנען, און נישט זיין ווייב, קאָטרינאַ, נישט געפֿעלן. זיי האָבן זיך בשום אופן נישט געקאָנט באַשליסן אויף איינעם פון די געמען.

צום סוף האָט קאָטרינאַ געזאָגט:

— איך זע נישט קיין אַנדערן אויסוועג, ווי גאָר, אז דו זאָלסט זיך מיטן קינד אַוועקשטעלן אויף דער שוועל, און די ערשטע פרוי, וואָס וועט פאַרבייגיין, זאָלסטו זי פֿרעגן ווי זי הייסט. דעם גאָמען, וואָס זי וועט אַנרופן, וועלן מיר געבן דעם קינד, — אַלצאיינס, וואָסער גאָמען דאָס וועט זיין, — אַ פֿינער גאָמען, צי אַ פֿראַסטער.

דאָס הייזל איז אַבער געלעגן אָן אַ זייט, ווייט אָפּגערוקט פון וועג, און קיין סך פאַרבייגייער האָט מען דאָרט קיינמאָל נישט געזען; יא, עס האָט אפילו געקאָנט פאַסירן, מען זאָל דאָרט אַ גאָנצן טאָג נישט זען קיין לעבעדיק נפש. אויך אַצינד האָט ער אָנגעשטרענגט זיינע אויגן, אויסקוקנדיק אַ פאַרבייגייער. דער טאָג איז געווען אַ פאַרוואַלקטער, ווי נעכטן, אַבער נישט ס'האָט

גפרעגנט, נישט ס'האט געבליבן א קאלטער ווינט; פארקערט, ס'איז גאר געווען זייער דומפיק.

ווען יאן וואָלט דאָרט נישט געווען געשטאנען מיט דעם קליינעם מיידעלע אויף די הענט, וואָלט ער שוין זיכער נאָך אַ וויילע וואַרטן פאַרלוירן יעדע האָפּנונג צו זען אַ פאַרבייגייער, און ער וואָלט צו זיך געזאָגט:

— מיין טייערער יאן אַנדערסאָן, צי האָסטו דען פאַרגעסן, אז דיין הייזל שטייט אין אַ פאַרוואַרטן ווינקל אינעם טאָל אַסקעדאַ-לאַרנאַ, באַם ברעג פון דער אָזערע דיווושע, און אז אין שכנות איז דאָ פאַראַן נישט מער ווי איין פויעריש הייפל, וועגן וועלכן ס'איז קוים פדאי צו רעדן? דו וויסט דאָך, אז דאָ איז דער סביבה וווינען בלויו עטלעכע אַרימע שכנים, — אַרענדאָרן, פישערס און נעצשטריקערס. וועמען קאָנסטו דאָ, משטיינסגעזאָגט, געפינען מיט אזא פיינעם נאָמען, וואָס וואָלט אים קענען דיין טעכטערל געבן?

אַבער דאָ האָט עס זיך דאָך געהאַנדלט וועגן זיין קליין מיידעלע, און דעריבער האָט יאן נישט געצווייפלט, אז די זאך וועט זיך אים גוט איינגעפן, אויב ער וועט נאָר געדולדיק וואַרטן. ער האָט אָן אויפהער אַראָפּגעקוקט צו דער אָזערע, נישט לייגנדיק קיין אַכט אויף דער וויסטקייט אַרום, און צומאָל נישט אַ טראַכט-געטון, ווי אָפּגעשלאָסן פון דער גאַנצער בעגנט דידאָזיקע אָזערע ליגט אין איר קעסטלאָל. פאַר אים איז געווען גאַנץ וואַרשיינלעך, אז איינע פון די איידעלע פרויען פון דער שכנותדיקער הוטע אין דיוונעז, — אזא איינע מיט אַ יחוסדיקן נאָמען, — וועט גראַד היינט חשק האָבן זיך אַריבערצושיפן פון יענער זייט אָזערע. יאן איז אפילו געווען זיכער, אז עס וועט אזוי געשען, און טאָקע צוליב זיין קליינטשיק מיידעלע.

דאָס מיידעלע איז די גאַנצע צייט געשלאָפן, אזוי, אז זי האָט אים נישט געשטערט צו שטיין ווי לאַנג ער האָט נאָר גע-וואָלט. אָבער פיל ערבער איז עס געווען מיט קאַטרינאַ. זי האָט נישט געקאָנט איינרוען און געהאַלטן אין איין פרעגן, צי מען זעט

נאך נישט עמעצן אַנקומען. זי האָט נישט געקאָנט פאַרטראָגן, ער זאָל
נאך אַלץ שטיין מיטן קינד אינדרויסן; זי האָט מורא געהאַט, עס
זאָל, חלילה, דעם נפּש'ל נישט געשעען עפעס שלעכטס.

יאן האָט געווענדט זיין בליק צום באַרגשפיץ סטורסניפּאָ, וואָס
האָט זיך מיט זיינע גלייכע ווענט אַרויסגעהויבן הויך איבער
די קליינע יונגע וועלדלעך און צעאָקערטע פעלדקוואַדראַטלעך פון
אַסקעדאַלאַרנאָ; דער באַרג האָט געוואַכט איבער זיי ווי אַ פעס-
טונגסטאָם, וואָס היט פאַר פרעמדע דעם צוטריט אַהינצו. ס'האָט
דאָך גריילעך געקאָנט פאַסירן, האָט יאן ווידער געטראַכט, אז
אַ פאַר איידעלע דאַמען, וועלכע זענען אַרױפּגעשטיגן אויף דעם
באַרג, פּדי פון דאָרט צו באַווונדערן די שיינע פאַנאַראַמעס,
זאָלן צוריקוועגס פאַרבלאָנדזשען און גראַד פאַרבייגיין לעבן זיין
הייזל.

ער האָט, אַלזאָ, באַרויקט זיין חייב, ווי חייט ער האָט נאָר
געקאָנט. ס'האָט זיי, חס וחלילה, נישט געדראָט קיין שום שלעכטס,
נישט אים, נישט דעם קינד, אז ער האָט שוין געוואַרט אזוי לאַנג,
וועט ער צוואַרטן נאָך אַ וויילע.

ס'איז אָבער נישט געווען צו דערזען קיין שפור פון אַ לע-
בעדיק נפש, נאָר יאן איז וואָס אַמאָל אַלץ מער זיכערער געוואָרן,
אז וויבאַלד ער וועט נאָר אַ ביסל צוואַרטן, וועט שוין פון ערגעץ
קומען די הילף. ס'האָט נאָר אַנדערש געקאָנט זיין. וואָרים,
אים, יאָנען, וואָלט עס אויך נישט נישט געחידושט, ווען עס זאָל
אפילו אינמיטן דערין זיך באַווייזן אַ קיניגין, וועלכע קומט-אָן
אין אַ גאָלדענער קאַרעטע, פאַרנדיק איבער די בערג און טאָלן
פון אַסקעדאַלאַרנאָ, — בלויז פּדי צו געבן זיין טעכטערל איר
מלכותדיקן נאָמען!

אַט אזוי איז חידער אַוועק אַ שפּאַרע וויילע, אָבער איצט
האָט ער זיך אַרומגעזען, אז ס'איז שוין באַלד אַוונט, און דאָן
וועט ער שוין נישט קאָנען לענגער שטיין מיטן קינד אינ-
דרויסן.

קאָטרינאַ האָט יעדע וויילע געקוקט אויפן וואַנטזייגער, און

זי האט ווידער גענומען בעטן יאנען, ער זאל שוין אריינקומען מיטן קינד.

— האב געדולד נאך א מינוטקעלע! — האט יאן איר גע-
ענטפערט. — מיר דאכט זיך, איך זע שוין עמעצן פונדער-
ווייטנס!

א גאנצן טאג איז געווען פארוואלקנט, אבער גראד אין
דעם מאמענט האט די זון זיך אדורכגעריסן דורך די וואלקנס און
אראפגעשיקט א פאר גאלדענע שטראלן דעם קינד.

— עס חידושט מיך גארנישט, וואס דו ווילסט אויך א
בליק-טון אויפן מיידעלע, איידער דו פארגייסט, — האט יאן
געזאגט צו דער זון, — נישקשה, אזא קינד איז ווערט אָנצו-
קוקן!

א וויילע דערנאך האט די זון זיך אינגאנצן ארויסבאקומען
פון די וואלקנס און געווארפן א רויטן ליכטפאס אי אויפן קינד,
אי אויסן הייזל.

— אהא, דו ווילסט אוודאי זיין די טויפמוטער פון מיין
קינד, וואס נישט? — האט יאן פון סקרוליקא געזאגט.

די זון האט אים נישט באַלד געגעבן קיין ענטפער. זי האט
בלויז געלויבטן שאַרף און רויט, אבער דערנאך האט זי ווידער
פארצויגן ארום זיך דעם שלײַער פון וואַלקנס און איז פאר-
שוונדן.

דאן האט זיך אויפסניי דערהערט קאטרינאַס קול:

— ווער איז עס דאָרט געווען? דאכט זיך, אז דו האַסט גע-
רעדט מיט עמעצן. קום שוין אמאל אַריין אין שטוב! ווי לאַנג
נאך וועל איך דאָרפן וואַרטן אויפן קינד?

— נו, איצט קאָן איך שוין אַריינגיין, — האט יאן גע-
זאָגט און אַריבערגעטרעטן די שוועל צום שטיבל. — דו האַסט
זיך געמעגט פאָרגינען צו זען, סאַראַ מיוחסדיקע דאַמע דאָ איז
פאַרבייגעגאַנגען. זי האט זיך אַבער אַזוי געאַיילט, אז איך האָב
איר קוים באַוויזן צו זאָגן „גוטן אָונט“, — ווי זי איז שוין צוריק
אוועק.

— אַך, א שאַד! און דאָ האָבן מיר אַזוי לאַנג געוואַרט

אויף אזע איינע! — האט קאטרינא טיף באדויערט. — און גלייב מיר, דו האסט אפשר נישט באוויזן צומאל צו פרעגן, ווי זי הייסט?

— אדרבא, דאס האב איך זי דוקא יא געפרעגט! זי הייסט: קלארא פינא גולעבארג*. — אט דאס האב שוין זיך דערוואסט פון איר.

— און, אזע קלארא פינא גולעבארג! — האט קאטרינא דערשטוינט אויסגערופן. — דאס איז אבער א צו מיוחסדיקער נאמען פאר אינזער טעכטער!

אבער פונדעסטוועגן האט זי זיך שוין מער נישט אנגעקעגן-געשטעלט.

יאן איז שטיין געבליבן געפלעפט פון זיין דרייסטן איינפאל צו נעמען אזע די זון פונם הימל פאר א טויפמוטער פאר זיין טעכטער! נישט אנדערש, ער איז עפעס גאר אן אנדערער מענטש געווארן אין דעם מאמענט, ווען מען האט אים איבערגעגעבן אויף די הענט ארויף דאס קליינע קינדעלע.

ד י ט ו י פ ו נ ג

ווען מען האט דאס קליינע מיידעלע פון סקרוילקא געזאגט צוזעקפירן אין דער קירך צום טויפן, האט יאן, דער פאטער אי-דער, אזוי נאריש זיך אויפגעפירט, אז ער האט שיער נישט בא-קומען גוט אויסגעזידלט סיי פון זיין אייגן ווייב, סיי פון די טויפ-עלטערן.

די טויפעלטערן האבן געזאגט זיין עריק פון פאליא מיט זיין ווייב. דידאזיקע חשובע פויערטע האט בענומען דאס קינד אויף

* ליכטיקע, טייער, וואניק-גאלדענע, יאן. מ. מ.

אירע הענט און זיך אריינגעזעצט אין דער בריטשקע. עריק איז דערביי געגאנגען צופוס, אנטרייבנדיק דאָס פערד. דאָס ערשטע שטיקל וועגס, ביז צו דער הוטע אין דיוונעז איז געווען אזוי שלעכט, אז עס איז צומאָל נישט ווערס געווען דעם נאָמען וועג, און אזוי ווי עריק האָט איצט געפירט אָן אומגעטויפט קינד, איז ער טאָקע זייער פאָרויכטיק געווען.*

יאן פון סקרוליקא האָט זיך אויפמערקזאָם צוגעקוקט צו זייער אָפּפאַרן. ער האָט אַליין אַרויסגעטראָגן דאָס קינד, און קיינער האָט נישט געוואוסט אזוי גוט ווי ער, אין וואָס פאַראַ זיכערע הענט ער גיט עס איבער. ער האָט געוואוסט, אז עריק פון פאָליא איז פונקט אזוי געניט אין אַנטרייבן אַ פערד און וואָגן, ווי ער איז געניט אין אַלעם אַנדערן. און וועגן עריקס ווייב האָט ער גע-וואוסט, אז זי האָט געבוירן און דערצויגן זיבן קינדער. ער האָט דעריבער נישט געהאַט קיין שום סיבה זיך צו באַזאמרויקן.

אַבער ווען זיי זענען שוין געווען אוועקגעפאַרן, און יאן האָט זיך אויפסניי גענומען צו זיין אַרבעט באַם גראָבן די דרענאַזש-קאַנאַל וועס אויף עריקס שמיטה-פעלד, דאָן האָט אים באַהערשט אַן אומ-געהייערער, לחלוטין אומפאַרשטענדלעכער פחד. „שטעל זיך נאָר פאַר“, האָט ער געטראַכט, „טאָמער וועט עריקס פערד זיך צעבריי-קעיען און אוועקלאָזן אין אַ ווילדן גאַלאָפּ? טאָמער וועט דער גלח אַראָפּלאָזן דאָס קינד, בשעת ער וועט עס איבערנעמען פון דער טויפמוטערס הענט? אָדער, טאָמער האָט גאָר די חשובע באַ-לעבאַסטע פון פאָליא דאָס ברעקעלע אין אזוי פיל פאַטשיילעס איינגעוויקלט, אז ווען זי וועט אין גלחס הויף אַריינקומען, וועט עס שוין, חס וחלילה, זיין דערשטיקט?“

יאן האָט זיך, וואָס אָן אמת, כסדר געחזרט, אז דאָס איז זייער נאָריש פון זיין זייט, צו שרעקן זיך און צו פאַרשאַפן זיך אומזיסט און אומנישט אזוי פיל עגמת-נפש, דאָן ווען די טויפעלטערן

* לויט דעם פאָלקסגלויבן לויפערן אויף אַן אומגעטויפט קינד כלערליי

פון זיין קינד זענען אזא חשוב פאַרפאַלק ווי די באַלעבאַטים פון פאַליאַ. אָבער די אומרויקייט האָט אים נישט געוואָלט אָפטרעטן. און ער האָט אינמיטן דערין אַוועקגעשטעלט דעם רידל, און איז — אַט אַזוי ווי ער איז געשטאַנען און געגאַנגען, אין זיינע פאַרבליאַטיקטע אַרבעטסקליידער, — אַוועק צום גלחם הויף.

פדי וואָס שנעלער אַהינצוקומען, האָט ער זיך אַוועקגעלאָזט מיט דעם קירצערן וועג איבער די בערגער. דערביי האָט ער גע- שפרייזט אַזוי גיך, אַז ווען עריק פון פאַליאַ איז מיט זיין בריטש- קע פאַרפאַרן אויפן גלחם שטאַלהויף, האָט ער דאָרט דעם ערשטן מענטש דערווען — יאַנען פון סקרוילקא.

עס איז זייער נישט אויפן אָרט, אַז אַ פאָטער אָדער מו- טער זאָלן בייחוינען די טויפונג פון זייער קינד, און יאן האָט טאַקע באַלד באַמערקט, אַז די באַלעבאַטים פון פאַליאַ זענען גע- ווען זייער נישט צופרידן דערפון. וואָס ער איז זיי נאָכגעלאָפן צום גלחם הויף. עריק האָט צומאָל קיין ווונק נישט געטון צו יאַנען, ער זאָל אים צוהעלפן אויסשפאַנען דאָס פערד; דאָסגלייכן איז די חשובע פויערטע אַליין אַראָפּגעשטיגן פון דער בריטשקע, טראָגנ- דיק דאָס קינד אויף איין אָרעם. נישט אויסרעדנדיק קיין וואָרט צו יאַנען האָט זי אַריבערגעשפאַנט דאָס שטיקל הויף און איז אַריין אין דער קיך פונם גלחם ווינהויז.

זעענדיק, אַז די טויפעלטערן מאַכן זיך נישט וויסן פון אים, האָט יאן נישט געוואָגט זיך צו דערנענטערן צו זיי. אָבער בשעת די באַלעבאַטסע פון פאַליאַ איז פאַרבייגעגאַנגען לעבן אים, האָט ער פון דעם בינטל פאַטשיילעס דערהערט אַ פישטש. איצט האָט ער שוין געוויסט, אַז דאָס קינד איז אויפן וועג אַהער נישט דער- שטיקט געוואָרן.

ער האָט אַליין אויך פאַרשטאַנען, אַז ער פירט זיך אויף זייער נאָריש, — אַט טאַקע דערמיט, וואָס ער גייט נישט גלייך צוריק אַהיים. אָבער איצט איז ער אַזוי זיכער געווען, אַז דער גלח וועט אַראָפּלאָזן דאָס קינד אויף דער ערד, אַז ער האָט נישט גע- קאַנט פועלן באַ זיך אַוועקצוגיין. פאַרקערט, ער האָט געפילט, אַז ער מוז דאָרט בלייבן. פדי צו פאַרהיטן פון אַן אומגליק.

ער האָט אַ ווײַלע נאָך צוגעוואַרט אויפן שטאַלהויף, דערנאָך
צוגעגאַנגען צום גלח'ס ווינהויז און איז אַריין אין פּאָדער-
הייזל.

ס'איז זייער נישט אָנשטענדיק, ווען דער פּאַטער פונם קינד
קומט בשעת דער טויפונג אַריין צום גלח. נאָך ערגער איז, ווען
ער טוט דאָס, האָבנדיק אַלס טויפעל'טערן אַזעלכע חשובע לייט,
ווי עריק פון פּאַליאָ און זיין ווייב. ווען יאָן אַנדערסאָן האָט אין
זיינע שמוציקע אַרבעטסקליידער זיך פאַמעלעך אַריינגעשאַרט אין
דער אַמטשטוב, באַלד נאָכדעם ווי דער גלח האָט אָנגעהויבן די
טויפערעמעאַניע, אַזוי אַז ס'איז שוין נישט מעגלעך געווען אים
צוריק פון דאָרט אַרויסמשלח צו זיין, האָבן די טויפעל'טערן באַ-
זיך באַשלאָסן, נאָכן אַהיימקומען, אים גוט אויסצוזיידלען פאַר דער
דערנידערונג, וואָס ער האָט זיי פאַרשאַפט.

די טויפערעמעאַניע איז צוגעגאַנגען ווי עס דאַרף צו זיין,
אַן שום שטערונג. יאָן האָט מיט קיין שום זאך נישט געקאָנט
באַרעכטיקן זיין אַריינשטופן זיך אין דער אַמטשטוב. ווען די טוי-
פונג איז שוין באַלד געווען געענדיקט, האָט ער שטיל אויפגע-
מאַכט די טיר און זיך צוריק אַרויסגעשאַרט אין פּאָדערהייזל. ער
האָט דאָך שוין איצט אַליין געזען, אַז אויך אָן זיין מיטהילף
איז אַלץ בשלום צוגעגאַנגען.

אַ ווײַלע דערנאָך האָט זיך אויך עריק מיט זיין ווייב באַוווּן
אויף דער שוועל פון פּעדערהייזל. זיי האָבן געזאָלט צוריק אַרייב-
גיין אין דער קיך, וווּ עריקס ווייב האָט געלאָזט ליגן די פאַ-
טשיילעס, אין וועלכע דאָס קינד איז אויפן וועג אַהין געווען אייב-
געוויקלט.

עריק איז געגאַנגען פאַרויס און געעפנט די טיר פאַר זיין
ווייב. אָבער אין דערזעלבער רגע זענען צוויי יונגע קעצעלעך
מיט אינפּעט אַרויסגעלאָפן אין פּאָדערהייזל און זיך צונויפגעקייקלט
גלייך אונטער דער פויערטעס פיס, אַזוי אַז זי האָט זיך פאַרטשע-
פּעט אָן זיי און איז שיער=שיער נישט אינגעפאלן. זי האָט קוים
באַוווּן אַ טראַכט צו טון: „ווי איז מיר, איך פאַל דאָך גלייך

אויפן קינד, איך וועל עס מיט מיין משא אויף טויט צעקוועטשן!
אומגליקלעך וועל איך דאך שוין זיין אויף מיין גאנץ לעבן!
אָבער אין דעם מאַמענט האָט זי דערפילט, ווי אַ פאַר שטאַרקע
הענט כאַפּן זי אָן און האַלטן זי אונטער. ווען זי האָט זיך אומגע-
ווענדט, האָט זי דערזען, אַז איר העלפער איז געווען נישט קיין
אַנדערער, ווי יאן אַנדערסאָן. ער איז טאַקע שטיין געבליבן בצל
אַריינגאנג, גלייך ווי ער וואָלט פון פריער געוואוסט, אַז דאָ קאָן
נאָך, חלילה, געשעען אַן אומגליק, און מען וועט אים דאָ אומבאַ-
דינגט דאַרפן האַבן.

נאָך איידער זי האָט באַוווּזן צו זיך צו קומען פון שרעק און
זאָגן אים צופעס, האָט יאן זיך שוין געהאַט אָפּגעטראָגן פון דאָרטן.
ווען דאָס פאַרפאַלק איז צוריק אַהיימגעקומען מיטן קינד, האָבן זיי
אים שוין באַגעגנט אויפן פּעלד, בעת ער האָט דאָרטן פלייסיק מיטן
רידל געאַרבעט.

נאָכדעם ווי ער האָט פאַרהיטן דאָס קינד בון אַן אומגליק,
זי אים געוואָרן אַזוי רויק אויף דער נשמה, אַז ער האָט זיך שוין
געפילט אימשטאַנד אַהיימצוגיין, און מיט אַ פריילעך געמיט זיך
נעמען צו דער אַרבעט.

אָבער נישט עריק פון פאַליאָ און נישט זיין חייב, האָבן אים
נישט געמאַכט קיין פאַרווירף פאַר זיין נישט טאַקטיש אויפפירן זיך
בשעת דער טויפּינג. פאַרקערט, די באַלעבאַסטע פון פאַליאָ האָט
אים נאָך פאַרבעטן צו זיך אויף קאווע, — אַט אַזוי ווי ער איז
דאָרט געשטאַנען און געגאַנגען אין זיינע אַרבעטסקליידער, באַ-
שפּריצטע מיט דיר בלאַטע פון דעם האַרבסט'יק נאַסן שמיטה-
פּעלד.

דאס שטעלן פאקן

ווען מען האט דעם קליינעם מיידעלע פון סקרוליקא געזאָלט שטעלן פאקן. האט קיינער נישט געהאט עפעס דאָקעגן, אז אויך איר פאָטער זאָל אַנווענד זיין דערביי, בפרט, אז דאָס איז געווען זיין אויסדריקלעכער פארלאַנג. דאָס שטעלן פאקן האט געזאָלט פאַרקומען אין אַ געוויסן אָונט, אין חודש אויגוסט. ווען קאָטרינאַ האט פארלאָזט דאָס הייזל, איז שוין געווען שפעט פאַרנאכט, און דעריבער איז זי געווען צופרידן צו האָבן עמעצן מיט זיך, וועלכע כער זאָל איר העלפן אין איר גאַנג איבער די בערגלעך, גריבער און פלוטן, וואָס זי וועט אַנטרעפן אויפן שלעכטן וועג.

דאָס יאָר האט מען די קינדער געזאָלט שטעלן פאקן אין הייז באַ עריקן פון פאליאַ. באלד היי עס האט נאָר אָנגעהויבן פינצטער ווערן, האט זיין ווייב געמאַכט אַ גרויס פייער אין קאַמין. דערמיט איז, לויט איר מיינונג, גענוג באַלויכטן געוואָרן די גאַנצע שטוב. אָבער טראָצדעם האט זי דערנאָך פאַרט אָנגעצונדן אַ דין חלבן ליכטל, וואָס זי האט אַוועקגעשטעלט אויפן טיש, — דאָרט, וווּ דער קירכאויפזעצער האט געזאָלט אויספירן זיינע פונקציעס אַלס פאָקשטעלער.

דעם פאַרפאַלק פון סקרוליקא, און אויך די איבעריקע אָנגע-קומענע האט זיך סיי ווי אויסגעוויזן, אז אין דער קיך באַ עריקן איז עפעס היינט אומגעוויינלעך ליכטיק. אָבער אינדעראמתן איז די פינצטערניש געשטאַנען, ווי אַ גרויס-שוואַרצע מויער לענגווייז די ווענט. דאָס האט דעם שטיבל צוגעגעבן אַ פיל קלענער אויסזען, ווי עס איז געווען אין דער ווירקלעכקייט. פון דערדאָזיקער פינצטערניש האט זיך שוואַך אַרויסגעזען אַ געזעמל פרויען מיט פינצטער קינדער אויף די הענט. דאָס רוב פון דעם קליינזארג איז נישט געווען עלטער פון איין יאָר, און מען האט זיי געמוזט אַרומ-

טראגן און וויגן אויף די הענט, אַנקאַרמען און אַרומזען, — ווי דער שטייגער איז באַ אַזעלכע פאַרשויןדלעך.

די אַנגעקומענע פרויען האָבן אויפגעוויקלט די קלומעקלעך, אין וועלכע די נפשלעך זענען געווען איינגעוויקלט, און אין אַ וויילע אַרום האָבן שוין אין אַלע הינקעלעך פון שטוב זיך געוואָלט גערט פאַטשיילעס און קאַלדרעס. נאָכדעם האָבן די מאַמעס אַראָפּ געצויגן פון זיי די פאַרכאַנטע יאַקעלעך אין אויפגעבונדן די העמד בענדלעך, כדי מען זאָל לייכט קאָנען אַנטפּלויזן די אויבערשטע טיילן קערפערלעך, ווען דער קירכאויפזעער וועט זיי צורופן צום טיש.

אין שטוב איז געווען מאָדנע שטיל, הגם ס'האָבן זיך דאָרט געפונען אַזוי פיל שריייהעלזלעך, פאַרזאַמלטע אויף איין אָרט. ווייזט אויס, עס האָט זיי אַזוי שטאַרק פאַרזיילט דאָס קעגנזייטיקע באַקוקן זיך, אַז זיי האָבן גאָר פאַרגעסן צו מאַכן גוואַלטן. און די מאַמעס ווידער, זענען אויך געווען שטיל, כדי צו קאָנען הערן, וואָס דער קירכאויפזעער זאָגט. וואָרום דורך דער גאַנצער צייט האָט ער מיט יעדער פון די מאַמעס געהאַט עפעס צו סענהן.

— איר קאָנט זיך גאַרנישט פאַרשטעלן, סאַראַ הנאה איך האָב אַרומצווואַנדערן אין גאַנצן קרייז פון איין דאָרף אין אַנדערן, און שטעלן פאַקן און באַקוקן, אָן עין-הרע, אַזוי פיל שיינע קינדערלעך, האָט דער קירכאויפזעער געזאָגט. — און לאַמיר אַקאַרשט אַ קוק-טון מיט וואָס דער היינטיקער יאַרגאַנג האָט זיך צו באַוויזן. . .

ער איז געווען נישט בלויז קירכאויפזעער, נאָר אויך לערער פון דער דאָרפישער פאָלקסשול, און אין משך פון זיין גאַנץ לעבן האָט ער געוואוינט אין דערזעלבער געמיינדע. אפילו די מאַמעס, וועלכע זענען איצט געווען פאַרזאַמלט אין עריקס שטוב, האָט ער אויך געשטעלט פאַקן, געלערנט מיט זיי, צוגעגרייט זיי צו דער קאָנפירמאַציע, געווען אויף זייערע התונות, און איצט האָט ער געזאָלט שטעלן פאַקן זייערע קינדער. היינט האָט זיך די קליינע חברה צום ערשטן מאל צוגויפגעטראָפן מיט דעמדאָיקן מענטש, וועלכער וועט אין זייער לעבן שפילן אַ גרויסע ראָל.

אין אָנהייב איז אַלץ צוגעגאַנגען זייער גוט. איין מאַמע איז

צוגעקומען נאך דער אנדערער, זיך אוועקגעזעצט אויף א שטור באה טיש און געהאלטן איר קינד אויף אונז אויפן, אז די שיין פונם ליכט איז געמאלן גלייך אויף דעם נאקעטן לינקן הענטל ארויף. נישט אויפהערנדיק צו שמועסן, האט דער קירכאויפזעער געמאכט דריי שניטן אין דעם נעשעס ווייסער בלאנקענדיקער הויט. אבער בשעת דער גאנצער אפעראציע, האט דער קליינטשיקער צומאל קיין פופס נישט געטון.

נאכדעם איז די מאמע צוגעגאנגען מיטן קינד צום קאמין און געבליבן שטיין אין דער נאענט פונם פייער, כדי די אימפונג זאל שנעלער איינטריקענען. בשעת-מעשה האט זי געטראכט וועגן דעם, וואס דער קירכאויפזעער האט געזאגט וועגן איר קינד. מיט צופרידנקייט האט זי זיך אויפן זינען גענומען זיינע רייד, אז איר קינד איז, אן עין-הרע, גרויס און שיין געוואקסן. ער האט איר אויך פארויסגעזאגט, אז זי וועט האבן פיל נחת פון דעם קינד, אין עס וועט, מיט גאטס הילף, זיין אזא בריה ווי די עלטערן. אדער ווי די זידע-באבע, — און אפשר נאך טיכטיקער ווי זיי זענען געווען.

אט אזוי איז עס צוגעגאנגען שטיל און רויק. ביז עס איז געקומען די ריי צו קאטרינאן פון טקוויליקא, זיך אוועקצוזעצן מיט איר קלאראן אויף דער שטול באם טיש. אבער ווי נאך זי האט זיך אוועקגעזעצט, האט די קליינע געשטעלט א העפטיקן ווידער-שטאנד דעם פאקנשטעלער, ארויסווייזנדיק א באשיינפערלעכן ווידערווילן צו דער גאנצער פראצעדור. זי האט געמאכט גוואלטן, געווארפן מיט די הענטלעך און געשטויסן מיט די פיסלעך, — הגם דער קירכאויפזעער און די מאמע האבן זיך שטארק באמיט זי איינצונעמען מיט מילדקייט און צערטלעכקייט. דאס אלץ האט אבער גארנישט געהאלפן.

דאס קינד איז באהערשט געווארן פון עפעס אן אויסטער-לישן פחד. קאטרינא האט מיט איר געמוזט אוועקגיין אן א זייט, כדי זי זאל זיך בארויקן. דערוויל האט מען געאימפט א גרויס, דיק יינגעלע, און אויך ער האט דערביי קיין פופס נישט געטון. אבער ווי נאך קאטרינא האט זיך מיט איר מיידעלע צוריקגעקערט צום

טיש, האָט זיך תיכף איבערגעחזרט דיזעלבע געשיכטע וואָס פריער.
ס'איז פשוט אוממעגלעך געווען אפילו איר איין שניט צו
מאכן.

פון דער גאנצער חברה קליינזארג, וועלכע איז דאָרט גע-
ווען פאָרוואַרט אין דער שטוב, איז קלאַראַ געווען דאָס איינציקע
קינד. וועמען דער קירכאויפזעצער האָט גאָך אלץ נישט געהאט גע-
שטעלט קיין פאָקן. קאָטרינאַ איז געווען אויסער זיך פון פאָרדרוס,
וואָס גאָר איר קינד פירט זיך אויף אזוי שלעכט. זי האָט זיך שוין
פשוט נישט געקאָנט קיין עצה געבן. אָבער דאָן איז יאָן שנעל
אָרויסגעטרעטן פון דער פינצטערניש באַ דער טיר, וווּ ער האָט
זיך געהאט אַוועקגעשטעלט.

ער האָט גענומען דאָס קינד אויף זיינע הענט. און קאָטרינאַ
האָט זיך אויפגעהויבן פון דער שטול, אָפטרעטנדיק אים דאָס
אָרט.

— אַנו, לאָמיר אָקארשט זעען, צי דיר וועט עס בעסער
געלונגען, — האָט זי געזאָגט מיט אַ טאָן פון חוץ אין איר קול.
וואָרים, אין דער אַנוועזנהייט פון פרעמדע מענטשן האָט זי קיינמאל
נישט געוואָלט אָנערקענען, אַז דאָס אויסגעהאַרעוועטע, אַביזשידיקע
פאָראַבעקל באַ עריקן פון פאָליאַ, מיט וועמען זי האָט חתונה גע-
האָט, זאָל קאָנען באַווייזן עפעס מער פון איר.

אָבער איידער יאָן האָט זיך אַוועקגעזעצט, האָט ער פון זיך
אָראַפגעוואָרפן דאָס רעקל זיינס, און איצט האָט זיך אָרויסגעוויזן,
אַז שטייענדיק דאָרט אין דער פינצטער באַ דער טיר האָט ער פאָר-
קאָטשעט דעם לינקן אַרבל פונם העמד.

אַצינד האָט ער אויסגעשטרעקט זיין לינקן אָרעם צום קירכ-
אויפזעצער און געזאָגט, אַז ער וואָלט זייער גערן געוואָלט זיך לאָזן
שטעלן פאָקן. אין זיין גאָנץ לעבן האָט מען אים נישט געאימפט
מער ווי איין מאל, און נישט פאָראַן גאָך אַזא זאך, פאָר וועל-
כער ער זאָל זיך אזוי שרעקן, ווי פאָר דער פאָנקראַנקייט.

ווי גאָר דאָס קליינע מיידעלע האָט דערזען זיין גאָסעטן
אָרעם, איז זי געוואָרן שטיל און מיט אירע קלוגע, ברייט-אויפגע-
ריסענע אייגעלעך געקוקט אויפן כאָטער.

זי האט זיך איינפערקומען צוגעקוקט, ווי דער קירכ-
אויפזעצער האט אויסן פאטערס אָרעם געמאכט די דריי שניטן, וואָס
זענען תיכף אָנגעלאָפֿן מיט בלוט. זי האט איבערגעפירט דעם בליק
פון איין שניט אויסן אַנדערן און צום סוף אינגעזען, אז דעם
פאטער איז אַלפֿמאָל נישט געשען קיין גרויס ביז דער-
פון.

ווען דער קירכאויפזעצער איז פארטיק געוואָרן מיט יאָן אָג-
דערטאָג, האט דעו לעצטער זיך געווענדט צום פראַוויזאָרישן
פאָקטשעלער :

— איצט האט זיך שוין דאָס קינד אויף אַזוי פיל באַרויקט,
אז מיר וואָלטן אפשר געמעגט נאָכאָמאָל פרווון ?
דער קירכאויפזעצער האט טאָקע אויפסניי זיך גענומען צום
קליינעם מיידעלע פון סקרוליקאָ, און דאָס מאָל איז עס שוין יאָ
געלונגען. זי איז די גאַנצע צייט געזעסן מיט אַן ערגסט מינעלע
און זיך צוגעקוקט צום מעסערל, וואָס האט צעדראַפֿעט איר הויט,
און דערביי גאַרנישט געוויינט.

דער קירכאויפזעצער האט אויך געשוויגן, — ביז וואָנען ער
איז נישט פארטיק געוואָרן מיט זיין אַרבעט. דערנאָך האט ער זיך
געווענדט צו יאָנען :

— אויב איר האט עס געטון, כדי צו באַרויקן דאָס קינד,
האָבן מיר דאָך געקאָנט זיך באַנוגענען מיט אַן אַגשטעל, אז איך
אימף אייך די פאָקן — — —

אַבער דערויף האט אים יאָן געענטפֿערט :

— אַ, ניין, הער קירכאויפזעצער, איך מיינ, אז דאן וואָלט
עס אונז טאָקע נישט געלונגען. נישטאָ נאָך אַזא קלוג קינד, ווי
זי, און ס'איז בכלל נישטאָ וואָס צו קלערן, אז מען זאָל איר
קאָנען איינרעדן עפעס אַזוינס, וואָס איז נישט וואָרהאָפטיק.

דער געבוירנטאג

אין דעם טאָג, ווען קלאַראַ איז אלט געוואָרן איין יאָר, האָט איר פאָטער ווידער געאַרבעט מיטן רידל אויף די פעלדער, וואָס האָבן געהערט צו עריקן פון פאָליאַ.

ער האָט געגראָבן אין זיך דעראינערט די אמאָליקע צייטן, ווען ער האָט נאָך נישט געהאַט וועגן וועמען צו טראַכטן בעת דער אַרבעט אויפן פעלד. דאָן האָט זיין חאַרץ נאָך נישט גע-קלאַפט אַזוי פריידיק ווי איצט. און ער האָט נאָך נישט געוואוסט, וואָס דאָס הייסט אַזוינס בענקען אָדער זיין באַאומרויקט וועגן עמעצן.

— עס איז מיר אַ חידוש, אַז אַ מענטש זאָל גאָר קאָנען לעבן אַזויערנאָך! — האָט ער הויך געזאָגט אין דערפילט אַ פאַר-אַכטונג צו זיך אליין.

— נו, יא, אַט אין דעם גייט עס דאָך טאַקע! — האָט ער ווייטער צו זיך גערעדט. — איך זאָל אפילו זיין אַזוי רייך, ווי עריק פון פאָליאַ, אָדער אַזוי שטאַרק ווי בעריע, וועלכער שטייט דאָ לעבן מיר אויפן פעלד און גראַבט, איז עס נאָך אַלץ אַ גאָר-נישט-שבגאַרנישט אַקעגן דער גרויסער פרייד, וואָס איך פיל, האָבנדיק איצט אַ האַרץ, וואָס קלאַפט אַזוי שטאַרק און לעב-האַפט.

ער האָט אַ קוק-געטון אויף בעריע, וועלכער איז געווען זייער אַ שטאַרקער מענטש און האָט געקאָנט האַרעווען פֿמעט טאַפֿלט ווי ער, יאָן. יעדע אַרבעט איז באַ בעריען ממש אונטער די הענט פאַרפלאַמט געוואָרן. אָבער היינט האָט ער באַמערקט, אַז דער תמיד פלינקער בעריע ווערט עפֿעס נישט אַזוי גיך פאַרטיק מיט זיין חלק פון דער דרענאַזש-אַרבעט.

זי האָבן ביידע געאַרבעט אויף „אַקאָרד“ באַ עריקן פון

פאליא, אָבער בעריע פלעגט תמיד אָננעמען צוויימאל אזוי פיל אַר. בעט ווי יאן. און דאָך, ווען ס'איז געקומען דער אָונט, זענען זיי כמעט אלעמאל גלייכצייטיק פארטיק געוואָרן. היינטיקס מאל אָבער, האָט ער באַמערקט, אַז בעריען גייט עס עפעס נישט ווי תמיד. נישט גענוג, וואָס ער האָט זיך צומאל נישט געהאַלטן גלייך מיט יאָנען, איז ער נאָך ווייט הינטערשטעליק געבליבן.

וואָס אַן אמת — יאן האָט טאַקע אין דעם טאָג געהאַרעוועט מיט אלע כוחות, ווילנדיק וואָס פריער אַהיימקומען צו זיין טעכטער. גראַד היינט האָט ער געבענקט נאָך איר מער ווי געוויינט לעך. דערביי איז עס אים נישט אַראָפּ פון געדאַנק, אַז פאַרנאכט קלעבן זיך שוין דעם קינד די אייגעלעך צום שלאָפן, אזוי אַז אויב ער וועט זיך נישט צואיילן, וועט ער עס, אַהיימקומענדיק, שוין נישט טרעפן וואַכעדיק.

ווען יאן האָט שוין געהאַט פאַרענדיקט זיין אַרבעט, האָט ער דערווען, אַז בעריע איז ערשט פאַרטיק געוואָרן מיט אַ העלפט פון זיין „אַקאָרד“. אזוינס האָט מיט אים נאָך קיינמאל נישט פאַסירט אין פאַרלויף פון די פיל יאָרן, וואָס זיי אַרבעטן צוזאַמען. דאָס האָט יאָנען אזוי שטאַרק געחידושט, אַז ער איז צוגעגאַנגען צו זיין חבר.

בעריע איז געשטאַנען אין אַ טיפער קאַנאַווע און מיטן רידל זיך באַמיט אַרויסציהייבן אַ שווערע גרודע אויף דער אויבערפלאַך. ער האָט אָבער פריער געהאַט אַרויפגעטרעטן אויף אַ שטיק גלאַז און באַקומען אַ טיפן שניט אין פוס. צוליב דעם האָט ער נישט געקאָנט טראָגן דעם שטיוול. נו, קאָן מען דאָך שוין פאַרשטיין, ווי שווער עס איז אים געווען מיט אַזאַ פאַרווונדיקטן פוס אַראָפּצו-דריקן דעם רידל אין דער ערד אַרײַן.

— אפשר וואָלט עס פאַר דיר אויך שוין גענוג געווען אויף היינט? — האָט יאן געפרעגט.

— איך מוז נאָך היינט פאַרטיק ווערן דערמיט, — האָט בעריע געענטפערט. — פריער, ווי איך וועל נישט פאַרענדיקן דאָס גראַבן פון דער קאַנאַווע, וועל איך נישט באַקומען קיין קאָרן פון

עריקן. און אינדערהיים האָבן מיר שוין צומאַל נישט קיין שטויב
מעל.

— נו, טאָ האָב-זשע מיר אַ גוטע נאַכט! — האָט יאָן
געזאָגט.

בעריע האָט גאָרנישט געענטפערט. ער איז געווען אזוי
פאַרמאַטערט, אז ער האָט זיך צומאַל נישט געקאָנט צוריק
גריסן.

יאָן איז צוגעגאַנגען ביז צום ראַנד פונם פעלד, אָבער דאָרט
איז ער ווידער שטיין געבליבן.

— וואָס וועט שוין דיין קליין מיידעלע האָבן דערפון, וואָס
דו וועסט אַהיימקומען אין איר געבוירנשאַט, איידער זי וועט האָבן
איינגעשלאָפן אויף באַנאַכט? — האָט ער צו זיך געזאָגט. —
נישקשה, אויך אָן דיר גייט, חלילה, נישט קיין נויט אויף איר.
אָבער בעריע האָט, אָן עין-הרע, זיבן קינדערלעך אינדערהיים, און
עס איז, נעבעך, נישטאָ פאַר זיי קיין ביסן ברויט. צי ווילסטו דאָס
דערלאָזן, אז זיי זאָלן ליידן הונגער, בלוזן פדי דו זאָלסט נאָך
היינט זיך קאָנען שפילן מיט קלאָראַ גולאַן?*)

ער האָט זיך צוריק אומגעקערט צו בעריען, זיך אַוועקגע-
שטעלט לעבן אים און צוגעהאַלפן גראָבן. אָבער ער אַליין איז
אויך שוין געווען גוט מיד פון זיין אייגענער אַרבעט, און דערי-
בער איז עס אים נישט אזוי שנעל געגאַנגען ווי פריער. ערשט
ווען ס'איז שוין געווען גוט פינצטער, זענען זיי ביידע ענדלעך
פאַרטיק געוואָרן מיט דעם גאַנצן ראָז.

— קלאָראַ גולאַ מוז שוין אוודאי שלאָפן פון אַ גוטער מי-
נוט! — האָט יאָן געטראַכט, אַוועקשליידערנדיק די לעצטע גרודע
ערד. — אַ גוטע נאַכט, בעריע! — האָט ער זיך צום צווייטן מאָל
געזעגנט מיט אים.

— אַ גוטע נאַכט, אַ גוט יאָר! אַ דאַנק דיר פאַר דער
הילף! — האָט בעריע געענטפערט. — איצט גיי איך תיכף

*) פאַרקירצונג פון גולעבאָרג. מ. מ.

נאך דעם מושווה-געוואָרענעם קאָרן. נישקשה, דו קאָנסט זיין זי-
כער. אז איך וועל דיר אמאָל אָפּדינען מיט אַ טובה!
— איך פאַרלאָנג נישט, זאָלסט מיר אָפּדינען. אַ גוטע
נאַכט!

— וואָס הייסט? — האָט בעריע זיך געחידושט. — פאַר-
וואָס ווילסטו נישט, איך זאָל דיר אָפּדינען פאַר דיין אַרבעט? וואָס
ביסטו מיר עפעס היינט געוואָרן אזא בעל-טובה?
— האַ. .. ווייל. .. ווייל ס'איז היינט דער ערשטער געבוירנ-
טאָג פון מיין טעכטערל.
— אזוי גאָר? .. אין דערפאַר האָסטו מיר גראַד היינט
געדאַרפט צוהעלפן גראַפן?
— יא, טאַקע צוליב דעם. .. אין צוליב נאָך עפעס אויך. ..
נו, אַ גוטע נאַכט!

ער איז שנעל אוועקגעגאַנגען, כדי ער זאָל נישט דאַרפן
אויסוואַגן אויך די צווייטע סיבה. און געפילט האָט ער, אז ער וואָלט
עס געמוזט זאָגן, עס האָט אים ממש געברייט די צונג:
— היינט איז נישט בלוז קלאַראַ גולאָס געבוירנטאָג, נאָר
אויך דער ערשטער געבוירנטאָג פון מיין האַרץ. ..
אַבער נאָך גוט וואָס ער האָט עס נישט געזאָגט, ווייל
בעריע וואָלט זיכער געמיינט, אז יאן איז, מסתמא, נישט באַ די
קלאַרע געדאַנקען. ..

דער וויינאַכטספרימאַרגן

זען דאָס קליינע מיידעלע פון סקרוליקא איז אַלט געוואָרן
אַ יאָר מיט פיר חדשים, האָט יאן אַנדערסאָן זי מיטגענומען צום
וויינאַכטיקן פרימאַרגגעבעט אין דער קירך.
זיין ווייב קאַטרינאַ האָט, וואָס אַן אמת, איינגעפונען, אז
דאָס מיידעלע איז נאָך צו קליין, מען זאָל זי שוין קאַנען מיטנע-

מען אין קירך. זי האט מורא געהאט, דאס קינד זאל דארטן נישט
אנהייבן שרייען, ווי עס האט שוין אמאל געטון בשעת מען האט
עס געשטעלט פאקן. אבער יאן האט אויסגעפירט דאס זייניקע;
אגב, איז סיי ווי געווען א מנהג מיטצונעמען די פיצלעך קינדער צו
דער וויינאכטיקער פרימארגנמעסע.

זיי האבן זיך אלזא געפעדערט גאר באגינען, און א זייגער
פינף פארטאג זענען זיי שוין געווען אויפן וועג צו דער
קירך. דער הימל איז געווען פארוואלקנט און ארום איז געווען
פינצטער ווי אין א זאק, אבער עס איז נישט געווען קאלט, נאר
כמעט ווארעם אין דער לופט, און דערביי קיין שפור פון א ווינטל;
אזא וועטער טרעפט דארטן אפט סוף חודש דעצעמבער.

אין אנהייב איז זיי אויסגעקומען צו גיין איבער א שמאל
שטעגעלע צווישן אקערפעלדער און יונגע וועלדלעך אין קעסלסטאל
פון אסקעדאלארנא. דערנאך האבן זיי זיך געמוזט שלעפן איבער
דעם משופעדיקן, פארשנייעטן בארגשטעגל, וואס האט זיך גע-
שלענגלט איבער דער הויכקייט פון סניפא, און ערשט נאכדעם
זענען זיי ארויפגעקומען אויף א נישקשהדיקן וועג.

אין דעם צווייטשטאקיקן הויז פונם רייכן פויערשן הויף אין
פאליא האבן געברענגט ליכט אין אלע פענצטער; דעם פארפאלק
פון סקרוליקא האט דאסדאזיקע הויז זיך אויסגעוויזן פונקט ווי
א לייכטנדיקער ים-לאמטערן. א דאנק דער שטארקער שיין פון
דארט האבן זיי ווי עס איז זיך דערשלאגן צו בעריעס הייזל. דארט
ווידער, האבן זיי זיך צונויפגעטראפן מיט עטלעכע שכנים, וועלכע
האבן שוין ערב-וויינאכט געהאט צוגעגרייט שטורקאצן צו לייכטן
אויפן וועג, און איצט האט דאס פארפאלק פון סקרוליקא זיך פאר-
אייניקט מיט זיי. יעדער איינער פון די שטורקאצנטרעגער איז
געגאנגען בראש פון א געזעמל וואנדערער. ס'רוב פון זיי האבן
זיך פארהאלטן שטיל, אבער אלע זענען פארט געווען פריילעך
געשטימט. עס איז זיי פארגעקומען ווי זיי וואלטן איצט געוואנדערט
פונקט ווי די דריי חכמים פון מזרח, באגלייט פון א לויכטנדיקן
שטערן אויפן וועג צום ניי-געבוירענעם מלך פון יהודה.
ווען זיי זענען ארויסגעקומען אויף דער וואלדהויכקייט, זע-

נען זיי פארבייגעגאנגען לעבן א גרויסן פעלזשטיין, וואָס אַ פאר-
צייטישער טיטאָן האָט אין אַ וויינאַכטספרימאַרגן אַ שליידער-געטון
קעגן דער קירך אין סוואַרטזשע; נאָר צום גליק, איז דער שטיין
אַריבערגעפֿליגן איבער דעם קירכטורם אין געבליבן ליגן דאָ אויף
דער הויכפלאַץ פון סניפּאָ.

איצט, בשעת די וואַנדערער האָבן זיך דערנענטערט צו דעם
שטיין, איז ער, ווי תמיד, געלעגן אויף דער ערד. זיי האָבן אָבער
אַלע געוואוסט, אַז אין דער פאָרגאָנגענער נאַכט איז דער שטיין
געלעגן אויפגעוויפן אויף צוועלף גאָלדענע זיילן און מכשפים און
שדים האָבן געטאַנצט אונטער אים.

דאָס איז נישט געווען קיין אָנגענעמע זאַך, פאַרבייזוגיין
לעבן אַזאַ מין שטיין, גראָד אין אַ וויינאַכטספאָגנען. יאָן האָט
פסדר געקוקט צו קאַטרינאַ, צי זי האָלט דאָס קינד גענוג פעסט
צוגעדריקט צו זיך.

קאַטרינאַ איז אָבער געגאָנגען מיט זיכערע, רויקע טריט
און גערעדט טיילערהייט מיט אירע שכנים. איר איז, ווייזט-אויס,
צומאָל אויפן רעיון נישט געקומען צו קלערן וועגן דער געפער-
לעכקייט פון דעם אָרט, אויף וועלכן זי האָט זיך איצט געטוי-
נען.

די טענענטימער זענען דאָ אויבן געווען אוראַלטע, הויכ-
שטאַמיקע און ווידערשטאַנדספּעיקע קעגן אַלערליי שטורמגעוויטערס.
אין דער רויטער שיין, וואָס די שטורקאַצן האָבן געוואָרפן אויף די
שטאַמען מיט די גרויסע שנייהיטלעך אויף זייערע קרוינען, האָט
נישט איינעם פון די וואַנדערער געקאַנט זיך דאַכטן, אַז אַ סך פון
די, וואָס מען האָט פריער אָנגענומען פאַר ביימער, זענען גאָר
מכשפים, בייזויליקע ריון, שונאים פון די מענטשן. איצט האָבן
זיי פון אונטער די גרויסע ווייסע קאַפּלען אָפּער געוואָרפן פיינטלע-
כע בליקן אויף די פאַרבייגייער און אויכגעשטרעקט צו זיי די
לאַנגע, שאַרפע נעגל פון די ווייסע הענטשקעס אַרייס.

אַזוי לאַנג, ווי די ריון זענען כאַטש רויק אויף אַן אָרט גע-
שטאַנען, איז עס נאָך געווען אַ האַלבע צרה; אָבער ווער ווייסט,
צי איצט האָט עס נישט אַמאָל אַזאַ איינעם פלוצלינג געקאַנט פאַר-

גלוסטן אויסצושטרעקן זיין מעכטיקן אַרעם און פאנגען אַ מענטש, וואָס גייט דאָרט פאַרביי.

מילא, פאַר אַ דערוואַקסענעם איז עס נאָך נישט אַזוי געפער-
לעך, ער וואָלט זיך שוין ווי עס איז, מיט גאָטס הילף, אַרויסגע-
דרייט פון דעם מכשפּס לאַפּעס. יאן האָט אָבער געהערט, אז די
מכשפים האָבן באַזונדערס לייב קליינע מענטשןקינדער, אין וואָס
קלענער — אַלץ בעסער, באַטעמטער פאַר די מנוולים.

יאָנען האָט זיך אויסגעוויזן, אז אויף אַזאָ געפערלעך אַרט
גיט קאָטרינאַ נישט גענוג אַכטונג אויפן קינד. וואָס פאַר אַ קינד
וואָלט עס דען געווען פאַר דעם מכשף מיט זיינע מעכטיקע לאַ-
פּעס אַרויסצורייסן באַ איר דאָס קינד, אַזוי ווי זי האָלט עס אַצינד?
אָבער, אז ער זאָל גלייך צוגיין צו קאָטרינאַ און אַרויסנעמען דאָס
קינד פון אירע הענט, — דאָס האָט ער אויך נישט געוואָגט, ווייל
דאָס וואָלט דאָך ערשט געקאָנט אויפרייצן די מיאוסע חברה, זיי
זאָלן זיך וואַרפן אויפן קינד.

אויך אָן דעם האָט עס שוין אָנגעהויבן צו רוישן און מורם-
לען פון איין מכשף צום אַנדערן. ס'האָט אָנגעהויבן צו קנאַקן אין
די אויבערשטע צווייגן, אונטער די ריזיקע שנייהימלען, אַ שטיי-
גער ווי די טיטאַנען וואָלטן זיך אויסגעגלייכט די אברים און זיך
נעגרייט צום אָנפאַל.

יאן האָט זיך נישט דערוועגט צו פרעגן זיינע מיטגלייכער, צי
זיי זעען און הערן דאָסזעלבע וואָס ער; וואַרים, טאָמער וואָלט
גראָד דידאָזיקע פראַגע אַריינגעבראַכט די מיאוסע מחבֿלים אין
אַזאָ כּעס, אז זיי וואָלטן זיך צוליב דעם אָנגעהויבן פון אַרט
רירן?

אין דעמדאָזיקן האַרצביטערניש זיינעם האָט ער פאַר זיך
נישט געזען קיין אַנדערע עצה, ווי אינמיטן וויסטן וואָלד אָנצו-
הייבן זינגען אַ וויינאַכטיק קאָפיטל תהילים. —

ער האָט נישט געהאַט קיין גוטע שטימע, און פלעגט טאַקע
קיינמאָל נישט זינגען. ער האָט אַזוי ווייט נישט געקאָנט נעמען
קיין טאָן, אז אפילו אין קירך האָט ער זיך אויך נישט דערוועגט

מיטצווינגען מיט די דאוונער; אָבער איצט איז אים נישט גע-
ווען קיין גרויסע נפקא-מינה, ווי אזוי ער זינגט, אָבי געוונגען,
פֿרי דערמיט מציל צו זיין זיין קינד.

ער האָט געזען, אז די שכנים האָבן זיך זייער געחידושט.
די, וואָס זענען געגאנגען בראש, האָבן זיך איינער דעם אנדערן
לייכט אנגעשטויסן מיט די עלנבויגנס און זיך אומגעקוקט אויף
אים. יאן האָט זיך אָבער גאַרנישט געמאַכט דערפֿון. ער האָט ווי-
טער געוונגען מיט אַ פאַרביסענער עקשנות.
אָבער אַ וויילע דערנאָך האָט איינע פֿון די פֿרויען שטילער-
הייט געזאָגט צו אים:

— וואָרט נאָר אַ מינוטקעלע, יאן, וועל איך אייך צוהעלפֿן!
זי האָט אויפגעהויבן איר קול און מיט דער ריכטיקער מע-
לדאָיע און ריכטיקן טאָן געוונגען דאָס ווינאַכטיקע לויבעזאָנג:

זיי באַגריסט, שיינער פֿרימאַרגן,
דו, וואָס דורך די ליפֿן פֿון נביאים
ביסט אינז אנגעזאָגט געוואָרן!

און דאָן האָבן זיך די איבריגע וואַנדערער אויך נישט גע-
קאָנט אָפהאַלטן, אלע האָבן צוגעהאַלפֿן. אַך, ווי שיין דאָס האָט
אינמיטן דער נאַכט אָפּגעקלונגען צווישן די ביימער!

אָבער דאָן איז עפעס אַ שוידערלעך געמורמל אַדורכגעלאָפֿן
צווישן די ריזן-מכשפים און זיי געמאַכט שטאַרק ציטערן. זיי האָבן
אַראָפּגערוקט זייערע גרויסע היטלען טיפער אויף די שטערנס, אזוי
אז מען האָט שוין מער נישט געזען זייערע בייזווייליק בלישטשענ-
דיקע מכשף-אויגן; זיי האָבן אויך צוריקגעצויגן די לאָפעס מיט
די שאַרפע בעגל, וואָס זענען שוין געווען גרייט צום אָנגריף, און
וידער זיי אַריינגערוקט אונטערן שניי. ווען דער ערשטער פֿערז
איז אָפּגעוונגען געווען, איז שוין קיינער מער נישט אימשטאַנד
געווען צו זען דאָרט עפעס אַנדערש, ווי אַ געוויינלעכן וואַלד פֿון
אַלטע טענענביימער, וואָס זענען ווידערשטאַנדספֿעיק קעגן אלערליי

שטורמגעוויטערס, און וואָס קאָנען קיינעם קיין שלעכטס נישט
טון.

*

די שטורקאצן, מיט וועלכע די מענטשן פון אסקעיאָלאָרגא
האַבן זיך צוגעלויכטן אויף זייער וועג דורכן וואַלד, האָבן זיך
פיסלעכווייז אויסגעברענגט, און ווען די וואַנדערער זענען צוגעקוי-
מען צום שליאַך, האָבן זיי קוים נאָך געטליעט. אָבער דאָ האָט מען
זיך שוין געקאָנט ריכטן לויט די העל באַלויכטענע פויערשע הייז-
לעך. ווי נאָך איין הייזל איז פאַרשוונדן, איז שוין דאָס צווייטע
אויפגעשווימען, נישט ווייט פון דעם פריערדיקן. די באַלעבאָסטעס
האַבן אַריינגעשטעלט אין די פענצטער אַלץ, וואָס זיי האָבן נאָר
געהאַט פון לייכטערס און הילצערנע מגורות, זיי זאָלן צולייכטן די
אַרימע וואַנדערער אויפן וועג צו דער קירך.

ענדלעך זענען זיי אַרויפגעקומען אויף אַ בערגל, פון וואָנען
מען האָט שוין געקאָנט זען די קירך גופא. זי איז דאָרט געשטאַ-
נען ווי אַ ריזיקער לאַמטערן, און מיט דער שטראָמענדיקער שיין
פון אַלע אירע פענצטער באַלויכטן אַ גרויסן שטח אַרום
זיך.

ווען די וואַנדערער האָבן זי דערזען, זענען זיי שטיין
געבליבן מיט אַ פאַרכאָפטן אָטעם, — אזא טיפן איינדרוק האָט
דערדאָזיקער אָנבליק געמאַכט אויף זיי. נאָך די אַלע קליינע הייז-
לעך און גידעריקע פענצטערלעך, לעבן וועלכע זיי זענען אויפן
וועג אָהער פאַרבייגעגאנגען, איז די קירך זיי איצט פאַרגעקומען
אזוי ווונדערלעך גרויס און עפּעס אַזוי ווונדערלעך לייכטג-
דיק!...

ווען יאָן האָט דערזען די קירך, איז אים געקומען אויפן
רעיון די מעשה וועגן די צוויי אַרימע מענטשן פון פאַלעסטינע,
וועלכע האָבן אַמאָל אַ גאַנצע נאַכט געוואַנדערט מיט זייער קליין
קינד, — זייער גאַנצע טרייסט און פרייד אין לעבן. זיי זענען גע-
קומען פון בית-לחם און האָבן געזאָלט גיין קיין ירושלים, כדי זיי-
ער קינד זאָל אין דאָרטיקן טעמפל געמלט ווערן. זיי האָבן זיך

אבער געמוזט אויסבאהאלטן און וואנדערן בלויז אונטער דער שון
פון דער נאכט, ווייל עס זענען געווען א סך אזעלכע, וואס האבן
געלויערט אויף דעם קינדס לעבן.

די מענטשן פון אסקעדאלארנא האבן זיך געהאט צוגעאיילט
און זענען ארויסגעגאנגען פונדערהיים נאך א שטיק פאר באגינען.
כדי צו קומען אין קירך פריער פאר יענע, וועלכע האבן זיך גע-
קאנט פארגינען צו פארן; אבער נישט ווייט פון דער קירך זענען
זיי אלנפאלס אנגעיאגט געווארן פון די פארנדיקע. זיי זענען א-
געקומען מיט פארסקענדיקע פערד און קלינגענדיקע שליטנגלעך-
לעך און זענען פארביי מיט א פליענדיקן גאלאפ, צווינגענדיק די
ארימע פוסגייער ארויסצולויפן אויף די הויכע שנייקופעס, וואס האבן
זיך געצויגן פון ביידע זייטן וועג.

איצט האט יאן געטראגן דאס קינד, און יעדע פאר מינוט האט
ער געמוזט אנטלויפן אן א זייט, כדי אויסצומיידן די שליטנס. איבער
דעם איז זיי דאס וואנדערן געווען זייער שווער, בפרט נאך, וואס
די לאמטערלעך פון די פארבייפארנדיקע שליטנס האבן כסדר גע-
פלענדט די אויגן פון די וואנדערער. אבער פונדערווייטנס האט
זיי דאך אקעגנגעלויכטן דאס שטראלנדיקע טעמפל; זאלן זיי זיך
נאך דערשלעפן ביז דארט אהין, וועלן זיי זיך שוין פילן זיכער
און רויק, האבן די וואנדערער געטראכט.

אבער הינטער זיי האט זיך איצט דערהערט א שטארק גע-
קלינגעריי פון שליטנגלעקלעך און א הילליק געטופעריי פון פער-
דישע פיס. עס איז אנגעלאפן א גרויסער שליטן, איינגעשפאנט מיט
צוויי פערד. אין שליטן איז געוועסן א יונגער פריץ אין א שווארצן
פעלץ און מיט א הויך פוטערן היטל אויפן קאפ. לעבן אים איז
געוועסן זיין יונג ווייבל, ער האט אליין אנגעטריבן די פערד, אבער
הינטער אים איז דער קוטשער זיינער געשטאנען מיט א העל-
לייכטנדיקן שטורקאץ אין זיין הויך אויפגעהויבענער האנט. דער
לופטצוג האט צוריקגעווארפן דעם ברייטן פלאס פונם שטורקאץ,
וועלכער האט הינטער זיך איבערגעלאזט א לאנגן פאס פון רויך
און פונקען.

יאן איז מיטן קינד אויף די ארעמס געשטאנען אינדערהיין,

אויף דער שנייקופע. די לאגע איז געווען פאר אים א געפערלעכע, ווייל איין פוס איז אים פלוצלינג אראפגעוונקען טיף אין שניי אריין, אזוי אז ער איז שיער נישט אומגעפאלן. דאס האט בא- מערקט דער פריץ, וועלכער האט אים מיט זיין שליטן געהאט אראפגעטריבן פונם וועג; ער האט האסטיק א פארציגעטון די לייצעס און צוגערופן יאנען

— גיב אהער דאס קינד, וועט עס מיטפארן מיט מיר אין דער קירך אריין! — האט ער פריינטלעך געזאגט. — איך וועל עס דיר צוריקגעבן באם אריינגאנג. מיט א קינד אויף די הענט איז דאך סכנות-נפשות צו גיין אויפן וועג, בעת עס לויפן דא אזוי פיל שליטנס!

אבער יאן האט אים קירך געענטפערט:
— א דאנק! איך וועל מיר שוין אן עצה געבן
— שרעק יך נישט, מיר וועלן אוועקוועצן דאס מיידעלע
אט דא, צווישן אונז ביידע! — האט די יונגע פריצהטע גע-
זאגט.

— א שיינעם דאנק! ים וועט שוין אזוי אויך גוט זיין! —
האט יאן איר געענטפערט.

— אזוי גאר, דו האסט, זע איך, מורא ארויסצוגעבן דאס מיידעלע פון דינע הענט? — האט דער יונגער פריץ אויסגערופן, און הויך לאכנדיק אוועקגעפארן ווייטער.
די וואנדערער זענען ווייטער געגאנגען, אבער זייער וועג איז איצט, וואס נעמער צו דער קירך, געווארן אלץ געפערלעכער און שווערער. איין שליטן איז אנגעקומען נאכן אנדערן; נישט געווען, דאכט זיך, קיין איין פערד אין דער גאנצער געמיינדע, וועלכעס זאל אין דעמדאזיקן ווינאכטסבאגנען נישט האבן גע- שלעפט א שליטן אויפן וועג צו דער קירך.

— פארוואס האסטו זיי נישט געוואלט געבן דאס קינד? —
האט אים קאטרינא געפרעגט מיט פארווירף. — איך האב מורא, זאלסט נישט, חלילה, סוף-כל-סוף פאלן מיטן קינד.
— וואס הייסט, זיי האב איך געוואלט געבן דאס קינד? ...

דו מוזט נישט וויסן וואָס דו רעדסט! צי האָסטו דען נישט געווען
ווער דאָס איז געווען? ...

— וואָס וואָלט דען געשעען דעם קינד, אויב די באַלעבאַטיים
פון דער דיוונעזישער הוטע וואָלטן עס גענומען צו זיך אין שליסן
אריין?

יאן אנדערסאָן איז שטיין געבליבן געפֿלעפט.

— אזוי גאָר? דאָס איז געווען דער יונגער פריץ פון דיוו-
נעז מיט זיין ווייב? — האָט ער איבערגעפרעגט און דער-
ביי אויסגעזען, ווי ער וואָלט אין דער רגע אויפגעוואַכט פון
א חלום.

— פארשטייט זיך, אז זיי! ווער דען, האָסטו געמיינט?

נאָ, וווּ איז יאן איצט געווען מיט זיינע געדאַנקען? וואָס
איז עס געווען פאַר אַ קינד, וואָס ער האָט די גאַנצע צייט אויף
די הענט געטראָגן? און ווהיין איז ער דאָס געגאַנגען דערמיט? אין
וועלכן לאַנד האָט ער איצט געוואַנדערט?

ער האָט זיך אַוויש-געטון מיט דער האַנט איבערן שטערן און
געענטפערט צעטומלט אין פאַרשעמט:

— און איך האָב גאָר געמיינט, אז דאָס איז דער קיניג הור-
דוס מיט זיין ווייב פונם לאַנד יהודה.*

די שאַרלעך

ווען דאָס קליינע מיידעלע פון סקרוליקא איז אַלט געווען
אן ערך דריי יאָר, איז זי שלאָף געוואָרן אויף אַ קראַנקהייט, וואָס
איז זיכער געווען די שאַרלעך, ווייל דאָס מיידעלע איז געווען רויט

(* דעם 28 דעצעמבער — באַ כריסטן דער אַנדענק פונם טאָג, ווען הור-

דוס האָט באַפוילן די קליינע קינדער אויסצושטעלן, מ. מ. פ.

אויפן גאנצן קערפערל און געברייט ווי פייער. זי האט אויך נישט געוואלט עסן, און נישט געקאנט שלאפן, נאר איז פסדר געלעגן פארשמאכט און גערעדט פון היץ.

אזוי לאנג, ווי זי איז געלעגן קראנק, האט יאן נישט געקאנט בא זיך פועלן אוועקצוגיין פונדערהיים, נאר איז טאג-אין, טאג-אויס געזעסן אין שטיבל. מען וואלט געקאנט מיינען, אז די תבואה פון זיין באלעבאס עריק פון פאליא וועט שוין דאס יאר פארברייבן נישט אויסגעדראשן.

אבער באם קראנקן קינד איז קאטרינא אליין ארומגעגאנגען; זי האט עס פסדר צוגעדעקט, יעדעס מאל, ווען דאס קינד האט טון זיך אראפגעווארפן די קאלדרע, און האט איר געגעבן צו טרינקען די קאוועלעפעלעך וואסערדיקן יאגדעוואפט, וואס זי האט באקומען פון דער באלעבאסטע פון פאליא.

ווען דאס מיידעלע איז געווען געוונט, האט צומייסטנס דער פאטער זיך פארנומען מיט איר. אבער ווי נאר זי איז קראנק געווארן, האט ער שוין מורא געהאט זיך צורירן צו איר. ער האט געציטערט, ער זאל איר, חלילה, נישט טון עפעס שלעכטס, אדער נישט זיין אזוי דעליקאט מיט איר, ווי מען דארף זיין מיט א קראנק קינד.

אבער דאס שטובל האט ער פארט נישט פארלאזט, געזעסן אין א ווינקל באם קאמין און פסדר געקוקט אויף זיין קראנק מיידעלע.

זי איז געלעגן אין איר אייגן בעטעלע, אבער זי האט נישט געהאט אונטער זיך מיר ווי א שטרויזעקל, אן א ליילעך. דעם מיידעלע איז, ווייזט-אויס, שווער געווען איינצולייגן אויף דעם הארטן געלעגער, ווייל איר צארט קערפערל איז, געבעך, אנגעווייטיקט געווען פון דעם אויסשלאג און געשוילעכץ. דערצו נאך איז זי געלעגן אונטער א קאלדרע, וואס איז געווען איבערגעצויגן מיט א שטיק היימיש-געוועבטע, גראבע לייחנט.

און ווי אויסטערליש דאס זאל גישט זיין, האט יאן, — יע-דעסמאל, וואס דאס קינד האט זיך אומרויך געווארפן אויפן גע-

לעגער, — געמוזט טראכטן וועגן דער איינציקער טייערער זאך, וואס ער האט פארמאגט: וועגן זיין זונטיקדיק העמד.

ער האט נישט מער פארמאגט, ווי דאס איינע בעסערע העמד, אבער עס איז געווען אויפגענייט פון דינער, גלאטיקער, געבלייכטער לייוונט, מיט א שטייף געקראכמאלעטן גארס. דאס איז געווען אזא פיין העמד, — אז אפילו דעם אייגנטימער פון דער הוטע אין דיוונעז וואלט אויך געמעגט אַנשטיין צו טראגן עס לכבוד יום טוב; יאן האט טאקע זייער טייער געהאלטן דאסדאזיקע העמד. ווארים, די איבעריקע וועט זיינע איז געווען גענייט בלויז פון אזא גראבער לייוונט, ווי דאס איבערצוג פון קינדס געלעגער.

ער האט אבער געוואסט, אז ס'איז אומזיסט זיין גאנץ טראכטן וועגן דעם זונטיקדיקן העמד. ווארים, ווי קאן עס גאר געמאלט זיין. אז קאטרינא זאל איינוויליקן דערויף, ער זאל צערייסן דאס העמד, — דאן ווען זי האט עס אים געגעבן אלס חתונה-געשאנק?

קאטרינא האט סיי ווי געטון פארן קינד אלץ, וואס זי האט נאר געקאנט. זי האט געליען א פערד-אין-וואגן בא עריקן פון פאליא, איינגעוויקלט דאס מיידעלע אין וויפיל טיכער אין פאטשיי-לעס זי האט נאר געהאט און אוועקגעפארן דערמיט צום דאקטאר. דאס איז אפילו געווען א גרויס בריהשאפט פון קאטרינא, אבער יאן האט נישט געקאנט איינזען, אז דאס זאל האבן געברענגט עפעס א נוצ. דאס היפשע פלעשל טראפנס, וואס זי האט מיטגעבראכט פון אפטייק, ווי אויך דאס גענויע אויספירן דעם דאקטארס פארארדנונגען, האט אויך נישט געהאט קיין גרויסע פעולה.

יאן איז געפייניקט געווארן פון שווערע מחשבות: אויב ער טערן ווילן נישט פאר זייער קינדסוועגן מקריב זיין אפילו דאס טייערסטע, וואס זיי פארמאגן — זענען זיי אפשר אינגאנצן נישט ווערט צו בלייבן בא אזא טייערע מתנה פון גאט, ווי דאסדאזיקע מיידעלע איז? אבער גיי זיי א בריה איבערצוצייגן קאטרינא אין אזא זאך!

דאס קינד איז פסדר געלעגן אין היץ. אין דערוועלבער צייט איז צו יאנען אריינגעקומען די אלטע קארין, — א פיגישע פון

אָפּשטאַם. אַזוי ווי אַלע פּרויען פון דער פּינישער ראַסע איז זי אויך געווען באַהאַונט אין אָפּשפּרעכן פאַרשידענע מחלואות באַ בהמות, אָדער „אַ שלעכט אויג“ באַ מענטשן, ווי אויך אין אויסהיילן אַ „גערשטן“ אויפן לעפל, אַ געשויר, אַ ביס פון אַ שלאַנג, אָדער „ווערים“ באַ קינדער. אָבער ווען עס האָט זיך געהאַנדלט וועגן אַנדערע, ערנסטערע קראַנקהייטן, האָט קיינער זיך נישט געוואָלט באַראַטן מיט איר. מען האָט עס באַטראַכט ווי אַן עבירה פאַר גאָט, — צו פאַרלאַנגען הילף באַ דער מכשפה, אויב ס'האָט זיך געהאַנדלט וועגן עפעס אַנדערש ווי קליינע, אומבאַדייטנדיקע שלאַפּ-קייטן.

ווי נאָר קאַרין איז אַריינגעקומען אין שטיבל, האָט זי באַלד דערזען דאָס קראַנקע מיידלע. קאַטרינאַ האָט איר געזאָגט, אַז דאָס קינד האָט די שאַרלעך. אָבער נישט דער פאָטער, נישט די מוטער האָבן זי נישט געבעטן וועגן אַן עצה דערצו. קאַרין האָט אָבער אַלפּאָלס געזען, ווי אומרויך און באַ-קלעמט די עלטערן זענען. דעריבער, ווען קאַטרינאַ האָט זי מכבד געווען מיט אַ טעפל קאווע, און יאן האָט איר געגעבן אַ שטענגל האַרטן טאַבאַק צום קיינען, האָט זי זיך צום סוף אַנגערופן, פֿלומרשט ווי נישט געווענדט צו קיינעם:

— דיִדאַזיקע קראַנקייט האָב איך נישט קיין מאַכט צו היילן. אָבער איך וועל אייך אָנווייזן, ווי אַזוי איר זאָלט אַליין קאָנען וויסן, צי אייער קינד וועט לעבן בלייבן, אָדער, חלילה, שטאַרבן: זייט וואָך די נאַכט ביז אַ זייגער צוועלף, דאן זאָלט איר צוזאַמען-בייגן דעם ווייזפּינגער מיטן קליינעם פינגער פון דער לינקער האַנט, אַזוי אַז עס זאָל ווערן אַן „אייגל“, און דורך דעם „אייגל“ זאָלט איר קוקן אויפן קינד. דאָס, וואָס איר וועט דאן זען ליגן לעבן מיידעלע, וועט אייך שוין אויסזאָגן, וואָס איר האָט צו דער-וואַרטן.

קאַטרינאַ האָט איר זייער באַדאַנקט, ווייל מיט אַזעלכע לייט איז אַלעמאָל גלייכער צו לעבן בשלום, און איר צוגעגאַסן נאָך אַ ביסל קאווע. עס איז איר אָבער לחלוטין נישט איינגעפאַלן צו פאַלגן איר עצה.

יאן צליין האָט אויך נישט געלייגט קיין גרויס אַכט אויף אירע רייד. ער האָט פסדר געטראַכט וועגן דעם זונטיקדיקן העמד. עס האָט אים אָבער נישט געקלעקט קיין מוט זיך צו קריגן מיט קאַטרינאַן. זי וואָלט אים זיכער נישט דערלויבט אַ תל צו מאַכן פון זיין חופּה-העמד. דעם אמת זאָגנדיק, האָט ער אַליין אויך פאַר-שטאַנען, אַז דאָס וועט סיי ווי קנאַפּ-וואָס העלפּן דעם קראַנקן מיט-דעלע, און טאַמער, חלילה, שטאַרבט זי, וועט עס דאָך סתם זיין אַ שאַד צו האָבן אומזיסט-אומנישט אַ תל געמאַכט פון אַזאַ פּיין העמד.

ווען ס'איז שוין געקומען די צייט פון שלאָפן-גיין, האָט קאַט-רינאַ זיך געלייגט אין בעט, ווי יעדן אַוונט. אָבער יאן איז צו אומ-רויק געווען, אַז ער זאָל קאָנען שלאָפן, ער האָט דעריבער זיך נישט געלייגט אין בעט, נאָר איז ווייטער געזעסן אין ווינקל לעבן קאַמין; ער האָט געזען, ווי קלאַראַ גולאַ האָט זיך, נעפעך, גע-דרייט פון יסורים אויפן געלעגער, ווייל דאָס גראַפּע איבערצוג האָט איר די הויט אָפּגעריבן. דערום האָט ער געטראַכט, ווי גוט עס וואָלט געווען, ווען ער זאָל איר קאָנען אויסבעטן דאָס געלע-גערל מיט אַ פריש, גלאַטיק און דין ליילעך.

דאָס פיינע, ווייט-בלאָנקענדיקע און שטרייף-געפרעסטע העמד זיינס, איז אַן שום נוצן געלעגן אין מלבושים-קופערט. טראַכטנדיק וועגן דעם, האָט עס אים אַזש פאַרקלעמט באַם האַרץ. פון דער אַנ-דערער זייט ווידער, וואָלט עס דאָך טאַקע קיין יושר נישט געווען צו באַנוצן קאַטרינאַס חתונה-געשאַנק פאַר אַ ליילעך.

פונדעסטוועגן, ווען די ווייזערס פונם זייגער האָבן זיך אָנגעהויבן צו דערנענטערן צו צוועלף און קאַטרינאַ איז שוין גע-שלאָפן, האָט יאן זיך אויפגעהויבן פון בענקל, צוגעגאנגען צום קופערט און אַרויסגענומען דאָס העמד. קודם-בל האָט ער אָפּגעריסן דעם שטייפן גאַרם, און דאָס איבעריקע צעריסן אויף צוויי שטיקער. איין טייל האָט ער פאַרזיכטיק אַרונטערגערוקט אונטער דעם קראַנקן קערפערל און די צווייטע טייל אונטערגעלייגט אונטער דער וואַרע-מער קאַלדרע, מיט וועלכער דאָס קינד איז געווען צוגעדעקט. נאָכדעם האָט ער זיך ווידער אַוועקגעזעצט אין ווינקל און

געזאכט איבערן קינד. אין א וויילע ארום האט דער זייער אויס-
געשלאגן צוועלף. נישט וויסנדיק קלאר, וואס ער טוט, האט ער
אין דערזעלבער רגע צונויפגעבויגן די פינגער פון דער לינקער
האנט און געמאכט אן „אייגל“, צוגעטראגן עס צום אויג און גע-
קוקט דורכדעם אויפן קינד.

ווי דערשטוינט איז ער געווארן פון דעם, וואס ער האט
דאָרט דערזען! אויפן קאנט פונם בעטל איז געזעסן אַנאַקעט מלאכל.
דאָס לייב פון דעם מלאכל איז געווען צעדראַפּעט און אַפּגעריבן
פון דעם גראָבן איבערצוג פון דער קאלדרע און עס האָט, ווייזט-
אויס, שוין בדעה געהאַט צו פאַרלאָזן דאָס בעטל. אָבער דאָ האָט
עס זיך אומגעקערט און מיט ביידע הענט אָנגעטאַפּט די גלאַטיקע
לייוונט פונם העמד; ערשט דאָן האָט עס צוריק אַרויפּגעהויבן די פיס
לעך און זיך אַוועקגעלייגט אין בעטל אַריין, כדי ווייטער צו וואַכן
איבער דעם קראַנקן קינד.

ווען דאָס מלאכל האָט זיך געקליבן צו פאַרלאָזן דאָס בעטל,
איז פון הינטער דעם צוקאַפּנס אַפּערגעקראַכן עפּעס אַ שוואַרץ,
אויסטערליש באַשעפּעניש. דערזענדיק, אז דאָס מלאכל פאַרנעמט
זיך צום אַוועקגיין, האָט דאָסדאָזיקע באַשעפּעניש אויפּגעהויבן דעם
קאַפּ און זיך צעשטשירעט אין אַן עקלאַפּטיקן שמייכל, פרייענדיק
זיך, וואָס עס וועט זיך קאַנען אַוועקלייגן אין בעטל אַריין, אויפן
אַרט פון דעם מלאכל.

אָבער דאָס מלאכל האָט נישט דערלאָזט דערצו, און דאָס
שוואַרצע באַשעפּעניש האָט דעריבער פאַרקרומט דאָס פרצוף זיינס
אין אַ שוידערלעכער גרימאַסע. באלד דערנאָך האָט עס זיך איינגע-
קורטשעט און פאַרבראַכן אַלע אברים, גלייך ווי די ערגסטע גיהנום-
דיקע יסורים וואָלטן עס איצט איבערן לייב דורכגעלאָפּן, און
דרייענדיק זיך ווי אַ שלאַנג, איז עס צוריק אויף דער ערד צוראַפּ-
געקראַכן.

צומאַרגנס איז דעם מיידעלע פיל בעסער געוואָרן. קאַטרינאַ
האָט זיך אַזוי געפרייט, וואָס די קרענק איז אַפּגעטרעטן, אז זי
האָט קיין האַרץ נישט געהאַט פאַרצוואַרפּן יאָנען, הילמאי ער האָט

א תל געמאכט פון איר חתונה-געשאנק. זי האט אבער אלנפאלס
געטראכט, אז איר איז שוין איינמאל באשערט גווען צו האבן
א טיש פאר א מאן!

דער באזוך באם רייכן קרוב

ווען דאס קליינע מיידעלע פון סקרוליקא איז שוין אלט
געווען אין פינפטן יאר, האט יאן אמאל אין א זונטיק נאכמיטאג עס
אנגענומען באם הענטעלע, און זיי האבן זיך ביידע אוועקגעלאזט
צום וואלד-צו.

זיי זענען פארבייגעגאנגען לעבן דעם שאטנדיקן יונגן בע-
רעוועלדל, ווו זיי פלעגן זיך אפטמאל אוועקזעצן. זיי זענען
אויך פארבייגעגאנגען לעבן דעם בערגל, אויף וועלכן ס'זענען גע-
וואקסן פאזעמקעס. . . יא, זיי האבן אפילו פארבייגעוואנדערט לעבן
דעם בורמלענדיקן קוועלעכל, נישט אפשטעלנדיק זיך דארט.
זיי זענען געגאנגען האנט-בא-האנט, שטיל און פארטראכט,
גלייך ווי זיי וואלטן דערמיט געוואלט ווייזן, אז עס שטייט זיי
איצט פאר עפעס גאר פייערלעכס.

צום סוף זענען זיי פארשוונדן אין וואלד אריין, דארט אויף
מזרח-צו, ווו דער וואלד וואקסט צום געדיכטסטן. אבער אויך דארטן
האבן זיי זיך נישט אוועקגעזעצט אפרוען. ס'האט נישט לאנג גע-
דויערט ווי זיי האבן זיך באוויזן אויף דער אנדערער זייט וואלד,
אויף א בערגל, נישט ווייט פונם דארף לויב.

פון דארטן האבן זיי אראפגענידערט צום שיידהעג, ווו עס
קרייצן זיך אי דער שמאלער וועג צום דארף, אי דער ברייטער
שליאך. דא האט שוין ענדלעך געזאלט קלאר ווערן, ווהיין זיי האבן
בדעה געהאט צו גיין.

זיי האבן זיך אבער נישט געווענדט אין קיין שום ריכטונג
פון די נאענט-ליגנדיקע, ארימע, פויערשע היילעך. זיי זענען גע-

גאנגען אלץ ווייטער און ווייטער אין דאָרף אַריין. איצט איז שוין
ממש געווען אַ רעטעניש צו וויסן דעם ציל פון זייער וואַנדערונג
וואָרים, ס'האָט דאָך נישט געקאָנט געמאַלט זיין, אַז זיי זאָלן האָבן
געוואָלט אָפּגעבן אַ ווייזט ביערן הינדריקסאָנען פון לובי ?

וואָס אַן אמת, איז ביערן הינדריקסאָנען ווייב געווען די
שטיפּשוועסטער פון יאָנס מוטער, אַזוי אַז ער האָט זיך ווירקלעך
געקאָנט רעכענען פאַר אַ קרוב מיט דעם רייכסטן פויער פון דאָרף.
און געהאַט אַ רעכט צו רופן ביערן הינדריקסאָנען און זיין ווייב
„פעטער“ און „מומע“, אָבער ביז איצט איז יאָנען ווינציק-וואָס
אַנגעגאָנגען די דאָזיקע קרובעשאַפט; אַ סברא, אַז אפילו פאַר קאָט-
רינאָן האָט ער קיינמאַל נישט דערמאָנט, אַז ער איז אַזאַ נאַענטער
מהותן מיט די גרעסטע יחסנים פונם דאָרף. יאָן האָט אים תמיד
אויסגעמיטן, און פלעגט אפילו אויפן פלאַץ פאַר דער קירך קייב-
מאַל נישט צוגיין און אים די האַנט געבן, הגם אין דער אָנוועזן-
הייט פון אלע דאָזיגער וואָלט דאָס פאַר יאָנען נישט קיין קליינער
כבוד געווען.

אָבער איצט, ווען ער האָט אַזאַ וויל, געראָטן טעכטערל, איז
ער שוין עפעס מער ווי אַן אַיימער לוינאַרבעטער. ער האָט שוין
איצט צו באַווייזן זיך מיט אַ טייערן אוצר, און צו באַפּוזן זיך מיט אַזאַ
שיינע בלום! איצט איז ער שוין אויך אַ נגיד צווישן נגידים און
אַ יחסן צווישן יחסנים. און טאָקע דערפאַר איז ער דאָס מיט אַזאַ
זעלבסטזיכערן טריט צוגעגאָנגען צו ביערן הינדריקסאָנען גרויס
ווינהויז, פּדי צום ערשטן מאַל אין לעבן אָפּשטאַטן אַ באַזוך באַ
זיינע אָנגעזעענע קרובים.

דער ווייזט האָט נישט לאַנג געדויערט. אַ קנאַפע שעה
דערנאָך האָט יאָן מיט זיין טעכטערל שוין ווידער געשפּאַנט אי-
בערן ברייטן הויף, צום אַרויסגאַנג-צו.

אָבער, צוקומענדיק צום טויער, איז יאָן שטיין געבליבן און
זיך אומגעקוקט, ווי ער וואָלט חשק געהאַט נאָכאַמאַל אַריינצו-
גיין.

ער האָט אויך לחלוטין נישט געהאַט וואָס צו באַדויערן דעם.
 דאָזיקן באַזוך. אדרבא, מען האָט אים דאָרט זייער פּיין אויפגענומען.
 פיערן הינדריקסאָנס ווייב האָט באַלד אָנגענומען קאַראַ גולאַן
 פאַרן הענטל און זי צוגעפירט צו דער גרויסער בלוז-לאַקירטער
 שאַנק, וואָס איז געשטאַנען באַ דער ברייטסטער וואַנט פון דער
 שטוב, און איר געגעבן אַ סוכאַרקע און אַ שטיקל צוקער. און
 פיערן הינדריקסאָן אַליין האָט געפרעגט, ווי אַלט זי איז און ווי
 זי הייסט. דערנאָך האָט ער אַרויסגענומען זיין גרויסן לעדערנעם
 בייטל, וועלכן ער האָט געהאַלטן אין דער הויזנקעשענע, און איר
 געגעבן אַ בלאַנקענדיק זילבערן צוואַנציקערל.

יאַנען האָט מען מכבד געווען מיט קאָדע, און זיין שטיפ-
 מומע האָט זיך אויסגעפרעגט וואָס קאַטרינאַ מאַכט, און געוואָלט
 געוויזן ווערן. צי זיי האָבן כאַטש אין זייער ווירטשאַפט אַ קו און
 אַ חויר, צי ס'איז נישט קאַלט אין זייער הייזל ווינטערצייט, און צי
 עריק פון פאַליאַ צאָלט אים אַזא טאָגלויך, אַז ער זאָל נישט דאַרפן
 מאַכן קיין חובות.

דער גאַנצער ווייזט איז אַזוי צוגעגאַנגען, אַז יאן האָט אסור
 נישט געהאַט קיין סיבה צו זיין אומצופרידן. אָבער ווען ער האָט
 שוין געהאַט געשמועסט מיט פיערן הינדריקסאָנען אַ לענגערע
 וויילע, האָט דער לעצטער אים דערקלערט, אַז היות זיי זענען
 פאַרבעטן אויף אַ שמחה, מוזן זיי אין אַ האַלבער שעה אַרום צו-
 פאַרן אַהינצו. זיי האָבן יאָנען געפּעטן נישט פאַראיבן האָבן, וואָס
 זיי קאָנען נישט לענגער זיך אונטערהאַלטן מיט אים. יאן האָט
 אַליין אויך פאַרשטאַנען, אַז די האַלבע שעה דאַרפן זיי האָבן פאַר-
 זיך, פּדי זיך איבערצוטון, און דעריבער האָט ער זיך אויסגעהויבן
 און זיך געזעגנט.

אָבער דאן איז זיין שטיפמומע שנעל צוגעגאַנגען צו דער
 שאַנק, אַרויסגענומען פון דאָרט פּוטער און חויר-פּעטס, אָנגעפילט
 איין זעקל מיט גרויפן און אַ צווייטס מיט מעל און צונויפגעפּאָקט
 אַלצדינג אין איין פּעקל אַריין, וועלכעס זי האָט באַם געזעגענען
 זיך דערלאָנגט יאָנען אין דער האַנט אַריין.

— דאָס איז אַ קליין כיבודל פאַר קאַטרינאַן, — האָט זי

געזאגט. — זי האט זיך עס, בנאמנות, פארדינט דערמיט, וואס מ' האט געמוזט בלייבן ויצן אינדערהיים און די שטוב אפהיטן!
ער האט גענומען וואס מען האט אים געגעבן, אבער דאס- דאזיקע פעקל האט אים גרויס זארג פארשאפט.

ער האט געוואלט, אז אין דעם פעקל זענען דא אזעלכע גוי- טע זאכן, וועגן וועלכע מען האט בעת די ארימע מאלצייטן אין סקרוליקא בלויו געקאנט חלומען; פאר אזעלכע אביונים איז דאס געווען א צו טייערער ביסן, אבער יאן האט געפילט, אז אויב ער וואלט גענומען דאסדאזיקע פעקל, וואלט ער דערמיט באגאנגען א גרויסע עוולה קעגן זיין טעכטערל.

ער איז דאך נישט געקומען צו ביערן הינדריקסאנען ווי א בעטלער, נאר ווי א גאסט צו זיינע קרובים. ער האט נישט געוואלט, אז ביערן הינדריקסאן זאל האבן דעם מינדסטן טעות וועגן דעם. ער האט אים געמוזט איבערצייגן דערין.

יאן האט גלייך געקלערט וועגן דעם, ווי נאר מען האט אים דערלאנגט דאס פעקל, אבער דער דרך-ארץ פאר ביערן הינדריקסאנע- גען און זיין ווייב איז בא אים געווען אזוי גרויס, אז ער האט זיך נישט דערוועגט זיי צו באליידיקן, און דעריבער צוגענומען די מתנה.

איצט אבער איז ער צוריקגעגאנגען פון גארטנשטראס, אוועקגעלייגט דאס קלומעקל לעבן דער שטאל, ווו די שטובמענטשן האבן כסדר געמוזט פארבייגיין, אזוי אז מען האט נישט געקאנט אויסמיידן צו באמערקן עס.

וואס אן אמת, האט עס אים ווייגעטון אוועקצולייגן דארט דאס פעקל. אבער זיין מיידעלע איז נישט געווען קיין טאכטער פון א בעטלער. קיינער וועט נישט קאנען זאגן אויף איר און אויף איר פאטער, אז זיי זענען ארומגעגאנגען נאך גדבות.

דער שולע קוזאמען

קלארא פינא גולעבארג איז אלט געווען זעקס יאָר, ווען איר פאָטער יאָן האָט זי אמאָל מיטגענומען צום שולחיו אין עסטאָנאָ, וווּ עס זענען גראַד פאָרגעקומען די עקזאָמענס.

דאָס איז געווען דאָס ערשטע שולחיו אין דער גאַנצער גע- מיינדע, און די אַרומיקע דאָרפסאיינזוינער האָבן זיך זייער גע- פרייט, וואָס עס איז שוין ענדלעך צושטאַנד געקומען. זיי האָבן זיך געפרייט איבער דעם, וואָס דער קירכאויפזעצער סוואַרטלינג, וועל- כער איז איינציטיק געווען אויך לערער אין דער דאָרפסשול, וועט שוין איצט נישט דאָרפן אַרומוואַנדערן מיט זיינע תלמידים פון איין פויערשער שטוב אין דער צווייטער.

ביון יאָר 1860, ווען די נייע שולגעביידע איז ענדלעך פאַר- טיק געוואָרן, האָט ער יעדע פערצען טעג געמוזט בייטן דעם לאַ- קאַל פון זיין שול. אַ סך מאָל איז אים און זיינע תלמידים אויס- געקומען בשעת די לימודים צו פאַרברענגען אין אַזאַ שטוב, וווּ די באַלעבאָסטע פלעגט גראַד קאָכן עסן און דער באַלעבאָס פלעגט שטיין באַ זיין סטאַלערוואַרשטאַט און הובליעווען אַדער זעגן. דער- ביי האָט אויך געקאָנט פאַסירן, אַז די אַלטע עלטערן פון די באַ- לעבאָס זאָלן דאָרט אַ גאַנצן טאָג ליגן אין די בעטן, און אונ- טער זייערע בעטן זאָלן הינער אומאויפהערלעך קוואַקען.

אַבער טראָצדעם איז דער לימוד צוגעגאַנגען גאָר נישקשה- דיק, ווייל דער קירכאויפזעצער סוואַרטלינג איז געווען אַזאַ איי- נער, וועלכער האָט געקאָנט אויפהאַלטן שטרענגע דיסציפלין, וווּ ער זאָל זיך נישט געפינען. אַבער איצט, האָט עס אים אַלנפאַלס שטאַרק הנאה-געטון צו קאָנען אויספירן זיין אַרבעט אין אַ שטוב, וואָס איז אויסשליסלעך באַשטימט פאַר לימוד. דאָ זענען די ווענט נישט פאַרשטעלט מיט בעטן און פאַליצעס פאַר פליס און אַר-

בעטס-מכשירים. דאָ שטעלט מען שוין נישט אויף קיין הויכע וועג-
שטולן פאר די פענצטער, אזוי אז זיי פארטונקלען די גאנצע שטוב.
און דאָ האָט שוין קיין שכנטע נישט די העזה אריינצוקומען אינ-
מיטן אַ לעקציז און פלוידערן עטלעכע שעה באַם טרינקען קאווע,
טרייבנדיק דערווייל רכילות אויף אלע שכנים.

דאָ האָט סוואַרטלינג געקאָנט באַהענגען די ווענט מיט ביל-
דער פון דער ביבעל, מיט קאלירטע צייכענונגען פון פארשידענע
חיות, ווי אויך מיט פאַרטערטן פון די שוועדישע קיניגן. דאָ האָבן
די קינדער געהאַט אמתע שולבענק און נידריקע פולפישן, אזוי אז
זיי האָבן שוין נישט געדאַרפט זיצן אַרום הויכע טישן, וואָס צו
זייערע פלאַטן האָט די קליינע חברה אָפּטמאַל קוים געקאָנט מיט
דער שפיץ נאָז דערגרייכן.

דאָ האָט אויך דער לערער געהאַט זיין אייגענעם קאַטעדראַ,
מיט פאַליצעס און שופלעדלעך, וווּ ער האָט געקאָנט האַלטן זיינע
גרויסע צייגנישביכער. דער אַלטער סוואַרטלינג אַליין האָט איצט
אויך געהאַט גאָר אַן אנדער חשיבות, פאַרנעמענדיק אַן אַרט אויף
דעם קאַטעדראַ, — נישט ווי פריער, ווען אים איז אַ סך מאָל אויס-
געקומען צו פאַרהערן זיינע תלמידים, זיצנדיק אויף דער ליימענער
פליטע פון אַ קאַמין, מיט אַ שטאַרק פייער הינטער די פלייצעס,
און מיט דעם געזעמל קינדער אין אַ ראַד אַרום זיך אויף דער
פאָדלאָגע. דאָ האָט ער געהאַט אַ באַשטימט אַרט פאַר דעם שוואַרצן
טאַפל און הענגערס פאַר די לאַנדקאַרטעס אין טאַבעלעס, און נישט
באָדאַרפט, ווי אַמאָל, זיי אָנשפאַרן אַן שענק, טישן, בענק און
אנדערע שטובזאַכן פון דעם צופעליקן לאַקאַל פאַר זיין שול.

איצט האָט ער געוואוסט, וווּ ער האָט ערגעץ אַוועקעלייגט
די גענוענע פעדערס, און אויך געהאַט וווּ צו לערנען די קינדער
צייכענען גלייכע פאַסיקלעך און רעגולערע האַלבקרייזן. מען האָט
איצט געקאָנט האָפּן, אז די גאנצע געמיינדע וועט זיך מיט דער
צייט אויסלערנען שרייבן אזוי שיין אין געציקלט, ווי ער אַליין
האָט געקאָנט. חוצדעם האָט ער איצט געהאַט די מעגלעכקייט איינ-
צומישטרירן זיינע תלמידים, זיי זאָלן זיך אויפהייבן נאָך די לעק-

ציעט אלע מיטאמאל און ארויסמארשירן פון דער שולגעביידע אין גלייכע רייען, ווי זענער.

אבער ווי גרויס די פרייד מיט דעם נייעם שולעוויז איז נישט געווען בא אלע איינוווינער פון דער געמיינדע, האט זיך פארט בא זיי דערוועקט א מאדנע געפיל. עס איז זיי פארגעקומען, ווי די קינדער וואלטן אויף א געוויסן אופן פארפרעמדט געווארן פאר זיי, נאכדעם ווי דאס קליינפארג האט אנגעהויבן באזוכן די נייע שול. עפעס זענען איצט די קינדער אין זייערע אלטן דערהויבן געווארן צו א בכבודיקערן שטאנד, צו וועלכן זיי אליין, — די עלטערן, — האבן נישט געהאט קיין צוטריט. דאס איז אבער נישט געווען ישרדיק צו טראכטן אזוי; אדרבא, זיי האבן דאך געדארפט זיין צופרידן דערמיט, וואס די קינדער זייערע האבן געקאנט געניסן פון אזוי פיל גוטס, וואס זיי אליין איז עס נישט באשערט געווען.

אין יענעם טאג, ווען יאן איז געגאנגען צו די שולעקא-מענס, האט ער דעם גאנצן וועג געוואנדערט האנט-בא-האנט מיט זיין מיידעלע, און, ווי תמיד, געשמועסט מיט איר, ווי מיט א גוטן פריינט און חבר. אבער ווען קלארא גלא איז צוגעקומען נאענט פון שולעוויז און דערוען די קינדער, וואס האבן געווארט באם ארייג-גאנג, האט זי ארויסגערוקט איר הענטל פון פאטערס האנט און אריבערגעגאנגען אויף דער אנדערער זייט וועג. ווי נאך זי איז צו-געקומען צו דער שולגעביידע האט זי אינגאנצן פארגעסן אן איר פאטער און גיך צוגעלאפן צו די איבריגע קינדער.

בשעת די עקאמענס איז דער ארימער יאן פון סקרוליקא געוועסן אויף א שטול, גאר נאענט פון דעם לערערס קאטעדור. ער האט פארנומען אן ארט צווישן די אנגעזעענסטע באלעבאטים פון דער געמיינדע און מיטגלידער פונם שולראט. יאן האט פשוט געמוזט זיך דארט אוועקזעצן, אז נישט וואלט ער נישט געזען פון קלארא גולאן מער, ווי איר נאק, ווייל זי איז געזעסן צווישן די יינגסטע שילערינס, אויף דער פאדערשטער באנק, רעכטס פון קאטעדור. אן אנדערשמאל וואלט ער זיכער נישט געהאט די העזה זיך אוועקצו-זעצן אזוי אויבנאן. אבער דער פאטער פון אונז געראטן מיידעלע,

ווי קלארא גולא, דארף זיך נישט האלטן קלענער פון די איב-
ריקע באפעבאטיס, — האט יאן געטראכט.

עס קאן גארנישט מעגלעך זיין, אז פון דארט, וווּ זי איז
געזעסן, זאל קלארא גולא נישט האבן געזען איר פאטער. אבער
זי האט אים צומאל קיין איין בליק נישט געשענקט; עפעס ווי ער
וואלט שוין פאר איר נישט עקזיסטירט.

דערפאר אבער זענען אירע אויגן פסדער געווענדט געווען צום
לערער. ער האט איצט געהאלטן באס פארהערן די עלטערע קינדער,
וועלכע זענען געזעסן לינקס פון קאטעדער. זיי האבן איצט געמוזט
לייענען פון די ביכלעך און דערביי אנהייבן פארשידענע לענדער
און שטעט אויף דער לאנדקארטע, און אויך רעכנען אויפן שווארצן
טאפל. דעם לערער האט פשוט קיין צייט נישט געקלעקט צו ווארפן
א בליק אויף די קלענערע קינדער. עס וואלט אלזא גארנישט אויס-
געמאכט, אויב קלארא גולא וואלט כאטש פון דער זייט א קוק-
געטון צום פאטער. אבער ניין, זי האט זיך קיין אייגמאל נישט
פארגיגען אויסצודרייען דעם קאפ צו אים.

א קליינע טרייסט איז פאר אים געווען, וואס אלע איברי-
קע קינדער האבן זיך אויך אזוי געהאלטן בנוגע זייערע עלטערן.
זיי זענען געזעסן שטיל, נישט אראפלאונדיק קיין אויג פונם לערער;
חברה קלייגווארג האט געמאכט דעם אנשטעל, גלייך ווי זיי וואלטן
פארשטאנען אלצדינג, וואס ער האט געזאגט, אפילו די חכמהלעך זיינע,
ווייל זיי האבן זיך פון צייט-צו-צייט קעגנזייטיק מיט די עלנבויעס
אנגעשטויסן און געשמייכלט.

די עלטערן האבן זיך נישט געקאנט גענוג אפשוונדערן, וואס
די קינדער פירן זיך אויף אזוי לייטיש בעת די עקזאמענס און
הייון ארויס אזעלכע גרויסע קענטענישן. אבער דער קירכאווער
שווארטלינג איז באמת געווען אן אויסערגעוויינלעכער בריה; ער
האט געקאנט מאכן מיט די קינדער, וואס ער האט גאר געוואלט.
יאן האט זיך אנגעהויבן צו פילן א ביסל פארשעמט און
באקלעמט. ער האט שוין איצט אליין נישט געוואסט, צי דאס איז
טאקע זיין טעכטער, וואס זיצט דארט אויף דער באנק, אדער גאר
א פרעמדנס קינד. דאסדאזיקע געפיל האט אים אזוי געפייניקט, אן

ער האָט זיך אינמיטן דערין אויפגעהויבן פון זיין שטיל און זיך
אָועקגעזעצט נענטער צו דער טיר, צווישן די אַרימע לויגאַרבעטער
וואָן נעצנשטריקער.

ווען ס'האָט זיך שוין געענדיקט דער עקזאמען פון די עלטע-
רע תלמידים, האָט זיך דער לערער גענומען צו די קלענערע,
וועלכע האָבן ערשט קוים באַוויזן זיך אויסצולערנען ליינענע. קיין
סך וויסן האָבן זיי נאָך נישט געהאַט אין זייערע מוחות, אָבער
אויף עטלעכע פראַגן האָבן זיי אויך געמוזט ענטפערן. צוערשט
האָט דער לערער זיי אויסגעפרעגט וועגן דער וועלטבאַשאַ-
פונג.

קודם-כל האָבן זיי אים געמוזט ענטפערן אויף דער פראַגע,
ווער עס האָט באַשאַפן די וועלט. דאָס האָבן זיי אַלע געוואוסט.
אָבער צום שליםמאל איז דעם לערער איינגעפאלן צו פרעגן, צי
זיי ווייסן אויך וועגן אַן אנדערן נאָמען, וואָס מיר גיבן אָפט דעם
רבנו של עולם.

דאָ זענען שוין די קליינע אָנפאַנגער שטיין געבליבן מיט
אָפּענע מיילער. אַ היץ האָט זיי אַ שלאָג-געטון אין די פנימלעך
אריין. זיי האָבן געקנייטשט די שטערנס, אָבער בשום אופן נישט
געקאָנט געפינען קיין ענטפער אויף אזא האַרבער פראַגע.

אויף די בענק, וווּ עס זענען געזעסן די עלטערע קינדער,
האָבן אָנגעהויבן פאָכען הענט און ס'האָט זיך געטראָגן אַ שושקעריי
פון איינעם צום אנדערן. אַ וויילע, דערנאָך האָבן שוין אַלע עלטע-
רע קינדער אומאויפהערלעך געכיכיקעט. אָבער די אַכט קליינע גיי-
אָנגעקומענע האָבן פאַרביסן די ליפן און נישט אַרויסגעברענגט קיין
וואָרט פאַרן מויל. קלאַראַ גולאַ אַליין האָט אויך געוואוסט פונקט
אזוי פיל, ווי דאָס איבריקע קליינבואַרג.

— עס איז פאַראַן אזא געבעט, וואָס מיר זאָגן עס יעדן
טאָג! — האָט דער לערער זיי אַרויסגעהאַלפן. — ווי אזוי רופן
מיר דאָרטן גאָט?

איצט האָט זיך קלאַראַ גולאַ שוין געכאַפּט, וואָס מען מיינט
דאָ! זי האָט פאַרשטאַנען, אז דער לערער וויל, מען זאָל זאָגן,

אז גאט רופט מען אויך „פאטער“ — פונם געבעט, פאטער אינעם זער“, — און דעריבער האט זי אויפגעהויבן די האנט.

— נו, זאג-זשע, קלארא גולא, ווי אזוי רופן מיר גאט? — האט דער לערער זי געפרעגט.

קלארא גולא האט זיך א שטעל-אויף געטון מיט פלאמענדי-קע באקן, און דאס הארט-צונויפגעפלאכטענע צעפל איז איר בשעה-מעשה אפגעשטאנען פונם נאקן, ווי א וויידעלע.

— מיר רופן אים יאן! — האט זי געענטפערט הויך אויפן קול.

אין דער רגע האט זיך שוין דערהערט א כיכיקען איבערן גאנצן זאל. די חשובסטע באלעבאטים, די מיטגלידער פונם שולראט, די עלטערן און די תלמידים, — אלץ האט געלאכט, אפילו דער לערער אליין האט אויך פארצויגן די ליפן צו א שטייכל.

קלארא גולא האט זיך שטארק פאררויטלט און עס זענען איר געקומען טרערן אין די אויגן. אבער דאן האט דער לערער א שטארקן קלאפ-געטון אין דער פאדלאגע מיט זיין שמעקן, וואס האט אים געדינט צום ווייזן אויף דער לאנדקארטע, און אויסגערופן:

— שטיל זאל זיין!

דערנאך האט ער אלעמען דערקלערט מיט א פאר ווערטער: — קלארא גולא האט געוואלט זעגן: פאטער! אבער אנשטאט דעם, האט זי געזאגט „יאן“, ווייל איר פאטער הייסט יאן. מיר דארפן זיך אבער נישט אזוי שטארק חידושן אויף דעם מיידעלעס ענטפער. ווארים, איך ווייס נישט, צי ס'איז פאראן דא בא אונז אין שול נאך א קינד, וואס זאל האבן אזא גוטן פאטער, ווי זי. איך האב שוין נישט איינמאל געזען, ווי ער איז אין א שטארקן רעגן און ווינט געשטאנען פאר דער שול און געווארט אויף איר, און איך האב אויך געזען, ווי ער האט זי געטראגן אין שול אריין, ווען ס'איז געווען א שנייזאווירוכע און דער וועג איז געווען פאר-שאטן מיט הויכע קופעס שניי. דערפאר דארף עס אונז נישט חידושן, וואס זי זאגט „יאן“, ווען זי וויל אנרופן דאס בעסטע, וואס זי ווייסט!

דער לערער האט געלעט דאס מיידעלע איבער די האר,

אין גלע מענטשן האָבן האַרציק געשמייכלט און געווען טיף גע-
רירט.

קלאַראַ גילאָ אָבער איז געווען אויף איר אַרט און אַראָפּגעלאָזט
די אויגן, נישט וויסנדיק, וווּ זיך אַהינצוטון פאַר חרפה. דאָקען, יאן
פון סקרוליקא האָט זיך געפילט גליקלעך און איז געווען שטאַלץ
פאַ זיך, ווי אַ קייסער, וואָרים, ס'איז אים איצט ווידער קלאַר גע-
וואָרן, אז דאָס קליינע מיידעלע, וואָס זיצט אויף דער פּאָדערשטער
באַנק, יענעס, — דאָס איז טאָקע זיין אייגן טייער קינד און נישט
קיין פרעמדנס!

דער קאַנקורסע קאָמען

אַ מאַדנע זאך דאָס איז געווען מיט דעם מיידעלע פון סקרו-
ליקא און איר פאָטער. מען וואָלט געקאָנט מיינען, אז זיי זענען,
ווי פון איין שטיק ליים געקנעטן; זיי האָבן אפילו געקאָנט לייזענען
איינער דעם אנדערנס געדאַנקען.

אין סוואַרטזשעי האָט געווינט אַ לערער, וואָס איז געווען
אַן אַלטער אויסגעדינטער זעלנער. ער האָט געלערנט מיט די קינד-
דער, וואָס האָבן געווינט אין דער פאַרוואָרפנסטער סביבה פון דער גע-
מיינדע, — זייער ווייט פון דער נייער שולגעביידע. דערדאָזיקער לערער
האָט נישט געהאַט קיין ספּעציעל שולחנות, ווי דער קירכאוּפּזער,
אָבער ער איז געווען גאָר שטאַרק באַליבט באַ זיינע תלמידים. דאָס
לערנען באַ אים האָבן זיי נישט געפילט ווי אַן עול, נאָר גיכער
זענען זיי געלאָפּן צום אונטערריכט באַ אים, ווי צו אַ שפּילע-
ריי. יעדן סאָג זענען זיי געווען גייגריק צו הערן, וואָס ער וועט
זיי דערציילן עפּעס נייַעס.

צווישן די צוויי לערער האָט געהערשט די בעסטע גוט-
פריינטשאַפּט. עס פלעגט אָבער טרעפּן, אז דער ינגערער האָט
געוואָלט איבערצייגן דעם אַלטן זעלנער, ער זאָל אויך וועלן „מיט-

גיין מיט זיין צייט. ער האט אים, למשל, געוואלט באקענען מיט דער מעטאדע פון פאנעטיק און אנדערע נייעסן אין שולאונטערריכט. דער אלטער האט דאס אלץ ס'רוב געדולדיק אויסגעהערט. אבער איינמאל האט ער עס שוין נישט מער געקאנט פארטראגן און שערף אפגעענטפערט:

— דו ביסט אזוי גרויס בא זיך, סווארטלינג, ווייל דו האסט באקומען א נייע שולגעביידע! אבער איך קאן דיר זאגן, אז מיינע קינדער לייענען פונקט אזוי גוט ווי דיינע. — כאטש מיר האבן נישט ערגעץ אנדערש צו לערנען, ווי אין פויערשע שטיבלעך.

— דאס ווייס איך! — האט דער קירכאויפזעער געענטפערט. — און איך האב עס קיינמאל נישט געוואלט אפלייקענען. איך מיינ בלויז, אז אויב די קינדער קאנען זיך אויסלערנען א זאך מיט ווינציקער קאפברעכעניש. . .

— טא איז וואס? — האט אים דער זעלנער איבערגעשלאגן די רייד.

דער קירכאויפזעער האט לויט דעם אלטנס קול דערקענט, אז יענער פילט זיך געטראפן פון זיינע רייד, און דעריבער האט ער זיך שוין געוואלט צוריקציען.

— וואס אן אמת, ווייס איך, אז ווי חייט דו קאנסט, פאר-גרינגערסטו דעם לימוד פאר דיינע תלמידים, אזוי אז זיי האבן זיך קיינמאל נישט וואס צו באקלאגן אויף צו שווערע לעקציעס — — — — אפער ווילסטו דערמיט זאגן, אז איך מאך זיי שוין צו גרינג דאס לערנען? אדער, אז איך לערן זיי בכלל גארנישט? — האט דער אלטער אויסגערופן מיט פערס און געקלאפט מיט דער פויסט אין טיש אריין.

— וואס איז דאס היינט מיט דיר, טיבערג? — האט דער קירכאויפזעער געפרעגט. — עפעס ווערסטו אויפגעקאכט איבער יע-דע קליינקייט. און וואס איך זאל דיר נישט זאגן, דרייטו באלד איבער דעם מיינ דערפון פארקערט.

— טא פארוואס זשע גיטו מיר אלעמאל אזעלכע קאפולער אנצוהערענישן?

זייטיקע מענטשן האבן זיך איינגעמישט אין שמועס און

געמאכט שלום צווישן ביידע לערער, אזוי אז באם געזעגענען זיך, זענען זיי זיך ווידער געווען דיזעלבע גוטע פריינט, וואָס פריער. אָבער בעת דער אַלטער טיפּערג איז איינער אַליין געגאַנגען אַהיים, זענען אים ווידער געקומען אויפן געדאַנק די רייד פונם קירכאויפֿ= זעער, און איצט האָבן זיי אים אַריינגעבראַכט אין נאָך אַ שטאַר= קערן גרימצאָרן, ווי פריער.

— ווי האָט גאָר דער יונגאַטש געקאַנט האָבן די העזה צו זאָגן — האָט דער אַלטער געטראַכט, — אז איך וואָלט אימטשאַנד געווען בעסער צו לערנען מיט מיינע תלמידים, — אויב איך וואָלט נאָר „מיטגעגאַנגען מיט מיין צייט“, ווי ער רופט עס אָן ? — ער מיינט אוודאי, אז איך בין שוין צו אַלט פאַר מיין פראָפּעסיע נאָר ער וויל מיר דאָס נישט זאָגן מיט קלאָרע דיבורים!
ער האָט נאָך אַלץ נישט געקאַנט שטילן זיין פעס און אַהיים= קומענדיק, האָט ער וועגן דער גאַנצער זאך איבערגערעדט מיט זיין ווייב. — נעם דיר נישט צום האַרץ, וואָס דער קירכאויפּזעער פלאַפּלט דאָרט! — האָט טיפּערגס ווייב געזאָגט. — „יינגער איז טאַקע גרינגער, אָבער עלטער איז פאַרט גערעכטער“. אָט דאָס פלעג איך מיר תמיד זאָגן. איר זענט ביידע גוטע לערער, און לאַז געמאַך!

— נו, מאַ.. אָבער וואָס האָב איך דערפון, אז דו זאָגסט אזוי? — האָט דער מאַן געטענהט. — אַנדערע מענטשן טראַכטן אַנדערש!

אַ פאַר טעג דערנאָך איז ער אַרומגעגאַנגען אזוי פאַראַ= מערט, אז ס'איז געווען אַ גרויס רחמנות אויף אים.
— צי קאַנסטו זיי נישט ווייזן, אז זיי זענען אומגערעכט? — האָט זיין ווייב אים געפרעגט.

— וואָס זאָל איך זיי דען ווייזן? וואָס מיינסטו?
— איך מיין, אויב דו ביסט אזוי זיכער, אז דיינע קינדער זענען פונקט אַזעלכע בריות ווי דעם קירכאויפּזעערס..
— אוודאי בין איך זיכער!
— חיבאַלד אזוי, דאַרפסטו דאָך פאַרלאַנגען, אז אייערע קינדער זאָלן גלייכצייטיק פאַרהערט ווערן.

דער אלטער זעלנער האט געמאכט דעם אַנשטעל גלייך ווי
דעם ווייבס רייד וואָלטן אים „אין איין אויער אַרײַן, פון אנדערן
אויער אַרויס“. אָבער אינדעראמתן האָט אים דערדאָזיקער געדאַנק
שוין נישט רוען געלאָזט. אין אַ פאַר טעג אַרום האָט דער קירכ-
אויפזעצער דערהאַלטן אַ בריוו, אין וועלכן דער אלטער לערער
האָט אים געמאכט אַ פאַרשלאָג, אַז די תלמידים פון ביידע שולן
זאָלן אין אַ געוויסן טאָג גלייכצייטיק פאַרהערט ווערן.

דער קירכאויפזעצער סווארטלינג האָט גאַרנישט געהאַט דאָ-
קעגן, אָבער ער האָט פאַרלאַנגט, אַז דער קאָנקורס זאָל פאַרקומען
בעת די וויינאַכטספערען, ווייל דאָן האָט מען עס געקאָנט פאַר-
וואַנדלען אין אַ שמחה פאַר די קינדער; אָג, וואָלט מען דאָן
נישט געדאַרפט בעטן קיין ספּעציעלע דערלויבניש אויף דעם באַם
פּעדאַגאָגישן ראַט.

— דאָס איז אסור נישט קיין שלעכטער איינפאַל, — האָט
דער קירכאויפזעצער געטראַכט. - דאָדורך וועל איך זיכער פאַר-
שפּאַרן אויפזוגעבן שטראָפֿעקציעס דעם היינטיקן זמן!

ער האָט עס ווירטלעך פאַרשפּאַרט! וואָרים די קינדער פון
ביידע שולן האָבן זיך מיט אַזאַ ברען אַ נעם-געטון צום איינחורן
די לעקציעס, אַז ביידע לערער האָבן זיך אַזש געריבן די הענט
פאַר זיכט.

דער קאָנקורס אין ווילקענעוודיקייט האָט געזאָלט פאַרקומען
דעם צווייטן טאָג פון וויינאַכט. דער גרויסער שולזאָל איז געווען
באַהאַנגען מיט צווייגן און גירלאַנדן פון טענענביימער, אין וועלכע
מען האָט אַריינגעשטעקט די אלע ווייסע ליכט און קליינע קאָליר-
טע ליכטלעך. וואָס זענען איבערגעבליבן אין קירך נאָך דער וויי-
נאַכטיקער פרימאַרגנמעסע. און אַזוי פיל עפֿל זענען דאָרט געווען
אַנגעגרייט, אַז ס'האָט געקלעקט צו צוויי שטיק פאַר יעדן קינד.
מען האָט זיך אפילו געסודעט, אַז די עלטערן און אפיטרופסים,
וואָס זענען געקומען צום קאָנקורס, וועט מען מכבד זיין מיט קאָ-
ווע אין קיכלעך.

אָבער דאָס וויכטיקסטע איז אַלפּנאָלס געווען דאָס גרויסע
בשותפותדיקע געוועט אין ווילקענעוודיקייט.

אין איין זייט פונם זאץ זענען געזעסן טיבערגס קינדער, און
אין דער אנדערער זייט — דעם קירכאויפזעערס. עס האָט זיך
געהאַנדלט אין דעם, אז די קינדער פון יעדע שול האָבן געזאָלט
פאַרטיידיקן דעם אַנזען פון זייערע לערער. דער אַלטער טיבערג
האָט געזאָלט פאַרהערן סוואַרטלינגס קינדער, און סוואַרטלינג האָט
געזאָלט פאַרהערן טיבערגס קינדער. אויב די תלמידים פון איין
שול האָבן נישט געקאָנט ענטפערן אויף אַ געוויסער פראָגע אָדער
לעזן אַ חשבון-אויפגאַבע, איז די פראָגע אָדער אויפגאַבע איבער-
געגאַנגען צו דעם צווייטן לערערס קינדער. און טאָקע דידאַזיקע
פראַגן האָט מען געזאָלט צונויפערעכענען, און אויף אזא אופן אַרויס-
טראָגן דעם אורטייל, וועלכע שול איז אַ בעסערע.

דעם קירכאויפזעער איז אויסגעקומען אַנצוהייבן דער ערשטער,
און אלע האָבן באַמערקט, ווי פאַרזיכטיק און שויןענדיק ער איז
געזעטרעטן צו דער זאך. אָבער ווי נאָר ער האָט זיך איבערצייגט,
אז ער האָט דאָ צו טון מיט קינדער, וואָס קענען שוין זייער אַ סך.
האָט ער זיי געשטעלט אלץ האַרבערע און האַרבערע פראַגן. ס'איז
פשוט אַ נחת געווען צו הערן טיבערגס קינדער; קיין איינס פון
זיי האָט זיך דאָס מינדסטע נישט געקווענקלט באַם געבן אַן ענט-
פער, און קיין שום פראָגע אָדער אויפגאַבע איז פון זיי נישט אי-
בערגעגאַנגען צו סוואַרטלינגס תלמידים.

נאָכדעם האָט דער אַלטער טיבערג פאַרהערט דעם קירכ-
אויפזעערס קינדער.

ער איז שוין איצט נישט געווען ביז. פאַרקערט, ער האָט
זיך גענומען צו זיין אַרבעט מיט גאָר אַ גרינג געמיט. און אזוי ווי
זיינע תלמידים האָבן דאָ אַרויסגעוויזן, ווי ווילקענעווידיק זיי זענען,
האָט ער שוין איצט צוריקבאַקומען זיין אַלטן חשק צו חכמה זיך.
צו ערשט האָט ער דעם קירכאויפזעערס קינדער געשטעלט אַ פאַר
געוויינלעכע פראַגן, אָבער לאַנג האַלטן זיך ערנסט האָט ער נישט
געקאָנט. ער איז טאָקע באַלד געוואָרן אזוי לעבעדיק-און-לויסטליק, ווי
ער פלעגט שטענדיק זיין אין זיין אייגענער שול.

— נו, מילא, איך וויל גאָנץ גוט, — האָט ער געזאָגט, אז
איר האָט אייך פיל מער געלערנט, ווי די תלמידים, וואָס זענען

דא צו אייך אהערגעקומען פון דעם פארווארפנסטן ווינקל פון דער געמיינדע. אמת, איר קענט טאקע נאטורליכנסשאפט און אנדערע קעגנשטאנדן. אבער איך וואלט מיך אלנפאלט געוואלט איבערצייגן. צי עמעצער פון אייך קאן מיר זאגן, מיט וואס די שטיינער פונם טייך מוטאלא אונטערשיידן זיך פון אנדערע שטיינער?

קיין איינס פון דעם קירכאויפזעערס קינדער האט נישט אויפגעהויבן קיין פינגער. דאקעגן, אויף דער צווייטער זייט פונם זאל האט זיך אויפגעהויבן א וואלד מיט הענט.

צווישן דעם קירכאויפזעערס קינדער האט זיך געפונען אולאף אולסאן. — וועלכער האט אליין אויך געוויסט, אז ער איז דער קליגסטער אין דער גאנצער געמיינדע, — ווי אויך אויגוסט פון דער אנגעזעענער פויערשער משפחה דער נאל, — אבער אויך קיינער פון זיי ביידע האט נישט געקאנט געבן קיין ענטפער אויף דער פראגע. דאָרט איז אויך געזעסן קארין סווענס, — דאָס פלייסיקע ווילע מיידעלע, — די טאכטער פונם אלטן פראפעסיאנעלן זעלנער סווען, וועלכע האט נאך קיין איין טאג נישט פארפעלט צו קומען אין שול אריין. אבער סיי זי, סיי די איבריגע קינדער האבן זיך איצט געבראכן די מוחות, איבערקלערנדיק, פארוואס דער קירכאויפזעער האט זיי נישט דערציילט, מיט וואס די שטיינער פונם טייך מוטאלא אונטערשיידן זיך פון אנדערע שטיינער.

דאָסגלייכן, איז דאָרט געזעסן קלארא פינא גולעבארג פון סקרוליקא — דאָס מיידעלע, וועמען מען האט א נאמען געגעבן נאך דער זון אליין. אבער אין איר קעפל האט איצט געהערשט דיזעלבע פינצטערניש, וואס אין די קעפלעך פון די אנדערע קינדער.

דער אלטער טיבערג האט אנגענומען גאר אן ערנסטע מינע, און דער קירכאויפזעער איז דאָרט געזעסן א שטארק פארדאגהטער און געהאלטן אראפגעלאזט די אויגן.

— מיר מוזן אלוא, — האט טיבערג געזאגט, — איבערגעבן די פראגע די קינדער פון דער אנדערער שול, כאטש ס'איז מיר וייער א חידוש, וואס צווישן אזוי פיל קלוגע יינגלעך אין מיידלעך

ווי איר זענט, זאל זיך נישט געפינען קיין איינער, וועלכער זאל קאנען ענטפערן אויף אזא פשוטער פראגע.

אין דער רבע האט קלארא גולא זיך אויסגעדרייט צו איר פאטער און אים א קוק-געטון גלייך אין די אויגן אריין, ווי זי איז שטענדיק געווינט געווען צו טון, ווען זי האט זיך נישט געקאנט קיין עצה געבן מיט עפעס. יאן איז געשטאנען אזוי ווייט פון איר, אז ער האט איר נישט געקאנט צושושקען דעם ענטפער, אבער בשעת זי האט זיך געטראפן מיטן פאטערס בליק, האט זי שוין געוואוסט, וואס זי זאל ענטפערן.

און נישט בלויז זי האט אויפגעהויבן איר הענטל, נאר האט זיך אינגאנצן א הייב-אויף געטון, — אזוי אייפריק איז זי געווען.

אלע אירע חברים און חברטעס האבן איצט געווענדט זייערע בליקן אויף איר; און דעם קירכאויפזעצער ווידער, האט עס גאר שטארק הנאה-געטון, וואס די פראגע וועט נישט איבערגיין צו זיין קעגנערס קינדער.

— זיי זענען נאסע! — האט זי שנעל א געשריי-געטון, נישט ווארטנדיק ביז מען וועט נאכאמאל שטעלן די פראגע, ווייל צו ווארטן איז שוין סיי ווי נישט געווען קיין צייט.

אבער א רגע דערנאך איז זי שוין געווען איבערצייגט, אז איר ענטפער איז געווען זייער א נארישער און אז דערמיט האט זי דערנידעריקט דעם אָנזען פון איר שול. זי האט זיך שנעל צו-ריק אַוועקגעזעצט אויף דער באנק און זיך פאר גרויס חרפה כמעט ווי אַרונטערגערוקט אונטערן פולפייט.

— אוודאי אזוי, מיין קליין מיידעלע, — האט טיפערג אויס-גערופן, — דו האסט ריכטיק געענטפערט, קלארא פינא גולעבארג! ס'איז נאך גוט פאר אייך, איר תלמידים פונם קירכאויפזעצער, וואס כאטש איין קינד פון אייער שול האט געוואוסט צו ענטפערן ריכטיק, אז נישט וואלט איר איצט פארשפילט, אזוי אויף א שטייגער, — טראצדעם, וואס אייער לערער האט אייך אזוי אָנגעשטאפט מיט געלערנטקייט!

ס'איז געוואָרן א גרויס געלעכטער צווישן אלע קינדער וואוין

ביידע זייטן פונם זאל, און אויך די גרויסע מענטשן האָבן זיך האָר-
ציק צעלאָכט. אַ טייל שילער האָבן זיך אַזש געמוזט אויפשטעלן,
כדי צו קאָנען זיך גוט אויסלאָכן; אַנדערע ווידער, האָבן זיך אַוועק-
געלייגט מיט די פנימער אויף די פולפֿיסן און זיך שיער נישט
געשטיקט פון געלעכטער. איצט איז שוין געווען אַ סוף צו דער
גאַנצער אַרדנונג.

— נו, אַצינד, וויסענשאַפֿטלעכעס, וועלן מיר אַרויסטראָגן די
בענק און זיך לאָזן אין אַ קאָראָהאַד אַרום דעם ווינאַכטסבוים! —
האַט דער אַלטער טיפּער גאָר אויסגערופֿן.
און אַזוי פריילעך, ווי ס'איז דעמאָלט געווען אין דערדאָזיג.
קער שול, איז דאָרט פריער נאָך קיינמאָל נישט געווען, און שפּאַ-
טער אויך נישט.

דער פֿישפּאַנג

ס'איז נאָטירלעך אוממעגלעך זיך פֿאַרצושטעלן, אַז עמען
אַנדערש זאל האָבן ליב געהאַט קלאָראַ גולאָן פון סקרוליקאָ מיט
אַזאַ ליבשאַפט, ווי איר אייגענער פאָטער. אָבער דאָך קאָן מען
זאָגן, אַז אַזאַ, דער אַלטער נעצנשטריקער, איז איר ווירקלעך גע-
ווען אַ גוטער פֿריינט.

די גוטפֿריינטשאַפט צווישן זיי ביידע האָט זיך אָנגעהויבן
אויף אַזאַ אופן: קלאָראַ גולאָן איז אַמאָל איינגעפאלן אַריינצו-
שטעלן פאַנגשטעקעלעך מיט האַטשיקלעך אין דעם „וואַשקוועלעכעל“,
כדי צו כאָפֿן פֿאַרעלן. און דאָס געפאַנג איז איר געלונגען בעסער,
ווי זי האָט זיך פֿאַרגעשטעלט. איבערהויפט אין דעם העכערן
שטראָמלוף איז געווען זייער פיל פון דעם סאָרט פישעלעך. און
שוין דעם ערשטן טאָג איז זי אַהיימגעקומען מיט צוויי קליינע
פֿאַרעלן.

ווי איר קאָנט פֿאַרשטיין, האָט זי זיך זייער געגרויטט

דערמיט; דערצו נאך האט די מוטער איר נישט געקארגט קיין לויב דערפאר, וואס זי האט שוין שכל אהיימצוברענגען חיונה, כאטש זי איז נאך קיין גאנצע אכט יאר נישט אלט. און כדי איר צוצוגעבן נאך מער חשק, האט קאטרינא איר דערלויבט, זי זאל אליין ריין-מאכן די פישלעך און זיי אפברענגלען. יאן האט זיי פארוויכט און געזאגט, אז אזעלכע פיש האט ער נאך קיינמאל נישט געגעסן. מען האט אים טאקע געמעגט גלייבן, ווייל די פישלעך זענען געווען אזוי אויסגעטריקנט, פארוויכט און צוגעברענט, אז אפילו די קליינע קעכין אליין האט קוים געקאנט אראפשלינגען דעם ערשטן ביסן.

אבער נישט געקוקט דערויף, האט זי זיך מיטן זעלבן ברען ווייטער גענומען צום פישפאנג. זי פלעגט אויפשטיין באגינען, צו-נלייך מיטן פאטער, נעמען א קארב אויפן ארעם, ס'זאל איר בא-קוועם זיין אהיימצוטראגן דעם געפאנג, און די שלענגלעך האט זי געהאלטן אין א בלעכן פישקעלע. אט אזויערנאך צוגעגרייט, האט זי זיך געלאזט אין וועג אליין ארויפצו צום אויבערשטן שטראם-לויף פונם, וואשקוועלעכל", וואס איז דארט טאנצנדיק געקומען אנהייב לויפן פון א בארג-אראפ, — צוערשט איבער הויכע, שטיינערע, דאן אין דער פארם פון שמאלע, לאנגע וואסערפלוסן אין דערנאך אויך ויך פארהאלטנדיק אין באסיינען פון שטילע, שטייענדיקע וואסערן, אדער אין קלארע סטאון, ווו דאס וואסער איז פאמעלעך און דורכזיכטיק געפלאסן איבער זאמדן און גלאטיקע, פלאכע פעלדן.

געשעען איז אבער עפעס גאר אומפארשטענדלעכס. אין דער צייט, וואס דעם ערשטן טאג האט זי געהאט אזא היפּשן געפאנג, האט זי שוין א גאנצע וואך דערנאך נישט געכאפט צומאל דא סמינדסטע פישלע. די פאנג-הצלחה האט איצט אינגאנצן געמיטן די קליינע פישערין קלארא גולא. די שלענגלעך פון דאס רוב האטשיקלעך זענען טאקע אפגעביסן געווען, אבער עס זאל כאטש דאס מינדסטע ברעקעלע פון א פישל זיך געווען אנטשעפען אן איינעם פון זיי! א פאראווייפלטע האט זי אירע פישער-מכשירים איבערגע-טראגן פון די שמאלע שטראמלויפן צו די שטילע וואסערן, און פון

דארטן צו די שיפע וואסערפאלן, אונטער די הויכע שטיינטרעפ;
און דערנאך האט זי אפילו די האטשיקלעך געטוישט, אבער דאס
ארץ האט גארנישט געהאלפן.

זי האט אבער נישט געוואלט פארשווייגן אזא עוולת. נישט
לאנג קלערנדיק, איז זי אוועק צו בעריעס אין אויך צו עריקס
יינגלעך און זיי געפרעגט, הלמאי זיי האבן די העזה געהאט צוצו-
בעמען אירע פיש? ווארים, צי האבן זיי דען געמיינט, אז זי וועט
זיך נישט פארשטיין אויף דעם שפיצל, וואס זיי האבן איר דא אפ-
געטון? זיי זענען מסתמא אויפגעשטאנען, ווי נאך עס האט אנגע-
הויבן גרויען אויף טאג און זענען איר פארלאפן דעם וועג, אויס-
כאפנדיק אלע אירע פיש. די יינגלעך האבן זיך אבער מיט פאראכ-
טונג אפגעקערטפון איר און צומאל נישט באווייליקט איר צו ענטפערן.
ווי האט זי גאר געקאנט חושד זיין, אז א מאנספערשין וועט זיך דערני-
דעריקן מיט אזא אומוירדדיקייט, ווי גיין כאפן פיש אין עפעס דארט
א קוועלעכל, ווו מען וואשט וועש, — דאן ווען זיי האבן פאר זיך
די גאנצע אזערע דיוושע? דאס קאן זיין אן עסק פאר אזעלכע
קליינע מיידלעך, וואס טארן נישט אראפגיין צום ברעג פון דער
טיפער אזערע. — אט אזא איינע שטייט עס, כ'לעבן, אן צו גיין
זוכן פיש — אפילו אין א ריטשקעלע אין וואלד! — — —

אבער ווי חזפהדיק די יינגלעך האבן איר נישט געענטפערט,
האט זי זיך פארט נישט געגלייבט; ווייל ס'האט דאך פארט גע-
מוזט זיין עמעצער, וואס האט אראפגענומען די פיש פון אירע
האטשיקלעך. — בשעת זי האט גענוצט אמתדיקע פישהאטשיק-
לעך, נישט קיין איינגעבויגענע שפילסעס, ווי אנדערע קינדער
טוען.

כדי צו ענדלעך פעסטצושטעלן, וואס דא קומט פאר, איז זי
אמאל איין באגליבען אויפגעשטאנען נאך פריער ווי אירע טאטע-
מאמע און איר אומעקגעלאפן צום „וואסקוועלעכל". ווען זי איז
שוין געווען נישט חיים פון דעם ארט, ווו זי האט געהאט פאר-
לייגט אירע טאג-מבשרים, האט זי אנגעהויבן גיין פאמעלעך, מיט
פאזונקטיקע שפילס-טריט, אכטונג געבנדיק אומעטום, זי זאל

זיך נישט פארטשעפען אָן אַ שטיין אָדער אַ שאַרף-טון מיט אַ בלאַט.

און שטעלט אייך נאָר פאַר! באַלד ווי זי איז צוגעקומען צום קוועלעכע, האָט זיך איר געדאַכט, אַז זי ווערט ווי פאַרגליי-ווערט: זי האָט, נעמלעך, מיט אירע אייגענע אויגן דערזען, אַז איר חשד איז געווען אַ באַרעכטיקטער! אָט איז דאָך דאָרט געשטאַנען עמעצער און בוננבה געכאַפט פיש, — גראַד דאָרטן, וווּ אירע פאַנג-מכשירים זענען געלעגן! און דער חוצפהניק האָט איצט אַראָפּגע-נומען יעדעס פישעלע פון די האַטשיקלעך!

דאָס איז אַבער נישט געווען איינער פון די יינגלעך, — ווי זי האָט זיך משער געווען; ניין, דאָס איז געווען אַ דערוואַקסענער מאַנספאַרשויך. ער איז געשטאַנען אָנגעבויגן איבערן וואַסער און גראַד געהאַלטן באַם אַרויסשלעפּן אַ היפש פישל. זי האָט געזען, ווי דאָס פישל האָט אַ גלאַנץ-געטון מיט די שופנס, בשעת ער האָט עס פון האַטשיק אַראָפּגענומען.

קלאַראַ גילאָ איז דעמאָלט נאָך קיין גאַנצע אַכט יאָר נישט אַלט געווען, אַבער מורא האָט זי קיינמאָל נישט געהאַט. און אויך איצט איז זי גלייך צוגעלאָפּן צום גנב, כאַפּנדיק אים אויף דער הייסער מינוט.

— אַזוי גאָר! — האָט זי אויסגערופן, — דאָס גנבעט איר זיך דאָ אונטער און נעמט-צו מיינע פיש? ... נאָך גוט, וואָס איך האָב אייך כאַטש איינמאָל באַ דער האַנט געפאַקט! איצט וועט שוין מעגן אַ סוף נעמען צו אייער גנבענען מיינע פיש, איר הערט? דער מאַנספאַרשויך האָט אויפגעהויבן זיין קאַפּ, אַזוי אַז קלאַ-ראַ גילאָ האָט איצט געקאַנט זען זיין פנים. זי האָט גלייך דער-קענט דעם אַלטן געצושטריקער, וועלכער האָט געווינט אין אַ שכנות-דיק הייזל.

— איך ווייס טאַקע, אַז דאָס זענען דייענע מכשירים, — האָט ער רויק געזאָגט, נישט ווערנדיק אין פעס אָדער חוצפהדיק, ווי עס טרעפט אַפט מיט מענטשן, וואָס טוען-אָפּ עפעס אַ געמיינקייט און מען כאַפט זיי אויף דער הייסער מינוט.

— ווי האָט איר אַ העזה צוצונעמען עפעס. וואָס איז נישט
אייערס? — האָט דאָס מיידעלע צאָרנדיק אויסגערופן.

אין דער רגע האָט ער ווידער אויף איר אַ קוק-געטון, און
דעמדאָזיקן בליק האָט זי שוין איר גאַנץ לעבן נישט געקאָנט פאַר-
געסן! איר האָט זיך בעדאכט, אַז זי האָט אַריינגעקוקט אין צוויי
ליידיקע, אָפּענע אָפּגרונטן, וואָס טיף אונטן אין זיי זענען געלעגן
אַ פאַר האַלב-פאַרלאָשענע אויגן, וועלכע האָבן שוין נישט געקאָנט
אָפּשפיגלען נישט קיין פרייד, נישט קיין לייד.

— נו, יא. . . אָבער, איך וועל דיר זאָגן בלוז איין זאַך,
מיין קליין מיידעלע: דו קריגסט באַ דייע עלטערן אַלץ, וואָס דו
דאַרפסט, און כאַפסט פיש בלוז פאַר דיין פאַרגעניגן. אָבער באַ
מיר אין הויז שטאַרבן מיר שיער נישט פאַר אַ ביסן ברויט.
דאָס בלוט האָט דעם מיידעלע אַ שלאָג-געטון אין פנים אַריין.
זי האָט נישט פאַרשטאַנען, ווי אזוי דאָס איז געשעען, אָבער איצט
האָט זי זיך שוין פאַר זיך אַליין געשעמט.

דער נעצנשטריקער האָט שוין מער קיין וואָרט נישט גע-
רעדט. ער האָט אויפגעהויבן זיין היטל, וואָס איז אים אַראָפּגע-
פאלן בשעת ער האָט זיך אָנגעבויגן איבער די האַטשיקלעך, און
איז אַוועקגעגאַנגען.

קראַראַ גולאַ האָט אויך געשוויגן. באַם ברעג זענען געלעגן
אַ פאַר פישעלעך און זיך געוואָרפן אויפן זאַמד, אָבער זי האָט זיי
נישט אויפגעהויבן. זי האָט אַ וויילע געקוקט אויף זיי, דערנאָך זיי
אַזא שטויס-געטון מיטן פוס, אַז זיי זענען צוריק אין וואַסער אַריינגע-
פאלן.

דעם גאַנצן טאָג האָט זיך דאָס מיידעלע געפילט אומצופרידן
מיט זיך אַליין, נישט פאַרשטייענדיק פאַרוואָס, ווייל נישט זי האָט
דאָך, איינגעטלעך עפעס אומוויינדיק געטון.

אָבער דער אַלטער נעצנשטריקער איז איר נישט אַרויס פון
זכרון. זי האָט פיל מאָל געהערט דערציילן, אַז ער איז מיט יאָרן
צוריק געווען אַ גרויסער נגיד; ער האָט אַמאָל געזאָלט האָבן אַזש
זיבן הייף, וואָס יעדער פון זיי איז ווערט געווען אַזוי פיל, ווי
עריק פון פאַליאַס הויף. ער האָט אָבער אַלצדינג געפטרט אויף

עפֿש גאָר אַן אויסטערלישן אופֿן. און איצט איז ער, נעבעך, גע-
ווען אַ גרויסער אָרימאָן.

צומאָרגנס איז זי פונדעסטוועגן צוגעגאָנגען צום קוועלעכעל,
כדי נאָכצווען אירע פאָנג-מכשירים. דאָסמאָל איז דאָרט, ווייזט-אויס,
קינער נישט געווען, ווייל אויף יעדן האַטשיקל איז געהאַנגען
אַ פישל. זי האָט זיי אַלע אַראָפֿגענומען, אַריינגעלייגט צו זיך אין
קאַרב און אוועקגעטראָגן פון דאָרט, — אָבער נישט צו זיך אַהיים,
נאָר גלייך אַהין צום נעצנשטריקערס הייזל.

ווען זי איז אָנגעקומען אַהינצו, איז דער אַלטער מאַן גע-
שטאַנען אינדרויסן, פאַרן הייזל, און געהאַקט האַלץ. זי איז שטיין
געבליבן באַם פלוט און געקוקט אויף דעם האַלצהעקער. ער איז
געווען זייער אַרים געקליידט, אַ לאַטע אויף אַ לאַטע, און אויף
טייל ערטער זענען אים נאָכגעהאַנגען שטיקער צויטן. זי האָט נאָך
קינמאָל נישט געווען איר פאָטער אין אַזאַ הייליך.

קלאַראַ גולא האָט אויך געהערט דערציילן, אַז עס האָבן
זיך געפונען פאַרמעגלעכע מענטשן, וואָס האָבן אים אָנגעבאַטן,
ער זאָל וווינען באַ זיי, ווי לאַנג ער וועט לעבן. אָבער אָנשטאַט
זייער אָנבאַט אָנצונעמען, האָט ער זיך אַריינגעקליבן צו זיין שנור,
וואָס האָט געווינט אין אַסקעדאָלאַרנא, און איר בייהילפיק געווען,
ווי ווייט ער האָט נאָר געקאַנט. זי איז געווען אַ מטופֿל פון אַ סך
קליינע קינדער, איר מאַן האָט זי פאַרלאָזט מיט פיל יאָרן צוריק,
און מען האָט אפילו נישט געוואוסט, וווּ זיין געביין איז אַהינגע-
קומען.

— היינט, זעט איר, האָב איך געכאַפט אַ סך פיש! — האָט
קלאַראַ גולא אויסגערופן, שטייענדיק באַם פלוט. — קיין איין האַ-
טשיקל איז נישט ליידיק געווען!

— אַזוי גאָר? ... — האָט דער נעצנשטריקער געזאָגט, —
נא, איז דאָך גאַנץ גוט פאַר דיר. ...

— הערט, אולא, — האָט זיך דאָס מיידעלע נאָכאָמאָל גע-
ווענדט צו אים. — איך וועל אייך גערן אוועקגעבן אַלע פיש,
אָבער איך וויל האָבן דאָס פאַרגעניגן זיי צו פאָנגען.
זי איז צוגעגאָנגען צו אים און אויסגעליידיקט איר קאַרב אויף

דער ערד, לעבן זיינע פיס. זי איז געווען זיכער, אז אולא וועט זיך דערפרייען און וועט זי שטארק לויבן דערפאר, — אט ווי איר פאטער, וועלכער פלעגט אנטזיקט ווערן פון אלעם, וואס זי האט געזאגט אדער געטון.

אבער דער אלטער געזונטריקער האט זיך באצויגן צו דעם מיט דערזעלבער גלייכגילטיקייט ווי צו אלעם אנדערן. אזוי איז שוין זיין טבע געווען. ער האט א קוק-געטון אויף די פיש און גע-ואגט:

— נעם דיר צו דאָס, וואָס איז דיינס. מיר זענען שוין אזוי געוויינט צו הונגערן, אז מיר קאָנען זיך באַגיין אָן די פאַר פישלעך.

סאָראַ אויסטערלישער מענטש דערדאָזיקער אלטער אולא איז געווען! קלאַראַ גולא האט אבער געפילט, אז זי וועט נישט קאָנען אוועקגיין פריער, ווי זי וועט אים האָבן געוויינען פאַר זיך.

— אולא, איר וועט מעגן אליין אַראָפּנעמען די פיש פון די האַטשיקעס און אַרויפזעצן פרישע שלענגלעך, איר וועט מעגן אַלע-דינג צונעמען פאַר זיך! — האַט זי אים אָנגעבאַטן.

— גיין, איך וויל דיר נישט צונעמען דאָס פאַרגעניגן דיינס! — האַט דער אלטער געזאָגט.

אבער קלאַראַ גולא האט זיך נישט גערירט פון אַרט. זי איז נאָך אַלץ געשטאַנען באַם פלוט און געקלערט, ווי אזוי צופרידן-שטעלן דעם אַלטן געזונטריקער.

— אפשר ווילט איר, איך זאָל יעדן פרימאָרגן צוקומען נאָך אייך, פדי מיר זאָלן ביידע אינאיינעם צוגיין צום קוועלעכל און אַרויסנעמען די האַטשיקלעך פונם וואַסער, און צעטיילן זיך אויף נלייכע חלקים מיט די פיש? — האַט זי אים געפרעגט.

ערשט דאָן האַט דער אלטער אויפגעהערט דאָס האַלץ צו האַקן. ער האַט זיך נאָכאַמאָל אומגעווענדט צו איר מיט זיינע אויס-טערלישע, האַלב-פאַרלאָשענע אויגן, און אויף זיין פנים האַט אַ שוין-געטון אַ סימן פון אַ שמיכל.

— נו, איצט האַסטו געמאַכט אַ גוטן פאַנג! — האַט ער גע-ואַגט. — דעמאָזיקן אָנבאַט וועל איך נישט אָפּוואַרפן!

א ג ר י פ א

סאַראַ מערקווירדיק מיידעלע עס איז געווען, די דאָזיקע קלאַ-
 וואַ גולאַ. זייענדיק צען יאָר אלט, האָט זי זיך שוין געקאָנט אָן
 עצה געבן אפילו קעגן אַגריפּאַ פּרעסטבערגן.
 ס'איז ווירקלעך שווער זיך פאַרצושטעלן, ווי שרעקלעך דער-
 דאָזיקער אַגריפּאַ האָט אויסגעזען. ער האָט געהאַט אַ פּאַר געלע,
 רויט-אַרומגערעמטע אויגן, אונטער גרויסהאַריקע, אַרויסטאַרטשנ-
 דיקע ברעמען, און אַ נאָז האָט ער געהאַט, ווי אַ שופּר, באַוואַקסן
 מיט אַ סך בראַדעווקעס. די באַרד זיינע האָט אויסגעזען ווי
 צוויי אָפּשטייענדיקע באַרשטן אַרום דעם מויל, זיין שטערן האָט
 זיך געפּאַלפט אין טיפּע קנייטשן, זיין גוף איז געווען דאַר, ווי
 אַ שטעקן, לאַנג און ביינערדיק, און אויפן קאָפּ האָט ער געטראָגן
 אַן אלט, צעריסן זעלנעריש היטל. איז טאַקע קיין חידוש נישט, וואָס
 דערדאָזיקער אַגריפּאַ פּרעסטבערג האָט אָנגעוואָרפן אַ שרעק אויף
 יעדן איינעם. — — —

איינמאָל איז קלאַראַ גולאַ געזעסן איינע אַליין אויף דעם
 פּלאַכן שטיינערנעם טרעפּל פאַר דער שוועל צו זייער הייזל און
 געגעסן אַ שטיקל ברויט מיט פוטער. פּלוצלינג האָט זי אויפן וועג
 דערזען אַ הויכן, דאַרן מאַנספאַרשוינ און גלייך דערקענט, אַז
 דאָס איז אַגריפּאַ פּרעסטבערג.

אַבער זי האָט זיך לחלוטין נישט פאַרלוירן איבער דעם.
 קודם-פּל האָט זי איבערגעבראַכן דאָס שטיקל ברויט אין צווייען
 און צונויפגעלייגט ביידע חלקים מיט די באַשמירטע זייטן צו איינ-
 אַנדער, פּדי די פוטער זאָל זיך נישט אָפּווישן, און דערנאָך די
 צונויפגעלייגטע שטיקלעך ברויט אַרונטערגערוקט אונטערן פאַר-
 טוכל.

אַפּטענדיק דאָס, איז זי נישט אַנטלאָפן און זיך נישט באַהאַלטן

אין שטוב. זי האָט אויך נישט אין זינען געהאַט צו פאַרריגלען די
טיר פון אינעווייניק, וויסנדיק, אַז קעגן אַזאַ חברהמאַן, ווי אַגריפּאַ,
וועט עס איר גאָרנישט העלפּן. דעריבער איז זי רויק געבליבן ויצן.
דאָס איינציקע, וואָס זי האָט יאָ געטון, איז געווען, אויפצוהייבן
דעם האַלבי-אויפגעשטריקטן זאַק, וואָס קאַטרינאַ האָט געלאָזט ליגן
אויפן שטיינערנעם טרעפּ, ווען זי האָט צו יאָנען אויפן פעלד אַוועק-
געטראָגן דאָס פאַרנאַכטעסן. זי האָט אַזוי שנעל גענומען שטריקן
דעם זאַק, אַז די שפּיזלען האָבן זיך פסדר צוזאַמענגעקלאַפט איינע
מיטן צווייטן.

זי איז דאָרט אַזוי בנעימותדיק געזעסן, גלייך ווי זי וואָלט
געווען פּוילקאָם רויק און שטאַרק צופרידן פון איר אַרבעט. אָבער
בשעת-מעשה האָט זי פסדר געוואָרפן זייטיקע בליקן צום טירל, האַפּט-
דיק, אַז אַגריפּאַ וועט עס אפשר אויסמיידן און גיין ווייטער. ס'איז
אָבער געשעען אַנדערש. אַגריפּאַ האָט טאַקע בדעה געהאַט אַרייַן-
צוגיין צו זיי. אָט איז ער שוין באַם טירל שטיין געבליבן און אויפ-
געהויבן דעם האַקן.

זי האָט זיך אַ ביסל אויפן טרעפּ אַרויפגערוקט און דאָס קליידל
אויסגעשפּרייט, פילנדיק, אַז איצט ליגט אויף איר דער עול די הייב
אָפצוהיטן.

קלאַראַ גולאַ האָט, פאַרשטייט זיך, געוואוסט, אַז אַגריפּאַ פרעסט-
בערג גנבעט נישט און כאַפט זיך נישט שלאָגן, וויבאַלד מען מאַכט
נאָר נישט חוזק פון זיין אויסטערלישן נאָמען און מען רופט אים
נישט: „גרעפּאַ גרעפּאַ!“ און אויך נישט דאָן. ווען מען איז אים נישט
מכבד מיט אַ שטיקל ברויט מיט פוטער, ווייל פוטער האָט ער שרעק-
לעך פיינט געהאַט. ער פלעגט אָבער נישט בלייבן לאַנג אין קיין
שום הויז, — וויבאַלד דאָרט האָט זיך נישט געפונען קיין גרויסער
שטייזיגער מיט געוויכטן אויף קייטן.

אַגריפּאַ האָט, נעמלעך, תמיד אַרומגעוואַנדערט אין דער
געגנט און פאַרראַכטן זייגערס. און טאַמער האָט ער ערגעץ אין אַ
שטיבל דערזען אַזאַ הויכן שטייזיגער, האָט ער שוין נישט צורו-
געלאָזט, ביז מען האָט אים נישט דערלויבט אַרויסצונעמען דאָס
געווערק און זען, וואָס עס פעלט דאָרט. און עפעס אַ פעלער האָט

ער שוין אלעמאל געפונען. דאן האָט ער געמוזט פאָנאָדערנעמען
דאָס גאַנצע געווערק. אויב ער האָט זיך שוין גענומען צום מייסט-
רעווען, האָט עס געקאָנט געדויערן עטלעכע טעג נאָכאַנאַנד, ביז ער
האָט צוריק צונויפגעשטעלט דעם זייגער. דערווייל האָט מען אים
די גאַנצע צייט געמוזט האַלטן באַ זיך אויף קעסט.

אַבער דאָס ערגסטע פון אַלעם איז געווען דאָס, וואָס דער
זייגער, וועלכער איז אמאל אַריינגעפאלן צו אַגריפאָן אין די הענט,
האָט שוין קיינמאל נישט געקאָנט גיין אַזוי גוט ווי פריער. און
מינדעסטנס איינמאל אין יאָר האָט מען געמוזט אָנקומען צו אַגרי-
פאָן, אַז נישט, איז דער זייגער אינגאַנצן שטיין געבליבן. דער
אַלטער האָט זיך, וואָס אָן אמת, באַמיט אויסצופירן זיין אַרבעט
געוויסנהאַפּט און זאָרגעוודיק, אַבער דאָס אַלץ האָט גאַרנישט גע-
האַלפּן: די זייגערס, וואָס ער האָט פאַרראַכטן, זענען שוין געווען
פולשטענדיק קאַליע געמאַכט.

דאָס בעסטע איז אַלואַ געווען נישט צוצולאָזן אים צום זיי-
גער. קלאַראַ גולא האָט אַבער נישט געווען קיין אויסוועג צו שיצן
דעם שטייזייגער, וואָס האָט אַזוי פריילעך און הויך געטיקעט אין
זייער שטיבל. פּרעסטבערג ווידער האָט געוואוסט, אַז דאָרט איז דאָ
אַזא זייגער, און ער האָט שוין לאַנג געלויערט אויף אַ געלעגנהייט
צו קאָנען גרינטלעך אונטערזוכן זיין מעכאַניזם. אַבער יעדעס מאל
ווען ער איז אַריינגעקומען צו יאָנען אין סקרוליקאַ, איז זיין ווייב,
קאַטרינאַ, תמיד געווען אינדערהיים, און זי האָט אים גע-
שטערט דערין.

פלייבנדיק שטיין פאַרן מיידעלע, האָט דער אַלטער
אַ שטאַרקן קלאַפּ-געטון מיטן שטעקן אָן דער ערד און אָפּגעוואָגט
דעם פּסוק:

— דאָ קומט יאָ האָן אויטער אַגריפא פּרעסט -
פּער ג, מלכזהשער פייקלער פון זיין קיניגלעכער מאיעסטעט. איך
בין שוין געשטאַנען אונטער אַ האַגל פון קוילן און שרייט און האָב
נישט קיין מורא נישט פאַר קיין מלאכים, נישט פאַר קיין שדים. איז
עמעצער דאָ אינדערהיים?

קלאַראַ גולא האָט פאַרשפּאַרט צו ענטפערן, ווייל ער האָט

שוין געהאט פארבייגעשפאנט פארביי איר גלייך אין שטיבל אריין און
 באַד צוגעגאנגען צום גרויסן שטייזיגער.
 דאָס מיידעלע איז אים שנעל נאָכגעלאָפֿן און זיך באַ-
 מיט אים אויפצוווייזן, ווי גוט דער זייגער גייט. נישט ער
 פארשפעטיקט זיך. נישט ער איילט זיך. מען דארפט אים נישט
 פאָריכטן.

— ווי אזוי זאָל קאָנען גיין גוט אַ זייגער, צו וועלכן יאָהאָן
 אויטער אַגריפּאַ פּרעסטבערג האָט נישט צוגעלייגט זיין האַנט? —
 האָט דער אַלטער ביז געפרעגט.

אַגריפּאַ איז געווען אזאָ געוויקסיקער פארשוין, אַז ער האָט געקאָנט
 עפענען דאָס טירל צום הויכן שענקעלע, נישט אַרויפּשטעלנדיק זיך אויף
 קיין בענקל. אַ רגע דערנאָך האָט ער שוין אַרויסגענומען דאָס גע-
 ווערק און עס פאַרזיכטיק אַוועקגעשטעלט אויפֿן טיש. קלאַראַ גולאַ
 האָט פֿון גרויס פאַרדורס געביילט איר פּויסטל אונטערן פאַרטויכל
 און טרערן זענען איר געקומען אין די אויגן. אָבער זי איז פאַרט
 נישט געווען אימשטאַנד אים צו שטערן.

פּרעסטבערג האָט וואָס שנעלער געוואָלט זיך דערוויסן, סאַראַ
 פעלער דאָסדאָזיקע געווערק האָט, איידער יאָן און קאַטרינאַ וועלן
 אַהיימקומען און אַנטשיידן דערקלערן, אַז מען דאַרף גאָר בכלל
 נישט פאַרריכטן דעם זייגער. ער האָט געהאַט מיט זיך אַ קלומעקל
 מיט מכשירים און פּושקעלעך מיט שמירעכץ. ער האָט עס שנעל
 אויפגעקניפט און דערביי זיך אזוי געאיילט, אַז אַ טייל פֿון די
 זאכן זענען אַראָפּגעפאלן אויף דער פּאָדלאָגע.

דער אַלטער האָט באַפּוילן קלאַראַ גולאַן, זי זאָל אויפקלייבן דאָס
 אַלץ, וואָס איז פֿון טיש אַראָפּגעפאלן. ווער עס האָט נאָר איינמאַל
 נעזען פּרעסטבערגן, פאַרשטייט אַליין אויך, אַז זי האָט נישט גע-
 האָט קיין אַנדערע ברירה, ווי תּיכף צו פּאַלגן. זי האָט זיך אויף
 דער פּאָדלאָגע אַנידערגעלייגט און אים דערלאָנגט אַ קליין זעגעלע
 און אַ שרויפּנזיערל.

— מער איז שוין דאָרט נישטאַ? — האָט דער אַלטער אַגע-
 שרייגעטן. — ס'דאַרף דיר הנאה=טון, דו קבצנישע טאָכטער, וואָס

דו מעגסט באדינען דעם מלוכהשן פייקלער פון זיין קיניגלעכער מאיעסטעט!

— ניין, מער זע איך נישט! — האָט קלאַראַ גולאַ געענטפערט און זיך געפילט אזוי באַקלעמט און אומגליקלעך, ווי נאָך קיינמאָל נישט. זי האָט דאָך געדאַרפט אָפהיטן אירע עלטערנס האַב-און-גוטס, — און אָט איז דער רעזולטאַט פון איר השגחה-געבן דערויף!

— נו, און די שפּאַקילן מיינע? — האָט פרעסטבערג גע-פרעגט. — זיי זענען דאָך אונדאזי אויך אויף דר'ערד אַראָפּגע-פאלן?

— ניין, — האָט דאָס מיידעלע געענטפערט. — איך זע דאָ נישט קיין שום שפּאַקילן.

אין דעם מאַמענט האָט אין איר אויפגעשיינט אַ פונק פון האַפנונג: אפשר וועט ער גאָר אָן די שפּאַקילן נישט קאָנען מייסט-רעווען באַם זייגער און פאַרשפּאַרן אים קאַליע מאַכן?
דאָ האָט זי פּלוצלינג דערזען דאָס שיידל פון די שפּאַקילן הינטער אַ פוס פונם טיש באַ דער וואַנט.

דער אַלטער האָט שנעל געגראַפלט צווישן די אַלטע רעד-לעך און שפּרינגפּעדערן, וואָס ער האָט געהאַט אין זיין קלומעקל. אפשר וועט איר מזל זיין אזוי גרויס, אַז ער וועט נישט געפּי-נען די שפּאַקילן? — האָט דאָס פאַראומערטע מיידעלע גע-טראַכט.

— ווי איך זע, האָב איך נישט קיין אַנדערע ברירה, ווי גאָר אַליין זיך אַוועקצולייגן אויף דער פּאַדלאַגע זוכן מיינע שפּאַ-קילן. הייב זיך אויף, דו פוילענצערין! — האָט דער אַלטער קאָ-מאַנדעוועט.

קלאַראַ גולאַ האָט בליץ-שנעל אויסגעשטרעקט איר האַנט צום פוס פון טיש, אַ כאַפּ-געטון דאָס שיידל און עס האַסטיק אונ-טערן פאַרטעכל אַרונטערגערוקט.

— הייב זיך אויף, האָב איך דיר געזאָגט! — האָט אַגריפּאָ געברומט, — איך גלייב דיר נישט, דו קליינע ליגנערין, דו!

האַט האַלטסטו דאָרט אונטערן פאַרטוך ? אַהער דערמיט, זאָג
איך דיר !

זי האָט גלייך אַפּערגענומען איין האַנט. די אַנדערע האָט זי
די גאַנצע צייט געהאַלטן אונטערן פאַרטוכל. איצט האָט זי געמוזט
ווייזן אויך די אַנדערע האַנט, אין דאָן האָט ער דערווען דאָס
שטיקל ברויט מיט פוטער.

— צו אַלדי רוחות ! — האָט ער אַ געשריי-געטון. — דו
האַלטסט דאָך גאָר ברויט מיט פוטער אין דער האַנט, ב-ר-ר !
ער האָט זיך האַסטיק אַפּגערוקט, ווי ער וואָלט אַ גיפטיקע
שלאַנג דערווען באַם מיידעלע אין דער האַנט.

— איך האָב טאַקע געהאַלטן אינמיטן עסן אַ שטיקל ברויט מיט
פוטער, גראָד ווען איר, אַגריפּא, זענט אָנגעקומען. איך האָב עס
גלייך באַהאַלטן אונטערן פאַרטוכל, וויסנדיק, אז איר קאָנט נישט
פאַרטראָגן קיין פוטער.

באַרויקט פון איר ענטפער, האָט אַגריפּא זיך אוועקגעלייגט
אויף דער פאַדלאַגע, אָבער אומזיסט, ער האָט אין ערגעץ נישט
געקאָנט געפונען זיינע שפּאַקולן.

— איר האָט זיי מסתמא פאַרגעסן דאָרט, וווּ איר זענט
לעצטנס געווען. — האָט קלאַרא גולא געזאָגט.

אַגריפּא האָט שוין אַליין אויך געקלערט דאָס זעלבע, כאַטש
ס'האָט זיך אים נישט געוואָלט גלייבן.

אָבער אָן די שפּאַקולן האָט ער זיך אַלנפאַלס נישט געקאָנט
נעמען צום זייגער, ער האָט, אַלזא, נישט געהאַט קיין אַנדערע
ברירה, ווי צוריק אַריינצושטעלן דאָס געווערק אין שענקעלע און
זיינע מכשירים איינפאַקן.

ווי גאָר ער האָט זיך אויסגעדרייט מיטן רוקן צום מיידעלע,
אזוי האָט זי גלייך אַריינגעשטופט דאָס שיידל אין זיין קלומעקל
אַריין.

אַגריפּא איז צוריק אוועקגעגאַנגען צום פריזישן הויף אין
לעיוודלאַ, וווּ ער האָט לעצטנס געאַרבעט, כדי זיך נאָכצופרעגן
דאָרט אויף זיינע שפּאַקולן. ער האָט באַלד אויפגעקניפט זיין קלוי-
מעקל, כדי זיי צו ווייזן, אז ער האָט זיי נישט מיטגענומען. אָבער

דאס ערשטע, וואָס ער האָט דערזען, איז טאָקע געווען דאָס שיידל
מיט די שפּאַקולן!

א קורצע צייט נאָכדעם האָט ער אויפן פּלאַץ פאַר דער קירך
זיך באַגעגנט מיט יאָנען און קאַטרינאַן. ער איז צוגעגאַנגען און
זיך באַגריסט מיט זיי.

— איך קאָן אייך זאָגן, אז איר וועט נאָך האָבן פיל נחת
פון אייער טעכטערל, — האָט ער דערקלערט מיט אַ גיפטיק גע-
לעכטער. — נישקשה, זי האָט שוין איינמאַל אַ קעפל אויף זיך!...

די פאַרבאַטענע פירות

א סך מענטשן האָבן יאָנען פון סקרוליקאַ פאַרויסגעזאָגט, אז
ער וועט פיל נחת האָבן פון זיין טאָכטער, ווען זי וועט אויפ-
וואַקסן. די מענטשן האָבן טאָקע נישט פאַרשטאַנען, אז ער האָט
שוין איצט פיל נחת און פרייד געהאַט פון איר, — יעדן טאָג,
יעדע מינוט, וואָס גאָט האָט געגעבן. בלויז איינאיינציק מאַל, ווען
זי איז נאָך אַ קינד געווען, האָט ער איבער איר געהאַט אויסצו-
שטיין חרפה און פאַרדרוס.

דעם זומער, ווען זיין טעכטערל איז אַלט געווען ענף יאָר, איז
יאָן מיט איר אַוועק אויף אַ שפּאַציר איבערן באַרג קיין לעיוודאַלאַ.
דאָס איז געשעען דעם זיבצענטן אויגוסט, ווען דער פריץ פון
לעיוודאַלאַ, דער לייטענאַנט לייליעקרוואַ, האָט געפייערט זיין גע-
בוירנטאָג.

דער זיבצענטער אויגוסט איז געווען אַ טאָג פון פרייד פאַר
די אייגנזיגער פון די געמיינדעס פון סוואַרטזשעי און פון ברויפּי,
און אויף דעמדאָזיקן טאָג האָט מען אַ גאַנץ יאָר געוואַרט מיט
בענקשאַפט; נישט בלויז באַ די אַרומיקע פריצים, וועלכע מען
פלעגט פאַרבעטן צו דער שמחה, נאָר אויך באַ די דאַרפישע קינד-
דער און יונגוואַרג פון דער גאַנצער געגנט. אין דעם טאָג האָבן

פון אומעטום געשטראמט מחנות יום-טובדיק אויסגעפוצט קינדער, פדי צו זען די רייך-געקליידטע לייט און געניסן פון געזאנג און מוזיק אויף דערדאזיקער פייערלעכקייט.

און נאך איין זאך האט געלאקט דאס יונגווארג צו וואנדערן קיין לעיוודאלא דעם זיבצענטן אויגוסט: דאס זענען געווען די אלע גוטע זאכן, מיט וועלכע דער סאד איז אין יענער צייט פול גע-ווען. דאס יונגווארג איז, וואס אן אמת, געווען דערצויגן אין ער-לעכקייט, זיי האבן אבער געמיינט, אז פון דעם, וואס הענגט אויף קוסטעס און בימער אין דער פרייער נאטור, מעג מען פארט א נאש-טון, — וויבאלד מען האט זיך נאר גוט געהיטן, אז עמעצער פון די וועכטער זאל בא דער האנט נישט פאקן.

ווען יאן איז מיט קלארא גולאן אריינגעקומען אין סאד, האט ער באלד באמערקט, אז זיין טעכטערל האט ברייט אויפגע-ריסן די אויגן, דערזענדיק די פרעכטיקע עפלביימער, וואס זענען באשטאן געווען מיט גרינע, נישט-צייטיקע פירות. ער אליין וואלט איר אויך נישט פארווערט צו פארוזכן א פאר עפצלעך, ווען ער וואלט נישט דערזען דעם אויפוער זעידערלינד, וועלכער איז צו-זאמען מיט נאך א פאר וועכטער ארומגעזאנגען צווישן די בימער און געהיטן, מען זאל נישט שאדענען די צווייגן.

ער האט דעריבער קלארא גולאן אוועקגעפירט צום הויפ-פלאץ, ווו ס'איז נישט געווען, וואס צו נאשן, און אזוי-ארום זיכער געווען צו קאנען זי אפהיטן פון אנסיון. אבער ער האט באמערקט, אז דאס מיידעלע איז מיט אירע געדאנקען סיי ווי ביי די אגרעס-קוסטעס און עפלביימער. זי האט נישט געקוקט נישט אויף די רייך-געקליידטע פריצישע יונגעלייט און פריילינגס, נישט אויף די פרעכטיקע בלומענבייטן. זי האט זיך נישט איינגעהערט צו די שיינע רעדעס, וואס דער אויבערפאסטאר פון ברויז און דער אינושיניער בארעאוס פון בארג האבן געהאלטן לכבוד דעם לייטענאנט ליליעק-רונא. זי האט צומאל דעם מינדסטן אינטערעס נישט געשענקט די גראטולאציעפערן, וואס דער קירכאויווער האט פארגעלייענט פאר דעם יובילאר.

דורך די אפענע פענצטער פון דעם גרויסן הויז האבן זיך

געטראָגן די טענער פון אנדערס עסטערס קלאָרנעט. ער האָט גע-
שפילט אַזאָ לוסטיקע מעלאָדיע, אַז ס'איז פשוט שווער געווען איינ-
צוהאַלטן די פיס אויף אַן אָרט. אָבער קלאָראַ גילאָן האָט דאָס אַלץ
נישט געוויילט. זי האָט נאָך אַלץ געזוכט עפעס אַ תירוץ צו קאָנען
זיך אומקערן צום סאָד.

יאן האָט זי אָבער די גאַנצע צייט געהאַלטן באַם הענטל. ער
האָט אויף קיין פאַל נישט געוואָלט זי אַפּלאָזן. — וואָס פאַראַ אויס-
רייד זי האָט נישט צוגעטראַכט, כּדי זיך צו באַפרייען. דאָס איז
אים געלונגען נאָר ביזן אָונט, ווען דער סאָד איז פאַרזונקען געוואָרן
אין פינצטערניש.

דאן האָט מען אָנגעצונדן אַ מענגע קאָלירטע לאַמטערלעך,
נישט בלויז אויף די ביימער, נאָר אויך צווישן די קלאַמבן אין
בלומענבייטן, און אפילו צווישן די קלעטערגעוויקסן, וואָס האָבן
זיך געשלענגלט איבער די ווענט. דאָס איז געווען אזוי שיין, אַז
יאנען, וועלכער האָט נאָך קיינמאָל אין לעבן נישט געזען אזוינס,
האָט זיך פאַרדרייט דער קאָפּ און ער האָט אַליין נישט געוויסט, צי
ער וואַנדערט נאָך אויף דער ערד.

אָבער דאָס קליינע הענטלע האָט ער נאָך אַלץ פעסט צו-
געהאַלטן.

ווען אַלע לאַמטערלעך זענען שוין געווען אָנגעצונדן, האָט
דער קרעמער, וואָס זיין געוועלב געפינט זיך לעבן דער קירך, ווי
אויך זיין ברודער מיט זיין פלימעניק זאלבעפיר זיך אַוועקגעשטעלט
זינגען. בשעת יאן האָט זיך צוגעהערט צו זייער געזאַנג, האָט ער
דערפילט ווי די לופט אַרום אים ציטערט פון פרייד, און אַז ער
ווערט אַרומגעשטראָמט מיט אַ כוואַליע פון איבערערדישן תענוג.
פון זיין האַרץ איז פאַרשווונדן יעדע באַקלעמטקייט, יעדע דאגה,
ער האָט פרייער געאַטעמט, ווי ער וואָלט מיטאַמאָל פון זיך אַראָפּ-
געוואָרפן דעם גאַנצן עול פון לעבן. דידאַזיקע פרייד און תענוג
פון זיין האַרץ האָבן זיך צו אים אַראָפּגעלאָזט צוזאַמען מיט דער
וואַרעמער זומערנאַכט, און יאן האָט זיך נישט געקאָנט אַקעגנשטעלן
זייער צויבער. דאָסוועלבע איז אויך געשען מיט דעם איבריכן

עולם. זיי האָבן דערפילט דאָס גליק פון לעבן און זענען ממשיכע
פארשיפורט געוואָרן פון מתוקות צו וואַנדערן אויף אזא שיינע
וועלט.

— נו, מא... מיר האָבן היינט אַן אויסערגעוויינלעך הער-
לעכן אָונט... מען זעט באַשיינפערלעך, אז ס'איז היינט
דער זיבצענטער אויגוסט! — האָט מען זיך געשושקעט
אַרום אים.

— אָט אזוי האָבן מסתמא זיך געפילט די, וואָס האָבן גע-
וויינט אין גן-עדן, — האָט איינער פון די יונגעלייט פייערלעך
געזאָגט.

יאן האָט אויך אזוי געמיינט, אָבער ער איז דערביי נאָך
געווען אזוי פיל באַם זינען, אז ער האָט נישט אָפגעלאָזט קלאַרא
גולאס הענטל.

נאָכן געזאָגט האָט מען אָנגעצונדן עטלעכע פייערווערק. זיי
זענען אַרויפגעפלויען מיט אַ שאַרפער געצישעריי צום בלויען נאכט-
הימל — און דערנאָך זיך צעשאַטן אין אַ רעגן פון רויטע, בלויע
און גאַלדענע שטערנס, וואָס זענען פאַמעלעך אַראָפגעפאלן צו דער
ערד. יאן איז אזוי טיף גערירט געווען, אז ער האָט אויף אַ רגע
פאַרגעסן אָן קלאַרא גולאס. און ווען ער איז ווידער צו זיך געקו-
מען, איז זי שוין געווען פאַרשוונדן.

— מילא, פאַרפאלן, — האָט יאן געטראַכט, — לאַמיר האָפן,
אז זי וועט אויך דאָסמאָל האָבן מזל, ווי תמיד... עס קאָן דאָך
געמאָלט זיין, אז נישט דער אויפזעער זעידערלינד און נישט קיי-
נער פון די איבריגע וועכטער וועלן זי נישט כאַפן באַ דער
האַנט...

ס'איז אַלנפאלס נישט פדאי געווען, ער זאָל זי גיין זוכן
אין דעם פינצטערן סאָד. דאָס קליגסטע, וואָס ער האָט געקאָנט טון,
איז געווען, שטיין צו בלייבן אויפן זעלבן אַרט און וואַרטן ביז זי
וועט צוריקקומען.

ער האָט טאַקע נישט לאָנג געדאַרפט וואַרטן.
מען האָט אָנגעהויבן זינגען נאָך אַ ליד, און נאָך איידער די

זינגער זענען אנטשוויגן געוואָרן, האָט יאָן דערזען זעידערלינדן
קומען מיט קלאַראַ גולאַן אויף די הענט.

דער לייטענאַנט לייעקרוואַ איז אין דער געזעלשאַפט פון
נאָך עטלעכע הערן געשטאַנען אויפן אייבערשטן שטאַפל פון די
טרעפּ באַם אַריינגאַנג און זיך צוגעהערט צום געזאַנג. דער אויפזעער
זעידערלינד איז שטיין געבליבן פאַר אים און אַראָפּגעלאָזט דאָס
מיידעלע אויף דער ערד.

קלאַראַ גולאַ האָט נישט געשריגן און נישט געמאַכט קיין
פרווי צו אַנטלויפן. זי האָט געהאַט אָנגעקליבן אַ פול פאַרטוכל מיט
נישט-רייפּע עפּל און נישט געקלערט וועגן עפעס אַנדערש, ווי נאָר,
אַז זי זאָל גוט צוהאַלטן דאָס פאַרטוכל, פּדי קיין איינעם פון די עפּל
נישט צו פאַרלירן.

— דאָס מיידעלע האָב איך געפאַקט אויף אַן עפּלבוים, — האָט
זעידערלינד געזאָגט. — דער הער לייטענאַנט האָט דאָך מיר באַפוילן,
אַז אויב איך וועל כאַפּן עמעצן, וואָס וועט גנבענען עפּל, זאָל איך
אים דעם הער לייטענאַנט צושטעלן.

דער פּריץ האָט אַ וויילע געקוקט אויף דעם מיידעלע, און
דערביי האָבן אים די דינע קנייטשן אַרום די אויגן אָנגעהויבן צוקן.
אַזוי, אַז מען האָט נישט געקאָנט וויסן, צי ער וועט באַלד לאַכן
אָדער וויינען.

ער האָט בדעה געהאַט צו זאָגן עטלעכע האַרבע ווערטער דעם,
וואָס גנבעט זיינע עפּל; אָבער, זעענדיק, ווי דאָס מיידעלע האָט
פּעסט צונויפגעדריקט אירע הענטלעך אַרום דעם פאַרטוכל, אָפּ-
היטנדיק אויפּמערקזאַם איר רויב, האָט ער אַ טיפּע מיטלייד דער-
פילט צו איר. ער האָט אָבער נישט געוואוסט, ווי אַזוי צו האַנדלען
דאָ, אַז זי זאָל מעגן בלייבן באַ די אָפּגעפליקטע עפּל. אינגאַנצן
פאַרשוויגן די זאך האָט ער אויך נישט געטאָרט, ווייל דאָס
וואָלט געקאָנט דערפירן דערצו, אַז די אַלע וויסעחברניקעס,
וואָס זענען דאָ פאַרזאַמלט געווען, זאָלן אים פון גאַנצן סאָד אַ תל
מאַכן.

— אַזוי גאָר? ... דאָס ביסטו אַרויפגעקראַכן אויף זי עפּל-

ביימער? — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט. — דו גייסט דאָך אין שול און האָסט דאָך אוודאי געלערנט די געשיכטע וועגן אדם און חוה. און וואָלסט שוין געדאַרפט וויסן, ווי געפערלעך ס'איז צו רייסן פאַרבאַטענע עפל!

אין דעם מאָמענט איז יאָן צוגעקומען און זיך אַוועקגע-
שטעלט לעבן קלאַראַ גולאַן. ער איז געווען שטאַרק אומצו-
פרידן פון איר, דערפאַר, וואָס זי האָט אים אַזוי מיאוס צעשטערט
דעם הערלעכן אָונט. אָבער פאַרפאַלן — ער האָט איר געמוזט איצט
בישטיין.

— איך בעט דעם גנעדיקן הער לייטענאַנט נישט ביזערן
זיך אויף מיין קליין מיידעלע, — האָט יאָן געזאָגט. — דאָס האָב
איך איר געגעבן די דערלויבניש אַרויפצוקלעטערן אויף אַ בוים און
אַפפליקן אַ פאַר עפעלעך.

ווי נאָר ער האָט דאָס אַרויסגעזאָגט, אַזוי האָט קלאַראַ גולאַ
אַ וואָרף-געטון אַ ביזן, שטראָפנדיקן בליק אויף אים און איבער-
געריסן איר ביזאציטיק עקשנותדיק שטילשווייגן:

— נישט אמת! — האָט זי אויסגעשריגן, — דאָס האָב איך
אליין געוואָלט אַנקריגן די עפל. דער טאַטע האָט מיך אַ גאַנצן
אָונט באַ דער האַנט געהאַלטן און מיך נישט אַוועקגעלאָזט פון
זיך, איך זאָל נישט קאָנען גיין רייסן קיין עפל! אָבער איך בין
אַנטלאָפן פון אים, ווען מען האָט די פייערוערק אָנגע-
צונדן!

אירע רייד האָבן דעם לייטענאַנט שטאַרק הנאה-געטון.
— אָט אַזוי, אָט אַזוי... — האָט דער לייטענאַנט געזאָגט, —
דו האָסט רעכט, וואָס לאָזט דו נישט דיין פאָטער נעמען אויף זיך דיין
שולד. דו ווייסט דאָך, אַז גאָט האָט אויף אדם און חוהן זיך נישט
געבייזערט אַזוי דערפאַר, וואָס זיי האָבן אָפגעריסן די פאַרבאַטענע
עפל, נאָר ווי דערפאַר, וואָס זיי האָבן דערנאָך איינער אויפן אַנ-
דערן די שולד אַרויפגעוואָרפן; דו קאָנסט דיר אַהיימגיין מיט די
אָפגעריסענע עפל, איך שענק זיי דיר, ווייל דו האָסט נישט מורא
געהאַט דעם אמת צו זאָגן!...

דערנאָך האָט ער זיך געווענדט צו איינעם פון זיינע זין:

— גיב יאנען א גלעזל פונש! — מיר וועלן טרינקען לחיים
פאר זיין טאכטערסוועגן, ווייל זי האט פיל בעסער געענטפערט,
ווי די מוטער חוה אמאל. עס וואלט היינט פאר אונז אלע פיל
בעסער געווען, ווען קלארא גילא וואלט דעמאלט זיך געפונען אין
גן-עדן אויף חוהס ארט! — — —

II.

פארט גונארסאן

אמאל אין א פראסטליכן ווינטערטאג זענען עריק פון פאליא אין יאן פון סקרוליקא זאלבעצווייט געווען באשעפטיקט באם האקן בימער אין א הויכשטאמיקן וואלד.

זיי האבן נאך וואס געהאט דורכגעזעגט א גראבן שטאם, אויף דער בוים האט זיך א וואקל-געטון. זיי זענען ביידע אפגעשפרונג-גען אן א זייט, כדי נישט צוגעדריקט צו ווערן פון דער פאלנדי-קער סאסנע.

— היט אייך, באלעבאס! — האט יאן אויסגערופן. — דאכט זיך, אז דער בוים וועט פאלן אין אייער זייט!

עריק וואלט נאך באוויזן אוועקצולויפן, בשעת די סאסנע האט זיך געוואקלט, און אפילו ווען זי האט זיך שוין אנגעהויבן אנצובייגן אן א זייט. אבער ער האט שוין געהאט אויף זיין לעבן אזוי פיל סאסנעס אויסגעהאקט, אז ער האט זיך געהאלטן פאר א סך א גרעסערן ספעציאליסט אין אזא מין ארבעט, ווי יאן איז געווען. דע-ריבער האט ער נישט געלייגט קיין אכט אויף זיין ווארנונג, בלייבנ-דיק שטיין אויפן זעלבן ארט. א רגע דערנאך איז ער שוין געלעבן אומגעווארפן אויף דר'ערד, מיטן בוים אויף זיך.

ער האט נישט דעם מינדסטן געשריי געטון, בשעת ער איז געפאלן, און באלד דערנאך האבן אים די צווייגן אינגאנצן צוגע-

דעקט. יאן איז דאָרט געשטאַנען און זיך אַרומגעקוקט אין אַלע זייטן, נישט וויסנדיק, וווּ זיין באַלעבאַס איז אַהינגעקומען.

אַבער אין אַ מינוט אַרום האָט ער דערהערט דאָס אַלט-פאַקאַנטע קול, האָט ער איז אין משך פון אַזוי פיל יאָרן געוויינט געווען צו געהאָרן. נאָר אַצינד איז דאָסדאָזיקע קול געווען אַזוי שוואַך, אז יאן האָט נישט געקאַנט פאַרשטיין, וואָס זיין ברויטגע-פער זאָגט.

— לויף אַהיים נאָך אַ פערד-אין-שליטן, און זאָל מען מיך וואָס שנעלער אַהיימפירן!

— זאָל איך נישט צו, שט העלפן אייך אָפּערקריכן? --
האַט יאן געפרעגט. — דריקן אייך נישט שווער די צווייגן?
— טו, ווי איך הייס דיר! — האָט עריק שטרענג אָפּגע-ענטפערט.

יאן האָט געוואוסט, אז זיין באַלעבאַס האָט קודם-בַּל פאַר-לאָנגט מען זאָל אים תיכף פאַלגן, און דעריבער האָט ער זיך שוין מער נישט מיט קיין וואָרט אָנגערופן.

יאן איז געלאָפן קיין פּאַליאַ אַזוי גיך ווי זיינע כוחות האָבן אים געטראָגן, אַבער פֿון דאָרט, וווּ דאָס אומגליק איז געשעען, איז נישט געווען אַזוי נאָענט צום הויף; דערום האָט עס געדויערט אַ לענגערע צייט, ביז ער איז צום פּאַלדאָרק אין פּאַליאַ צו-געקומען.

דער ערשטער, וועמען יאן האָט באַגעגנט פֿון עריקס הויז-מענטשן, איז געווען לאָרס גונאַרסאָן. ער האָט געהאַט פאַר אַ ווייב עריקס עלטערע טאָכטער, און אים האָט דער שווער געהאַט פאַרשטימט איבערצונעמען דעם הויף, ווען ער אליין וועט אויף איי-ביק די אויגן פאַרמאָכן.

ווי נאָר לאָרס גונאַרסאָן האָט זיך דערוואוסט וועגן דעם אומ-גליק, האָט ער יאָנען באַפֿוילן צו דער באַלעבאַסטע אַריינצוגיין און איר מודיע זיין וועגן דעם. נאָכדעם זאָל ער דעם יינגערן פא-ראַבעק צורופן; לאָרס אליין האָט געזאָלט אַריינלויפן אין שטאַל און איינשפּאַנען אַ פערד.

— אפּשר וואָלט גלייכער געווען, נישט באַלד אָנצוזאָגן די

בשורה די פרויען ? זיי וועלן אנהייבן וויינען און קלאַגן, און דאָדורך וועלן מיר צייט פאַרלירן. עריק האָט גערעדט מיט אַזאָ שוואַך קול, בשעת ער איז דאָרט געלעגן אונטערן בוים, אַז ס'וואָלט בעסער געווען, מיר זאָלן זיך צואַיילן !

אַבער זינט לאַרס גונאַרסאָן איז אין דעם הויף אָנגעקומען, האָט ער שטאַרק געזאָרגט דערפאַר, אַז מען זאָל פאַר אים דרך=ארץ האָבן און אומבאַדינגט אויספירן זיינע באַפעלן, וועלכע ער האָט, פונקט ווי דער שווער זיינער, קיינמאָל נישט צוריק=געצויגן.

— דו זאָלסט שוין די רגע אַריינגיין צו דער באַלעבאַסטע ! — האָט ער שטרענג געזאָגט. — פאַרשטייסטו דען נישט, אַז מען מוז צוגרייטן דאָס בעט, כדי מיר זאָלן האָבן אויף וואָס אים אַוועקצו=לייגן, ווען מיר וועלן אים דאָ אַהערברענגען ?

יאן האָט, אַלזאָ, קיין אַנדערע ברירה נישט געהאַט, ווי אַריינצוגיין צו דער באַלעבאַסטע, און ווי ער האָט זיך נישט צו=געאַיילט, האָט עס פאַרט געדויערט אַ שפּאַרע וויילע צו דערציילן איר, וואָס עס איז געשעען אין וואַלד.

ווען יאן איז צוריק אויפן הויף אַרויסגעקומען, האָט ער דער=בערט, ווי לאַרס שרייט און שילט זיך אין שטאַל. לאַרס האָט קיינמאָל נישט געקאָנט זיך גוט באַגיין מיט חיות, און די פערד פלעגן תמיד בריקעווען, ווי נאָר זיי האָבן אים דערזען. דורך דער גאַנצער צייט, וואָס יאן האָט גערעדט מיט דער באַלעבאַסטע, איז לאַרסן נישט געלונגען אַרויסצופירן קיין איינס פון די פערד פון זייערע פאַרצוימונגען.

יאן האָט געוואוסט, אַז קיין גומס וואָלט פון דעם נישט אַרויס=געקומען, ווען ער זאָל איצט וועלן צוהעלפן לאַרסן באַ די פערד. דעריבער איז ער אַוועק אויספירן דעם צווייטן באַפעל, — צורופן דעם יינגערן פאַראַבעק.

ס'האָט אים אַבער שטאַרק געחידושט, פאַרוואָס לאַרס האָט אים נישט געהייסן צורופן בעריען, וועלכער האָט געדראָשן תבואה אין שיער. ער האָט אים אַבער געשיקט דווקא נאָך דעם פאַראַ=

בעק, וועלכער איז געווען באשעפטיקט באם אויסגראַבן שטאמוואַרצ-
לען אין דעם ווייטן בושאַזעוועלדל.

בעת יאן האָט אויסגעפירט דידאַזיקע אומנייטיקע שליחות,
האָט דאָס שוואַכע קול אונטער די צווייגן פון דער אומגעפאלענער
סאָסנע כסדר אים אין די אויערן געקלונגען, אָבער דאָס קול איז
שוין איצט נישט געווען אזוי באַפעלעריש ווי פריער, נאָר עס האָט
געבעטן, אז יאן זאָל זיך צואייילן.

— איך קום שוין, איך קום שוין! — האָט יאן אין זיך אַלס
ענטפער געפליסערט; דערביי האָט ער דאָס געפיל געהאט פון
איינעם, וואָס ליגט אין אַ קאָשמאַר און באַמיט זיך מיט אַלע קרעפטן
זיך צוצואייילן, אָבער בלייבט פאַרט אויפן זעלבן אָרט.

לאַרס האָט ענדלעך באַוויון איינצושפּאַנען דאָס פערד, אָבער
דאָ זענען די פרויען אַרויסגעקומען און אים געהייסן מיטנעמען
שטרוי און קאָלדדעס. מען האָט דאָס טאָקע געדארפט האָבן, אָבער
דאָדורך האָט מען ווידער פאַרווימט אַ געוויסע צייט.

ענדלעך זענען זיי שוין קוים אַרויסגעפאַרן פון הויף. אויפן
שליטן זענען געזעסן לאַרס, יאן און דער יונגער פאַראַבעק. אָבער
זיי האָבן קוים באַוויון צום וואַלד צוצוקומען, ווי לאַרס האָט ווי-
דער אָפגעשטעלט דאָס פערד.

— מען קאָן פשוט צעמישט ווערן פון אזא בשורה, — האָט
ער געזאָגט. — ערשט איצט דערמאָן איך מיר, אז בעריע דרעשט
נישט ווייט פון דער שטאָל.

— ס'וואָלט טאָקע גוט געווען, מיר זאָלן אים מיטנעמען, —
האָט יאן זיך אָנגערופן, — ער איז טאָפלט שטאַרק, ווי מיר
אַלע.

דאן האָט דער פאַראַבעק באַקומען דעם באַפעל צוריקצו-
לויפן צום הויף און מיטנעמען בעריען. דאָסדאָזיקע וואַרטן אויף
ווי האָט ווידער צוגענומען פיל צייט.

יאן איז געזעסן אויפן שליטן און גאַרנישט געקאַנט טון.
אָבער טראַכטן האָט ער יאָ געקאַנט. עס האָט זיך אים געדאַכט,
אז אין אים האָט זיך געעפנט עפעס אַ טיפער, אייז-קאַלטער און
פּינצטערער אָפגרינט, אין וועלכן ס'איז אַ שרעק אַראָפצוקוקן. אָבער

ער האָט גלייכצייטיק געוואוסט, אז דאָס איז נישט קיין אָפּגרונט.
נאָר די זיכערקייט, וואָס איז אַנטשטאַנען אין אים, אז זיי וועלן
קומען צו שפּעט.

בעריע און דאָס פאַראַבעקל זענען ענדלעך געקומען צו
לויפן פאַרשאַפּעטע, און איצט זענען זיי שוין אַריינגעפאַרן אין
וואַלד.

זיי האָבן אָבער נישט געקאָנט שנעל פאַרן. לאַרס האָט שוין
נישט געהאַט קיין אַנדער פּערד אַרויסצופירן פון שטאַל, ווי נאָר
דעם אַלטן קאַשטאַנעק מיט די פאַרשטייפּטע געלענקען; דעמדאָזיקן
קריפּל האָט ער איינגעשפּאַנט אין רעטונגסשליטן, אַהיימצופירן דעם
פאַרווונדיקטן שווער זיינעם. ווייזט-אויס, ס'איז געווען אמת, וואָס
ער האָט געזאָגט: ער איז צעמישט געווען. . .

אַ וויילע דערנאָך האָט זיך ווידער אַרויסגעוויזן, אז ער איז
טאַקע נישט באַ די ריכטיקע געדאַנקען. וואָרים פּלוצלינג האָט ער
געוואָלט פאַרקירעווען אויף אַ פּאַלשן וועג.

— נישט דורך דאַנען! — האָט יאָן געזאָגט. — אויף דער
זייט געפינט זיך דאָך דער באַרג סטורסניפּאַ, און מיר מוזן גאָר
צוקומען צום וואַלד, וואָס איבער דעם דאָרף לויב.

— יא, דאָס ווייס איך אַן דיר אויך, — האָט לאַרס בייז גע-
זאָגט. — אָבער אין דער זייט געפינט זיך העכער אַרויף-צו אַ
בעסערער זייטיקער וועג צום פאַרן.

— וואָס איז דאָס עפעס פאַר אַ זייטיקער וועג? — האָט יאָן
פאַרחידושט געפרעגט. — איך קען גוט די גאַנצע געגנט, אָבער
אזא וועג האָב איך דאָ נאָך קיינמאָל נישט אָנגעטראָפּן.

— וואַרט-צו, וועסטו זען! — האָט לאַרס געענטפּערט.
ער האָט דווקא געוואָלט פאַרן באַרג-אַרויף, אָבער איצט
איז בעריע איינשטימיק געווען מיט יאָנען. און דערום האָט לאַרס
דאָסמאָל געמוזט נאָכגעבן. אָבער ביז דער שטרייט מיט אים איז
פאַרענדליק געוואָרן איז ווידער אַוועק פיל צייט, און יאָן האָט גע-
פילט ווי דער שוואַרצער אָפּגרונט צעשפּרייט זיך אין אים. אַ קאָל-
טער שוידער האָט אויפגעטרייסלט זיין לייב: ס'האָט זיך אים גע-

דאכט, אז די הענט און פיס זענען אים פארשטארט געווארן, אזוי
אז ער האָט נישט געקאָנט מיט קיין אבר רירן.

— ס'איז שוין אַלצאיינס, — האָט ער געטראַכט, — מיר
וועלן סיי ווי קומען צו שפעט ! ווען מיר וועלן אָנקומען דאָרט
אָהין, וועט עריק פון פאַליא שוין נישט דארפן קיין הילף — —
די אַלטע קליאַטשע האָט זיך קוים געשלעפט איבערן וואַלד-
שטעגל ; נישט קיין חידוש : אירע כוחות זענען שוין נישט גע-
ווען צו אַזאַ נסיעה. דערצו נאָך האָט זי געהאַט שלעכטע פאַדקאַ-
וועס און יעדעס מאָל זיך פאַרטשעפעט אָן א שטאַמוואַרצל. ווען
מען האָט געדאַרפט פאָרן באַיג-אַרויף האָבן די מאַנסלייט געמוזט
פון שליטן אראָפּשטייגן און גיין צו פוס. אין דעם הויכשטאַמיקן
וואַלד, וווּ ס'איז נישט געווען קיין אויסגעטראַטענער וועג, איז דאָס-
דאָזיקע פערד גיכער געווען אַ שטערונג, איידער אַ הילף.

ענדלעך זענען זיי פאָרט אָנגעקומען אויפן אָרט, און ס'האָט זיך
אַרויסגעוויזן, אז עריקס צושטאַנד איז נישט קיין געפערלעכער. נישט
דער בוים האָט אים צעקוועסט און נישט קיין אבר איז אים צעבראָכן
געוואָרן. בלויז אויפן לינקן פוס, באַם היפטביין, האָט אַ שטעכיקע
צווייג אים די הויט אויפגעריסן און ס'האָט זיך דאָרט אַ טיפע ווונד
באָוויזן. אָבער דאָס איז נישט געווען אזוי געפערלעך, אז עס זאָל זיך
נישט קאָנען שנעל פאַרהיילן.

צומאָרגנס אָבער, ווען יאָן איז צו דער אַרבעט געקומען, האָט
ער זיך דערוואַסט, אז עריק ליגט אין גרויס היץ און ליידט שווע-
רע יסורים.

בעת דעם לאַנגן וואַרטן אויף הילף, האָט ער זיך שטאַרק צו-
געקילט, ליגנדיק מיטן רוקן אויף דער נאַסער, קאַלטער ערד. דער-
פון האָט ער באַקומען אַ לונגענאַנצידונג און איז אויפן פערצענטן
סאָג געשטאַרבן.

דאס רויטע קליידל

אמאל אין א זונטיק, ווען קלארא גולא איז אלט געווען זיבצען יאָר, איז זי צוזאמען מיט אירע עלטערן אוועק אין קירך אריין.

איבערן גאנצן וועג אהין איז זי געווען איינגעהילט אין א פאטשיילע, וואָס זי האָט פון זיך אַראָפּגענומען ערשט דעם מאָלט, ווען זיי זענען שוין צוגעקומען נאָענט צו דער קירך. דאָן האָט זיך אַרויסגעוויזן, אז זי גייט אָנגעטון אין אַ קליידל, וואָס מען האָט אַזוינס נאָך נישט געזען אין דער גאַנצער געמיינדע.

איינער פון די הענדלער, וואָס וואַנדערן אַרום מיטן פעקל סחורות אויפן רוקן, איז אמאל אָנגעקומען אין דעם פאַרוואַרפענעם אַסקעדאַלאַרנאָ. ער איז אויך געווען אין סקרוליקא, און ווען ער האָט דערזען די שטראָלנדיק-יוגנטלעכע שיינקייט פון קלארא גולא-לאָן, האָט ער פון זיין זעקל אַרויסגענומען אַ שטיק געוואָנס און אָנגעהויבן צורעדן די עלטערן, זיי זאָלן דערפון קויפן אויף אַ קליידל פאַר דער טאַכטער. דאָס איז געווען אַ רויטער שטאָף, וואָס האָט געשימערט מיט פאַרשידענע קאָלירן און געגלאַנצט ווי זייד.

דער שטאָף איז אָבער געווען פונקט אַזוי טייער, ווי שוין, אַזוי אַז פאַר די אַרימע עלטערן איז נישט מעגלעך געווען איינ-צוהאַנדלען די אָנגעבאַטענע סחורה, הגם עס איז לייכט צו פאַר-שטיין, אַז זיי, און בפרט יאָן, וואָלטן זיך קיין בעסערס נישט געוואָנטשן.

געשעען איז אָבער גאָר עפעס מערקווירדיקס. דער הענדלער האָט אַ לענגערע וויילע איינגעטענהט מיט די עלטערן, פרווונדיק איבעררעדן זיי צו קויפן דעם שטאָף. אָבער ווען דער הענדלער האָט זיך איבערצייגט, אַז ער קאָן גאָרנישט פועלן, איז ער געוואָרן

שטארק אויפגעבראכט. ער האט זי דאן דערקלערט, אז קלארא גורא וועט אלנפאלס באקומען די סחורה, ווייל אין דער גאנצער סביבה האט ער נישט באגעגנט נאך אזא מיידל, פאר וועמען דער שטאף זאל זיין אזוי פאסיק, ווי פאר זייער טאכטער.

ער האט אויפגעזיכט דאס שטיק געוואלט, אפגעמאסטן אזוי פיל אירל, וויפיל מען דארף האבן אויף א טליידל און דעם אפגעשניטענעם שטאף געשענקט קלארא גורא. ער האט אינגאנצן קיין געזאגט נישט געוואלט נעמען. ער האט בלויז געוואלט האבן דאס פארגעניגן צו זען זי אנגעטון אין דעם רויטן קליידל, ווען ער וועט נאכאמאל זיין אין סקרוילקא.

דאס קליידל איז אויפגענייט געווארן בא דער בעסטער שניידערין פון דער געמיינדע, — דיזעלבע, וואס פלעגט נייען פאר די פריזישע פרייליכס פון לעיוודאלא. ווען קלארא גורא האט זיך אנגעטון אין דעם קליידל, איז עס געלעגן אויף איר, ווי אויסגעגאסן און מען האט נישט געקאנט וויסן, ווער וועמען עס באשיינט: זי — דאס קליידל, אדער דאס קליידל — זי; זי האט אויסגעזען דערין, ווי זי וואלט ארויסגעוואקסן פון א שטרויך חילדרויזן, באשיט מיט רויטע בלומען, — אט אזעלכע ווי די, וואס וואקסן באם ראנד פון וואלד.

דעם זונטיק, ווען קלארא גורא האט אין איר נייעם קליידל געזאגט זיך חיוון צווישן דעם פארוואלטן עולם פאר דער קירך, האבן קאטרינא און יאן נישט געקאנט איינזיצן אינדערהיים, — פון גרויס נייגיר צו הערן, וואס די מענטשן וועלן זאגן וועגן איר.

און ס'איז טאקע אזוי געשען, אז אלע מענטשן האבן תיכף באמערקט דאס רויטע קליידל. מען האט עס באקוקט פון אלע זייטן און געזאגט מבינות סיי אויף דער סחורה, סיי אויפן פאסאן פונם קלייד. אבער דערנאך האבן זיי שוין געקוקט אויך אויפן מיידל, וואס האט געטראגן דאס דאזיקע פרעכטיקע קלייד.

א טייל מענטשן האבן שוין פריער געהאט געהערט וועגן דעם קליידל, און אנדערע וידער האבן זייער געוואלט וויסן, ווי אזוי עס געשיקט זיך, אז א טאכטער פון אן ארימען פאראבעק זאל זיך

קאנען אויספוזן צו גיין אין קירך אריין אין אונז טייער קלייד.
 יאן און קאטרינא זענען גארנישט מיד געווארן צו דערציילן די
 געשיכטע מיט דעם הענדלער. ווען אלע מענטשן האבן זיך געהאט
 דערמוסט דערפון, האבן זיי שוין נישט איינגעזען קיין שום אויס-
 טערליש דערין. פארקערט, עס האט זיי הנאה-געטון, וואס דעם
 גליק האט זיך אמאל פארגלוסט אויך אריינצוקוקן אין דעם ארי-
 מען הייזעלע, וואס ליגט אין דעם פארווארפנסטן ווינקל פון אס-
 קעדאלארנא.

נישט איינער פון די רייכע פויערשע זין האט דאן געלאזט
 פאלן א ווארט, אז ווען קלארא גולא זאל שטאמען פון אונז משפחה,
 מיט וועלכער עס זאל זיי אנשטיין זיך משדך צו זיין, וואלט זי שוין
 אהיימגעגאנגען פון קירך אלס פלה-מיידל.

און נישט איין רייכע, פויערשע בת-יחידה, וואס איז דארט געווען
 צווישן די דאוונער, וואלט נישט לאנג געטראכט, אוועקצוגעבן דאס
 גרעסטע שטיקל פערד פון אירע נחלאות, אבי צו קאנען מאכן, אז
 איר פנים זאל אזוי שטראלן פון בליענדיקער יוגנטלעכער שיינ-
 קייט און קראפט, ווי דאס פנים פון קלארא גולא, — די טאכטער
 פון דעם ארימען לוינארבעטער בא עריקן פון פאליא.

אבער גראד האט עס זיך געדארפט מאכן, אז אין יענעם זונטיק
 זאל פריידיקן דער דעקאן פון דער קירך אין ברו, און נישט דער
 געוויינלעכער גלח. דער דעקאן איז אבער געווען זייער א שטרענג-
 גער גייסטלעכער פון אלטן שטייגער, וואס האט פיינט געהאט יעדע
 פארשווענדערישקייט אין קליידער, ווי אויך אין אלע אנדערע
 זאכן.

ווען ער האט דערווען דאס מיידל, אן אויסגעפוצטע אין דעם
 רויטן קלייד, איז ער פשוט פארציטערט געווארן, מיינענדיק, אז
 עס איז אויפגענייט פון זיידשטאף. דערום האט ער געשיקט דעם
 קירכאויפזעצער אריינרופן דאס מיידל מיט אירע עלטערן, אין גלחם
 אמטשטוב, ווייל ער דארף מיט זיי א פאר ערנסטע ווערטער
 רעדן.

ווען קלארא גולא איז אין דער אמטשטוב אריינגעקומען, האט

ער איך באמערקט, ווי דאס שארלאך-רויטע געוואנט קליידט איר צום פנים, און דאס האט אים גראד נאך מער פארדראסן.

— הער דיר צו, מיין קינד, — זאגט ער געוואנט צו קלארא גולאן, ארויפלייגנדיק זיין האנט אויף איר אקסס. — ווי דו זעסט מיך, קאן מיר קיינער נישט שטערן זיך אָנצוטון, ווי אַ ביסקופ, מיט אַ גאלדענעם צלם אויפן האַלז, — אויב איך וואָלט נאָר גע-וואָלט אזוי. אָבער, איך טו דאָס נישט, ווייל איך וויל זיך נישט אויסגעבן פאַר עפעס העכערס, ווי איך בין. און טאָקע דערפאַר, דארפסטו זיך אויך נישט קליידן ווי אַ פריזישע פרייליך, דאָן ווען דו ביסט בלויז אַ טאָכטער פון אַן אַרימען פאַראַבעק.

דאָס זענען געווען האַרבע רייד; קלאָראַ גולאַ איז אזוי דער-שטוינט געוואָרן, אַז זי האָט גאַרנישט געקאָנט ענטפערן. אָבער קאַטרינאַ האָט זיך צוגעאיילט איר אַרויסצוהעלפֿן פון דער פאַר-לעגנהייט, געבנדיק דעם דעקאָן צו פאַרשטיין, אַז דאָס מיידל האָט באַקומען די סחורה אַלס מתנה.

— קאָן זיין — האָט דער דעקאָן געענטפערט, — אָבער דאָס האָט גאַרנישט צו זאָגן. וואָרים, צי פאַרשטייט איר דען נישט, איר עלטערן, אַז וויבאלד איר דערלויבט אייער טאָכטער איין מאָל און אַ צווייט מאָל זיך אזוי נגידיש אויסצופוצן, וועט זי שוין שפעטער נישט וועלן נעמען אויף זיך די פראָסטע קליידער, וועלכע איר זענט העכסטנס אימשטאַנד איר צו געבן?

נאָכדעם, ווי ער האָט דאָס געזאָגט, האָט ער זיך אָפגעקערט פון זיי, ווייל דערמיט האָט ער זיי שוין גענוג קלאָר געגעבן צו וויסן זיין מיינונג. אָבער נאָך איידער ער האָט באַוויזן זיך צו דער-ווייטערן פון דאָרט, האָט יאָן שוין געהאַט גרייט פאַר אים אַ גע-העריקן ענטפער.

— ווען דאָסדאָזיקע מיידל זאָל דאַרפן גיין געקליידט ווי עס פאַסט פאַר איר, וואָלט זי זיך געדאַרפט אַנטון אין אַ שטאָף פון זונשטראַלן, ווייל פאַר אונז, עלטערן, איז זי תמיד געווען, ווי די ליכטיקע זון, און ווי אַ פרייד פאַר אונזערע הערצער, — פון זינט זי איז נאָר אויף דער וועלט געקומען!

דער דעקאָן האָט זיך צוריק אומגעקערט צו זיי און זיי אלע

דריי פארטראכט אָנגעקוקט. אי יאָן, אי קאַטרינאַ האָבן אויסגעזען
אויסגעהאַרעוועט און פאַר דער צייט געזעלערט, אָבער די אויגן
זייערע האָבן פאַרט געבלישטשעט פון די צעקנייטשטע פנימער אַרויס,
בשעת זיי האָבן זייערע בליקן געזענדט צו דעם שטראַלנדיק
יוגנטלעכן געשטאַלט, וואָס איז געשטאַנען צווישן זיי.

דאן האָט דער דעקאַן מסתמא געטראַכט, אָז ס'איז אַ רחמנות
צו שטערן די צוויי אַלטע מענטשן אין זייער צופרידנקייט.

— נו, אויב דאָס איז שוין יאָ אַזוי, אויב דו ביסט חירק-
לעך אַ ליכטיקע זון און פרייד פאַר דינע אַרימע טאַטע-מאַמע, טאָ
קאָנסטו דרייסט און מיט כבוד דיין קלייד טראָגן, — האָט ער געזאָגט
מיט אַ מילדער שטימע, — חייל דאָס קינד, וואָס ברענגט גליק זינע
עלטערן, איז שוין דערמיט אַליין דאָס שטראַלנדיקסטע געשטאַלט
אויף איגזער ערד, דער שענסטער אַנבליק פאַר אונזערע אויגן!

דער נייער באַלעבאַס

בעת די לייט פון סקרויליקאָ ווענען אַהיימגעקומען פון דער
קירך, דעם זעלבן זונטיק, ווען דער דעקאַן פון ברו האָט גערעדט
די גוטע רייד צו קלאַראַ גולאַן, האָבן זיי באַגעגנט צוויי מאַנס-
לייט, וואָס ווענען געזעסן אויפן פלוים און געשאַקלט מיט די
פיס.

איינער פון זיי איז געווען לאָרס גונאַרטאָן, וועלכער האָט
שוין איצט איבערגענומען די באַלעבאַטישקייט אין פאַליאַ, און דער
צווייטער איז געווען אַ משרת פון דער קראָם אין ברובי, וווּ קאַט-
רינאַ פלעגט תמיד איינקויפן צוקער און קאווע.

ביידע ווענען זיי דאָרט געזעסן מיט גלייכגילטיקע מינעס און
נישט געלייגט קיין אַכט אויף די אַנקומענדיקע באַלעבאַטים פונם
הייל. זיי האָבן צווישן זיך געסירט אַזאָ לעבאַהאַפטן שמועס, אַז

יאנען איז צומאל נישט אויפן געדאנק געקומען, זיי זאלן האבן עפעס אן עסק צו אים. ער האט בלויז אראפגענומען דאס היטל צו באגריסן זיך און איז לעבן זיי פארבייגעגאנגען גלייך צו זיך אין שטיבל אריין. די צוויי פרעמדע זענען דארט זיצן געבליבן אויפן פלויט, און יאן האט זיך אין הארץ געוונטשן, זיי זאלן זיך שוין וואס שנעלער אפטרעגן פון דארט און פארענדיקן זייער שמועס ער-געץ אנדערש-ווי. ער האט אינסטינקטיוו געפילט, אז זינט דעם אומ-גליק מיט עריקן אין וואלד, האט לארס גונארסאן פסדר אין זינען עפעס שלעכטס קעגן אים. ער האט יאנען שוין א סך מאל גע-געבן אנצוהערן, אז ער איז שוין אויף דער עלטער און במילא קאן ער שוין נישט אזוי פיל ארבעטן, צו פארדינען דעם טאגלוי, וואס מען צאלט אים.

קאטרינא האט ארויפגעשטעלט אויפן טיש דאס מיטאגעסן, און זיי האבן זיך אלע דריי שנעל אפגעפארטיקט מיט זייער בא-שיידענעם מאלצייט. אבער לארס גונארסאן און דער משרת זענען נאך אלץ געזעסן אויפן פלויט און פריילעך געשמועסט. יאנען איז פארגעקומען, ווי דארטן וואלטן געזעסן צוויי שפארבערס, וואס לוי-ערן אויף א פאסנדיגן מאכענט צום אפמאל, און דערווייל מאכן זיי חוזק פון די קליינע פייגעלעך, וואס רעדן זיך איין, אז זיי וועלן אויסמיידן זייערע בעגל.

א וויילע דערנאך זענען זיי פארט אראפ פונם פלויט, געעפנט דאס טירל און צוגעגאנגען צום הייל. זיי האבן, אלזא, ווירקלעך געהאט אן עסק צו יאנען.

ער האט באקומען אזא שטארק פארגעפיל, אז זיי ווילן אים שלעכטס-טון, אז ער האט זיך ארומגעקוקט אין אלע זייטן, ווי ער וואלט געזוכט עפעס א ווינקל זיך אויסצובאהאלטן. אבער דאן איז זיין בליק געפאלן אויף קלארא גולאן, וואס איז געזעסן באם פענצטער און ארויסגעקוקט אויפן הויף. דערווענדיק זי, האט ער צוריק זיין מוט באקומען.

פארוואס און פאר וועמען האט ער זיך געזאלט שרעקן, האבן-דיק אזא טאכטער? זי איז א קלוגע און א דרייסטע, זי האט נישט מורא פאר קיין שום זאך, און האט מזל אין אלעם, — צו וואס זי

יאל זיך נאך נישט נעמען. נישט אזוי גרינג וועט לארס גונאר-
זאן קאנען בייקומען זיין טאכטער !

אבער בעת לארס גונארסאן און דער משרת זענען אריינגע-
קומען אין שטוב, האבן זיי נאך אלץ געהאט דיוועלבע גלייכגילטי-
קע מינעס, ווי פריער. לארס האט דערקלערט, אז זיי זענען א
לאנגע צייט געזעסן אויפן פלוזט און זיך צוגעקוקט צום הייזעלע
וואס איז זיי אזוי געפעלן געווארן, אז זיי האבן צום סוף געוואלט א
קוק-טון, ווי עס זעט אויס דארטן אינעווייניק.

זיי האבן געלויבט אלצדינג, וואס זיי האבן גע זען אין שטיבל.
לארס האט עטלעכע מאל איבערגעחזרט, אז יאן און קאטרינא
דארפן טיף דאנקבאר זיין עריקן פון פאליא. ווארים, דעם אמת
געזאגט, איז דאך דאסדאזיקע הייזל געבויט געווארן בלויז מיט
עריקס הילף, און ער האט זיי אויך חתונה-געמאכט.

— אבער, זעט איר, מיר איז עפעס איינגעפאלן א זאך ! —
האט ער באדערענאך צוגעגעבן און דערביי אפגעקערט זיין בליק,
כדי נישט צו קוקן אויף קינעם פון זיי אלע דריי. — עריק פון
פאליא איז מסתמא געווען אזוי פארויסגעזען, אז ער האט אייך
געגעבן א דאקומענט, אז די ערד, אויף וועלכער דאס הייזל שטייט,
איז אייער אייגנטום ?

נישט יאן, נישט קאטרינא האבן נישט געענטפערט קיין
ווארט. זיי האבן פארשטאנען, אז איצט איז שוין לארס צוגעקומען
צו דעם, וועגן וואס ער האט געוואלט מיט זיי רעדן. אבער זי
האבן איינגעזען, אז דאס גלייכסטע וועט זיין צו לאזן אים צוערשט
ארויסזאגן קלאר און דייטלעך, וואס ער וויל פון זיי.

— איך האב, וואס אן אמת, געהערט זאגן, אז איר האט
נישט קיין שום דאקומענט פון אים, — האט לארס ווייטער גע-
רעדט, — אבער ס'גלויבט זיך מיר אלץ נישט, אז עס האלט ווירקלעך
אזוי שלעכט. ווייל אויב אזוי, וואלט דאך דאס הייזל געקאנט געהערן
צו דעם, וואס אויף זיין באדן איז עס אויפגעבויט געווארן.

יאן האט זיך נאך אלץ נישט אנגערופן מיט קיין ווארט.
אבער קאטרינא איז געווארן אזוי אויפגעבראכט, אז זי האט שוין
לענגער נישט געקאנט שווייגן.

— עריק פון פאליצ האט אונז געשענקט דאס שטיקל ערד,
 אויף וועלכן דאס הייזל שטייט, — האָט זי מיט צאָרן געזאָגט —
 און קיינער האט נישט קיין רעכט דאָס צוצונעמען באַ אונז!
 — איך האָב עס אויך נישט אין זינען צו טון! — האָט דער
 נייער באַלעבאָס געזאָגט מיט אַ מילדן טאָן. — איך וויל נאָר ברענ-
 גען די זאך אין אַרדנונג. בלויז דאָס מיין איך. און אויב יאָן וועט
 מיר ביז צום האַרבסט-יריד קאָנען געבן הונדערט טאָלער — — —
 — הונדערט טאָלער! — האָט קאָטרינאַ כמעט ווי אויסגע-
 שריגן.

לאַרס האָט שוין מער נישט גערעדט קיין וואָרט. ער האָט
 בלויז פאַרבליבן די ליפּן און געשוויגן.
 — פאַרוואָס רופסטו דיר גאָרנישט אָן, יאָן? — האָט קאָט-
 רינאַ זיך געווענדט צו איר מאַן. — צי הערסטו נישט, אַז לאַרס וויל
 אַרויספרעסן פון אונז גאַנצע הונדערט טאָלער?
 — ס'קאָן זיין, אַז יאָן וועט מיר נישט קאָנען באַצאָלן קיין
 הונדערט טאָלער, — האָט לאַרס בנעימותדיק געזאָגט. — אָבער איך
 מוז דאָך מיך האַלטן באַ מיין רעכט.
 — און דערפאַר ווילט איר צוגלעצן אונזער הייזל? — האָט
 קאָטרינאַ געשריגן.

— ניין, דאָס וויל איך נישט. דאָס הייזל איז אייערס,
 אָבער דער באַדן איז מיינער, און אים וויל איך טאָקע צו-
 נעמען.

— אזוי גאָר? מיר זאָלן, הייסט עס, אַפּרוימען אונזער הייזל
 פון אייער באַדן? ...

— פאַרקערט, עס לוינט אפשר נישט, איר זאָלט זיך באַ-
 מיען אוועקצופירן אַ זאך, וואָס קאָן סיי ווי נישט בלייבן באַ
 אייך.

— אַהא, איר ווילט דווקא אַריינקריגן אונזער הייזל אין איי-
 ערע לאַפעס? — האָט זי ווידער ביז אויסגערופן.
 לאַרס האָט געמאַכט אַן אַפּווענדנדיקן זשעסט מיט די הענט.
 ניין, גאָט באַהיט! דאָס הייזל וויל ער דאָך נישט צונעמען באַ זיי.
 דאָס האָט ער דאָך שוין איינמאָל געזאָגט. אָבער דער קרעמער פון

ברובי האט אהערגעשיקט זיין משרת מיט עטלעכע חשבונות-צעטלעך
פון די חובות, וואס מען האט אים נאך נישט באצאלט. וועגן דעם
האנדלט זיך.

דער משרת האט ארויסגענומען פון בוימקעשענע עטלעכע
בייגעלעך פאפיר, בעזיכט אנגעפיקעוועטע מיט חשבונות. קאטרינא
האט זיי איבערגעגעבן קלארא גולאן, זי זאל בארעכענען, וויפיל עס
באטרעפט אינאיינעם.

ס'האט זיך ארויסגעוויזן, אז קאטרינא איז שוודיק דעם קרע-
מער אקוראט הונדערט טאלער. זי איז אזש בלאס געווארן, ווען זי
האט דאס דערהערט. דערנאך האט זי זיך ווידער געווענדט צו לארס
גונארסאן און געזאגט:

— איר ווילט אויך דווקא פארטרייבן פון אוינער ארימער
היים?

— וואס רעדט איר? ווער וויל אייך דען פארטרייבן? דאס
הייסט, — אויב איר וועט נאר באצאלן אייער חוב!...

— לארס, איר אליין דארפט אויך נישט פארגעסן, ווער
אייערע עלטערן זענען געווען, — האט קאטרינא געזאגט. — זיי
איז אויך נישט געווען אזוי גוט, איידער זיי האבן זיך דערשלאגן
צו אן איינענער נחלה!...

דורך דער געזעצער צייט האט בלוז קאטרינא אליין גערעדט.
יאן האט צומאל נישט געעפנט דאס מויל. ער איז געזעסן אן א
זייט און געקוקט אויף קלארא גולאן, געקוקט און געווארט. פאר
אים איז קלאר געווען, ווי דער טאג, אז דאס אלץ געשעט בלויז,
כדי זי זאל קאנען ווייזן, ווי זי קאן זיך אן עצה טון אין
לעבן.

— אז מען נעמט בא אן ארימאן צו זיין דאך איבערן קאפ,
איז ער שוין א פארפאלענער! — האט קאטרינא געזאגט מיט
א טיפן זיפץ.

— ווער וויל דען בא אייך צונעמען דאס הייז! — האט לארס
גונארסאן זיך פארענטפערט. — איך וויל בלויז, מיר זאלן קומען
צו אן אויסגלייך.

אָבער קאטרינאַ האָט גאָרנישט געוואָלט הערן, וואָס ער זאָגט
און ווייטער געקלאָגט:

— ווי לאַנג אַן אַרימאָן האָט נאָך אַן אייגן שטיבל, איז
ער נאָך אַ מענטש מיט לייטן צוגלייך. נעמט מען אים אָבער צו
דעם אייגענעם דאָך איבערן קאַפּ, — קאָן ער זיך שוין נישט ווי
קיין מענטש פילן.

יאָן האָט זיך פאַרטראַכט: קאטרינאַ איז טאַקע גערעכט,
זייער הייזל איז וואָס אַן אמת געבויט פון אַלטע גענוצטע בעל-
קעס. ווינטערצייט איז דאָ גוט קאַלט, און עס שטייט שוין אפילו
אַנגעבויגן אויף איין זייט, ווייל די ערד האָט זיך געזעצט אין איין
ווינקל; דערצו נאָך איז אינעווייניק אַן ענגשאַפט, אַז ס'איז נישטאָ
ווי זיך אַ ריר צו טון. אָבער פונדעסטוועגן, ווען זיי זאָלן עס פאַר-
לירן, וואָלט זיכער געווען אַ סוף צו זיי אַלע דריי.

יאָן האָט קיין רגע נישט געוואָלט גלייבן, אַז עס זאָל קאָנען
קומען דערצו. אַט זיצט דאָך דאָרט קלאַראַ גולאַ, און ער האָט
דערזען, ווי עס האָט שוין אַנגעהויבן בלישטשען אין אירע אויגן,
אַט וועט זי באַלד זאָגן אַזאָ וואָרט, אָדער טוען עפעס אַזוינס, וואָס
וועט פאַרטרייבן די דאָזיקע סייחלאַנישע פייניקער.

— נו יא, איר מוזט נאטירלעך האָבן צייט צו באַראַטן זיך,
און ערשט דאָן זיך באַשליסן — אַהין אָדער אַהער, — האָט דער
נייער באַלעבאַס פון פאליאַ געזאָגט, — אָבער געדענקט=זשע, אַז
דעם ערשטן אַקטאָבער מוזט איר ענטוועדער זיך אַרויסקלייבן פון
דאנען, אָדער באַזאָלן דעם קרעמער אַלץ, וואָס אים קומט באַ אייך,
און מיר מוזט איר באַזונדער געבן הונדערט טאַלער פאַרן באַדן...
איר פאַרשטייט ? !

קאטרינאַ האָט פאַרבאָרען אירע אַלטע, אויסגעהאַרעוועטע
הענט. זי האָט פשוט נישט געוואוסט, וואָס עס טוט זיך מיט איר
און דערביי צו זיך אַליין גערעדט. נישט קימערנדיק זיך, צי עס
הערט זי עמעצער, צי נישט.

— ווי אַזוי וועל איך מיך שוין קאָנען ווייזן אין דער קירך,
ווי וועל איך שוין איצט קומען עמעצן פאַר די אויגן, אַז ס'איז

פון מיר אזא וויסטער תל געווארן. אז איך האב שוין נישט קיין
אייגן שטיבל צומאל?

יאן האט אבער געקלערט וועגן עפעס אנדערש. אים זענען
איצט געקומען אויפן זינען די אלע שיינע דערינערוונגען, וואס
האבן געהאט א שייכות מיטן הייזעלע. אט דא איז געשטאנען
די הייבן, בשעת זי האט אים דערלאנגט דאס ניי-געבוירע-
נע קינד. און דאָרט איז ער צומאָרגנס געשטאנען אין דער
טירעפנונג, ווען די זון האט אפּערגעקוקט צו אים פון די
וואַלקנס, פרי צו געבן אַ נאָמען דעם מיידעלע. הפּלץ, דאָס הייזל,
ער אליין און קלאַראַ גולאָ זענען געווען איין גאַנצעס, וואָס מען
האָט נישט געקאָנט צעשיידן. און דעריבער האָט דאָס הייזל אין
קיין פאל נישט געקאָנט צוגענומען ווערן באַ זיי.

פּלוצלינג האָט ער דערוועגן, ווי איין האָנט פון קלאַראַ גו-
לאָן בייַלט זיך אין אַ פּויסט. ער האָט דאָס גוט געזען און איצט
שוין זיכער געווען, אז זי וועט אים באַלד צו הילף קומען.

לאָרס גונאַרסאָן און דער משרת האָבן זיך אויפגעהויבן און
צוגעגאַנגען צו דער טיר. זיי האָבן ביידע מיטאַמאל געזאָגט „א
גוטן טאָג“ און זענען אַרויס פון שטיבל. אַבער קיינער פון די
פאַרבליבענע האָט זיי נישט צוריקגעגריסט.

ווי נאָר זיי זענען אוועק, האָט דאָס מיידל שטאַלץ פאַרריסן
דעם קאַפּ און אויפגעשטאַנען פון אָרט.

— אלץ וואָלט שוין געווען גוט, ווען איר וואָלט מיר נאָר
דערלויבט זיך אוועקצולאָזן אין דער וועלט אַריין! — האָט זי גע-
זאָגט.

קאַטרינאַ האָט פּלוצלינג אויפגעהערט צו מורמלען צו זיך
אַליין און זיך די הענט ברעכן.

— ס'איז גאָרנישט אוממעגלעך, אז איך זאָל ביז דעם ערשטן
אַקטאַבער נישט קאָנען פאַרדינען די צוויי הונדערט טאָלער, —
האָט קלאַראַ גולאָ געזאָגט. — מיר האָבן דאָך נאָר וואָס געהאַט
די יאָהאָן-האַג, אַזוי, אז ס'איז נאָך גאַנצע דריי חדשים ביז דעם
באַשטימטן טערמין. אויב איר וועט מיר דערלויבן צו פאָרן קיין
שטאָקהאָלם און דאָרט גיין אויף אַ שטעל אַלס דינסט, זאָג איך

איין צו, אז דאס הייזל און דער באַדן וועלן בלייבן באַ איין.

בשעת יאן אנדערסאָן האָט דערהערט די רייד, איז ער גע-
וואָרן שרעקלעך בלאָס, דער קאָפּ איז אים אַהינטערגעפאלן, ווי צום
חלשן.

ס'איז זייער שיין געווען פון איר זייט, וואָס זי האָט גע-
וואָלט זיך מקריב זיין פאַר אירע עלטערן. דערויף האָט ער טאַקע
געוואָרט די גאנצע צייט. אָבער ווי וועט ער קאָנען לעבן, — אויב
זיין טייער קינד וועט אַוועק פון אים?

דער באַרג סטורסניפּאָ

יאן פון סקרויליקאָ האָט געשפּאַנט איבערן זעלבן וואָלד-
שטעגל, איבער וועלכן ער איז מיט אַ פאַר שעה פריער, צוזאַמען
מיט קאַטרינאַן און קלאַראַ גולאַן, צוריקגעגאַנגען פון קירך אַפריי-
לעכער און גליקלעכער.

איידער ער האָט זיך איצט געלאָזט אין וועג אַריין, האָט ער
זיך לאַנג באַראַטן מיט זיין ווייב: לטוף זענען זיי געקומען צום
באַשלוס, אז זיי וועלן נישט פריער אַוועקשיקן זייער טאַכטער אין
דער גרויסער שטאָט אַריין, ביז וואָנען יאן וועט נישט פריער אַוועק-
גיין צום פאַרלאַמענטסדעפּוטאַט קאַרל קאַרלסאָן פון סטורוויק און
פרעגן אים, צי לאַרס גונאַרסאָן האָט טאַקע אַ רעכט צוצונעמען
זייער הייזל.

אין גאַנצן סוואַרטזשעישן קרייז איז קיינער נישט געווען אַזאָ
בקי אין געזעצן און פאַראַרדנונגען, ווי דער דעפּוטאַט קאַרלסאָן
פון סטורוויק. ווער עס האָט נאָר געהאַט שכל צו באַראַטן זיך מיט
אים באַם אַנשרייבן אַ צוואה, באַם קויפן אָדער פאַרקויפן אַ נחלה,
באַם צעטיילן אַ ירושה, אָדער באַ אַ ליציטאַציע, — דער האָט גע-
קאָנט זיין זיכער, אז אַלץ איז געטון געוואָרן געזעצלעך און לויט

אלע פארשריפטן, אזוי אז שפעטער וועט מען שוין נישט דארפן
פירן קיין פראצעסן און פארשפארן אלערליי מחלוקות.

אבער דער דעפוטאט איז געווען א שטרענגער און באפע-
לערישער מענטש, מיט א ביזן אנבליק, און זיין שטימע איז גע-
ווען אזא הארטע, אז יאן איז פארציטערט געווארן בלויז באם גע-
דאנק, אז ער וועט זיך דארפן אוועקשטעלן טענהן מיט אים.

— דאס ערשטע וואס ער וועט טון, ווען איך וועל אריינקו-
מען צו אים, — האט יאן געטראכט, — וועט זיין, מיך גוט אויס-
צומוסרן, פארוואס איך האב נישט גענומען בא עריקן פון פאליא
קיין שום שריפטלעכן באווייז אויף זיין מתנה. נישט איינעם האט
דער דעפוטאט באלד אין אנהייב פון שמועס אזוי פארטומלט מיט
זיין אנשרייען אויף אים, אז יענער האט זיך שוין נאכדעם מיט
קיין ווארט נישט דערוועגט צו בארירן דעם ענין, וועגן וועלכן ער
האט זיך געוואלט באראטן מיטן דעפוטאט.

יאן איז אוועק פודערנהיים מיט אזא געאייילעניש, אז ער
האט צומאל קיין צייט נישט געהאט צו טראכטן וועגן דעם, —
וואס פארא שטרענגן מענטש ער גייט באזוכן. ערשט איצט, ווען
ער האט געשפאנט דורך די יונגע וועלדלעך פון אסקעדאלארנא,
מיטן וועג ארויף-צו, צום גרויסן הויכשטאמיקן וואלד, איז אים בא-
פאלן אזא שרעק, אז ער האט אזש געציטערט מיטן גאנצן לייב.
ווי נאריש דאס איז, האט ער געטראכט, וואס ער האט נישט מיט-
גענומען קלארא גולאן! ...

ארויסגייענדיק פון שטוב האט ער אין ערגעץ נישט גע-
זען דאס מיידל. מסתמא איז זי אוועקגעלאפן אין וואלד אריין און
זיך אוועקגעזעצט ערגעץ אויף אן איינזאם ארט, כדי דאָרט צו
קאָנען אויסוויינען איר קומער. זי פלעגט קיינמאל נישט וועלן זיך
ווייזן פאר עמעצן, ווען איר הארץ פלעגט באקלעמט זיין פון עגמת-נפש.
אבער גראַד דאָן, ווען ער האט שוין געוואלט אינם געדיכטן
וואלד אריינגיין, האט ער פון רעכטס, הויך איבער זיך, דערהערט
א פריילעך קלינגענדיק געזאנג.

ער איז שטיין געבליבן און זיך איינגעהאַרצט. פונדערהייך
האט זיך צו אים דערטראָגן א פרויען-קול. אבער, ווי אויסטערליש!

דאָס קול איז אים פאַרגעקומען באַקאַנט, יא, זייער באַקאַנט...
 ס'האָט דאָך אָבער נישט געקאַנט געמאַלט זיין, אַז דאָסדאָזיקע
 קול זאָל זיין ענלעך צום קול פון יענער, וועגן וועלכער ער האָט
 איצט געטראַכט — — —

אָבער, איידער ער איז ווייטער געגאַנגען האָט ער אַלנפאַלט
 געוואָלט זיך דערוויסן, וואָס דאָס באַדייט; וואָרים, דאָס געזאָגט
 האָט ער געהערט קלאָר און דייטלעך, אָבער די ביימער האָבן פאַר
 אים די זינגערין פאַרשטעלט.

ער האָט זיך אָפגעקערט פון וועג און אָנגעהויבן זיך אַדורכ-
 רייסן דורך דער געדיכטעניש פון די נידריקע קוסטעס, פדי איר
 צו קאָנען דעם וועג פאַרלויען.

זי איז אָבער נישט געווען אַזוי נאָענט, ווי אים האָט זיך
 געדאַכט. זי איז אויך נישט געשטאַנען אויף אַן אָרט, נאָר זיך
 פסדר דערווייטערט. וואָס מער ער איז איר נאָכגעגאַנגען, אַלץ וויי-
 טער איז זי אַוועק פון אים. זי איז, ווייזט=אויס, פסדר געגאַנגען
 אַרויף=צו, צום באַרגשפיץ, און מאַמענטנווייז האָט זיך אים גע-
 דאַכטן, אַז זי געפינט זיך גלייך איבער אים.

ער איז שוין איצט געווען זיכער, אַז די זינגערין האָט
 דווקא געוואָלט אַרויפגיין ביז צום באַרגשפיץ סטורסניפאָ.

ער האָט זיך משער געווען, אַז זי גייט דאָרט מיט דער
 שמאַלער סטעזשקע, וואָס שלענגלט זיך באַרג=אַרויף און לויפט אויף
 טייל ערטער פאַזע דער פּמעט גלייכער באַרגוואַנט, — איין טריט
 בלויז פונם אָפּריס!... די סטעזשקע איז באַ די ראַנדן אַזוי געדיכט
 באַברעמט געווען מיט יונגע בערעזעלעך, אַז ס'איז טאַקע קיין חידוש
 נישט, וואָס יאָן האָט נישט געקאַנט זען די וואַנדערנדיקע זינגע-
 רין. אָבער ווי משופע דער וועג איז נישט געווען, איז זי דאָך אַלץ
 שנעל געגאַנגען פאַרויס, ווי זי וואָלט געטראָגן געוואָרן אויף
 אַדלערפליגל, און זי האָט די גאַנצע צייט נישט אויפגעהערט צו
 זינגען.

יאָן האָט ווידער געוואָלט איר פאַרלויען דעם וועג פון דער
 זייט, אָבער אין גרויס איילעניש האָט ער די ריכטונג פאַרלוירן

און אויפסניי געמוזט זיך דורכרייסן דורך געדיכטע קוסטעס; אי-
בער דעם איז ער ווידער געבליבן הינטערשטעליק. חוצדעם, האָט
זיך אים איצט געלייגט אַ שווערקיט אויף דער ברוסט, אַזוי, אַ-
ער האָט קוים געקאָנט דעם אַטעם כאַפֿן, נאָכגייענדיק דער אומ-
באַקאַנטער און זיך איינהאַרנדדיק אין איר געזאַנג.

צום סוף האָט ער אַזוי פאַמעלעך געשפּאַנט, אַז מען האָט
קוים געקאָנט באַמערקן צי ער גייט, אָדער נישט. ער האָט מיט
דער גרעסטער אָנשטרענגונג געשלאָפּט אַ פּוס נאָך אַ פּוס און אַפּט
געמוזט שטיין בלייבן זיך אַפּצורוען אַ ווילע.

עס איז בכלל נישט אַזוי גרינג צו דערקענען אַ קול פּין
דערווייטנס, אָבער אין וואָלד איז עס נאָך שווערער, ווי ערגעץ
אַנדערש=וו; וויל דאָרטן, אין דער געדיכטעניש פון די ביימער,
טראָגן זיך זייער פיל קולות אַרום, וואָס שאַרכן, מורמלען, רוישן
און זינגען מיט. אָבער ער האָט באַשלאָסן, אַז ער מוז מיט זיינע
אייגענע אויגן דורכויס זען דאָס מיידל, וואָס איז אַזוי מלא-
שמחה, און פליט כמעט באַרג-אַרויף, איבער דער שאַרף-משופּעדי-
קער הויכקייט; אַז נישט וואָלט ער זיין גאַנץ לעבן געפּייניקט גע-
וואָרן פון ספיקות און שווערע מחשבות, פאַרוואָס ער האָט זיך גע-
פּוילט צו טון דאָס.

ער האָט געוואוסט, אַז די זאַך וועט אים קלאָר ווערן, ווי
נאָר ער וועט אַרויפקומען אויפן באַרגשפיץ, וואָס איז אינגאַנצן
גאָל און ליידיק; דאָרט וועט די זינגערין שוין מער נישט קאָנען
אויסבאַהאַלטן זיך.

אַמאָל איז דאָרט געוואָקסן אַ געדיכטער וואָלד. אָבער מיט
פּעלעכע און צוואַנציק יאָר צוריק האָט דאָרט געבושעוועט אַ שרעק-
לעכע וואָלד=שרפה, און איצט איז דער ברייטער באַרגקאָפּ געווען
אינגאַנצן נאָקעט. אין משך פון יאָרן האָבן סטעפּנהאַר באַ-
רווקעצווייגעלעך און נידריקע קוסטעס מיט נאָרליאָגדעס זיך אַרויפ-
געכאַפּט אַהין איבער די נאָקעטע שטיינפלאַכן, נאָר קיין בוים, וואָס
זאָל קאָנען פאַרשטעלן דעם אויסקוק, איז נאָך דאָרט ביז היינט
נישט אַרויסגעוואָקסן.

אָבער נאָכדעם ווי דער הויכשטאַמיקער וואָלד איז דורך
דער שרפה אָפגערוימט געוואָרן פונם באַרגקאָפּ, האָט מען פון דאָרט
ווינקלעך געקאָנט זיך אַרומקוקן אויף גאָר אַ שיינע פאַנאַראַמע: מען
האַט דאָרטן געקאָנט זען די לאַנגע אָזערע לעיווען, דעם גאַנצן
גרינעם טאָל, וואָס רינגלט אַרום די אָזערע, און אויך די הויכע
בלוינע בערג, וואָס שיצן פון אַלע זייטן דעם טאָל. ווען די דאָר-
פישע יוגנט פון אַסקעדאָלאָנא האָט אַמאָל, בעת אַ ווייטן שפּאַציר,
זיך אַרויסגאַקומען פון דעם גרינעם קעסל־טאָל אויף דער הויכקייט
פון סניפּאָ אַרויף, האָט זי דאָן געטראַכט וועגן דעם באַרג, וואָס
פון זיין שפיץ האָט דער מקטרג אָנגעוויזן דעם הימלישן האַר אויף
אַלע ווונדערלעכע מדינות פון דער וועלט און אויף דער פראַכט
און הערלעכקייט, אין וועלכער זיי זענען איינגעהילט.
ווען יאָן האָט שוין ענדלעך פאַרלאָזט דעם וואָלד און איז
אַרויסגעקומען אויף אַ פרייען שטח, האָט ער גלייך דערזען ד'־
זינגעריין.

אויף דעם העכסטן שטייגפלאַך, פונוואָנען מען האָט געהאַט
דעם הערלעכסטן אויסקוק, איז געלעגן אָנגעוואָרפן אַ בערגל שטיי-
נער, און אויפן אויבערשטן שטיין פון דעם בערגל איז געשטאַנען
קלאַראַ גולאַ אין איר רויט קלייד. איר פיגור האָט זיך שאַרף גע-
צייכנט אויפן פאָן פונם בלאָסן פאַרנאַכטיקן הימל, און אויב מענטשן
וואָלטן טיף אונטן אין די טאָלן אַדער אין די וועלדער געווענדט
זייערע בליקן צום סטורסניפּא, וואָלטן זיי זיכער דערזען דאָס שלאָג-
קע געשטאַלט אינם רויטן בלענדנדיקן קלייד.

זי האָט געקוקט אויף דעם לאַנדשאַפט, וואָס האָט זיך דאָרט
מיילנעווייז אויסגעשפרייט פאַר אירע בליקן. זי האָט געזען ווייסע
קירכן אויף גלייכע הויכפלאַכן באַ די ברעגן פון אָזערעס, ווי אויך
הוטעס מיט הויכע גלייך־שטאַרצנדיקע קוימענס, דאָסגלייכן, פריצי-
שע פאַלאַצן, וואָס זענען געלעגן איינגעבעט אין גרינס פון סעדער
און גערטנער, און חוצדעם, אַ סך פויערשע הייף אין אַ לאַנגער
ריי לענגוויס דעם ראַנד פון וואָלד, ווי אויך אַ מענגע צעאָקערטע
פּעלדקוואַדראַטן, לאַנגע, שלענגלדיקע שטעגן און וועגן, און וועל-
דער אָן אַ גרענעץ, אָן אַ סוף.

זי האָט נאָך אַ וויילע געזונגען, אָבער באַלד דערנאָך אַנט-
שוויגן געוואָרן, באַטראַכטנדיק די ווייטע וועלט, וואָס האָט זיך
דאָרט געעפנט פאַר איר.
צום סוף האָט זי אירע אַרעמס אויסגעשפּרייט, ווי זי וואָלט
געוואָלט אַרומנעמען און צו איר ברוסט צודריקן, די גרויסע, ריי-
כע, באַצויבערנדיקע וועלט, פון וועלכער זי איז ביז איצט אָפּגע-
שלאָסן געווען.

*

* *

ערשט שפעט באַנאכט האָט יאן זיך אומגעקערט אַהיים, און
צריינקומענדיק אין שטוב, נישט געוואוסט פון קיין שום זאך צו
דערציילן, ער האָט געזאָגט, אַז ער איז טאַקע געווען באַם לעבן-
טאט קאַרל קאַרלסאָן און גערעדט מיט אים, אָבער וואָס יענער
האָט אים געראַטן צו טון — דאָס געדענקט ער נישט.
— עס לוינט סיי ווי גאָרנישט צו טון פאַר דער זאך, —
האָט ער עטלעכע מאָל איבערגעחזרט. און דאָס איז געווען דער
איינציקער באַשייד, וואָס קאַטרינאַ האָט געקאָנט אַרויסקריגן פון
אים.

יאן איז צומאָרגנס אַרומגעגאַנגען אַן איינגעהויקערטער און
פאַרדאגהטער, און אויף זיין פנים האָט זיך צעלייגט אַ טויטע מיד-
קייט. אויפן רעקל האָט ער נאָך געהאַט שפורן פון מאַך און ערד.
קאַטרינאַ האָט אים געפרעגט, צי ער איז נישט אַמאָל אומגעפאַלן
און זיך פאַרווונדיקט.

ער האָט געענטפערט, אַז ניין. ער האָט זיך נאָר אַ ביסל
אָועקגעלייגט אָפרוען אויף דער ערד.

דאן האָט זי געפרעגט, צי ער איז נישט קראַנק.

— ניין, דאָס אויך נישט, אָבער מיר דאַכט זיך, אַז אין מיר
איז עפעס שטיין געבליבן... ס'האָט אויפגעהערט צו קלאַפן!...
אָבער ער האָט נישט געוואָלט זאָגן, וואָס אַזוינס עס איז
שטיין געבליבן אין אים און האָט אויפגעהערט צו קלאַפן גראַד אין

דעם אויגנבליק. ווען ער האט פארשטאנען, אז זיין קליין מיידעלע
האט זיך אנגעפאטן צו ראטעווען זייער הייזל נישט אויס ליבשאפט
צו די עלטערן, נאך דערפאר, ווייל איר האט זיך פארבענקט אוועק-
צוגיין אין דער ווייטער, גרויסער וועלט אריין.

דער לעצטער אונט

אן אונט פריער פאר קלארא גולאס אוועקפארן קיין שטאָק-
האָלם, האט איר פאָטער יאן נישט געקאנט פארטיק ווערן מיט קיין
שום זאך, וואס ער האט געהאט צו דערליידיקן. באלד נאכדעם ווי
ער איז אהיימגעקומען פון זיין ארבעט אויפן פעלד, האט ער גע-
זאגט, אז ער מוז אוועקגיין אין וואלד אריין אהיימברענגען א ביסל
האלץ. דערנאך האט ער זיך גענומען פארריכטן א שטאכעט אינם
טירל, וואס איז שוין אזוי א גאנץ יאָר צייט געהאנגען אָפּגעבראָ-
כענערהייט. און ווען ער האט שוין דאס אויך געהאט אָפּגעטון,
האט ער געוואלט ברענגען אין אַרדנונג זיינע מכשירים צום פיש-
פאנג.

די גאנצע צייט האט ער געטראכט וועגן דעם, — ווי אויס-
טערליש דאס איז, וואס ער פילט נישט קיין צער. ער האט זיך
איצט געפילט פונקט אזוי ווי מיט אַכצן יאָר צוריק. נישט ער האט
געקאנט זיין פריילעך, נישט ער האט געקאנט זיין טרויעריק. ווען
ער האט אויפן באַרגשפיץ פון סטורסניפא דערזען, ווי קלארא
גולא שפרייט-אויס אירע אַרעמס, כדי די וועלט אַרומצונעמען, —
איז זיין האַרץ שטיין געבליבן, ווי א געווערק פון א זיגער, וואס
האט באַקומען א שטארקן שטויס.

מיט פיל יאָרן צוריק האט ער שוין אַמאָל געפילט אזוינס.
דעמאָלט האָבן מענטשן געוואלט, ער זאָל זיך פרייען דערמיט, וואס
זיין ווייב וועט אים א קינד געבערן. אים האט דאס אָבער לוגרי-
נישט אינטערעסירט. איצט ווידער, האָבן זיי אלע געוואלט, ער

זאל זיין פארצווייפלט און פאראומערט. אָבער ער האָט זיך פֿלע
נישט מצער געווען.

דאָס שטיבל איז געווען פֿול געפֿאָקט מיט מענטשן, וואָס זע-
נען געקומען זיך געזעגענען מיט קלאַראַ גולאָן. יאָן האָט זיך פֿשוט
געשעמט אַריינצוגיין. מען וואָלט דאָך גלייך דערזען, אַז נישט ער
וויינט, נישט ער איז פֿאראומערט. דעריבער איז פֿאַר אים בעסער
געווען אינגאנצן אין שטוב נישט אַריינצוגיין, נאָר בלייבן זיצן אין
דער האַלצקאמער.

אַלנפֿאַלס איז פֿיל בעסער, וואָס ס'איז אזוי געשען מיט
אים; וואָרים אַנדערש, ווייסט ער נישט, צי ער וואָלט גאָר געקאָנט
איבערהאַלטן דאָס צעשיידן זיך מיט דער טאָכטער, און צי ער
וואָלט אימשטאַנד געווען צו באַהערשן זיין צער און האַרצווייטיק.
ווען ער איז מיט אַ פֿאַר מינוט פֿריער דורכגעגאַנגען פֿאַרביי דעם
פענצטער, האָט ער געזען, ווי דאָס שטיבל איז באַהאַנגען מיט
גרינס, און אויפֿן טיש זענען אויסגעשטעלט קאוועשעלעכלעך, פֿונקט
ווי אינם טאָג, וועלכער איז אים איצט אויפֿן זינען געקומען. קאָט-
רינאָ האָט היינט איינגעאַרדנט אַ געזעגנונגסאָונט פֿאַר דער טאָכ-
טער, איידער זי גייט אַוועק אין דער פרעמד אַרײַן, פֿדי אירע
עלטערנס היים אָפצוראַטעווען.

יאָן איז געווען זיכער, אַז זיי אַלע, — אי די, וואָס זענען
געקומען זיך געזעגענען, אי זיין הויזגעזינט וויינען אַצינד. ס'האָט
זיך אים אפֿילו געדאַכט, אַז קלאַראַ גולאָס געוויין הערט ער אַזש
ביז אויפֿן הויף אַרויס; אָבער אים האָט עס לחלוטין נישט געאַרט.
— ליבט מענטשן מיינע, — האָט ער צו זיך געמורמלט,
שטייענדיק אין דער טירעפֿנונג פֿון דער האַלצקאמער, — באַרויקט
אייד, דאָס אַלץ דאַרף זיין אזוי! זעט די יונגע פֿייגעלעך: ווערן
זיי דען נישט אַרויסגעוואָרפֿן פֿון דעם נעסטל, אויב זיי פֿאַרלאָזן עס
נישט פֿרייוויליק? און צי האָט איר שוין אַמאָל געזען אַ יונגן
פֿיקוואַלץ? נישטאָ קיין מיאוסערע זאָך צו זען, ווי דעמדאָיקן פרע-
סער, וואָס ליגט באַקוועם אויסגעבעט אין זיין נעסט און שרייט
נאָך עסן, בשעת די עלטערן זיינע ווערן פֿאַרמאָטערט באַם פֿאַר-
שאַפֿן אים די אכילע — — —

— ניין, ס'איז צום בעסטן אזוי, — האָט ער ווייטער גע-
מורמלט, — דאָס יונגוואַרג קאָן נישט אייביק זיין צו לאַסט די על-
טערן. עס מוז אוועק אין דער וועלט אַריין... יאָ, יאָ, מינע ליבע
מענטשן, אַנדערש קאָן עס נישט זיין!

ענדלעך איז געוואָרן שטיל אין קליינעם שטיבל. מסתמא,
זענען די שכנים שוין אוועקגעגאַנגען. עס וואָלט אפשר גלייכער
געווען, ער זאָל אַריינגיין?

אַבער ער האָט זיך נאָך אַ וויילע באַשעפטיקט באַ זיינע פּי-
שע-מכשירים. ער וואָלט ליבערשט געוואָלט, אז קאַטרינאַ און קלאַ-
ראַ גולאַ זאָלן זיך שוין האָבן געלייגט אין בעט אַריין און איינ-
געשלאָפן, נאָך איידער ער וועט די שוועל אַריבערטערעטן.

ערשט ווען ער האָט שוין נישט געהערט דעם מינדסטן
שאַרף פּוין שטיבל, האָט ער זיך שטילערהייט צוגעשלייכט צום
הייל.

אַבער די פרויען האָבן זיך נאָך פאַרט נישט געהאַט געלייגט
אין בעט אַריין, און דורכגייענדיק פאַרביי דעם פענצטער, האָט ער
דערזען קלאַראַ גולאַן. זי איז געזעסן מיט די הענט אויפן טיש
אויסגעשטרעקט און דעם קאַפּ אָנגעשפאַרט אויף זיי. ס'האָט אויס-
געזען, ווי זי וואָלט געוויינט.

קאַטרינאַ איז געשטאַנען אינמיטן שטוב, און יאן האָט גע-
זען, ווי זי וויקלט-איין קלאַראַ גולאַס קליידער אין אַ גרויסער
פאַטשילע און בינדט דאָס אַלץ צויגויף אין אַ קלומעק.

— די מאַמע קאָן דאָס געמאַך-לאָזן, — האָט דאָס יונגע
מיידל געזאָגט, נישט אויפהייבנדיק דעם קאַפּ. — די מאַמע זעט
דאָך, אז דער טאַטע איז ברוגז אויף מיר, פאַרוואָס איך פאַר-
אוועק... .

— נישקשה, ער וועט זיך איבערבעטן, — האָט קאַטרינאַ
רויך געענטפערט.

— יאָ, די מאַמע קאָן אזוי זאָגן, ווייל די מאַמע קימערט זיך
נישט וועגן אים! — האָט קלאַראַ גולאַ אויסגערופן הויך שלוכצנ-
דיק. — די מאַמע קלערט נאָר וועגן הייל. אַבער איך און דער

טאטע — מיר זענען איינס, מיר... ניין, איך קאן אים נישט פאר-
פאן!...

— און וואס וועט טאקע זיין מיטן הייז? — האט קאטרינא
געפרעגט.

— זאל שוין זיין דערמיט, וואס עס וויל, אבי דער טאטע
זאל מיך ווידער לייב האבן! — — —

יאן האט זיך אפגערוקט פון דער טיר, ווו ער איז פריער
שטיין געבליבן, און זיך אנדערגעזעצט אויפן שטיינערנעם טרעפּל.
ט'האט זיך אים נאך אלץ נישט געגלייבט, אז קלארא גולא זאל
טאקע אויף אן אמת וועלן בלייבן אינדערהיים. ניין, ער האט עס
געוואוסט בעסער ווי אלע אנדערע, אז זי מוז זיך אוועקלאזן אין
דער וועלט אריין. און דאך האט זיך אים איצט געדאכט, ווי מען
וואלט אים ווידער געגעבן צו האלטן דאס קליינע, ווארימע קלוג-
מעקל, — פונקט ווי אמאל מיט יארן צוריק. און דאס הארץ זיינס
האט שוין איצט ווידער אנגעהויבן קלאפן. עס האט פולסירט שנעל,
געקלאפט הויך, גלייך ווי עס וואלט יארנלאנג געשטאנען און איצט
געוואלט צוריקלאפן די פארלוירענע צייט, אנהאנגן די פארמיטענע
צאל פולסירונגען.

יאן האט אבער גלייכצייטיק דערפילט, אז ער איז איצט געבליבן
אן שוץ, אן הילף, ווייל איצט זענען אים שוין באפאלן אי צער,
אי בענקשאפט: זיי האבן זיך דערהויבן פון ערגעץ א טיפעניש אין
אים, גלייך ווי פון א באדנלאזן שווארצן ברוינעם, און זיך צעשפרייט
ארום אים ווי מוראדיקע שאטנס אונטער ביימער.

ער האט געוואוסט, אז דידאזיקע געפילן זענען שרעקלעכע.
ער האט תיכף דערפילט זייער גיפטיק בייסן אין זיין הארץ. אבער
ער האט פארט זיינע ארעמס אויסגעשפרייט, אויף זיין פנים האט
א שמייכל פון אינערלעכן גליק אויפגעשטראלט און זיינע ליפן
האבן געפליסטערט:

— א, זייט באגריסט, זייט באגריסט!...

באם בריקל

ווען דער דאמפער „אנדערס פריקסעל“ איז אָפּגעשווימען פונם בריקל, וואָס געפינט זיך באַם שיפּאַפּשטעל אויפן ערדשיפּין באַרג, האָט ער אויף זיין דעק אַוועקגעפירט אויך דאָס יונגע מיידל קלאַ-ראַ גולאַ. אירע עלטערן זענען נאָך לאַנג, לאַנג געשטאַנען באַם ברעג און נאָכגעקוקט דער שיף, ביז וואַנען זיי האָבן דעם לעצטן שפור פון איר פאַרלוירן. אַלע איבריגע מענטשן, וואָס האָבן גע-האַט עפעס צו דערליידיקן באַם בריקל, זענען זיך שוין לאַנג גע-האַט פאַנאָדערגעגאַנגען. דער אויפזעער האָט שוין אַראָפּגענומען די פאָן פונם פלאַגדראַנג און פאַרשלאָסן דעם באַגאַזשקאַזין. אָבער די צוויי אַלטע אַרבעטסמענטשן האָבן זיך נאָך אַלץ נישט גערירט פון אָרט. זיי האָבן פשוט נישט געקאַנט זיך באַשליסן אהיימצוגיין איינע אַליין, אָן זייער קינד.

אזוי לאַנג ווי זיי האָט זיך געדאַכט, אז זיי זעען כאָטש נאָך אַ שיין פון דער שיף, איז גאַנץ נאַטירלעך געווען זייער וואַרטן דאָרט. אָבער פאַרוואָס זיי האָבן נישט געקאַנט פאַרלאָזן דאָס בריקל, ווען די שיף איז שוין לאַנג געהאַט פאַרשווינדן, — דאָס האָבן זיי אַליין אויך נישט געקאַנט זיך דערקלערן.

אפשר האָבן זיי זיך געשראָקן, פאַראיינזאַמטע צוריקצוגיין אַליין איבער דעם ווייטן וועג, און דערנאָך די שוועל פונם ליי-דיקן, אומעטיקן שטיבל אַריבערצוטראַפן.

— איצט וועל איך שוין בלוז פאַר אים אַליין דאַרפן קאָכן וואַרעמעסן, — האָט קאַטרינאַ געטראַכט, — און בלוז אויף אים אַליין דאַרפן וואַרטן אין די אַוונטן. אָבער וואָס גייט ער מיך אָן? פון מיינעטוועגן האָט ער אויך געקאַנט מיטפאַרן מיט איר. בלוז דאָס מיידל אַליין האָט זיך פאַרשטאַנען אויף זיינע נאַרישע פלוז-

דערייען. . . איך ווייס קיינמאל נישט, וואס ער וויל. ס'וואלט מיר
שוין בעסער געווען צו בלייבן אליין!
און יאן ווידער האט געטראכט:

— ס'וואלט מיר פיל גרינגער געווען זיך אהיימצושלעפן מיט
מיין צער, ווען איך וואלט נישט געדארפט זיצן אונטער איין דאך
מיט דער נאָרישער, תמיד אָנגעפרוגזטער קאטרינאַ. דאָס מיידל
האַט אַזוי גוט געוואָסט, ווי אַזוי זיך צו באַגלייט מיט איר, אַז זי
האַט זי אפילו געקאָנט מאַכן מילד און פריילעך; אָבער איצט וועט
זי שוין איר אמתע טבע אַרויסווייזן, אין עס וועט שוין לאַנג דויע-
ערן, ביז איך וועל פון איר אַ גוט וואָרט הערן.

פֿלוצלינג האָט יאָן אַ ציטער-געטון, זיך צום וואָסער אַראָפּ-
געבויגן און פון גרויס דערשטוינונג זיך אַזש מיט די הענט אי-
בער די קני אַ קלאָפֿ-געטון. אַ נייער לעבנספונק האָט זיך אין זיי-
נע אויגן אָנגעצונדן, און זיין פנים האָט פון אַ גליקלעכן שמייכל
אויפגעשטראַלט.

ער האָט אין וואָסער זיך איינגעקוקט און קאטרינאַ האָט
אַנדערש נישט געקאָנט מיינען, ווי נאָר, אַז ער זעט דאָרט עפעס
אויסטערלישס, אַזוינס, וואָס זי קאָן נישט באַמערקן, כאָטש זי שטייט
לעבן אים. ביין. . . ס'איז ווירקלעך נישט געווען, וואָס צו זען אויפן
וואָסער, אַ חוץ די קליינע גרוי-גרינע כוואַליעס, וואָס האָבן זיך גע-
יאָגט איבער דער אויבערפֿלאַך — יא, ס'האַט נאָר נישט געוואָלט
נעמען קיין סוף צו זייער שימערנדיקן שפּיל. . .

יאָן איז צוגעלאָפֿן ביז צום ראַנד פונם בריקל און זיך אַראָפּ-
געבויגן צום וואָסער. ער האָט אַצינד אויסגעזען אַזוי, ווי ער
פלעגט אַלעמאַל אויסזען, בשעת קלאַראַ גולאַ פלעגט אים אַקעגן-
קומען. — אַזא מינע האָט ער קיינמאַל נישט געהאַט, ווען ער
פלעגט מיט עמעצן אַנדערש רעדן.

דאָס מויל האָט ער געהאַלטן אָפֿן, די ליפּן האָבן אים גע-
ציטערט, אָבער קיין איינציק וואָרט איז צו קאטרינאַס אויערן נישט
דערגאַנגען. איין ליכטיקער שמייכל נאָכן אַנדערן האָט זיך גע-
גליטשט איבער זיין פנים, פונקט ווי בשעת זיין טאכטער פלעגט
מיט אים קאטאָועס טרייבן.

— יאן, וואָס איז דיר? — האָט קאַטרינאַ דערשטוינט גע-
זרעגט.

ער האָט נישט געזענטפערט, בלויז מיט די הענט איר אַ צייכן
געגעבן, זי זאָל שווייגן.

אַ וויילע דערנאָך האָט ער דעם קאָפּ אויפגעהויבן און מען
האָט געזען, ווי ער פאַרשט מיט די בליקן נאָך עפעס אַזוינס, וואָס
דערווייטערט זיך אַלץ מער פון ברעג, און ווערט צום סוף פאַר-
לירן ערגעץ=דאָרט צווישן די קליינע, גרויסע כוואַליעס.

די סודותפולע זאך, וואָס יאן האָט מיט אַזאַ געשפּאַנטער
אויפּמערקזאַמקייט מיטן בליק נאָכגעפּאַלגט, איז, ווייזט-אויס, שנעל
אַוועק אין דערזעלבער ריכטונג וואָס דער דאַמפּער. וואָרים אין אַ פאַר-
מינוט אַרום האָט יאן זיך אינגאַנצן אויסגעגלייכט, פאַרשטעלגדיק
זיך די אויגן מיט דער האַנט, כדי צו קאָנען בעסער זען.

אַזוי איז ער געשטאַנען אומבאַוועגלעך, ביז וואָנען ס'איז שוין,
מסתמא, נישט געווען מער וואָס צו זען. דאָן האָט ער זיך אומגע-
קערט צו קאַטרינאַ, צוגלייכנדיק גאָר נאָענט צו איר.

— דו האָסט אפשר גאַרנישט געזען? — האָט ער שטיל
געפרעגט.

— וואָס איז דען דאָ געווען צו זען עפעס אַנדערש, ווי די
אַזערע און די כוואַליעס אויף איר? — האָט זי צוריקגעפרעגט.
— אונזער טייער מיידעלע האָט זיך דאָ אַהער אויף אַ שיפל
צוגערודערט, — האָט ער געזאָגט נאָך שטילער ווי פריער. — דער
קאַפיטאַן האָט איר דערלויבט דאָס רעטונגסשיפל צו נעמען. איך
האָב גוט געזען: עס איז געווען, באַצייכנט מיטן זעלבן נאָמען, ווי
דער דאַמפּער. זי האָט אים דערקלערט, אַז באַם געזעגענען זיך
מיט אונז האָט זי פאַרגעסן צו זאָגן עפעס. און דעריבער מוז זי
דורכויס רעדן מיט אונז נאָך אַ פאַר ווערטער.

— גאָט מיינער! — האָט קאַטרינאַ דערשראָקן אויסגע-
רופן. — וואָס איז דיר געשעען, יאן, עפעס רעדסטו דאָך פון
וועג! ווען דאָס מיידל וואָלט צוריקגעקומען, וואָלט איך זי דאָך
אויך געזען.

— זיי נאָר שטיל אַ וויילע, וועל איך דיר שוין זאָגן אַלץ.

וואס זי האט געוואלט פון אונז! — האט יאן געשעפטשעט פונקט אזוי סודותפול און פייערלעך, ווי א ווילע פריער. — דאס הארק, זעסטו, האט איר ווייגעטון, קלערנדיק, וואס עס וועט איצט זיין מיט אונז ביידע. פריער, האט זי געזאגט, פלעגט זי ארומגיין מיט אונז, האלטנדיק מיך בא איין האנט און דיך בא דער צווייטער, און אזויערנאך איז אלץ גוט און וויל געווען. איצט אבער, ווען זי וועט שוין דא נישט נישט זיין מיט אונז און אונז שוין נישט צוזאמען — האלטן, ווער ווייסט וואס עס קאן מיט אונז געשעען. עס קאן טרעפן. אז טאטע-מאמע זאלן זיך פאנאנדערגיין יעדער אין זיין וועג, — האט זי געזאגט.

— שטעל דיר נאך פאר! ... ווי האט זי גאר געקאנט קלערן וועגן אזוינס? ... — האט זיך קאטרינא שטארק גע-
חידושט.

אט די ווערטער האבן זי טיף אויפגעטרייסלט, וויל אין זיי זענען געקומען צום אויסדרוק די אומעטיקע מחשבות, אין וועלכע זי אליין איז נאך-וואס פארזונקען געווען. און דאדורך האט זי אינ-גאנצן פארגעסן, אז עס איז גארנישט מעגלעך, די טאכטער זאל זיך האבן צוגעשיפט צום בריקל און גערעדט מיטן פאטער, און זי אליין זאל זי צומאל נישט האבן געזען פאר די אויגן.

— „בין איך דעריבער וואס שנעלער צוריקגעקומען“ — האט יאן ווייטער שטילערהייט איבערגעגעבן דער טאכטערס רייד — „כדי ווידער צו קאנען פאראייניקן אייערע הענט. איר טארט זיי נישט אפלאזן, איר מוזט זיי פעסט צוזאמענהאלטן, ווייניקסטנס צוליב מיר, ביז וואנען איך וועל ווידער צוריקקומען און יעדן פון אייך בא דער האנט אננעמען ווי פריער.“⁶ — האט זי געזאגט. און ווי נאך זי האט אפגערעדט, האט זי זיך תיכף צוריק אוועקגעשיפט.

א קורצע ווילע האט אויפן בריקל געהערשט א שטילשווייגן, דערנאך האט יאן זיך אנגערופן מיט אן אומזיכערער, ציטערדי-קער שטימע, דערלאנגענדיק קאטרינאן זיין האנט, וועלכע איז תמיד געווען אויסטערליש ווייך און דעליקאט, הגם ער האט זיין גאנץ לעבן שווער געהארעוועט:

— אט דא האסטו מיין האנט, קאטרינא! ... איך טו עס

אויפן פארלאנג פון אונזער מיידעלע, — האָט ער אַ רגע דערנאָך צוגעגעבן.

— און דאָ האָסטו מיינע! — האָט קאָטרינאַ געענטפערט. — דעם אמת זאָגנדיק, פאַרשטיי איך נישט, וואָס דו האָסט דאָ גע- קאָנט זען אויפן וואַסער. נאָר אזוי ווי דו און קלאַראַ גולאַ ווילן, אז מיר זאָלן זיך צוזאַמענהאַלטן, בין איך אויך נישט דאָ קעגן.

נאָכדעם האָבן זיי זיך צוריק אַהיים אומגעקערט, גייענדיק האַנט-בא-האַנט איבערן גאַנצן וועג קיין סקרווליקאַ.

ד ע ר ב ר י ו ן

ענליכע וואָכן נאָך קלאַראַ גולאַס אַוועקפאַרן פונדערהיים, איז איר פאָטער אַמאָל אין אַ פרימאָרגן געווען באַשעפטיקט באַם פאַרריכטן אַ פלוזט אַרום אַ פאַשעפעלד, נישט ווייט פון דעם גרויסן פינצטערן וואַלד. אויף דעם פעלד האָבן זיך געפאַשעט לאַרס גונאַרסאָנס בהמות.

דאָרט, וווּ יאָן האָט געאַרבעט, האָט ער געקאָנט הערן, ווי דער ווינט רוישט אין די קרוינען פון די סאָסנעס. ער האָט אויך געזען אַן אויערהין אַרומגיין אינטער די ביימער, זוכנדיק אין גראַז שפייז פאַר איר קליינוואַרג, וואָס איז אין אַ לאַנגער ריי איר נאָכ-געגאַנגען.

יאָן איז שוין באַלד פאַרטיק געווען מיט זיין אַרבעט, ווען ער האָט פּלוצלינג דערהערט אַ הילטיק רעווען, וואָס האָט זיך גע-טראָגן פון וואַלד. אין דעם קול האָט אָפּגעקלונגען אזא פאַר-צווייפֿטער אַנגסטרוף, אז יאָנען איז אַ וויסטער פחד באַ-פאַלן.

ער איז געשטאַנען שטיל און זיך שאַרף איינגעהאַרכט. אין אַ וויילע אַרום האָט דאָס רעווען זיך איבערגעחזרט, אָבער איצט

האַט יאָן שוין נישט קיין מורא געהאַט. ער האָט פאַרשטאַנען, אַ
דאָס רופט עמעצער נאָך הילף.

ער האָט אַוועקגעשליידערט די ריטלעך און פלעקער, גיך
דורכגעלאָפן דאָס יונגע בערעזעוועלדל און אַריין אין דעם געדיכטן
פינצטערן סאַסנעוואַלד. דאָרט האָט ער נישט געדאַרפט לאַנג זוכן.
נישט ווייט פון וואַלדראַנד האָט ער דערזען, וואָס דאָרט איז פאַר-
געקומען. צווישן די ביימער דאָרט האָט זיך אויסגעשפּרייט אַ גרוי-
סער, געפערלעכער זומפ. איינע פון לאַרס גונאַרסאָנס קי איז צו
ווייט אַוועק פונם פאַשעפעלד און צום סוף פאַרקראַכן אויף אַ שטיק
טאַרפּבאַדן, וואָס האָט פאַרדעקט דעם זומפ. באַ יעדן טריט, וואָס
די בהמה האָט געפרוּווט שטעלן, איז זי אַלץ טיפער געוונקען אין
דער בלאָטע.

דאָס איז געווען די בעסטע קי פון לאַרס גונאַרסאָנס שטאַל.
יאָן האָט דאָס גלייך באַמערקט און זיך דערמאַנט, אַז פאַר דער-
דאָזיקער בהמה האָט מען לאַרסן שוין געוואָלט געבן צווייהונדערט
טאַלער.

די קי האָט שוין געשטעקט טיף אין זומפ און איז געווען
אַזוי איבערגעשראַקן, אַז זי האָט שוין אַצינד מורא געהאַט זיך
אַ ריר צו טון. בלויז פון צייט צו צייט האָט זי נאָר אַרויסגעלאָזט
אַ שוואַך מריקען. יאָן האָט אָבער געזען, ווי פאַרצווייפלט זי האָט
פריער געאַרבעט, פּדי זיך אַרויסצוקריגן אויף האַרטן באַדן. זי איז
געווען אינגאַנצן באַשפּריצט מיט בלאָטע, — אַזש ביז צו די הער-
נער אַרויף; דער גרינער טאַרפּבאַדן איז געווען ווייט אויפגעריסן
אַרום איר און אומעטום זענען געלעגן גרודעס מיט מאַך.

יאָנען איז פאַרגעקומען זייער אויסטערליש, וואָס קיינער,
חוץ אים, איז נישט צוגעקומען צום זומפ. די בהמה האָט אַ וויילע
פריער אַזוי פאַרצווייפלט גערעוועט, אַז מען האָט געקאַנט הערן
איבער גאַנץ אַסקעדאַלאַנאַ. מסתמא האָט זיך קיינער נישט געפן-
נען אין דער נאַענט. נאָך אַ קורצן ישוב-הדעת, איז ער אַוועקגע-
לאָפן צום פאַלדוואַרק נאָך הילף.

דאָס ראַטעווען די בהמה איז געווען אַ שווער שטיקל אַרבעט.
מען האָט אויסגעלייגט לאַנגע ברעטער און דרענגער איבער דעם

זומפ און אונטערגעבונדן די קו מיט שטריק, כדי זי ארויסצוג-
שלעפן אויף די ברעטער ארויף. ווען די רעטונגסגרופע איז אנגעקו-
מען, איז די בהמה שוין געשטאנען ביז איבערן רוקן אין דער
בלאטע; בלויז דער קאפ אירער האט נאך ארויסגעשטארט.

ענדלעך האט מען ארויסגעשלעפט די קו אויפן הארטן באדן
און דערנאך זי אהיימגעפירט אין שטאל אריין. ווען מען האט זיך
שוין געהאט אפגעפארטיקט מיט אלעמען, האט די באלעבאסטע
געשיקט זאגן, אז די אלע, וועלכע האבן געהארעוועט בא דער
רעטונגסארבעט, זאלן אריינקומען אין קיך, וועט מען זיי מכבד זיין
מיט קאווע.

קיינער האט זיך נישט אזוי פיל געפארעט בא דער קו, ווי
יאן פון סקרוילקא. די גאנצע מערכה, וואס מען האט נאך באצייטנס
אנטדעקט דאס אומגליק, איז געווען צו פארדאנקען בלויז אים. און
דידאזיקע קו איז נישט געווען קיין ליאדע בהמה, אויב מען האט
פאר איר געוואלט געבן אזש צווייהונדערט טאלער!

דאס איז פאר יאנען געווען א גרויס גליק; ווארים מען האט
זיך עס נישט געקאנט פארשטעלן, אז די נייע באלעבאסטיס זאלן
אים נישט ווי געהעריק אפדאנקען פאר אזא טאט.

עס איז שוין אמאל געשעען אן ענדלעכער פאל, נאך אין די
אלטע באלעבאסטיס צייטן. דעמאלט האט זיך א פערד צעריסן די
לענדן אן א שארפן פלאקן פון א בלויט, און דער, וואס האט דאס
פארווונדיקטע פערד קיין פאליא אהיימגעברענגט, האט פון עריקן
צען טאלער אלס שכר-טירחה באקומען. דידאזיקע סומע האט יע-
נער באקומען אויסגעצאלט, נישט געקוקט דערויף, וואס דאס פערד
איז געווען אזוי שווער פארווונדיקט, אז מען האט עס געמוזט דער-
שיסן.

אבער די קו, וועלכע יאן האט אפגעראטעוועט פון דערטרונ-
קען ווערן אין זומפ, האט געלעבט און איז גארנישט געשעדיקט
געווארן בעת דעם פארבאל. ס'איז אלזא געווען קלאר, אז צומארגנס
וועט יאן קאנען אוועקגיין צום קירכאוויפוער, אדער צו אן אנ-
דערן, וואס קאן האלטן די פערדער אין דער האנט, און אים בעטן

אָנזושרייבן אַ ברייטן צו דער טאַכטער, זי זאל האָב שניצלער
אָהיימקומען.

ווען יאָן איז אין דער גרויסער שטוב אַריינגעקומען האָט ער
זיך עפעס, ווי נישט ווילנדיק, אויסגעגלייכט און אויפגעהויבן דעם
קאָפּ. די אַלטע באַלעבאַסטע האָט זיך אַרומגעדרייט אַרום דעם טיש
און אָנגעגאַסן קאווע אין די פאַרצעלייענע שעלעכלעך אַרײַן. יאָן
האַט זיך גאַרנישט געחידושט, וואָס אים האָט זי אַליין דער-
לאַנגט דאָס שעלעכע קאווע, און אפילו נאָך פריער ווי דעם יוגן
באַלעבאַס, לאַרס גונאַרסאָנען, — וועלכער האָט נאָך נישט געהאַט
באַקומען זיין פאַרציע.

בעתן טרינקען האָבן אַלע גערעדט וועגן דעם, ווי זיכטיק יאָן
איז געווען באַ דער רעטונגסאַרבעט. בלויז די יוגע באַלעבאַס
האַבן גאַרנישט געזאָגט; נישט לאַרס, און נישט זיין חײב האָבן
צומאָל מיט קיין איין וואָרט נישט געלויבט יאָנען.

אַבער יאָן איז אַצינד געווען זיכער, אז די שלעכטע צייט
איז שוין פאַר אים פאַרביי. איצט דערנענטערט זיך שוין דאָס גליק
צו זיין היים, און דעריבער איז אים נישט שווער געווען צו טרייסטן
זיך און געפינען אַ תירוץ אויף דעם שווייגן פון די יוגע באַלע-
באַס. „קאָן זיין, אז לאַרס שווייגט בלויז, כדי דאָס, וואָס ער וויל
זאָגן, זאל מאַכן אַ שטאַרקערן איינדרוק“, — האָט יאָן געטראַכט.
וואָס אַן אמת, האָט לאַרס שוין אַ ביסל צו לאַנג געוואַרט
מיט זיין לויב. די איבריקע זענען אויך אַנטשוויגן געוואָרן און
אַ ביסל זשענירט זיך אומגעקוקט סיי אויפן באַלעבאַס, סיי אויף
יאָנען.

ווען די אַלטע באַלעבאַסטע האָט ווידער מכבד געווען און
צוגעגאַסן קאווע אין די שעלעכלעך, האָבן אַ סך פון די געסט העפּ-
לעך אָפּגעדאַנקט, — און צווישן זיי אויך יאָן.

— נו, איר יאָן, איר מוזט אומבאַדינגט טרינקען נאָך אַ שע-
לעכע! — האָט די אַלטע געזאָגט. — ווען נישט איר, וואָלטן
מיר היינט פאַרלוירן אַ קו, וואָס איז ווערט אירע מוומנע צווייהונ-
דערט טאַלער!

נאָך די דאָזיקע רײד האָט דאָרט ווידער געהערשט אַ טיפע,

זשענרנדיקע שטילקייט. די אויגן פון די פארזאמלטע האָבן זיך גע-
ווענדט צום באַלעבאַס פון הויז, ווייל איצט האָט מען דאָך אַלע-
פאַלנס געמעגט זיך ריכטן כאַטש אויף עטלעכע לויבווערטער פון
אים אויך.

לאַרס גונאַרסאָן האָט אַ פאַר מאַל אַ הוסט-געטון, גלייך ווי
ער וואָלט דערמיט נאָך מער געוואָלט באַטאָנען דאָס, וואָס ער האָט
איצט געוואָלט זאָגן.

— איך וויל אייך זאָגן, אז די גאַנצע מעשה קומט מיר פאַר
אַ ביסל מאַדנע! — האָט ער זיך ענדלעך אָנגערופן. — איר ווייסט
דאָך אַלע, אז יאן איז מיר שולדיק אַ חוב פון צוויייהונדערט טא-
לער, און ער אַליין ווייסט אויך, אז אין פּרילינג האָט מען מיר
פאַר דערדאָזיקער בהמה אָנגעבאַטן אַקוראַט דיזעלבע סומע. און דע-
ריבער איז עס עפעס שוין צופיל אויסטערליש, וואָס די קו איז
גראַד היינט פאַרקראַכן אין זומפ אַריין. — דאָן ווען ס'איז קיינער
נישט געווען אין דער נאָענט, — און נאָר ער אַליין האָט מיר גע-
קאָנט צו וויסן-טון וועגן דעם אומגליק און דאָדורך זי אַפּראַטעווען
פון דערטרונקען ווערן אין דער בלאַטע — —

לאַרס איז אַנטשוויגן געוואָרן און נאָכאמאָל אָפּגעהוסט. יאן
האָט זיך אויפגעהויבן און נענטער צום טיש צוגעגאַנגען, אָבער
נישט ער און נישט עמעץ אנדערש פון די אָנוועזנדיקע האָט נישט
געוואוסט, וואָס צו ענטפערן.

— איך ווייס נישט פאַרוואָס האָט דווקא יאן אַליין דערהערט
דאָס רעווען פון דער קו, בעת זי איז אַריין אין זומפ? — האָט
לאַרס הייטער גערעדט. — אפשר האָט ער זיך געפונען גאָר נאָענט
פון דער קו, ווען דאָס אומגליק איז געשעען — פיל נענטער, ווי
ער וויל אונז אויסזאָגן? ... אפשר האָט ער גאָר פשוט געוואָלט
דאָ אויסנוצן די געלעגנהייט פטור צו ווערן פון זיין חוב, — און
דעריבער האָט ער אפשר אַליין אַריינגעטריבן די קו אין זומפ אַריין?
אַ קשיה אויף אַ מעשה! ...

דאָ האָט יאן מיט אַזא קראַפט אַ קלאַפ-געטון מיט דער פויסט
אין טיש אַריין, אז די שעלעכלעך זענען אַזש פון די פאַרצעלייע-
נע טעלערלעך אונטערגעשפרונגען.

— דו מיינסט אפשר, אז אלע זענען אזעלכע, ווי דו? —
האט ער אויסגערופן. — אויף אזוינס ביסטו אליין נאָר פעיק —
אָבער נישט איך! און וויסן זאָלסטו, אז איך בין שוין פון לאַנג
אָמבין אויף דיר, דו צבועק איינער! אפשר זאָל איך דיר אַצינד
דערמאָנען דאָס אומגליק, וואָס איז געשעען פאַריקן הינטער.
דו — — —

אָבער גראַד דאָן, ווען ער האָט שוין געוואָלט פאַרן טויל
ברענגען דאָס וואָרט, וואָס וואָלט דערפירט צו אַן אייביקער פאַר-
ביסענער שנאה צווישן אים און דעם באַלעבאַס האָט די אַלטע באַ-
לעבאַסטע אים אַ שלעפּ-געטון באַם אַרבל און געזאָגט:
— קוק נאָר אַרויס דורכן פענצטער, יאָן!

יאָן האָט אזוי געטון און דערזען, ווי קאַטרינאַ גייט שנעל
איבערן הויף מיט אַ בריוו אין דער האַנט.

דאָס איז מסתמא געווען דער בריוו פון קלאַראַ גולאַן, אויף
וועלכן זיי האָבן געוואָרט, זינט זי איז אוועקגעפאַרן. קאַטרינאַ האָט
געוויסט, ווי שטאַרק דאָס וועט אים דערפרייען און איז דעריבער
אָהערגעקומען מיטן בריוו, ווי נאָר זי האָט אים דערהאַלטן.

יאָן האָט זיך צעטומלט אַרומגעקוקט. אַ סך שאַרפע ווערטער
האָבן אים געברייט די צונג. ער האָט דאָ געהאַט אַ געלעגנהייט זיך
אַפצורעכענען מיט גונאַרסאַנען פאַר אַלע באַליידיקונגען. אָבער
גראַד איצט האָט ער נישט געהאַט קיין צייט דערצו. אַגב, צו וואָס
האָט אים גאָר געטויגט צו זוכן נקמה קעגן דעמדאָויקן נידערטרעכ-
טיקן פאַרשוין? צו וואָס האָט ער געדאַרפט זיך פאַרטיידיקן קעגן
אים?

דער בריוו האָט אים געלאָקט מיט אַן איבערמעכטיקער
קראַפט. נאָך איידער די מענטשן האָבן צייט געהאַט צו זיך צו-
קומען פון שרעק מחמת דער גרויזאַמער באַשוואַדיקונג, וואָס ער
האָט דאָ געוואָלט זיין באַלעבאַס אין פנים אַריין וואַרפן, איז ער
שוין געווען אַרויסגעלאָפן פון שטוב אין געאייילט אַקעגן קאַטרינאַ,
שוין פונדערווייטנס אויסשטרעקנדיק די האַנט נאָכן בריוו.

דער שול-חבר אויגוסט

א חודש נאכדעם, ווי קלארא גולא איז אוועקגעפארן פון סקרוליקא, איז דאס יונגע בחורל אויגוסט פון פרעסטערוד אמאל אין אן אונט אָנגעקומען קיין אסקעדאלארא.

ער איז אין משך פון פיל יארן געווען קלארא גולאס שול-חבר און איז אין איין צייט מיט איר קאנפירמירט געווארן. ער איז געווען אן ערנסט, אָרנטלעך בחורל און האָט געהאַט א גוטן שם אין דער געמיינדע. זינע עלטערן, פון דער משפחה דער נאָל, זענען געווען גאנץ פארמעגלעך, אזוי אז קיינעם אין דער גאנצער געגנט האָט נישט געוואָרט אזא גוטע, רויקע צוקונפט, ווי אים.

דאָס לעצטע האָלבט יאָר איז ער נישט געווען אינדערהיים. און ערשט נאָכן צוריקקומען, האָט ער זיך דערוואוסט, אז קלארא גולא האָט זיך אוועקגעלאָזט אין דער וועלט אַריין, כדי צו פאַר-דינען די צוויי הונדערט טאַלער, וואָס אירע עלטערן האָבן בא-דארפט, צו קאָנען באַצאָלן זייערע חובות.

וועגן דערדאָזיקער געשיכטע האָט ער זיך דערוואוסט פון זיין מיטער, און נאָך איידער זי האָט פאַרענדיקט דאָס רעדן, האָט ער שוין געכאַפט דאָס היטל זיינס און איז אַרויס פון שטוב. ער איז געגאַנגען שנעל און זיך נישט אָפגעשטעלט פריער, איידער ער איז צוגעקומען צום טירל, וואָס האָט געפירט צו דעם קליינעם בא-גראָזטן הויפּפלאַץ פון סקרוליקא.

אַבער ווען ער איז שוין צוגעקומען דאָרט, איז ער נישט אַריין אין הויף, נאָר זיך אָן פלויט אָנגעשפאַרט און אוועקגעשטעלט קוקן אויפן הייזל.

ווי נאָר קאטרינאַ האָט אים דערזען דורכן פענצטער, איז זי אַרויסגעגאַנגען אויפן הויף, פלומרשט כדי צו ברענגען וואסער פון קוואַל. אַבער אויגוסט האָט זיך נישט באַגריסט מיט איר, און מיט

דעם מינדסטן זיך נישט פארראטן, אז ער וואלט געוואלט מיט איר
זיידן.

א וויילע דערנאך איז יאן אנגעקומען פון וואלד, טראגנדיק
א בינטל האלץ אויף די פלייצעס. ווען אויגוסט האט געזען, אז
ער דערנענטערט זיך צום טירל, איז ער אפגעטרעטן און א זייט;
און ווי נאך יאן איז אריין אין הויף, האט ער צוריק פארנומען
זיין פריערדיק ארט.

ווען ער איז דארט שוין געשטאנען א לאנגע וויילע, האט
מען אויפגעעפנט דאס פענצטערל פון דעם ארימען לוינארבעטערס
היזעלע, וואס האט זיך געפונען נישט מער ווי א פאר איילן הייט
פונם פלוט. אויגוסט האט דערזען ווי יאן איז מיט א ליולקע אין
מויל געזעסן בא איין זייט טישל לעבן פענצטער, און בא דער
אנדערער זייט, איז געזעסן קאטרינא און געשטריקט א זאק.

— המ... מיינ אלטיטשקע, ווי גוט עס איז אונז דא צו
זיצן אין אונז, — האט יאן הויך געזאגט. בלויז נאך איין זאך
וואלט איך מיר געווינטשן...

— פארוואס עפעס בלויז איין זאך? איך וואלט מיר געווינטשן
הונדערטער זאכן! — האט קאטרינא זיך אנגערופן. — און ווען
איך וואלט זיי אפילו אלע באקומען, וואלט איך אויך נאך נישט
צופרידן געווען.

— א, ניין, איך וואלט בלויז געוואלט, אז דער נעצנשטריי-
קער, אדער עמעץ אנדערש, וואס קאן אריינקוקן אין די קליינע
אותיותלעך, זאל איצט אריינקומען צו אונז און פארלייענען קלארא
גולאס ברייט, — האט יאן געזאגט.

— מנע... דעם ברייט האסטו שוין אזוי פיל מאל געהערט
לייענען, זינט דו האסט אים דערהאלטן, אז דו וואלט אים כ'לעבן,
שוין געדארפט קאנען ווארט-בא-ווארט פון אויסנחייניק, — האט
קאטרינא געענטפערט.

— ביסט אפשר גזרעכט, מיינ אלטיטשקע, — האט יאן גע-
זאגט, — ס'איז אבער פארט א מחיה צו הערן אים לייענען, ווייל
יעדעס מאל דאכט זיך מיר, אז מיינ קליין מיידעלע שטייט דא
און רעדט צו מיר, און איך זע דאן, ווי אירע אויגן שמייכלען

צו מיר בא יעדן וואָרט, וואָס איך הער פונם בריוו אַרויס-
לייענען.

— נו, יא, איך אליין וואָלט אים אויך געוואָלט נאָכאָמאַל
הערן, — האָט קאָטרינאַ געזאָגט, אַרויסקוקנדיק דורכן פענצטער —
אַבער אין אַזאַ שיינעם, מילדן אַוונט וועט אונדאָי קיינעם נישט
איינפאלן אַריינצוקוקן אין אונזער פאַרוואָרפן ווינקל; יעדער איי-
נער גייט אַהין דאָרט, וווּ ער קאָן זיך פאַרוויילן. . . ניין, מיין אַל-
טער, היינט האָבן מיר זיך נישט אויף וועמען צו ריכטן.

— אַבער ווען איך וואָלט איצט געקאָנט הערן לייענען קלאָ-
ראַ גולאַס בריוו, בשעת איך רויכער דאָ מיין ליולקעלע, ויצנדיק
באַם פענצטער, וואָלט עס מיר פיל בעסער געשמעקט, ווי דאָס
בעסטע שטיקל קוכן צו אַ גוט גלעזל קאווע, — האָט יאָן געזאָגט. —
אַבער איך האָב שוין באַלד פאַרנודעט אַלע מענטשן פון אַסקע-
דאָלאָרנאַ, בעטנדיק יעדן איינעם, ער זאָל מיר פאַרלייענען קלאָראַ
גולאַס בריוו. איצט האָב איך שוין נישט צו וועמען זיך צו
ווענדן. . .

אַבער אינמיטן דערין האָט יאָן פון גרויס דערשטוינונג זיך
אַזש אַ הייבגעטון פונם בענקל, ווייל נאָך איידער ער האָט זיין
רעדן פאַרענדיקט, האָט די טיר זיך געעפנט און אויף דער שוועל
איז שטיין געבליבן אויגוסט דער נאָל.

— אַזאַ, דו קומסט איצט, ווי מען וואָלט ספּעציעל געשיקט
נאָך דיר, טייערער אויגוסט, — האָט יאָן דערפרייט אויסגערופן.
באָגריסנדיק זיך מיטן גאָסט און בעטנדיק אים זיצן, — איך האָב
דאָ אַ בריוו, וואָס איך וואָלט דיך געוואָלט בעטן פאַרלייענען פאַר
אינאָ, אַלטע לייט. דאָס איז פון דיין שול-חברטע: דו אליין וואָלט
אפּשר אויך געווען אַ בעלן צו וויסן, וואָס עס הערט זיך באַ איר
און ווי עס דערגייט איר אין דער פרעמד?

אויגוסט דער נאָל האָט רויק און שטיל גענומען דעם בריוו
אין דורכגעלייענט. יעדעס וואָרט האָט ער אַרויסגערעדט פאַמעלעך
אין דייטלעך, גלייך ווי ער וואָלט עס וועלן אַריינזאָפן אין
זיך.

ווען ער האָט געענדיקט, האָט יאָן געזאָגט:

— דו ליינסט זייער גוט, ליבער אויגוסט. איך קאן דיר זאגן, אז קלארא גולאס ווערטער האבן נאך קיינמאל נישט אזוי שיין געקלונגען פאר מיר, ווי פון דיין מויל ארויס. טו מיר דאס פארגעניגן און לייען מיר נאכאמאל פאר, איך בעט דיר, ליבער אויגוסט!

דאס בחורל האט מיט דערוועלבער פייערלעכקייט נאכאמאל איבערגעליינט דעם בריוו. ס'האט זיך אים געדאכט, ווי ער וואלט איצט מיט דארשטיקע ליפן פון א ריזדיקן קוואל געטרונקען.

ווען ער האט געענדיקט, האט ער צונויפגעלייגט דעם בריוו און אים מיט דער האנט געגלעט. ער האט שוין געוואלט צוריקגעבן דעם בריוו, אבער דא האט ער באמערקט, אז דאס פאפיר איז נישט גוט צונויפגעלייגט, דעריבער האט ער עס נאכאמאל געמוזט צונויפלויגן.

דערנאך איז ער דארט געבליבן זיצן שטילשחייגנדיק. יאן האט אפילו געוואלט פארפירן א שמועס מיט אים, אבער עס האט זיך עפעס נישט געקלעפט. אין א וויילע ארום האט דאס בחורל זיך אויפגעהויבן און דערקלערט, אז ער מוז שוין אהיימגיין.

— ס'איז זייער גוט, וואס מען קאן אמאל באקומען א הילף פון עמעצן, — האט יאן געזאגט. — איך וואלט אייגנטלעך געדארפט האבן נאך א טובה. אט, דאס קעצעלע, וואס דו זעסט דארט, איז קלארא גולאס; מיר וואלטן עס אומבאדינגט געדארפט טויטן, ווייל מיר האבן עס נישט קיין עסן צו געבן; אבער איך האב נישט קיין מוט עס צו דערהרגענען. און קאטרינא ווידער, — איר דערלאזט אויך נישט דאס הארץ, זי זאל עס דערטרינקען... איידער דו ביסט אָנגעקומען, האבן מיר טאקע גערעדט וועגן דעם, אז מיר מוזן עס עמעצן אוועקגעבן.

אויגוסט דער נאל האט דאס ארויסגעפרעפלט א פאר ווער-טער, וואס קיינער האט נישט געקאנט הערן.

— קאטרינא, לייג אריין דאס קעצעלע אין א קארב, — האט יאן ווייטער גערעדט. — אויגוסט וועט עס מיטנעמען מיט זיך, און

ער וועט שוין געפינען אן עצה, אז מיר זאלן שוין נישט מער זען
דאָס קעצעלע.

קאטרינאַ האָט זיך שטיל צוגעשלייכט צו אַ ווייס קעצעלע, וואָס
איז געשלאָפן אויפן בעט. זי האָט עס אַריינגעלייגט אין אַן אַלטן
קאַרב, איבערגעבונדן מיט אַ שמאַטע און דאָס דערלאַנגט
אויגוסטן.

— ס'טוט מיר זייער הנאה פטור צו ווערן פון דעמדאָזיקן
קעצעלע, — האָט יאָן געזאָגט. עס איז אזוי קלוג און לוסטיק, אז
עס דערמאָנט מיך שוין צו פיל אַן קלאַראַ גולאַן. און טאַקע דער-
פאַר איז גלייכער, אז דאָס קעצעלע זאַל אַזעק פון אונז — — —
אויגוסט דער נאָל האָט אַן אַ וואָרט זיך דערנענטערט צו
דער טיר, אָבער פלוצלינג זיך צוריק אומגעקערט, אַנגענומען יאָנס
האַנט און זי פעסט געדריקט.

— אַ דאַנק אייך! — האָט ער געזאָגט. — איר האָט מיר
דערמיט געגעבן פיל מער, ווי אייך דאַכט זיך!
אָבער ווען דאָס בחורל איז שוין הינטער דער טיר געווען,
האָט יאָן געזאָגט צו זיך אליין:

— דאָס זאָלסטו דיר גאַרנישט איינרעדן, מיין ליבער אוי-
גוסט דער נאָל! דאָס זענען ענינים, וואָס איך פאַרשטיי מיך גאַנץ
גוט אויף זיי! איך ווייס, וואָס איך האָב דיר געגעבן, און איך
ווייס אויך, פון וועמען איך האָב מיך דאָס אָפגעלערנט.

דער ערשטער אַקטאַבער

דעם ערשטן אַקטאַבער איז יאָן פון סקרוליקאַ אַ גאַנצן נאָכ-
מיטאַג געלעגן אַנגעטוענערהייט אויפן בעט, מיטן פנים אויסגעדרייט
צו דער וואַנט, און עס איז פשוט אוממעגלעך געווען פון אים אַ
וואָרט אַרויסצוקריגן.
סאַרמיטאַג איז ער צוזאַמען מיט קאטרינאַן געווען באַם

בריקל לעבן דעם שימאפשמעל אין בארג, פרי אפצווארטן קלארא גולאן. נישט דערפאר, וואס זי האט געשריבן, אז זי קומט אהיים; ניין, זי האט לגמרי נישט צו וויסן-געטון וועגן דעם. אבער, לויט יאנס אויסרעכענונג, האט עס געדארפט אזוי געשעען.

דעם ערשטן אקטאבער האט מען דאך געדארפט לארס גוי-נארסאנען באצאלן דעם חוב, און דעריבער האט קלארא גולא גע-מוזט אהיימקומען מיטן געלט, שפעטסטנס ביז דעם טאג. אז זי זאל קומען נאך פריער, אויף דעם האט זיך יאן נישט געריכט. ס'איז געווען פאר אים גאנץ פארשטענדלעך, אז זי וועט מוזן בלייבן ווי צום לענגסטן אין שטאקהאלם, פרי צו קאנען פארדינען אזא גרוי-סע סומע. אבער ער האט נישט געקאנט דערלאזן דעם געדאנק, אז זי זאל וועלן בלייבן דארט נאך לענגער; ווארים, אויב עס וואלט איר ביז דעם ערשטן אקטאבער נישט געלונגען צונויפצו-קלייבן די נייטיקע סומע געלט, וואלט שוין איר פארבלייבן אין דער פרעמד סיי ווי געווען איבריך, ווייל עס וואלט שוין אלץ פארפאלן געווען.

בעת יאן איז געשטאנען באם ראנד פונם בריקל, האט ער זיך אין געדאנק אזוי פארגעשטעלט דאס באגגעניש מיט דער טאכטער: ווי נאך קלארא גולא וועט זיי דערזען, שטייענדיק באם בארטן פון דער שיף, וועט זי מאכן א טרויעריקע מינע, און תיכף ווי זי וועט אראפשטייגן אויף דער יבשה, וועט זי דאס ער-שטע דערציילן, אז עס איז איר ליידער נישט געלונגען צונויפצו-זאמלען אזוי פיל געלט, וויפיל דער חוב באטרעפט.

און דאן וועלן זיי ביידע, — ער און קאטרינא, — מאכן דעם אנשטעל, גלייך ווי זיי וואלטן גענומען ערנסט אירע רייד; יאן וואלט נאך דערצו דערקלערט, אז עס חידושט אים זייער, וואס זי האט זיך גאר דערוועגט אהיימצוקומען, וויסנדיק גאנץ גוט, אז סיי ער, סיי קאטרינא, האבן נישט אין זינען עפעס אנדערש, ווי נאך דאס געלט...

אבער דערביי איז ער זיכער געווען, אז נאך איידער זיי וועלן פארלאזן דאס בריקל, וועט די טאכטער ארויסנעמען אן אנה-

געשטאפטן טייסטער מיט באנקנאטן און אים איבערגעבן די עלטערן
אין די הענט אריין.

ער האט בדעה געהאט צו לאזן קאטרינאן צונעמען דאס געלט
און איבערצייילן עס. אבער ער אליין וועט זיך בלויז אוועקשטעלן
קוקן אויף קלארא גולאן.

ערשט דאן וועט זי זען, אז אים אינטערעסירט נישט עפעס
אנדערש, ווי בלויז דאס, וואס זי איז שוין אהיימגעקומען. און זי
וועט אים מסתמא זאגן, אז ער איז איצט פונקט אזא נארישער און
צעבאלעוועטער, ווי פאר איר אפפארן!...

אט אזוי האט יאן זיך אויסגעטרוימט דעם אהיימקום פון
דער טאכטער; אבער אט דער חלום זיינער איז נישט פארווירק-
לעכט געווארן.

אין יענעם טאג האבן זיי נישט געדארפט לאנג ווארטן באם
בריקל, ווייל דער דאמפער איז גראד דעמאלט אנגעקומען צו דער
באשטימטער צייט. די שיף איז אבער געווען אזוי אנגעפאקט מיט
סחורות און מענטשן, וואס זענען געפארן צום גרויסן יריד אין
ברובי, אז אין ערשטן מאמענט האבן יאן און קאטרינא נישט גע-
קאנט באמערקן, צי קלארא גולא געפינט זיך אויף דער דעק, צי
נישט.

יאן האט געמיינט, אז זי וועט די ערשטע אריבערלויפן אי-
בערן לאנדבריקל. אבער אנשטאט איר, האט ער דערוועגן עטלעכע
פרעמדע מאנסלייט. און אזוי ווי זי האט זיך דערנאך אויך נישט
געוויזן, האט ער געוואלט ארויף אויפן דאמפער, כדי זי דארט
אויפצוזוכן; אבער די ענגשאפט איז דארט געווען אזוי גרויס, אז
ער איז געבליבן שטעקן צווישן דער מענגע אראפשטייגנדיקע פא-
סאזשירן. יאן איז אבער אזוי זיכער געווען אין זיין זאך, אז ווען
מען האט שוין געזאגט אוועקנעמען דאס לאנדבריקל, האט ער א
געשריי-געטון צום קאפיטאן, ער זאל נאך נישט אפשווימען מיט
דער שיף, ווייל נאך עמעצער דארף אראפשטייגן.

דער קאפיטאן האט אים צוליב-געטון און געפרעגט בא זיינע
שיפסלייט. צי עס איז נאך דא עמעצער, וואס וויל אראפשטייגן

באם בריקל; אבער זיי האבן געענטפערט. אז ניין. — דאן האָט דער קאפיטאן געגעבן דעם באפעל אפצושווימען.

דאָס אלטע פאַרפאַלק פון סקרוליקא איז דעריבער איינזאם אהיימגעגאנגען פון בריקל. און ווי נאָר זיי זענען אין שטיבל אריינגעקומען, האָט יאן תיכף אין אַנטוועכץ זיך אַ וואָרף-געטון אויפן בעט. ער איז געווען אזוי פאַרמאָטערט, אז ער האָט נישט געוואָלט, — פונדאָנען עס וועט זיך נאָך נעמען צו אים כוח, צו קאָנען אויפשטיין פון בעט.

ווען די שכנים פון אסקעדאָלאָרנא האָבן געזען יאָנען מיט קאטרינאן צוריקקומען פונם שיפאָפּשטעל אָן קלאָרע גולאָן, האָבן זיי זיך מיט זאָרג געפרעגט, וואָס עס וועט איצט זיין מיט די צוויי אלטע אַרימע אַרבעטסמענטשן. און דערנאָך זענען די שכנים איינער נאָכן אנדערן אַריינגעקומען צו יאָנען, געוואיר ווערן, וואָס ס'איז פאַרגעקומען.

זיי האָבן כסדר געפרעגט, צי ס'איז טאָקע אמת, אז קלאָרע גולאָ איז נישט געקומען מיט דער שיף; און ווייטער, צי ס'איז אמת, אז אין פאַרלוף פון דעם גאַנצן חודש סעפטעמבער האָבן זיי קיין שום בריוו און קיין שום גרוס נישט דערהאלטן.

יאן האָט מיט קיין וואָרט נישט געענטפערט אויף די אַלע פראַגן. ער איז שווייגנדיק געלעגן אויפן בעט און זיך נישט גע-קימערט וועגן די, וואָס זענען אַריינגעקומען, אַדער אַרויסגע-גאָנגען.

קאטרינא אַליין האָט יעדן איינעם געמוזט ענטפערן, — אזוי ווי זי האָט געקאָנט. די שכנים האָבן געמיינט, אז יאן האָט זיך אזוי אַוועקגעלייגט פון גרויס עגמת-נפש, וואָס מען וועט באַ אים זיין הייזל צונעמען, אָבער אים איז נישט געווען קיין גרויסע גפאָ-מינה, וואָס די שכנים האָבן געקלערט וועגן אים.

זיין ווייב האָט געוויינט און געקלאָגט, און די, וואָס זענען אַריינגעקומען, האָבן איינגעזען, אז זיי מוזן בלייבן זיצן אַ לענגע-רע וויילע, כדי איר אַרויסצווייזן מיטגעפיל, און כדי צו געפינען עפעס אַ טרייסטוואָרט פאַר איר און פאַר יאָנען.

עס איז נישט מעגלעך, אז לאָרס גונאַרסאָן זאָל האָבן דאָס

י' עכט אוועקצונעמען בא זיי דאָס הייזל, האָבן זיי געטענהט. די אלטע באלעבאָסטע פון פאליא וועט זיכער נישט דערלאָזן דערצו. זי איז אלעמאל געווען אן ערלעכע און רעכטפארטיקע פרוי. און צווייטנס, דער טאָג איז נאָך נישט געענדיקט. קלאַראַ גילאָ קאָן נאָך פון זיך צו וויסן געבן איידער עס וועט זיין שפעט. עס וואָלט ווירקלעך געווען אַ גרויס בריהשאַפט פון איר, אויב עס וואָלט איר אין דער קורצער צייט פון דריי חדשים געלונגען אָפּ-צושפּאַרן די גרויסע סומע פון צווייהונדערט טאָלער; הגם דעמאָ-זיקן מיידל האָט אלעמאל דאָס מול צוגעשפילט, — צו וואָס זי זאָל זיך נישט געווען נעמען.

מען האָט גערעדט אַהין און אַהער, און באַקלערט די זאך פון אלע זייטן. קאָטרינאַ האָט דערציילט, אז די ערשטע פּאַר וואָס האָט קלאַראַ גילאָ נישט פאַרדינט קיין גראַשן. זי האָט באַ-קימען אַ וווינונג באַ אַ באַקאַנטער פאַמיליע פון סוואַרטזשעי, וואָס האָט זיך אַריבערגעקליבן קיין שטאַקהאַלם; אָבער באַ זיי האָט זי געמוזט באַצאָלן פאַר אַלצדינג.

אָבער אין אַ געוויסער צייט אַרום האָט זי אַמאל באַגענוגט אויף אַ גאָס דעמוזעלבן וואַנדערנדיקן הענדלער, וואָס האָט איר גע-שענקט דעם שטאַף אויפן רויטן קליידל, און ער האָט איר געשאַפן אַ שטעלע אַלס דינסטמיידל.

— און אפשר האָט טאַקע דערוועלבער הענדלער געשאַפן פאַר איר געלט אויך? אוממעגלעך איז עס נישט. — האָט עמעצער פון די שכנים זיך אָנגערופן.

— ניין, אוממעגלעך איז עס טאַקע נישט, — האָט קאָטרינאַ געזאָגט. — אָבער דערווייל איז זי נישט געקומען, און אין משך פון אַ חודש צייט נישט געשיקט קיין בריוו. דאָס איז אַלזאָ דער בעסטער באַווייז, אז איר איז פאַרט נישט געלונגען! — — — די פאַרזאמלטע אין שטיבל זענען מיט יעדער מינוט גע-וואָרן אַלץ אומרויקער און באַקלעמטער. זיי האָבן געפילט, אז מיט די איינוווינער פון דעם אַרימען הייזל וועט באַלד עפעס שרעקלעכס געשען.

ווען דידאַזיקע געדריקטע שטימונג איז שוין באַלד געוואָרן

אומדערטרעגלעך, האָט זיך געקענט די סיר און אויף דער שוועל
האָט זיך באַווין אַ מאַנספאַרשויך, וועלכן מען האָט זיכער נאָך
קיינמאָל נישט געזען אין אַסקעדאַלאַרגאַ, וואָרים נישט אין אַזעלכע
פאַרוואָרפענע ווינקלעך פלעגט ער קומען.

בשעת ער איז אַריינגעקומען, איז אין שטיבל געוואָרן אַזוי
שטיל, ווי עס קאָן בלויז זיין אין אַ ווינטערנאַכט אין וויסטן וואַלד.
אַלע האָבן געווענדט זייערע אויגן צו אים, אַ חוץ יאַנען, וועלכער
האָט זיך נאָך אַלץ נישט געוואַלט רירן פון אַרט און צומאָל זיך
נישט אויסגעדרייט מיטן פנים צו דער שטוב; אפילו אויך דאָן
נישט, ווען קאַטרינאַ האָט אים איינגערוימט אין אויער, אַז עס איז
איצט אַריינגעקומען דער דעפוטאַט קאַרל קאַרלסאָן פון סטורוויק.
דער דעפוטאַט האָט געהאַלטן אין האַנט אַ צונויפגעראַלטן
פויגן פאַפיר; אַלע פאַרנאָמלעטע זענען געווען זיכער, אַז דער דע-
פוטאַט איז אַהערגעשיקט געוואָרן פון דעם נייעם באַלעבעס פון
פאַליאַ, כדי צו וויסן צו געבן יאַנען און קאַטרינאַן, אויף וואָס זיי
האָבן זיך צו ריכטן, פאַר דעם נישט באַצאָלן זייער חוב צום
טערמין.

אַ סך פאַראומערטע און מיטלייד-בעטנדיקע בליקן זענען
אַצינד געווענדט געווען אויף קאַרל קאַרלסאָנען. אָבער זיין מינע
איז געווען, ווי געוויינלעך, שטרענג און האָט אַרויסגערופן צו זיך
דרך-אַרץ. קיינער האָט פון זיין שטרענגן פנים-אויסדרוק נישט גע-
קאַנט זיך דערטראַכטן, וואָסער שווערן קלאַפּ ער וועט דאָ באַלד
לאָזן פאַלן אויף דעם אַרימען פאַרפאַלק.

צווערשט האָט ער דערלאָנגט די האַנט קאַטרינאַן, דערנאָך
אַלע איברינקע, זיי, ווידער, האָבן זיך יעדער איינער אויפגעשטעלט,
ווי נאָר דער דעפוטאַט איז צוגעקומען, און דרך-אַצדיק זיך באַ-
גריסט מיטן חשובן גאַסט. דער איינציקער, וואָס האָט זיך פון אַרט
נישט גערירט, איז געווען יאַן.

— מיר איז נישט אַזוי גענוי באַקאַנט די אומגענוט, — האָט
דער דעפוטאַט געזאָגט, נאָר אויב איך האָב נישט קיין טעות, גע-
פין איך מיך איצט אויף דער נהלה אין אַסקעדאַלאַרגאַ, וואָס מען
רופט זי סקרוליקאַ.

יא, געווייט. אלע האָבן עס באַשטעטיקט, אָבער בלויז מיט אַ שאַקל פון קאַפּ, ווייל קיינער פון די אָנוועזנדיקע אין שטיבל איז נישט אימשטאַנד געווען אַרויסצוברענגען אַ וואָרט פון מויל. עס איז זיי אַ חידוש געווען, ווי אזוי קאַטרינאַ האָט נאָך געקאָנט אין זינען האָבן אַ ווינק צו טון צו בערייען, ער זאָל זיך אויפהייבן און דערלאַנגען זיין שטול דעם דעפּוטאַט.

דער חשובער קאַרל קאַרלסאָן האָט צוגערוקט די שטול צום טיש, וווּ ער האָט זיך באַקוועם אוועקגעזעצט, און קודם-כל אוועק-געלייגט פאַר זיך דעם צונויפגעראַלטן בויגן פאַפיר. דערנאָך האָט ער אַרויסגענומען זיין טאַבאַקפּושקעלע און עס אוועקגעשטעלט לעבן דעם פאַפיר. ער האָט אויך אַרויסגעשלעפט זיין בלויע פאַ-טשיילע, אויפגעמאַכט דאָס שיידל פון די שפּאַקלן און גענומען אויסווישן די גלעזלעך.

ווען ער האָט שוין געהאַט אָפּגעטון די אלע פאַרבערייטונג-גען, האָט ער זיך אויפּמערקזאַם אַרומגעקוקט פון איינעם צום אַנ-דערן. די אלע, וואָס זענען דאָרט פאַרזאַמלט געווען, זענען באַ-שטאַנען פון אזאַ פּראָסטן עולם, אַז ער האָט זיי צומאַל באַ די נעמען נישט געקענט.

— איך וואָלט געוואָלט רעדן אַ פאַר ווערטער מיט יאַן אַנ-דערשטאַנען פון סקרוליקאַ, — האָט ער געזאָגט.

— דאָס איז דער, וואָס ליגט דאָרט אויפן בעט, — האָט דער אַלטער נעצנשטריקער אולאַ געזאָגט, אָנווייזנדיק מיטן פינגער.

— צי איז ער נישט-געזונט? — האָט דער דעפּוטאַט גע-פרעגט.

— ניין, חלילה! ... — האָבן עטלעכע מיטאַמאַל געענט-פערט.

— ער איז אויך נישט שיכור! — האָט בערייע צוגע-געבן.

— און ער שלאָפט אויך נישט! — האָט דער נעצנשטריקער נאָכאַמאַל זיך אָנגערופן.

— ער איז היינט געגאַנגען אַ גרויסן מהלך וועג, און איז

דעריבער אזוי מיד, — האָט קאַטרינאַ געזאָגט. זי איז געווען זי-
כער, אַז אזוי-אַרום וועט זי צום בעסטן דערקלערן די זאַך. דער-
ביי האָט זי זיך איינגעבויגן איבער יאָגען, ווילנדיק פּועלן באַ אים,
ער זאָל זיך אויפהייבן.

אַבער יאָן האָט זיך נאָך אַלץ נישט געוואָלט פון אַרט
רירן.

— צי וועט ער פאַרשטיין, וואָס איך וועל זאָגן? — האָט
דער דעפּוטאַט געפרעגט.

— יאָ, געוויס, — האָבן אַלע אין איין קול געענט-
פערט.

— ער האָט אפשר מורא פאַר אַ שלעכטער בשורה, איבער
דעם, וואָס דער הער דעפּוטאַט קאַרל קאַרלסאָן פון סטורוויק האָט
זיך אַליין מטריה געווען מיט אַ וויזט צו אים, — האָט דער נעצנ-
שטריקער באַמערקט.

דער דעפּוטאַט האָט דעם קאַפּ אויסגעדרייט און שאַרף אַ קוק-
געטון אויף דעם אַלטן מאַן מיט די גערויטלעכע אויגן.

— פון ווען אָן וויסט אַוואָל בענגטסא פון ליכטערבי, אַז
מען דאַרף אזוי שטאַרק מורא האָבן זיך צונויפצוטערעפן מיט קאַרל
קאַרלסאָנען פון סטורוויק? — האָט דער דעפּוטאַט ביז גע-
פרעגט. — מיר דאַכט זיך, אַז פון אזאַ באַגעגעניש האָט אַוואָל
קיינמאַל נישט געהאַט קיין עגמת-נפש!

נאָכדעם האָט ער זיך ווידער אויסגעדרייט צום טיש און אָנ-
געהויבן לייענען אויפן קול אַ בריוו.

די פאַרזאַמלטע האָבן פּלוצלינג דערפילט אַן אומגעוויינלעכע
דערלייכטערונג. אַ וויילע דערגאָך האָבן זיי זיך אפילו שטאַרק גע-
חידושט: הע, ווי קומט עס? ... אין דעם קול פֿינעם דעפּוטאַט האָט
מען דאָך איצט געהערט עפעס אזוינס, וואָס באַ גוטן ווילן וואָלט
מען עס געקאָנט אָננעמען פאַר פריינטלעכקייט. ... מען וואָלט אפילו
געקאָנט מיינען, אַז זיינע מוילוויןקלען האָבן זיך אַ קרום-געטון צום
שמייכלען! ...

— די זאַך איז אזוי, — האָט דער דעפּוטאַט געזאָגט, —
מיט אַ פאַר טעג צוריק האָב איך באַקומען אַ בריוו פון איינער.

וואָס רופט זיך קלאַראַ פינאַ גולעבאַרג, די טאַכטער פון יאן און קאַטרינאַ אַנדערסאָן פון סקרווליקאַ. אין דעמאָזיקן בריוו שרייבט זי מיר, אַז מיט דריי חדשים צוריק איז זי אַוועקגעפאַרן פון איר היים, כדי צו פאַרדינען צווייהונדערט טאַלער, וואָס אירע עלטערן מוזן דעם ערשטן אַקסאַפער באַצאָלן לאַרס גונאַרסאָנען פון פּאַליאַ, כדי צו באַקומען דאָס אייגנטומערעכט פון דעם באַדן. אויף וועלכן זייער הייזל שטייט. . .

דאָ האָט דער דעפוטאַט איבערגעריסן אויף אַ וויילע, כדי זיינע צוהערער זאָלן אים קאַנען גוט פאַרשטיין.

— און איצט שיקט זי דאָס געלט צו מיר — האָט דער דעפוטאַט ווייטער גערעדט, — און בעט מיך, איך זאָל צופאַרן דאָ אַהער קיין אַסקעדאַלאַרנאַ, און אַזוי אָפּמאַכן מיט דעם נייעם באַלעבאַס פון פּאַליאַ, אַז די עלטערן אירע זאָלן שוין דערנאָך קאָנען זיצן רויק אויף זייער נחלה. — איך מוז אייך זאָגן, אַז דאָס איז זייער אַ קלוג מיידל, — האָט דער דעפוטאַט זי גערימט, צו-נויפלייגנדיק דעם בריוו. — זי האָט זיך גלייך פון אָנהייב אָן געווענדט צו מיר. אויב אַלע וואָלטן אַזוי געטון, ווי זי, וואָלט עס פיל בעסער געווען פאַר אַלע איינוווינער פון דערדאָזיקער גע-מיינדע.

נאָך איידער ער האָט פאַרענדיקט דאָס רעדן, איז יאן שוין געזעסן אויפן קאַנט פון בעט.

— און דאָס מיידל? וווּ איז זי? — האָט ער געפרעגט.
— און איצט פרעג איך די עלטערן, צי זיי זענען מסכים מיט דער טאַכטער, צו געבן מיר דעם אויפּטראַג אָפּצושליסן. . .
— אָבער דאָס מיידל, דאָס מיידל? — האָט יאן אים איבערגעשלאָגן די רייד. — וווּ איז זי ערגעץ?

— וווּ זי איז? — האָט דער דעפוטאַט איבערגעחזרט און אַקיק-געטון אין דעם בריוו אַריין. — זי שרייבט, אַז זי איז נישט אימשטאַנד געווען צו פאַרדינען אַזוי פיל געלט אין דער קורצער צייט פון דריי חדשים. אָבער זי האָט באַקומען אַ שטעלע באַ אַ גוט האַרציקער באַלעבאַסטע, וואָס האָט איר פאַרויס אויסגעצאָלט די

גרויסע סומע. נאָר זי וועט איצט מוזן בלייבן באַ איר, ביז זי וועט
אַפדינען פאַר דעם באַקומענעם געלט.

— וועט זי, הייסט עס, נישט אַהיימקומען? — האָט יאָן
געפרעגט.

— ניין, ווי איך פאַרשטיי, וועט זי נישט קאָנען קומען
אַזוי גיך. זי מוז צוערשט אַפדינען. — האָט דער דעפוטאַט גע-
זאָגט.

יאָן האָט זיך צוריק אַנידערגעלייגט אויפן בעט און זיך אויס-
געדרייט צו דער וואַנט.

וואָס איז אים שוין אָנגעגאַנגען דאָס הייזל, דער באַדן און
אַלצדינג? וואָס האָט אים שוין געטויגט זיין לעבן, אַז זיין טייער
מידעלע איז נישט צוריק אַהיימגעקומען?

דער חלום הייבט זיך אָן

די ערשטע פאַר וואָכן נאָכן וויזט כּונם דעפוטאַט, האָט יאָן
נישט געקאָנט זיך געמען צו קיין שום זאַך. ער איז כּסדר געלעגן
אין בעט, דריקנדיק אין זיך זיין צער.

ער האָט, וואָס אָן אמת, יעדן פרימאָרגן זיך אויפגעהויבן,
זיך אָנגעטון און געוואָלט גיין צו זיין אַרבעט אין פּאַליאַ. אָבער
נאָך איידער ער איז צו דער טיר צוגעקומען, האָט ער זיך דער-
פילט אַזוי קראַפטלאָז און טויט-מיד, אַז ער האָט זיך געמוזט צוריק
אָועקלייגן אויפן בעט.

קאטרינאַ האָט זיך באַמיט צו זיין געדולדיק, וויסנדיק, אַז
מיט בענקשאַפט דאַרף מען זיך באַגיין, ווי מיט יעדער אַנדערער
קראַנקהייט. דאָס מוז געדויערן אַזוי לאַנג, ביז עס גייט אַליין אי-
בער. זי האָט אָבער כּסדר געקלערט, ווי לאַנג אַזאַ בענקשאַפט, ווי
יאָנס נאָך קלאַראַ גולאַן, קאָן געדויערן. צי וועט ער נישט אַמאָל,

חלילה, בלייבן אזוי ליגן ביז וויינאכט, און אפשר גאר דעם גאנצן ווינטער ?

עס וואלט זיכער געווען אזוי געשען, ווען דער אלטער נעצנשטריקער אולא וואלט נישט אמאל אין אן אונט אריינגעקוקט מען צום איינזאמען פארפאלק און געפרעגט, וואס יאן מאכט אין געזונט. קאטרינא האט אים דאן פארבעטן צום טיש און מכבד געזען מיט קאווע.

דער נעצנשטריקער איז תמיד געווען א גרויסער שווייגער, ווי עס געשעט אפט מיט מענטשן, וואס שוועבן ארום מיט זייערע געדאנקען ערגעץ אין דער ווייטקייט, און דעריבער זעען זיי נישט, וואס עס טוט זיך ארום זיי. אבער ווען מען האט אילאן דערלאנגט דאס שעלעכע קאווע און ער האט אפגעגאסן דערפון אויפן טעצעלע צום אויסקילן, האט ער אלנפאלס פארשטאנען, אז ער דארף דא עפעס זאגן.

— היינט וועט, אוודאי, קומען א בריוו פון קלארא גולאן, — האט ער זיך אנגערופן. — ס'הארץ זאגט מיר אזוי.
— זי האט דאך ערשט מיט צוויי וואכן צוריק צוגעשיקט א גרוס, אין דעם בריוו צום דעפוטאט קארלסאן, — האט קאטרינא נא געזאגט.

דער נעצנשטריקער האט געבלאזן אויף דער קאווע אין טעצעלע און א וויילע געשוויגן, איידער ער האט זיך ווידער אנגערופן מיט א פאר ווערטער.

— אפשר האט זי אייך עפעס א גוטע בשורה אנצוזאגן. ס'קאן דאך זיין, אז עס האט געטראפן מיט איר עפעס א פריילעכע כע זאך, וואס זי וויל ספעציעל שרייבן וועגן דעם.

— משטיינסגעזאגט, וואס פארא פריילעכע זאכן עס קאנען זיך איר דארט טרעפן, — האט קאטרינא געזאגט. — ווען א מענטש איז טאג ווי נאכט פארהארעוועט אין דינסט, גייען די טעג אוועק מיט גארנישט.

דער נעצנשטריקער האט אפגעביסן פונם קלעצעלע צוקער אין דערנאך לאנגזאם אויסגעזופט די קאווע פונם טעצלע. ווען ער איז

שוין פארטיק געווארן דערמיט, האט אין שטיבל אויפסני געהערשט
א לאנגע, אומהיימלעכע שטילקייט.

— עס קאן דאך מעגלעך זיין, אז קלארא גולא האט זיך
צופעליק געטראפן מיט עמעצן אויף דער גאס, — האט דער אל-
טער ארויסגעזאגט זיין השערה, און דערביי מיט זיינע האלב-פאר-
לאשענע אויגן שטאר געקוקט אויף דער פאלאגאג. עס וואלט זיך
קיינעם נישט געוואלט גלייבן, אז דער אלטער אליין האט כאטש
פארשטאנען, וואס ער רעדט.

אויף דעם האט קאטרינא נישט געהאט וואס צו ענטפערן.
זי האט אים א צווייט מאל אנגעגאסן קאווע אין שעלעכל, נישט
אויסרעדנדיק דערביי קיין ווארט.

— עס קאן דאך געמאלט זיין, אז די פערזאן, וועלכע זי
האט געטראפן אויף דער גאס, איז געווען אן אלטע פרוי, א שווא-
כע אויף די פיס, און זי איז גראד אומגעפאלן בשעת קלארא גולא
איז דורכגעגאנגען פארביי איר, — האט דער אלטער ווייטער גע-
רעדט פונקט אזוי נישט מיושבדיק ווי פריער.

— און וועגן דעם לוינט דען צו שרייבן אהיים? — האט
קאטרינא מיט ווידערווילן געזאגט, גלייך ווי עס וואלט איר שוין
נמאס געווארן דאס עקשנות פון דעם אלטן, צו האלטן זיך בא דער
זעלבער טעמע.

— אבער, לאמיר אננעמען, אז קלארא גולא איז שטיין גע-
בליבן און איר געהאלפן זיך אויפהייבן, — האט דער געצושטרי-
קער געזאגט. — די אלטע פרוי האט זיך אזוי דערפרייט מיט דער
הילף, וואס זי האט באקומען פון דעם יונגן מיידל, אז זי האט
תיכף ארויסגענומען איר טייטער און דערלאנגט קלארא גולא
א קנאקעדיקן באקנאט פון צען טאלער. וועגן דעם, מיין איך,
וואלט שוין געלויבט אהיימצושרייבן. .. וואס, — ניין?

— נו, אוודאי, — האט קאטרינא שוין גאר אומגעדולדיק
געענטפערט, — נאר דאס איז געזאגט געווארן, ווען ס'וואלט געווען
אמת. אבער איר זיצט דא און רעדט זיך איין פארשידענע, נישט
געשטויגענע, נישט געפלווגענע זאכן.

— טא איז וואס זשע? דאס בעסטע מאלצייט קאן מען אויך

נאָר פראַווען בלויז אין דער פאנטאַזיע, — האָט דער נעצנשטריי-
קער זיך פארטיידיקט. — און אזא סעודה איז פיל געשמאַקער, ווי
די ווירקלעכע !

— נו, מילא... איר האָט דאָך שוין פאַרוזכט ביידע
טעמים !... — האָט קאַטרינאַ געענטפערט.

באַלד דערנאָך האָט דער נעצנשטריקער געדאַנקט פאַרן פיבור
און פאַרלאָזט דאָס שטיבל. נאָך זיין אַוועקגיין האָט קאַטרינאַ שוין
מער נישט געקלערט וועגן דער גאַנצער געשיכטע.

יאן האָט צוערשט זיינע רייד אויך נישט געשענקט די
מינדסטע אויפמערקזאַמקייט. אָבער ליגנדיק אין בעט, האָט ער ביס-
לעכווייז אָנגעהויבן זיך אַרייַנטראַכטן, צי עס קאָן נישט אַמאָל
פאַרבאַרגן זיין עפעס אַ טיפּע פּוּנה אין דעם אַלעם, וואָס דער אַל-
טער אולאַ האָט געזאָגט ?

צי האָט דען נישט געקלונגען עפעס אזא אויסטערלישער
טאָן אין דעם נעצנשטריקערס קול, בשעת ער האָט גערעדט וועגן
דעם בריוו ? און צי האָט ער דען צונויפגעשטוקעוועט אזא לאַנגע
מגילה בלויז, כדי צו האָבן וועגן וואָס צו פלאַפּלען בעתן טרינקען
די קאַווע ? אָדער, אפשר האָט ער עפעס אַ ידיעה ? אפשר האָט ער
נאָר באַקומען אַ בריוו פון קלאַראַ גולאַן ?

ס'איז דאָך גאַנץ מעגלעך, אז איר האָט ווירקלעך געטראָפּן
אזא גרויס גליק, אז זי האָט מורא גלייך מודיע זיין די עלטערן
וועגן דעם. דעריבער קאָן זיין, אז זי האָט געשריבן צו אולאַן און
אים געבעטן, ער זאָל זיי פריער צוגרייטן ?

אַט דאָס טאַקע האָט ער מסתמא געוואָלט היינט טון, אָבער
זיי האָבן אים נישט פאַרשטאַנען.

— ער וועט אוודאי מאַרגן נאָכאַמאָל קומען ! — האָט יאן
געטראַכט. — נו, וועלן מיר זיך שוין דערוויסן דעם גאַנצן
אמת.

אָבער דער נעצנשטריקער איז נישט געקומען — נישט צו-
מאַרגנס און נישט איבערמאָרגן. אויפן דריטן טאָג האָט שוין יאן
לענגער נישט געקאַנט באַהערשן זיין נייגיר און בענקשאַפט. ער
איז פון בעט אויפגעשטאַנען און אַריבערגעגאַנגען צו זיין שכן, כדי

געוויר צו ווערן, צי עס איז ווירקלעך פארבארגן געווען עפעס א באהאלטענע כוונה אין זיינע רייד.

אולא איז אייבער אליין געזעסן אין שטוב און פארראכטן אן אלטע פישנעץ. ער האט זיך זייער דערפרייט מיט יאנס אריינקומען. די לעצטע פאר טעג האט ער געליטן פון אזא שרעקלעכע פא-דאגער, אז ער האט נישט געקאנט ארויסגיין פון שטוב.

יאן האט נישט געוואלט תיכף פרעגן, צי ער האט דער-האלטן א בריוו פון קלארא גולאן. ער האט געמיינט, אז ער וועט פיל לייכטער דערגרייכן זיין ציל, צוגייענדיק צו דער זאך אויפן זעלבן אופן, וואס אולא.

— איך האב פיל געקלערט וועגן דעם, וואס איר האט גע-זאגט וועגן קלארא גולאן, בעת איר זענט לעצטנס געווען בא-אונז, — האט יאן אנגעהויבן דעם שמועס.

דער אלטער האט אויף א וויילע אוועקגענומען זיין בליק פון דער ארבעט. עס האט געדויערט א פאר מינוט, איידער ער האט פארשטאנען, וואס יאן מיינט.

— אזוי גאר... — האט ער זיך ענדלעך אנגערופן, — נו, גייט שוין, ס'איז בא מיר בלויז אזא איינפאל געווען.

יאן האט זיך צוגערוקט גאר נאענט צו אים און געזאגט מיט א שטארקער באטאנונג:

— און דאך האב איך געהאט א פארגעניגן דאס צו הערן! איך מיינ, אז איר וואלט פיל מער געהאט צו דערציילן, ווען קאס-רינא וואלט נישט אזוי בולט ארויסגעוויזן איר אומצוטרוי צו אייע-רע רייד.

— נו, יא, — האט אולא געזאגט, — דאס זענען אלץ אזעלכע פארגעניגנס, וואס יעדער איינער פון אסקעדאלארא קאן זיך פארגינען.

יאן איז געווארן דרייטער פון דעם אלטנס צושטימונג.
— מיר דאכט זיך, אז איר האט נאך נישט דערציילט דעם סוף פון דער געשיכטע. מסתמא האט זיך עס נישט פארענדיקט דערמיט, וואס די אלטע דאמע האט קלארא גולאן דערלאנגט

א באנקנאט פון צען טאלער. אפשר האָט זי פארבעטן דאָס מיידל
צו זיך אַהיים?

— טאקע יא. . . אפשר אזוי. . . — האָט דער נעצנשטריקער
געמורמלט.

— און אפשר איז די אלטע פרוי אזא נגידיתע, אז זי פאר-
מאָגט אַ גרויס געמויערט הויז אין דער הויפטשטאָט? — האָט יאן
פאָרגעשלאָגן.

— זעט איר, יאן, דאָס איז גאָר אַ גוטער איינפאל! — האָט
אילאַ אויסגערופן.

— אפשר וועט די רייכע פרוי באַצאָלן קלאַראַ גולדאָס חוב
באַ איר באַלעבאָסטע? — האָט יאן ווידער אָנגעהויבן. אָבער ער
האָט גלייך איבערגעריסן, ווייל אין דער רגע איז אַריינגעקומען
אילאַס שנור, און זי האָט ער נישט געוואָלט האָבן פאַר קיין מיט-
פאַרטרויסע אין דעם געהיימיש.

— אַוואָ, זע נאָר, ווער ס'איז געקומען! — האָט זי פאַר-
חידושט אויסגערופן, באַמערקנדיק יאָנען. — וואָס מאַכט איר עפעס?
ס'טוט מיר ווירקלעך הנאה צו זען אייך ווידער געזונט!

— דאָס האָב איך צו פאַרדאַנקען מיין ליבן שכן אילאַ בענגט-
סאָן. — האָט יאן געזאָגט מיט אַ סודותפולן טאָן. — דאָס האָט
ער מיך צוריקגעשטעלט אויף די פיס.

ער האָט זיך געזעגנט און תיכף פאַרלאָזט דעם נעצנשטרי-
קערס הייזל. דער אלטער אילאַ איז גאָך לאַנג געזעסן און אים
נאָכגעקוקט.

— האָסטו געהערט, ליזא, איך הייב נישט אָן צו חיסן, וואָס
ער מיינט מיט דעם, וואָס איך האָב אים געזונט געמאַכט, — האָט
ער ענדלעך זיך צו זיין שנור אָנגערופן. — ער זאָל אַמאָל אינ-
דעראמתן נישט זיין באַ די קלאַרע געדאַנקען — — —

דאס ירושה-צירונג

אמאל אין א הארבסטאונט איז יאן אהיימגעגאנגען נאך א גאנצן טאג שווערער ארבעט באם דרעשן די תבואה אין פאליא.

נאך דעם שמועס מיטן נעצנשטריקער אולא האט יאן צוריס באקומען חשק צו ארבעטן. ער האט איינגעזען, אז ער מוז טון אלצדינג, כדי זיך צוריק צו שטעלן אויף די פיס, אויב ער וויל נישט אינגאנצן פארלירן די כוחות. ער האט אויך נישט געוואלט, אז די טאכטער זאל באם אהיימקום געפינען די עלטערן אירע אין דחקות און אפגעלאזנקייט.

גאכדעם, ווי יאן האט יענעם אונט שוין אזוי חיים זיך גע- האט דערווייטערט פון פאליא, — בעת ער איז געגאנגען אהיים, — אז מען האט אים שוין נישט געקאנט באמערקן דורך די פענצטער פונם פאלווארק. האט ער דערזען א פרוי, וואס איז אים אקעגנגע- גאנגען אויפן וועג. הגם ס'איז שוין געווען גוט טונקל, האט יאן פארט באלד דערקענט, אז דאס איז די באלעבאסטע פון פאליא, — אבער נישט די יונגע, לארס גונארסאנס ווייב, — נאר טאקע די אלטע ברויטגעבערין זיינע.

זי איז געווען איינגעהילט אין א גרויסער פאטשיילע, וואס האט איר געגרייכט ביז אראפ צום זויס פון קלייד. יאן האט זי נאך קיינמאל נישט געזען אזוי שטארק איינגעהילט, און ער האט גע- קלערט, צי זי איז נישט פלוצלינג קראנק געווארן. ער האט זיך איצט דערמאנט, אז אין דער לעצטער צייט האט זי טאקע זייער שלעכט אויסגעזען. ביז עס איז געשעען דאס אומגליק מיט עריקן, האט זי נישט געהאט קיין איין גרויע האר אויפן קאפ, און איצט, — פלוז א האלב יאר דערנאך, — איז שוין שווער געווען כאטש איין שווארצע האר אויף איר קאפ צו באמערקן.

זי האָט זיך באַגריסט מיט יאָנען, און דערנאָך טאַרפירט
אַ שמועס מיט אים, בלייבנדיק שטיין אינמיטן וועג. זי האָט אים
מיט קיין וואָרט נישט געגעבן אַנצוהערן, אַז זי איז ספּעציעל אַרויס-
געגאַנגען, פּדי אים צו טרעפּן, אָבער ער האָט אינסטינקטיוו גע-
פילט, אַז עס איז פאַרט אַזוי געווען. ס'איז אים פּלוצלינג אויפן
געדאַנק געקומען, אַז אפשר וויל זי אים עפּעס דערציילן וועגן
קלאַראַ גולדאַן, און דעריבער איז ער שטאַרק אַנטוישט געוואָרן,
ווען זי האָט אַנגעהויבן רעדן וועגן גאָר עפּעס אַנדערש.

— הערט זיך צו, יאָן, — האָט זי געזאָגט, — איר גע-
דענקט, מסתמא, דעם אַלטן באַלעבאַס פון פּאַליאַ, — מיין פאַטער,
מיין איך, — איידער עריק האָט איבערגענומען דאָס באַלעבאַטיש-
קייט ?

— ווי הייסט, צי איך געדענק אים ? — האָט יאָן צוריקגע-
פּרעגט. — איך בין שוין איבער צוועלף יאָר אַלט געווען, ווען ער
איז געשטאַרבן.

— ער האָט געקריגן אַ גוטן איידעם, וואָס—נישט ? —
האָט די אַלטע געזאָגט.

— אַלץ הייסט אַ גוטן ! . . . האָט יאָן אירע רייד באַשטע-
טיקט.

די אַלטיקסקע איז אַנטשוויגן געוואָרן און שווער אָפּגעזיפּצט,
דערנאָך האָט זי ווייטער גערעדט:

— איך האָב מיך שוין לאַנג געקליבן צו באַראַטן זיך מיט
איין וועגן אַ געוויסער זאַך ! איך ווייס דאָך, אַז דאָס, וואָס מען
דערציילט איין בסוד, וועט איר נישט אויספלאַפּלען אויף רעכטס
און לינקס.

— אַ, געוויס נישט, איך קאָן האַלטן די צונג צווישן די
ציין.

— יאָ, דאָס האָב איך באַמערקט באַ אייך, בפרט דאָס לעצ-
טע האַלבע יאָר !

יאָן איז אויפנסניי באַהערשט געוואָרן פון נייגיר. עס וואָלט
גאַרנישט געווען אַזוי אויסטערליש, ווען קלאַראַ גולדאַ זאָל זיך האָבן
געווענדט צו דער אַלטער באַלעבאַסטע פון פּאַליאַ מיט דער בקשה,

אז זי זאל צו וויסן-טון אירע עלטערן וועגן דעם גרויסן גליק, וואס
איר האט געטראפן.

דער נעצנשטריקער אולא איז קראנק געווארן אויף רעוומא-
טישן פיבער באלד נאך דעם שמועס, וואס יאן האט געהאט מיט
אים. ער איז אפגעלעגן אין גרויס היץ און שווערע יסורים, אזוי,
אז יאן האט דורך דער גאנצער צייט נישט געקאנט שמועסן מיט
אים. איצט איז ער שוין ווידער ארומגעגאנגען, אבער ער איז נאך
אלץ געווען זייער שוואך; אין דאס ערגסטע איז געווען, וואס ער
האט געמאכט דעם איינדרוק, ווי ער וואלט צוליב דער קרענק
פארלוירן דעם זכרון. יאן איז די גאנצע צייט ארומגעגאנגען אין
אין דערומארטונג, אז אולא וועט בא א געלעגנהייט אליין צו רייד
ברענגען וועגן קלארא גולאס בריוו. אבער, אזוי ווי ער האט עס
נישט געטון און נישט פארשטאנען די אפטע אנצוהערענישן, האט
אים יאן איינמאל א פרעג-געטון גלייך צו דער זאך.

דאן האט דער אלטער דערקלערט, אז ער האט נישט דער-
האלטן קיין שום בריוו, ער האט אפילו ארויסגערוקט דאס שופלאד
פון טיש, און דערנאך אויפגעמאכט דעם קופערט, כדי יאן זאל
מיט זיינע אייגענע אויגן זען, אז עס איז דארט קיין בריוו
נישטא.

יאן האט אבער געקלערט, אז דער אלטער אולא האט פאר-
געסן ווו ער האט ערגעץ פארטאכלעוועט דעם בריוו, און אזוי ווי
קלארא גולא האט א לאנגע צייט נישט דערהאלטן קיין ענטפער
אויף איר שרייבן צום נעצנשטריקער, האט זי זיך איצט געווענדט
צו דער אלטער באלעבאסטע פון פאליא. א שאד בלויז, וואס זי
האט נישט באלד פון אנהייב אזוי געטון.

די אלטע פויערטע איז א לאנגע ווילע שווייגנדיק געשטא-
נען לעבן אים, און ווייזט-אויס זיך געשלאגן מיט דער דעה, ווי
אזוי אים אויסזאגן דעם סוד. יאן איז דערווייל אזוי זיכער געווארן
אין זיין זאך, אז ער האט זי נישט גוט פארשטאנען, בשעת זי האט
ווידער אנגעהויבן רעדן וועגן איר פאטער:

— ווען מיין פאטער האט שוין געהאלטן באם שטארבן, האט
ער צוגערופן עריקן צום בעט און אים געדאנקט דערפאר, וואס ער

איז תמיד געווען אזוי גוט צו אים, הגם ער איז שוין א שיינע פאָר יאָר געווען שוואַך און אויסגעהאַרעוועט און דעריבער נישט געקאָנט ברענגען קיין נוצן אין דער באַלעבאָטישקייט. — וואָל דער שווער נישט קלערן וועגן דעם, — האָט עריק געזאָגט. — „אדרבא, עס איז פאָר אונז אַ גרויסע פרייד צו האָבן דעם שווער וואָס לענגער באַ אונז.“ — יא, אזוי האָט עריק געזאָגט צו זיין שווער, און ער האָט עס אויך אויפריכטיק געמיינט.

— יא, דאָס איז אמת, עריק איז קיינמאָל נישט געווען קיין נידערטרעכטיקער צובועק!

— וואָרט נאָר אַ וויילע, יאן! — האָט די אַלטיטשקע געזאָגט. — לאָמיר נאָך אַ ביסל רעדן וועגן די אַלטע, איידער מיר גייען איבער צו די יונגע. איר געדענקט דעם לאַנגן שטעקן מיט רער זילבערנער גאלקע, וואָס מיין פאָטער פלעגט באַנוצן בעת זיינע שפּאַצירן אין אַ יום-טובּ?

— אוודאי געדענק איך אים, און אויך דאָס הויכע היטל, וואָס ער פלעגט נעמען אויף זיך, גייענדיק אין קירך אַריין.

— אזוי גאָר, איר געדענקט אויך דעם קאַשקעט? נו, טאָ קאָן איך אייך זאָגן, אַז בעת מיין פאָטער איז געלעגן אויפן טויט-בעט, האָט ער מיך געשיקט נאָך דעם שטעקן און דעם קאַשקעט, און די ביידע זאכן האָט ער איבערגעגעבן עריקן. — „איך וואָלט דיר אפילו געקאָנט געבן אזוינס, וואָס איז מער ווערט, ווי דאָס“, — האָט מיין פאָטער געזאָגט, — „אַבער איך שענק דיר ליבערשט דידאַזיקע זאכן, דערפאַר וואָס יעדער איינער ווייסט, אַז איך אַליין האָב זיי געטראָגן, און דעריבער וועט עס פאָר דיר זיין אַ גרויסער כבוד, אַלס באַווייז, אַז דו ביסט געווען גוט צו מיר!“

— זיכער, זיכער! — האָט יאן מסכים געווען. — עריק האָט זיך דאָס ערלעך פאַרדינט.

בשעת ער האָט אַרויסגערעדט די ווערטער, האָט ער באַמערקט, ווי די אַלטיטשקע הילט זיך נאָך מער איין אין דער פאַרשטיילע. זי האָט דאָרט זיכער געהאַט עפעס באַהאַלטן; מסתמא עפעס אַ געשיקטע זאך פון קלאַראַ גולאָן. ער האָט געהאַפּט, אַז זי וועט באַלד אָנהייבן רעדן וועגן דעם אויך, זאָל ער נאָר געדולד.

דיק ווארטן. די רייד וועגן דעם פאטער זענען זיכער געווען נישט מער, ווי אן אריינפיר צום וויכטיקערן שמועס.

— איך האב עס א סך מאל דערציילט מיינע קינדער, און אויך לארס גונארטאנען, — האט די אלטיטשקע ווייטער גערעדט. — און ווען עריק איז דעם פארגאנגענעם פריילינג אזוי שווער קראנק געווארן, גלייב איך, אז סיי מיין איידעם לארס, סיי מיין טאכטער אנהא האבן געווארט, אז עריק זאל צורופן לארסן צום בעט, — פונקט ווי עריק אליין איז אמאל צוגערופן געווארן דורך מיין פאטער. איך האב ארויסגענומען די זאכן, פריער זאל זיי האבן אונטער דער האנט, אויב ער וואלט זיי געוואלט אוועקשענקען לארסן. אבער עריק האט צומאל נישט דערמאנט וועגן דעם.

דאס קול פון דער אלטער באפעכטע האט זיך געבראכן, און בעת זי האט ווידער אנגעהויבן רעדן, זענען די ווערטער אירע ארויסגעקומען ציטערדיקע, נישט-דרייטע.

— איינמאל, ווען א חוץ אונז ביידע איז קיינער נישט געווען אין שטוב, האב איך אים געזעען, וואס ער האט בדעה צו טון מיט דידאזיקע זאכן. נו, האט ער מיר געענטפערט, אז איך האב א ברירה צו טון מיט זיי, ווי עס געפעלט מיר. אויב איך וויל קאן איך זיי נאך זיין טויט אוועקשענקען לארסן. איבריגנס, האט ער שוין נישט קיין כוח צו האלטן א דרשה פאר אים, ווי עס פאגערט זיך אין אזא מאמענט — האט עריק געזאגט.

בא די רייד האט די אלטיטשקע פונאנדערגענומען די פאטער'ס טשיילע, און איצט האט יאן דערזען, אז זי האט דארטן געהאט באהאלטן אן אומגעוויינלעך לאנגן שטעקן מיט א גרויסער זילבער-נער גאלקע און אויך א הויכן, שטייפן קאשקעט.

— פאראן אפאלקע ווערטער, וועלכע עס איז שווער ארויסצוברענגען פארן מויל, — האט זי מיט טיפן ערנסט געזאגט. — דערום בעט איך איך, יאן, ענטפערט מיר בלויז מיט א צייכן, אויב איר קאנט נישט אנדערש, — צי איז לארס ראוי דערצו, אז איך זאל אים איבערגעבן דידאזיקע זאכן?

יאן האט זיך א פארחידושטער אפגערוקט אויף א שריט צו ריק. דא האט זיך, געהאנדלט וועגן אזוינס, וואס ער האט שוין לאנג

נישט געקלערט דערפון. אים האָט זיך איצט געדאַכט, אז עריק איז שוין טויט אזוי פיל יאָרן, אז ער געדענקט שוין נישט, וואָס דע-מאָלט איז פאַרגעקומען.

— פאַרשטייט איר מיר, יאן, איך וואָלט נישט מער געוואָלט וויסן, צי לאָרס קאָן צוגעמען דעם שטעקן און דאָס היטל מיטן זעלבן רעכט און מיט אַזאַ ריין געוויסן, ווי עריק האָט געהאַט, ווען ער האָט זיי צוגענומען פאַ מיין פאָטער? דאָס ווייסט איר זייער גוט, ווייל איר זענט דאָך מיטגעווען מיט אים אין וואַלד! — — —

יאן האָט נאָך אַלץ געשוויגן, דאן האָט זי ווייטער גערעדט:
— עס וואָלט פאַר מיר זייער גוט געווען, ווען איך זאָל מיט אַ רויק האַרץ קאָנען אוועקשענקען די זאַכן לאָרסן. איך גלייב, אז די איצטיקע יונגע באַלעבאַטים פון פאָליאָ וואָלטן מיר דאן בעסער באַהאַנדלט! — — —

דאָס קול האָט זיך איר ווידער געבראַכן, און יאן האָט ערשט איצט אָנגעהויבן פאַרשטיין, פאַרוואָס זי האָט זיך דאָס לעצטע האַל-בע יאָר אזוי שנעל געעלטערט. זיינע אייגענע געדאַנקען זענען לעצטנס געווען פאַרנומען מיט קלאַראַ גולאָן, אזוי אז ער האָט שוין לאַנג פאַרגעסן די רעיונות וועגן נקמה-נעמען אָן דעם נייעם באַלעבאַט.

— דאָס בעסטע איז צו לעבן בשלום און מוחל זיין יעדן איינעם, — האָט ער שטיל געזאָגט. — דאָס איז דער בעסטער וועג אין לעבן!

די אַלטיטשקע האָט טיף אָפּגעאַטעמט.

— אזוי זאָגט איר, יאן? נו, איז עס דאָך טאַקע, ווי איך האָב די גאַנצע צייט געגלייבט, — האָט זי שאַרף אויסגערופן.
זי האָט זיך שטייף אויסגעגלייבט, אזוי אז זי איז מיטאַמאָל געוואָרן עפעס אזוי אויסטערליש הויך.

— איך וויל אייך נישט פרעגן, ווי אזוי ס'איז דאָרט צוגע-גאַנגען אין וואַלד. ס'איז אפשר בעסער פאַר מיר, אז איך ווייס עס נישט. אָבער איין זאַך איז מיר שוין איצט קלאָר: לאָרס טאָר זיך נישט צורירן צו מיין פאָטערס שטעקן!

זי האָט זיך שוין געהאַט אָפּגעקערט צום אַוועקגיין, אָבער
דאָן איז זי ווידער שטיין געבליבן און נאָכאַמאָל זיך געווענדט צו
יאַנען.

— הערט זיך צו, יאָן, — האָט זי געזאָגט. — נאָט אייך
דעם שטעקן און דאָס היטל אויך. איך וויל, אַז די זאַכן זאָלן זיך
געפינען אין גוטע, ערלעכע הענט. איך וואָג דאָס נישט צוריק
אַהיימצוטראָגן, ווייל זיי וואָלטן מיך געקאָנט צווינגען, איך זאָל עס
געבן לאָרסן. באַהאַלט דאָס פאַר אייערטוועגן, אַלס אַנדענק פֿון
אייער אַלטן באַלעבאַס, וועלכער האָט אייך תמיד אין זינען געהאַט
צום גוטן!

זי איז אַוועקגעגאַנגען אַ גלייכע און שטאַלצע, און יאָן איז
דאָרט שטיין געבליבן מיטן שטעקן און היטל אין דער האַנט.
ער האָט נישט געקאָנט באַגרייפֿן, ווי אַזוי דאָס איז געשען.
ער האָט זיך עס קיינמאָל נישט געהאַט פאַרגעשטעלט, אַז ער זאָל
נאָך באַם לעבן זוכה זיין צו אַזאַ גרויסן פֿבוד! זי זאָל טאַקע
דאָסדאָזיקע ירושה-צירונג, די דאָזיקע פֿכבודיקע פאַמיליע-חפּצים,
פאַרבלייבן זיין אייגנטום?

אָבער מיטאַמאָל איז אים די זאַך קלאָר געוואָרן. אין דעם
אַלעם האָט געשטעקט קלאָראַ גולאַס האַנט. די אַלטע באַלעבאַסטע
פֿון פּאַליאַ האָט נאָטירלעך געוואוסט, אַז ער וועט באַלד אַזוי דער-
הויבן ווערן, אַז קיין שום זאַך איז פאַר אים שוין נישט צו טייער
און צו חשוב. אַגב, אויב דער גאַנצער שטעקן וואָלט אפילו גע-
מאַכט געווען פֿון ריין זילבער און דאָס היטל פֿון גאָלד, וואָלט עס
זיכער געווען אַ מער אַנטשפּרעכנדיקע מתנה פאַר קלאָראַ גולאַס
פאַטער! ...

אין זיידענע קליידער

א לאנגע צייט איז נישט געקומען קיין בריוו פון קלארא גולאן, אבער יאן האט זיך שוין איצט נישט אזוי שטארק געקיימערט וועגן דעם. וואָרים ער האָט דאָך געוואוסט, אז זי שווייגט בלויז דערפאר, כדי שפעטער נאך מער איבערראשן אין דער פרייען די עלטערן, ווען עס וועט פאר איר קומען די צייט באַקאנט צו מאַכן די גרויסע, דערשטויבענדיקע נייעס.

אבער פונדעסטוועגן האָט עס יאנען שטארק הנאה געטון. וואָס עס איז אים פאַרט געלונגען צו כאַפן אַ בליק אין אירע קאָרטן. אז נישט וואָלט ער זיך נאָך געקאָנט לאָזן מאַכן צום גארנ-קאָפּ פון די מענטשן, וואָס האָבן זיך איינגערעדט, אז זיי ווייסן פיל מער, ווי די אייגענע טאַטע-מאַמע, מיט וואָס קלאָראַ גולאַ פאַרנעמט זיך אין דער גרויסער שטאָט, און אויף וואָס פאַראַ וועג זי איז דאָרט אַוועק.

אַט, למשל, איז ווערט צו דערציילן, וואָס עס איז געשען מיט קאַטרינאַ, ווען זי איז אַמאָל אין אַ זונטיק אַוועק אין דער קירך אַריין.

זי איז געגאַנגען אין דער קירך אַריין דעם ערשטן אָדווענט-זונטיק, און ווען זי איז צוריקגעקומען, איז זי געווען זייער נידעריגעשלאָגן און טרויעריק.

זי האָט דאָרט געזען עטלעכע יונגע בחורים, וואָס זענען צוריקגעקומען פון שטאַקהאַלם, ווהיין זיי זענען אין האַרבסט אַוועק-געפאַרן אויף בויאַרבעט. זיי זענען איצט געשטאַנען פאַר דער קירך און פריילעך געשמעסט מיט אַנדערע יונגעלייט. — ווען קאַטרינאַ האָט זיי דערזען, האָט זי געקלערט, אז פון זיי וועט זי אפשר קאָנען עפעס געווייזן ווערן וועגן קלאָראַ גולאַן. דעריבער איז זי צוגעגאַנגען און געוואָלט פאַרפירן אַ שמועס מיט זיי.

זיי האָבן, ווייזט-אויס, גראַד געהאַלטן אין דערציילן עפעס
 לוסטיקע מעשיות; די מאַנסלייט האָבן אזוי הויך געלאַכט, אז קאַט-
 רינאָן איז פאַרגעקומען, ווי אַ חילוּל-הקדוש, צו טון אזוינס, בעת
 זיי שטייען אזוי נאָענט פון דער קירך. זיי האָבן, וואָס אַן אמת,
 אַליין אויך זיך געכאַפט, אַז זיי פאַרהאַלטן זיך נישט אַנטשענדיק,
 וואָרים, ווי נאָר קאַטרינאַ האָט זיך דערנענטערט צו זיי, האָבן זיי
 זיך קעגנזייטיק אָנגעשטויסן מיט די עלנבויגנס און אַנטשוויגן
 געוואָרן.

זי האָט אָבער נאָך באַוווּן צו הערן אַ פאַר ווערטער פון
 אַ מאַנספאַרשוינ, וואָס איז געשטאַנען מיטן רוקן צו איר, אזוי אַז
 ער האָט נישט געזען זי אַנקומען.

— און שטעלט אייך נאָר פאַר, זי איז איצט אַנדערש נישט
 געוווּנט, ווי נאָר צו טראָגן בלוז זיידענע קליידער...

אָבער אין דערזעלבער רגע האָט ער באַקומען אַזאַ העפּ-
 טיקן שטויס פון אַ יונג מיידל, וואָס איז געשטאַנען פנים-אל-פנים
 מיט אים, אַז אויך ער איז אינמיטן אַנטשוויגן געוואָרן. ער האָט
 זיך אומגעקוקט, און דערזענדיק קאַטרינאַן הינטער זיך, איז ער
 ווי אַ בוראַק רויט געוואָרן. אָבער באלד דערנאָך האָט ער מיטן
 קאָפּ אַ שאַקל געטון און הויך אויפן קול געזאָגט:

— וואָס פאַלט דיר איין? פאַרוואָס זאָל איך נישט טאָרן
 זאָגן, אַז די קייסערין טראָגט בלוז זיידענע קליידער? ...

ווי נאָר ער האָט דאָס געזאָגט, האָט חברה יונגוואַרג אַרויס-
 געפלאַצט אין אַ נאָך הייליכקער געלעכטער. קאַטרינאַ איז שווייגנ-
 דיק דורכגעגאַנגען און נישט געקאָנט פועלן באַ זיך, צו פרעגן זיי
 אויף קלאַראַ גולאַן.

זי איז אַהיימגעקומען פון קירך אַזאַ אימעטיקע, אַז יאָן האָט
 איר שוין געוואָלט דערציילן, ווי עס דערגייט אויף אַן אמת קלאַ-
 ראַ גולאַן. אָבער ער האָט זיך מיט געזען און געבעטן, זי זאָל
 נאָכאַמאָל איבערחזרן, וואָס די יונגעלייט האָבן געזאָגט וועגן דער
 קייסערין.

זי האָט אים צוליב געטון.

— אָבער זיי האָבן דאָס געזאָגט, בלויז כדי צו פאַרבאָרגן
פאַר מיר דעם אמת, — האָט קאַטרינאַ צום סוף דערקלערט.
יאן האָט זיך נאָך אַלץ מיט קיין וואָרט נישט אָנגערופן. ער
האָט אָבער ווי נישט ווילנדיק פאַרצויגן די לייפן צו אַ שמייכל.
— וועגן וואָס קלערסטו איצט ? — האָט קאַטרינאַ גע-
פרעגט. — די האָסט שוין עטלעכע טעג עפעס אַזאָ אויסטערלישע
מינע אויפן פנים ! די ווייסט אפשר, וואָס די חבר'ה לייט האָבן
נעמיינט ?

— ניין, פונדאָנען זאָל איך וויסן ? — האָט יאן געענט-
פערט. — אָבער אַזוי פיל צוטרוי מעגן מיר נאָך האָבן צו אונזער
מיידעלע, מײן ליבע קאַטרינאַ, אַז מיר זאָלן גאָרנישט צווייפלען און
זיין זיכער, אַז אַלץ איז דאָרט, ווי עס באַדאַרף צו זיין.
— אָבער, איך שרעק מיך אַזוי — —

— ס'איז נאָך נישט געקומען די צייט צו רעדן, נישט פאַר
זיי, און נישט פאַר מיר, — האָט יאן פייערלעך געזאָגט. — מסתמא
האָט קלאַראַ גולאַ אַליין געבעטן די בחורים, אַז זיי זאָלן אונז
דערווייל נאָך גאָרנישט דערציילן. און אויך מיר ביידע דאַרפן זיך
פאַרהאַלטן רויק. לאַמיר וואַרטן און שווייגן. וועסט זען, אַז אַלץ
וועט אויסגיין צום גוטן, ליבע קאַטרינאַ !

ד י ש ט ע ר ן

איך אַ שיינעם העלן טאָג איז די „משוגענע אינגעבאָרג“ אַרייַן-
געקומען אין דעם שייער, ווי יאן האָט געדראָשן תבואה. עס האָט
שוין דעמאָלט געקאָנט זיין אַן ערך אַכט חדשים, זינט קלאַראַ גולאַ
איז אַוועק פונדערהיים.

אינגעבאָרג איז געווען זיינס אַ שוועסטער, אָבער יאן האָט
זי זעלטנס ווען פאַר די אויגן געזען, ווייל זי האָט מורא געהאַט
פאַר קאַטרינאַן. און אויך איצט האָט זי אים אויפגעזוכט, בעת ער

האָט געאַרבעט אין דעם תּבּוּאה-שייער פּון פּאַליאַ, כּדי אויסצומיידן
זיך צוגויפּצוטּרעפּן מיט איר שוועגערין.

יאן האָט זיך נישט אַזוי שטאַרק דערפּרייט מיט איר, בשעת
ער האָט זי דערנען. אין אמתן איז זי נישט געווען קיין משוגענע.
ניין. דאָס נישט; אָבער זי איז אויך נישט געווען באַם קלאָרן שכל,
און חוצדעם, האָט זי אַ גאַנצן טאַג געהאַלטן אין איין רעדן, וואָס
אינס צום צענטן איז נישט געקומען.

יאן האָט ווייטער געאַרבעט מיט זיין דרעשטעקן, ווי ער
וואָלט זי פּלומרשט נישט געווען אַריינקומען.

— הער-אויף אַ וויילע צו דרעשען. יאן! — האָט זי גע-
זאָגט, — איך וויל דיר דערציילן, וואָס ס'האָט זיך מיר די נאַכט
געחלומט וועגן דיר!

— וועסט מיר דערציילן אַ צווייט מאָל, אינגעבאָרג! — האָט
ער געענטפּערט. — ווי נאָר לאָרס גונאַרסאָן וועט דערהערן, אז איך
רו מ'יך אָפּ פּון דרעשען, וועט ער תּיכּף אַריינקומען געוואָר ווערן,
וואָס ס'איז דאָ געשען אַזוינס.

— איך וועל עס דיר דערציילן אַזוי גיך, אַזוי גיך! —
האָט די „משוגענע אינגעבאָרג“ געפּלאַפּלט. — דו געדענקסט דאָך,
אז איך בין געווען די קלוגסטע פּון אלע קינדער אינדערהיים.
אלע אנדערע האָבן דאָך צו גאָרנישט געטויגט. — צו קיין שום
זאָך נישט, און ס'איז טאַקע איצט אויך נישטאָ מיט וועמען זיך צו
באַרימען! ...

— דו האָסט דאָך מיר געוואָלט דערציילן אַ חלום, — האָט
יאן דערמאָנט.

— באַלד, באַלד! דו האָסט דיך נישט וואָס צו שרעקן. . .
איך פאַרשטיי, כ'פאַרשטיי. . . אחדאי. . . ס'אָ שטרענגער באַלעבאַס,
דער נייער באַלעבאַס פּון פּאַליאַ. . . כ'ווייס, כ'ווייס. . . אָבער פאַר
מיר דאַרפסטו דאָך נישט מורא האָבן. דו וועסט נישט כאַפּן פּון
אים קיין אָפּשניט צוליב מיר. דער וואָס געפינט זיך לעבן מיר,
האָט נישט וואָס מורא צו האָבן, — אַזאָ קלוגע, ווי איך בין!

יאן האָט אפילו גערן געוואָלט הערן, וואָס איר האָט זיך גע-
קאָנט חלומען וועגן אים. וואָרים, ווי זיכער ער איז נישט געווען

אין דער פארווירקלעכונג פון זיינע האַסנונגען, האָט ער דאָך אומע-
טום געזוכט אַ באַשטעטיקונג פאַר זיי. אָבער די „משוגענע אינגע-
פּאַרג“ האָט איצט געבּלאַנדזשעט איבער די שטעגן פון אירע אייגע-
נע צעשטרייטע געדאַנקען און עס איז שוין נישט מעגלעך געווען
זי אָפּצוהאַלטן.

זי איז צוגעגאַנגען גאָר נאָענט צו יאָנען, באַ יעדער פּראָזע
זיך אָנגעבויגן, געמרוזשעט די אויגן, געשאַקלט מיטן קאָפּ און גע-
רעדט אַזוי שנעל, אַז די ווערטער האָבן איר פונם מויל געשפּריצט.
— דו האָסט נישט וואָס מורא צו האָבן, יאָן ! ניין, גאָר-
נישט ! צי וואָלט איך מיך דען דערוועגט אַריינצוגיין צו עמעצן
אין שייער פון פּאַליאַ, בשעת יענער האָלט אין דרעשען די תבואה,
ווען איך וואָלט נישט געוויסט, אַז דער באַלעבאַס איז אין וואָלד
אַריין אַוועקגעגאַנגען און די באַלעבאַסטע איז אויפן מאַרק
אַוועק, פוטער פאַרקויפן ? „איר זאָלט זיי שטענדיק פאַר די אויגן
האַבן“. . . שטייט אין קאָטעכזום, און דאָס איז אַלעמאַל מיין ווערטל.
נישקשה, איך ווייס, אַז כ'מוז מיך גוט היטן דאָ אַהער צו קומען,
ווען זיי קאָנען מיך זען !

— שטיי נישט אין וועג, אינגעפאַרג — האָט יאָן אַ געשריי-
געטון. — איך קאָן דיר נאָך טרעפן מיטן דרעששטעקן אין קאַפּאַריין !
— ס'שאַדט נישט ! געדענקסט, ווי איר, יינגלעך, פלעגט מיך
שלאָגן אינדערהיים ? און ווער ס'ווייל, שלאָגט מיך נאָך היינט אויך.
נאָר, אויב ס'גייט וועגן קענטניש אין רעליגיע, קאָן זיך קיינער
נישט גלייכן צו מיר. „אינגעפאַרגן קאָן קיינער נישט כאַפּן אויפן
האַטשיק“, — אַזוי זאָגט דער דעקאַן, — „זי ווייסט אַלצדינג“. און
כ'קאָן דיר זאָגן, אַז כ'בין שטאַרק באַפּריינדעט מיט די יונגע פּריי-
לינס פון לעיוודאַלאַ. איך לייען זיי פאַר גאַנצע שטיקער פונם קא-
טעכזום, סיי די פּראָגן, סיי די ענטפּערס, אַלצדינג פונם אָנהייב ביזן
סוף. ווי דו זעסט, אַלזאָ, האָב איך זייער אַ גוטן זכרון ! איך קאָן
אפילו פון אויסנווייניק די גאַנצע ביבעל און גאַנץ תהילים, און אויך אַלע
ירשות פונם דעקאַן, וואָס ער האָט אין דער קירך געהאַלטן. אפשר
זאָל איך דיר עפעס פאַרלייענען, אָדער אפשר ווילסטו גאָר, איך
זאָל פאַר דיר אַ קאַפיטל תהילים זינגען ?

יאן האָט גאַרנישט געענטפערט, נאָר אויפסניי זיך גענומען צום דרעשען.

די „משוגענע אינגעבאָרג“ האָט אָבער נישט געוואָלט אָפּ-טרעטן. זי האָט זיך אַנידערגעזעצט אויף אַ גאַרב תבואה, אָפּגעוואָ-גען אַ צוואַנציק פסוקים פון תהילים און פאַרגעלייענט אויסנווייניק אַ פאַר קאַפיטלעך פון דער ביבעל. צום סוף האָט זי זיך אויפגע-הויבן און פאַרלאָזט דעם שייער, נישט זאָגנדיק צומאָל קיין „גוטן טאָג“. אָבער אַ וויילע שפעטער האָט זי שוין ווידער באַ דער טיר זיך בצוויזן.

— זיי נאָר שטיל אַ רגע... זיי שטיל! — האָט זי אויס-גערופן. — איצט וועל איך זאָגן בלוזי דאָס, וואָס איך האָב דיר געוואָלט זאָגן. אָבער זיי שטיל, שאַ-שטיל! ...

זי האָט אויפגעהויבן אַ האַנט און אָנגעוויזן בלוזי מיטן ווייז-פינגער. און אַליין איז זי אומבאַוועגלעך שטיין געבליבן און ברייט די אויגן צעעפנט.

— קיין שום אַנדערע געדאַנקען! ... אַוועק מיט זיי! ... קיין שום אַנדערע געדאַנקען! ... — האָט זי צו זיך אַליין גע-רעדט. — לאָמיר צו דער זאך רעדן! אָבער הער-אויף אַ רגע צו דרעשען! ...

זי האָט געוואַרט ביז יאן האָט זי געפאַלגט.

— דו ביסט מיר די נאַכט צו חלום געקומען, — יא, אַזוי איז געשען... דו ביסט צו מיר צוגעקומען און איך האָב דיך גע-פרעגט: „דו מאַכסט, זע איך, אַ שפּאַציר, דו, יאן פון אַסקעדאַ-לאַרנאַ“?*) — „ניין“, האָסטו געזאָגט, איך הייס שוין איצט יאן פונם „בענקשאַפּטסטאַל“. — „אַזוי גאָר? נו, טאָ נאָ-זשע דיר שלום-עליכם“ — האָב איך געזאָגט. „איך באַגריס דיך אַלס אַלט-באַזעסענע פונם דאָזיקן טאָל, ווייל דאָרט האָב איך מיין גאַנץ לעבן פאַרבראַכט!“ — — —

ווי נאָר זי האָט דאָס געזאָגט, איז זי ווידער פאַרשווונדן

*) דערדאָזיקער נאָמען באדייט: טאָלן פון אַסינעביימער. פ. פ.

פונם שייער. און יאן האט זיך פארטראכט וועגן אירע רייד. ער האט זיך נישט גלייך גענומען צו דער ארבעט, נאר איז דארט אומבאוועגלעך געשטאנען און געקלערט, וואס דאס זאל באַ דייטן.

אין אַ פאַר מינוט אַרום איז זי אויפגיי אריינגעקומען.
— איצט האָב איך מיך שוין דערמאָנט, צוליב וואָס איך בין דאָ אַהערגעקומען, — האָט זי געזאָגט. — איך האָב דיר געוואָלט ווייזן מיינע שטערן.

זי האָט געהאַט הענגען אויפן אַרעם אַ קליינעם קאַרב, וואָס איז געווען אַרומגעבונדן מיט אַ שמאַטע. בשעת זי האָט אויפגע- קניפט די שמאַטע, האָט זי געהאַלטן אין איין פלוידערן.
— דאָס זענען אמתע שטערן! — האָט זי דערקלערט. — דער מענטש, וואָס וווינט אין „בענקשאַפטסטאָל“ קאָן זיך נישט צופרידנשטעלן מיט ערדישע זאַכן, נאר ער מוז תמיד זוכן שטערן. ער קאָן נישט אַנדערש טוען. דו מוזט זיך איצט אויך אַוועקלאָזן זוכן שטערן.

— ניין, אינגעפאַרג, מוחל... — האָט יאן געזאָגט. — איך וויל בעסער זיך האַלטן באַ ערדישע זאַכן.
— שווייג שטיל! — האָט זי אויסגערופן. — דו מיינסט, אַז כ'בין אַזוי משוגע, אַז כ'וויל גרייכן צו די שטערן, וואָס לייכטן אין הימל? ניין, איך זוך בלויז אַזעלכע, וואָס זענען אַראָפּגעפאַלן. איך בין דאָך עפעס אַ מענטש מיט שכל אין קאָפּ!

זי האָט געעפנט דעם קאַרב, און יאן האָט דערזען, אַז ער איז פול מיט פאַרשידענע סאַרטן „שטערן“. זי האָט זיי מסתמא אויס- געבעטלט אין די רייכע פויערשע און פריזישע הייף; דאָס זענען געווען „שטערן“ פון צין, בלעך, פאַפיר און גלאַז, מערסטנטייל שפילצייג פאַר קינדער אָדער באַפוזנגען פון ווינאַכטסביימער און קארמעלן.

— ראָס זענען אַלץ אמתע שטערן! — האָט זי אים נאָכ- אמאָל פאַרזיכערט. — זיי זענען אַראָפּגעפאַלן פון הימל. נאר דיר אַליין ווייז איך זיי; און אויב דו וועסט דאַרפן עטלעכע שטערן,

איידער די וועסט געפינען דיינע אייגענע, וועל איך דיר דערווייל
געבן פון מיינע.

— א שיינעם דאנק דיר, אינגעבאָרג! — האָט יאָן גע-
זאָגט. — אַז עס וועט קומען די צייט, ווען איך וועל דארפן האָבן
שטערן, און דאָס קאָן אפשר געשעען גאָר אינגיכן, וועל איך מיך
געוויס נישט צו דיר ווענדן נאָך אַזעלכע זאַכן. אַ, ניין, נישט צו
דיר! — — —

איצט איז זי שוין ענדלעך אַוועק, די „משוגענע אינגעבאָרג“.
אַבער ס'האָט נאָך געדויערט אַ לאַנגע וויילע ביז יאָן האָט זיך ווי-
דער גענומען צום דרעשען.

אויך דאָס איז, אַלזאָ, געווען אַן אַנווייז, האָט יאָן געטראַכט.
נישט ווייל אַזאָ משוגענע ווי אינגעבאָרג זאָל קאָנען האָבן געוואָלט
עפעס וועגן קלאָראַ גולאַס אויפפירן זיך אין דער פרעמד; נאָר זי
איז פונדעסטוועגן געווען אַזאָ איינע, וואָס האָט אינסטינקטיוו געקאָנט
דערפילן, אויב עס איז ווירקלעך געשעען עפעס אויסטערלישס. זי
האָט געקאָנט הערן און זען אַזוינע זאַכן, וועגן וועלכע מענטשן מיט
קלאָרן שכל האָבן אפילו קיין אַנגע נישט געקאָנט האָבן.

אין דערוואַרטונג

דער אינושיניער באָרעאָוס פון באָרג פלעגט כמעט יעדן
פאַרמיטאַג מאַכן אַ שפּאַציר צום שיפּאַפּשטעל און זיך צוקוקן, ווי
דער דאָמפער קומט-אָן און שווימט-אַפּ. אין דעם איז, נאָטירלעך,
נישט געווען קיין שום אויסטערלישס. פונם באָרגישן פּאַלאַץ ביז
צום שיפּאַפּשטעל איז געווען בלויז אַ קליין שטיקל וועגס דורך
דעם שיינעם סאַטנעפאַרק; און חוצדעם, האָט זיך צווישן די פּאַ-
סאַזשירן אויף דער שיף אַלעמאַל געפונען אַ מענטש, מיט וועמען
ער האָט געקאָנט אַ קורצן שמועס כאַפּן. דאָס איז פאַר אים גע-

ווען אן אנגעזעמט אפדעקטלונג אין דעם מאָנאָטאָנעם לעבן אויסן דארף.

גראד אויף יענעם אָרט, וו דער וועג צום שיפאָשטעל האָט זיך אראָפגעלאָזט אין אַ שאַרפער משופעקייט, האָבן פון דער ערד אַרויסגעשטאַרצט עטלעכע גרויסע, גאָלע, פלאַכע שטיינער. עס פלעגט אָפט טרעפן, אַז מענטשן, וואָס זענען געקומען פון ווייט, האָבן זיך אויף די דאָזיקע שטיינער אַנידערגעזעצט וואָרטן אויפן דאַמפער.

דעריבער פלעגט טאקע קיינמאל נישט פעלן קיין ווארטנדיקע
באם שיפאפֿשטעל אין באָרג, הייל מען האָט קיינמאל נישט גע-
קאָנט גענוי וויסן, ווען דער דאָמפער וועט אָנקומען. פֿאַר צוועלף
א זייגער איז ער, וואָס אָן אמת, זעלטן ווען אָנגעקומען, אָבער
מען האָט אויך קיינמאל נישט געקאָנט זיין זיכער, צי ער וועט
נישט אַמאל שוין אַרום ערלף זיין באַם בריקל; עס איז אויך נישט
אויסגעשלאָסן געווען, אַז מען זאָל דאָרט דאַרפן וואַרטן ביז איינס
און צוויי א זייגער. ווער עס האָט אַלדאָ נישט געוואָלט פֿאַרשפּע-
טיקן דעם דאָמפער, איז שוין אַרום צען א זייגער געווען באַם
בריקל, און א סך מאל פלעגט מען דאָרט א גאַנצן פֿאַרמיטאָג אָפּ-
זיצן אויף די פּלאַנצע שטיינער.

דורך דעם פענצטער פון זיין קאפינעט אין באָרג האָט דער
אינוווינער באַרעאוס געהאַט זייער אַ פּרעכטיקן אויסבליק אויף דער
אַזערע לעיווען; ער האָט געזען, ווי דער דאָמפער קריכט אַפּער
פון הינטער די ערדשפיצן און פלעגט דעריבער קומען צום
פריקל אין דער ריכטיקער צייט. דער אינוווינער האָט, אַלזאָ,
קיינמאָל נישט באַדאַרפֿט פאַרנעמען אַן אַרט אויף די פּלאַנע שטיי-
נער. אָבער, פאַרבייגייענדיק, פלעגט ער אַלעמאָל וואַרפֿן אַ בליק
אויף די מענטשן, וואָס האָבן זיך דאָרט אַוועקגעזעצט וואַרטן.

אין א געוויסן זומער האט ער באמערקט א קליינעם מאַנט פאַרשוין מיט אַ מילדן און פריינטלעכן פנים=אויסדרוק. דערדאָזי קער פאַרשוין פלעגט יעדן טאָג וואַרטן אויפן דאַמפער. ער האָט זיך רויק און גלייכגילטיק געקוקט אין דער ווייטקייט, ביז די שיף פלעגט זיך באַווייזן. דאָן איז ער מיט אַ העל=שטראַלנדיק פנים אויפ=

געשפרונגען פון די שטיינער און שנעל אראפגעלאפן צום אָפֿ-
שטעל, פארנעמענדיק אַן אָרט באַם סאַמע ראַנד פונם בריקל, גלייך
ער וואָלט דאָרט זיכער געהאַט עמעצן אַפצוואַרטן פון די פאַסאַ-
זשירן. אָבער קיינער איז צו אים נישט אַראָפּגעקומען. ווען די
שיף איז צוריק אוועק, פלעגט ער דאָרט שטיין בלייבן פונקט אזוי
אינזאָם ווי פריער.

דאָן איז די פרייד אויף זיין פנים פאַרלאָשן געוואָרן. און
ווען ער האָט זיך אוועקגעלאָזט אויפן וועג אַהיים, האָט ער גע-
מאַכט דעם איינדרוק פון אַן אַלטן, מידן מאַן. אין פלוג האָט זיך
אפילו געקאַנט דאַכטן, אַז ער וועט קיין כוח נישט האָבן זיך אַרויפ-
צושלעפּן אויפן משופּעדיקן ברעג.

דער אינזשיניער האָט נישט געוואוסט ווער דערדאָזיקער פאַר-
שוין איז. אָבער אין אַ שיינעם זוניקן טאָג, ווען ער האָט אים
ווידער געזען דאָרט זיצן און קוקן אויפן וואַסער, האָט ער פאַר-
פירט אַ שמועס מיט אים. ער האָט זיך באַלד דערוואוסט, אַז דער
קליינער פאַרשוין וואָרט דאָ אויף זיין טאַכטער, וועלכע איז אוועק-
געפאָרן פונדערהיים, און איצט וואָרט ער זי אָפּ באַם שיפּאַפּשטעל.
— צי ווייסט איר דען באַשטימט, אַז זי וועט היינט קו-
מען? — האָט דער אינזשיניער געפרעגט. — ס'איז שוין צוויי
חדשים, ווי איך זע אייך דאָ יעדן טאָג. מסתמא, האָט זי אייך
פריער נישט ריכטיק צו וויסן געטון?

— הייבט זיך נישט אָן, — האָט דער אומבאַקאַנטער דאָרפס-
מענטש געזאָגט — קיין נישט-ריכטיקע ידיעות האָט זי אונז נישט
צוגעשיקט.

— אָבער, אום גאַטס ווילן, — האָט דער אינזשיניער גע-
זאָגט שוין אַ ביסל העפטיקער, ווייל ער איז געווען אַ שנעל דער-
צאָרנטער מענטש, — וואָס מיינט איר דערמיט? אין פאַרלוירן פון
צוויי חדשים צייט זענט איר דאָ טאָג-טעגלעך געזעסן און זי אָפּ-
געוואָרט, אייער טאַכטער, און איר קאַנט נאָך זאָגן, אַז זי האָט
אייך נישט געשיקט קיין נישט-ריכטיקע ידיעות וועגן דער צייט
פון איר אַהיימקומען?

— ניין, — האָט דאָס קליינע פויערל געזאָגט און מיט זיי-

נע מילדע, וואסערדיק קלארע אויגן א קוק-געטון אויף דעם אינ-
זשיניער, — דאָס האָט זי נישט געטון, פשוט דערפאר, ווייל זי
האָט אונז בכלל גארנישט צו וויסן-געטון.

— איר האָט, אלזאָ, נישט דערהאלטן קיין שום בריוו פון
איר ? — האָט דער אינזשיניער געפרעגט.

— ניין, מיר האָבן שוין זינט דעם ערשטן אַקטאַבער פון
פאַריקן יאָר אָן נישט דערהאלטן קיין בריוו פון איר.

— פאַרוואָס-זשע קומט איר יעדן טאָג דאָ אַהער ? — האָט
באַרעאוס זיך געזידושט. — איר זיצט דאָ אָפּ האַלבע טעג, גאָר-
נישט טוענדיק. ווי קאָנט איר גאָר אומזיסט-אומנישט פאַרלאָזן
אייער אַרבעט אויף אַזוי פיל שעהן ?

— אמת. . . ס'איז טאַקע אַ גרויסע עוולד פון מיר, — האָט
דער קליינער מאַן געזאָגט און ווי צו זיך אליין געשמייכלט —
אַבער, נישקשה, עס וועט שוין אַלץ גוט זיין !

— געוואָלט געשריגן, ווי קאָן מען דאָס זיין אונז שוטה, אונז
בהמה, — האָט דער אינזשיניער באַרעאוס אויסגערופן מיט גרימ-
צאָרן. — ווי קאָנט איר גאָר זיצן דאָ באַם בריקל און וואַרטן אָן
אַ שום סיבה ? מען וואָלט אייך, כ'לעבן, געדאַרפט אין אַ משוגעים-
הויז פאַרשפאַרן !

דאָס פויערל האָט גארנישט געענטפערט. ער האָט אַרומגענו-
מען די קני זיינע מיט די הענט און פאַרבליבן זיצן שטיל און
פאַרטראַכט, גלייך ווי נישט אים וואָלט מען דאָ געמיינט מיט די
זלזולים. דאָס שמייכלע האָט זיך אַלץ מער צעשטראַלט אויף זיין
פנים און מיט יעדער סעקונדע געוואָרן אַלץ זיגערשער, זעלבסט-
זיכערער.

דער אינזשיניער האָט אַ הייב-געטון די אַקסלען, אים זיצן
געלאָזט און אוועקגעגאַנגען. אַבער אינמיטן וועג איז ער שטיין גע-
בליבן, חרטה געקריגן און זיך צוריק אומגעקערט. אויף זיין פנים
האָט זיך איצט צעלייגט אַ פריינטלעכער אויסדרוק, און די שטענ-
דיקע ביסערקייט, וואָס זיינע פנים-שטריכן פלעגן אויסדריקן, איז
אינגאַנצן פאַרשוונדן געוואָרן. ער האָט איצט געפילט גרויס מיט-

לייד צו דעמדאזיקן אַרימען מענטש; ער איז גלייך צוגעגאנגען צו אים און אים די האנט דערלאנגט.

— איך האָב אייך נאָר געוואָלט בלוין די האנט דריקן, — האָט ער געזאָגט. — פריער האָב איך געמיינט, אז איך בין דער איינציקער אין דערדאָזיקער געמיינדע, וועלכער ווייסט וואָס אמתע בענקשאפט איז, אָבער איצט, זע איך, אז דאָ איז פאַראַן נאָך איינער, וואָס קען זיך דערויף פיל בעסער פון מיר.

די קייסערין

דרייצען חדשים זענען שוין פאַרביי, זינט קלאַראַ גולא פון סקרווליקאַ איז אַוועקגעפאַרן פון איר היים. אָבער איר פאָטער, יאן, האָט נאָך ביז איצט מיט קיין איין וואָרט נישט פאַררעטן, אז ער ווייסט עפעס וועגן די גרויסע, דערהויבענע געשעענישן, וואָס זענען באַ איר פאַרגעקומען. ער האָט זיך פאַרגענומען צו שווייגן ביז זי אַליין וועט צוריקקומען; אויב קלאַראַ גולא וועט נישט חושד זיין, אז ער ווייסט שוין עפעס נאָך פון פריער, וועט עס פאַר איר זיין אַפיל גרעסערע פרייד איבערצורעטן אירע עלטערן מיט איר הער-לעכקייט און פראַכט, וואָס זי האָט דערגרייכט אין דער גרויסער שטאָט.

אָבער אויף אונזער וועלט קומען פאַר פיל מער אומגעריכטע געשעענישן, ווי די, אויף וועלכע מיר ריכטן זיך מיט זיכערקייט. עס איז געקומען אַ טאָג, אין וועלכן יאן האָט געמוזט „אָוועקנע-מען די האנט פון האַרק“ און אויסזאָגן, וואָס ער ווייסט. און נישט צוליב זיך אַליין האָט ער עס געטון; ער וואָלט בתשועת-חן וויי-סער געטראָגן זיינע צעפליקטע קליידער, און ווי לאַנג ס'וואָלט נייטיק געווען, ווייטער געלאָזט די מענטשן מיינען, אז ער איז נישט עפעס מער, ווי אַן אַרימער לאַסטאַרבעטער. בלוין צוליב

דעם טייערן מיידעלע איז ער געצוונגען געווען דעם גרויסן סוד צו אנטפלעקן.

אין א געוויסן טאג, — אנהייב חודש אויגוסט, — איז ער חידער געוועסן באם בריקל און געווארט אויף זיין טאכטער. ער האט זיך אלנפאלס נישט געקאנט אפזאגן פונם פארגעניגן צו גיין יעדן טאג צום שיפאפשטעל, כדי בייצוווינען איר אַנקום. ער איז געווען איבערצייגט, אז זי קאן אים דאס נישט פאראיבל האבן.

דער דאמפער איז צוגעשוומען צום בריקל אין יאן האט דערזען, אז קלארא גולא איז אויך דאסמאל נישט געקומען. ער האט אבער געהאט געגלייבט, אז זי וועט דאס מאל שוין האבן זיך אפגעפארטיקט מיט אלצדינג און צוריק אהיימקומען. אבער מסתמא האבן זיך איר חידער געמאכט נייע שטערונגען, אזוי ווי ס'איז דעם גאנצן זומער געשעען. נו, מילא, פארפאלן. . . דער, וואס האט אזוי פיל צו פארארבעטן, ווי קלארא גולא, קאן נישט לאזן אלצדינג שטיין און ליגן און אוועקפארן.

עס איז אים אבער געווען א גרויסער שאד, וואס זי איז נישט געקומען גראד יענעם טאג, ווייל באם בריקל זענען דאן צופעליק פארזאמלט געווען א סך פון אירע אלטע באקאנטע. יאן האט דאָרט געזען דעם דעפוטאט קארל קארלסאָן פון סטורוויק, ווי אויך איר שויל-חבר אויגוסט פון פרעסטערוד. בייערן הינדריקסאָנס איידעם איז אויך דאָרט געווען, און אפילו דער אלטער אַגריפּא פּרעסטבערג. אַגריפּא האָט נאָך אלץ נישט געהאט פאָרגעסן דאָס שפיצל, וואָס קלאָרא גולא האָט אים אָפּגעטון מיט די שפּאַקולן. און יאן האָט זיך איצט פאָרגעשטעלט, ווי שייַן עס וואָלט געווען, ווען קלאָרא גולא וואָלט זיך באַוויזן אויפן דעק פונם דאָמפער, — גראַד יענעם טאָג, בשעת פּרעסטבערג וואָלט זי געקאָנט זען אין איר הערלעכקייט.

אזוי ווי אבער זי איז אויך דאָסמאל נישט געקומען, האָט יאן נישט געהאָט קיין אַנדערע ברירה, ווי צוריק אהיימציגן איי-נער אליין. ער האָט שוין געוואָלט פאַרלאָזן דאָס בריקל, ווי

דער אלטער בייזוויליקער אגריפא האט אים דעם וועג פאר-
שטעלט. . .

— ווי איך זע, ביסטו היינט אויך געקומען אהערצולויפן נאך
דיין טאכטערשי? — האט „גרעפא“ מיט א גיפטיקן חוק-שמיכל
געזאגט.

מיט אזא חברהמאן, ווי אגריפא, איז צום בעסטן געווען
נישט אריינצולאזן זיך אין קיין לאנגע טענות; און דערום האט יא,
זיך אן א זייט אפגערוקט און געוואלט פארבייגיין.

— נו, מא. . . — האט דער אלטער פגע-רע געזאגט, —
איך פארשטיי גאנץ גוט, אז דו וואלט דיך שטארק דערפרייט צו
באגעגען זיך מיט אזא גרויסארטיקער דאמע, ווי דיין קלארע בולע
איז איצט געווארן! . . .

אבער אין דערזעלבער רגע איז אויגוסט פון פרעסטערוד
צוגעלאפן צו אגריפא, אים באם אקסל אנגעכאפט און א ווינק
געגעבן, ער זאל שווייגן.

אגריפא האט אבער נישט געוואלט נאכגעבן.

— די גאנצע געמיינדע ווייכט וועגן דעם! — האט ער גע-
זאגט, — ס'איז שוין די העכסטע צייט, אז די עלטערן זאלן אויך
וויסן, ווי די זאך האלט. יאן אנדערסאן איז אן ארנטלעכער מענטש,
כאטש ער האט צופיל צעבאלעוועט זיין טאכטער. איך קאן עס שוין
מער נישט אויסהאלטן, אז ער זאל א וואך נאך א וואך אפויצן דא
באם בריקל און ווארטן אויף אזא — — —

דא האט ער געזאגט אזא מיאוס ווארט וועגן דעם קליינעם
מידעלע פון סקרוליקא, אז איר פאטער יאן וואלט עס נישט גע-
וואלט אפילו אין געדאנק איבערחזרן.

אגריפא האט אים הויך אויפן קול א שליידער-געטון דאס.
דאזיקע ווארט אין פנים אריין, אזוי אז אלע מענטשן אויפן בריקל
האבן עס געהערט. דעריבער האט דאס אלץ, וואס ער האט אין
משך פון א יאר צייט פארבארגן אין זיך, זיך א וועג דורכגעבראכן
אין כמעט ווי אליין זיך אנטפלעקט. ער האט שוין מער נישט גע-
קאנט פארהוילן דעם סוד. זיין קליין מידעלע וועט אים זיכער

שוהל זיין, וואס ער האט זי פארראטן. עס האט זיך דאך גע-
האנדלט אין איר כבוד!

דאס, וואס ער האט געהאט צו זאגן, האט ער ארויסגע-
רעדט אן שום צאָרן, אן שום גאוונה. ער האט מיט דער האנט אַ
מאָך-געטון און די ליפן פארצויגן, ווי ער וואָלט געוואָלט
דערמיט זיין פאראכטונג ארויסווייזן צו ענטפערן אויף אזא גע-
מיינקייט.

— איך ווייס נישט, צי דו וועסט נאכאמאל ארויסרעדן
דאס וואָרט, וואָס דו האָסט איצט געלאָזט פאלן, — האָט יאן גע-
זאָגט, — דאן, ווען די קייסערין וועט קומען.

— וואָס פאַר אַ קייסערין? — האָט „גרעפּאַ“ שפּאַטיש גע-
פרעגט, פונקט ווי ער וואָלט ביז איצט נאָך נישט געהאט געהערט
וועגן דער הערלעכקייט, צו וועלכער דאָס קליינע מיידעלע פון סקרו-
ליקא איז דערהויבן געוואָרן.

אַבער יאן האָט זיך נישט געלאָזט שטערן און גערעדט וויי-
טער מיט דערוועלבער רויקייט, וואָס פריער:

— — — ווען עס וועט קומען די קייסערין קלאַרא פון פאַר-
טוגאַל, און זי וועט דאָ אַראַפּשטייגן אויפן בריקל מיט אַ גאַלדע-
נער קרוין אויפן קאַפּ. זיבן מלכים וועלן נאָכטראָגן דעם שלעפּ
פון איר מאַנטל, און זיבן טרעסירטע לייבן וועלן באַ אירע פיס
לייגן. זיבנאונזיג ציק קריגסהאַרן מיט גאַלע שווערדן אין די הענט,
וועלן בראש פון איר סוויטע שפּאַנען! נו, וועלן מיר זען, צי דו,
אַגריפּאַ פרעסטבערג, וועסט דאן זיך דערוועגן איבערצוהוורן דאָס,
וואָס דו האָסט אַקאַרשט מיר געזאָגט!

ווען ער האָט פאַרענדיקט דאָס רעדן, איז ער דאָרט נאָך
אַ וויילע שטיין געבליבן, הנאה האַבנדיק צו זען די שרעק, וואָס
האָט זיך איצט אָפּגעשפיגלט אויף די פנימער פון די אַרום אים
פאַרזאַמלטע. דערנאָך האָט ער זיך אויסגעדרייט און איז אַוועקגע-
גאַנגען, אָבער גאַנץ געלאָסן, נישט געאיילט און אן שום אויסדרוק
פון שטאַלץ אָדער האַפּערדיקייט אויפן פנים.
ווי נאָך ער האָט זיך אויסגעדרייט מיטן רוקן צו די פאַר-

זאמלטע אויפן בריקל, איז צווישן זיי אנטשטאנען א ווילדע מהומה.
יאן האט צוערשט נישט געלייגט קיין אכט דערויף. אָבער ווען ער
האט א ווילדע דערנאך דעהערט, ווי עמעצער איז שווער אומגע-
פאלן, האט ער זיך שוין געמוזט אומווענדן.

דער אלטער אגריפא איז געלעגן אומגעוואָרפן אויפן בריקל
און אויגוסט פון פרעסטערוד איז מיט געביילטע פויסטן געשטאנען
איינגעבויגן איבער אים.

— דו געמיינער נפש, דו האסט דאך געוואוסט, אז ער וועט
עס נישט איבערהאלטן, ווען ער וועט זיך דערהיטן דעם אמת, —
האט אויגוסט אויסגערופן. — דו מוזסט זיכער נישט האָבן קיין האַרץ,
דו אכזר !

אָט דאָס האט יאן פון סקרוליקא נאך געהערט. אָבער ער
האט נישט פארטראָגן קיין שום קריגערייען און אַמפּערנישן. דע-
ריבער איז ער ווייטער געגאנגען, נישט וועלנדיק צומאָל געווייז
ווערן די סיבה פונם געשלעג.

אָבער דאָן איז מיט אים געשעען עפעס אויסטערלישס. ווי
נאָר ער איז אַוועק אַזוי ווייט, אז די מענטשן האָבן אים שוין
נישט געקאָנט זען. האט ער אויסגעבראָכן אין אַ יאָמערלעך, פאַר-
צווייפלט געוויין. ער האט אַליין נישט פאַרשטאַנען, וואָס דאָס איז;
מסתמא זענען דאָס געווען טרערן פון פרייד, צוליב דעם וואָס ער
האט שוין ענדלעך געקאָנט אַנטפלעקן דעם סור. עס האט זיך אים
געדאַכט, אז שוין דערמיט אַליין האט ער צוריקבאַקומען זיין קליין,
מידעלע.

ד ע ר ק י י ס ע ר

דעם ערשטן זונטיק אין חודש סעפטעמבער איז אין דעם
 סווארטזשישער קירך פאָרגעקומען עפעס אַזוינס, וואָס האָט די
 פאָרזאָמלטע דאוונער אַריינגעבראַכט אין גרויס שטוינונג.
 אין דערדאָזיקער קירך געפינט זיך אַ גרויסער, ברייטער
 כאָרגאַניק, וואָס שניידט אַדורך אין דער קווער דעם גאַנצן מיטל-
 טייל פון דער קירכגעביידע. און באַ דעם פאָדערשטן שטענדער
 פון דעם כאָרגאַניק זענען אַלעמאַל געזעסן די חשובסטע לייט פון
 דער געגנט: די הערן רעכטס און די פרויען לינקס. דערדאָזיקער
 מנהג איז שוין דאָרט איינגעפירט געווען פון קדמונים אָן.
 אמת, עס איז קיין אַנדערע פשוטע בשר-ודמם אויך נישט
 פאַרווערט געווען דאָרטן זיך אַוועקצוזעצן. אַלע ערטער אין דער
 קירך זענען געווען פריי פאַר יעדן איינעם. אָבער אַן אַרימען לאַסט-
 אַרבעטער וואָלט עס פאַרט קיינמאַל נישט איינגעפאַלן צו פאַרנע-
 מען אַן אָרט גראַד אויף דעמדאָזיקן שטענדער.
 יאָן האָט אַלעמאַל הנאה געהאַט צו קוקן אויף די חשובע,
 רייך-געקליידטע לייט, וועלכע זענען דאָרטן געזעסן; און אפילו אין
 יענעם זונטיק האָט ער אויך גערן אָנערקענט, אַז סיי דער באַלע-
 באַט פון דער הוטע אין דיוונעז, סיי דער לייטענענט ליליעקרוואַ
 פון לעיוודאַלאַ און דער אינזשיניער באָרעאוס פון באָרג זענען
 פרעכטיקע מענער, וועמען עס פאַסט ווירקלעך צו זיצן אויבנאָן.
 אָבער וואָסער באַדייט האָט עס, משטיינסגעזאָגט, געהאַט לגבי דער
 הערלעכקייט, וואָס די דאוונער האָבן דאָרט איצט געקאַנט זען? !
 וואָרים, צי האָט זיך דען עמעצער געקאַנט ריכטן דערויף, אַז באַ
 דעם שטענדער פון די דאָרטיקע נגידים וועט זיך אַמאָל אַוועקזעצן
 אַן אמתער קייסער?

אָבער אַט איז דאָרט אין דער קליינער דאָרפישער קירך, פונדעסטוועגן געזעסן אזא גרויסער האָר, — סאַמע אויבנאָן, באַ דעם פאָדערשטן שטענדער. ער האָט אָנגעשפּאַרט ביידע הענט אויף אַ לאַנגן שטעקן מיט אַ זילבערנער גאַלקע, אויפן קאָפּ האָט ער גע- מראָגן אַ הויכן לערערנעם קאַשקעט, און אויף זיין ברוסט האָבן געבלאָנקט צוויי גרויסע „שטערנס“: איינער האָט אויסגעזען, ווי פון גאָלד, דער צווייטער פון זילבער.

ווען דער אָרגל האָט געלאָזט הערן זיינע ערשטע טענער, האָט דער קייסער אויפגעהויבן זיין קול און געזונגען. וואָרים, אז אַ קייסער געפינט זיך אין קירך בשעת אַ גאָטדיסט, מוז ער זינגען הויך און קלאָר, — אפילו ווען ער קאָן נישט האַלטן דעם ריכטיקן טאָן און זיך צופאַסן צום טעמפּאָ פון דער מעלאָדיע; מענטשן האָבן סיי ווי הנאה צו הערן אים.

די חשובע לייט, וואָס זענען געזעסן לעבן דעם קייסער, האָבן זיך פסדר אומגעווענדט און געקוקט אויף אים. וואָס פאַראַ הירוש איז עס, — זיי האָבן דאָך איצט צום ערשטן מאל געהאַט אזא גרויסן האָר צווישן זיך!

דעם קאַשקעט האָט ער, פאַרשטייט זיך, געמוזט אַראָפּנעמען, ווייל דאָס מוז אפילו אַ קייסער אויך טון, ווען ער קומט אַזיין אין אַ קירך. ער האָט אים אָבער, ווי בערגלעך לענגער געהאַלטן אויפן קאָפּ, פּדי די פאַרזאַמלטע זאַלן זיך קאַנען גענוג זאַט אָנ- קוקן אויף זיין מלכותדיק היטל.

אַ סך פון די דאוונער, וואָס זענען דעמאלט געזעסן אינטן אין דער קירך, האָבן זייערע קעפּ אויסגעדרייט און אומאויפהער- לעך געקוקט אַרויף-צו, צום כאָרגאַניק. ס'האַט אויסגעזען, ווי זיי וואַלטן היינט פיל מער אויפּמערקזאַמקייט געשענקט דעם קייסער, ווי דער דרשה, וואָס דער גלח האָט געהאַלטן. אָבער דאָס האָט מען זיי געמעגט מוחל זיין. נישקשה, עס וועט איבערגיין, — ווי נאָר זיי וועלן זיך שוין האָבן צוגעווינט צו דער אָנוועזנהייט פון אזא גרויסן שררה אין זייער באַשיידענער קירך.

קאָן זיין, אז זיי האָבן זיך אַ ביסל געהידושט אויף זיין פּלוצלינגדיקער דערהייבונג. זיי האָבן אָבער געדאַרפט פאַרשטיין, אז

דער, וואס איז א פאטער פון א קייסערין, האט אלץ אויך געמוזט ווערן א קייסער; אנדערש האט עס דאך נישט געקאנט זיין. ווען ער איז נאך דעם גאטדיגסט ארויסגעקומען אויף דעם פרייען פלאץ פאר דער קירך, האבן א סך פון די פארזאמלטע זיך דערנענטערט צו אים, אבער ער האט נישט באוויזן צו פארפירן א שמועס מיט קיינעם פון זיי, ווייל דער קירכאויפזעצער סווארטלינג איז שנעל צוגעגאנגען צו אים און געבעטן אריינגיין אין דעם גלחם אַמטשטוב.

בשעת יאן איז צוזאמען מיטן קירכאויפזעצער אריינגעקומען אין דער אַמטשטוב, איז דער גלח געזעסן אויף א פאטעל מיט א הויכן אַנלעך, געווענדט מיטן רוקן צום אריינגאנג. ער איז געווען פארטיפט אין א לעבהאפטן שמועס מיטן דעפוטאט קארל קארלסאן. לויטן קול האט מען געהערט, אז דער גלח האט זיך שטארק מצער געווען איבער עפעס. עס האט אפילו נישט געפעלט קיין סך, ער זאל אויסברעכן אין א געוויין! ...

— ווי זאל מיר נישט ווייטיקן מיין הארץ, ווען איך זע, אז צוויי נפשות פון מיין עדה זענען פאראומגליקט געווארן, און אלץ צוליב מיין שולד! — האט ער אויפגערעגט געזאגט.

דער דעפוטאט האט געפרוווט טרייסטן דעם גלח.

— אבער, הער פאסטאר, איר קאנט דאך נישט טראגן קיין אחריות פאר די געמיינקייטן און רשעות, וואס ווערן אפגעטון אין די גרויסע שטעט! — האט ער אים אויסגערעדט.

דער גלח האט זיך אבער נישט געלאזט באריוקן. ער האט זיך פארשטעלט מיט די הענט זיין שיין, יונג פנים און געוויינט.

— ניין, דאס קאן איך טאקע נישט, — האט ער אין א וויי-לע ארום געזאגט. — אבער צי האב איך דען גענוג השגחה געגעבן אויף דעם יונגן, אכצניצריקן מיידל, דעמאלט, ווען זי איז שוואַרצ ארויסגעשליידערט געווארן אין דער גרויסער, זיג-דיקער וועלט אריין? און וואס האב איך געטון, כדי צו טרייסטן איר פאטער. פאר וועלכן די טאכטער איז געווען דער איינציקער ציל אין לעבן?

— איר, הער פאסטאר, זענט דאך איצט נישט לאנג אין

אונזער געמיינדע, — האָט דער דעפוטאַט געזאָגט. — אויב עס האַנדלט זיך וועגן אחריות, טראָגן מיר אַלע, וועלכע האָבן גע-וואָלט די סיבות דערפון, — די גרעסטע שולד. ווער האָט אָבער געקאָנט גלייבן, אַז דאָס וועט זיך אַזוי שלעכט ענדיקן? פאַרפאַלן, דאָס יונגוואָרג מוז אַזעק אין דער פרעמד. ס'רוב איינזוינער פון אונזער געמיינדע זענען אויך אַמאָל דורכן גורל אַזוי אַרויסגע-שליידערט געוואָרן אין דער גרויסער וועלט אַריין, אָבער צי האָט עס וועמען פון אונז אַזאָ שאַדן געברענגט?

— גאָט אין הימל, העלף מיר, איך זאָל קאָנען מיט אים רעדן! — האָט דער גלח שטיל מתפלל געווען. — באַלייכט מיין געדאַנק און לערן מיך, ווי אַזוי איך זאָל קאָנען אויפהאַלטן זיין פאַנקענדיקן שכל — — —

דער קירכאוויפּזענער סוואַרטלינג, וואָס איז געשטאַנען לעבן יאַנען, האָט אַ הוסט-געטון, און דער גלח האָט זיך האַסטיק אויס-געדרייט צו זיי.

ער איז שנעל אויפגעשטאַנען פונם פּאַסעל, האָט זיך דער-נענטערט צו יאַנען און מיט ביידע הענט זיין האַנט אָנגע-נומען.

— ליבער יאַן! — האָט ער אָנגעהויבן.

דער גלח איז געווען אַ הויכגעוואַקסיקער, אַ בלאַנדער און שיינער יונגערמאַן. ווען ער האָט זיך דערנענטערט צו עמעצן, רעדנדיק מיט זיין ווייכער, וואַרימער שטים, און געקוקט אויף יע-נעם מיט זיינע מילדע, בלויע אויגן, וואָס האָבן געשטראַלט מיט רחמנות און מיטגעפיל האָט קיינער נישט געקאָנט ביישטיין קעגן אים. אָבער דאָ, אין דעם פּאַל, האָט יאַן נישט געהאַט קיין אַנדערע ברירה, ווי גלייך אויפן אָרט אויפּמערקזאַם צו מאַכן דעם גלח אויף זיין טעות, און ער האָט עס טאַקע באַלד געטון.

— טייערער הער פּאַסטאָר, איר האָט פאַר זיך שוין מער נישט קיין יאַן; איצט שטייט פאַר אייך דער קייסער יאַ האַנג-נעס, — דער הערשער איבער גאַנץ פּאַר-טוגאַל, און דער, וואָס וויל אים באַס ריכטיקן נאָמען נישט אַנרופן, מיט דעם האָט ער נישט וואָס צו רעדן!

אפואגנדיק דאָס, האָט יאָן באַגעדיקט דעם גלח מיט אַ קיי-
סערלעכן שאַקל פון קאַפּ צום אָפּשיד, אַנגעטון דעם קאַשקעט און
זיך אויסגעדרייט צום אַרויסגאַנג.
די דריי מענטשן אין דער אַמטשטוב זענען שטיין געבליבן
געפלעפטע און מיט שרעק נאָכגעקוקט יאָנען, בשעת ער האָט גע-
עפנט די טיר און איז אַרויסגעגאַנגען.

דער קייסערלעכער הימן

אויפן וואלדיקן בערגל, העכער ארויף פונם דארף ליובי, זענען נאך עד-היום פארבליבן שפורן פון אן אלטן שליאך. דאס איז אמאל געווען א וועג, איבער וועלכן עס פלעגן פארצייטנס זיך שלעפן א סך רייזען פורלעך. איצט אבער איז דערדאזיקער וועג איינגענאמען פארלאזן געווען, דערפאר, וואס ער האט געקלעטערט איבער אלע בערגלעך און הו כפלאכן און זיך אראפגעלאזט איבער אלע משופעקייטן. אָנשטאָט צו לויפן פאָר די ווענט פון די בערג, דער וועג, האָט איז נאָך פאַרבליבן פון אַמאָל איז געווען אזוי משופע אַז איצט האָט מען גאַרנישט געקאַנט קלערן צו פאָרן דאָרט מיט אַ פערד-אין-וואַגן. דאָקעגן, פוסגייער פלעגן זיך נאָך טיילמאל באַנוצן מיט דעם וועג, ווייל ער איז געווען אַ קירצערער, און פון דאָרט האָט מען געהאַט אַ פראַכטפולן אויסבליק אויף דער גאַנצער וואַלדיקער געגנט.

דערדאזיקער וועג האָט זיך איצט אַלץ נאָך געצויגן מיט אַזא רחבותדיקייט, ווי אַן אמתער קיניגלעכער שליאך, און איז נאָך אַלץ באַדעקט געווען מיט דראַבנע שטיינדלעך. ער איז אפילו איצט נאָך שענער געווען ווי אַמאָל, ווייל עס זענען שוין נישט געווען אויף אים קיין רעדערשפורן, ווי אויך קיין שמוץ און שטויב. לענג-אויס די ראַנדן זענען געוואַקסן פאַרשידענע געוויקסן, — סיי ריי-מעניק, סיי וויקע און ראַבונקל. די ראָוועס פון ביידע זייטן וועג

זענען שוין לאנג פארשאטן געווען, אזוי אז א גאנצע מענגע טע-
נענביימער האבן זיך דארט געקאנט באזעצן. דאס זענען געווען
בלויז יונגע טענענביימער, אלע פון זעלבן הויכן וואקס, פריש-גרינע
און פון די ווארצלען ביון שפיץ באדעקטע מיט צווייגן. זיי זענען
דארטן געוואקסן געדיכט, איינער לעבן אנדערן, שאפנדיק א שיי-
נעם שפאלער, ענלעך צו אן אלייע, וואס פירט צום פאלאך פון
א גרויסן שררה. קיין איינע פון זייערע צווייגן איז נישט געווען פאר-
וועלט, און קיין איינע האט נישט געשטארצט מיט קיין פארדארטע
ריטלעך. אויף די שפיצן פון די קרוינען האבן זיי אלע געהאט
העל-גרינע קעפלעך פון פרישע קנאספן. צווישן אלע האט זיך גע-
טראגן א גערויש און א זשומען, ווי פון א מחנה בינען, וואס ראיען
אין שיינע זומערטעג איבער גרינע פעלדער, בשעת די זון שיינט-
אראפ אויף זיי פון א קלארן הימל, אדער ווי דאס קול פון
א וואכטלפויגל, וואס רופט זיך אן אין שטילע פארנאכטן איבער
נידערלענדישע זומפן.

אין יענעם זונטיק, ווען יאן האט זיך צום ערשטן מאל בא-
וויזן אן אויסגעפוצטער אין זיינע קייסערלעכע חפצים, האט ער זיך
בשעתן אהיימקער פון קירך פארקירעוועט גראד אויף דעם אלטן
פארלאזטן וועג. עס איז דאן געווען א זוניקער, ווארימער טאג,
און בשעת יאן איז געגאנגען בארג-ארויף, האט ער אזוי בולט גע-
הערט דאס מעלאדישע זשומען צווישן די ביימער, אז ער איז אזש
שטיין געבליבן פארחידושט. ער האט נאך קיינמאל נישט געהערט,
אז טענענביימער זאלן אזוי זינגען, און עס איז אים פלוצלינג איינ-
געפאלן א געדאנק, ער זאל אויספארשן, פארוואס זיי האבן זיך
גראד אין יענעם טאג אזוי שטארק געלאזט הערן.

אזוי ווי ער האט נישט געהאט צוליב וואס זיך צו איילן
אהיים, האט ער זיך אוועקגעוועזט אפרוען אויפן ריינעם באדן פון
די דראבנע שטיינדלעך, אויסדרייענדיק זיך מיטן רוקן צו דער גרי-
נער וואנט פון די טענענביימער. דעם הויכן שטעקן האט ער אוועק-
געלייגט לעבן זיך, אראפגענומען דעם קאשקעט פון קאפ און אפ-
געווישט דעם שווייס פונם שטערן. דערנאך איז ער אזוי מיט פאר-

לייגט הענט געבליבן זיצן שטיל און אויסמערקונג זיך איינגע-
האַרנט.

אויפן הימל האָט זיך נישט געוויזן קיין מינדסט וואָלקנדל,
ס'האָט נישט געבליאָזן קיין ווינטל, האָט וואָלט געקאָנט באַוועגן
די צווייגן און דאָדורך אַרויסרופן די מוזיק. עס איז נישט געווען
אַנדערש צו גלייבן, נאָר אַז די טענענביימער האָבן זיך אַזוי שיין
צעזונגען, פֿדי דערמיט אַרויסצווייזן זייער פֿרייד, וואָס זיי זענען
אַזוי יונג, פֿריש און גריין; קיינער שטערט זיי נישט צו וואַקסן
במנוחה לענגוויס דעם אַלטן פֿאַרלאָזטן שליאָך, און זיי האָבן נאָך
אַזוי פֿיל יאָרן פֿאַר זיך, איידער עס וועט די מענטשן איינפֿאַלן זיי
אויסצוהאַקן !

אויב ס'איז ווירקלעך געווען אַזוי, איז עס פֿונדעסטוועגן נאָך
אַלץ נישט געווען קיין גענוגדע דערקלערונג, פֿאַרחאַט זיי האָבן
זיך גראָד היינט אַזוי שטאַרק צעזונגען. מיט די אַלע שיינע מתנות
פֿונם הימל וואָלטן זיי דאָך אויך יעדן אַנדערן זוניקן טאָג געקאָנט
זיך פֿרייען און אָפֿענען אַ לויב דערפֿאַר. צוליב וואָס האָבן זיי
עפֿעס דווקא היינט איינגעאַרדנט אַזאַ ספּעציעלן קאָנצערט ?
יאָן איז שטיל געזעסן אינמיטן וועג און זיך איינגעהאַרנט
נאָך אויפֿמערקזאַמער ווי פֿריער.

אַך, ווי שיין עס האָט געקלונגען אָט דאָס זשומען צווישן
די ביימער, הגם דער טאָן איז געווען פֿסדר דערוועלבער, אָן שום
פֿויעס אָדער טאַקטן, אָן מינדסטער ענלעכקייט צו אַ מע-
לאָדיע — — —

הפֿלל, ס'איז טאַקע געווען מחיהדיק אויפֿן וואַלדיקן בערגל,
און קיין חידוש נישט, וואָס די ביימער האָבן זיך געפֿילט אַזוי
פֿריילעך און גליקלעך. אָבער, דאָס אויסטערלישע האָט דאָ גע-
שטעקט דערין, וואָס זיי האָבן אַלפֿאַלט נישט געקאָנט שפֿילן נאָך
בעסער. . . יאָן האָט באַטראַכט די קלענערע צווייגלעך, וואָס אויף
זיי איז אפֿילו יעדעס קלענסטע נאָדעלע געווען פֿריש-גריין און איז
צירלעך געוואַקסן אויף זיין ריכטיקן אָרט. ער האָט טיף אַרייַנ-
געאַטעמט דעם באַלזאַמישן דופֿט פֿון בוימפֿעך, וואָס האָט פֿון זיי
אַרויסגעשטראָמט און די לופֿט אַרום אָנגעפֿילט. אין אמתן, עס איז

נישט פארן נאך אזא קרייטעכץ ואויסן סעלד: אדער א בלימל אויף א לאנקע, וואס זאל ארויסגעבן אויך אזא פיינעם דופט. ער האט אויך באטראכט די יונגע, האלב-רייפע שישקעס מיט זייערע קינסטלעריש צונויפגעלייגטע שופן, וואס דארפן אפהיטן די זוימען. דידאזיקע ביימער, וואס האבן אזוי גוט זיך פארשטאנען אויף אלץ וואלטן, כליעבן, געמעגט זיין בעסערע מייסטערס אויף מוזיק, אזוי, אז א מענטש זאל קאנען באגרייפן, וואס זיי מיינען מיט זייער געזאנג.

אבער די ביימער זענען נישט אימשטאנד געווען ארויסצו-ברענגען עפעס מער, ווי די פאר טענער. עס האט אים אזש אנה-געהויבן שלעפערן פון דעם פסדרדיקן הערן איינס און דאס זעלבע, און עס וואלט אפשר גארנישט נאריש געווען זיך אויסצוציען אויף די ריינע, דראבנע שטיינדלעך און טאקע כאפן א דרימל!...

אבער ווארט נאר! וואס איז דאס חידער? ווי נאר יאן האט באוויזן אנצושפארן דעם קאפ אויפן שטיינערנעם באדן און פארמאכן די אויגן, האט זיך אים תיכף געדאכט, אז ער הערט שוין גאר עפעס אנדערש. אצינד איז שוין אין דער מוזיק פון די ביימער געווען אי ריטם, אי מעלאדיע.

אזוי גאר? היסט עס, אז דאס פריערדיקע איז בלויז געווען א פארשפיל? למשל, ווי די טענער פונם ארגל אין דער קירך, איידער מען הייבט-אן דאס תהילים-געזאנג? און אצינד האט ער שוין געהערט אפילו ווערטער אויך, — ווערטער, וועלכע ער האט געקאנט פארשטיין!...

נו, יא, ער האט שוין פון דער ערשטער מינוט אן געהאט א פארגעפיל וועגן דערדאזיקער אנטפלעקונג, כאטש ער האט עס צומאל פאר זיך אליין נישט געוואלט ארויסזאגן, — אפילו נישט אין געדאנק. די ביימער האבן, אלוא, געוויסט וועגן אלצדינג, וואס מיט אים איז געשעען. .. יא, אפילו זיי אויך! .. און טאקע פאר זיין פבוד וועגן האבן זיי דאס אנגעהויבן אזוי הויך צו זינגען אין שפילן, ווי נאר ער האט זיך באוויזן. אינדעראמתן, איצט האט מען שוין נישט געקאנט קיין טעות

האָבן, אז דאָס זינגען זיי וועגן אים. ווייל ערשט דאָן, ווען זיי
האָבן געמיינט, אז ער שלאָפט שוין, האָבן זיי גענומען באַנוצן
זייערע בעסטע קלעזמער און זינגער. וואָרים זיי האָבן לכתחילה
נישט געוואָלט, אז ער זאָל הערן, ווי זיי פאַרערן אים. ..
א, וואָס פאַראַ ליד! וואָס פאַראַ הערלעך געזאָנג! ער איז
געלעגן מיט פאַרמאָכטע אויגן. אָבער דערפאַר נאָך בעסער גע-
הערט. אפילו דעם מינדסטן קלאָנג האָט ער נישט פאַרלוירן!
נאָכדעם ווי דער ערשטער פערז איז אָפגעזונגען געווען, האָט
זיך דערהערט אַ צושפיל אָן ווערטער, און דאָס איז ערשט גע-
ווען דאָס הערלעכסטע!

דאָס איז שוין איינמאָל געווען מוזיק! נישט בלויז די יונגע
טענענביימער, לענגוויס דעם אַלטן שליאַך, האָבן איצט מיטגע-
שפילט, נאָר אויך דער גאַנצער וואָלד האָט אַנטיילגענומען אין דער
קאָפּעליע. עס האָבן דאָרטן געברויזט אַרגלעך און עס האָבן גע-
קלאָפט און געשאַלט פויקן און טרומפייטן. דאָס דראָנדל האָט נאָכ-
געמאַכט אַ פלייט און דער בוכפינקל האָט זיך צעלאָזט אויף זיין
דודע. צו דעם אַלעם האָט זיך פאַרייניקט דאָס מעלאָדישע ריו-
לען פון קוועלעכלעך און דאָס סודותפולע געזאָנג פון וואַסערמייד-
לעך, דאָס שטילע געקלאָנג פון די „בלויזע בלומענגלעקלעך“, און
דאָס קלאָפערנדיקע קול פון די שפּאַקן — אַלץ איז געווען איין
סימפּאָניע.

ער האָט נאָך קיינמאָל נישט געהערט אַזאָ שיינע מוזיק, און
טאַקע דערפאַר האָט ער נאָך קיינמאָל נישט אַזוי אויפגערוקאַם זיך
איינגעהאַרט אין אַ ניגון, ווי אַצינד. דער ניגון איז אים אַריינגע-
דרונגען טיף אין די אויערן, אַזוי, אז ער האָט אים שוין מער נישט
געקאַנט פאַרגעסן.

ווען דאָס געזאָנג האָט זיך געענדיקט, און דער וואָלד איז
אַנטשוויגן געוואָרן, האָט יאָן אויפגעוואַכט פון זיינע חלומות, און
תיכף, אָן שום איבערלייגונג, אָנגעהויבן נאָכצוזינגען פון אָנהייב
ביזן סוף דאָסדאָזיקע גרויסע געזאָנג, דעם קייסערלעכן הימן פונם
וואָלד, כדי ער זאָל אים שוין מער נישט אַראָפּ פון זכרון:

דער מאָנאַרכינס פּאָטער — דער גרויסער מלך —
באַגריסט זיך מיט אלע לוסטיק, פריילעך.

דאָ האָט זיך געדאַרפט איבערחזרן דער רעפּריין, נאָר ער
האַט אים נישט אַזוי גענוי אויפגעכאַפט. אָבער אַלנפאַלס האָט ער
ווייטער געזונגען, לויט דעם, ווי עס האָט אים נאָך אַלץ געקלונג-
גען אין די אויערן: ׀

איר ווייסט דאָך דאָס אַליין,
פון גרויס ביז קליין,
געשריבן האָט דאָס בלאַט:
עסטרייך, מעץ, יאַפּאַן זיך האָבן שוין אַרומגעקוקט,
צו פאַרטוגאַל זיך פיין געבוקט.
שפּילט-זשע אויף, שפּילט-אויף
טראַראַראַ! טראַראַראַ!
באַם! באַם! באַם!

אַ קרוין פון גאָלד איז זיין קאַשקעט,
און רייך געצירט איז זיין פּלאַרעט.
איר ווייסט דאָך דאָס אַליין,
פון גרויס ביז קליין,
געשריבן האָט דאָס בלאַט:
עסטרייך, מעץ, יאַפּאַן זיך האָבן שוין אַרומגעקוקט,
צו פאַרטוגאַל זיך פיין געבוקט.
שפּילט-זשע אויף, שפּילט-אויף!
טראַראַראַ! טראַראַראַ!
באַם! באַם! באַם!

ער בראַקט גאָלדענע רענדלעך,
ווי פעטרישקע אין זיינע פענדלעך ׀
איר ווייסט דאָך דאָס אַליין,
פון גרויס ביז קליין.

געשריבן האט דאס בלאט:
 עסטרייך, מעץ, יאפאן זיך האבן שוין ארומגעקוקט,
 צו פארטוגאל זיך פיין געבוקט.
 שפילט-זשע אויף, שפילט-אויף!
 טרארארא! טרארארא!
 באם! באם! באם!

פארלאזט ער נאר פון הויז די טרעפּ,
 די דאמען הויפישע די קעפּ
 פארנייגן דאן — איר ווייסט אליין,
 פון גרויס ביז קליין,
 געשריבן האט דאס בלאט:
 עסטרייך, מעץ, יאפאן זיך האבן שוין ארומגעקוקט,
 צו פארטוגאל זיך פיין געבוקט.
 שפילט-זשע אויף, שפילט-אויף!
 טרארארא! טרארארא!
 באם! באם! באם!

אין וואלד אריין ווי נאר ער גייט,
 דאן יעדעס בלעטעלע זיך פריידט.
 איר ווייסט דאך דאס אליין,
 פון גרויס ביז קליין.
 געשריבן האט דאס בלאט:
 עסטרייך, מעץ, יאפאן זיך האבן שוין ארומגעקוקט,
 צו פארטוגאל זיך פיין געבוקט.
 שפילט-זשע אויף, שפילט-אויף!
 טרארארא! טרארארא!
 באם! באם! באם!

דווקא דערדאזיקער, באם! באם!
 שענסטן פון אלצדינג, בא יעדן, באם!
 האט יאן א שטארקן

קלאפ-געטון מיטן שטעקן אין דער ערד און אנגעשטרענגט דאס קור, עס זאל זיין אזוי טיף און מעכטיק ווי נאר מעגלעך.
 ער האט געוונגען און געוונגען, נאכאמאל און נאכאמאל, אזוי אז ס'האט אזש אפגעהילכט אין גאנצן וואלד. סארא ווונדערבאר ליד דאס איז געווען! יאן איז נישט מיד געווארן פסדר עס צו זינגען.

און ס'איז טאקע נישט קיין חידוש! דאס ליד איז דאך אנט-שטאנען אויף אזא מערקווירדיקן אופן, און עס איז געווען דאס בעסטע, דאס שענסטע ליד פון אלע לידער אין דער וועלט. אלס באווייז. ווי אויסגעצייכנט דאסדאזיקע ליד איז געווען, קאן דינען דער פאקט, וואס צום ערשטן מאל אין לעבן איז אים געלונגען אויפצוכאפן א מעלאדיע, וולכע ער זאל קאנען אזוי פינקטלעך מיט אלע אנטשפרעכנדיקע פויזעס אין טאקטן נאכזינגען.

דער זיבצענטער אויגוסט

דער ערשטער וויזיט, וואס יאן האט אמאל אפגעשטאט ב'ם לייטענאנט ליליעקרוגא אין זיין געבוירנטאג, דאס הייסט, אין זיב-צענטן אויגוסט, האט זיך נישט געענדיקט אזוי פפבודיק, ווי יאן האט זיך דאס געוונטשן. און פון דעמאלט אן האט ער זיך שוין מער נישט געוויזן אין לעיוודאלא, הגם ער האט פון מענטשן, וואס האבן בייגעוויינט די פייערלעכקייטן, געהערט דערציילן, אז פון יאר צו יאר האט דער לייטענאנט מיט אלץ גרעסערן פאראד געפראוועט דעם יום-טוב פון זיין געבוירנטאג.

אבער איצט, נאך דער אומדערהערטער דערהייבונג, צו וועל-כער זיין טאכטער האט זוכה געווען, האט זיך יאנען אלץ פארגע-שטעלט גאר אין אן אנדער ליכט. ער איז געווען זיכער, אז דער לייטענאנט ליליעקרוגא וואלט זיך געפילט שטארק אנטוישט, ווען אזא מעכטיקער האר ווי דער קייסער יאהאננעס זאן פארטוגאל וואלט

אים נישט באַערט מיט זיין אַנוועזנהייט, כדי אים צו ווינטשן גלייכ-
בעת ער פייערט זיין געבוירנטאָג.

ער האָט אַלע גענומען מיט זיך זיינע קייסערלעכע חפצים
און זיך אַוועקגעלאָזט אין וועג אַריין. ער האָט זיך אַבער גוט גע-
היטן, ער זאָל נישט זיין איינער פון די ערשטע געסט. פאַר אים,
אַלס קייסער, איז עס נאָטירלעך געווען אַמבעסטן נישט צו ווייזן
זיך פריער, ווי אַלע פאַרבעטענע געסט וועלן זיך שוין האָבן פאַר-
זאַמלט און זיך פילן אַ ביסל היימישער, אַזוי אַז די פאַרוויילונג
זאָל שוין דאָן זיין אין פולן גאַנג.

בעת זיין ערשטן באַזוך, האָט יאָן נישט געהאַט די דרייט-
קייט צוצוגיין ווייטער ווי ביז צום סאַל, און דערנאָך, שוין באַלד
באַם סוף פון דער פייערונג, האָט ער ערשט זיך דערהענגט צו
שטעלן נאָך אַ פאַר טריט פאַרויס, אַבער נישט מער חי ביז צום
זאַמדשטעגל פאַרן הויז. ס'איז אים דאָן צומאָל נישט איינגעפאַלן
זיך צו דערנענטערן צו די פריזישע לייט, כדי זיך צו באַגריסן
מיט זיי. אַבער איצט האָט גאָר קיין רייד נישט געקאָנט זיין, אַז
ער זאָל זיך אויפפירן אַזוי נישט טאַקטיש. פאַרקערט, איצט האָט
ער תיכף געווענדט זיינע טריט גלייך צו דער גרויסער אַלטאַנע,
וואָס געפינט זיך לינקס פון די טרעפּ באַם אַריינגאַנג. דאָרטן איז
דער לייטענאַנט לידיעקרוגאָ געזעסן אין אַ קרייז פון הויכגעשטעל-
טע לייט, סיי פון דער געמיינדע סחאַרטזשע, סיי פון אַנדערע
געגנטן. יאָן איז צוגעגאַנגען צום באַלעבאַס פונם הויז, אָפּגעעבן
אים אַ ברייטן שלום-עליכם און אים צוגעוואַנטשן פיל גוטע, גע-
זונטע יאָרן.

— אַוואָ... ס'קאָצט קומט! עליכם-שלום, יאָן! אַ דאַנק,
אַ דאַנק!... — האָט דער לייטענאַנט געענטפערט אַ ביסל פאַר-
חידושט. ער האָט זיך, ווייזט-אויס, נישט געריכט אויף אַזאַ גרויסן
כבוד, און איז דעריבער אַזוי צעטומלט געוואָרן, אַז ער האָט זיך
אינגאַנצן פאַרגעסן, אַנרופנדיק יאָנען באַם אַלטן גאַמען.

אַבער אַזאַ גוט האַרציקער מענטש, ווי דער לייטענאַנט איז
געווען, האָט זיכער נישט געמיינט קיין שום שלעכטס דערמיט, דע-
רין איז יאָן געווען זיכער, און טאַקע דערפאַר האָט ער אים

בלויז געמאכט א קליינע באמערקונג, אבער אין זייער א מילדן טאָן :

— בנוגע דעם לייטענאנט לידיעקרווא וועל איך נישט אזוי שטארק מקפיד זיין. בפרט היינט, ווען ער פראוועט זיין געבוירנ-טאָג. אבער איך וויל נאָר באמערקן, אז אינדעראמתן הייס איך: קייסער יאהאננעס פון פארטוגאל.

יאן האָט דאָס געזאָגט זייער געלאָסן און באשיידן, אבער טראָדעם האָבן די געסט שטארק אָפגעלאָכט פונם לייטענאנט, פארוואָס ער האָט זיך אזוי נאָריש אויפגעפירט. אבער אזא פאָר-דרוס האָט אים יאן נישט געוואָלט פארשאפן גראָד אין זיין יובל-טאָג, און דעריבער האָט ער זיך שנעל געווענדט אויך צו די אנ-דערע הערן, כדי אזויערנאָך צו פאררייבן דעם שלעכטן איינדרוק פון דעם לייטענאנטס אומטאקטישקייט.

— א גוטן מאָרגן אייך, א גוטן מאָרגן, מיינע ליבע הערן גענעראַלן, ביסקופן און גובערנאטאָרן! — האָט ער אויסגערופן און דערביי אראָפגענומען דעם קאשקעט פון קאָפּ, מאַכנדיק דער-מיט א גרויסארטיקן זשעסט אין דער לופט, ווי עס פאסט טאקע פאָר א קייסער. נאָכדעם האָט ער בדעה געהאט אַרומצוגיין צו אלע געסט און יעדן איינעם פון זיי אָפגעבן שלום-עליכם, — ווי מען דארף טאקע טון, קימענדיק אויף א שמחה.

לעבן דעם לייטענאנט איז געוועסן א קליינגעוויקסיקער, די-קער הער, אַנגעטון אין א ווייס וועסטל און א פראַק מיט א גאָלד-געהאָפטענעם קאַלנער און מיט א שפאָדע באַ דער זייט. ווען יאן איז צוגעקומען צו אים, כדי זיך צו באַגריסן, האָט אים דער קליינער הער דערלאָנגט אַנשטאָט די גאַנצע האַנט, — בלויז צוויי פינגער.

ער האָט אפשר אויך נישט געמיינט קיין שום שלעכטס דער-מיט; אָבער אזא מאַן, ווי דער קייסער יאהאננעס פון פארטוגאל, האָט שוין געוויסט, ווען ער דארף נישט דערלאָזן צו א פאָרלע-צונג פון זיין ווירדע.

— דו וועסט מוחל זיין מיר געבן דווקא די גאַנצע האַנט, מיין ליבער ביסקופ און פראָווינצהאָר, — האָט יאן געזאָגט מיט

דערזעלבער מילדקייט אין קול, וואָרים ער האָט פאַר קיין פאַל
נישט געוואָלט שטערן די יום-טובדיקע שטימונג.

אַבער שטעלט אייך נאָר פאַר: דאָסדאָזיקע געפאַשעטע פאַר-
שווינדל האָט נאָך אַ העזה געהאַט צו מאַכן אַ זויערע מינע!

— איך האָב אַקאַרשט גאַנץ גוט געהערט, אַז ס'האָט דיר
נישט שטאַרק געשמעקט, וואָס ליליעקרוואַ האָט דיר „געדוצט“, —
האָט ער גאוועהדיק געזאָגט. — אַבער נאָך אַלעמען, איז מיר פאַרט
אַ חידוש, ווי דו קאַנסט גאָר האָבן די חוצפה מיר צו זאָגן „דו“.
צי זעסטו נישט, ווער איך בין! — האָט ער געפרעגט, אַנווייזנדיק
אויף דריי קליינע, נעבעכדיקע שטערנדלעך, וואָס זענען געהאַנגען
אויף זיין פראַק.

נו, אויב מען האָט שוין יאָ געהערט אַזעלכע רייד, איז אויך
פאַר יאָנען שוין די העכסטע צייט געווען אַראָפּציוואַרפן פון זיך
דאָס „מאַנטל פון באַשיידנקייט“. ער האָט שנעל אויפגעקנעפלט דעם
קאַפּטאַן, אַזוי, אַז מען האָט געקאַנט זען דאָס וועסטל זיינס, וואָס
איז אינגאַנצן באַהאַנגען געווען מיט גרויסע, שיינע „מענדאָלן“, —
אי גאַלדענע, אי זילבערנע. געוויינלעך פלעגט יאָן אַרומגיין מיט
אַ פאַרקנעפלטן קאַפּטאַן, אַז נישט וואָלטן די שטערן גיך אָפּגעבליאָ-
קירט, אָדער די שפיצן וואָלטן זיך לייכט אָפּגעבראַכן. אַגב, האָבן
די מענטשן זיך געפילט זייער אומבאַקוועם און נישט דרייסט אין
דער אַנוועזנהייט פון אַזאַ גרויסן האַר. דערנאָך האָט יאָן נישט גע-
האַט קיין האַרץ בחינם זיי אָפּצושרעקן מיט דעם שטענדיקן באַ-
ווייזן זיך אין זיין גאַנצן קייסערלעכן שטאַט. אַבער איצט איז
געקומען די צייט צו אַנטפלעקן זיין הערלעכקייט פאַר דער גאַנ-
צער וועלט.

— אַבו, גיב אַקאַרשט אַ קוק! — האָט ער געזאָגט — פּש...
פּש... דו ביסט מיר אויך אַ קנאַקער? אַט-אַ דאָס, ברודערקע,
מיז מען האָבן, אויב מען וויל זיך פאַר עמעצן באַרימען. סאַראַ
באַדייט האָבן, משטיינסגעזאָגט, דיינע דריי נעבעכדיקע שטערנ-
דלעך.

דער רושם איז געווען אַן אומגעהייערער. אַצינד האָט דאָס
געפאַשעטע פאַרשווינדל ערשט אויף אַן אמת באַקומען רעספּעקט

פאר דעם קייסער. נו, מסתמא, האָט אים דערפירט דערצו דאָס, וואָס די גאַנצע געזעלשאַפט האָט איצט אַרויסגעפלאַצט אין אַ שאַלנ-דיק געלעכטער, אָפּשפּעטנדיק פון דעם שוטה, וואָס האָט נישט אָנגעהויבן צו וויסן דאָס מינדסטע וועגן דעם קייסער און זיין קייסערטום.

— צו אַלדי רוחות... אזוי גאָר! — האָט דער קליינער הער פאַרחידושט אויסגערופן. — נו מילא, אַצינד זע איך טאַקע, אז איך שטיי פאַר אַ מלכות: אייער קייסערלעכע מאַיעסטעט פאַרשטייט דאָך אפילו, ווי אזוי צו געבן אַ געהעריקן אָפּ-שניט!...

אַט אזוי געשעט טאַקע אַלעמאַל, ווען מען ווייסט נאָר ווי אזוי זיך צו באַגיין מיט מענטשן. פון די אַנוועזנדיקע חשובע הערן איז דערנאָך קיינער נישט געווען אזוי להוט נאָך אַ שמועס מיטן רעגענט פון פאַרטוגאַל, ווי דווקא דאָס דעקאַריטע פאַרשוידל, וואָס איז פריער געווען אַזאַ בעל-גאווה, — נישט צו וועלן געבן דעם קייסער מער ווי צוויי פינגער, דאָן ווען יענער האָט אים דער-לאַנגט די גאַנצע האַנט!

עס איז, נאָטירלעך, כמעט ווי איבריך צוצוגעבן, אז קיינער פון די פראַמינענטע לייט, וואָס זענען פאַרזאַמלט געווען אין דער אַלטאַנע, האָט זיך שוין נישט אָפּגעזאָגט ווי געהעריק צו פאַגריסן דעם קייסער פון פאַרטוגאַל. די ערשטע איבערראַשונג און צע-טומלטקייט פון די חשובע הערן איז שנעל איבערגעגאַנגען, און דאָן האָבן זיי זיך איבערצייגט, אז עס איז גאָרנישט אזוי שווער אדורכצוקומען מיט אים, כאַטש ער איז אַ קייסער. זיי האָבן אַלע אַרויסגעוויזן גרויס אינטערעס צו דער דערציילונג, ווי אזוי זיין טאַכטער איז פון אַ פשוט מיידל דערהויבן געוואָרן ביז צום פאַר-טוגעזישן טראָן, און ווי זי וועט — שוין אַלס קייסערין — אין קורצן צוריקקערן אַהיים אין איר געבוירנדאָרף.

צום סוף איז אַנטשטאַנען אַזאַ גוטפריינטשאַפט צווישן דעם קייסער און דער נאָבעלער געזעלשאַפט, אז ער האָט פאַר זיי גע-זונגען דעם קייסערלעכן הימן, וואָס ער האָט זיך אויסגעלערנט אין וואַלד, דערמיט האָט ער זיי אפשר אַרויסגעוויזן צו פיל חסד, אָבער

לפענדיק סאַרא נחת-רוח זיי האָבן פון יעדן וואָרט זיינעם, וואָס ער רעדט אַרויס, האָט ער זיך נישט געקאָנט אָפּזאָגן פונם פאַרגעניגן זיי מהנה צו זיין מיט דעם שיינעם געזאַנג.

עס איז פשוט נישט צום באַשרייבן דעם איינדרוק, וואָס ער האָט געמאַכט אויף די אַרומיקע, בשעת ער האָט אָנגעהויבן זינגען דעם הימן. באַלד באַ די ערשטע פאַר ווערטער זיינע האָט זיך שוין דאָס געזעמל פון צוהערער אַרום אים פאַרגרעסערט. עס זענען זיך צונויפגעקומען די אַלטע גרעפינס און גענעראַלינס, וואָס זענען ביז איצט געזעסן אויף דער סאַפּע אין דער גאָסטשטוב און געטרונקען טיי און געגעסן צוקער-וואָרג. עס זענען אפילו זיך צונויפגעלאָפן די יונגע באַראָנען און הויפּדאָמען, וואָס האָבן געהאַלטן אינמיטן טאַנצן אין גרויסן סאַלאָן. די אַלע אַריסטאָקראַטן האָבן זיך געשטופט צו הערן אים זינגען; זיי האָבן זיך אַרומגעשטעלט אין אַן ענגן קרייז אַרום אים, איינהאַרבנדיק זיך מיט אַ פאַרכאַפּטן אָטעם, און אַלעמענס בליקן זענען איצט געווענדט געווען צו אים. — ווי עס געשיקט זיך טאַקע, בשעת מען שטייט פאַר אַ קייסער! ...

אזאָ ליד האָבן זיי נאָך קיינמאַל אין לעבן נישט געהערט. און ווי נאָר ער האָט אָפּגעזונגען דעם לעצטן פערז, האָבן זיי אַלע פאַרלאָנגט, אז ער זאָל עס נאָכאַמאַל זינגען. תחילת האָט ער זיך אפילו געלאָזט שטאַרק בעטן, ווייל אַ קייסער דאַרף נישט באַלד נאָכגעבן, אָבער זיי האָבן אים נישט געוואָלט אָפּלאָזן. ביז וואַנען ער האָט נישט דערפילט זייער בקשה, און ווי נאָר ער איז צוגע-קומען צום רעפריין, האָבן זיי אויך אָנגעהויבן מיטזינגען; און ווען ער האָט שוין געהאַלטן באַם, באַם, באַם ו! האָבן די יונגע באַראָ-נען צוגעטופּעט מיט די פיס און די יונגע גרעפינס און הויפּדאָמען האָבן צוגעפּלעסקעט מיט די הענט צום טאַקט.

דאָס איז שוין איינמאַל געווען אַ ליד! ווען ער האָט עס נאָכאַמאַל איבערגעחזרט און די גאַנצע פייך געקליידטע געוועלשאַפט האָט אונטערגעהאַלטן, און די שיינע יונגע מיידלעך האָבן אים פריינטלעכע בליקן צוגעוואָרפן, און אזוי פיל חשובע הערן האָבן אים נאָך יעדן פערז צוגערופן „בראַוואַ ו!“, האָט זיך יאָנען שטאַרק דער קאָפּ פאַרדרייט, אַ שטייגער ווי נאָך אַ לענגערן טאַנץ. ס'האָט

זיך אים פארגעשטעלט, ווי עפעס אן אויסטערלישע קראפט וואלט
אים אינטער די ארעמס גענומען און הויך אין דער לופט אוועק-
געטראגן.

ער האט אבער נישט פארלוירן דאס באווסטזיין; פארקערט,
ער האט די גאנצע צייט גוט געוואסט, אז ער איז אויף דער ערד
שטיין געבליבן. אבער איינצייטיק איז עס געווען פאר אים א נחת-
רוח צו פילן, אז ער שטייגט הויך, גאר הויך איבער אלעמענס
קעפ, יאגט זיי איבער מיט זיין שטארקערן אויפשווינג, ערגעץ-
וועהן צו די הימלען ארויף. פון איין זייט איז ער געטראגן גע-
ווארן פון פבוד, און פון דער צווייטער זייט — פון הערלעכקייט.
זיי האבן אים אויף שטארקע פליגלען גענומען, און פארויס זע-
נען געשוואמען די מעכטיקע טענער פונם קייסערלעכן הימן. אזוי-
ערנאך זענען זיי מיט אים אוועקגעפליגן אין די ווייטע רוימען,
וואו זיי האבן אים אוועקגעזעצט אויף א פראכטפולן קייסערלעכן
טראן, וואס איז אוועקגעשטעלט געווען צווישן די רויט-באשטראל-
טע אונטוואלקנס.

בלויז איין נאך האט אים געפעלט... אך, ווי גרויס וואלט
זיין פרייד געווען, ווען דא וואלט זיך איצט געפונען די מעכטיקע
קייסערין, — דאס טייערע מיידעלע קלארא גולא פון סקרו-
ליקא!

ווי נאך דערדאזיקער געדאנק האט זיך אריינגעגנבעט אין
דער נשמה פונם קייסער, אזוי איז דער גאנצער גארטן, דאס הייז
און די מענטשן פארגאסן געווארן פון א פורפור-רויטער שיין. ווען
ער האט זיך נאכאמאל גוט ארויפגעקוקט, האט ער באמערקט, אז
דערדאזיקער בליאסק שטראמט פון א רויט-געקליידט מיידל, וואס
איז ארויסגעקומען פונם הייז און שטיין געבליבן אויפן אויבערשטן
שטאפל פון די טרעפ, וואס באם אריינגאנג.

זי איז געווען א הויכגעוויקסיקע און א שלאנקע, מיט א קאפ
פאליענדיקע בלאנדע האר. איר פנים האט ער נישט געקאנט זען,
ווייל זי איז געשטאנען האלב-אפגעווענדט פון אים. אבער...
דאס האט דאך נישט געקאנט זיין עמעץ אנדערש, ווי קלארא
גולא!

ערשט איצט איז אים קלאר געווארן, פארוואס ער האט זיך
 עפעס דעם היינטיקן אונט געפילט אזוי גליקלעך! דאס איז אלעס
 געווען א פארגעפיל, אז זי געפינט זיך דא אין דער גאנצער
 ער האט איבערגעריסן דאס זינגען, אוועקגעשטופט אן א זיט
 די מענטשן, וואס זענען אים געשטאנען אין וועג, און גלייך צו-
 געלאפן צום הויז.

ווען ער איז צוגעקומען צו דער נידעריקסטער שטיג, האט
 ער געמוזט שטיין בלייבן, ווייל דאס הארץ האט אין אים געקלאפט
 אזוי שטארק, אז ער האט געמיינט, עס וועט אים באַלד אויפרייסן
 דעם ברוסטקאסטן!

ביסלעכטווייז האט ער ווידער באַקומען פוח צו באַוועגן זיך
 פאָרויס. ער האט זיך פאַמעלעך געשלאָפּט אַרויף איבער די טרעפּ.
 ענדלעך איז ער אַרויפגעקומען סאַמע אינדערהייך, אויסגעשפּרייט
 די אַרעמס און אַרויסגעפליסטערט איר באַמען.

דאן האט זיך דאָס יונגע מיידל אויסגעדרייט צו אים — אוי
 וויי, דאָס איז דאָך נישט געווען קלאַראַ גולאַ... דאָס איז גאָר
 געווען אַ ווילד-פרעמדע, וואָס האָט אים פאַרחידושט אַנגעקוקט. —
 ער האָט צומאָל קיין איין וואָרט נישט געקאָנט פאַרן מויל
 אַרויסברענגען. בלויז די טרערן האָבן זיך אים אַ גאָס-געטון פון
 די אויגן. ער האָט זיי בשום אופן נישט געקאָנט אייגהאַלטן.

אַ רגע דערנאָך איז ער צוריק אַראָפּגעגאַנגען פון די טרעפּ,
 אַפּקערנדיק זיך פון דער גאַנצער הערלעכקייט און פראַכט, פונם
 גאַנצן גליק און פרייד פון זיין דערהייבונג, און ער איז אוועק אין
 דער אַלייע צום אַרויסגאַנג.

די געסט האָבן אים נאָכגערופּן; זיי האָבן געוואָלט, ער זאָל
 זיך צוריק אומקערן צו זיי און זיי ווייטער זינגען זיין ליד. אָבער
 ער האָט שוין איצט נישט געלייגט קיין אַכט אויף זיי. ער האָט
 זיך געאייילט צו פאַרלאָזן דעם הויף, כדי ווי צום שנעלסטן אַרייַ-
 צוקומען אין וואַלד, וווּ ער האָט זיך מיט זיין טיפּן צער אונטער
 די שאַטנס פון די ביימער געקאָנט באַהאַלטן.

יאן און קאטרינא

יאן פון סקרוליקא האט נאך קיינמאל נישט געהאט אזוי פיל דאגות אויפן קאפ און אזוי פיל צו טראכטן, ווי זינט ער איז גע-וואָרן א קייסער.

באלד פון ערשטן טאג אָן פון זיין דערהייבונג האט ער קודם-כל געמוזט אין זינען האָבן, ער זאל נישט באַהערשט ווערן פון גאוות. ער האט תמיד געמוזט געדענקען, אז מיר מענטשן זע-נען אלע פון איין ליים געקנעטן און שטאַמען אלע פון איינע-און-דיזעלבע עלטערן. חוצדעם זענען מיר אלע זינדיקע און שוואַכע נפשות, אזוי אז אַרום-און-אַרום האָבן מיר נישט מיט וואָס זיך אי-בערצונעמען איינער קעגן אנדערן.

זיין גאַנץ לעבן האט יאן ביז צום נמאס ווערן זיך צוגע-קוקט, ווי יעדער מענטש האט דורכויס געוואָלט זיך האַלטן הע-כער פונם אנדערן; און דעריבער האט ער עס איצט נישט גע-וואָלט נאָכמאַכן. אָבער ער האט באַמערקט, אז אין לעבן איז נישט אזוי לייכט צו האַלטן זיך באַ דער אמתער באַשיידנקייט, — בפרט, פאַר אַזאַ איינעם, וועלכער איז פּלוצלינג אזוי דערהויבן געוואָרן, אז אין דער גאַנצער געמיינדע איז נישטאָ זיינס גלייכן.

דערעיקרשט האט ער זיך געהיטן נישט צו טון אַדער זאָגן עפעס אַזוינס, וואָס וואָלט באַליידיקט אַדער געקאָנט אויסגעטייטשט ווערן אלס גרינגשעצונג קעגן די אלטע פריינט זיינע, וואָס האָבן זיך ווייטער געמוזט מאַטערן מיט דער טאָג-טעגלעכער שווערער האַרעוואַניע פאַרן אַרימען שטיקל ברויט. הגם ער האט איצט גע-האַלטן פאַר זיין חוב צו זיין אַ גאסט אויף אלע פאַרוויילונגען און שמחות, וואָס זענען געפראַוועט געוואָרן זיין דער געגנט, האט ער פאַרט קיינמאל נישט דערמאָנט מיט קיין וואָרט וועגן דעם אלעם, וואָס מיט אים איז געשעען. נישט דערפאַר, ווייל ער האט געקאָנט

חושד זיין זיינע אַלטע פריינט, אַז זיי פאַרגינען אים נישט דעם
פּבּוד, חס וחסלילה, אָבער ער האָט זיי אַלנפּאַלס געוואָלט פאַר-
שפּאַרן דאָס עגמת-נפש, וואָס זיי וואָלטן געהאַט, פאַרגלייכנדיק זיך
מיט אים.

ער האָט, נאָטירלעך, נישט געקאַנט פאַרלאַנגען פון אַזעלכע
מענטשן, ווי פון זיין אַמאָליקן חבר פון דער אַרבעט, — דעם פאַר-
ראַבעק בעריע — און אויך פון דעם אַלטן נעצנשטריקער אולאַ, אַז
זיי זאָלן אים טיטולירן „קייסער“. אַזעלכע אַלטע גוטע פריינט האָבן
אים איצט אויך געמעגט רופן „יאן“, פונקט ווי אין די פריערדיקע
צייטן. אגב, וואָלטן זיי זיך שוין סיי ווי נישט געקאַנט צוגעוויינען
צו עפעס אַן אַנדערן נאָמען פאַר אים.

אָבער די גרעסטע דאגה איז באַ אים געווען, ווי אַזוי צום
פאַרזיכטיקסטן זיך נוהג צו זיין מיט זיין אַלט ווייב. זי איז נאָך
אַלץ געבליבן זיצן אין דעם קליינעם הייזלעך, וואָס האָט אַמאָל
געהערט צום אַרימען לוינאַרבעטער יאן אַנדערסאָן פון סקרוליקאַ.
פאַרשטייט זיך, אַז פאַר אים וואָלט דאָס געווען אַ גרויסע דערלייכ-
טערונג און אַ פרייד, ווען צו קאַטרינאַ וואָלט דאָסגלייכן אָנגע-
קומען אַ בשורה, אַז זי איז אויך אַזוי דערהויבן געוואָרן, ווי איר
מאן. דאָס איז אָבער נישט געשעען, און דערום איז זי טאַקע פאַר-
בליבן דיזעלבע קאַטרינאַ, וואָס פריער.

און אפשר האָט עס גאָר אַנדערש נישט געקאַנט זיין? קלאַראַ
גולאַ האָט מסתמא אַליין אויך פאַרשטאַנען, אַז קאַטרינאַ וואָלט מען
שוין נישט געקאַנט מאַכן פאַר אַ קייסערין. וואָריס, קיינער וואָלט
זיך עס נישט געקאַנט פאַרשטעלן, אַז דאן, ווען זי גייט אַוועק אין
קירך אַריין, זאָל זי וועלן אַנטון אויף אירע גרויע האָר אַ באַלדענעם
שטערנבאַנד. זי וואָלט בעסער געבליבן זיצן אינדערהיים, איידער
פאַר מענטשן זיך צו דאַרפן ווייזן מיט עפעס אַנדערש אויפן קאַפּ,
ווי מיט איר געוויינלעך, שוואַרץ, זיידן שטערנטיכל.

קאַטרינאַ האָט אים באַלד פון דער ערשטער מינוט אָן דער-
קלערט, אַז זי וויל נישט הערן וועגן דעם, אַז איר טאָכטער איז
געוואָרן אַ קייסערין. יאן איז נאָך אַ לענגערן ישוב-הדעת געקומען

צום באשלוס, אז עס איז אפשר דאָס גלייכסטע איר נאָכצוגעבן אין דער הינזיכט.

פאַרשטייט זיך, אז פאַר אזעלעכן, וואָס איז יעדן פרימאַרגן אַראָפּגעאַנגען צום שיפּאַפּשטעל און דאָרט געווען אַרומגערינגלט מיט אַ סך מענטשן, וועלכע האָבן אים באַ יעדע פאַר ווערטער אָנגערופן נישט אַנדערש ווי „קייסער“, — פאַרשטייט זיך, אז פאַר אזעלעכן איז באַמט נישט אַזוי לייכט געווען אַראָפּצוואַרפן פון זיך זיין גאַנצע אויסדערוויילטקייט, — ווי נאָר ער האָט די שוועל פון זיין אייגענער היים אַריבערגעטרעטן. און מען קאָן נישט זאָגן, אז דאָס איז נישט געווען פאַר אים קיין גרויסער נסיון — צו טראָגן האַלץ און שעפן וואַסער פאַר קאַטרינאַ, בפרט נאָך, וואָס זי האָט גערעדט צו אים מיט אַזאַ טאָן, ווי ער וואָלט גאָר געווען טיף געזונקען, אָנשטאַט דעם, וואָס ער איז געוואָרן אַזוי דער-הויבן.

וואָלט זיך קאַטרינאַ כאַטש באַגנוגנט דערמיט, מילאַ, איז פאַר-פאלן. אָבער ניין, זי האָט זיך נאָך באַקלאָגט, וואָס ער וויל נישט גיין צו דער אַרבעט, ווי אַלעמאַל, און דערפאַר אים געמאַכט ביי-טערע פאַרוורפן. אָבער ווי נאָר זי פלעגט צושטיין צו אים מיט די דאָזיקע טענות, האָט ער זיך געמאַכט נישט הערנדיק. ער האָט דאָך געוואוסט, אז די קייסערין פון פאַרטוגאַל וועט אים אַ ליאָדע טאָג שיקן אַזוי פיל געלט, אז ער וועט שוין נישט מער דאַרפן נעמען אויף זיך זיינע אַרבעטסקליידער. די קייסערין וואָלט אים זיכער פאַראיביל געהאַט, אויב ער וואָלט אין דערדאָזיקער זאך אויך געווען נאָכגיביק לגבי קאַטרינאַן.

אַמאָל אין אַ נאָכמיטאָג, סוף חודש אויגוסט, בשעת יאָן איז געזעסן אויפן שטיינערנעם טרעפּ פאַר זיין הייזל און גערויכערט זיין ליוולקעלע, האָט ער פלוצלינג דערהערט יונגע, קלינגענדיקע קולות

פונם וואלד ארויס. באלד נאכדעם האט ער דערזען, ווי צווישן די
ביימער שימערן העלע קליידלעך.

קאטרינא איז געהאט אוועקגעגאנגען אין דעם יונגן בערע-
זעוועלדל, פדי אפצושניידן ריטלעך אויף א בעזים. אבער פארן
אוועקגיין האט זי אים דערקלערט, אז פון היינטמאל אן מוז אלצדינג
איבערגעאנדערשט ווערן. זי וועט גיין צו לארס גוגארסאנען און
זיך אנבאטן צו גראפן אויף די פעלדער פון פאליא, און ער וועט
מעגן בלייבן אין שטוב: קאכן ווארמעסן און פארלאטען די מלבושים;
ווארים ער אליין איז דאך לעצטנס געווארן א צו גרויסער יחוסן, ער
זאל גיין ארבעטן בא יענעם.

ער האט איר גארנישט געענטפערט, הגם ער האט זיך גע-
פילט שטארק געטראפן פון אירע רייד; און דעריבער האט עס אים
זייער הנאה געטון צו קאנען אצינד פארנעמען די געדאנקען מיט
גאר עפעס אנדערש.

ער איז שנעל אריינגעלאפן נאכן קייסערלעכן שטעקן און
לעדערנעם קאשקעט, און נאך באוויזן ארויסצוקומען צום טירל גראד
ווען די יונגע פריילינס זענען דארט פארבייגעגאנגען.

זיי זענען געווען אזש פינף אויף אמאל, און צווישן
זיי, — דעם לייטענאנט לייעקרוואס דריי יינגערע טעכטערלעך;
די איבריקע צוויי זענען מסתמא געקומען אויף א באזוך קיין
לעיוודאלא.

יאן האט ברייט אויפגעפראלט דאס טירל און ארויסגעגאנגען
זיי מקבל פנים זיין.

— א גוטן אונט אייך, מיינע טייערע הויפדאמען! — האט
ער געזאגט, פארבייגנדיק זיך, און דערביי געמאכט אזא ברייטן רע-
וועראנט מיטן קאשקעט אין דער האנט, אז ער האט מיט אים כמעט
ווי די ערד בארירט.

זיי זענען שטיין געבליבן און לכתחילה זיך געפילט א ביסל
זשענירט; אבער יאן האט זיי מיט זיינע ערשטע פאך ווערטער
באלד ארויסגעברענגט פון דער פארלעגנהייט.

און דאן האבן זיי אים אפגעגעבן שלום עליכם, — פון
רעכטס און פון לינקס, — און בא יעדער ווענדונג האט מען גע-

הערט : „אך, אונזער ליבער קייסער“, „אונזער טייערער קייסער“. מען האט באשיינפערלעך געזען, סארא גרויסע פרייד עס האט זיי פארשאפט די באגעגעניש מיט אים.

דידאזיקע יונגע מיידלעך פון לעיוודאלא זענען געווען פון גאר אן אנדערן טיפ מענטשן ווי קאטרינא, אדער ווי די איינוויי-נער פון אסקעדאלארנא. זיי האבן גארנישט געהאט דאקעגן, ער זאל זיי דערציילן וועגן דער קייסערין. אדרבא, זיי האבן תיכף געפרעגט, וואס עס הערט זיך עפעס נייעס פון איר און ווען זי האט בדעה אהיימצוקומען.

דערנאך האבן זיי געפרעגט, צי ער וואלט זיי געוואלט דער-לויבן אריינצוגיין א קוק-טון, ווי עס זעט-אויס בא אים אין דער ווינונג. יאן האט נישט געדארפט זיי אפזאגן, ווייל קאטרינא האט תמיד געהאלטן דאס שטיבל ציכטיק און אויפגערוימט, אזוי אז אפילו די חשובסטע פערזענלעכקייט וואלט דארט צו יעדער צייט מיט פארגעניגן געמעגט אריינקומען אויף א באזוך.

בשעת די יונגע פריזישע טעכטער זענען אריינגעקומען אין שטיבל, איז בא זיי געווען א גרויסער חידוש צו זען, אז די בא-רימטע קייסערין איז גאר אויפגעוואקסן אין אזא קליין הייזלע. נו, מילא, פריער איז עס נאך געווען א האלבע צרה, — זי איז שוין געווען צוגעוויינט צו דער ענגשאפט. אבער וואס וועט זיין, ווען זי וועט צוריקקומען, — האבן די יונגע מיידלעך געפרעגט. — צי וועט זי דא בלייבן ווייניג בא אירע עלטערן, אדער צוריקפארן קיין פארטוגאל ?

יאן האט שוין נישט איינמאל געקלערט וועגן דעם. ער אליין האט אויך פארשטאנען, אז קלארא גילא קאן נישט אויף שטענדיק פארבלייבן אין אסקעדאלארנא, ווארים זי מוז דאך רעגירן איבער איר מדינה. און דערום האט ער זיי געענטפערט :

— איך בין זיך משער, אז זי וועט דא פארברענגען בלויז א קורצע צייט און דערנאך זיך צוריק אומקערן קיין פאר-טוגאל.

— און דאן וועט איר דאך אוודאי מיטפארן מיט איר? — האט איינע פון די יונגע מיידלעך געפרעגט.

יאן האָט געטראַכט, אז עס וואָלט גלייכער געווען, ווען זי
זאָל אים נישט האָבן געשטעלט די דאָזיקע פראַגע. ער האָט איר טאַקע
נישט באַלד געענטפערט דערויף, אָבער דאָס מיידל האָט אים נישט
אָפגעלאָזט.

— מסתמא, ווייסט איר נאָך אַליין נישט, ווי אזוי עס וועט
זיין? — האָט זי געזאָגט.

פאַרקערט, יאן האָט דווקא יא געוואוסט, ווי אזוי עס וועט
זיין, אָבער ער האָט זיך נאָך ביז איצט נישט געהאַט אָפגעגעבן קיין
קלאָרן דין-וחשבון. ווי אזוי די מענטשן וועלן זיך באַציען צו זיין
באַשלוס. אפשר וועלן זיי דאן זאָגן, אז אזא האַנדלונג שטייט נישט
אָן פאַר אַ קייסער?

— איך וועל מוזן בלייבן אינדערהיים, — האָט ער צום סוף
דערקלערט. — ס'איז דאָך נישט יושרדיק, איך זאָל דאָ איבערלאָזן
קאַטרינאַן איינע אַליין.

— אזוי גאָר, קאַטרינאַ וועט נישט מיטפאַרן?

— ניין, ס'איז נישט מעגלעך צו פועלן באַ איר, זי זאָל
פאַרלאָזן דאָס הייז — האָט יאן געענטפערט. — און איך ווידער,
מזו דאָך אויך בלייבן באַ איר. פאַרפאַלן, אויב מען האָט שוין איינ-
מאַל צוגעשווירן צו זיין געטריי אין גוטע, ווי אין שלעכטע
צייטן...

— נו, יא, איך פאַרשטיי גאָנץ גוט, אז די דאָזיקע שבועה
טאָר מען נישט ברעכן, — האָט זיך אָנגערופן די יונגע פריצישע
פרייליך, וואָס האָט אזוי גערן געוואָלט אַלצדינג חיסן. — איר האָט
געהערט, מיידלעך, — האָט זי געזאָגט, ווענדנדיק זיך צו אירע
באַגלייטערנס, — יאן וועט נישט פאַרלאָזן זיין ווייב, כאַטש עס
וואַרטן אויף אים אַלע הערלעכקייטן פון דער מדינה פאַר-
טוגאַל!

אָבער, שטעלט אייך פאַר, אז דערדאָזיקער ענטפער האָט זיי
גאָר שטאַרק דערפרייט! זיי האָבן אים געקלאַפט איבער דער פליי-
צע און דערקלערט, אז ער האַנדלט זייער ריכטיק. און חוצדעם,
האָבן זיי געזאָגט, אז דאָס איז אַ גוטער סימן: הייסט עס, אז דער

אלטער יאן אנדערסאן פון סקרוליקא איז נאך נישט אינגאנצן קיין פארפאלענער.

ער האט נישט ריכטיק פארשטאנען, וואס זיי האבן געמיינט דערמיט. זיי זענען מסתמא שטארק צופרידן געווען, וואס ער וועט פארבלייבן בא זיי אין דארף — — —

די פריילינס האבן זיך געזעגנט מיט אים און זענען געגאנגען גען הייטער. זיי זענען, נעמלעך, פארבעטן געווען אויף א שמחה בא די פאלעבאטיס פון דער דיוווענישער הוטע.

אבער ווי נאך זיי זענען אוועק, אזוי איז קאטרינא תיכף אריינגעקומען אין שטיבל. זי האט אוודאי געמוזט שטיין פאר דער סיר און ווארטן, ביז די פרעמדע מיידלעך וועלן פארלאזן דאס הייז. אבער קיינער האט, נאטירלעך, נישט געקאנט וויסן, ווי לאנג זי איז דארט געשטאנען און וואס זי האט אלץ געהערט פון יאנס שמועס מיט די פריצישע קינדער.

נאך, מי עס זאל נישט זיין, האט זי איצט געהאט א סך א מילדערע און פריינטלעכערע מינע, ווי שטענדיק.

— דו ביסט שוין איינמאל א טפש! — האט זי גלייך באם אריינקום געזאגט. — איך וואלט געווען טשיקאווע צו וויסן, וואס אן אנדערע פרוי וואלט געזאגט, האבנדיק אזא מאן. אבער דו ביסט כאטש אן ארנטלעכער מענטש דערמיט, וואס דו ווילסט מיך נישט דא איבערלאזן איינע אליין!

די לוי

צו יאן אנדערסאנען פון סקרוליקא האט מען נישט געשיקט קיין שליח, ער זאל קומען צו דער לווייה פון ביערן הינדריקסאן פון ליובי. מעגלעך, אז דעם פארשטארבענעם משפחה האט נישט געוואלט, צי ער וויל זיך נאך אלץ רעכענען פאר זייערס א קרוב,

נאכדעם ווי ער איז דערהויבן געווארן צו אזא הערלעכקייט און פראכט, אין וועלכער ער האט לעצטנס פארברענגט זיינע יארן. און אפשר וואלטן זיי געהאט גרויסע שוועריקייטן באם איינארדנען אלצדינג אויף צו קאנען אנטשפרעכנד אויפנעמען אזא חשובן גאסט און זעען, אז דער לוויה-צערעמאניאל, ווי אין דער אנוועזנהייט פון אזא הויכגעשטעלטער פערזענלעכקייט, זאל זיין ווי עס געהער צו זיין.

די נאענטסטע קרובים פון ביערן הינדריקסאנען האבן, פארשטייט זיך, געוואלט פארן אין דער ערשטער ריי פון דעם לוויה-צוג. אבער, אייגנטלעך, וואלט מען דאך פאר אים — אלס קיין סער — געדארפט מאכן א פלאץ דווקא אין שפיץ פון דער פראצעסיע.

זיי האבן אבער גארנישט געוואסט, ווי הינציק ער האט זיך גערעכנט מיט אזעלכע זאכן, וואס בא אנדערע האט עס דווקא געשפילט א גרויסע ראָל. ער האט אן דעם אויך געוואסט, ווער ער איז. און עס איז אים נאך קיינמאל נישט איינגעפאלן צו פארלויסן דעם וועג אזא איינעם, וואס פילט זיך גליקלעך, ווען ער קאן פארנעמען דעם אויבנאן אויף א גאסטמאָלצייט.

פדי נישט צו פארשאפן קיינעם קיין בייזבלוט, איז ער אינגערפרי נישט געגאנגען צום טרויערהויז, איידער דער לוויה-צוג האט געענדיגט פון דאָרט, נאָר ער איז גלייך אוועק אין קירך אריין. ערשט ווען די גלאַקן האבן זיך שוין געהאט שטארק צעקלונגען און ער האט געזען, אז די לאנגע פראצעסיע האט זיך שוין אָנגעהויבן פארמירן אויף דעם פלאץ פאר דער קירך, — דאן איז ער ערשט אויך צוגעגאנגען און זיך אוועקגעשטעלט צווישן די אנדערע קרובים.

אויף די פנימער פון די לוויה-באגלייטער האט זיך אָפגעשפיגלט א בולטע שטוינגג. ווען זיי האבן אים דערזען צווישן זיך, ער האט עס גוט באמערקט, אבער ער איז שוין געווען געוויינט דערצו, אז מענטשן זאלן ווערן איבעראשט פון זיין לייטזע-לייקייט; דעריבער האט ער נישט געלייגט קיין אכט אויף דעם רושם, וואס זיין באווייזן זיך האט ארויסגערופן באם עולם. ער איז

בא זיך געווען זיכער, אז זיי וואלטן אים פארבעטן אין דער ער-
שטער ריי אריין, נאך ס'איז שוין נישט געווען קיין צייט דערויף.
ווייל די פראצעסייע האט שוין געפירט אין דער ריכטונג פון בית-
עולם.

נאך דער קבורה איז ער אויך אריינגעגאנגען צוריק אין
קירך אין פארנומען אן ארט צווישן די נאענטסטע קרובים. אין
אויך אצינד האט ער באמערקט, ווי דערשטוינט זיי זענען געווען
פון זיין אויפפירן זיך. אבער קיינער פון זיי איז נישט דרייסט
געווען אויפמערקזאם צו מאכן די פארזאמלטע אויף דעם גרויסן
פבור, וואס ער האט זיי פארשאפט מיט דעם, וואס ער האט בא-
וויילקט צו פארלאזן זיין אנגעזען ארט אויף דעם כארגאניק אין
זיך אוועקצוזעצן לעבן זיי.

עס איז איצט סיי ווי נישט געווען דער פאסדער מאמענט
פאר אנטשולדיקונגען, ווייל גראד אין דער רגע האט דער ארגל
אויפגעשפילט צום פסאלם, וואס מען זינגט פאר דער תפילה.

נאכן גאטדיגסט זענען צוגעפארן צו דער קירך די אלע
וועגענער און בריטשקעס, וואס האבן געהערט צו די באגלייטער
פון דער לוויה. יאן איז צוגעגאנגען צו דעם גרויסן פלאכן וואגן,
אויף וועלכן מען האט געברענגט צו פירן די טרומע און זיך
אוועקגעזעצט אויף אים. ער האט געוויקט, אז דערדאזיקער וואגן
וועט צוריקפארן א'לידיקער, און דעריבער איז ער ליבערשט דארט
ארויפגעקראכן, פרי נישט צו פארנעמען עמעצנס ארט.

ביערן הינדריקסאנס טאכטער און איידעם זענען א פאר מאל
פארבייגעגאנגען און זייטיק אנגעקוקט דעם מאן, וואס האט זיך
אוועקגעזעצט גראד אויף דעמדאזיקן וואגן. יאן האט געמיינגט, אז
זיי זענען זיך מצער איבער דעם, וואס זיי האבן אים נישט געקאנט
אנפאטן צו פארן אויף דעם שענסטן וואגן. אבער ער האט נישט
געוואלט, אז צוליב אים זאל מען איצט אנהייבן איבערבייטן די
ערטער, וואס עס וואלט זיכער ארויסגערופן גרויס צעמישונג אין
דער פעסטגעשטעלטער ארדנונג. נישקשה, ער האט אזוי אויך גע-
וויסט, ווער ער איז.

ווען ער איז אוועקגעפארן פון דער קירך, האט ער נישט

געקאנט פטור ווערן פון דער דערינערונג וועגן דעם שפאצירגאנג קיין ליובי, וואָס ער האָט אמאָל מיט יאָרן צוריק געמאַכט צוזא-
מען מיט קלאַראַ גולאַן, כדי צו זיין אויף אַ באַזוך באַ זיינע רייכע
קרובים. אָבער איצט האָט זיך אַלצדינג איבערגעדרייט קאָפּויר. נו,
אדרבא, ווער איז היינט דער מעכטיקער און אָנגעזעענער? און
וועמענס ריי איז היינט אַרויסצווייגן גרויס לייטזעליקייט דערמיט,
וואָס ער באַויליקט צו באַזוכן זיינע קרובים?

ווי נאָך די באַגלייטער זענען אָנגעקומען צום טרויערהויז,
האָט מען זיי גלייך אַריינגעפירט אין דער גרויסער גאָסטשטוב אין
פארטער, וווּ זיי האָבן פון זיך אַראָפּגענומען די אויבערשטע מלבושים.
לויט דעם דאָרטליכן מנהג, האָט אַ שכניש פאַרפאַלק איבערגענומען
די באַלעבאַטישקייט בעתן צוגרייטן דאָס טרייסטמאַלצייט. און איצט
האָבן זיי טאַקע פאַרבעטן די חשובסטע פון די געסט אַרופּצוגיין
אויפן גאַרן, וווּ עס זענען שוין געשטאַנען גרייט די טישן, גע-
דעקטע צום מיטאָג.

עס איז אָבער געווען זייער אַ פאַראַנטוואָרטלעכע אויפגאַבע,
אויסצוויילן פון צווישן די פאַרזאַמלטע די סאַמע חשובסטע געסט,
וואָס זאָלן די ערשטע זיך צום טיש זעצן. האָרים עס זענען געקו-
מען אזוי פיל באַגלייטער צו דער לחיה, אז עס איז נישט געווען
קיין פלאַץ פאַר אַלע אויף אמאָל. מען האָט געמוזט צעטיילן דעם
עולם: ווען איין טייל וועט האָבן שוין אָפּגעגעסן, וועט זיך דער
צווייטער טייל זעצן צום טיש. אָבער צווישן די פאַרזאַמלטע זענען
געווען אַ סך אַזעלכע, וואָס וואָלטן קיינמאָל נישט מוחל געווען די
גרינגשעצונג, ווען מען האָלט זיי נישט פאַרבעטן צו זיין די ערש-
טע צום טיש.

וואָס שייך יענעם, וועלכער איז דערהויבן געוואָרן צו דער
מדרגה פון אַ קייסער, האָט ער אין אַ סך פאַלן געקאָנט זיך דער-
לויבן אויף לייטזעליקייט קעגן אַנדערע; אָבער דאָ אויף דעמדאָויקן
טרייסטמאַלצייט, וווּ עס זענען געווען פאַרזאַמלט אזוי פיל הויכגע-
שטעלטע לייט פון דער גאַנצער געגנט, האָט ער אומבאַדינגט גע-
מוזט באַשטיין דערויף, ער זאָל זיין צווישן די ערשטע פאַרבעטע-
נע צום טיש. אז נישט וואָלטן נאָך די מענטשן געקאָנט מיינען, אז

ער הייבט נישט אָן צו וויסן, וואָס אים שטייט=אָן אַלס קייסער.
וואָרים, זייענדיק פון אַזא הויכן שטאַנד, וואָלט מען אים אייגנט-
לעך געדאַרפט פאַרבעטן דעם סאַמע ערשטן.

אַבער ער האָט זיכער נישט געהאַט וואָס צו שרעקן זיך,
אַז די מענטשן זאָלן באַקומען אַזא שלעכטע מיינונג וועגן אים, —
כאַטש מען האָט אים פאַקטיש נישט פאַרבעטן אַרױפֿצוגיין אויפֿן
גאַרן צוזאַמען מיט די ערשטע געסט. ס'איז דאָך געווען אַזוי זעלבסט-
פאַרשטענדלעך, אַז ער דאַרף זיך זעצן צום טיש צוזאַמען מיטן גלח
און מיט די איבריקע מיוחסים. נישקשה, ער דאַרף זיך נישט באַ-
אומרויקן, צי עס וועט טאַקע אַזוי געשעען, — האָט ער גע-
טראַכט.

אַבער דערווייל איז ער שטיל און איינזאַם געזעסן אויף
א זייטיקער באַנק. דאָ אין דעם הויז האָט זיך נאָטירלעך נישט
געפֿונען קיינער, וואָס זאָל האָבן חשק צו פאַרפירן מיט אים
אַ שמועס וועגן דער קייסעריין. דעם אמת געזאָגט, האָט ער זיך
זיצט געפילט זייער נידערגעשלאָגן. אַוועקגייענדיק פונדערהיים,
האַט אים קאַטרינאַ געוואָרנט, ער זאָל ליבערשט נישט גיין צו דער-
דאָזיקער לווייה, ווייל די פויערים פון דעם הויף זענען פון אַזא
אַלטער, שטאַלצער משפּחה, אַז זיי מאַכן נישט קיין גרויס וועזן
נישט פון קיין קיניג, נישט פון קיין קייסער. און איצט האָט עס
שוין באַלד אַזוי אויסגעזען, אַז קאַטרינאַ איז טאַקע גערעכט גע-
ווען. די מיטגלידער פון די זייער אַלטע פויערים=משפּחות, וועלכע
זיצן שוין זינט דעם וועלטפאַשאַף אויף דיזעלבע נחלאות, האָלטן
זיך פאַר פיל גרעסערע יחסנים, ווי אַלע אַנדערע געקרוינטע און
נישט געקרוינטע שררות.

עס איז נישט צוגעגאַנגען אַזוי שנעל, ביז מען האָט צוגנויפֿ-
גענומען די געסט, וועלכע האָבן זיך די ערשטע געזאָלט זעצן צום
טיש. די שכנים, וואָס האָבן היינט איבערגענומען די ראָל אַלס
באַלעפאַטים פונם הויז, זענען אַרומגעגאַנגען איבער דער גרויסער
שטוב, אויסקלייבנדיק די חשובסטע פון די געסט. אַבער צו אים,
צום קייסער, זענען זיי נישט צוגעקומען.
לעבן אים אויף דער באַנק האָבן זיך אַוועקגעזעצט צוויי

אלטע בתולות, וועלכע האָבן לגמרי נישט דערוואָרט, מען זאָל זיי באַלד אין אָנהייב פאַרבעטן צום מאַלצייט; און דעריבער זענען זיי דאָרט רויק געזעסן און געמיטלעך געשמעסט. זיי האָבן גערעדט וועגן דעם, ווי וויל דאָס איז געווען, וואָס לינאָרט ביערנסאָן, ביערן הינדריקסאָנס זון, האָט נאָך באַוויון אַהיינציקומען און זיך איבערבעטן מיטן פאָטער.

אייגנטלעך, האָט צווישן זיי נישט געהערשט קיין בולטע שנאה. אָבער זייער אומפריינטשאַפט איז אַנטשטאנען אויף אַזא אופן: אַן ערך מיט דרייסיק יאָר צוריק, ווען לינאָרט איז אַלט געווען אַ יאָר צוויי-דרייאַנצוואַנציק און בדעה געהאַט חתונה-האַבן, האָט ער געפרעגט דעם פאָטער, צי ער וויל אים לאָזן איבערנעמען דעם הויף. אָדער אויף אַן אַנדערן אופן אים העלפֿן ווערן אַ זעלבסטשטענ-דיקער באַלעבאָס. אָבער דער אַלטער ביערן האָט אים אָפגעזאָגט — אַזוי דאָס ערשטע, ווי דאָס צווייטע. זיין הונטש איז געווען, אַז דער זון זאָל פאַרבלייבן באַ אים אין הויף, ווי ביז איצט, און די באַ-לעבאָטישקייט זאָל ער איבערנעמען ערשט דאָן, ווען ער, דער פאָ-טער, וועט אויף אייביק פאַרמאָכן די אויגן.

אָבער דערויף זאָל אים דער זון האָבן געענטפערט:

— ניין, איך וויל נישט פאַרבלייבן אינדערהיים און זיין בלוז אַ פאַראַבעק, — הגם באַ מיין אייגענעם פאָטער. איך וועל ליבערשט אַוועקגיין אין דער ווייטער וועלט אַריין און מיר שאַפן מיין אייגן באַלעבאָטישקייט. איך וויל זיין האַר איבער מיר אַליין, אַזוי ווי דער פאָטער. אַז נישט, האָב איך מורא, וועט לאַנג נישט אָנהאַלטן די פריינטשאַפט צווישן אונז.

דאָן האָט אים דער פאָטער געזאָגט:

— נו, אויב דו וועסט זיך איינעקשען דווקא צו גיין מיט דיין אייגענעם וועג, וועט צו דער פריינטשאַפט סיי ווי געמען אַ סוף! — — —

דער זון איז אַוועק אין די גרויסע וועלדער, וואָס ציען זיך אויף צפון און אויף מזרח פון דער אָזערע דיווזשע. דאָרט האָט ער זיך באַזעצט אין דער וואַלדיקער וויסטעניש, אויסגעוואַרצלט די ביימער אויף אַ היפּשן שטח אַרום און דערגאָך באַאַרבעט דעם

באדן. זיין נחלה איז געלעגן אין דער געמיינדע ברו, און זינט ער
איז אוועק פונדערהיים, האט ער זיך שוין מער נישט געוויזן אין
סווארטזשע. דרייסיק יאָר האָבן אים די עלטערן נישט געזען פאר
זייערע אויגן. אָבער מיט אַכט טעג צוריק איז ער אַהיימגעקומען,
גראַד דאָן, ווען זיין פאָטער ביערן האָט שוין געהאַלטן באַ
שטאַרבן — — —

יאָנען איז געוואָרן גרינגער אויפן האַרץ, בשעת ער האָט
זיך צוגעהערט צום שמועס, וואָס די צוויי פרויען האָבן געפירט.
דאָס איז געווען אַ גוטע בשורה פאַר אים!

דעם פאַרגאַנגענעם זונטיק, ווען קאַטרינאַ איז אַהיימגעקומען
פון קירך און דערציילט, אַז מיט ביערן הינדריקסאַנען האַלט שוין
גאָר שמאַל, האָט ער באַלד געפרעגט, וואָס עס הערט זיך מיטן זון
און צי מען האָט שוין געשיקט נאָך אים.

ניין, דאָס האָט מען נישט געטון. קאַטרינאַ האָט געהערט
דערציילן. אַז ביערן הינדריקסאַנס ווייב האָט זייער געבעטן דעם
מאָן, ער זאָל דערלויבן צו שיקן אַ ידיעה צום זון. אָבער ער האָט
עס איר שטרענג פאַרווערט. דער אַלטער האָט דערקלערט, אַז ער
ויל כאַטש אויפן טויטנבעט האָבן מנוחה.

אָבער יאָן אַנדערסאָן האָט זיך נישט באַרויקט דערמיט; ער
האָט נישט געקאַנט אויפהערן צו טראַכטן וועגן לינאַרטן, וועלכער
איז דאָרט אַרומגעגאַנגען אין זיינע וועלדער און נישט געוואוסט אין
וואָס פאַר אַ צושטשאַנד זיין פאָטער געפינט זיך. צום סוף האָט
יאָן באַשלאָסן צו טון פונקט פאַרקערט, ווי עס איז געווען דעם
אַלטן ביערנס ווונטש, און ער האָט טאַקע צו וויסן-געטון דעם זון,
ווי עס האַלט מיט זיין פאָטער.

ער האָט נישט געוואוסט, ווי די זאך איז ווייטער צוגעגאַנגען,
נאָכדעם ווי ער האָט אויסגעפירט זיין מיסיע. ערשט איצט האָט ער
דאָ געהערט די צוויי פרויען רעדן וועגן דעם. און זייער שמועס
האָט אים אַזוי פאַראינטערעסירט, אַז ער האָט אינגאַנצן פאַרגעסן,
דאָס מען האָט אים נישט פאַרבעטן נישט צום ערשטן מאָל גיין
צום טיש און נישט צום צווייטן מאָל.

— — — ווען דער זון איז אַהיימגעקומען, — האָט איינע

פון די פרויען ווייטער דערציילט, — האָט ער זיך זייער האַרציק באַגריסט מיטן פאַטער. דער אַלטער האָט געלאַכט, קוקנדיק אויפן זונס קליידער.

— ווי איך זע, ביסטו געקומען אין דיינע אַרבעטסקליידער, — האָט דער אַלטער געזאָגט.

— נו, יא, איך וואָלט מיך, אייגנטלעך, געדאַרפט איבערטון יום-טובדיק, ווייל מיר האָבן דאָך היינט זונטיק, — האָט דער זון געענטפערט. — אָבער, באַ אונז האָט היינטיקן זומער פסדר גע-רעגנט. און דעריבער האָב איך איבערן זונטיקדיקן נאָכמיטאָג, ווען עס האָט שוין אַמאָל אויפגעהערט צו רעגענען, געוואָלט אַראָפּנע-מען אַ ביסל האָבער פונם פעלד.

— נו, האָסטו טאַקע באַוווּן דאָס צו טון ?

— איך האָב שוין געהאַט אָנגעלאָדן איין פּוירל, אָבער איך האָב עס געלאָזט שטיין אויפן פעלד, ווייל דער שלח איז גראַד דאָן אָנגעקומען. איך האָב זיך תיכף אַוועקגעלאָזט אין וועג אַריין נישט איבערטוענדיק זיך אפילו.

— ווער האָט עס דיר געבראַכט די ידיעה ? — האָט דער פאַטער געפרעגט אין אַ וויילע אַרום.

— איך האָב נאָך דעם מענטש קיינמאָל פאַר מיינע אויגן נישט געזען, — האָט דער זון געענטפערט. — ס'איז מיר צומאָל נישט אויפן געדאַנק געקומען, איך זאָל אים פרעגן, ווי ער הייסט. ער האָט אויסגעזען ווי אַ בעטלער.

— דעמדאָזיקן פאַרשוין מוזסטו אויפזוכן, לינאַרט ! — האָט דער אַלטער ביערן געזאָגט מיט שטאַרקער באַטאָנונג. — דו זאָלסט אים אָפּגעבן כבוד, וווּ נאָר דו וועסט אים טרעפן. ווייזט-אויס, אַז ער איז אונז אַלע אַ גוטער פריינט !

אַט אַזוי געמיטלעך און האַרציק האָבן זיי גערעדט צווישן זיך, און דער זון איז נישט אָפּגעטרעטן פונם פאַטערס בעט, ביז ס'איז נישט געקומען דער סוף. זיי זענען ביידע געווען אַזוי גליק-לעך דערמיט וואָס זיי האָבן זיך איבערגעבעטן, אַז עס האָט אויס-געזען, ווי דער טויט וואָלט זיי געבראַכט פרייד, אָנשטאָט צער. — — —

יאן האָט אויפגעציטערט פון ווידערווילן, ווען ער האָט דער-
הערט, אז לינאָרט ביערנסאָן האָט אים אָנגערופן „אן אַלטער בעט-
לער“. אָבער ער האָט זיך געטרייסט דערמיט, וואָס דאָס איז זיכער
געשעען דערפאַר, ווייל אוועקגייענדיק אויפזוכן לינאָרטן אין דער
וואַלדיקער היסטעניש האָט ער נישט מיטגענומען נישט דעם גרי-
נעם קאָשקעט און נישט דעם קייסערלעכן שטעקן.

דאָס האָט צוריקגעפירט זיינע געדאַנקען צו זיין איצטיקער
פאַרלעגנהייט, און דאָן איז אים געוואָרן שטאַרק אומעטיק. ער איז
שוין גענוג דאָ אָפּגעזעסן און געוואָרט. אַצינד וואָלט מען אים שוין
געדאַרפט האָבן פאַרבעטן צום מאָלצייט, אז נישט וועט דאָך שוין זיין
נאָך אַלעמען. דאָ איז מסתמא עפעס נישט אין אָרדנונג געווען.
ער האָט זיך אויפגעהויבן און מיט זיכערע טריט אַדורכגע-
גאַנגען די גאַססשטוב, דערנאָך אַדורכגעשפּאַנט איבערן פעדערהיזל,
ארויף איבער די טרעפּ, און געעפנט די טיר, וואָס פירט צום גרויסן
זאַל אויפן גאַרן.

ער האָט גלייך דערזען, אז די סעודה איז שוין געווען אין
פילן גאַנג. די טישן, וואָס זענען געווען אויסגעשטעלט אין דער
פורם פון אַ פּאַדקאווע זענען געווען געדיכט באַזעצט מיט געסט
און מען האָט שוין אַרומגעטראָגן דאָס ערשטע מאכל; איצט האָט
ער שוין באַשיינפערלעך איינגעזען, אז מען האָט אים לחלוטין נישט
בדעה געהאַט צו פאַררעכענען צו די חשובסטע געסט.

אַט זענען דאָרט געזעסן אי דער גלח, אי דער קירכאויפּזע-
ער און לעבן זיי — דער לייטענאַנט לייליעקרונאָ פון לעיוודאַלאַ
מיט זיין ווייב. קורץ — דאָרט זענען געזעסן די אַלע, וועמען עס
איז, — לויט שטאַנד און יחוס — געקומען צו זיין די ערשטע
באַם טיש; נאָר ער איינער אַליין איז דאָרט נישט געווען.

איינע פון די יונגע מיידלעך, וואָס האָבן אַרומגעטראָגן די
פולמעסיקן אַרום די טישן, האָט דערזען יאָנען, באַלד ווי ער האָט
זיך נאָר באַוויזן אין דער טיר און איז שנעל צוגעגאַנגען צו אים.
— וואָס טוט איר דאָ, יאָן? — האָט זי שטילערהייט גע-
פרעגט. — גייט צוריק אַראָפּ!

— אָבער טייערע באַלעבאַסטעשי! — האָט ער געזאָגט. איך

מײן, אז דעם קײסער יאָהאַננעס פון פּאַרטוגאַל מעג מען נאָך אַרײַן
פאַררעכענען צו די יחסנישע געסט און אים פאַרבעטן צווישן די,
וואָס זעצן זיך די ערשטע צום טיש.

— שווייגט שוין, יאן! — האָט דאָס מײדל פאַרדראָסיק גע-
זאָגט. — הײנט איז נישט קײן טאָג פאַר אײערע שטותים. גײט
אַראָפּ אונטן און וואַרט דאָרט, וועט איר שוין באַקומען אײער פאַר-
ציע עסן, ווען עס וועט זײן אײער רײ!

יאן האָט באמת געהאַט אַ סך מער רעספעקט פאַר דערדאָזי-
קער משפּחה, ווי פאַר וועלכער עס איז אַנדערער פון דער גאַנצער
געמײנדע. און דווקא דערפאַר איז אים גאָר שטאַרק געגאַנגען דע-
רין, אז מען זאָל אים דאָ אין דעם הויז אױפנעמען מיטן געהעריקן
פּבוד, — טאָקע ווי עס שטייט אים אָן אַלס קײסער פון פּאַרטוגאַל.
און דעריבער איז ער, בשעת דאָס מײדל האָט גערעדט צו אים אין
אַזאַ שאַרפן טאָן, שטײן געבליבן מוטלאָז, מיטן היטל אין דער
האַנט, נישט וואַגנדיק די שוועל אַריבערצוטורעטן. ער האָט געפילט,
ווי ער פאַרלירט איצט די גאַנצע קײסערלעכע ווירדע.

אַבער גראַד אין דערדאָזיקער פאַרלעגנהייט זײנער האָט ער
דערהערט ווי לײנאַרט ביערנסאָן רופט-אויס הויך אױפן קול:
— דאָרט שטייט דאָך דער מאַן, וועלכער איז פאַריקן זונג-
טיק געקומען צו מיר מיט דער ידיעה, אז מײן פאָטער איז אַזוי
געפערלעך קראַנק!

— וואָס רעדסטו? — האָט זײן מוטער פאַרחידושט גע-
פרעגט. — צי ביסטו זיך נישט אַמאָל טועה?

— נײן, איך בין זיך נישט טועה, דאָס איז דערוועלבער
מענטש, — האָט לײנאַרט געענטפערט, — איך האָב אים הײנט
שוין אײנמאָל געזען, נאָר פריער האָב איך אים נישט דערקענט,
ווייל ער איז געווען עפעס אַזוי אױסטערליש פאַרקליידט, אָבער
איצט דעקען איך אים אױסגעצײכנט!

— נו, אױב דאָס איז דערוועלבער, — האָט די מוטער גע-
זאָגט, — דאַרף ער דאָך נישט שטײן באַ דער טיר, ווי אַ בעטלער.
מיר מוזן דאָ מאַכן פאַר אים אַן אָרט באַם טיש. מיר זענען אים
שולדיק גרויס פּבוד און דאַנק, וואָרים נאָר ער האָט ביערן הײנט

דריקסאָנען לייכטער געמאַכט דעם טויט. און מיר אליין האָט ער
געבראַכט די איינציקע טרייסט, נאָכדעם ווי איך האָב פאַרלוירן אזא
גוטן מאַן !

און מען האָט טאַקע גלייך געמאַכט אַן אַרט פאַר יאָנען.
כאַטש עס איז שוין פריער אויך גענוג ענג געווען באַם טיש. מען
האַט אים אַוועקגעזעצט סאַמע אויבנאָן, אַקעגנאיבער דעם גלח.
וועגן אַ בעסער אַרט האָט ער אפילו נישט געקאָנט חלומען !
לכתחילה איז ער געווען אַ ביסל צעטומלט, ווייל ער האָט
נישט געקאָנט באַגרייפן, פאַרוואָס מען צאָצקעט זיך אזוי מיט אים ;
זאָל דאָס זיין בלויז דערפאַר, וואָס ער איז געלאָפן אַ פאַר מייל
דורכן וואַלד מיט דער ידיעה צו ליבאַרט ביערנסאָנען ? ...

אַבער אַ וויילע דערנאָך איז אים שוין אלץ קלאַר געוואָרן.
דערמיט האָבן זיי, נאַטירלעך, געוואַלט באַערן דעם קייסער פון
פאַרטוגאַל. זיי האָבן עס אַבער איינגעאַרדנט אויף אזא אופן, אז
קיינער פון די גרויסע שררות און פריצים, וואָס זענען דאָרט גע-
ווען פאַרזאַמלט, זאָל זיך נישט פילן געטראָפן אַדער גרינג-
געשעצט.

קיין אַנדערע דערקלערונג האָט ער נישט געקאָנט געפינען.
וואָרים, זינט ער געדענקט, איז ער תמיד געווען פריינטלעך און
בייהילפיק יעדן איינציקן. אַבער בלויז דערפאַר האָט מען אים נאָך
קיינמאָל נישט אָפגעגעבן קיין כבוד און נישט געמאַכט אזא פאַראַד
פאַר אים, ווי דאָ אין דעם הויז.

עס האָט אַלזאָ געמוזט זיין אַ ספּעציעלע סיבה, וואָס מען
האַט אים דאָ, אין דעם הויז, גראַד הייבט אזוי פיין אויסגענומען
און אזוי גוט מהנה געווען.

דאָס צאנקענדיקע האַרץ

ווען דער אינושיניער באַרעאוס פלעגט מאַכן זיינע טעגלעכע שפּאַצירן צום בריקל באַם שיפּאַפּשטעל, האָט ער באַמערקט, אַז זינט אַ געוויסער צייט טרעפט ער דאָרט אַלעמאַל אַ געזעמלע מענטשן אַרום דעם אַרימען פּויערל פון סקרוליקאַ, מיט וועלכן ער האָט מיט אַ צייט צוריק געשלאָסן באַקאַנטשאַפט. אָבער לעצטנס האָט דאָסדאָזיקע פּויערל שוין פאַרשפּאַרט צו זיצן איינזאַם און פאַר-טרייבן דעם אומעט, קוקנדיק אויפן וואַסער און פאַרזינקענדיק אין חלומות, ווי ער פלעגט טון אין אָנהייב זומער. איצט איז ער יעדן טאָג שוין געווען אַרומגערינגלט פון די אַלע, וואָס פלעגן וואַרטן אויפן דאַמפּער און פלעגן וועלן הערן דערציילן וועגן דעם אָהיימי-קומען פון דער קייסערין, — באַזונדערס, וועגן דעם פּייזער-לעבן מאַמענט, ווען זי וועט אַראָפּשטשייגן באַם בריקל אין באַרג. יעדעס מאָל, וואָס דער אינושיניער באַרעאוס איז פאַרבלייגעגאַנגען לעבן דעם געזעמל אַרום דעם פּויערל, האָט ער געהערט רעדן וועגן דעם גאָלדענעם שטערנבאַנד, וואָס די קייסערין וועט טראָגן אויף די האַר, און וועגן די גאָלדענע בלומען, וואָס וועלן אַרויס-שפּראַצן אויף די ביימער און קיסטעס, ווי נאָר זי וועט אַראָפּ-שטעלן איר פּוס אויף דער יבשה.

אינמיטן אַקטאָבער, אַן ערך דריי חדשים נאָך יענעם טאָג, אין וועלכן יאָן פון סקרוליקאַ האָט באַם בריקל צום ערשטן מאָל פאַר פרעמדע מענטשן אַנטפלעקט דעם סוד פון קלאַראַ גולאַס דער-הייבונג, האָט דער אינושיניער אין אַ געוויסן פאַרמיטאָג געזען, אַז דאָסמאַל איז יאָן אַרומגערינגלט געוואָרן גאָר פון אַ גרויסער מאַסע נייגיריקע צוהערער. דער אינושיניער האָט בדעה געהאַט, ווי חמיד, רויק פאַרבייזוגיין און זיך באַגוגענען בלויז מיט אַ קורצער

באגריסונג, אבער אין א רגע ארום האָט ער זיך מיטש געווען און
 געבליבן שטיין, ווילנדיק געוויזן ווערן, וואָס דאָרט קומט פאַר.
 באַם ערשטן בליק האָט ער נישט געקאָנט באַמערקן קיין שום
 אויסטערלישס. יאָן איז, ווי אַלעמאַל, געזעסן אויף די פּלאַנע שטיי-
 נער; אָבער היינט האָט ער געהאַט זייער אַ פּייערלעכע און וויר-
 דיקע מינע. לעבן אים איז געזעסן אַ גרויסגעוואקסענע פאַרשוינטע,
 וואָס האָט געפלאַפּלט אַזוי שנעל און אייפריק, אַז די ווערטער
 האָבן איר ווי אַ שטראָם געזעצט פון מויל אַרויס. זי האָט גע-
 טרייסלט מיטן קאָפּ, געזשמורעט די אויגן און פאַמעלעך זיך איינ-
 געבויגן, אַזוי אַז איידער זי האָט באַוויזן פון זיך אַרויסצובאַקומען
 דאָס, וואָס זי האָט געוואָלט זאָגן, האָט זי שוין פּעקט באַרירט מיטן
 פנים די ערד.

דער אינזשיניער באַרעאוס האָט באַלד דערקענט די „משוגענע
 אינגעבאַרג“, אָבער תחילת נישט געקאָנט באַגרייפן, וואָס זי רעדט.
 ער האָט דעריבער געמוזט פרעגן איינעם פון די צוהערער, אין וואָס
 דאָ האַנדלט זיך.

— זי בעט אים, ער זאָל זיך באַמיען פאַר איר, אַז אויך
 זי זאָל קאָנען מיטפאַרן מיט דער קייסערין, ווען זי וועט זיך צו-
 ריק אומקערן קיין פאַרטוגאַל. — האָט דער געפרעגטער דער-
 קלערט, — זי וויל אומבאַדינגט זיין דאָרט. זי שטייט שוין דאָ
 אַ לאַנגע וויילע און טענהט=אין מיט אים, אָבער ער וויל איר
 נאָך אַלץ נישט געבן קיין צוזאָג.

נאָך אַזאָ אויפקלערונג האָט דער אינזשיניער שוין געקאָנט
 באַכפאַלגן אינגעבאַרגס רייד. אָבער דאָס, וואָס ער האָט געהערט,
 האָט אים, ווייזט=אויס, נישט פאַרשאפן קיין פרייד, ווייל דער
 ווערטיקאַלער קנייטש צווישן זיינע ברעמען איז וואָס אַמאָל גע-
 וואָרן נאָך טיפער און רויטער.

אַט איז דאָ געזעסן דער איינציקער מענטש אויף דער וועלט,
 אַ חוץ יאָנען אַליין, וואָס האָט אויך געגלייבט אין דער הערלעכ-
 קייט פון זיין הערשערשאַפט איבער פאַרטוגאַל, און דווקא איר האָט
 ער נישט געוואָלט געבן די מעגלעכקייט אויסצוואַנדערן אין דעם
 אויסגעטרוימטן לאַנד אַריין.] די אַרימע פרוי איז געווען איבער=

ציגט, אז דאָרט איז נישטאָ קיין הונגער, קיין דחקות און אויך נישט קיין בייזוויליקע, ברוטאלע מענטשן. וואָס מאַכן חוזק פון אַן אומ-גליקלעכן ; און באַזונדערס זענען דאָרט נישטאָ קיין ווילדע קונדסים, וואָס זאָלן נאָכלויפן אַן איינזאַמען, הילפלאָזן וואַנדערער און אים באַוואַרפן מיט שטיינער.

דאָרט הערשט אייביקע מנוחה און גוטע שפע, און זי האָט דורכאויס געוואָלט, מען זאָל זי דאָרט אַהינפירן, כדי פטור צווערן פון דעם עלנט פון איר אומגליקלעך, פאַרחושכט לעבן. זי האָט גע-וויינט און געבעטן מיט די אינערלעכסטע תחנונים, אַנגעשטרענגט איר גאַנצע פעיקייט איבערצורעדן, אָבער אלץ נישט באַקומען קיין אַנדערן ענטפער, ווי — ניין, ניין...

און דערדאָזיקער פאַרשוין, וואָס איז איצט געווען טויב צו אירע אלע תחנונים, — ער אַליין האָט דאָך דאָס לעצטע יאָר אויך פאַרבראַכט אין עגמת-נפש און בענקשאַפט. מיט עטלעכע חדשים צוריק, בעת זיין האַרץ האָט נאָך געקלאַפט פריש און קרעפטיק, וואָלט ער איר אפשר נישט געווען אַפגעזאָגט. אָבער איצט, בעת עס האָט אים אַפגעגליקט, איז זיין האַרץ, ווייזט-אויס, ווי פאַר-שטיינט געוואָרן.

אפילו זיין אויסזען האָט אויך עדות געזאָגט דערויף, אז מיט אים איז לעצטנס פאַרגעקומען אַ גרויסע פאַרענדערונג. ער האָט באַקומען דיקע באַקן, אַ טאַפלטן גוידער און אויף דער אויבער-שטער ליפ זענען אים אַרויסגעוואַקסן שוואַרצע, געדיכטע וואַנסעס. די אויגן זענען געוואָרן שמאַלציקע, מוטנע און דער בליק אין זיי פאַרגליווערט, טעמפ. די האַר זענען אים, וואַרשיינלעך, אינגאַנצן אויסגעקראַכן, ווייל עס האָט זיך נישט אַפגעגעזען קיין איינציקע האַר פון אונטערן לעדערנעם קאשקעט אַפער.

פון זיין ערשטן שמועס אָן מיט יאָנען, וואָס איז פאַרגעקו-מען אָנהייב זומער, האָט דער אינזשיניער אים נישט אַראָפגעלאָזט פון אויג. ער האָט באַמערקט, אז נישט די גרויסע בענקשאַפט האָט לעצטנס יאָנען געטריבן אַראָפצוקומען יעדן טאָג צום בריקל. ניין, איצט האָט ער קוים באַוויליקט צו וואַרפן אַ בליק אויפן דאַמפער. ער איז געקומען דאָרט אַהין, בלויז כדי זיך צונויפצוטערעפן מיט

מענטשן, וואָס וועלן מסכים זיין אויף זיינע משוגעתן און אים רופן „קייסער“, אויסהערן זיינע פאנטאסטישע גוזמאות וועגן זיין קייסערטום און אים בעטן, ער זאל פאַר זיי דעם הימן זינגען.

אַבער, איבער וועמען האָט מען זיך דאָ געהאַט צו ערגערן? מען האָט דאָך געהאַט צו טון מיט אַ משוגענעם!

— אַדער, — אפשר האָט מען גאַרנישט געדאַרפט דערלאָזן דערצו, אז דאָס משוגעת זאל אים אזוי שטאַרק באַהערשן? — האָט דער אינזשיניער געטראַכט. — קאָן זיין, אז ווען מען וואָלט אים פון סאַמע אָנהייב אָן געווען העפטיק און אומבאַרחמנותדיק אראָפּגעשטויסן פון זיין אויסגעטראַכטן קייסערלעכן טראָן, וואָלט מען אפשר נאָך געקאָנט אים אַפּראַטעווען?

דער אינזשיניער האָט ווידער געוואָרפן אַ פאַרשנדיקן בליק אויף יאָנען פון סקרוליקאַ. דאָס פויערל האָט געהאַט אַ מינע פון גנעדיקן באַדויערן, אַבער ער איז פאַרבליבן האַרט און איינגעקשנט קעגן דער „משוגענער אינגעבאָרג“.

אין דער אויסגעטרוימטער פאַרטוגעזישער מדינה איז, נאָ-טירלעך, געווען אַן אַרט בלויו פאַר פרינצן, גענעראַלן און אַנדע-רע פיין-געקליידטע לייט. עס איז נישט קיין שום ספק, אז די „משוגענע אינגעבאָרג“ וואָלט אין איר היימיש-געשטריקטן קאָפּטל און מיטן באַוועלנעם שטערנטיכל אויפן קאָפּ נישט געפאַסט צו דערדאָזיקער פיינער געזעלשאַפט.

אַבער, גאָט אין הימל, די „משוגענע אינגעבאָרג“ האָט נאָך אַלץ נישט געוואָלט אַפּטרעטן! — — —

משמעות, אז דער אינזשיניער אַליין האָט איצט געוואָלט געבן יאָנען די לעקציע, וואָס ער האָט זיך גוט פאַרדינט. אַבער אַ וויילע דערנאָך האָט ער בלויו אַ הייב-געטון מיט די אַקסלען. ניין, ער איז נישט דער פאַסנדער מענטש דערצו. ער וואָלט נאָר פאַרערגערט דאָס שלעכטס — — —

דער אינזשיניער האָט זיך שטילשווייגנדיק דערווייטערט פון דעם געזעמל מענטשן, וואָס איז געשטאַנען אַרום יאָנען, און אַראָפּ-געגאַנגען צום בריקל, ווייל גראַד אין דער רגע האָט מען געקאָנט

זען, ווי דער דאמפער גליטשט זיך אפער פון דעם נאָענטסטן ערד-
שפיץ.

די דער אַניזירונג

מיט יאָרן צוריק, אַ לענגערע צייט פאַר דעם איידער לאַרס
גונאַרסאָן האָט חתונה-געהאַט מיט אַננאַ עריקסדאָטער* פון פּאַליאַ,
האַט ער אַמאָל בייגעוויינט אַ ליציטאַציע.

מען האָט דאָן פאַרקויפט דאָס ביסל שטובזאַכן פון אַן אַרי-
מער משפּחה, און עס האָבן זיך דאָרט, ווייזט-אויס, נישט געפונען
קיין ווערטפולע חפצים, ווייל דאָס מסחר איז צוגעגאַנגען זייער פויל,
הגם מען האָט דאָרט געקאַנט דערוואַרטן אַ בעסערן רעזולטאַט,
כאַטש בלויו דערפאַר, וואָס דער אויסרופער איז געווען דער
באַרימטער ליציטאַטאָר יענס פון קיסטערוד. ער איז געווען אַזא
אומפאַרגלייכלעכער וויצלער און שפּאַסמאַכער, אַז מענטשן זענען
זיך פון זייער ווייט צונויפגעקומען אים הערן, נישט לייגנדיק קיין
אַכט אויף דעם, וואָס עס וועט זיין צו קויפן. אָבער כאַטש יענס
האַט זיך דאָסמאָל געלאָזט הערן מיט אַלע זיינע חכמהלעך, האָט
ער עפּעס גאַרנישט געקאַנט אויפמונטערן די אַנבאַטן. צום סוף האָט
ער נישט געהאַט קיין אַנדערע ברירה, ווי אַזעקצולייגן דאָס הע-
מערל, דערקלערנדיק, אַז ער איז היינט אַזוי הייזערדיק, אַז ער קאָן
שוין מער נישט מאַכן קיין אויסרופן.

— דער הער דעפוטאַט וועט מוחל זיין צושיקן אַ צווייטן,
וואָס זאָל קאַנען אויסרופן, — האָט ער זיך געווענדט צו קאַרל
קאַרלסאָנען פון סטורוויק, וועלכער האָט אָנגעפירט מיט דער ליצי-

(*) דער „פּאַסערנאָמען“ פון אַ זון איז אויף שוועדיש — „סאָן“ און פון

אַ טאַכטער — „דאָטער“. מ.

טאציע. — איך בין שוין אזוי הייזערדיק געוואָרן פון שרייען צו די ליימענע גולמס, וואָס האָבן זיך דאָ אַרומגעשטעלט אַרום מיר, און איך מוז אַהיימגיין און זיך אוועקזעצן שווייגן אַ פאַר וואָכן. איידער איך וועל קאָנען צוריקבאַקומען דאָס לשון.

פאַרן דעפּוטאַט איז דאָס געווען נישט קיין קליינע זאַרג צו בלייבן אַן און אויסרופער, דאָן ווען דאָס רוב זאכן זענען נאָך געווען נישט פאַרקויפט. דערום האָט ער זיך שטאַרק באַמיט צו ווירקן אויף יענסן פון קיסטערוד, ער זאָל פאַרטועצן די ליציטאַציע. אָבער יענס האָט זיך נישט געלאָזט איבעררעדן. ער האָט נישט געוואָלט ריזיקירן מיט זיין רעפּוטאַציע אַלס גוטער ליציטאַט. טאָר, מהמת דעם גאָר שוואַכן רעזולטאַט פונם מסחר מיט דעם אבינוס שטובזאכן. און דעריבער איז ער מיטאַמאָל געוואָרן אזוי הייזערדיק, און ער האָט צומאָל נישט געקאָנט קיין וואָרט אַרויסשעפּטשען. ער האָט בלויז געסיקעט.

— אפשר וואָלט עמעצער פון די אַנוועזנדיקע אַ קורצע צייט געוואָלט אויסרופן, ביז יענס וועט זיך אַפרוען? — האָט דער דעפּוטאַט הויך געפרעגט.

ער האָט זיך אַרומגעקוקט צווישן דעם היפּשן געזעמל מענטשן, וואָס זענען געשטאַנען אַרום דעם ליציטאַטאָרס טיש, הגם ער האָט סיי ווי נישט געהאַפּט אזוי גיך צו געפינען אַ פאַרטרעטער אויף יענסעס אָרט. אָבער דאָן האָט לאָרס גונאַרסאָן זיך דורכגעשטופּט צום דעפּוטאַטס טיש און דערקלערט, און ער איז גרייט אים בייהילפיק צו זיין. לאָרס איז נאָך דעמאָלט געווען אזא יונג בחורל, און האָט דערצו נאָך אויסגעזען אזוי פיל יינגער פון זיינע יאָרן, און קארל קארלסאָן האָט פון אים אָפּגעלאַכט, דערקלערנדיק, און באַ דער געלעגנהייט דאָרף ער נישט האָבן קיין ייגלעך, וואָס זענען נאָך צו מאָל נישט קאָנפירמירט. אָבער לאָרס האָט געענטפערט, און ער האָט שוין אפילו אָפּגעדינט אין מיליטער. ער האָט זיך אזוי שטאַרק אָנגעבאַטן, מען זאָל אים דערלויבן איבערצונעמען דעם ליציטאַטאָרס העמפערל, און דער דעפּוטאַט האָט צום סוף נאָכגעגעבן.

— נו, מילא, מיר וועלן דין לאָזן פרוון אַ וויילע, —

האָט ער געזאָגט. — ערגער ווי ביז איצט קאָן דאָך שוין אוודאי
נישט צוגיין מיטן פאַרקויפן !

לאָרס האָט פאַרנומען יענסעס אָרט אויף דער בימה פאַרן
ליציטאַטאָר און גענומען אין דער האַנט אַריין אַן אַלט אָפּגענוצט
פוטערפּעסל, כדי עס אויסצורופן. אָבער פּלוצלינג האָט ער זיך
אָפּגעהאַלטן פון מאַכן דעם ערשטן אויסרוף, און מיט אַ רויקער
מינע באַטראַכט דאָס פּעסל פון אַלע זייטן. ער האָט עס איבערגע-
דרייט אַרויף און אַראָפּ, געקנאַקט מיט די פינגער אין דער דעק און
אין די זייטן, און בשעת-מעשה אויסגעזען, ווי ס'וואָלט אים שטאַרק
געחידושט, וואָס ער געפינט עפּעס נישט קיין שום פּעלער אין דעם
פּעסל. ערשט נאָכדעם האָט ער אויסגערופן דעם פרייז, אָבער מיט
אַזאַ פאַראומערט קול, גלייך, ווי ער וואָלט ממש געווען פאַרצווייפלט,
וואָס ער מוז איצט פטרן אַזאַ טייער חפֿץ !

ער האָט אויך מיט זיינע תנועות געגעבן צו פאַרשטיין די
פאַרזאַמלטע, אַז ער וואָלט זיך געוונטשן, קיינער זאָל נישט מאַכן
קיין אַנבאַט. לויט זיין מיינונג, וואָלט פאַרן אייגנטימער געווען
זייער גוט, ווען עס וואָלט זיך קיינער נישט פאַרשטאַנען סאַראַ
ווייל פּעסל דאָס איז, אַזוי אַז עס וואָלט ליבערשט געבליבן באַם
אייגנטימער.

אַזוי ווי אָבער עס האָט אָנגעהויבן פאַלן איין אַנבאַט נאָכן
אַנדערן, האָט מען באַשיינפערלעך געזען, סאַראַ גרויס עגמת-נפש
לאָרס האָט דערפון. ווען די אָנגעבאַטענע פרייזן זענען נאָך געווען
גאָר נידעריקע, האָט ער זיך געמאַכט נישט הערגדיק, און דערביי
זיך בלוז געקרימט אַ ביסל ; אָבער ווען דער מקח אויף דעם לי-
ציטירטן פּעסל האָט אָנגעהויבן שטייגן וואָס אַמאָל אַלץ העכער,
איז זיין פנים ממש פאַרענדערט געוואָרן פון קרענקונג, וואָס די
מעשה פון אַט דעם פאַרקויף האָט אים פאַרשאַפט. צום סוף האָט
ער אָבער פאַרט געמוזט ברענגען דעם קרבן און פאַרן העכסטן
פרייז אוועקגעבן דעם לעצטן קונה דאָס אַלטע, פאַרשימלטע פוטער-
פּעסל.

דערנאָך איז געקומען די ריי אויף עמערס, שעפּלעך און
באַליעס. לאָרס גונאַרסאָן האָט נאָך ווי עס איז נאָכגעגעבן, ווען

ס'האט זיך געהאנדלט בלויז וועגן אַלטוואַרג, און ער האָט עס פאַרקויפט, נישט זיפּצנדיק אַזוי שווער. אָבער ווען ער האָט גע- האַלטן באַ ליציטירן נייערע זאַכן, האָט ער זיי עטלעכע מאָל אוועקגעשטעלט אָן אַ זייט, בפירוש נישט ווילנדיק זיי פאַרקויפּן.

— די זאַכן איז דאָך אַ שאַד צו לאָזן פאַלן אונטערן האַ- מער, — האָט ער געזאָגט צום באַלעבאַס, — אַט, למשל, דאָס שעפּל איז נאָך אַזוי ווייניק אָפּגעניצט, אַז איר וואָלט עס, כ'לעבן, אַלס שפּאַגל-נייע פּלי געקאַנט אויפן מאַרק פאַרקויפּן!

די פאַרזאמלטע אויף דער ליציטאַציע האָבן אַליין נישט פאַרשטאַנען, פאַרוואָס זיי האָבן דאָ מיט אַזאַ ברען אָנגעהויבן מאַכן איין אָנבאַט נאָכן אַנדערן, שלאָגנדיק זיך אין מקח אַריין. לאַרס גונאַרסאָן האָט אָבער באַ יעדן נייעס אויסרוף אַרויסגעוויזן אַזאַ אומצופרידנקייט, אַז מען האָט באַשיינפערלעך געזען, ווי נישט ניחה ס'איז אים דער ברען פון די אויפקויפער. אָבער די פאַרזאמל- טע זענען פּלוצלינג געקומען צו דער איבערזייגונג, אַז דאָ ווערן פאַרקויפט גאָר ווערטפולע זאַכן; דאָן האָבן זיי זיך דערמאָנט, אַז גראַד די און יענע זאָך פעלט אין זייער ווירטשאַפט. ווייזט-אויס, אַז מען קאָן דאָ מאַכן נישט קיין שלעכט מסחר, און דעריבער, מסתמא, וויל דער צופעליקער ליציטאַטאָר נישט, אַז די סחורה זאָל אַריינפאַלן אין פרעמדע הענט. מען האָט איצט געקויפט נישט ווי אַמאָל, דערפאַר, וואָס מען האָט געוואָלט דערמיט אויפמונטערן יענסן, ער זאָל לאָזן הערן זיינע חכמהלעך, נאָר וויל אַיינער באַס אַנדערן האָט געוואָלט די מציאות אויסכאַפּן. . .

נאָך דערדאָזיקער מייסטערהאַפט אַדורכגעפירטער ליציטאַציע, האָט מען לאַרסן תמיד פאַרבעטן אַלס אויסרופער. און זינט ער האָט גענומען דאָס ליציטאַציעהעמעל אין דער האַנט אַריין, איז שוין אויף די ליציטאַציעס, אַזוי פריילעך נישט געווען, ווי פריער. אָבער קיינער האָט נישט געקאַנט אַזוי אַריינטרייבן די אָנוועזנדי- קע אין אַ ליידנשאַפטלעכן פאַרלאַנג צו באַזיצן עפעס אַ שברה- פּלי, אָדער אונטערהעצן צוויי רייכע בעלי-גופים, זיי זאָלן זיך אָן אַ שיעור טרייבן אין מקח אַריין צוליב עפעס אַ זאָך, וואָס זיי

האָבן לחלוטין נישט געדאַרפט האָבן, — בלויז פֿדי צו ווייזן. אויף וואָס זיי קאָנען זיך אַלץ פאַרגינען.

אויף די ליציטאַציעס, וווּ לאָרס גונאַרסאָן האָט פונקציאָנירט אַלס אויסרופער איז טאַקע אַלצדינג געוואָרן אויספאַרקויפט. בלויז איינאיינציק מאָל איז אים שיער נישט געגאַנגען שליםמולדיק, נעמלעך, בעת דער ליציטאַציע אויף די זאַכן פון דעם פאַרשטאַר-בענעם סווען עסטערבערג פון סטורסטינגאָ באַ בערגוויק. ער האָט דאָרטן געהאַט צו ליציטירן אַ פיינע באַלעבאַטישקייט און עס איז זיך טאַקע צונויפגעקומען אַ גרויסער עולם. כאָטש ס'איז שוין גע-ווען שפעט אין האַרבסט, איז דעמאָלט פאַרט געווען אַזאַ וואַרעם, שיין וועטער, אַז די ליציטאַציע איז פאַרגעקומען אונטערן פרייען הימל, אָבער דאָס מסחר איז פאַרט צוגעגאַנגען זייער שלעפּעדיק; לאָרס איז נישט אימשטאַנד געווען צו פאַראינטערעסירן די אַנ-וועזנדיקע מיט זיינע אויסרופן, זיי זאָלן לכל-הפחות מאַכן איין ערנסטן אָנבאַט. עס האָט שוין באַלד געהאַלטן דערביי, אַז ער זאָל דאָ האָבן דעמוזעלפן סוף, וואָס יענעס פון קיסטערוד האָט געהאַט, בשעת ער האָט דאָס ליציטאַציעהעמערל געמוזט איבערגעבן אין לאָרסנס הענט אַריין.

אָבער לאָרס גונאַרסאָן האָט לחלוטין נישט געהאַט קיין חשק איבערצוגעבן זיין אַמט אַ צווייטן. דעריבער האָט ער זיך אויפ-מערקזאַם אַרומגעקוקט, פרווונדיק דערגיין, פאַרוואָס די מענטשן זענען איצט אַזוי צעשטרייטע און ווילן נישט מאַכן קיין מסחר מיט אים. נישט לאַנג וואַרטנדיק, האָט ער טאַקע אַנטדעקט די סיבה.

לאָרס האָט זיך געהאַט אַרויפגעשטעלט אויף אַ טיש, פֿדי אַלע אַנוועזנדיקע זאָלן קאָנען זען די זאַך, וואָס ער האָט געזאָלט פאַרקויפן. אַט פון דעמראָזיקן דערהויבענעם אָרט איז פאַר אים נישט געווען אַזוי שווער צו באַמערקן, אַז דער פריש-געבאַקענער קייסער, וואָס האָט געוואוינט אין דעם אַרימען הייזל אין שכנות פון פאַליאָ, וווּ ער איז אַלע זיינע יאָרן געווען אַן אַרימער לאַסטאַר-בעטער, איז אַצינד אַרומגעגאַנגען צווישן דעם פאַרזאַמלטן עולם. לאָרס האָט געזען, ווי ער באַגריסט זיך אויף רעכטס און אויף לינקס

מיט א גנעדיקן שמייכל אויף די ליפן, און דערלויבט די נייגירי-
קע מענטשן צו באקוקן זיין פיינעם שטעקן און די בלאנקענדיקע
„שטערנס“ אויף זיין וועסטל. א לאנגע ריי קליינווארג און יוגנט
האט אים באגלייט אויף טריט און שריט, און אפילו די עלטערע
מענטשן האָבן אויך נישט געהאַלטן פאַר אַן אומפּבּוד צו רעדן מיט
אים אַ פאַר ווערטער. נישט קיין חידוש טאַקע, וואָס ס'איז אַזוי
הילפּמאָלדיק צוגעגאַנגען מיט דער ליציטאַציע, — דאָן ווען צווישן
די פאַרזאַמלטע האָט זיך געפונען אַזאַ הויכעשטעלטע פּערזענ-
לעכקייט, וואָס האָט צו זיך צוגעצויגן אַלעמענס אויפּמערק-
זאַמקייט.

לאַרס האָט נישט איבערגעריסן די ליציטאַציע. ער האָט
בלויז אויפּמערקזאַם געוואָרען אַפּגעקוקט יאָנען פון סקרוליקאַ, ביז יענער
האָט זיך דורכגעשטופּט צו דער ערשטער ריי, סאַמע פאַרן טיש
פונם אויסרופער. ס'איז דאָ נישט געווען וואָס מורא צו האָבן, אַז
זיין מאַיעסטעט יאָהאַננעס פון פאַרטוגאַל וועט דאַרפן שטיין בלייבן
אַן אַ זייט. ער האָט, וואָס אַן אמת, אַפּגעגעבן שלום-עליכם יעדן
באַקאַנטן און געלייטעלייט יעדן איינעם מיט אַ פאַר גנעדיק-
פריינטלעכע ווערטער, אָבער גלייכצייטיק זיך געשטופּט פאַרויס, ביז
וואָנען ער האָט זיך אַריינגעקריגן אינמיטן ראָד.

אָבער אין דער רגע איז לאָרס אַראָפּגעשפרונגען פונם טיש
און זיך געוואָרפן אויפן קייסער, צוכאַפּנדיק באַ אים סיי דעם שטעקן,
סיי דעם לעדערנעם קאַשקעט; דערנאָך תּיכּף צוריק אַרויף אויפן
טיש, — נאָך איידער יאָן האָט באַוויזן אַ ווידערשטאַנד צו שטעלן.
יאָהאַננעס פון פאַרטוגאַל האָט פאַרצווייפלט אַ געשריי-גע-
טון און געוואָלט אַרויפּשפּרינגען אויפן טיש, כדי צוריק אַפּצונעמען
זיינע אַוועקגערויבטע אוצרות; אָבער לאָרס האָט אַזוי דראָענדיק
געפאַכעט מיטן שטעקן, אַז דער קייסער האָט זיך געמוזט צוריק-
ציען. גלייכצייטיק האָט זיך אָבער צווישן עולם דערהערט אַ גע-
מורמל פון אומצופרידנקייט. נאָר לאָרס האָט זיך נישט געלאָזט
אַפּשרעקן.

ער האָט זיך אויסגעלייכט און אויסגערופן אויף זיין שטאַרק
קול אַזוי הויך, אַז מען האָט אים געהערט איבערן גאַנצן הויף:

— חי איך זע, געפעלט אייך נישט מיין האנדלונג? אבער איך מוז אייך זאגן, אז דערדאזיקער שטעקן און דאס היטל גע- הערן אונזער משפחה פון פאליא. דאס איז א ירושה פון מיין שווער עריק ערסא, וואס ער ווידער האט זיי באקומען אין ירושה נאך דעם אלטן באלעבאס, וועלכער איז געווען פאר אים. די דאזיקע זאכן זענען אין אונזער משפחה תמיד געהאלטן געווארן אין גרויס פבוד. און איך קאן נישט פארטראגן, אז אזא אלטער לץ זאל מיט זיי טרייבן זיינע משוגענע שטיק. איך ווייס נישט ווי אזוי זיי זע- פען אריינגעפאלן צו אים אין די הענט, אבער איך וועל מער נישט דערלויבן, אז ער זאל ארומגיין און שטאלצירן מיט אונזערע חפצים!

יאן האט זיך זייער שנעל בארויקט און שטיין געבליבן מיט פארלייגטע הענט אויף דער ברוסט און מיט אזא אויסדרוק אויפן פנים, ווי עס וואלט אים להלוטין נישט אנגעגאנגען דאס, וואס לארס רעדט. אבער ווי נאך יענער איז אנטשוויגן געווארן, האט יאן זיך געווענדט מיט א באפעלערישן זשעסט צו די ארום- מיקע:

— נו, איצט, מיינע טייערע הויפלײט, וועט איר אזוי גוט זיין צוריק אָפּנעמען באַ אים מיין קרוין און מיין סצעפטער!
אבער קיינער האט זיך נישט גערירט פון אַרט, כדי איר צו העלפן, פארקערט, נישט איינער פון די אָנוועזנדיקע האט אָפּ- געלאכט פון אים. אלע ווי איינער האָבן זיך געשטעלט אויף לאַרסנס צד.

בלויו איינאיינציקער מענטש האט רחמנות געהאט אויפן קייסער; א פרויענשטיים האט הויך אויפן קול אויסגערופן פון דעם געזעמל ארויס צום ליציטאטאָר:

— לאַרס, גיט אים צוריק די „קייסערלעכע“ חפצים! איר אליין קאנט דאך סיי ווי נישט טראַגן אזא משונהדיק היטל און אזא לאַנגן שטעקן!

— איך וועל אים געבן איינס פון מיינע אייגענע היטלען, ווי נאך איך וועל אַהיימקומען! — האט לאַרס געענטפערט, —

אָבער איך וועל אים, צו אַלדי רוחות, נישט לאָזן מאַכן קיין ספּעק-
טאַקל פון אונזער ירושלים-צירונג!

נאָך דערנאָכער דערקלערונג האָט זיך פונם עולם דער-
הערט אַ הילציק געלעכטער; יאן איז אזוי צעטומלט געוואָרן, אַז
ער איז שטיין געבליבן ווי פאַרגליווערט, וואָרפנדיק אומזיכערע
בליקן אַרום זיך. ער האָט געקוקט פון איינעם צום אַנדערן, און
נישט געקאָנט קומען צו זיך פון גוואַלטיקער דערשטוינונג: סטייטש?
ווי איז דאָס גאָר מעגלעך, אַז צווישן די אַלע, וואָס האָבן אים
אזוי געשעצט און אָפּגעגעבן כבוד אויף יעדן טריט און שריט, זאָל
זיך נישט געפינען קיין איינער, וואָס זאָל אים וועלן אַרויסהעלפּן
אין אַ נויט? אָבער זיי זענען געשטאַנען ווי גולמס אַרום אים. ער
האָט אַצינד איינגעזען, אַז ער איז טאַקע פאַר זיי אַ גאַרנישט-
שבגאַרנישט און זיי וועלן צומאַל נישט מיט קיין פינגער אַ ריר-
טון פאַר זיינעטוועגן. דאָן איז אים באַפאַלן אַ וויסטע שרעק, —
ער האָט געפילט, ווי די גאַנצע קייסערלעכע ווירדע פאַלט-אַראָפּ
פון אים, ווי אַ בלאַט פאַלט-אַראָפּ פון אַ בוימ אין האַרבסט. ער
איז געשטאַנען אַ נידערגעשלאָגענער, אַ ציטערדיקער, ענלעך צו
אַ קינד, וואָס האָלט באַם אויסברעכן אין אַ געוויין, דערפאַר
וואָס שלעכטע קונדסים האָבן עס צוגענומען די באַליבטע שפּילעכ-
לעך.

לאַרס האָט זיך אַצינד געווענדט צו דעם גרויסן שטויס זאַכן,
וואָס זענען געלעגן אויפגעשטאַפלט לעבן אים אויפן טיש און גע-
וואָלט ווידער זיך נעמען צום אויסרופן די פרייזן. אָבער דאָן האָט
יאן געמאַכט אַ פרוווי אַליין זיך אַן עצה צו געבן קעגן לאַרסן.
וויינענדיק און קלאַגנדיק, איז ער צוגעגאַנגען ביז צום טיש, אויף
וועלכן לאַרס איז געשטאַנען, און ווי גאָר ער איז גאָר נאָענט צו-
געקומען, האָט ער זיך שנעל אַראָפּגעבויגן און געפרוּווט איבער-
דרייען דעם טיש צוזאַמען מיט לאַרסן.

אָבער לאַרס גונאָרסאָן האָט זיך קיינמאַל נישט געלאָזט אי-
בערראַשן. ער האָט בליץ-שנעל אַ כאַפּ-געטון דעם פאַרטוגעזישן
„סצעפטער“ און מיט אים דערלאַנגט יאָנען אַזאָ קלאַפּ איבערן

רוקן, אז ער האט יאָמערלעך אויפגעטריגן פון ווייטיק און זיך גע-
מוזט צוריקציען.

— אַ פייג! אונזערע זאכן וועסטו שוין נישט צוריקקריגן! —
האט לאַרס דערצאָרנט אויסגערופן. — און איך מיינ, אז דו האַסט
שוין גענוג צייט פאַרלוירן אויף דיין „קייסערשאַפט“, דו אַלטער
לץ! גיי בעסער אַהיים און נעם זיך צוריק צום גראַבן די קאַנאַ-
וועס אויף די פעלדער אין פּאָליאַ! אַזעלכע בטלנים ווי דו האָבן
דאָ גאַרנישט וואָס צו טון אויף ליציטאַציעס!

אַ וויילע האַט זיך געדאַכט, אז יאָן האַט נישט קיין חשק צו
פאַלגן אים; ער האַט, ווייזט-אויס, געוואָלט אָפּוואַרטן אַ געלעגנ-
הייט צו אַ צווייטן אָנפאַל. אָבער דאָן האַט לאַרס נאָכאַמאָל אַ פאַכע-
געטון מיטן שטעקן; און דאָס איז שוין געווען גענוג, אז דער
מעכטיקער קייסער יאָהאַננעס פון פאַרטוגאַל זאָל נעמען די פיס
אויף די פלייצעס און מאַכן אַ שנעלן ויברח פון דאָרט.

קינער האַט צומאָל נישט אין זינען געהאַט אים נאָכצולויפן,
פדי אים כאַטש צו טרייסטן מיט אַ פריינטלעך וואָרט, און קינער
האָט אים אויך נישט צוריקגערופן. פאַרקערט, דאָס רוב פון זיי האָט
זיך אפילו נישט געקאָנט אָפהאַלטן, פדי נישט צו שפּאַסן פון אים,
זעענדיק ווי ער האָט זיך אָן שום ווירדע און נאָך דערצו אַזוי הילף-
לאָז און נעבעכדיק געלאָזט באַרויבן זיין קייסערלעכן שטאַט.

אָבער לאַרסן האַט דאָס פאַרהאַלטן זיך פונם עולם אויך נישט
געפאַלן. ער האַט נעמלעך געוואָלט, אז אויף זיינע ליציטאַציעס זאָל
אַלץ צוגיין אַזוי פייערלעך, ווי אויף אַ גאָטדינסט.

— איך האַלט, אז ס'איז פיל גלייכער צו רעדן ערנסט מיט
יאָנען, ווי אָפּצולאָכן פון אים, — האַט ער מיט אַ שטרענגער מי-
נע געזאָגט. — פאַראַן אָבער אַ סך מענטשן, וואָס האָבן איינגע-
שטימט אויף זיינע משוגעתן, רופנדיק אים: „קייסער!“ אָבער אין
תוך גענומען איז דאָס נישט יושרדיק געהאַנדלט קעגן אים. ס'איז
פיל בעסער צו געבן אים אויף יעדן טריט און שריט צו פאַרשטיין
ווער ער איז אין דער ווירקלעכקייט, — כאַטש דאָס איז נישט אַזאָ
גרינגע און אָנגענעמע אויפגאַבע, און אים אַליין וועט עס זיכער
נישט שמעקן. אָבער אַזוי ווי איך בין אַזאָ לאַנגע צייט געווען זיין

ברויטגעבער, איז עס באטירלעך מיין פליכט, אים ווידער צוצו-
געוויינען צו זיין שטענדיקער ארבעט; דידאזיקע פליכט נעם איך
גערן אויף זיך; אז נישט וועט ער שוין אין א קורצער צייט ארום
פאלן צו לאסט דער געמיינדע!

נאך דעמדאזיקן אינצידענט האט לארס דורכגעפירט א גרויס-
ארטיקע ליציטאציע, מיט שנעלע אנבאטן און ארויפגעשרויפטע
פרייזן. און זיין צופרידנקייט פון דעמדאזיקן רעזולטאט איז זיכער
נישט געמינערט געווארן, בשעת ער איז צומארגנס, נאכן אהיים-
קומען, געווייזט געווארן, אז יאן פון סקרוליקא האט צוריק אנגעטון
זיינע ארבעטסקליידער און ווידער גענומען גראבן די דרענאזש-
קאנאוועס אויף די פעלדער פון פאליא.

— נו, אויב אזוי, טארן מיר אים קיינמאל מיט קיין ווארט
נישט דערמאנען אן זיינע משוגעתן, — האט לארס גונארסאן אן-
געזאגט אלעמען אין זיין הויז. — אפשר וועט ער נאך פארט בלייבן
באם קלארן זינען. איברינס, ער האט דאך פריער אויך סיי ווי
נישט געהאט קיין צו פיל שכל אין קאפ! ...

דער גליחשער פארהער

קיין שום זאך האט לארס גונארסאנען נישט אזוי פיל הנאה-
געטון, ווי זיין איינפאל צוצונעמען בא יאנען פון סקרוליקא דעם
לאנגן שטעקן און דעם לעדערנעם קאשקעט. ווארים, ער האט גע-
מיינט, אז דערמיט האט ער אים אויך אינאיינוועגס צוגענומען
דאס משוגעת.

א פאר וואכן נאך דער ליציטאציע אין בערגוויק האט מען
זיך אין פאליא גענומען גרייטן צום יערלעכן פארהער, אויף וועלכן
די גלויביקע האבן דורכן גלח געזאלט געפרווט ווערן אין זייער
קענטניש פון קאטעכיזם. אין דעם באשטימטן טאג זענען זיך צו-
נויפגעקומען די איינוווינער פון דער געגנט ארום דער אוערע

דיווושע, און צוזאמען מיט אלע איז אויך געקומען דאס אלטע פארפאלק פון סקרוליקא. און ווי ווונדערלעך דאס זאל נישט זיין, האט מען אבער אויף יאנען פארט נישט געקאנט באמערקן, אז ער איז נישט בא די ריכטיקע געדאנקען. . .

אלע בענק און שטילן, וואס האבן זיך געפונען אין פאליא, האט מען אראפגעטראגן אין דער גרויסער שטוב אריין אין פאר-טער; די פארוואלטע האבן זיך אויסגעזעצט אין געדיכטע רייען, כדי פארהערט צו ווערן דורכן גלח, צי זיי זענען בענוג באקאנט מיט די עיקרים פון קריסטנטום. יאן האט זיך אויך געפונען צווישן זיי, אבער היינט האט ער זיך שוין נישט געשטופט צו פארנעמען דעם אויבנאן, נאר זיך באגנוגט מיט דעם ארט, וואס מען האט אים אנגעוויזן. דער באלעבאס פונם הויז, לארס גונארסאן, האט אים די גאנצע צייט נישט אראפגעלאזט פון אויג. אבער צום סוף האט ער זיך אליין געמוזט מודה זיין, אז דאס משוגעת האט, ווייזט-אויס, שוין געמוזט אפטרעטן פון אים. יאן האט זיך איצט אויפגעפירט, ווי יעדער אנדערער מענטש!

אבער יאן האט כסדר געשוויגן, און אויף די באגריסונגען פון באקאנטע אפגעענטפערט בלויז מיט א קורצן שאקל מיטן קאפ. קאן זיין, אז דערצו האט גורם געווען זיין יראת-הכבוד פארן גלח און פאר דעם ארט, ווו ער האט זיך געפונען, ווייל דער פארהער אין קענטניש פון קאטעכיזם ווערט דאך באטראכט אלס א מין גאטדיגסט.

איידער דער אייגנטלעכער פארהער האט זיך אנגעהויבן, האט מען צוערשט געמוזט פארשרייבן אלע אנווענדיקע. ווען דער גלח האט אויסגערופן יאן אנדערסאנען פון סקרוליקא, האט דאס ארימע פויערל אן שום קווענקלעניש געענטפערט: יא! גלייך ווי עס וואלט קיינמאל דארט נישט געווען עקזיסטירט קיין "קייסער יאהאנעס פון פארטוגאל" — — —

דער גלח איז געזעסן אויבנאן בא א טיש, וואס איז גע-שטאנען אין דער טיף פון שטוב, האבנדיק פאר זיך דאס גרויסע קירלעכע בוך, אין וועלכן ער האט אריינגעשריבן די אויסגערופע-פענע נעמען. לעבן אים איז געזעסן לארס גונארסאן, וועלכער האט

אים צוגעהאָלפן. אינפאַרמירנדיק אים וועגן די אויסגערופענע :
ווער פון זיי עס האָט זיך דאָס יאָר אַרויסגעקליבן פון דעמדאָזיקן
רציאָן, און ווער פון זיי עס האָט שוין חתונה-געהאַט.

בשעת יאָן האָט געגעבן אַ ריכטיקן און קלאָרן ענטפער,
האָבן אַלע פאַרזאַמלטע געזען, ווי דער גלח האָט זיך געווענדט צו
לאָרסן און אים שטילערהייט געפרעגט וועגן עפעס.

— ס'איז לחלוטין נישט אזוי געפערלעך מיט אים, ווי ס'האָט
תחילת אויסגעוויזן, — האָט לאָרס געענטפערט. — איך האָב פון
אים אַרויסגעטריבן דאָס משוגעת, האָב איך!... איצט קומט ער
שוין יעדן טאָג צו זיין באַשעפטיקונג אין פאַליאָ און אַרבעט פונקט
ווי פריער !

לאָרס האָט נישט געהאַט אזוי פיל טאַקט, ער זאָל רעדן אזוי
שטיל ווי דער גלח. און דעריבער האָבן אַלע פאַרשטאַנען וועמען
ער מיינט דערמיט און אַ סך אויגן האָבן זיך געווענדט אויף יאָ-
נען. אָבער ער אַליין איז געזעסן אזוי רויק, גלייך ווי ער וואָלט
גאַרנישט געהערט.

דער פאַרהער האָט זיך אָנגעהויבן, און פּלוצלינג האָט דער
גלח אויפגעפאָדערט איינעם פון די איבערגעשראַקענע יוגנטלעכע,
וועלכע מען האָט די ערשטע געזאָלט עקזאַמינירן אין זייער קענט-
ניש אין קריסטנטום, — ער זאָל אים פאַרלייענען דאָס פינפטע
געבאַט.

דאָס איז געווען נישט קיין צופאַל, וואָס דער גלח האָט גראַד
דעמאָלט געוואָלט רעדן וועגן דעמדאָזיקן געבאַט. ער איז דאָרט
געזעסן אין אַן איינגעפונדעוועטער, נגידיש-באַלעבאַטישער שטוב,
מיט צוגעפּעסטיקטע בענק לענגוויס די ווענט און מיט אַלטערענקישע
שטוב-חפצים. וווּ מען זאָל נישט געווען דעם בליק ווענדן, האָט מען
אומעטום דייטלעך אָנגעזען דעם ווילשטאַנד פון די באַלעבאַטים.
דעריבער האָט ער דערפילט אַ פאַרלאַנג צו דערמאָנען זיינע צוהע-
רער, וואָס פאַר אַ מזל-ברכה עס ברענגט די משפחות דאָס צוזאָ-
מענהאַלטן זיך אַ דור נאָך אַ דור; בפרט דאָרט, וווּ די יוגנט לאָזט
די עלטערן אָנפירן מיט אַלע ענינים, — אזוי לאַנג ווי זיי האָבן
נאָר פּוה דערצו, — און פאַלגן שפּעטער אויך זייער דעה, און

גיבן זיי אָפּ גרויס כבוד, — די רעשט יאָרן, וואָס די אַלטע האָבן נאָך צו לעבן.

ער האָט נאָר-וואָס געהאַט אָנגעהויבן צו דערקלערן פאַר זיי דעם באַדייט פון גאָטס גרויסן צוזאָג פאַר די, וועלכע האָלטן בכבוד זייער פאַטער און מוטער, אָבער דאָן האָט יאָן פון סקרוליקא זיך אויפגעשטעלט און געזאָגט:

— עמעצער שטייט פאַר דער טיר און וואָגט נישט אַרייַנצו-

גיין !

— בעריע, איר זיצט דאָך צום נאָענטסטן פון דער טיר זייט-זשע מוחל, טוט אַ קוק ווער עס איז דאָרטן ! — האָט דער גלח אים געבעטן.

בעריע האָט זיך אויפגעהויבן, געעפנט די טיר און אַרויסגע-קוקט אין פּעדערהייזל.

— קיינער איז דאָרט נישטאָ ! — האָט ער געזאָגט — יאָן האָט, ווייט-אויס, שלעכט געהערט.

דער אונטערריכט האָט זיך ווייטער אָנגעהויבן. דער גלח האָט געגעבן צו פאַרשטיין זיין עדה, אַז דאָסדאָזיקע געבאָט קאָן פיל מער באַצייכנט ווערן אַלס גוטע עצה, ווי אַלס באַפּעל, און יעדער איינער, וואָס וויל האָבן הצלחה אין לעבן, דאַרף עס פאַלגן. דער גלח האָט אפילו מודה געווען, אַז ער אליין איז נאָך אויך אַינגער מענטש, אָבער ער האָט שוין זייער אַ סך דערפאַרן אין לעבן, און מיט זיינע אייגענע אויגן געזען אַ סך פאַלן, וווּ גרינגשעצונג און אומגעהאָרצאָמקייט קעגן די עלטערן האָבן דעם גרונט געלייגט צו די מיסדערפאַלגן און אומגליקן פון גאַנצן לעבן.

בעת דער גלח האָט גערעדט, האָט יאָן פסדר געווענדט דאָס פנים זיינס צו דער אַרייַנגאַנגסטיר, און געווינקען צו קאָטרינאַ, — וואָס איז געזעסן אין דער לעצטער ריי און דערפֿער געקאָנט גרינגער צוקומען צו דער טיר, — אַז זי זאָל צוגיין עפענען. זי האָט אַ לאַנגע ווילע זיך אָפּגעהאַלטן, אָבער צו יענער צייט האָט זי מורא געהאַט אים נישט נאָכצוגעבן אין זיינע קאָפּריון ; דערי-בער האָט זי אים צום סוף געפאַלגט. אָבער ווען זי האָט אויפגע-עפנט די טיר, האָט זי אויך נישט געזען קיין לעבעדיק נפש אין

דעם פעדערהייזל. זי האט דעריבער געשאקלט מיטן קאפ אויף ניין צום מאן אין צוריק פארנומען איר ארט.

דער גלח האט נישט געלייגט קיין אכט אויף קאטרינאס ארומדרייען זיך איבער דער שטוב. צו דער גרויסער פרייד פון די, וואס האבן געוואלט פארהערט ווירן, האט ער גאר אינגאנצן פארגעסן צו שטעלן פראגן און אנשטאט דעם אנגעהויבן אנטוויקלען פאר די פארנאמלטע די אלע שיינע געדאנקען, וואס זענען אים צינד אויפן זינען געקומען.

— שטעלט אייך נאר פאר, — האט ער געזאגט, סארא ווילע נאך דאס איז, ווען מיר האבן זיצן ליבע זקנים אין אונזער היים! צי איז דען נישט א נחת פאר אונז, צו קאנען זיין א שטיצע פאר די, וואס האבן אונז געהאלפן, בעת מיר זענען נאך קליינע קינדער געווען און אליין נישט געקאנט זיך אן עצה געבן אין לעבן? סארא פרייד איז דאס, צו קאנען פארגרינגערן דאס לעבן פון די, וואס האבן אפשר געליטן הונגער און קעלט, בלויז כדי צו באווארגן אונז מיט חיונה? עס איז א גרויסער כבוד פאר א יונג פארפאלק צו האבן בא זיך אן אלטן פאטער אדער מוטער, וואס זאל זיך פילן בא זיי גליקלעך און צופרידן. . .

גראד בשעת דער גלח האט דאס געזאגט, האט זיך פון א ווינקל פון צווייטן עק שטוב דערהערט א שטיל געוויין. לארס גונאר-סאן, וועלכער איז די גאנצע צייט געזעסן מיט א פרום-אראפגע-בויגענעם קאפ, האט זיך תיכף אויפגעשטעלט. כדי נישט צו שטערן דעם גלח, איז ער אויף די שפיצפינגער און אזוי שטיל ווי מעגלעך אדורכגעגאנגען איבער דער שטוב, ביז ער איז צוגעקומען צו זיין שוויגער; דאָרט האט ער זי ארומגענומען בא דער טאליע און זי צוגעפירט צום טיש, ווו דער בעל-דרשן איז געזעסן.

לארס האט זי אוועקגעזעצט אויף זיין ארט און אליין האט ער זיך אוועקגעשטעלט הינטער איר און אראפגעקוקט צו דער וויי-נענדיקער אלטיטשקער. . . ער האט אויך א וונק-געטון צו זיין ווייב, און זי איז תיכף צוגעגאנגען צו אים און זיך אוועקגעשטעלט אין דער צווייטער זייט פון דער שטוב. דאס האט זייער שיין אויסגע-זען. אלע האבן פארשטאנען, אז לארס האט דערמיט געוואלט ווייזן.

אז בא אים אין הויז פירט זיך פונקט אזוי, ווי עס דארף, לויט דעם גלח'ס רייד, אומעטום זיך פירן.

דעם גלח האט עס שטארק הנאה געטון און ער האט מיט פריידיק שטראלנדיקע אויגן געקוקט אויף דער אלטער מוטער און אירע קינדער. עס האט אים בלויז באאונדריקט א ביסל דאס, וואס די אלטע האט פסדר אזוי געוויינט, אז זי איז שיער נישט צעגאנגען גען אין טרערן. ביז איצט איז אים נאך קיינמאל נישט געלונגען אזוי טיף צו רירן א צוהערער פון זיין עדה.

ער האט א רגע זיך אפגערוט און דערנאך ווייטער גע-
רעדט:

— יא, מיינע טייערע, עס איז נישט יחזער צו פאלגן דאס פינפטע געבאט, פלוצמן מיר זענען יונג און געפינען זיך אין רשות פון אונזערע עלטערן; ערשט דערנאך פאדערט עס א געוויסע מאס אנשטרענגונג און קרבנויליקייט. ווייל, ווי נאך מיר ווערן דער-וואקסן, דאכט זיך אונז, אז מיר זענען אוודאי אזוי קלוג, ווי די עלטערן, אויב נישט נאך מער —

דא איז דער גלח אויפסניי געשטערט געווארן דורך יאנען, וועלכער האט זיך ענדלעך אליין קוים צוגעשטופט צו דער טיר און זי אויפגעפנט.

יאן האט געהאט מער מול, ווי די אנדערע. מען האט גע-הערט, ווי ער זאגט „גוטן אונט!“ צו עמעצן, וואס איז, ווייזט-אויס, געשטאנען אין פעדערהייל.

אלע אנווענדיקע האבן געווענדט זייערע אויגן צו דער אריינגאנגסטיר, פדי צו זען, ווער דאס איז, וועלכער האט דורך דער גאנצער צייט פונם עפנטלעכן פארהער אין רעליגיע נישט געוואגט אריינצוגיין צו די פארוואלטע. זיי האבן געהערט, ווי יאן האט זיך שטארק געבעטן, יענער זאל אריינגיין, און האט אפילו ברייט אויפ-געפראלט די טיר, אבער דער, וואס איז געשטאנען אינדרויסן האט, ווייזט-אויס, אצינד אויך זיך געקוועקלט. צום סוף האט יאן פאר-מאכט די טיר און איז איינער אליין אריינגעקומען אין שטוב. אבער ער איז שוין איצט נישט צוריק צוועק אויף זיין פריערדיק

אַרט, נאָר זיך מיט גרויס מי אַדורכגעשטופט ביז צום טיש, וווּ דער
גלח איז געזעסן.

— אַבו, יאן, — האָט דער גלח געפרעגט אַ ביסל אומגע-
דולדיק, — צי קאַנען מיר שוין וויסן ווער עס שטערט אונז דעם
גאַנצן אָונט?

— הינטער דער טיר איז געשטאַנען עריק, דער אַלטער
באַלעבאַס פון פּאַליאַ, — האָט יאן דערקלערט, לגמרי נישט זייענדיק
דערשטוינט אָדער צעטומלט פון זיינע אייגענע רייד. — ער האָט
נישט געוואָלט אַריינגיין, אָבער מיך געבעטן צו זאָגן לאַרסן, אַז
ער זאָל זיך גוט היטן דעם ערשטן זונטיק נאָך דער יאָהאָן-
הנא.

באַלד אין ערשטן אויגנבליק האָבן נישט אַלע פאַרשטאַנען
דעם פאַרבאַרגענעם באַדייט פון די ווערטער. די, וואָס זענען גע-
זעסן אין די הינטערשטע רייען האָבן נישט אַזוי גוט געהערט.
וואָס יאן האָט געזאָגט. אָבער פון דעם, ווי דער גלח איז פאַר-
צאַפלט געוואָרן, האָבן זיי זיך משער געווען, אַז דאָס האָט אַלע-
מאַלס געמוזט זיין עפעס שרעקלעכס. אַלע האָבן זיך אויפגעהויבן
פון די ערטער און זיך אָנגעהויבן שטופן צום אויבנאָן, פּרעגנדיק
אויף רעכטס און לינקס באַ די, וואָס זענען געזעסן גענטער צום
טיש:

— פון וועמען האָט יאן באַקומען דעם גרוס? ...

— אָבער, יאן! — האָט דער גלח אויסגערופן מיט אַ שטרענגן

טאָן. — צי ווייסטו כאַטש, וואָס דו רעדסט?

— געוויס ווייס איך! — האָט יאן באַשטעטיקט זיינע רייד

און צוגעשאַקלט מיטן קאַפּ אויף יאָ. — איך האָב דאָך די גאַנצע
צייט געהערט, ווי ער דרייט זיך אַרום אינדרויסן. איך האָב אים
געבעטן, ער זאָל אַריינגיין, אָבער ער האָט נישט געוואָלט. און ווי
נאָר ער האָט מיר איבערגעגעבן דעם גרוס צו זיין איידעם, איז ער
שוין צוריק אַוועק. „גיב אים איבער“ — האָט עריק געזאָגט —
„אַז איך אַליין וויל אים נישט טון קיין שום שלעכטס, דערפאַר
וואָס ער האָט מיך, בעת דעם אומגליק אין וואָלד, אַזוי לאַנג גע-
לאָזט ליגן אין שניי און נישט באַצייטנס געאיילט צו מיר מיט

הילף, — כאַטש ער האָט עס נאָך געקאָנט באַזיין. איך אַליין וויל זיך נישט גוקס זיין אָן אים, אָבער דאָס פינפטע געבאַט איז זייער אַ שטרענג געבאַט! גריס אים פון מיר און זאָג אים, אַז דאָס בעסטע איז פאַר אים, ער זאָל חרטה האָבן און תשובה-טון. ער האָט צייט דערויף ביז דעם ערשטן זונטיק נאָך דער יאָהאן-חגאָ.

יאן האָט דאָס געזאָגט אַזוי קלאָר און אַזוי מיושבדיק און גלייבווירדיק איבערגעגעבן די מערקווירדיקע בשורה, אַז אי דער גלח, אי אַלע מאַרנאָמלטע האָבן זיך עטלעכע סעקונדן געפונען אינטער דער רושם, אַז דער פאַרשטאַרבענער עריק פון פאַליאָ איז טאַקע געשטאַנען פאַר דער טיר פון זיין הויז און געפירט אַ שמועס מיט זיין אַמאָליקן לוינאַרבעטער יאן אַנדערסאָן פון סקרוילקאָ. און דעריבער האָבן זיך די אויגן פון אַלע אַנוועזנדיקע פּמעט ווי נישט ווילנדיק געווענדט אויף לאַרס גונאַרסאָנען, פּדי צו זען וואָס פאַר אַ ווירקונג די דאָזיקע רייד וועלן האָבן אויף אים.

לאַרס האָט זיך אָבער שטאַרק צעלאַכט.

— איך האָב געמיינט, אַז יאן איז שוין צוריק מיושבדיק געוואָרן — האָט ער געזאָגט, — אַז נישט וואָלט איך אים דאָך נישט געלאָזט בייוויינען דעם פאַרהער אין קאָטעכיום. איך האָף, אַז דער חשובער הער פאַסטאָר וועט נישט פאַראיבן האָבן פאַר די שטערונגען. ווייזט-אויס, אַז דאָס משוגעת באַהערשט אים שוין ווי-דער!

— געוויס אַזוי!... — האָט דער גלח געזאָגט און זיך אַ וויש-געטון מיט דער האַנט איבערן שטערן, אָפּזיפצנדיק דערלייכ-טערט. ער איז שוין גרייט געווען צו גלייבן, אַז ער האָט זיך דאָ צונויפגעטראָפן מיט עפעס איבערגאטירלעכס. אָבער פון לאַרס גו-נאַרסאָנס באַמערקונג איז אים תיכף קלאָר געוואָרן, אַז ער האָט דאָ צו טון בלויז מיט אַן איינפאַל פון אַ משוגענעם.

— דער חשובער הער פאַסטאָר דאַרף חיסן, — האָט לאַרס צוגעגעבן, — אַז יאן פילט נישט צו מיר קיין גרויסע פריינטשאַפט, און דערמיט פאַרראַט ער זיך איצט, בעת ס'איז פון אים ווידער צוגענומען געוואָרן דער קלאָרער שכל, וואָס זאָל אים אָפהאַלטן דערפון. אַגב, מוז איך זיך מודה זיין, אַז ה'טן מען זאָל זיך וועלן

גוט אריינטראכטן אין דער זאך, איז עס טאקע מיין שולד, וואס די טאכטער זיינע האט געמוזט אוועק אין דער פרעמד אריין, כדי נעלט צו פארדינען. אט וואס יאן קאן מיר נישט מוחל זיין.

דעם גלח האט שטארק געחידושט זיין אייפריק פארטיידיקן זיך און בפרט זיין אומדערווארטעטע עפנטלעכע וידו. זיינע טיפּע, בלויזע אויגן האבן א וויילע זיך איינגעקוקט אין גונארסאנס פנים, אבער יענער האט נישט געקאנט פארטראגן דעמאזיקן בליק און אפגעווענדט דעם קאפ. ער האט זיך אבער תיכף געכאפט, אז ער האט נישט גוט געטון און דעריבער זיך אנגעשטרענגט צו קאנען קוקן דעם גלח גלייך אין פנים אריין. דאס איז אים פארט נישט געלונגן גען, און ער האט צוריק אוועקגעדרייט זיין קאפ, ארויסשליידערנדיק דיק דערביי א שארפע קללה.

— לארס גונארסאן! — האט דער גלח אויסגערופן. — וואס איז דאס מיט אייך?

לארס האט זיך תיכף באהערשט.

— איך קאן גארנישט פטור ווערן פון דעם משוגענעם! — האט ער מיט פארביטערונג געזאגט, פלומרשט ווי ער וואלט מיט דער קללה געמיינט יאנען. — דער חשובער הער פאסטאָר און אלע מיינע שכנים קוקן איצט אויף מיר מיט אַזעלכע בליקן, גלייך איך וואלט אינדעראמתן געווען א מערדער. און דאס געשעט מיר בלויז דערפאר, וואס דער אלטער אידיאָט פילט צו מיר אזא טיפּע שנאה. איך זאג דאך אייך, אז דאס וויל ער זיך נוקם זיין אן מיר פאר דער טאכטער זיינער. אבער איך האב דאך נישט געקאנט היסן, אז איבער דעם, וואס איך וועל שטרענג פאדערן פון אים מיין חוב, וועט מיט דעם מיידל געשעען אזא אומגליק. צי קאן דען נישט עמעצער פון די אַנוועזנדיקע זיך פארנעמען מיט יאנען, אזוי, אז דער חשובער הער פאסטאָר זאל אימשתאנד זיין צו פארענדיקן די דרשה?

דער גלח האט זיך ווידער א וויש-געטון מיט דער האנט איבערן שטערן. ער האט זיך געפילט פיינלעך געטראפן פון לארס גונארסאנס רייד, אבער פארט נישט געקאנט אים אויסמוסרן. ער האט דאך נישט געוואוסט קיין שום באשטימטס. ער האט זיך אַרומגעקוקט און

געזוכט מיט די אויגן די אלטע באלעבאכטע, אבער יענע האָט זיך שוין געהאַט אַרויסגעשאַרט פון שטוב. דערנאָך האָט ער אַרומגענו-
מען מיטן בליק אלע פאַרזאַמלטע, אַבער פון זייערע פנים=אויסדריקן
גאַרנישט געקאָנט אַראָפּלייענען, הגם ער איז געווען זיכער, אַז יע-
דער איינער פון זיי ווייסט גאַנץ גוט, צי לאָרס איז טאַקע שולדיק
אין דעם פאַרברעכן, צי נישט. אַבער ווי נאָר זיין בליק איז גע-
פאַלן אויף דער עדה, אַזוי האָבן זיך אלע פנימער, אונטער דער-
דאַזיקער באַרירונג, ווי אין זיך פאַרשלאָסן, גלייך ווי יעדער אויס-
דרוק פון לעבן וואָלט מאַמענטאַל פאַרלאָשן געוואָרן אין זיי. זיי
האָבן פשוט מורא געהאַט...

דערווייַל איז קאַטרינאַ צוגעקומען צום טיש און גענומען
יאַנען אונטערן אַרעם. זיי האָבן זיך ביידע דערנענטערט צו דער
טיר, און דער גלח האָט זיי נישט פאַרהאַלטן, ווייל דעם משוגע-
נעם האָט ער דאָך סיי ווי נישט געוואָלט פאַרהערן.
— איך מיינ, אַז אויף היינט וועט שוין גענוג זיין, — האָט
דער גלח שטילערהייט דערקלערט. — מיר וועלן איצט פאַרענ-
דיקן.

ער האָט אָפּגעזאָגט אַ קורצע תפילה, און נאָכדעם האָט די
גאַנצע עדה געזונגען אַ קאַפיטל תהילים.
באַלד דערנאָך האָבן אלע פרעמדע פאַרלאָזט די שטוב.
דער גלח איז אַוועק דער לעצטער.
בעת לאָרס גונאַרסאָן האָט אים באַגלייט צום טירל פונם
פלויס, האָט לאָרס אַליין צוריקגעפירט דאָס געשפרעך צום נאָר-
וואָס פאַרגעקומענעם.

— צי האָט דער חשובער הער פאַסטאַר געהערט, אַז איך וועל
מיינן זיין פאַרזיכטיק דעם ערשטן זונטיק נאָך דער יאָהאָן-חגא ? —
האָט ער געפרעגט. — זיינע רייד זענען דער בעסטער באַווייז, אַז
יאָן וויל זיך נוקם זיין אָן מיר פאַר זיין טאַכטער; זיין גאַנץ משוגע
שטאַמט דאָך בלויז דערפון, וואָס זי האָט אים פאַרלאָזט. דאָס איז
געווען פאַראַיאָרן, גראַד דעם ערשטן זונטיק נאָך דער יאָהאָן-חגא,
ווען איך בין געווען באַ יאַנען, פדי צו פאַרערן באַ אים דעם חוב
פאַר דעם שטיקל באַדן...

דעם גלח איז פון די אלע דערקלערונגען געווארן אלץ מער קאלמוטנע אויף דער נשמה. ער האט מיט א שנעלע באזעצונג אוועקגעלייגט זיין האנט אויף לארס גונארסאנס אקסל און געפרווט אים אריינקוקן טיף אין די אויגן.

— הערט, וואס איך וועל אייך זאגן, לארס גונארסאן! — האט דער גלח זיך אנגערופן מיט א ווארימער, הארציקער שטיי-מע. — איך בין נישט קיין שופט. אבער פארגעסט נישט, אז אויב איר האט עפעס אויפן געוויסן, מעגט איר דרייסט קומען צו מיר. אלזא, געדענקט-זשע! איך וועל יעדן טאג ווארטן אויף אייך! אבער, איך בעט אייך, לארס גונארסאן, זעט, אז עס זאל שוין דאן נישט צו שפעט זיין!

דער אלטער מכשף

עס איז שוין אנגעקומען דער צווייטער ווינטער, זינט דאס מיידל פון סקרוליקא איז אוועק פונדערהיים. סוף יאנואר יענעם יאר האט זיך געשטעלט א שרעקלעכע, ביטערע קעלט. דער פראסט איז געווען אזא ברענענדיקער, אז די איינוווינער פון אסקעדאלאר-נא האבן געמוזט אנשיטן הויכע קופעס שניי ארום זייערע גידריקע הייזלעך, כדי אזויערנאך צו קאנען איינהאלטן די ווארימקייט אין די שטיבלעך. און די קי אין די שטאלן האט מען יעדן אונט געמוזט איבערדעקן מיט שטרוי, כדי זיי זאלן איבערנאכט נישט געפרוירן ווערן.

אזא וויסטע קעלט האט דאן געהערשט, אז אי דאס ברויט, אי דער קעז איז געווארן הארט ווי א שטיין און אויך די פוטער איז פארוואנדלט געווארן אין א שטיק אייז. און עפעס ווי דאס פייער אליין וואלט פארלוירן די קראפט צו ווארימען, ווייל ווי שטארק מען זאל נישט האבן איינגעהייזט, האט זיך די ווארימ-קייט נישט ווייטער פארשפרייט ווי ביז צום ראנד פונם קאמין.

א געוויסן טאג, ווען דער פראסט איז געווען שוין נישט צום אויסהאלטן, איז יאן פון סקרוליקא נישט אוועק צו דער ארבעט. ער איז פארבליבן אינדערהיים און צוגעהאלפן קאטרינאן אפהיטן דאס פייער אין קאמין, צולייגנדיק כסדר גראבע שטיקער האלץ. נישט ער, נישט קאטרינא האבן זיך פון אינדערפרי אן נישט דער-וועגט ארויסצושטעקן די נאז פאר דער טיר; אבער וואס לענגער זיי זענען געזעסן אין שטוב, אלץ מער איז די קעלט זיי אריין אין די ביינער. ארום פינף א זיגער נאכמיטאג האט שוין אנגעהויבן פינצטער ווערן, און קאטרינא האט זיך געזענדט צום מאן. אז ס'גלייכסטע וואלט געווען, זיי זאלן זיך שוין לייגן אונטער די פערענעס. עס האט דאך נישט געהאט קיין זין, זיי זאלן כסדר צו-לייגן האלץ אין פייער אריין און דאך זיצן און געפרוירן ווערן לעבן דעם קאמין.

אלע שויבן זענען געווען באדעקט מיט א דיקער שיכט פון פראסטבלומען. אבער אין איין ווינקל לעבן דער ראם פונם פענצ-טער איז נאך פארבליבן א קליין שטיקל דורכזיכטיקע שויב, און יאן איז עטלעכע מאל נאכמיטאג צוגעגאנגען דארט און ארויסגע-קוקט.

— דו, אז דו ווילסט, קאנסטו זיך לייגן אין בעט, ליבע קאטרינא! — דאט יאן געזאגט, בשעת ער האט איצט ווידער ארויסגעקוקט דורך דעם נישט פארפרוירענעם שטיקל שויב. — אבער איך מוז נאך דא בלייבן א ווילע.

— אהא, וואס נאך וועסטו זאגן? — האט קאטרינא ביז גע-פרעגט. — די וויכטיקע ארבעט, וואס דו האסט איצט צו טון, וועסטו אויך אן אנדערשמאל נישט פארזוימען! פארוואס זאלסטו איצט נישט קאנען זיך לייגן שלאפן, אזוי גוט ווי איך, הא? ... יאן האט נישט תיכף געענטפערט אויף איר פראגע. אבער א ווילע דערנאך האט ער געזאגט:

— איך קאן נישט פארשטיין די סיבה, פארוואס איך האב נאך אלץ נישט געזען אגריפא פרעסטבערגן פארבייגיין דא לעבן הויז?

— אזוי גאר? אויף אים דארפסטו עס אזוי לאנג ווארטן? —

האַט קאַטרינאַ פאַרחידושט אויסגערופן — אַזאַ גוטער פריינט איז
ער דיר געווען, אַז דו זאָלסט צוליב אים לייַדן קעלט און נישט
וועלן זיך לייַגן שלאָפן ?

יאן האָט מיט אַ באַפּפּלערישער באַזעגונג אויפגעהויבן די
האַנט; אַט דער זשעסט איז אים נאָך פאַרבליבן פון די „קייסער-
לעכע“ צייטן זיינע, און ער האָט אים נישט געקאָנט פאַרגעסן. יאן
האַט, וואָס אַן אמת, זיך נישט געריכט אויף קיין באַזוך פון פרעסט-
בערגן, אָבער ער האָט געהערט דערציילן, אַז דער אַלטער איז
פאַרבעטן געוואָרן אויף אַ היליאַנקע צו איינעם פון די אַסקעדאַ-
לאַרנישע פישער; דעריבער האָט עס אים שטאַרק געהידושט, וואָס
ער האָט נאָך אַלץ נישט געזען דעם אַלטן פרעסטבערגן פאַרביי-
גיין אויפן חעג אַהינצו.

— מסתמא האָט ער נאָך געהאַט אַזוי פיל שכל אין קאַפּ,
ער זאָל בעסער בלייַבן זיצן אינדערהיים באַם וואַרימען אויוון! —
האַט קאַטרינאַ געזאָגט.

וואָס מער די נאַכט האָט אָנגערוקט, אַלץ קעלטער איז גע-
וואָרן. די ווענט און די בעלקעס פון די פּוּלצפּן האָבן אַזש גע-
קנאַקט, גלייַך ווי דער „מלך-פּראָסט“ אַליין וואַלט אָנגעקלאַפּט,
בעטנדיק, מען זאָל אים אַרייַנלאָזן. אַלע קוסטעס און ביימער האָבן
זיך איבערגעדעקט מיט פעלצן פון שניי און פּראָסטיקן טוי, אַזוי
אַז מען האָט איצט נישט געקאָנט אונטערשיידן זייערע פריערדיקע
פאַרמען; עס האָט אויסגעזען, ווי זיי וואַלטן אויך געוואַלט זיך
אַנטון אין די אַלע מלבושים, וואָס זיי האָבן נאָר געקאָנט באַקומען,
פּדי זיך צו שיצן קעגן דער וויסטער קעלט.

אַ וויילע שפּעטער האָט קאַטרינאַ ווידער פאַרגעשלאָגן, זיי זאָלן
זיך שוין לייַגן שלאָפן.

— איך זע טאַקע, אַז דער זייגער איז נישט מער ווי האַלב
זעקס, — האָט זי געזאָגט, — אָבער איך גיי שוין אַלפּפּאַלס צו-
שטעלן די גריץ צום אָונטעסן. נאָכדעם וועסטו זיך שוין מעגן
אַרומדרייען איבער דער קאַלטער שטוב, וואַרטנדיק אויף פרעסט-
בערגן, אָדער וועסט זיך אויך לייַגן אונטער דער פּערענע. — ווי דו
וועסט וועלן !

יאן איז די גאנצע צייט נישט אָפּגעטרעטן פון פענצטער.
 — נישט מעגלעך, ער זאל שוין האָבן פאַרבייגעגאנגען, —
 האָט ער נאָך אַ וויילע שטילשווייגן ווידער זיך אָנגערופן, — איך
 וואָלט אים דאָך געזען!

— סאַראַ נפּקא-מינה איז עס דיר, צי אזאָ חברהמאַן איז
 שוין פאַרבייגעגאנגען, אָדער נישט? . . . — האָט קאַטרינאַ דער-
 בייווערט געזאָגט; עס זענען איר שוין נמאס געוואָרן צו הערן די
 ניין מאָס רייך וועגן דעם אַלטן שלעפּער.

יאן האָט שווער אָפּגעזיפּצט. קאַטרינאַ איז געווען נאָך מער
 ווי גערעכט. וואָרים יאָנען האָט לגמרי נישט אינטערעסירט, צי
 אַגריפּאַ איז שוין יאָ פאַרבייגעגאנגען, אָדער נישט. ער האָט בלויז
 געוואָלט האָבן אַן אויסרייך צו קאָנען שטיין באַם פענצטער און
 אַרויסקוקן; דערום האָט ער געזאָגט, אז ער וואָרט אויף דעם
 אַלטן שנאָרער.

פון יענער צייט אָן, זינט לאַרס פון פּאַליאַ האָט צוגענומען
 באַ אים די גאנצע קייסערלעכע מאַכט און ווירדע, האָט ער נישט
 דערהאַלטן קיין שום ידיעה פון דער גרויסער קייסעריין, — אָט
 פון דעם טייערן מיידעלע פון סקרוליקאַ. ער האָט אפילו גע-
 וואַסט, אז דאָס אלץ האָט נישט געקאָנט געשען אָן איר הסכמה;
 און פון דעם האָט ער זיך משער געווען, אז ער האָט אוודאי גע-
 מוזט האָבן געטון עפּעס אַווינס, וואָס איז איר נישט געפּעלן געוואָרן,
 און אפשר האָט עס זי אפילו גאָר שטאַרק פאַרדראָסן? ער האָט אָן
 אויפהער זיך געמאַטערט דעם מוח, אָבער בשום אופן נישט גע-
 קאָנט זיך דערטרעכטן, וואָס דאָס האָט געקאָנט זיין אַווינס. ער
 האָט זיך געגריבלט דערין בעת די לאַנגע ווינטעראַונטן און אויך
 בעת די פינצטערע פרימאַרגנס, — אַלצאיינס, צי ער האָט דאָן
 געדערשעט תבואה אין שיינער פון פּאַליאַ אָדער געפירט האַלץ פון
 וואַלד אין פּאַלעוואַרק אַריין.

עס האָט זיך אים נישט געגלייבט, אז זי זאל אים אַזוי פאַר-
 איביל האָבן מחמת זיינע האַנדלונגען אין די עגינים, וואָס האָבן גע-
 האָט אַ שיכות צו זיין „קייסערשאַפּט“. אין פאַרלויף פון דריי חדשים
 איז דאָך אלץ צוגעגאנגען גאָר וויל; דאָס איז פאַר אים געווען אַ

צייט פון אזוי פיל גליק, וואס ער האט פריער צומאל חלומען וועגן דעם נישט געוואגט. ער האט דאן איבערגעלעבט ממש נסים, וואס געשעען כמעט קיינמאל נישט אין לעבן פון אזא ארימען לוינארבע-טער, ווי ער. אבער וואס פארא סיבה האט קלארא גולא געהאט צו זיין נישט צופרידן דערפון?

ער האט אלץ געמוזט זאגן אדער טון עפעס אזוינס, פון וואס זי האט געהאט גרויס עגמת-נפש, און דעריבער איז ער אזוי הארב באשטראפט געווארן.

אבער ווי געשיקט זיך דאס, אז קלארא גולא זאל זיין אזוי שטרענג קעגן אים, אז זי זאל אים נאך אלץ נישט וועלן מוחל זיין? וואלט זי כאטש געוואלט אים צו וויסן-טון די סיבה פון איר פארדרוס! ער וואלט געטון אלץ, וואס זי וואלט נאר געפאדערט פון אים, געווען גרייט זיך אונטערצווארפן יעדן באפעל אירן, — אבי זי זאל זיך שוין אמאל לאזן איבערבעטן! אט האט זי דאך געזען, אז ער האט תיכף גענומען אויף זיך זיינע ארבעטסקליידער און צוריק אוועק צו זיין שווערער לאסטארבעט אין פאליא, — הי נאר ער האט באקומען פון איר א ווונק, אז אזוי איז איר פארלאנג! אבער וועגן דעם, וואס אין אים איז איצט פארגעקומען האט ער נישט געוואלט רעדן נישט מיט קאטרינאן, נישט מיטן אלטן געזונטשטריקער. ער האט געמוזט געדולדיק ווארטן אויף א צייכן פון קלארא גולאן אליין. ער האט אפט געפילט, ווי דערדאזיקער צייכן דערנענטערט זיך שוין צו אים, און איז טיילמאל שוין געווען נאר נאענט; ער וואלט אים ממש געקאנט דערגרייכן, אויסשטרעקנדיק די האנט.

זינט עס האבן זיך געשטעלט די גרויסע פרעסט, איז ער ווי-דער באהערשט געווארן פון דעמדאזיקן געפיר. און היינט, זיצנדיק אין פארמאכטן שטיבל, איז אט דאס געפיל אויפגעגאנגען אין אים, ווי א פולקאמע זיכערקייט, אז איצט וועלן שוין באלד אַנקומען ידיעות פון קלארא גולאן. און טאקע אויף די ידיעות האט ער איצט געווארט, דעמדאזיקן פריידיקן צייכן האט ער איצט אויס-געקוקט דורך דעם דורכזיכטיקן שטיקל שויב פון דעם פאר-פרוירענעם פענצטערל אין זיין ארים הייז. אבער דערביי האט

ער אויך געפילט, אז אויב דידאזיקע ידיעות וועלן נישט באַלד
אַנקומען, וועט ער נישט אימשטאַנד זיין איבערצוהאַלטן זיין וויסט
לעבן מיט דער טאָג-טעגלעכער פֿיין פון אומזיכערער דערוואַר-
טונג.

איז אַבער געוואָרן אזוי פינצטער, אז ווייטער ווי ביז צום
טירל פֿונם פֿלויט האָט ער שוין נישט געקאַנט זען. דעריבער האָט
ער שוין פֿאַרלוירן יעדע האָפֿנונג, אז עס זאָל נאָך קאָנען געשעען
עפעס אין דעם אַוונט און גאַרנישט געהאַט קעגן דעם, ווען קאַט-
רינאַ האָט נאָכאַמאָל פֿאַרגעשלאָגן, זיי זאָלן אַרונטערקריכן אונטער
די פֿערענעס. קאַטרינאַ האָט דערלאָנגט די גריץ צום טיש, זיי האָבן
שנעל אָפּגעגעסן, און נאָך איידער דער זייגער האָט געחיון אַ פֿערטל
אויף זיבן, האָבן זיי זיך שוין געהאַט אין בעט אַריין געלייגט.

זיי זענען באַלד אינגעדרימלט, אַבער דער שלאָף זייערער
האַט נישט לאָנג געדויערט. ווי נאָך דער גרויסער זייגער האָט גע-
שלאָגן האַלב זיבן, איז יאָן אויפגעשפרונגען פֿונם געלעגער. ער
האַט האַסטיק אַריינגעוואָרפֿן אַ פֿאַר שטיקלעך האַלץ אין פייער,
וואָס איז נאָך נישט אינגאַנצן פֿאַרלאָשן געווען, און נאָכדעם זיך
שנעל גענומען אָנטון.

ער האָט זיך באַמיט צו טון דאָס אַלץ אזוי שטיל, ווי מעג-
לעך, פֿדי נישט אויפצוועקן קאַטרינאַן. אַבער זי האָט זיך פֿאַרט
אויפגעכאַפט, דערשראָקן זיך אויפגעזעצט אין בעט און געפרעגט,
צי עס טאָגט שוין.

יאָן האָט זי באַרויקט און געבעטן, זי זאָל ווייטער שלאָפֿן.
ער אַליין האָט אויפגעוואַכט פֿון שלאָף, ווייל ס'האַט זיך אים גע-
חלומט, אז קלאַראַ גולאַ האָט אים גערופן און באַפֿוילן אַרויסצוקי-
מען אין וואַלד אַריין.

איצט האָט ווידער קאַטרינאַ אָנגעהויבן שווער זיפֿצן. אַך,
דאָס משוגעת האָט שוין, ווייזט=אויס, ווידער באַהערשט איר אַר-
מען יאָן! וואָס אַן אמת, האָט זי זיך פֿון טאָג צו טאָג געריכט
דערויף, ווייל ער איז לעצטנס אַרומגעגאַנגען שטאַרק פֿאַראומערט
און אומרויק.

יי האָט זיך נישט באַמיט צו ווירקן אויף אים, ער זאָל

בלייבן אין שטוב. אַנשטאַט דעם, איז זי אויך אַרויס פון בעט און זיך אָנגעטון.

— וואָרט צו אַ וויילע! — האָט זי געזאָגט, זעענדיק, אַז יאָן שטייט שוין באַ דער טיר. — אויב דו מוזסט אומבאַדינגט אַרויסגיין אין וואַלד אַריין, אינמיטן דער פּראָסטיקער נאַכט, טאָ וועלן מיר שוין גיין ביידע צוזאַמען. איך וועל דאָך דיך נישט לאָזן אַליין!

זי האָט געמיינט, אַז יאָן וועט נישט איינשטימען דערויף, אָבער ער האָט איר נישט אָפּגעזאָגט. נאָר געבליבן שטיין באַ דער טיר און געוואַרט ביז זי איז פאַרטיק געוואָרן. ער האָט זיך אפילו שטאַרק געאיילט, אָבער גלייכצייטיק איז ער איצט געווען פיל מיושבדיקער און געלאָסענער, ווי אַ גאַנצן טאָג.

דאָס איז שוין איינמאָל געווען אַ קאַלטע נאַכט אויף צו מאַכן אַ שפּאַציר! ווי נאָר זיי זענען אַרויסגעקומען אינדרויסן, האָט דער פּראָסט זיי אַ שוואַנגעטון אין פנים אַריין, גלייך זיי וואַלטן זיך אָנגעשטויסן אויף אַ מויער פון שאַרפע און שטעכיקע גלאַז-שערבע-לעך. עס האָט זיי געשניטן די הויט, ווי מיט מעסערס, און זיי האָט זיך געדאַכט, אַז אַט-אַט ווערן זייערע נעזער אָפּגעריסן ביזן וואַרצל. אין די שפיצפּינגער האָט זיי אַזוי וויי געטון, גלייך ווי זיי וואַלטן אַ ליאָדע רגע געהאַלטן באַ פלאַצן, און די פינגער פון די פיס זענען ווי מיט אַ האַק אָפּגעהאַקט געוואָרן. די אַלטע לייט האָבן נישט געקאָנט פילן, צי זיי האָבן נאָך די פינגער.

אָבער יאָן האָט צומאָל קיין פּיפּס נישט געטון, און קאַטרי-נאַ האָט אויך געשוויגן. זיי זענען שנעל געגאַנגען פאַרויס. יאָן האָט באַלד פאַרקירעוועט אויף דעם ווינטערדיקן וועג איבער דער הויכקייט, — דערזעלבער, איבער וועלכן זיי זענען מיט יאָרן צו-ריק געגאַנגען אין אַ ווינאכטסבאַגינען, צוזאַמען מיט קלאָראַ גו-לאַן; אָבער דאָן איז זי נאָך אַזוי קליין געווען, אַז מען האָט זי געמוזט טראָגן אויף די הענט.

דער הימל איז געווען אַ לויטערער, אָן שום וואַלקנאָדל, און זיין מערב האָט געבליאָנקט אַ שמאַלע זילבערנע האַלבע לבנה, אַזוי צו ס'איז לחלוטין נישט געווען פינצטער. אָבער עס איז זיי פאַרט

שווער געווען צו האלטן זיך באם וועג, ווייל דער שניי האט פאר-
שאטן און אויסגעגלייכט אלץ ארום. עטלעכע מאל זענען זיי אראפ
פונם הארטן באדן און געזונקען אין טיפן שניי.

זיי האבן זיך אבער ענדלעך דערשלעפט צום גרויסן פעלז-
שטיין, וואס א פארצייטישער טיטאן האט א שליידער-געטון קעגן
דער קירך אין סווארטזשעי. יאן איז דארט שוין געהאט פאר-
בייגעגאנגען, אבער קאטרינא, וועלכע איז געגאנגען הינטער אים
האט פלוצלינג דערשראקן א געשריי-געטון:

— יאן! יאן! זעסטו דען נישט, אז דא זיצט עמעצער?
יאן האט נישט געהערט, זי זאל אזוי יאמערלעך שרייען, זינט
יענעם טאג, בעת לארס גונארסאן האט בא זיי געוואלט צונעמען
דאס הייזל.

יאן האט זיך אומגעקערט און צוגעגאנגען צו איר. אבער עס
האט דאן נישט געפעלט קיין סך, זיי זאלן ביידע וואס שנעלער
אנטלויפן פון דארט. און עס איז, כ'לעבן, געווען פארוואס זיך צו
שרעקן! אנגעשפארט מיט די פלייצעס אן א פעלז און אינגאנצן
איבערגעדעקט מיט ווייסן פראסטיקן טוי, איז דארט געזעסן אן
אלטער מכשף מיט א צעכראסטעטער, שטעכיקער בארד און מיט
א נאז ווי א שנאבל! — —

ער איז געזעסן פולקאם שטיל, און מען האט געקאנט בלויז
גלייבן, אז ער איז אזוי פארשטייפט געווארן פון קעלט, אז ער איז
שוין מער נישט אימשטאנד געווען צוריק זיך צו דערשלעפן אין
זיין אונטערערדישער הייל אריין. — אדער ווי ער האט ערגעץ
אנדערש געהאט זיין באהעלטעניש.

— אַווא, אַווא! אויף דעם האב איך מיך נישט געריכט, איך
זאל נאך ווען ס'איז מיט מיינע אייגענע אויגן זען איינעם פון דער
פתה, — האט קאטרינא זיך געחידושט. — כאטש איך האב געהערט
אזוי פיל דערציילן וועגן זיי. פונדעסטוועגן האט זיך מיר נישט
געגלייבט, אז זיי גייען נאך אלץ ארום אויף דער וועלט!

יאן האט זיך אבער דער ערשטער באזיגען אזו באלד דער-
קענט וועמען ער האט דארט פאר זיך.

— דאָס איז נישט קיין מכשף, קאטרינאַ, — האָט ער גע-
זאָגט. — דאָס איז דאָך אַגריפּאַ פרעסטפּערג!
— וואָס רעדסטו? — האָט קאטרינאַ דערשטוינט אויסגע-
רופן. — גאָט אין הימל, ס'איז דאָך טאַקע, ווי דו זאָגסט! אַבער,
געײַאָלט געשריגן, זע נאָר, ווי ער זעט אויס, מען קאָן דאָך אים
ווירקלעך אָננעמען פאַר אַ מכשף!
— ער האָט זיך דאָ אַוועקגעזעצט און איינגעשלאָפּן, — האָט
יאָן געזאָגט. — ווער ווייסט, צי ער איז שוין נישט טויט!
זיי האָבן גערופן דעם אַלטן באָם נאָמען און פעסט גע-
טרייסלט אים, אַבער ער איז פאַרבליבן זיצן שטייף און אומבאַ-
וועגלעך.
— לויף גיך צוריק נאָכן שלייטעלע, וועלן מיר אים אַהיימ-
שלעפּן! — האָט יאָן אין אַ באַפּעלערישן טאָן געזאָגט. — איך
וועל דאָ בלייבן און אים איינרייבן מיט שניי, ביז ער וועט
אויפּוואַכן.
— דו זאָלסט מיר נאָר נישט פאַרפרוירן ווערן, דו אויך,
איידער איך וועל צוריקקומען! — האָט קאטרינאַ געזאָגט מיט
אַ ציטערדיק קול.
— טייערע קאטרינאַ, — האָט יאָן איר געענטפּערט, — ס'איז
מיר שוין לאַנג אזוי וואַרים נישט געווען, ווי הייבטיקן אָונט. איך
בין העכסט גליקלעך פון דעם צייכן, וואָס קלאַראַ גולאַ האָט מיר
געגעבן. צי איז עס דען נישט זייער שיין פון איר זייט, וואָס זי
האָט אונז אינמיטן דער פּראַסטיקער נאַכט אַרויסגעשיקט דאָ אַהער,
פּדי מיר זאָלן מציל זיין דווקא דעם מענטש, וועלכער האָט אזוי
פיל רכילות פאַרשפּרייט וועגן איר? ...

■

אַ פאַר וואַכן דערגאָך, בעת יאָן איז אַמאָל אַהיימגעגאַנגען
פון זיין אַרבעט האָט ער באַגעגנט אַגריפּאַ פרעסטפּערג.
— נו, יאָן אַנדערסאָן, איצט בין איך שוין געזונט און קאָן
שוין ווידער באַוועגן מיט מיינע אַברים, — האָט אַגריפּאַ פּריילעך
געזאָגט. — אַבער איך פאַרשטיי גאַנץ גוט, אַז ווען נישט דו מיט

קאטרינאן וואָלטן מיר נישט געווען געהאַלפן, וואָלט שוין איצט נישט געווען קיין זכר פון יאָהאָן אוטער אַגריפּאַ פּרעסטבערג — דעם פייקלער פון זיין קיניגלעכער מאַיעסטעט. און דערפאַר האָב איך מיר די גאַנצע צייט געמאַטערט דעם מוח, ווי אַזוי און מיט וואָס איך זאָל אייך אָפּדאַנקען.

— איר דאַרפט אונז נישט דאַנקען, אַגריפּאַ, ס'איז נישטאַ פאַרוואָס! — האָט יאָן געענטפּערט און געמאַכט אַ ביטולדיקן זשעסט מיט דער האַנט.

— אַנז, שווייג נאָר אַ מינוטקעלע און הער מיך אויס! — האָט פּרעסטבערג זיך געהיצט, — אויב איך זאָג, אַז איך האָב אייך ביידע געוואָלט אָפּדאַנקען, איז עס נישט סתם גערעדט; נישקשה, אַגריפּאַ פּרעסטבערג האָט נאָך דעם קאָפּ אויפן קאַרק, דו פאַר-שטייסט, צי נישט? אַלזאָ, איצט איז עס שוין אָפּגעטון; מיט עט-לעכע טעג צוריק האָב איך געפּאַקט דעם וואַנדערנדיקן הענדלער, וואָס האָט געשענקט אייער טאַכטער דעם רויטן שטאָף אויפן קלייד.

— וועמען?! — האָט יאָן איבערגעפרעגט און דערביי אַזוי אויפגערעגט געוואָרן, אַז ס'האַט אים אַזש אַטעם פאַר-פּעלט.

— איך זאָג דאָך דיר וועמען: דעם פאַרשוין, וועלכער האָט געשענקט דיין טאַכטער דעם שטאָף אויפן רויטן קלייד און וועלכער האָט זי דערנאָך געטראָפּן אין שטאַקהאַלם און פון גלייכן וועג אַראָפּ-געפירט. דער חברהמאַן איז — געווען שולדיק אין דעם גאַנצן אַמגליק אייערן. נו, האָב איך אים אין דיין נאָמען אַריינגעצימבלט, וויפיל ס'איז נאָר אַריין אין אים, און נאָכדעם האָב איך אים צוגעזאָגט, אַז אויב ער וועט זיך נאָכאַמאָל ווײַזן אין דער בעגנט, וועל איך אים אַזוי די ביינער אַנברעכן, אַז ער וועט מיך האָבן צו געדענ-קען אויפן גאַנצן לעבן. אַט טאַקע מיך, — יאָהאָן אוטער אַגריפּאַ פּרעסטבערגן!

יאָן האָט נישט געגלייבט זינע אייגענע אויערן.
— אָבער וואָס האָט ער געזאָגט? — האָט יאָן מיט אַ ציטער-דיק קול געפרעגט. — צי האָט איר אים נישט געפרעגט, וואָס עס

הערט זיך איצט מיט קלארא גולאס? צי האָט ער נישט געהאַט אי-
בערציגעבן קיין שום גרוס פון איר?

— וואָס האָט ער דען געזאָלט זאָגן? איברינקס. איך האָב
אים צומאָל נישט געפרעגט. ער האָט שווייגנדיק צוגענומען די
קלעפּ, וואָס ער האָט פון מיר אַריינגעכאַפט און שנעל געמאַכט
פליטה. נו, ווי דו זעסט, האָב איך דיר גאַנץ פיין אָפּגעדינט, און
איצט זענען מיר קוויט. דאָס טוט מיר שטאַרק הנאה, ווייל יאָהאַן
אויסער אַגריפּאַ פּרעסטבערג האָט פיינט צו זיין אַ בעל חוב! —

צפּיטנדיק דאָס, איז אַגריפּאַ געגאַנגען ווייטער, אָבער יאָן
איז שטיין געבליבן און האָט הויך אויפן קול געיאָמערט:

— מיין טייער מיידעלע! מיין טייער מיידעלע! זי האָט דאָך
מיר געוואָלט צושיקן אַ ידיעה דורכן הענדלער, און מסתמא האָט
זי מיר געהאַט אַנצוזאָגן אַ פריילעכע בשורה! און אַצינד וועל איך
זיך שוין גאַרנישט דערוויסן, ווייל דער שליח איז דאָך פאַריאַגט
געוואָרן פונדאָנען!

יאָן האָט פאַרבראַכן זיינע הענט. ער האָט נישט געוויינט,
אָבער זיין לייב איז איצט צעווייטיקט געווען פון אַזעלכע יסורים,
וואָס זענען געווען פיל ערגער ווי די יסורים פון אַ שווערער קראַנק-
הייט.

איצט האָט ער שוין גוט פאַרשטאַנען קלארא גולאס פּוונה:
פּרעסטבערג, וועלכער האָט שטענדיק אַרומגעוואַנדערט אין דער
געגנט, האָט געזאָלט איבערנעמען די ידיעה פונם הענדלער און זי
ברענגען צו יאָנען. אָבער מיט פּרעסטבערג איז געשעען דאָס זעל-
בע, וואָס מיט אלע מכשפים, — אַלצאיינס — צי זיי ווילן העלפּן
אָדער שאַדענען, — אַן אומגליק ברענגען זיי שטענדיק מיט זיך!

דער ערשטער וונטיק נאך דער יאהאן-הגה

דעם ערשטן וונטיק נאך דער יאהאן-הגה זענען אלע שכנים פון אסקעדאלארנא פארבעטן געווארן אויף דער גרויסער שמחה, וואס דער נעצנשטריקער און זיין שוור האבן איינמאל אין יאר, גראד אין דער צייט, געפראוועט בא זיך אין הייל.

עס איז אפשר א חידוש, וואס אזעלכע צוויי אביונים האבן זיך יעדעס יאר געקאנט פארגינען אויף אזא גרויסארטיקער סעודה. פאר די אבער, וואס זענען באקאנט געווען מיט דער סיבה פון דערדאזיקער שמחה, איז דאס שוין נישט געווען אזוי קשה.

ווארים, די זאך איז געווען אזוי: ווען דער נעצנשטריקער איז נאך געווען א גרויסער נגיד, האט ער יעדן פון זיינע צוויי זין געשענקט א נחלה. דער עלטערער פון זיי האט אבער גיך א תל געמאכט פון זיין גאנץ פארמעגן, — אט ווי אולא בענגטסא אליין האט געזאגן מיט דעם חלק, וואס איז אים געבליבן נאכן צע-טיילן, — און ער איז געשטארבן אין ארימקייט. דאקעגן, דער יונגערער זון — איז שוין געווען מער לייטיש און ארבעטזאם; ער האט געהאלטן אין ארדנונג זיין הויף און נישט פארטכלעוועט צו-מאל דאס מינדסטע פון זיין אייגנטום. פארקערט, ער האט נאך פארגרעסערט זיין באזיץ און זיך ארויפגעארבעט צו א גאנץ נישקשהדיקן ווילשטאנד.

אבער דאס אלץ, וואס ער האט היינט פארמאגט, איז פאָרט געווען א שיבוש אין פארגלייך מיט דעם, וואס ער וואלט געקאנט האבן אין זיין באזיץ, אויב דער פאטער וואלט נישט געווען גע-פירט אזא פארשווענדעריש לעבן און נישט צו ניוועץ געמאכט דאס גאנצע פארמעגן זיינס; דער אלטער האט געמלעך אומזיסט און אומנישט געפטרט זיינע היפשע אפגעשפארטע סומעס אין מזומנים, ווי אויך די פיל פעלדער און פאלווארקן. אויב אזא עזירות וואלט

אריינגעפאלן צום זון אין די הענט, פת ער איז געווען נאך גאר א יונגערמאן, איז שווער צו זאגן, ווי חייט ער וואלט דערגרייכט. קאן זיין, ער וואלט שוין איצט אין זיין באזיץ געהאט אלע וועל-דער פון לעווזשעאישן ראיאן, און חוצדעם געעפנט א גרויס גע-שעפט אין ברובי, און אויף אן אייגענער דאמפשיף געפירט פראכטן איבערן טייך לעיווען. און א קשיא אויף א מעשה, — ער וואלט אפשר געקאנט ווערן דער באלעבאס אפילו פון דער רייכער עקע-ביער הוטע !

דער זון האט, פארשטייט זיך, נישט געקאנט מוחל זיין דעם פאטער זיין פארשווענדערישע באלעבאמישקייט. אבער ער האט זיך אלנפאלס שטענדיק באהערשט אין גענומען אין אכט, ער זאל נישט אמאל דורך א שארף ווארט דערפירן צו אן איבעררייס פון די בא-ציונגען צווישן אים און דעם פאטער.

ווען אולא בענגסטא האט באנקראטירט, האבן א סך מענטשן געמיינט, — און דער פאטער אליין אויך, — אז דער זון וועט אים זיכער צו הילף קומען מיט דעם, וואס ער פארמאגט. אבער צו וואס וואלט דאס געטויגט ? דאס אלץ וואלט דאך סיי ווי אריינגעפאלן צו די בעל-חובות ! און דעריבער האט דער זון נישט אפגעגעבן צומאל דאס מינדסטע פון דעם, וואס ער האט באקומען, חילנדיק, אז דער פאטער זאל כאטש האבן ווי זיך אהינצוטון, ווען ער וועט שוין האבן אלצדינג געפטרט.

נישט זיין שולד איז עס געווען, וואס דער פאטער האט זיך דאן אריינגעקליבן צו דער אלמנה נאכן עלטערן זון און צוזאמען מיט איר זיך מפרנס געווען פון שטריקן נעצן. נישט איינמאל, נאר הונדערטער מאל, האט ער שוין געבעטן דעם פאטער, ער זאל ליבערשט וויינען בא אים. אבער דאדורך, וואס דער אלטער האט אים כסדר אפגעוואגט, האט דער זון זיך געפילט אויפסניי באעוולט. ס'איז אים, נעמלעך, געווען א חרפה פאר די מענטשן, וועלכע האבן געוואסט אין וואסער ארימקייט אולא בענגסטא לעבט.

אבער אפילו איבער דעם איז אויך נישט געקומען צו קיין פרוגו צווישן אים און דעם פאטער, און כדי צו באווייזן זיין פריינטשאפט צו אים, האט ער, צוזאמען מיט זיין ווייב און קינדער, איינגע-

מאל אין יאר אין א זומערטאג געוואנדערט איבער דעם סזנותדיק וועג קיין אסקעדאלארנא און א גאנצן טאג פארבראכט באם פאסער אין הויז.

די פרעמדע מענטשן האבן גארנישט געוויסט, ווי באקלעמט ער און זיין ווייב זענען יעדעס מאל, ווען זיי געפינען זיך אין דעם קליינעם ארימען הייזעלע, לעבן דער צעפאלנדיקער שאפע. ווי שווער עס איז דאן פאר זיי ביידע געווען צו באטראכטן די געבענדיקע קאר-טאפאלייטן אויף דעם שטייגערדיקן באדן און צו קוקן אויף זיין שוועגערנס אפגעריסענער, אפגעשליסענער כאליאסטרע קינדער, וואס זענען שטענדיק הונגעריק. ווען די מענטשן וואלטן דאס געוויסט, וואלטן זיי אויך פארשטאנען, ווי צוגעפונדן ער האט זיך געפילט צום פאטער, — וויבאלד ער האט געקאנט פועלן בא זיך צו פארטראגן דאס אלץ, אבי זיך צו זען מיט אים.

אבער ס'ערגסטע איז פאר אים און פאר זיין ווייב געווען דאס, וואס צוליב זייער כבוד וועגן האט דער פאטער און די שווע-גערין צוגעגרייט א גרויסארטיק מאלצייט, הגם זיי האבן יעדעס יאר באם אוועקפארן שטארק געבעטן דעם פאטער, אז איבעראיאר זאל ער שוין נישט פארבעטן אזוי פיל שכנים און נישט מאכן אזא פארזאד לכבוד זייער קומען צו גאסט. אבער דער אלטער האט זיך נישט געוואלט אפזאגן פונם פארגעניגן צו פרעווען די גרויסארטי-קע סעודה, כאטש עס האט אים זיכער נישט געקלעקט קיין געלט-מיטלען דערויף. קוקנדיק אויף דעם שטארק געעלטערטן, עובר-בטלדיקן אולא בענגטסא, וואלט קיינער נישט געוואלט גלייבן, אז אין אים קלאפט נאך אן אדער פון דעם אמאליקן רייכן פויער פון לוסטערבי. ווארים, ער האט טאקע נאך אלץ נישט געקאנט פטור ווערן פון דער געווינהייט צו לעבן אויפן ברייטן, פארשווענדערישן שטייגער, — כאטש דינאזיקע געווינהייט האט אים דאך דערפירט צו אלע זיינע צרות!

דער זון איז געוואיר געווארן פון פרעמדע מענטשן, — אין אליין האט ער עס אויך פארשטאנען, — אז דער פאטער און די שוועגערין האבן א גאנץ יאר זיך אפגענומען דעם ביסן פון מויל און געשפארט א גראשן צו א גראשן, — אבי צו קאנען פראווען

א גרויסארטיקע סעודה לפבוד זיין קומען צו גאסט. אבער דאן איז טאקע נישט געווען קיין שיעור און קיין ערך צו די מאכלים און געטראנקען. ווי נאך די געסט האבן באוויזן אראפצושטייגן פונם פורל האט אויף זיי שוין געווארט א פיין סערווירטער טיש מיט געשמאקער קאווע און צובייסעכץ. און א גביריש מיטאג איז דארט געווען געגרייט פאר אלע שכנים. מען האט דערלאנגט פיש און געבראטן פלייש און א פעטן קוגל פון רייז מיט ראזינקעס און מיט פרוכטזאפט, און צו דעם אלעם האט נישט געפעלט קיין משקה, — פון וואס נאך מען האט געוואלט. צווענדיק דאס אלץ, האט אים און זיין ווייב אזוי גע- הייטיקט דאס הארץ, אז זיי האבן זיך יעדעס מאל שיער נישט צעוויינט. . . זיי ביידע האבן צומאל מיט דאס מינדסטע נישט אויפגעמונטערט די דאזיקע משוגענע אויסברענגערישקייט. דער כיבוד, וואס זיי האבן מיטגעפירט צום פאטער, איז תמיד באשטאנען בלויז פון אזעלכע מאכלים, וואס פשוטע מענטשן קאנען זיך פארגינען צו עסן יעדן טאג. אבער טראצדעם, האט דער זון קיינמאל נישט געקאנט פועלן באם פאטער, ער זאל אויפהערן צו פראווען אזעלכע רייכע סעודות.

זיי האבן זיך א סך מאל מיט געווען, צי עס וואלט נישט געווען פיל גלייכער, זיי זאלן אויפהערן באזוכן דעם פאטער, כדי ער זאל אזויערנאך פארשפארן זיך צו רוינירן נאך א צווייט מאל. אבער זיי האבן מורא געהאט, מען זאל נישט שלעכט אויסטייטשן זייערע פוונות דערביי, וויבאלד זיי וואלטן איבערגעריסן מיט די יערלעכע וויזיטן.

און מיט וואס פארא מענטשן האבן זיי דאן געמוזט זיך זעצן צום טיש! ווארים, צו די דאזיקע סעודות זענען זיך דאך צו- נויפגעקומען בלויז אלטע שמידן, פישער, ארימע ארענדארן און פאראבקעס. ווען נישט דאס, וואס אויך די באלעבאטים פון פאליא פלעגן נעמען אן אנטויל אין דער שמחה, וואלט פאר דעם נעצנא- שטריקערס זון נישט געווען מיט וועמען א ווארט אויסצו- רעדן.

פארשטייט זיך, אז דערדאזיקער באהעביקער פויער האט גע- האט דעם גרעסטן רעכפעקט פאר דעם אלטן עריק פון פאליא.

אַבער ער האָט אויך געשעצט לאַרס גונאַרסאָנען, וועלכער האָט נאָכן טויט פון זיין שווער איבערגענומען די באַלעבאטישקייט פון פּאָליאַ. וואָס אַן אמת, האָט לאַרס נישט געשטאַמט פון קיין מיוחס-דיקער משפּחה, אַבער אזוי ווי ער איז געווען אַזא פּיפּיקער יונג-גערמאַן, וואָס האָט געהאַט שכל צו טון אַזא גוטן שידוך, איז גע-ווען מער ווי זיכער, אַז ער וועט זיך נאָך אַרויפאַרבעטן אי צו גרויס עשירות, אי צו גרויס כּבוד און אַנזען אין דער גע-מיינדע.

און דעריבער איז פאַר אים געווען אַ גרויסע אַנטווישונג, וואָס ער האָט אים דאָסמאַל — דאָס דריטע יאָר נאָך עריקס טויט — נישט געטראָפּן צווישן די געסט באַם פּאָכער. באַלד נאָכן פּאָגריסן זיך מיט די אַווענודיקע, האָט ער זיך דערוואַסט, אַז לאַרס גונאַר-סאָן וועט מסתּמא נישט קומען צו דער סעודה.

— דאָס איז נישט מיין שולד, — האָט דער אַלטער נעצנ-שטריקער זיך פאַרענטפּערט. — הגם ער געהערט נישט צו די מענטשן פון מיין שטאַנד, אַבער צוליב דיר בין איך נעכטן פונ-דעסטוועגן אַריבערגעגאַנגען קיין פּאָליאַ און אים אויך פאַרבעטן אויף דער שמחה.

— אפשר זענען אים שוין נמאס געוואָרן די גרויסע סעודות, וואָס דער פּאָטער האָט ליב צו פּראַווען? — האָט דער זון גע-פּרעגט.

— אדרבא, — האָט דער אַלטער געזאָגט, — ער האָט עס דווקא נישט פיינט, און איך מיינ, אַז ער וויל גערן פאַרבעטן ווערן דאָ אַהער, צו אונז. עס איז אַבער געשעען גאָר עפעס אַנדערש, וואָס האָט אים געשטערט צו קומען.

דער אַלטער האָט נישט אויפגעקלערט, וואָס ער האָט געמיינט דערמיט. נאָר בעת מען האָט דערלאַנגט די ערשטע שעלעכלעך קאָנזע, האָט ער ווידער אַנגעהויבן רעדן וועגן דעם.

— דו דאַרפסט נישט באַדויערן, וואָס לאַרס איז נישט גע-קומען. — האָט ער זיך געווענדט צום זון, — ווייל, עס איז גאָר-נישט זיכער, צי דו וואָלט זיך היינט געפילט גוט אין זיין גע-זעלשאַפט; לעצטנס, פירט ער זיך אויף זייער נישט אַנשטענדיק.

— ער האָט נישט אמאָל אנגעהויבן שיכורן ? — האָט דער
זון געפרעגט.

— דו האָסט געטראָפן אַקוראַט אין פינטל אַריין ! — האָט
דער אַלטער באַשטעטיקט. — פון פּרילינג אָן האָט ער זיך גענוי-
מען דערצו, און זינט דער יאָהאן-חגא איז ער נאָך קיין איין שעה
נישט געווען נישטער !

געוויינלעך פלעגט בשעת דידאַזיקע סעודות צוגיין אַזוי, אַז
דער פאָטער מיטן זון האָבן באַלד נאָכן אַפּטרינקען די קאַווע, גע-
נומען פאַנגשטעקנס און אַוועקגעגאַנגען צו דער אָזערע כאַפּן פיש.
דערביי פלעגט דער אַלטער ס'רוב זיך פאַרהאַלטן שטילשווייגנדיק,
כדי נישט צו דערשרעקן די פיש ; אָבער דאָסמאָל האָט ער זיך
גאָר אַנדערש אויפגעפירט.

ער האָט כסדר געוואָלט פאַרפירן אַ שמועס מיטן זון. ווי
שטענדיק באַ אים, איז עס אין אָנהייב צוגעגאַנגען שווערלעך ;
ער האָט זיך אויסגעטריקט מיט קורצע, אַפּגעהאַקטע פראָזן, אָבער
כען האָט באַשיינפערלעך געקאַנט דערקענען אָן אים, אַז היי-יאָר
איז ער עפּעס מער אויפגעהייטערט ווי אַלעמאָל און ער האָט גרויס
חשק זיך אויסצוטענהן מיטן זון.

זיין פאַרהאַלטן זיך האָט געמאַכט דעם איינדרוק, ווי ער
וואָלט דאָ געוואָלט זיך אַראָפּרעדן פון האַרץ וועגן אַ ספּעציעלן
ענין. אָדער ריכטיקער געזאָגט, ווי ער וואָלט פון זיין זון געוואָלט
באַקומען אַן ענטפער אויף עפּעס. ער האָט זיך אויפגעפירט ווי
אייבער, וואָס שטייט פאַר אַ ליידיק הויז און שרייט אַריין דערין
און רופט, און וויל אַלץ נישט אויפגעבן די האַפנונג, אַז עמעצער
וועט אים פאַרט דערהערן און עפענען דאָס טויער.

ער האָט עטלעכע מאל אנגעהויבן רעדן וועגן לאַרס גונאַר-
סאַנען. שילדערנדיק דאָס געשעעניש בעת דעם לעצטן גלחישן פאַר-
הער אין פאַליא, האָט ער אויך איבערגעחזרט די אַלע רכילות און
קלאַנגען, וואָס זענען נאָך עריקס טויט אַרומגעגאַנגען וועגן לאַרסן
אין גאַנץ אַסקעדאלאַרנא.

דער זון האָט מסכים געווען מיטן פאָטער, אַז לאַרס איז
מסתמא נישט אינגאַנצן אומשולדיק, ווּוּוּ ראיִה — דאָס, וואָס ער

האַט לעצטנס אָנגעהויבן שיפורן אַזוי פיל, איז אויך נישט קיין גוטער סימן.

— נו יא, איך בין טאקע נייגיריק צו וויסן, ווי אַזוי דער היינטיקער טאָג איז אים צוגעגאַנגען. — האָט דער אַלטער אולאָ בעזאַגט.

אַבער אין דעם אויגנבליק איז דאָס שטריקל פון דעם וונט פאָנגשטעקן האַסטיק אַראָפּ אין וואַסער אַריין, — אַ סימן אַלזאָ, אַז אַ פיש האָט זיך פאַרטשעפּט אָן דעם האַטשיקל. צוליב דעם האָט ער פאַרשפּאַרט ענטפערן. אין דער גאַנצער געשיכטע האָט ער נישט געווען קיין רמז אויף דעם פאַרהעלטניש צווישן אים און דעם פאַטער; אַבער דער זון האָט אינסטינקטיוו געפילט, אַז דער אַלטער האָט דאָ געהאַט אַ באַהאַלטענע כוונה אין זיינע רייד.

— לאַמיר האַפּן, אַז ער וועט היינט אין אַוונט צופֿאַרן צום גלח — האָט דער אַלטער געזאָגט. — וואַרים, מחילה קאָן ער זיך נאָך אויסבעטן, ער זאָל נאָר אויפריכטיק וועלן תשובה טון — —

נאָך די ווערטער האָט דאָרט אַ לאַנגע וויילע געהערשט אַ שטילשווייגן. דער זון האָט זיך אַזוי געאיילט אַרויפצוועצן אַ פריש שלענגל אויפן האַטשיקל, אַז ער האָט נישט געקאָנט תיכף ענטפערן. אגב, איז דאָ נישט געווען אויף וואָס צו ענטפערן. אַבער דאָן האָט דער אַלטער אַזוי שווער אָפּגעזיפּצט, אַז דער זון האָט געמוזט אַ קוק-טון אויף אים.

— צי זעט דען נישט דער פאַטער, אַז ער האָט געכאַפט אַ פיש? — האָט דער זון אויסגערופן. — דער אַקאָן וועט נאָך באַם פאַטער דעם פאָנגשטעקן אַרויסשלעפּן!

דער אַלטער האָט אַ צאָפּל-געטון. ער האָט אַראָפּגענומען דעם פיש פונם האַטשיקל, אַבער האָט עס געטון אַזוי אומגעלומ-פערט, אַז דער אַקאָן איז צוריק אַריינגעפאַלן אין וואַסער.

— ווייזט-אויס, אַז איך האָב היינט נישט קיין הצלחה צו די פיש. — האָט ער געזאָגט. — כאַטש דווקא היינט ווילט זיך מיר כאַפֿן עטלעכע.

נו, יא, ס'איז געווען קלאָר ווי דער טאָג, אַז דער אַלטער

האָט איצט געוואָלט דערפירן דעם ווין, ער זאָל זיך מודה זיין אין אַ באַגאַנגענעם פעלער, אָדער אין עפעס אַן עוול, וואָס ער האָט געטון דעם פּאָטער. אָבער בלויז צוליב דעם האָט ער נאָך נישט געדאַרפט אָן אויפהער רעדן וועגן לאַרס גונאַרסאָנען. וואָרים, ער האָט דאָך אַלפּאַלס נישט געקאַנט וועלן פאַרגלייכן זיין זון צו אַזאַ איינעם, וועלכן מען האָט עפנטלעך חושד געווען, אַז ער האָט אומ-געבראַכט זיין שווער.

דער אַלטער האָט נישט אַרויפגעזעצט קיין פריש שלענגל אויפן האַטשיקל. ער איז מיט פאַרלייגטע הענט געשטאַנען אויף אַ פּלאַטשיקן שטיין און מיט זיינע האַלב-פאַרלאָשענע אויגן זיך איינגעקוקט אין וואַסער.

— יאָ, יאָ... פאַראַן מחילה אפילו פאַר די אַלע, וואָס קי-מערן זיך נישט וועגן זייערע עלטערן און מיט פאַרשטיינערטע הערצער לאָזן זיי די אַלטע לייט אומזיסט וואַרטן אויף הילף אין אַ נויט... זיי אַלע קאַנען זיך נאָך אויסבעטן מחילה, — איידער דער טאָג וועט זיך ביינן צום אונטערגאַנג... שפעטער שוין נישט! — האָט דער אַלטער פייערלעך צוגעגעבן.

דערמיט האָט ער נישט געקאַנט מיינען דעם ווין. מסתמא האָט דער אַלטער גערעדט צו זיך אליין, ווי ס'איז די טבע פון זקנים. דער ווין האָט אָבער דורכויס געוואָלט אַרויפפירן דעם שמועס אויף עפעס אַנדערש.

— וואָס הערט זיך עפעס וועגן דעם אַרימען פאַרשוין פון אַסקעדאַלאַרנאַ, וועלכער איז פאַראַיאַרן אַראָפּ פון זינען? — האָט ער געפרעגט.

— אַהא, דו מיינסט אוודאי יאַנען פון סקרוליקאַ, — האָט דער פּאָטער געענטפערט, — נישקשה, ער איז דעם גאַנצן ווינטער געווען באַם קלאָרן שכל, אָבער ער וועט אויך היינט נישט קומען אויף אונזער סעודה. נאָר ער וועט דיר זיכער נישט פעלן: ער איז דאָך נישט מער, ווי אַן אַרימער אַרבעטער, אַזוי גוט ווי איך.

אמת איז דאָס געווען, אָבער דעם ווין האָט איצט פאַרט הנאה-געטון צו רעדן וועגן עפעס אַנדערש, ווי מכוח דעם חשד אויף לאַרס גונאַרסאָנען. דעריבער האָט ער מיט גרויס מיטלייד געפּרעגט,

וואס די סיבה איז געווען פון יאן אנדערסאָנס מוח-קראַנקהייט.
 — ער איז פשוט קראַנק געוואָרן פון בענקשאַפט נאָך זיין
 טאַכטער, וועלכע האָט מיט צוויי יאָר צוריק פאַרלאָזט די היים און
 זינט דאָן נישט געשיקט קיין שום ידיעה צו די עלטערן.
 — אַט דיזעלבע טאַקע, וועלכע איז אין דער גרויסער
 שטאָט אַוועק אויף אַ שלעכטן וועג? — האָט דער זון גע-
 פרעגט.

— אַזוי גאָר, דו וויסט שוין אויך וועגן דעם? אָבער נישט
 בלויז איבער דעם אַליין איז ער זיך אַזוי שטאַרק מצער; ער
 גלייבט נישט דערין. זיין האַרצביטערניש שטאַמט פון איר גלייכ-
 גילטיקייט, פון איר פאַרפרעמדקייט צו אים — — —
 דעם זון האָט שוין איצט שטאַרק באַאומרויקט די באַרעדעו-
 דיקייט פונם פאָטער; פאַר דעם אַלטן שווייגער איז דאָס זיכער שוין
 געווען צופיל רייד אויף איין מאָל.
 — איך וועל מיך פרווון אַוועקשטעלן אַט אויף יענעם לעצטן
 שטיין דאָרט, — האָט דער זון געזאָגט. — איך זע, ווי די פיש
 וואַרפן זיך אַרום אים.

אומבײַטנדיק דאָס אָרט, האָט ער זיך אַזוי דערווייטערט
 פונם אַלטן, אַז ער האָט נישט געהערט וואָס ער רעדט; און דער-
 נאָך האָבן זיי שוין אַ גאַנצן פאַרמיטאָג נישט געהאַט קיין געלעגן-
 הייט ווידער אַנצוהייבן דעם שמועס וועגן לאָרס גונאַרסאַ-ען. אָבער
 וווּ דער זון איז געגאַנגען, האָט ער פסדר געפילט, ווי דעם פאָ-
 טערס מאַטע האַלב-פאַרלאָשענע אויגן פאַלגן אים נאָך.

דאָסמאָל האָט ער זיך ממש דערפרייט, ווען די געסט זענען
 אָנגעקומען. דער טיש אויפן הויף, לעבן הייזל, איז געווען סער-
 ווירט און באַפּוצט מיט גרינס. בעת דער פאָטער האָט זיך שוין
 אַוועקגעזעצט צום טיש, האָט ער זיך באַמיט אַראָפּצוואַרפן פון זיך
 אַלע דאגות און צרות. זיננדיק אַלס בעל-שמחה באַ אַ סעודה, האָט
 אין אים אַזוי שטאַרק אויפגעלעבט דער אַלטער אילאָ בענגטסאָ, —
 דער גביר, — אַז דערפון האָט מען זיך שוין געקאַנט משער זיין,
 סאַראַ מענטש ער איז געווען אין זיינע ייגערע, גליקלעכערע
 יאָרן, ווען ער האָט נאָך פאַרמאָגט זיין גאַנץ עשירות.

פון פאליא איז קיינער נישט געקומען, אבער עס איז געווען באשיינפערלעך, אז לארס גונארסאן ליגט אלעמען אין זינען. נישט קיין חידוש, — מען האט אים דאך געווארנט, אז גראד דעם טאג זאל ער זיך גוט היטן! בעת דער סעודה האט אולא בענגטסאס זון נאכאמאל געהערט דערציילן וועגן דעם מערקווירדיקן גלחישן פאר-הער אין פאליא; ווי אויסטערליש דאס איז געווען, וואס גראד אין יענעם טאג האט דער פאכטאר געפונען פאר נייטיק צו דרשענען וועגן די פליכטן פון קינדער לגבי זייערע עלטערן. דער זון האט זיך צוגעהערט צו די אלע רייד, אבער אזוי שטארק הנאה-געטון האט עס אים נישט. ער האט זיך, וואס צו אמת, צומאל מיט קיין איין ווארט נישט אנגערופן, אבער דער פאטער האט באמערקט פון זיין מינע, אז ער לאנגווייליקט זיך, און דעריבער האט ער זיך געווענדט צו אים:

— אנו, נילס, וואס זאגסטו צו דעם אלעם? איך גלייב, אז דו זיצסט איצט און טראכסט, אז ס'איז א גרויסער חידוש, וואס דער רבונג של עולם האט נישט באשטימט א געבאט אויך פאר די עלטערן, ווי אזוי זיי זאלן זיך אויפפירן קעגן זייערע קינדער?... דיראזיקע ווענדונג האט שטארק איבערראשט דעם זון. ער האט דערפילט, ווי ער ווערט רויט אויפן פנים, גלייך ווי מען וואלט אים דא געכאפט בא דער האנט, בשעתן באגליין א געמיינע זאך.

— אבער ליבער פאטער! — האט ער געזאגט. — איך האב דאך קיינמאל נישט געטראכט און פארן מויל נישט ארויסגע-ברענגט...

— ניין, דאס איז אמת! — האט דער אלטער אים איבערגע-שלאגן די רייד, און ווענדנדיק זיך צו די געסט, האט ער צוגעגעבן: — איך ווייס, אז ס'וועט אייך אפשר זיין שווער צו גלייבן, וואס איך וועל איצט זאגן. אבער ס'איז אמת, ווי ס'איז איצט טאג אויף דער וועלט, אז נישט מיינ זון און נישט די יינגערע שנור מיינע האבן מיר קיינמאל נישט געזאגט קיין שלעכט ווארט. דער אלטער האט דאס נישט געזאגט ספעציעל צו עמעצן

פון די פרעמדע געסט ארום טיש, און דעריבער האָט טאַקע קיי-
נער פון זיי נישט געפונען פאַר נייטיק צו ענטפערן דערויף.

— זיי האָבן שוין איבערגעלעבט זייער שווערע צייטן, —
האָט אַלע בענגסטאָ ווייטער גערעדט. — איבער מיין שולד האָבן
זיי פאַרלוירן גרויסע פאַרמעגנס. זיי וואָלטן שוין איצט געקאנט
זיין אָנגעזעענע גבירים, — ווען איך וואָלט נישט געווען פאַר-
תכלעוועט מיין אייגנטום. אָבער זיי האָבן מיר דאָס קיינמאָל נישט
פאַרגעוואָרפן. און יעדן זומער קומען זיי צו גאסט דאָ אַהער, כדי
צו ווייזן, אַז זיי זענען נישט ביזו אויף מיר.

דאָס פנים פון דעם אַלטן מאַן איז איצט שוין הידער גע-
ווען ווי אָפגעשטאַרבן. ער האָט גערעדט שטיל און פייערלעך. דער
זון האָט נאָך אַלץ נישט געוואוסט, צי דער פאָטער האָט עפעס
א ספעציעלע כוונה מיט זיינע פראַזן, אָדער ער האָט זיך סתם
צערעדט.

— זיי באַהאנדלען מיך גאָר אַנדערש, ווי ליזאַ, — האָט
דער אַלטער געזאָגט, אַבווייזנדיק אויף זיין עלטערער שווער,
באָ וועלכער ער האָט געווינט. — זי בייזערט זיך אויף מיר
יעדן טאָג, פאַרוואָס איך האָב געפטרט מיין גאנץ פאַרמעגן.

אָבער די שווער האָט זיך לוחטין נישט געפילט געטראָפן
פון דעם אַלטנס פאַרווורף. פאַרקערט, זי האָט זיך גוטמוטיק צע-
לאַכט און תיכף געענטפערט:

— און דער שווער בייזערט זיך תמיד אויף מיר, פאַרוואָס
איך באַווייז נישט צו פאַרלאָטן אַלע לעכער אין די צעריסע הויזן
פון מיינע יינגלעך!

— אמת, אמת, — האָט דער אַלטער מודה געווען. — זעט
איר, מיינע ליבע פריינט, מיר ביידע זשענירן זיך נישט איינער
פאַרן אַנדערן: וואָס אויף דער לינג, דאָס האָבן מיר באַלד אויף
דער צינג, און אַלץ וואָס איך פאַרמאָג, דאָס איז אירס, און וואָס
זי פאַרמאָגט, איז מיינס. און דעריבער האָב איך לעצטנס אָנגע-
הויבן איינצוזען, אַז דאָס איז זי גאָר מיין אמתדיק קינד — — —
דער זון האָט זיך איצט אויפסניי געפילט נידערגעשלאָגן
און אומרויך. דער אַלטער האָט, ווייזט-אויס, געוואָלט עפעס אַרויס-

נרמסן פון אים; מסתמא אן ענטפער אויף א באשטימטער פראגע, וואס האט אים א גאנצן טאג געטאטשעט, ווי א ווארעם. אבער ער האט דאך נישט געקאנט פארלאנגען, אז דער וויל זאל עס אים זאגן דא אויפן ארט. — צווישן אזוי פיל פרעמדע מענטשן.

אין דער רגע האט נילס דערלייכטערט אפגעאטעמט: אויפ-הייבנדיק דעם בליק, האט ער דערזען, אז לארס גונארסאן מיט קיין ווייב זענען צוגעקומען צום טירל און גייען שוין אריין אין ווארעם.

היין נישט בלויז ער אליין, נאר אלע אנוועזנדיקע זענען גע-ווען זייער צופרידן פון זיין קומען. עס האט זיך אפילו געקאנט דאכטן, אז קיינער פונם עולם האט שוין איצט נישט אין זינען געהאט די פינצטערע חשדים קעגן לארסן.

די איצט אנגעקומענע האבן זיך פיל מאל אנטשולדיקט פאר זייער פארשפעיטקונג. אלס תירוץ האבן זיי אנגעגעבן, אז לארס האט א גאנצן טאג געליטן פון א שרעקלעכן קאפווייטיק. זיי האבן געמיינט, אז זיי וועלן שוין אינגאנצן נישט קאנען קומען; אבער אזוי ווי לארס פילט זיך שוין א ביסל בעסער, האט ער באשלאסן אנטהיל-נעמען אין דער שמחה בא אולא בענגטסאן. ער האפט, אז זייענדיק צווישן פרעמדע מענטשן, וועט ער גיכער קאנען פארגעסן זיינע ווייטיקן.

לארס האט איצט געהאט איינגעפאלענע אויגן, און בא די שלייפן זענען אים די האר אינגאנצן אויסגעקראכן. אבער ער איז פונדעסטוועגן געווען פונקט אזוי פריילעך און געמיטלעך, ווי אויף דער פאראיארעדיקער סעודה באם נעצנשטריקער. ער האט קוים באוויזן צו נעמען א פאר ביסן אין מויל אריין, ווי ער איז שוין פארטיפט געווען אין א שמועס מיט נילסן וועגן וואלד-מסחרים, וועגן גרויסע רווחים און וועגן די באדייטנדיקע סומעס געלט, וואס זיי האבן אוועקגעבארגט אויף פראצענט.

די ארימע ארבעטסמענטשן, וואס זענען געזעסן ארום זיי, זענען געוואלטיק דערשטוינט געווארן, הערנדיק וועגן די מסחרים, וואס די צוויי פארמעגלעכע פויערים האבן געפירט, און קיינער פון זיי האט זיך נישט דערוועגט מיט א ווארט אנצורופן. אבער

דער אלטער אולא האט דווקא איצט געפונען א געלעגנהייט זיך אריינצומישן אין זייער שמועס.

— אז איר רעדט שוין יא וועגן געלט, וואלט איך טאמער געוואלט וויסן, צי דו, בילס, קאנסט זיך דערמאנען אן דעם חור-צעטל אויף זיבצען טויזנט טאלער, וואס דער אלטער באלעבאט פון דער דיוועזישער הוטע האט מיר אויסגעשטעלט? דו גע-דענקסט מסתמא, אז דאס צעטל איז ערגעץ פארפאלן געווארן, און איך האב עס נישט געקאנט געפונען, בעת איך בין געווען אויף גרויסע צרות. איך האב דאן אלנפאלס אנגעשריבן א פאדערונגס-בריוו צום אלטן פריץ, אבער מען האט מיר געענטפערט, אז ער האלט שוין בא שטארבן. נאך זיין טויט האבן די עקזעקוטארן פון דער צוואה נישט געפונען מיין חוב איינגעשריבן אין די האנדלס-ביכער פון דער הוטע. מען האט מיר דאן צו וויסן-געטון, אז מען קאן מיר נישט אויסצאלן די סומע, וואס מיר קומט, וויבאלד איך וועל נישט צושטעלן דאס חוב-צעטל. איך און מייןע ביידע זיין האבן א לאנגע צייט געזוכט דאס צעטל, אבער מיר האבן עס אין ערגעץ נישט געפונען.

— דער פאטער וויל אפשר דערמיט זאגן, אז ער האט עס איצט אויפגעזוכט? — האט דער זון אויסגערופן.

— ווי אויסטערליש דאס איז!... — האט דער אלטער ווייטער גערעדט. — איינמאל איז צו מיר אריינגעקומען יאן אנהערסאן פון סקרוליקא און מיט א באשטימטן סאן דערקלערט, אז ער ווייסט, אז דאס חוב-צעטל ליגט אין א באהאלטן שופלעדל פון מיין מלבושים-קופערט; ער האט געזען אין חלום, ווי איך נעם פון דארטן ארויס דאס צעטל.

— אבער דער פאטער האט עס דאך דארט אויך גע-

זוכט?

— אמת, איך האב עס געזוכט אין א באהאלטן שופלעדל, וואס געפינט זיך אין דער לינקער זייט פונם קופערט. אבער יאן האט געזאגט, אז דאס חוב-צעטל ליגט נאך אין דער רעכטער זייט אין קופערט. פארשטייט זיך, אז איך האב אויפסניי אנגעהויבן ארום-זוכן און ארומנישטערן אין קופערט; און אפשר מיינט איר, אז איך

האָב טאַקע נישט דערשנאַפט אַ באַהאַלטן שופּלעדיג אויף דער סאַ-
מע דעק פונם קיפּערט, אָבער אין דער רעכטער זייט, אַקוראַט ווי
יאָן האָט געזאָגט? און ווען איך האָב אויפגערוקט דאָס שופּלעדיג,
האָב איך דאָרט דערזען דאָס חוב-צעטל!

— מסתמא האָט דער פאָטער עס אַריינגעלייגט אַהין, זייענ-
דיק בגילופין! — האָט דער זון אַרויסגעזאָגט זיין השערה.

— גאַנץ מעגלעך! — האָט דער פאָטער מסכים געווען.
דער זון האָט אויף אַ קורצער וויילע אַוועקגעלייגט דעם גאַנצן
און מעסער, אָבער באַלד דערנאָך זיי ווידער גענומען אין דער
האַנט אַריין. אין דעם פאָטערס קייל איז אים געוואָרן אויפפאַלנד
אַ טאָן, וואָס האָט אים, ווי געוואָרנט, ער זאָל זיך היטן, ווייל
אפשר איז גאָר די גאַנצע זאך אַן אויסגעטראַכטע?

— אָבער דאָס חוב-צעטל איז שוין זיכער געווען נישט גיל-
טיק? — האָט ער צום סוף געפרעגט.

— נו, יא, ווען איך וואָלט געהאַט צו טון מיט אַ צווייטן
בעל-חוב וואָלט שוין דאָס צעטל גאַרנישט ווערט געווען, ווייל דער
טערמין איז שוין לאַנג אַריבער. איך האָב מיך אָבער גלייך אַרי-
בערגעשיפט צום יונגן פריץ פון דיוונעז, און ער האָט תיכף אויפן
אַרט אנערקענט דאָס חוב-צעטל. „ס'איז קלאָר ווי דער טאָג“, —
האָט דער פריץ דערקלערט, — „אז איך וועל באַצאלן דעם חוב
פון מיין פאָטער, וועמען איך האָב צו פאַרדאַנקען מיין גאנץ פאַר-
מעגן. אָבער איר מוזט מיר געבן צייט אַ פאַר וואַכן. הער אולאַ
בענגסטאָ פאַרשטייט דאָך אַליין אויך, אז דאָס איז אַזאַ גרויסע
סומע, וואָס איך קאָן זי נישט אויסצאלן אויף אַמאָל!“

— אַט דאָס הייסט גערעדט, ווי אַן אַרנטלעכער מאַן! —
האָט דער זון געזאָגט און אַ קלאַפּ-געטון מיט דער האַנט אין טיש
אַריין. נישט געקוקט דערויף, וואָס די גאַנצע מעשה האָט זיך אים
נאָך אַלץ אויסגעוויזן גאָר פאַרדעכטיק, האָט אָבער אויך אין זיין
האַרץ זיך אַריינגעגנבעט אַ גרויסע פרייד. סאַראַ אויסטערלישער
מענטש זיין אַלטער פאָטער איז! „ווי קאָן מען גאָר זיך אַרומ-
טראָגן מיט אַזאַ פריילעך גייעס אין אַ גאַנצן טאָג צומאָל מיט קיין
וואָרט זיך נישט אַרויסכאַפן וועגן דעם?“ האָט ער געטראַכט.

— נו, דאן האָב איך אים געזאָגט, אז איך פאַרלאַנג נישט, ער זאָל מיר פאַלד באַצאָלן, — האָט דער אַלטער געזשטריקער דערקלערט. — אויב ער וועט מיר נאָר אויסשטעלן אַ ניי הוב-צעטל, קאָן די גאנצע סומע בלייבן באַ אים אויף פראַצענט. — דאָס איז אויך גוט געענטפערט! — האָט דער זון אים געלויבט.

עס איז אים געווען שווער צו פאַרהאַלטן זיך צוויי רויק, ווי ער האָט געוואָלט. זיין שטימע האָט געקלאָ גען הויך און פריילעך, — דגם ער האָט געוואוסט, אז מיט דעם אַלטן אולאַ האָט מען קיינמאָל נישט געקאָנט זיין זיכער, צי ער שפּאַסט, אָדער ער רעדט ערנסט. ווייל אַ וויילע דערנאָך קאָן אים גאָר איינפאַלן צו זאָגן, אז דאָס אַלץ האָט ער בלויז אויסגעטראַכט.

— אפשר גלויבסטו מיר נישט? — האָט דער אַלטער גע-פרעגט. — דו ווילסט אפשר זען דאָס נייע הוב-צעטל? ליזא, ווייז עס אַקאָרשט אַהער!

אין אַ וויילע אַרום האָט דער זון געהאַלטן דאָס הוב-צעטל אין דער האַנט. ער האָט צוערשט אַ קוק-געטון אויפן אונטער-שריפט און תיכף דערקענט דאָס לעזבאַרע, דייטלעכע פתב פון דעם נייעם באַלעבאַס פון דער דיוונעזשער היטע. דערנאָך האָט ער קאָנטראָלירט די סומע און געזען, אז עס שטימט מיט דעם פאַטערס רייד.

ער האָט אַ שאַקל-געטון מיטן קאַפּ צו זיין ווייב, — וועלכע איז געזעסן אַקעגנאָיבער אים, — געבנדיק איר אַווערנאָך אַ וואַק, אז אַלץ איז אמת און צוגלייך איר דערלאַנגט דאָס צעטל. ער האָט פאַרשטאַנען, אז זי וויל אַוודאי מיט אירע אויגן זען דעם ווונדער-לעכן דאָקומענט.

זי האָט אויפּמערקזאַם איבערגעלייענט דאָס גאַנצע הוב-צעטל, — פון אָנהייב ביזן סוף.

— אָבער, וואָס זאָל דאָס באַדייטן? — האָט זי פאַרהינדערט געזאָגט און נאָכאַמאָל געלייענט: „איך וועל באַצאָלן ליזא פּעיס-דאָטערן פון אַסקעדאַלאַרנא, די אלטנה נאָך בענגט אולסאָן פון לוסטערבי“ — — פאַרוואָס עפעס אויף ליזאס נאָמען?

— די גאנצע סומע האָב איך איר געשענקט, — האָט דער
אַלטער געלאָסן געענטפערט. — זי איז מיין אמתדיק קינד.

— אָבער, דאָס איז דאָך אַן עוולע קעגן — — —

— קיין שום עוולע איז דאָ קיינעם נישט געשעען, — האָט
אולאָ בענגטסאָ געזאָגט מיט זיין מיד קול. — איך האָב דערלאָזט
דיקט אַלע מיינע חובות און בין קיינעם גאַרנישט שולדיק. איך
האָב, וואָס אַן אמת, געמיינט, — האָט ער ווייטער גערעדט מיט
שמאַרקער באַטאָנונג, זיך ווענדנדיק צום זון, — אַז עס געפינט
זיך נאָך ערגעץ עפעס אַ בעל-חוב, וועלכער וואָלט אפשר געהאַט
דאָס רעכט צו שטעלן מיר פאַדערונגען; איצט אָבער ווייס איך
שוין, און האָב מיך שוין אפילו איבערצייגט, אַז דערדאָזיקער
מענטש האָט נישט קיין רעכט דערויף!

— נו, יא, דער פאָטער מיינט דאָך מיך, — האָט דער
זון זיך אָנגערופן, — וועגן מיר קימערט איר זיך קיינמאָל נישט,
ווייל — — —

אָבער דאָס אַלץ, וואָס ער האָט אַצינד געוואָלט זאָגן דעם
פאָטער, איז נישט אַרויסגערעדט געוואָרן. פון דעם צווייטן עק טיש
האָט זיך דערהערט אַ קוויטש.

לאָרס גונאַרסאָן האָט דאָרט פּלוצלינג געכאַפט אַ פולע
פּלאַש בראַנפן אין זי צוגעשטעלט צום מויל. זיין ווייב האָט פון
גרויס שרעק פאַרצווייפלט אַ געשריי-געטון, און געוואָלט באַ אים
צונעמען די פּלאַש. אָבער ער האָט זי אָפּגעשטופט אָן אַ זייט און
אויסגעזופט ביז דער העלפט. ערשט דאָן האָט ער צוריק אַוועק-
געשטעלט די פּלאַש אויפן טיש און זיך געווענדט צו זיין ווייב.
דאָס פנים זיינס איז געווען רויט ווי אַ בוראַק, ! די אויגן האָבן
אים געשפּאַרט פון די לעכער, וואָרפנדיק ווילדע בליקן אַרום זיך,
און ער האָט געטרייסלט זיינע געביילטע פויסטן.

— צי האָסטו דען נישט געהערט, אַז יאָן האָט געפונען
דאָס חוב-צעטל? — האָט ער מיט צאָרן אויסגערופן. — עס איז
אמת. — אַלץ, וואָס אים חלומט זיך, איז הוילער אמת! דו דאַרפט
דאָך שוין איצט פאַרשטיין, אַז יאָן איז אַ העלזער! ... אויב

אזוי, וועט מיר נאך היינט טרעפן דאס אומגליק וואס ער האט
מיר פארויסגעזאגט!

— ער האט דך בלויז געווארנט, אז דו זאלסט דך היטן! —
האט זי געפרוהט אים בארויקן.

— דו האסט מיר נישט צורו געלאזט, ביז איך האב איינגע-
שטימט מיטצוגיין דא אהער, — האט ער געשריגן. — דו ביסט
געווען זיכער, אז דא וועל איך פארגעסן, וואס פארא סאג ס'איז
היינט. אַנשטאט דעם, האט מען מיר דא, אויף א שטייגער, דערמאנט
וועגן דעם!

ער האט הידער געכאפט די פלאש און זי צוגעשטעלט צום
מויל, אָבער זיין ווייב האט זיך אים געווארפן אויפן האלד, גע-
בעטן און געוויינט מיט ביטערע טרערן. דאן האט ער צוריק אוועק-
געשטעלט די פלאש אויפן טיש און דערביי צווישגעפלאצט אין
א היסטעריש געלעכטער.

— נא, נעם-צו די פלאש, א דאגה האב איך! — האט ער
שפאטיש אויסגערופן, אויפשטייענדיק פינף בענקל און אוועקשטויסן-
דיק עס פון זיך. — א גוטע נאכט, ליבער אולא בענגטסא! האט
נישט פאראיבאל, וואס איך גיי שוין אוועק פונדאנען. איך מוז נאך
היינט צופארן אין א געוויס ארט, ווו איך וועל אומגעשטערט קאנען
שיפורן ביז צום פארגעסן זיך!

ער האט זיך דערנענטערט צום טירל פונם פלויט, און זיין
ווייב איז אים נאכגעגאנגען.

אָבער ווען זיי האפן שוין געזאלט דורכגיין דורכן טירל, האט
האט ער זי ברוטאל אפגעשטויסן פון זיך און א געשרי-
געטון:

— וואס ווילסטו פון מיר! טראג דך אפ! איך האב
שוין באקומען מיין ווארנונג. און אצינד גיי איך אקעגן מיין
סוף!

א זומערנאכט

אין זעלבן טאג, וואָס מען האָט באַ אולאָ בענגטסאָן געפראָ-
וועט די גרויסע סעודה, איז יאָן אנדערסאָן פון סקרוליקא אָפגעזעסן.
אין זיין שטיבל פון אינדערפרי אָן און ערשט פארנאכט אַרויסגע-
גאנגען און זיך, ווי תמיד, אַוועקגעזעצט אויפן פלאַכן שטיינערנעם
טרעפּ פאַר דער שוועל.

ער איז איצט, וואָס אָן אמת, נישט געווען קראַנק, אָבער
זיך פאַרט געפילט זייער מיד און שוואַך. דאָס שטיבל איז אַ גאַנצן
טאָג שטאַרק אָנגעוואַרט געוואָרן פון דער הייסער זון, און אינע-
ווייניק איז איצט געווען זייער דומפיק. ער האָט דעריבער געוואַלט
אָפּעטעמען מיט אַ ביסל פרישער לופט, אָבער באַלד דערפילט, אַז
אינדרויסן וועט ער זיך אויך נישט קאַנען אָפקילן. דאָך איז ער
שוין דאָרט געבליבן זיצן, מייסטנס דערפאַר, וואָס ער האָט דאָרט
געהאַט אַזאַ שיינעם אויסבליק.

דער חודש יוני איז אין יענעם יאָר געווען אויסערגעוויינ-
לעך הייס און טרוקן. און פונקט ווי אין אַלע הייסע זומערן, האָבן
אויך דאָס יאָר שוין אָנגעהויבן בושעווען די וואַלד-שריפות, וואָס פלעגן
אין יענע מקומות פאַרוויסטן ריזיקע וואַלד-שטחים. יאָן האָט דאָס
גלייך פאַרשטאַנען, בשעת ער האָט פאַר זיך דערזען די שיינע
ווייס-בלויזע שטיקער רויך, וואָס האָבן זיך אויפגעטורעמט איבער
דעם דיוושעאישן באַרגפאַס, אויף דער קעגנאיבערדיקער זייט פון
דער אַזערע.

אין אַ היילע אַרום האָט ער ווייטער אויף דרום-צו דערזען
אַ ווייסן, געקרייזלטן באַל פון רויך. און בשעת יאָן האָט אָפּגע-
סערט זיין בליק אויף מערב, אין דער ריכטונג פון סטורסניפּא, האָט
ער אויך דאָרט דערזען גרויע, מיט רויך אַדורכגעזאַפטע, וואַלקנס, וואָס

זענען אויפגעשטיגן אינדערהייך. עס האט זיך אים אויסגעוויזן, ווי די גאנצע וועלט וואלט ארומגעכאפט געווארן פון א שרפה. פון דעם אָרט, ווו ער איז געזעסן, האט ער נישט געזען קיין שום פלאמען. אָבער טראָצדעם, איז אַ שוידער אַריבער איבער זיין לייב, בשעת ער האט געטראכט וועגן דער ריזיקער שרפה, וואָס האט זיך איצט אומגעצאמט פאַרשפרייט איבערן וואַלד. עס איז נאָר געווען צו האָפּן, אַז דאָס פייער וועט לויפן בלויז איבער די ביימער און וועט נישט קאָנען זיך וואַרפן אויף די הייזלעך און פאַלוואַרקן.

ס'איז אים געווען שווער צו אַטעמען, גלייך ווי די לופט פון אַרום וואַלט אויך פאַרברענט געוואָרן. מיט קורצע הפסקות האט צו אים דערגרייכט דער גערוך פון עפעס צוגעברענטס און אים גע-רייצט די נאָז. אָבער דערדאָזיקער ריח האט זיך נישט געטראָגן פון אַ קיך ערגעץ אין אַסקעדאַלאַרנאַ. דאָס איז געווען אַ גרוס פון די געוואַלטיקע שייטערהויפּנס פון נאָרדליימער, מאַך און טרוקענע ריטלעך, וואָס האָבן געפלאַקערט און געסיקעט אויף אַ מהלך פון עטלעכע מייל פון אַסקעדאַלאַרנאַ.

די זון איז אַ וויילע פריער פאַרגאנגען העליש רויט. אָבער נאָך איבערגעלאָזט אַזוי פיל פורפור, אַז עס האט געקלעקט צו באַפאַרבן דעם גאַנצן הימל. נישט בלויז דער מערב, ווו די זון איז נאָר-וואָס געשטאַנען, נאָר אויך דער גאַנצער הימלקרייז איז באַגאַסן געוואָרן מיט אַ העל-רויטער שיין. גלייכצייטיק איז דאָס וואַס ס'ער פון דער דיוועזישער אַזערע, צופוסנס די הויכע בערג, שוואַרץ געוואָרן, ווי דער קאָליר פון שפיגל אויף דער לינקער זייט, און אי-בער דערדאָזיקער גלאַטיקער, שוואַרצער אויבערלאַך האָבן זיך געגליטשט שטרייפן פון פורפור און שימערנדיקן גינגאָלד.

אַ רויטע זומערנאכט. און אין אַזאַ נאכט קאָן מען נישט טראַכטן וועגן דער ערד, — זי איז דעמאָלט אפילו אַ בליק נישט ווערט. אַלץ, וואָס איז שפּלדיק, הערט דאָן אויף צו עקזיסטירן, מען זעט בלויז דעם הימל און דאָס וואַסער, אין וועלכן דער הימל שפיגלט זיך אָפּ; און אויף דעם לוינט צו קוקן — — אינדעם, ווי ער איז דאָרט אַזוי געזעסן פאַר זיין הייזל און

פֿיך איינגעקוקט אין דעם ווונדערלעכן בילד, האָט יאָן באַמערקט
עפּעס אויסטערלישס. עס קאָן נישט זיין, ער זאָל דאָס האָבן גע-
עפּן אויף דער וואָר, — דאָס איז זיכער געווען נישט עפּעס אַנ-
דערש, ווי אַ וויזיע. אָבער ער האָט פאַרט דייטלעך באַמערקט,
אַז דער הימל האָט אָנגעהויבן זינקען אַראָפּ-צו... לפחות פאַר
זיינע אויגן האָט איצט דער הימל אויסגעזען צו זיין פיל גענטער
צו דער ערד, ווי תמיד.

ער איז שוין איצט געווען איבערצייגט, אַז דאָ קומט-פאַר
אַן איבערנאַטירלעך געשעעניש. ער האָט עס דאָך דייטלעך געזען,
אָבער וואָס דאָס איז אַזוינס, האָט ער נישט געקאָנט באַגרייפֿן און
נישט געוויסט, וואָס ער זאָל דאָ פריער גלייבן. איין זאך איז אים
אָבער געווען קלאָר: דער גרויסער, בלאַס-ראַזער הימלישער קו-
פּאַל האָט זיך אַלץ נידעריקער אַראָפּגעלאָזט צו דער ערד. צוגלייך
מיט דערדאָזיקער באַוועגונג האָט זיך געשטאַרקט די דומפיקייט און
די היץ, אַזוי, אַז ער האָט זיך געשראַקן. אַז אַט-אַט קומט ער אום.
ער האָט שוין געפילט די שוידערלעכע היץ, וואָס האָט געשלאָגן
פון דעם צעשמאַלצטעם אַראָפּפאלנדיקן הימלגעוועלכ.

יאָן האָט אָפט געהערט דערציילן, אַז די וועלט וועט אַמאָל
אונטערגיין. ס'רוב פלעגט ער זיך פאַרשטעלן, אַז דאָס וועט באַ-
גלייט ווערן פון בליצן און דונערקנאַלן. איבער דער אויבערפלאַך
פון דער ערד וועט אויפגיין אַ געדיכטער רויך, אַזוי ווי פון אַ קאַלכ-
אויזן. די ערד אליין וועט זיך שפּאַלטן פון אַ ציטערניש, וואָס
וועט אַריינשליידערן די בערג אין די ימען, און די וואַסערן פון
טייכן און אַזערעס וועלן פאַרפלייצן די טאָלן און דאָס פלאַכלאַנד,
אַזוי, אַז יעדעס לעבעדיקע נפש וועט פאַרטייליקט ווערן. אָבער ער
האָט קיינמאָל נישט געטראַכט, אַז די ערד וועט אונטערגיין אויף
אַזאַ אויפן, ווערנדיק באַגראָבן אונטער דעם אַראָפּפאלנדיקן הימל-
געוועלכ, און אַז די מענטשן וועלן אומקומען פון היץ און שטי-
קעניש...

דאָס וואָלט שוין געווען דער ערגסטער טויט.
ער האָט אַוועקגעלייגט זיין ליולקעלע, כאַטש ער האָט עס
נאָך נישט געהאַט אויסגעריכערט מער ווי ביז דער העלפט, אָבער

ער אליין האט זיך אלפנאלס נישט גערירט פון ארט. וואס האט ער געהאט צו טון? קעגן דעם, וואס האט איצט געוואלט געשעען, האט מען זיך, מיט קיין שום זאך נישט געקאנט שיצן, און אנטריגען ווערן איז אויך נישט געווען ווהיין. ווען מען וואלט אפילו געקאנט אויסליידיקן אלע ימען און טייכן, וואלטן זייערע וואסערן אויך נישט געקלעקט אויף צו פארלעשן די היץ פון דעם צעשמעלצטן הימלישן קופאל. ווען מען זאל אפילו אפרייסן די בערג פון זייערע ווארצלען און זיי אויפשטאפלען איינעם איבערן אנדערן, פדי זיי זאלן אזוי-ארום דינען אלס אונטערשפארונג, וואלטן זיי אויך נישט אימסטאנד געווען צו דערטראגן די משא פון דעם זינקענדיקן הימלגעוועלב, פשוט דערפאר, וואס אין די עולםות איז שוין אזוי באשטימט געווארן, אז ער זאל אראפפאלן און מאכן אש און שטויב פון דער ערד.

אבער דאס מערקווירדיקסטע איז דערביי געווען, וואס קיי-נער חוץ אים האט נישט באמערקט דאס געשעעניש.

אבער... טוט נאר א קוק!... וואס איז דאס אזוינס, וואס איז אויפגעשטיגן אט-אט דארט, ווייט, ווייט איבער די בארגשפיצן? צי איז דאס נישט א מענגע שווארצע פינטעלעך, וואס האבן זיך פלוצלינג באחזון אויפן פאן פון די העלע רויכוואלקנס? דידאזיקע פינטעלעך האבן זיך צונויפגעקנוילט, זענען אויפגעשטיגן אינדער-הייך, דערנאך זיך פארוואנדלט אין א סך רייען פון קורצע שטריכן, ענלעך צו א מחבה בינען בשעתן פליען.

דאס זענען נאטירלעך געווען פייגל. געווארנט פון א חונ-דערלעכן אינסטינקט, האבן זיי פארלאזט זייערע נעסטן אויף זיי צווייגן, זיך אויפגעהויבן אויף זייערע פליגל און אינמיטן נאכט אוועקגעפליגן אין דער ווייטקייט.

די פייגל ווייסן פון פיל זאכן, וואס זענען פארהוילן פאר מענטשן; האבן זיי אויך איצט פארשטאנען, אז דא וועט באדד געשעען עפעס אויסטערלישס.

די נאכט האט אנגערוקט, אבער עס איז נישט געווארן קיי-לער, ווי עס וואלט זיכער געשען אין א צווייטער נאכט; פארקערט, די היץ איז געשטיגן מיט יעדער מינוט. און עפעס אנדערש האט

מען דאָך נישט געקאָנט דערוואַרטן, דאָן ווען דער רויט-אַנגעגליי-
טער הימלישער קופאַל האָט זיך פסדר דערנענטערט צו דער ערד.
יאָנען האָט זיך געדאַכט, אז דער קופאַל איז שוין אזוי נידעריק
אַראָפּגעזונקען, אז ער באַרירט שוין דעם קאָפּ פונם באַרג סטורם-
ניפּא, וואָס האָט זיך דאָרט, העט ווייט געריסן אינדערהייך אַרויף.
נאָר ווען דער אונטערגאַנג פון דער זעלט איז שוין געווען
אזוי נאָענט אין ער האָט נאָך אַלץ נישט געקאָנט האָפּן צו באַקו-
מען אַ ידיעה פון קלאַראַ גולאַן, און אַ פשיטא שוין, זיך נאָך צו
קאָנען זען מיט איר, איידער אַלץ, וואָס לעבט און אַטעמט, וועט
אומקומען, האָט ער כאַטש געוואָלט אויסבעטן פאַר זיך איינאיינציקן.
גנאָד: ער זאָל זיך קאָנען דערטראַכטן, וואָסער שלעכטס ער האָט
געטון קעגן איר; דאָדורך וועט ער נאָך אפשר באַווייזן צו פאַרגי-
טיקן איר דערפאַר, איידער דאָס אַלץ, וואָס האָט אַ שייכות צו
דער ערד וועט פאַרניכטעט ווערן. מיט וואָס האָט ער זיך דאָס
אזוי שטאַרק פאַרזינדיקט קעגן איר, וואָס זי האָט אים נאָך אַלץ
נישט געקאָנט מוחל זיין? פאַרוואָס האָט מען באַ אים צוגענומען
די קייסערלעכע צירונג?

גראַד ווען ער האָט זיך געשטעלט דידאַזיקע פראַגן איז זיין
בליק געפאלן אויף אַ שטיקל גאָלדפאַפיר, וואָס איז געלעגן אויף
דער ערד, נישט ווייט פון אים. דאָס פאַפירל האָט געלאַנגט און
געבלינצלט, הי עס וואָלט געוואָלט צוציען זיין אויפמערקזאַמקייט
אויף זיך, אָבער זיינע געדאַנקען זענען אַצינד נישט געווען צו
אזעלכע זאַכן. דאָס איז מסתמא געווען אַ זכר פון איינעם פון די
גאָלדענע „מענדאָלן“, וואָס די משוגענע אינגעבאַרג האָט אים גע-
באַרגט. אָבער אַ גאַנצן הינטער האָט ער צומאַל אין זינען נישט
געהאַט די פוסטע נאַרישקייטן.

ס'איז געוואָרן אַלץ הייסער און שווערער צו אַטעמען. דער
סוף פון דער וועלט האָט זיך גיך דערנענטערט. יאָן האָט דאָן גע-
טראַכט, אז עס איז אפשר גלייכער אזוי, אז דער אונטערגאַנג זאָל
פאַר די מענטשן קומען מיטאַמאַל, אומגעריכט.
ער האָט געפילט, הי ער ווערט מיט יעדער מינוט אַלץ
שוואַכער און שוואַכער. ער האָט שוין נישט געהאַט קיין כוח צו

זיצן, דעריבער האָט ער זיך אַראָפּגעליטשט פונם שטיינערנעם
 טרעפּ און זיך אויסגעצויגן אויף דער ערד.
 עס איז אפשר געווען אַן עוולד קעגן קאַטרינאַ, פאַרוואָס ער
 האָט איר נישט צו וויסן געטון וועגן דעם, וואָס עס וועט איצט גע-
 שעען. אָבער זי איז נאָך אַלץ נישט אַהיינגעקומען פון דער פריי-
 לעכער סעודה באַם אַלטן נעצנשטריקער. אַ, וואָלט ער כאַטש נאָך
 פוה געהאַט זיך אַוועקצושלעפּן דאָרט אַהין! ער וואָלט זיך גערן
 געוואָלט געזעגענען אויך מיט אולאַ בענגטסאָן!

אָבער אין דער רגע האָט ער טאַקע דערזען, אַז קאַטרינאַ
 דערנענטערט זיך צו אים, און הינטער איר גייט אויך דער אַלטער
 אולאַ בענגטסאָ. יאָן האָט זיך זייער דערפרייט. ער האָט אפילו גע-
 וואָלט אַ רוף-טון, זיי זאָלן זיך צוהיילן. אָבער ער איז שוין נישט
 אימסטאָנד געווען אַרויסצוברענגען אַ וואָרט פאַרן מויל. פאַלד
 דערנאָך זענען זיי ביידע שוין געשטאַנען איינגעבויגן איבער
 אים.

קאַטרינאַ איז שנעל געלאָפּן נאָך וואַסער און אים געגעבן
 צו טרינקען. דאָס האָט אים אַ ביסל אָפּגעפרישט, אַזוי, אַז ער האָט
 לפחות באַקומען פוה זיי אַנצוזאָגן, אַז די וועלט שטייט שוין איצט
 פאַר דעם לעצטן יום-הדין.

— אַזוי גאָר? — האָט קאַטרינאַ זיך אָנגערופן. — מע האָט
 שוין געהערט וועגן אַזעלכע זאַכן. נאָ דיר גאָר אַ לעצטן יום-
 הדין! ווי איך זע, האָסטו באַקומען היץ אין רעדסט גאָר פון
 וועג!

דאָן האָט יאָן זיך געווענדט צום נעצנשטריקער:
 — און איר, אולאַ בענגטסאָ, צי זעט איר אויך נישט, אַז
 דער הימל זינקט טיפער און טיפער אַראָפּ צו דער ערד?
 דער נעצנשטריקער האָט אים גאָרנישט געענטפערט. אַנשטאָט
 דעם, האָט ער זיך געווענדט צו קאַטרינאַן.

— ניין, ווייטער טאָרן מיר דאָס נישט לאָזן גיין אַזויער-
 נאָך. — האָט ער געזאָגט. — איך מיינ, אַז איצט האָבן מיר שוין
 נישט קיין אַנדערן אויסוועג ווי פרווון דאָס, וועגן וועלכן מיר האָבן

גערעדט אויפן וועג דא אהער. דאס בעסטע וועט זיין, איך וואל
תיכף אריבערגיין קיין פאליא.

— אבער לארס וועט זיכער נישט דערלויבן! — האט קאט-
רינא געזאגט.

— איר וויסט דאך, אז לארס איז אוועקגעפארן צו דער
קרעטשמע. און איך מיינ, אז די אלטע באלעבאסטע וועט נאך האבן
אזוי פיל מוט אין זיך און...

דא האט יאן אים איבערגעשלאגן די רייד. ער האט אצינד
נישט געקאנט פארטראגן צו הערן ווי זיי רעדן וועגן וואכעדיקע
ענינים, דאן, ווען עס דערנענטערט זיך דער גרויסער מא-
מענט.

— רעדט שוין נישט מער! — האט ער זיי געבעטן. — צי
הערט איר דען נישט די שופרות פונם הימלישן געריכט? צי הערט
איר נישט, ווי עס דונערט צווישן די בארגשפיצן?

זיי זענען א וויילע אנטשוויגן געווארן, בלויז כדי אים צו-
לייב צו טון, אבער מען האט תיכף געקאנט באמערקן, אז אויך
זיי הערן שוין עפעס אויסטערלישס.

— איך הער טאקע, אז א וואגן פארט זייער גיך פון וואלד
ארויס, — האט קאטרינא געזאגט, — וואס קאן דאס זיין?
וואס מער דאס טראסקען פונם וואגן האט זיך דערנענטערט,
אלץ דערשטוינטער זענען זיי געווארן.

— ס'איז דאך איצט זונטיק אין אונט! — האט קאטרינא
אויסגערופן. — אין א וואכעדיקן טאג וואלט דאס נישט געווען
אזוי אויסטערליש, אבער ווער קאן דאס איצט פארן מיט א וואגן.
אזוי שפעט אין א זונטיקדיקן אונט?

זי איז אנטשויגן געווארן און ווידער זיך איינגעהארכט.
אצינד האט מען שוין געקאנט אונטערשיידן דאס רייבן זיך פון די
רעדער אן די פעלזשטיינער און אויך דאס געקלאפעריי פון דעם
פערדס פוסאייזנס, בעת עס האט גאלאפירט בארג-ארעאפ.

— איר הערט? ... איר הערט? ... — האט יאן גע-
פרעגט.

— יא, איך הער! — האט קאטרינא געענטפערט. — אבער

וואס גייט עס מיך אָן, ווער עס פאַרט דאַרט? איך מוז דיר קודם-
פֿל לייגן אין בעט אַריין. אַט וועגן דעם דאַרף איך אַצינד
וואַרגן!

— און איך ווידער וועל תיכף אוועקגיין קיין פּאַליא — האָט
דער נעצנשטריקער דערקלערט. — דאָס איז וויכטיקער פון אַלץ.
דערווייל אַ גוטע נאַכט!

דער אַלטער האָט זיך געאייילט אין וועג אַריין, גייענדיק
אַזוי גיך ווי ער האָט גאָר געקאַנט. קאַטרינאַ איז אַריינגעגאַנגען
אין שטיבל, כדי צוזוגרייטן דאָס געלעגער פאַר יאָנען. אָבער ווי
גאָר זי האָט אַריבערגעטרעטן די שוועל, אַזוי איז דאָס טראַסקען,
וואָס זי און אולאַ האָבן געמיינט, אַז עס שטאַמט פון אַ פּורל,
שוין צוגעקומען גאָר נאָענט. דאָקעגן, יאן האָט געהערט, אַז דאָס
איז גאָר דאָס דונערן פון ריוקע קריגסוואַגנס, וואָס אונטער זייערע
רעדער האָט די ערד געציטערט. און דערדאָזיקער גהינומדיקער
ליאַרם האָט זיך אַלץ מער דערנענטערט צו זיי. יאן האָט אַ רוף-
געטון קאַטרינאַ, און זי איז תיכף אַרויסגעקומען צו אים.

— יאָנעלע טייערער, שרעק זיך נישט! — האָט זי אים
געבעטן, אַט זע איך שוין דאָס פערד, דאָס איז דער אַלטער קאַט-
טאַנעק פון פּאַליא. זעץ דיר אויף, וועסטו אים אויך זען!
זי האָט אַרונטערגערוקט איר אַרעם אונטער זיין נאָקן אין
אים אונטערגעהויבן.

צווישן די אַלכעקוסטעס, וואָס זענען געוואַקסן פאַ די ראַגדן
פון וועג, האָט ער דערזען דאָס געשטאַלט פון אַ פערד, וואָס איז
אין אַ ווילדן גאַלאַפּ געלאָפן אין דער ריכטונג פון סקרוליקאַ.
— איצט וועסטו שוין? — האָט קאַטרינאַ געפרעגט. — דאָס
איז דאָך לאָרס גונאַרסאָן, ער פאַרט אַהיים פון דער קרעטשמע,
וואו ער האָט זיך מסתמא אַזוי אַנגעשיפורט, אַז ער ווייסט צומאָל
נישט אויף וואָס פאַר אַ וועג ער פאַרט איצט.

אין דער רגע איז דאָס פערד מיטן וואָגן פאַרבייגעלאָפן
לעבן זייער טייל, און דאן האָבן זיי דערזען, וואָס דאָ איז געשעען:
דאָס פּורל איז געווען ליידיק, דאָס פערד איז געלאָפן אָן אַן אַג-
טרייבער.

קאטרינגא האט פארזאפלט א געשריי-געטון און אזוי שנעל
אפערגעשלעפט איר האנט פון יאנען, אז ער איז שווער אראפגע-
פאלן אויף דער ערד.

— גאט אין הימל! — האט זי ציטערנדיק פון שרעק אויס-
גערופן. — האסט אים געזען, יאן? ... דאס פערד האט דאך אים
געשלעפט מיט די לייצן איבער דער ערד! ...
נישט ווארטנדיק אויף קיין ענטפער איז זי שנעל ארויסגע-
לאפן אויפן וועג, ווו דאס פערד האט גאר-וואס פארבייגאלא-
פירט.

יאן האט זי געלאזט גיין, ווהיין זי האט געוואלט. אים האט
אפילו הנאה-געטון ווידער צו בלייבן איינער אליין. ווארים ער
האט דאך נאך אלץ נישט באקומען קיין ענטפער, פארוואס די קיי-
סערין איז אזוי שטארק ברוגו אויף אים.

דאס קליינע שטיקל גאלדפאפיר איז אצינד געלעגן גאר באענט
לעבן אים און האט אזוי געלאזנט, אז ער האט נאכאמאל געמוזט
א קוק-טון דערויף. און פונם פאפירל זענען זיינע געדאנקען אוועק
צו דער משוגענער אינגעבארג. ... ער האט זיך דערמאנט דעם
טאג, ווען ער האט זי באגעגנט לעבן דעם שיפאפשטעל אין
בארג — — —

פלוצלינג איז אים אלצדינג קלאר געווארן: אט דאס איז
דאך טאקע געווען דער לאנג געארטער ענטפער! ... אצינד האט
ער שוין פארשטאנען די סיבה, פארוואס דאס מיידעלע זיינס איז
דעם גאנצן ווינטער געווען אנגעברוגט אויף אים! ער האט אלזא
באעזלהט די משוגענע אינגעבארג! ער האט איר אין קיין פאל
נישט געדארפט אפזאגן די דערלויבניש מיטצופארן קיין פאר-
טוגאל!

ס'טייטש, ווי האט ער גאר געקאנט האפן אזא שלעכטע מיי-
נונג וועגן דער גרויסער קייסערין, אז זי וועט נישט וועלן מיטנע-
מען די משוגענע אינגעבארג! פארקערט, דווקא אזעלכע אומגליק-
לעכע נפשות האט זי געוואלט בייהילפיק זיין.

נישט קיין חידוש, וואס זיין שלעכטע האנדלונג האט זי אזוי
שטארק פארדראסן, אז זי האט אים הארב באשטראפט דערפאר.

ער האָט אַליין אויך געדאַרפט פאַרשטיין, אַז איר מדינה איז תּמיו
אָפּן דווקא פאַר אַלע אַרימע, שוואַכע און אומגליקלעכע!
אַבער וואָס האָט ער שוין איצט געקאָנט דאָ אויפּטון, ווען
עס האָט שוין סיי ווי נישט געוואָלט אויפּשיינען קיין נײַער טאָג?
אַ, ווען עס וואָלט נאָך ווידער אַמאָל געוואָרן טאָג אויף דער וועלט!
ער וואָלט דאָן גלייך אַוועק צו דער „משוענער אינגעבאַרג“ און
זיך אויסגעטענהט מיט איר. יא, דאָס וואָלט געווען דער ערשטער
שריט זײַנער.

ער האָט פאַרמאכט די אויגן און צונויפגעפלאַכטן די הענט.
אַ, ווי גוט דאָס איז געווען, וואָס דערדאָזיקער אומרו איז ענדלעך
געשטילט געוואָרן אין זיין ברוסט! ער האָט זיך געפילט, ווי
אַ שווערע משא וואָלט אים פּלוצלינג פון האַרץ אַראָפּגעפאלן. דער
טויט וואָלט שוין איצט נישט געווען אַזוי פיינלעך.

ער האָט נישט געוואוסט, ווי לאַנג עס האָט געדויערט, ביז
ער האָט ווידער דערהערט קאַטרינאַס קול.
— וואָס איז דיר, טײַערער יאָן? איך האָב אַזוי מורא, דו
וואָלטסט מיר נישט, חלילה, אַדעקשטאַרבן?
אין איר קול האָט איצט געקלונגען אַזאַ פחד, אַז ער האָט
זיך באַמיט צו עפענען די אויגן, פּדי זי צו באַרויקן.
און וואָס האָט ער באַלד באַם ערשטן בליק דערווען? קאַט-
רינאַ האָט געהאַלטן אין דער האַנט דעם קייסערלעכן שטעקן מיט
דעם גרינעם, לעדערנעם קאַשקעט!

— איך האָב געבעטן די באַלעבאַטים פון פּאַליאַ, זיי וואָלן
דיר אָפּגעבן די זאַכן. איך האָב זיי דערקלערט, אַז ס'איז שוין
גלייכער דו וואָלטסט צוריק ווערן דער „קייסער פון פאַרטוגאַל“, איי-
דער דו וואָלטסט אינגאַנצן פאַרלירן דעם חשק צו לעבן. אָט זעסטו
דאָך, אַז זיי האָבן מיר טאַקע צוליב-געטון!

יאָן האָט אויפּסניי צונויפגעלייגט זײַנע הענט.
אַך, ווי ווונדערלעך איז זיין טײַער מיידעלע, — אָט די
הערלעכע, גרויסע קייסערין! ווי נאָר ס'איז אים קלאָר געוואָרן
מיט וואָס ער האָט געווינדיקט קעגן איר, און ער האָט טיף אין

הארץ באשלאסן תשובה צו טון, האט זי אים תיכף ווידער גע-
לייטזעליקט מיט איר גנאד און ליבשאפט!

ער האט מיטאמאל דערפילט א גרויסע דערלייכטערונג.
ווארים, אצינד האט זיך שוין דער הימלישער קופאל צוריק אויס-
געהויבן אינדערהייך, אדורכלאזנדיק פרישע לופט און מיטנעמענ-
דיק מיט זיך די שרעקלעכע היץ. יאן האט זיך פלוצלינג דער-
פילט אזוי געזונט און פריש, אז ער האט אן עמעצנס הילף זיך
געקאנט אויפהייבן, און ער האט תיכף אויסגעשקרעקט די הענט צו
דעם טייערן קייסערלעכן צירונג.

— נו, איצט קאנסטו זיי שוין רויק האלטן פאר זיך, — האט
קאטרינא געזאגט. — קיינער וועט דיר שוין נישט צונעמען נישט
דעם קאשקעט, נישט דעם שטעקן, ווייל לארס גונארסאן לעבט שוין
נישט.

דעם קייסערס ווייב

קאטרינא פון סקרוליקא איז אמאל אריינגעקומען אין קיך
פונם פאלאץ אין לעיוואלא, מיטברענגענדיק געשפונענעם פלאקס.
די מאדאם לייענקרונא אליין האט עס פון איר צוגענומען, אפ-
געוויגן און באצאלט, לויבנדיק דערפיי איר זארגעוודיקע ארבעט.
— גאך גוט פאר אייך, קאטרינא, וואס איר זענט אזוי פעיק
צום שפינען, — האט זי געזאגט. — איצט מוזט איר דאך אליין
פארדינען אויף חיונה פאר אייך און פאר אייער מאן.

קאטרינא האט זיך עטוואס אויסגעגלייכט, און אויף אירע
ארויסשטארצנדיקע קינביינער האבן זיך באוויזן רויטע פלעקן.
— יאן ארבעט אויך, חויפיל ער קאן נאר, — האט זי שנעל
אפגעענטפערט. — אגב, האט ער סיי זיי קיינמאל נישט געהאט אזוי
פיל פוח, ווי א געוויינלעכער לאסטארבעטער!
— אבער, לויט ווי איך האב געהערט, טוט ער שוין איצט

גארנישט? — האָט די מאַדאַם ליליעקרונאַ ווייטער גערעדט. —
מען זאָגט, אַז ער לויפט אַרום פון איין הויף אין אַנדערן, ווייזט
אומעטום זיינע „שטערנס“ און זינגט לידלעך.

די מאַדאַם ליליעקרונאַ איז געווען אַ מיכטיקע, ערנסטע
פּרוי, און זי האָט ליב געהאַט אַרבעטזאַמע, פלייסיקע מענטשן. —
אַט אַזעלכע ווי קאַטרינאַ. דעריבער האָט זי איצט געוואָלט איר
אַרויסווייזן מיטלייד.

אַבער קאַטרינאַ האָט ווייטער פאַרטיידיקט איר מאַן.

— יאָן איז שוין אַלט און אָפּגעשוואַכט, און ער האָט די
לעצטע צייטן זייער פיל צרות איבערגעלעבט. איצט אויף דער
עלטער, מעג ער זיך פאַרגינען אַ ביסל צו רוען, נאָכדעם ווי ער
האַט זיין גאַנץ לעבן אָפּגעהאַרעוועט באַ שווערער אַרבעט.

— דאָס איז זייער פֿיין פון אייער זייט, וואָס איר באַציט
זיך אַזוי רויק צו אייער אומגליק, ליבע קאַטרינאַ! — האָט די
מאָדאַם ליליעקרונאַ ווידער זיך אָנגערופן, דאָס מאַל שוין מיט
עטוואָס שטרענגקייט אין קול. — אַבער לויט מיין מיינונג, וואָלט
איר געדאַרפט זיך באַמיען אַרויסצושלאָגן יאָנען פון קאָפּ אַרויס
זיינע לעכערלעכע איינרעדענישן. איר אַליין זענט דאָך אַ קלוגע
פּרוי און דאַרפט דאָך פאַרשטיין, אַז אויב דאָס וועט ווייטער אַזוי
גיין, וועט דער סוף זיין, אַז מען וועט אים צונעמען אין משוגעים-
הויז אַריין!

אַבער דאָ האָט זיך שוין קאַטרינאַ געגעבן האַסטיק אַ שטעל-
אויף. איצט איז זי שוין געווען שטאַרק אויפגעבראַכט.

— יאָן איז נישט קיין משוגענער! — האָט זי אויסגערופן. —
גאָט האָט אים בלוז דעם בליק פאַרגעפּלט, ער זאָל נישט דאַרפן
קוקן אויף אַזוינס, וואָס ער וואָלט נישט איבערגעהאַלטן, ווען ער
וואָלט עס מיט קלאָרע אויגן געזען. און דערפאַר מוזן מיר דאַנקען
און לויבן דעם רבּונו של עולם!

די מאַדאַם ליליעקרונאַ האָט זיך נישט געוואָלט איינעקשע-
נען. אגב, האָט זי דאָך אַליין אויך איינגעזען, אַז ס'איז זייער
ווייל אין גוט, וואָס קאַטרינאַ האָט זיך געשטעלט אויפן מאַנס
צד.

— נו, גוט, קאטרינא, זאל זיין אזוי ווי איר ווילט, — האט
זי פריינטלעך געזאגט. — און נעמט אייך נישט צום הארץ מיינע
רייד, איר זאלט געדענקען, אז בא מיר וועט איר א גאנץ יאָר בא-
קומען אַרבעט. — פאַרגעסט נישט!
ווען קאטרינא האט דאָס דערהערט, איז פון איר אַלט גע-
רונצלט פנים פאַרשוונדן דער אויסדרוק פון פאַרביטערונג. איצט
האַבן ווי פון א קוזאַל אַ שלאָג-געטון די געפילן פון צער און
ליבשאפט או איר יאָנען, וועלכע זי האט זיך באַמיט צו באַהערשן,
און פון די אויגן אירע האט אַ גאַס-געטון אַ שטראַם טרערן.
— דאָס איז מײן איינציקע טרייסט, אז איך קאָן נאָך האַ-
רעווען פאַר אים! — האט זי היינענדיק געזאָגט. — אין דער
לעצטער צייט איז אין אים פאַרגעקומען אַזאָ אויסטערלישע פאַר-
ענדערונג, אז ער איז שוין נישט מער ווי אַלע מענטשן, נאָר עפעס
העכערס פון זיי. אָבער טאָקע דערפאַר האָב איך מורא, אז מען
זאל אים נישט אַמאָל צונעמען פון מיר...

IV.

דער קבלת-פנים

זי איז טאקע געקומען. — דאָס טייערע מיידעלע פון סקרו-ליקא איז צוריק אהיימגעקומען! ס'איז באמת שווער צו געפינען די ווערטער, מיט וועלכע מען זאל קאנען באשרייבן אזא גרויס גע-שעעניש!

זי איז אָבער געקומען שפעט אין האַרבסט, ווען די פּאַסא-זשירשיפן האָבן שוין אויפגעהערט קורסירן איבער דער לעיווען, און די קאמוניקאציע אויף דער אַזערע איז אויפגעהאַלטן געוואָרן מיט דער הילף פון אַ פּאַר קליינע לאַסטדאַמפערס. אָבער מיט דידאַזי-קע סחורה-שיפן האָט זי נישט געוואָלט מאַכן די נסיעה אַהיים; און אפשר האָט זי נישט געוואוסט, אז אַזעלכע דאַמפערס קורסירן דעריבער איז זי צוגעפאָרן מיט דער באַן ביז צו דער נאַענטסטער סטאַציע און פון דאָרטן גענומען אַ פּורל קיין אסקעדאַלאַרנאַ.

אַט איבער דעם האָט יאָן פון סקרוליקא נישט געהאַט קיין געלעגנהייט מקבל-פנים צו זיין דאָס קליינע מיידעלע זיינס באַם שיפּאַפּשטעל אין באָרג, וווּ ער האָט זי שוין אָפּגעוואַרט אין משך פון פינפצען יאָר. וואָרים פינפצען יאָר צייט האָט זי שוין געלעבט אין דער פרעמד. ביזן עלטער פון אַכצען יאָר האָט ער זי גע-האַט באַ זיך אינדערהיים און זיך געפרייט מיט איר; אָבער דערגאָך האָט ער כמעט אזא לאַנגע צייט געבענקט נאָך איר. צופעליק איז אים אפילו נישט אויסגעקומען צו זיין אינדערהיים,

כדי זי כאָטש ווי געהערק מקבל־פנים צו זיין, בשעת זי איז אין שטוב אריינגעקומען. ווייל ער איז גראַד דאָן געהאַט אַוועקגעגאַנגען קיין פּאַליאַ. כדי צו כאַפּן אַ שמועס מיט דער אַלטער באַלעבאַסטע. מיט אַ צייט צוריק האָט זי זיך אַרויסגעקליבן פון דעם גרויסן ווינג-הויז און פאַרנומען אַ בוידעמשיבל אין איינעם פון די זייטיקע געביידעס. זי איז געווען איינע פון די פיל איינזאַמע, אומעטיקע אַלטע לייט, וועלכע דער „קייסער פון פאַרטוגאַל“ האָט פון צייט צו-צייט באַזוכט, האַלטנדיק עס פאַר זיין פליכט צו דערמוטיקן און טרייסטן זיי.

בלויז קאַטרינאַ אַיין איז געשטאַנען אויף דער שוועל און מקבל־פנים געווען דאָס קליינע מיידעלע, בשעת זי איז צוריק אַהיימגעקומען. קאַטרינאַ איז דעמאָלט אַ גאַנצן טאַג אָפּגעזעסן באַם שפינרדל, און ווען זי האָט אַ וויילע אויפגעהערט שפינען, כדי זיך אָפּצורוען, האָט זי דערהערט דאָס טראַסקען פון אַ וואָגן, וואָס איז געפאַרן אויסן וועג. דאָס איז געווען אַ זעלטנהייט, אַז עמעצער זאָל קומען צו פאַרן מיט דעם משופּעדיקן, פעלזיקן וועג קיין אַסקעדאַלאַרנאַ. דעריבער איז זי צוגעגאַנגען צו דער טיר, כדי צו זען ווער דאָס איז, און דאָן באַמערקט, אַז דאָס איז נישט קיין פורל, נאָר אַ בריטשקע אויף רעסאַרן.

אין דער רגע האָבן איר די הענט אָנגעהויבן שטאַרק צי-טערן. לעצטנס פלעגט דאָס גאַנץ אָפּט געשעען, ווי נאָר זי האָט זיך דערשראָקן אָדער פלעגט ווערן אויפגעטרייסלט איבער עפעס אַן אומדערוואַרטעטער פאַסירונג. נישט געקוקט דערויף, האָט זי זיך געפילט געזונט און אַרבעטספייק, — טראָץ אירע צווייאונזי-בעציק יאָר. זי האָט אָבער כּורא געהאַט, אַז דאָס ציטערן פון איר רע הענט זאָל זיך נישט אַמאָל פאַרשטאַרקן, אַזוי אַז זי זאָל שוין נישט איממשטאַנד זיין צו פאַרדינען אויף חיונה פאַרן מאַן און פאַר זיך, כדי זיי זאָלן, ווי ביז איצט, נישט דאַרפן אָנקומען צו פרעמ-דע מענטשנס הילף.

צו יענער צייט האָט קאַטרינאַ שוין געהאַט אויפגעגעבן יע-דע האָפנונג, נאָך באַם לעבן זיך צו זען מיט איר טאָכטער. גראַד יענעם טאַג האָט זי צומאָל נישט געטראַכט וועגן איר. אָבער שפע-

טער האָט זי געזאָגט, אז ווי נאָר זי האָט דערהערט דאָס גערויש פון די רעדער, האָט זי שוין געוואוסט. ווער ס'איז געקומען צו-פאָרן.

זי איז היפּף צוגעגאַנגען צום קופּערט, ווילנדיק אַרויסנעמען פון דאָרט אַ ריין פאַרטוך. אָבער די הענט האָבן איר אַזוי שטאַרק געציטערט, אז זי איז נישט אימשטאַנד געווען אַריינצושטעקן דעם שליסל אין שלאָס אַריין. זי האָט אַלואַ נישט געקאַנט זיך שענער אַנטון. נאָר געמוזט אַרויסגיין מקבל-פנים זיין אָט אַזוי, ווי זי איז געשטאַנען און געגאַנגען.

דאָס קליינע מיידעלע איז אָבער נישט געקומען צו פאָרן אין אַ גאַלדענער קאַרעטע; זי איז צומאַל נישט געזעסן אויף דער בריטשקע, נאָר געגאַנגען צופוס. דער וועג קיין אַסקעדאַלאַנגא איז איצט נאָך געווען פונקט אַזוי משופּעדיק און צעגריבערט, ווי בעת עריק פון פאַליאַ און זיין ווייב האָבן געפירט קלאַראַ גולאַן צו דער טויפונג. זי אַליין איז איצט געגאַנגען באַ דער זייט פון דער בריטשקע, און באַ דער צווייטער זייט איז געגאַנגען דער פורמאַן; זיי ביידע האָבן צוגעהאַלטן אַ פאַר גרויסע קופּערטס, וואָס זענען געווען צוגעבונדן הינטערן ויצאַרט. אָבער די קופּערטס האָבן זיך פאַרט אַזוי געוואַקלט, אז זיי האָבן יעדע רגע געדראָט אַראַפּצו-פאלן און צערטראַסקעט צו ווערן אויף די שטיינער. אָט מיט אַזא פאַראַד איז דאָס קליינע מיידעלע אַהיימגעקומען; עפעס אַנדערש איז דאָ, כ'לעבן, נישט געווען צו דערוואַרטן.

ווי נאָר קאַטרינאַ האָט באַוווּן אויפצופראַלן די טיר פונם פעדערהייזל, איז די בריטשקע באַם פלויס שטיין געבליבן. קאַטרינאַ וואַלט, אייגנטלעך, באַדאַרפט צולויפן און עפענען דאָס טירל, אָבער זי האָט עס נישט געטון, וואָרים זי האָט אין דערוועלבער רגע פלוצלינג דערפילט אַזא שוועריקייט אין דער ברוסט, אז ס'האָט איר אַזש אָטעם פאַרפעלט, און איז נישט אימשטאַנד געווען איין טריט צו טון.

די געקומענע, וועלכע האָט אַצינד אַליין געעפנט דאָס טירל, האָט אויסגעזען ווי אַ שטאַטישע מאַדאַם, אָבער קאַטרינאַ האָט גלייך דערקענט, אז דאָס איז איר טאַכטער קלאַראַ גולאַ. זי איז

געווען אנגעטון אין שטאטישע קליידער פון פאבריקשטאף און
האט אויפן קאפ געטראגן א הוט באפוזט מיט בלומען און פע-
דערן. זי איז אבער פארט געווען דאס קליינע מיידעלע פון
סקרוליקא!...

קלארא גולא האט אויסגעמיטן די בריטשקע, איילנדיק זיך
מארויס אריינצוקומען אויפן הויף, און מיט אויסגעשטרעקטע ארעמס
איז זי גיך צוגעגאנגען צו דער מוטער. אבער קאטרינא האט זיך
נישט גערירט פון ארט. זי האט פארמאכט די אויגן, גלייך זי וואלט
מורא געהאט א קיך צו טון אויף איר טאכטער. גראד אין דעם
אויבנבליק איז אין איר הארץ א גרויסע פארביטערונג אויפגעגאנגע-
נען. און ס'האט זיך איר געדאכט, אז זי וועט קיינמאל נישט קא-
נען מוחל זיין דער טאכטער, פארוואס זי לעבט נאך און איז איצט
א היימגעקומען געזונט און פריש. — נאכדעם ווי זי האט זי אזוי
פיל יארן געלאזט אומזיסט ווארטן אויף זיך. עס וואלט איר שוין
פיל מער ניהה געווען. ווען די טאכטער וואלט זיך לגמרי שוין
נישט געקומען אהיימצוקומען.

~~קלארא-גולא האט, ווייזט-אויס, באמערקט, אז די מוטער~~
וואקלט זיך אויף די פיס און האלט בא אומפאלן. ווארים זי האט
זי שנעל ארומגענומען מיט די ארעמס און כמעט ווי אריינגעטראגן
אין שטוב.

— מאמע טייערע! וואס האט זיך די מאמע אזוי דער-
שראקן?! — האט זי געפרעגט. — די מאמע דערקענט מיך דען
נישט? ..

קאטרינא האט געעפנט די אויגן און אויפמערקזאם באטראכט
די טאכטער. זי איז געווען א פארשטענדיקע פרוי און נישט דער-
ווארט, אז א מיידל, וואס איז שוין פופצן יאר נישט געווען אינ-
דערהיים וואלט נאך אויסזען פונקט אזוי ווי דעמאלסט, ווען זי איז
אדעק אין דער פרעמד. אבער טראצדעם האט זי זיך שטארק דער-
שראקן פאר דעם געשטאלט, וואס זי האט פאר זיך דערזען.
די פערזאן, וועלכע איז געשטאנען פאר איר, האט אויסגעזען
פיל עלטער, ווי זי האט אין דער ווירקלעכקייט געדארפט אויסזען.
ווייל זי איז דאך נישט מער אלט געווען ווי עטלעכע דרייסיק יאר.

אָבער קאטרינאַ האָט זיך נישט אַזוי פיל דערשראָקן דערפאַר, וואָס יענע האָט שוין געהאַט גרויע האַר באַ די שלייפן. אויך נישט דערפאַר, וואָס דער שטערן איז באַ איר געווען פול מיט קנייטשן, נאָר פיל מער דערפאַר, וואָס קלאַראַ גולאַ איז זייער מיאוס גע-וואָרן. די הויט פון איר פנים איז איצט געווען אויסטערליש גרוי און געל, און אַרום דעם מויל האָט זיך באַחזון עפּעס אַזאַ העם-לעכער שטריך. די ווייסלעך פון אירע אויגן זענען אויך געוואָרן גרוי און פאַרלאָפן מיט בלוט, און אונטער די אויגן איז די הויט אַראָפּגעהאַנגען אין זעקעלעך.

קאטרינאַ האָט זיך שווער אַראָפּגעלאָזט אויף אַ בענקל, פּעסט אַרומגעמענדיק די קני מיט די אַרעמס, זיי זאָלן זיך נישט טרייס-לעך. דערביי האָט זי געטראַכט וועגן דעם יונגן, שטראַלנדיק שיינעם, אַכצניעריקן מיידל אין דעם רויטן קלייד, ווייל אַט אַזאַ איז זי ביז איצט פאַרבליבן אין איר זכרון. די אַרימע אַלטיטשקע האָט זיך מיט שרעק געפרעגט, צי זי וועט נאָך אַמאָל זיך קאָנען פרייען דערמיט, וואָס איר טאַכטער איז ענדלעך אַהיימגעקומען? ..

— דו האָסט כאַטש געדאַרפט שרייבן, — האָט זי געזאָגט. — יא, דו האָסט דאָך ער כל פנים געקאַנט שיקן אַ גרוס, אַז מיר זאָלן כאַטש וויסן, צי דו לעבסט!

— נו, יא, די מאַמע איז טאַקע גערעכט, — האָט קלאַראַ גולאַ געענטפערט. דאָס קול אירס איז לפחות פאַרבליבן דאָס זעל-בע: מונטער און פריילעך, ווי פריער, — אָבער די ערשטע צייט איז מיר געווען זייער שלעכט... וועגן דעם האָט איר דאָך אַהדאי געהערט?

— נו, יא, דאָס ווייסן מיר אַלע! ... — האָט קאטרינאַ גע-זאָגט און שווער אָפּגעזיפצט.

— און טאַקע איבער דעם האָב איך נישט געשריבן, — האָט קלאַראַ גולאַ מיט געלעכטער געזאָגט; זי האָט אויך איצט, ווייזט-אויס, נאָך געהאַט דאָס געזונט און די כוחות, וואָס אַמאָל. זי האָט זיכער נישט געהערט צו די מענטשן, וואָס פייניקן זיך מיט חשבון-הנפש אַן חרטה...

— זאָל די מאַמע שוין נישט טראַכטן וועגן דעם! — האָט

זי געבעטן, זעענדיק, אז קאמרינא שווייגט נאך אלץ. — איצט גייט מיר שוין גוט. איך בין געוואָרן אַ רעסטאָראַטאָרין, דאָס הייסט, איך באַזאָרג די ווירטשאַפּט און די קיך פון אַ גרויסער דאַמפּ-שיף, וואָס קורסירט צווישן מאַלמעי און ליבעק. איצט, אין האַרבסט, האָב איך מיר געדונגען אַ ווינונג אין מאַלמעי. איך האָב אפילו טיילמאַל געוואָלט שרייבן צו אייך, אָבער, דעם אמת געזאָגט, האָב איך שוין נישט געווסט, ווי אזוי מען נעמט זיך דערצו, און וואָס ווייטער, האָט דאָס מיר אויסגעזען אלץ שווערער. צום סוף האָב איך באַשלאָסן צו וואַרטן, ביז איך וועל קאָנען נעמען די מאַמע און דעם טאָטן צו זיך קיין מאַלמעי. איצט, בעת איך האָב שוין אַ גוטע היים פאַר אייערשוועגן, איז מיר געווען אַנגענעמער גלייך צו קומען נאָך אייך, איידער צו שרייבן.

— און דו האָסט נישט באַקומען קיין שום ידיעה וועגן אונז? — האָט קאמרינא געפרעגט.
די אלע דערקלערונגען האָבן זי, איינגוטלעך, געדאַרפט דער-פרייען, אָבער זי איז נאָך אלץ געווען אומעטיק.
— גיין, — האָט קלאַראַ גולא געענטפערט און תיכף צוגע-געבן, ווילנדיק זיך פאַרענטפערן: — איך בין געווען זיכער, אז מען וועט אייך דאָ אַרויסהעלפן אין אַ נויט.

אָבער אין דערוועלטער רגע האָט זי באַמערקט, ווי באַ קאט-רינאן ציטערן די הענט, הגם זי האָט זיי געהאַלטן פעסט ציוניפּטע פלאַכטן. דאָן האָט זי פאַרשטאַנען, אז די נויט, וואָס זיי האָבן דאָ געליטן, האָט געמוזט זיין פיל ביטערער, ווי זי האָט זיך פאַרגע-שטעלט. דעריבער האָט זי זיך ווייטער פאַרענטפערט:

— איך האָב נישט געוואָלט אַהיימשיקן קיין קליינע סומעס, ווי אַנדערע טוען. איך האָב ליבערשט געוואָלט אָפּשפּאַרן, ביז איך וועל אייך ביידע קאָנען אַראָפּנעמען צו זיך קיין מאַלמעי.
— מיר האָבן זיך נישט גענויטיקט אין דיין געלט, — האָט קאמרינא האַרט געזאָגט. — עס וואָלט פאַר אונז גענוג געווען, ווען דו וואָלטסט אונז בלויז אַ בריוו געשריבן.
קלאַראַ גולא האָט זיך איצט באַמיט צו פאַרטרייבן איר מו-

טערס שווער געמיט, פונקט ווי זי פלעגט עס טון מיט יארן צוריק.

— מאמע טייערע, פארשטער מיר נישט די פרייד פון מיין צוריקקומען אהיים! — האט זי געבעטן. — אט וועלן מיר ליבערשט אריינשלעפן די קופערסס און זיי אויפפאקן. די מאמע וועט זען, סא-רא פיינע מאכלים איך האב געבראכט. מיר וועלן צוגרייטן א סעודה, נאך איידער דער טאטע וועט אהיימקומען!

זי איז ארויסגעגאנגען צו דער בריטשקע, כדי צו העלפן דעם פורמאן אראפנעמען די קופערסס, אבער קאטרינא איז נישט מיטגעגאנגען מיט איר.

קלארא גולא האט נאך נישט געהאט געפרעגט וועגן פאטער. עס איז איר, ווייזט-אויס, נישט איינגעפאלן עפעס אנדערש, ווי נאך, אז ער הארעוועט נאך אלץ אלס לאסטארבעטער אין פאליא, — פונקט ווי מיט פיל יארן צוריק.

קאטרינא האט פארשטאנען, אז זי מוז איר תיכף זאגן, וואס מיטן פאטער איז געשעען, אבער זי האט עס כסדר אפגעלייגט. צוזאמען מיט דעם קליינעם מיידלעך האט אין שטוב זיך אריינגע-ריסן א שטראם פרישע דערקוויקנדיקע לופט. דעריבער האט זי זיך וואס לענגער געוואלט אפהאלטן פון דעם צעשטערן מיטאמאל איר טאכטערס פרייד פונם אהיימקומען.

בעת קלארא גולא האט צוגעהאלפן אראפנעמען די קופערסס, האט זי דערזען ווי א כאליאסטערע קינדער קומען-צו צום טירל און קוקן גייגריק אריין אין הויף. זיי האבן נישט גערעדט קיין ווארט, בלויז געלאכט און געטייטלט אויף איר מיט די פינגער. דערנאך זע-נען זיי אוועקגעלאפן צום דאך-צו.

אבער אין א קורצער וויילע ארום זענען זיי צוריקגעקומען. דאסמאל האט צווישן זיי געשפאנט א קליינער זקן, וואס זיין פנים איז געווען געל און איינגעשרומפן. ער איז אבער געגאנגען שטראם, מיט א שטאלץ אויפגעהויבענעם קאפ, שטעלנדיק פעסטע אפגע-מאסטענע טריט און אופענדיק מיט די פיס, פונקט ווי א מארשירנ-דיקער זעלנער.

— סארא אויסמערלישער פארשוין דאס איז! — האט קלארא

גולא געזאגט צום פורמאן, גראד בשעת דער אלטיטשקער און די כא-
ליאסטער קינדער האבן זיך שוין אריינגעשטופט דורכן טירל. זי האט
נישט געהאט קיין מינדסטע אנונג, ווער דאס קאן זיין, אבער איר
אויפמערקזאמקייט איז פארט צוגעצויגן געווארן דורך דער משונה-
דיקער קליידונג פון דעם אלטיטשקן. אויפן קאפ האט ער געטראגן
א הויכן לעדערנעם קאשקעט מיט א גרויסן קוואסט פון פעדערן,
און ארום האלטן און ביז טיף אראפ אויף דער ברוסט זענען אים
געהאנגען, שטערנס און „מענדאלן“ פון שטייפן גאלדפאפיר, צו-
נויפגערינגלטע אין קייטן; עס האט אויסגעזען, ווי ער וואלט גע-
טראגן א גאלדענעם קראגן מיט א זשאבא.

און איצט האבן זיך שוין די קינדער נישט פארהאלטן אזוי
ווייך; שארקערט, זיי האבן אנגעהויבן שרייען אזוי הויך אויפן קול,
ווי זיי האבן נאך געקאנט:

— קייסערין! קייסערין!

דער אלטיטשקער האט זיי נישט געהייסן זיין שטיל; ער
האט געשפאנט ווייטער בראש פון דער שרייענדיקער און לאכנדי-
קער חברה קליינווארג, ווי זיי וואלטן געווען זיין סוויטע.
ווען די באנדע איז צוגעקומען כמעט ביז צו דער טיר פונם
היזל, האט קלארא גולא דערשראקן א געשריי-געטון און אריינגע-
לאפן אין שטוב.

— ווער איז דאס? — האט זי פארצאפלט געפרעגט. —
מאמע דאס איז דאך, דאכט זיך, דער טאטע? איז ער משוגע
געווארן?

— יא, — האט קאטרינא שטיל געזאגט און פלוצלינג אג-
געהויבן וויינען, פארשטעלנדיק זיך די אויגן מיטן פארטויך.

— איבער מיר? ...

— גאט האט אין זיין גרויסן חסד אזוי געטון מיט אים, —
האט קאטרינא געשלוכצט. — ער האט איינגעזען, אז דיין פאטער,
וואלט מיטן קלארן שכל נישט געקאנט איבערהאלטן אזא
קלאפ... .

זי האט איר שוין מער נישט געקאנט געבן קיין ווייטערדיקע
דערקלערונגען, ווייל אויף דער שוועל האט זיך באוויזן דער ארי-

מער יאן, באגלייט פון דער ליארמענדיקער חברותה, וועלכע האט געוואלט זען, ווי אזוי עס וועט אין דער ווירקלעכקייט פארקומען דאס באגעגעניש מיט דער גרויסער קייסערין, וועגן וועלכן ער האט זיי אזוי פיל מאל דערציילט.

דער „קייסער פון פארטוגאל“ איז נישט צוגעגאנגען גאר באענט צו דער טאכטער זינער. ער איז שטיין געבליבן בא דער טיר און האט אפגעזאגט דעם ערשטן פוסק פון דער פייערלעכער באגריסונג :

— זיי באגריסט, זיי באגריסט, דו שיינע, דו רייכע און מעכטיקע גולעבארג !

ער האט די ווערטער ארויסגערעדט מיט אזא אפגעמאסטענער און אפגעוויגענער ווירדע, מיט וועלכער הויכגעשטעלטע פערזענלעכקייטן באווייזן זיך אין גאר פייערלעכע מאמענטן ; אבער גלייכ צייטיק זענען זיינע אויגן פול געווארן מיט טרערן פון פרייד, און בלויז מיט גרויס מי האט ער געקאנט באהערשן זיין שטימע, זי זאל נישט צו שטארק ציטערן.

נאכדעם ווי ער האט זיך אפגעפארטיקט מיט דערדאזיקער, פון לאנג שוין פארטראכטער באגריסונג, האט דער קייסער דריי מאל א קלאפגעטון מיטן לאנגן שטעקן, פדי אזויערנאך צו באפעלן וועגן א פייערלעכער שטילקייט און אויפמערקזאמקייט, און דאן האט ער, מיט א קוויטשעדיק, ציטערדיק שטימעלע אנגעהויבן זינגען.

קלארא גולא האט זיך אזעקגעשטעלט לעבן קאמרינאן. ס'האט אויסגעזען, ווי זי וואלט זיך געוואלט באהאלטן הינטער דער מו-טער. ביז איצט האט זי געשוויגן, אבער ווען יאן האט אויפגעהויבן זיין קול און אנגעהויבן זינגען, האט זי דערשראקן א געשריי-גע-טון און געוואלט אים צווינגען, ער זאל אויפהערן.

אבער דאן האט קאמרינא פעסט זי אנגעכאפט באם ארעם.

— שטער אים נישט ! — האט זי שטרענג געזאגט. — זינט דו ביסט אוועק פון אויגן, האט ער זיך כסדר געטרייסט, אז ווען

די וועלט צוריקקומען. וועט ער דיך קאנען באגריסן מיט דעם-
דאזיקן ליד.

ערשט דאן איז זי אויך אנטשוויגן געווארן און געלאזט יא-
נען פארטועצן זיין געזאנג:

דער מאנארכינעס פאטער — דער גרויסער מלך
באגריסט זיך מיט אלע לוסטיק, פריילעך.
איר ווייסט דאך דאס אליין,
פון גרויס ביז קליין.
געשריבן האט דאס בלאט
עסטרייך, מעץ, יאפאן זיך האבן שוין ארומגעקוקט,
צו פארטוגאל זיך פיין געבוקט.
שפילט-זשע אויף! שפילט-אויף!
טרארארא! טרארארא!
באם! באם! באם!

קלארא גולא האט שוין מער נישט געקאנט פארטראגן. זי
איז צוגעלאפן צו דער כאליאסטער קינדער און זיי ארויסגעטריבן
אינדרויסן, פארמאכנדיק די טיר הינטער זיי. דערנאך האט זי זיך
געווענדט צום פאטער און אפילו געטופעט מיטן פוס קעגן אים,
אזוי אויפגעבראכט איז זי געווען.

— שווייג! שווייג! איך וויל דאס נישט הערן! — האט זי
געשריגן. — וואסער, קייסערין? בין איך? פארוואס וויל דער טא-
טע מיך מאכן צום נארנקאפ פארן גאנצן דארף?

יאן איז א רגע צעטומלט געווארן, אבער דאס איז בא אים
שנעל איבערגעגאנגען. זי איז דאך געווען די גרויסע קייסערין!
און אלץ, וואס זי האט געטון, איז געווען וויל און גוט. יעדעס
ווארט אירס איז געווען האניק און באלזאם. פון גרויס פרייד האט
ער גאר פארגעסן א קוק צו טון אויף דער גאלדענער קרוין און
אויפן גאלדענעם טראן מיט די רייך-געקליידטע קריגסהארן און
פאזשן פון איר סוויטע... אבער, ווארשיינלעך האט זי געוואלט
אויפטריטן אלס ארימע און שוצלאזע, בעת זי וועט אריבערטרעטן

די שוועל פון אירע עלטערנס היים... נו, מילא זאל זיין אזוי.
אבער אפילו דאס אליין, וואס זי איז פארט צוריקגעקומען, איז
פאר אים אויך שוין געווען אן אומאויסשעפלעכער קוואל פון פרייד
און גדולד

דאס אנטלויפן

איינמאל אין א פרימארגן, א וואך צייט נאך איר אהיימקו-
מען, איז קלארא גולא צוזאמען מיט איר מוטער געשטאנען אויפן
בריקל באם שיפאפשטעל אין בארג, ווארטנדיק אויף דער סחורה-
שיף, מיט וועלכער זיי האבן שוין אויף אייביק געזאלט פארלאזן
די געגנט. די אלטע קאטרינא איז געווען אנגעטון אין א פיין ריי-
זעמאנטל און מיט א הוט אויפן קאפ. די טאכטער האט זי געוואלט
מיטנעמען קיין מאלמע, כדי צו מאכן פון איר א גרויסשטאטישע
דאמע. זי וועט שוין קיינמאל נישט מער דארפן הארעווען ווי א
שקלאף אויפן שטיקל ברויט. גאנצע טעג וועט זי מיט פארלייגטע
הענט קאנען אפזיצן אויף א סאפקע און פארברענגען די רעשט יארן
אירע אין זארגלאזיקייט און רו.

אבער נישט געקוקט אויף די אלע גוטע צוזאגן, וואס די
טאכטער האט איר נישט געקארגט, האט זי זיך נאך קיינמאל אין
לעבן נישט געפילט אזוי נידערגעשלאגן און אומגליקלעך, ווי גראד
אצינד, בעת זי האט געווארט אויף דער שיף, גרייט אפצופארן אין
דער גרויסער שטאט אריין.

ווייזט-אויס, אז קלארא גולא האט עפעס באמערקט, ווייל זי
האט געפרעגט די מוטער, צי זי שרעקט זיך אזוי פאר דער רייזע
אויפן וואסער. זי האט איר דערקלערט, אז ס'איז נישטא וואס מורא
צו האבן דערפאר, הגם טיילמאל בלאזט אונז שטורמויגט, אז די
מענטשן קאנען זיך קוים האלטן אויף דער אויבערדעק. און איר

האָט מען געמעגט גלייבן, ווייל זי, קלאַראַ גולאַ, איז שוין געווען צוגעווינט צו ווייטע רייזעס מיט דער שיף, אפילו אויפן ים.

— דאָס זענען דאָך גאַרנישט קיין כוואַליעס! — האָט זי גע-זאָגט, אַנווייזנדיק אויפן וואַסער. — וואָס אַן אמת, האָבן זיי אויך קליינע גריזעס פון ווייסן שוים, אָבער אויף זיי וואָלט איך נישט קיין מורא געהאַט זיך צו שיפן אפילו אין אונזער אַלטן שיפּל.

קלאַראַ גולאַן האָט טאַקע נישט געאַרט דער שטאַרקער ווינט; זי איז רויק געשטאַנען אויפן בריקל. אָבער קאַטרינאַן האָט ער אַדורכגענומען ביזן מאַרש פון די ביינער, אַזוי אַז זי איז צום סוף געצווונגען געווען אַריינצוגיין אין דעם סחורה-מאַגאַזין, און דאָרט האָט זי זיך אַוועקגעזעצט אין אַ חילקל, הינטער גרויסע קאַסטנס. זי האָט דאָרט געוואָלט וואַרטן ביז די שיף וועט אַנקומען, און נישט געוואָלט זיך באַגעגענען מיט אַ באַקאַנטן פון איר היימדאָרף, איי-דער זי לאָזט זיך אַוועק אין וועג אַריין. אָבער פּלוצלינג איז איר אַריין אַ געדאַנק אין קאָפּ, וואָס האָט אויף איר אָנגעוואַרפן אַ אַ פחד. אויב זי האָט אַזוי מורא זיך צו ווייזן פאַר היימישע מענטשן, איז עס דאָך אַ באַווייז, אַז דאָס, וואָס זי גייט איצט טון, איז אַ גרויס אומרעכט!

אין פאַרענטפער האָט זי געקאָנט האָבן: זי פאַרט נישט מיט קלאַראַ גולאַן, ווייל זי וויל לעבן אין ווילטאַג, נאָר בלויז דער-פאַר, וואָס זי קאָן שוין נישט אַרבעטן, ווייל די הענט ציטערן איר אַלץ מער און מער; טאָ וואָס דען קאָן זי טון, בשעת זי פילט, אַז זיי ווערן איר אַזוי שוואַך, אַז זי וועט שוין באַלד נישט קאָנען מער שפּינען?

אין אַ וויילע אַרום האָט זי געזען דעם קירכאויפּווער סוואַרט-לינג אַריינקומען אין מאַגאַזין, און זי האָט געבעטן גאָט, אַז סוואַרט-לינג זאָל זי נישט באַמערקן און נישט צוקומען זי פרעגן, ווהיז זי פאַרט. ווי וואָלט זי גאָר געקאַנט אים זאָגן, אַז זי פאַרלאָזט יאָנען און דאָס הייזל און אַלצדינג?

קאַטרינאַ האָט געפרוּווט פּוועלן באַ קלאַראַ גולאַן, זי זאָל נישט צעשיידן די עלטערן. אויב זי קאָן נישט מיטנעמען יאָנען, טאָ זאָלן זיי ביידע פאַרבלייבן אין אַלטן הייזל אין סקרויליטאָ.

וואָלט נאָר די טאָכטער צוגעשיקט אַ ביסל געלט פאַר זיי, — אַ צען
טאָלער אַ חודש, — וואָלטן זיי שוין ווי ס'איז אַדורכגעלעבט. אָבער
קלאַראַ גולאָ האָט נישט געוואָלט הערן און דענקען וועגן דעם. זי
האָט אַנטשיידן דערקלערט, אַז זי וועט זיי קיין גראַטן נישט געבן.
אויב די מוטער וועט נישט מיטפאַרן מיט איר.

קאַטרינאַ האָט גאָנץ גוט פאַרשטאַנען אין וואָס עס האַנדלט
זיך. קלאַראַ גולאָ האָט זיך נישט איינגעשקענט בלויז אויס בייז-
וויליקייט. די וווינונג, וואָס זי האָט געדונגען אין מאַלמעי האָט זי
איינגעאַרדנט אויך פאַר די עלטערן. און זי האָט מיט פרייד גע-
וואַרט אויף דעם מצמעת, ווען זי וועט זיי קאָנען ווויזן, ווי זי
האָט אַלץ כסדר געטראַכט וועגן זיי און געאַרבעט, זיי צו קאָנען
פאַרזאָרגן אויף דער עלטער. און דעריבער האָט זי איצט געוואָלט
מיטנעמען לכהפחות איינעם פון זיי, כדי איר שווערע מי זאָל
כאָטש אינגאַנצן נישט געווען זיין אומזיסט.

איינאַרדנענדיק די וווינונג, האָט זי זיכער מער אין זינען
געהאַט דעם פאָטער, ווי די מוטער, ווייל מיט אים האָט זי פון
קינדווייז אָן זיך גוט איינגעלעבט און אים זייער ליב געהאַט. אָבער
איצט, נאָכדעם וואָס מיט אים איז געשעען, האָט זי אים שוין נישט
געקאָנט מיטנעמען אין דער גרויסער שטאָט אַריין.

און טאָקע דאָס איז געווען דאָס גאַנצע אומגליק. קלאַראַ
גולאָ איז באַהערשט געוואָרן פון אַ שטאַרקן ווידערווילן קעגן פאָ-
טער. עס האָט זי פשוט געעקלט אים אַנצוקוקן. זי האָט אים נישט
דערלויבט צו רעדן מיט זיך וועגן דער הערלעכער מדינה פאַרטו-
גאָל און אפילו נישט וועגן איר רייכטום און מאַכט. זי האָט זיך
קוים געקאָנט איינהאַלטן נישט צו אַנטלויפן, ווען ער האָט גענוי-
מען אויף זיך זיין קייסערלעך צירונג. אָבער ער אַליין האָט זי
ליב געהאַט און זיך געפרייט מיט איר, פונקט ווי אַמאָל, און שטענ-
דיק געוואָלט זיין לעבן איר, נאָר זי האָט אים כסדר אויסגעמיטן.
קאַטרינאַ איז געווען איבערצייגט, אַז בלויז כדי צו פאַרשפאַרן
אַנצוקוקן דעם פאָטער האָט קלאַראַ גולאָ זיך געאיילט צוריק
אוועקצופאַרן, נישט פאַרברענגענדיק מער ווי אַ וואַך צייט אינ-
דערהיים.

איצט איז אויך קלארא גולא אריינגעקומען אין מאנאזין, אבער זי האט זיך נישט געשראקן פאר סווארטלינגען; פארקערט, זי איז צוגעגאנגען אין פארפירט א שמועס מיט אים, און באַלד אין אנהייב אים געזאגט, אז זי פאַרט שוין צוריק אַוועק אין איר אייגענער היים אַרײַן, אין דער גרויסער שטאָט, און נעמט מיט אַהײַנצו די מוטער אירע.

ווי עס איז געווען פאַרויסצווען, האָט דער קירכאויפּזעער זי געפרעגט, וואָס ס'וועט איצט זײַן מיט איר פּאַטער, און וואָס ער האָט געזאָגט וועגן איר באַשלוס. קלאַראַ גולאַ האָט אים דאָן פּול־קאָם רויק דערציילט, גלייך זי וואָלט גערעדט וועגן אַ ווילד־פרעמדן מענטש, — ווי אַזוי זי האָט פאַרזאָרגט יאָנען. זי האָט אים אָנגע־דונגען באַ ליזאָן, דעם אַלטן נעצנשטריקערס שוור. נאָכן טויט פון איר שווער אולאָ בענגטסאָ האָט זי זיך אויפגעבויט אַ נײַ הייזל, און אַזוי ווי זי האָט דאָרט געהאַט אַ לײַדיק שטיבל, האָט יאָן גע־זאָלט ווײַנען באַ איר.

פונם קירכאויפּזעער סווארטלינגס פנים האָט מען קײַנמאָל נישט געקאָנט אַראָפּלײַענען מער, וויפיל ער אַלײַן האָט געוואָלט אַרויסווייזן פון זײַנע געפילן. דעריבער האָט ער אויך איצט רויק אויסגעהערט קלאַראַ גולאָס רײד. אָבער קאַטרינאַ, וועלכע האָט זיך צוגעהערט צו זײַער שמועס, — זי האָט זיך שוין משער געווען, וואָס דערדאָזיקער מענטש, — וועלכער איז געווען ווי אַ פּאַטער פאַרן גאַנצן דאָרף, — טראַכט וועגן דעם ענין :

„פאַרוואָס זאָל אַן אַלטער מאַן, וואָס האָט נאָך אין לעבן אַ ווייב און אַ דערוואַקסענע טאָכטער, דאַרפן אָנקומען צו פרעמדע מענטשן? ליזאָ איז אַ ווײַלע פרוי, אָבער זי וועט אים פאַרט נישט באַהאַנדלען אַזוי, ווי אַן אייגענע.“ — יאָ, אַזוי האָט סווארטלינג געטראַכט. און אַזוי האָט ער, אייגנטלעך, געדאַרפט טראַכטן.

קאַטרינאַ האָט שנעל אַ קוק־געטון אויף אירע הענט. אפשר האָט זי זיך אַלײַן אָפּגענאַרט, פאַרענטפערנדיק איר טאַט מיט דעם ציטערן פון אירע הענט? די ווירקלעכע סיבה, פאַרוואָס זי פאַר־לאָזט יאָנען, איז זיכער דאָס, וואָס זי האָט זיך געלאָזט איבער־

רעדן פון דער טאכטער. זי האט זיך פשוט נישט געקאנט איר אקייגנשטעלן.

קלארא גולא האט נאך אלץ געשמועסט מיטן קירכאויפזעער. זי האט אים דערציילט, ווי אזוי זיי האבן זיך געמוזט אוועקגנבענען פונדערהיים, כדי יאן זאל זיך נישט דערוויסן, אז זיי פאָרן אוועק און לאָזן אים איבער.

פאר קאטרינאן איז דאָס שוין געווען דאָס ערגסטע פון אלעם. קלארא גולא האט אוועקגעשיקט יאנען אין איינעם פון די קראַכען, וואָס איז געלעגן ווייט אין דער ברוינער געמיינדע; און ווי נאָר ער איז אוועק, האָבן זיי שנעל איינגעפאקט די קופערס און זענען אָפגעפארן מיטן וואָגן, וואָס זיי האָבן נאָך פריער געהאט באַ-שטעלט.

קאטרינא האט זיך דאָן געפילט, ווי אַ גנב און אַ פאַר-ברעכער. בשעת זי האט זיך אזויערנאָך אַרויסגעגנבעט פון איר אייגענער היים, אָבער קלארא גולא האט איר כסדר אויפגעוויזן, אז קיין אנדערן אויסוועג האָבן זיי נישט. ווען דער פאָטער וואָלט זיך דערוווסט דערפון, וואָלט ער זיך ליבערשט אַנידערגעוואָרפן אויף דער ערד און זיך געלאָזט צום טויט איבערפאָרן, איידער זיי דערלויבן אוועקצופאָרן. ווען ער וועט צוריק אַהיימקומען, וועט ער דאָרט טרעפן ליזאַ, און זי וועט זיך שוין באַמיען אים צו באַ-רויקן און טרייסטן. אָבער קאטרינאן איז דאָס האַרץ אַנטפאלן צום געדאַנק, ווי פאַרצווייפלט יאן וועט זיין, ווען ער וועט געוויזן ווערן, אז קלארא גולא האט אים פאַרלאָזט.

דער קירכאויפזעער סווארטלינג איז שווייגנדיק געשטאַנען לעבן קלארא גולאן און אויסגעהערט איר טענה, נישט איבערריריגנדיק צומאָל מיט אַ וואָרט. קאטרינא האט שוין אָנגעהויבן איבערצוגע-קלערן, צי סווארטלינג אליין געפינט נישט אויך, אז זיי האָבן גוט געהאַנדלט. אָבער דאָן האט ער פלוצלינג אָנגענומען קלארא גולאן באַ דער האַנט און געזאָגט מיט טיפן ערנסט:

— אזוי ווי איך בין געווען קלארא גולאס לערער, וועל איך מיר דערלויבן צו זאָגן מיין מיינונג, איך פאַרשטיי, אז דו, קלארא גולא, ווילסט אַנטלויפן פון דיין פליכט, אָבער ס'איז נאָך נישט גע-

דרונגען, אז דאָס וועט דיר געלינגען. איך קען אנדערע מענטשן, וואָס האָבן אויך געפרווט טון דאָסזעלבע, אָבער דער גורל האָט זיך שרעקלעך נוקם געווען אָן זיי!

בשעת קאָטרינאַ האָט דערהערט די רייד, האָט זי זיך האָט-טיק אויפגעהויבן פון איר אָרט הינטער די קאָסטנס און דערלייב-טערט אָפּגעאַטעמט. אַט-אַ-דאָס האָט זי טאַקע געוואָלט זאָגן דער טאַכטער, נאָר נישט געהאַט קיין מוט דערצו.

אָבער קלאַראַ גולאַ האָט זיך נישט געפילט געטראָפן און נישט געוואָרן צעטומלט. זי האָט אים געלאָסן געענטפערט, אז קיין אנדערע ברירה האָט זי נישט. זי קאָן דאָך נישט מיטנעמען קיין משוגענעם אין שטאָט אַריין. און ווידער — אז זי זאָל נאָך לענגער פאַרבלייבן אין אַסקעדאַלאַנאַ, קאָן זי אויך נישט, ווייל איר פאָ-טער אַליין האָט מיט זיינע אידיאַטישע איינרעדענישן שוין גע-זאָרגט דערפאַר, אז דאָס זאָל איר זיין אומדערטרעגלעך. וווּ זי פלעגט ערגעץ פאַרבייגיין פאַר אַ הויז, פלעגן די קינדער אַרויס-לויפן פון דאָרט און איר נאָכשרייען: „קייסערין! קייסערין!“ און אפילו בעת זי איז זונטיק נאָך דער גאַטדינסט אַרויס פון קירך, האָבן די מענטשן אזוי זיך געשטופט זי אָנצוקוקן, אז מען האָט זי שיער נישט אומגעוואָרפן און צעטרעטן.

אָבער דער קירכאויפזעצער האָט זיך געהאַלטן באַ זיין מיינונג.

— איך פאַרשטיי גאַנץ גוט, אז דאָס איז נישט קיין גרינגע זאַך, — האָט ער געזאָגט. — אָבער איך ווייס, אז דו, קלאַראַ גולאַ, ביסט געווען אזוי שטאַרק צוגעבונדן צום פאָטער, אז נישט נאָך אזוי גיך וועסטו קאָנען איבעררייסן דעמאָזיקן צובונד.

נאָך די רייד האָבן זיי ביידע פאַרלאָזט דעם מאָגאָזין, און קאָטרינאַ איז זיי נאָכגעגאַנגען. זי האָט שוין איצט נישט געוואָלט וואָס צו באַשליסן און דעריבער גערן געוואָלט זיך באַראַטן מיטן קירכאויפזעצער. אָבער איידער זי איז צוגעגאַנגען צו אים, האָט זי פריער געוואָרפן אַ בליק אויפן משופעדיקן ברעג, ווייל זי האָט דערפילט, אז יאָן וועט זיך באַלד באַווייזן דאָרט.

— צי האָט די מאַמע מורא, אַז דער טאטע וועט אַנקומען? —
האַט קלאַראַ גולאַ געפרעגט. אַוועקגייענדיק פונם קירכאויפּזעער און
דערנענטערנדיק זיך צו דער מוטער.

— מורא, זאָגסטו? — האָט קאַטרינאַ זיך אָנגערופן, — איך
בעט גאָט, אַז יאן זאָל נאָך באַווייזן צוצוקומען דאָ אַהער, איידער
איך וועל אָפּפאַרן.

זי האָט זיך אָנגענומען מיט דעם רעשט ביסל מוט און ווייטער
גערעדט:

— קלאַראַ גולאַ, איך קאָן דיר זאָגן, אַז איך פיל זיך, ווי איך
וואָלט באַגאַנגען די גרעסטע געמיינקייט און כ'גלייב, אַז איך וועל מיין
גאַנץ לעבן לייַדן דערפאַר.

— די מאַמע רעדט אַזוי, ווייל די מאַמע האָט אַלע אירע
יאָרן פאַרברענגט אין נויט און עלנט, — האָט קלאַראַ גולאַ גע-
ענטפערט. — אָבער ווי נאָר מיר וועלן אַוועקפאַרן פונדאנען, וועט
שוין זיין אנדערש. אגב, קאָן דאָך דער טאטע נישט אַהערקומען,
דאן ווען ער ווייסט נאָך נישט, אַז מיר זענען אַוועקגעפאַרן פונ-
דערהיים.

— זיי נישט אַזוי זיכער דערין, — האָט קאַטרינאַ גע-
זאָגט. — יאן ווייסט שוין תמיד דאָס, וואָס ער דאַרף וויסן. זינט
דו האָסט אונז פאַרלאָזט, איז ער געוואָרן העלזעריש, און דאָס
האַט זיך פסדר געשטאַרקט באַ אים. ווייזט-אויס, אַז ווען דער
רבנו של עולם האָט אים צוגענומען זיין קלאָרן פאַרשטאַנד, האָט
ער אים געשענקט אַ צווייט ליכט צום לייכטן זיך, ער זאָל נישט
אינגאַנצן וואַנדערן אין דער פינצטערניש.

קאַטרינאַ האָט איצט מיט אַ פאָר ווערטער דערציילט קלאַראַ
גולאַן וועגן לאָרס גונאַרסאָנס טויט, און אויך וועגן אנדערע גע-
שעענישן פון דער לעצטער צייט, — אַלץ פדי זי איבערצוצייגן,
אַז יאן איז ווירקלעך אַ העלזעער. קלאַראַ גולאַ האָט זי אויפּמערק-
זאָם אויסגעהערט. פריער האָט קאַטרינאַ געפרווט איר דערציילן,
ווי גוט האַרציק יאן איז צו שוואַלאָזע אַלטע לייט. אָבער וועגן דעם
האַט זי נישט געוואָלט הערן. דאָקעגן יאָנס העלזעערישקייט האָט
זי אַזוי שטאַרק פאַראינטערעסירט, אַז קאַטרינאַ האָט שוין אָנגע-

הויבן האַפן, אז זי וועט ענדערן אירע געפילן צום פאָטער און אפשר גאָר זיך אומקערן צוריק אַהיים.

אַבער די האַפנונג האָט נישט לאַנג אָנגעהאַלטן.

— מאַמע, אָט קומט שוין אָן די שיף! — האָט קלאַראַ גו-לאַ אויסגערופן, — נו איצט וועט שוין אלץ זיין גוט. אין אַ וויילע אַרום וועלן מיר שוין אַוועקפאַרן.

קאַטרינאַס אויגן זענען פאַרגאַסן געוואָרן מיט טרערן. בשעת זי האָט דערזען, ווי די שיף שווימט צו צום בריקל, זי האָט געוואָלט בעטן דעם קירכאוויפּוצער סוואַרטלינג, אז ער זאָל קלאַראַ גולאַן זאָגן אַ פאַר ווערטער, פאַרוואָס זי האַנדלט אזוי שלעכט קעגן יאָנען, אין אז זי זאָל ליבערשט איבערלאָזן די מוטער באַם פאָטער אין זייער אַלט הייזל. אָבער עס איז שוין נישט געווען קיין צייט דערויף און זי האָט שוין נישט געזען קיין שום אויסוועג פטור צו ווערן פון דער רייזע.

דער דאַמפער האָט זיך, ווייזט-אויס, פאַרשפּעטיקט, ווייל מען האָט אזוי שנעל צוגעאיילט מיטן אָפּפאַרן, אז ס'איז צומאָל נישט געווען קיין צייט צו פאַרלייגן דאָס בריקל צום אַוואַפּשטייגן. אַ פאַר אַרימע פּאַסאַזשירן, וואָס האָבן דאָ געוואָלט אַראָפּגיין, זענען פון די שיפּסלייט ממש אַראָפּגעשליידערט געוואָרן אויף דער יבשה. קלאַראַ גולאַ האָט אָנגענומען די מוטער אונטערן אַרעם, און איינער פון די מאַטראָנן האָט זי אַרויפגעהויבן אויף דער דעק אַרויף. קאַטרינאַ האָט זיך צעוויינט און זיך געוואָלט צוריק אומקערן, אָבער וועגן דעם האָט שוין קיין רייד נישט געקאָנט זיין.

ווי נאָר קאַטרינאַ איז אַרויף אויף דער שיף, האָט קלאַראַ גולאַ זי אַרומגענומען מיט אַן אַרעם, גלייך זי וואָלט זי געוואָלט צוהאַלטן.

— קום, מאַמע, לאָמיר אַריבערגיין אויף דער צווייטער זייט, — האָט זי געזאָגט.

אָבער עס איז שוין געווען צו שפּעט. די אַלטע קאַטרינאַ האָט דערזען אַ מאַנספאַרשוין, וואָס איז געלאָפּן באַרג-אַראָפּ פונם מוזעדיקן ברעג, און זי האָט אים תיכף דערקענט.

— דאָס איז יאָן ! — האָט זי פאַרצאָפֿלט אויסגערופן. —

גאָט מיינער, וואָס וועט ער איצט טון ?

יאָן איז שטיין געבליבן באַם סאַמע ראַנד פֿונם בריקל. ער האָט געקוקט מיט אַ פאַרצווייפֿלטן, רחמנות-דערוועקנדיקן בליק, ווייל ער האָט דערזען קלאַראַ גולאָן אויף דער אָפּשווימענדיקער שיף. ס'איז באַמט שווער זיך פאַרצושטעלן, אַז אַ מענטשלעך פֿנים זאָל קאַנען אויסדריקן טיפֿערן ווייטיק און צער, ווי דער, וועלכן יאָנס פֿנים האָט איצט אויסגעדריקט.

אַבער מער איז נישט נייטיק געווען, ווי נאָר, אַז קאַטרינאַ זאָל ווידער דערזען יאָנען, כדי זי זאָל צוריק באַקומען קראַפט זיך אָקעגנצושטעלן דער טאָכטערס השפּעה.

— ווען דו ווילסט, קאָנסטו פֿאַרן אַליין ! — האָט זי פֿאַר-
ביטערט אויסגערופן. — איך וועל אַראָפּגיין באַם ערשטן אָפּשטעל
און אַהיימגיין צופֿוס !

— די מאַמע קאָן שוין איצט טון, וואָס זי וויל ! — האָט
קלאַראַ גולאָ געענטפֿערט פֿאַרדראַטיק. זי האָט פֿאַרשטאַנען, אַז זי
וועט שוין דאָ גאַרנישט אויספירן. און אפשר האָט זי אויך דער-
פילט, אַז זי האָט אַכזריותדיק געהאַנדלט קעגן איר פֿאַטער.

זיי איז אַבער שוין נישט באַשערט געווען צו פֿאַרגייטיקן
דעם אַלטן מאַן פֿאַר דעם אומרעכט, וואָס זיי זענען קעגן אים באַ-
גאַנגען. יאָן האָט נישט געוואָלט צום צווייטן מאָל פֿאַרלירן די
גאַנצע פֿרייד פֿון זיין לעבן. ער האָט אַ שפּרונג אַראָפּ געטון
פֿונם בריקל און זיך אין וואַסער אַריינגעוואָרפֿן.

אפשר האָט ער שווימענדיק געוואָלט צוקומען צום דאַמפֿער
אָדער אפשר געפילט, אַז ער קאָן שוין נישט מער איבערהאַלטן
זאָל לעבן ? ... ווער קאָן דאָס חיסן ?

אויפֿן בריקל איז געוואָרן אַ געטומל. עס האָבן זיך דער-
הערט אַנגסטלעכע געשרייען. אפילו דער קליינער דאַמפֿער איז
שטיין געבליבן. מען האָט אַראָפּגעלאָזט אַ רעטונגסשיפֿל. אַבער יאָן
איז תיכף ווי אַ שטיין אויפֿן גרונט אַראָפּגעזונקען און קיין אייג-
מאָל אויף דער אויבערפֿלאַך נישט אַרויפגעקומען.

בלויז זיין „קייסערלעכער“ שטעקן און דער גרינער לעדער-
נער קאשקעט זענען ארויסגעשוומען אויפן וואסער. דער קייסער
אליין איז פארשוונדן אזוי שטיל, אזוי שפורלאז, אז ווען נישט
דידאזיקע חפצים, וואלט גאר שווער געווען צו גלייבן, אז ער איז
דא אויף דעם ארט אומגעקומען.

פארהאלטן אין רועג

די מענטשן פון יענער געגנט איז פארגעקומען זייער אויס-
טערליש, וואס אויך קלארא גולא האט באם שיפאפשטעל אין
בארג טאג-איין טאג-אויס געווארט אויף עמעצן, וועלכער איז נישט
געקומען.

זי האט אבער דארט געווארט נישט אין שיינע זומערטעג,
נאר אין דער צייט פון די שפעט-הארבסטיקע שטורעמס אין חודש
נאוועמבער און אין דעם קאלטן און פינצטערן דעצעמבער. און זי
האט דארט נישט געחלומט וועגן א לעגענדארישער פערואן, וואס
וועט פון ווייטע מקומות אָנקומען דא אהער, פארהערלעכט אין
פראכט און גלאנץ. מיט די אויגן און געדאנקען האט זי נאכגע-
פאלגט א שיפל מיט עטלעכע מענטשן, וואס האבן זיך אהין און
צוריק געשיפט לעגויס דעם בריקל, זוכנדיק א דערטרונקענעם.
אין אנהייב האט זי געמיינט, אז דער, אויף וועמען זי ווארט, וועט
באלד געפינען ווערן, ווי נאר מען וועט די שטריק מיט די צוגע-
בונדענע האקעס אראפלאזן אין וואסער אריין. זי האט אבער א בי-
טערן טעות געהאט. די אלטע געניטע פישער האבן יעדן טאג
געדולדיק געארבעט מיט די שטריק. אבער זיי האבן גארגישט גע-
קאנט געפינען.

לויט ווי מען האט זיך משער געווען, זענען דארט לעבן
בריקל געווען עטלעכע טיפע גריבער אויפן גרונט פון דער אָזערע.
א סך מענטשן האבן טאקע ארויסגעזאגט זייער מיינונג, אז יאן איז

מסתמא אראפגעוונקען אין איינעם פון די גריבער. אנדערע ווידער, האָבן אויפמערקזאם געמאכט אויף דעם שטארקן אונטערוואַסער-שטראָם אין דער טיפעניש פון דער אָזערע. זיי זענען געווען איבערצייגט, אז דער דערטרונקענער איז דורך דעמדאָזיקן שטראָם אוועקגעטראָגן געוואָרן ביז דעם אויסגוס, וואָס געפינט זיך באַ דער קירך. קלאַראַ גולאַ האָט געהייסן פאַרלענגערן די שלעפּשטריק, אזוי אז זיי האָבן שוין איצט געקאָנט דערגרייכן ביז אַראָפּ צום גרונט פון די טיפסטע ערטער פון דער לעיווען, — זי האָט אויך געהייסן דורכזוכן מיט די האַקעס יעטוועדן פוס-ברייט פון דעם אויסגוס באַ דער קירך; אָבער עס איז איר פאַרט נישט געלונגען צו געפינען דעם גוף פון איר פאָטער.

באַלד דעם ערשטן טאָג נאָך דעם אומגליק האָט קלאַראַ גולאַ באַשטעלט אַ טרומנע. ווען זי איז פאַרטיק געוואָרן, האָט זי געהייסן אוועקשטעלן דעם שוואַרצן קאַסטן אויפן בריקל באַם שיפ-אַפּשטעל, כדי מען זאָל קאָנען אַריינלייגן אַהין דעם מת, ווי נאָר מען וועט אים געפינען. פון דעמאָלט אָן איז די טרומנע תמיד געשטאַנען אויפן בריקל. קלאַראַ גולאַ האָט אפילו נישט דערלאָזט, אז מען זאָל זי אַריינשטעלן אין דעם סחורה-מאַגאַזין, ווייל דעם מאַגאַזין פלעגט מען דאָך פאַרשליסן אויף גאַנצע שעהן, ווי נאָר דער פאַרוואַלטער פלעגט פאַרלאָזן דאָס בריקל. אָבער די טרומנע האָט זי צו יעדער רגע געמוזט האָבן גרייט, כדי איר טויטער פאָטער זאָל נישט דאַרפן וואַרטן.

דער אַלטער „קייסער פון פאַרטוגאַל“ האָט אַלעמאָל געהאַט אַרום זיך אַ געזעמל מענטשן אויפן בריקל, וועלכע האָבן אים געהאַלפן פאַרטרייבן די פיל שעהן, וואָס ער פלעגט דאָרט פאַרברענגען, וואַרטנדיק אויף קלאַראַ גולאַן. אָבער זי איז איצט כמעט שטענדיק אַרומגעגאַנגען איינע אַליין אויפן לידיקן בריקל. זי האָט צו קיינעם נישט גערעדט, און אַלע האָבן זי אויסגעמיטן, ווייל אין די מענטשנס אויגן האָט זי געהאַט אין זיך עפעס אימהדיקס, — אַט די טאָכטער, וואָס האָט גורם געווען דעם טויט פון איר פאָטער.

סוף דעצעמבער האָט שוין אויפגעהערט אויך אפילו דער

אומבאדייטנדיקער פארקער פון די קליינע סחורה-שיפן. און דאן
 איז קלארא גולא געפליבן אינגאנצן איינזאם באם בריקל. קיינער
 האט איר נישט געשטערט אין אירע פינצטערע מחשבות. די פישער
 האבן שוין אויך געוואלט אויפהערן ארומצויוכן איבער דער אָזערע,
 אָבער דאָס האָט זי שיער נישט צו דער גרעסטער פארצווייפלונג
 געטריבן. איר איינציקע האָפנונג אויסגעלייזט צו ווערן פון איר
 נסמה-פֿיין און שרעק איז באשטאנען אין דעם, אז דער גוף פון
 איר פאָטער זאָל געפינען ווערן, און כל זמן די אָזערע איז נאָך
 נישט באדעקט געוואָרן מיט אייז, האָט מען זי געטאָרט אויפ-
 הערן צו זוכן. זי האָט זיי געהייסן אויספאָרשן דעם גרונט פון דער
 אָזערע אַרום די ברעגן פון דעם ערדשפיץ באַ נוגארד און אויך
 באַם אויסגוס פון סטורוויק. די לעיווען האָט געמוזט ווערן אדורכגע-
 זוכט אין דער גאנצער ברייט.

וואָס לענגער די אומזיכערהייט האָט געדויערט, אַלץ אומ-
 רויקער איז קלארא גולא געוואָרן. און אַלץ אייפריקער האָט זי
 פאָרטגעזעצט דאָס אַרומזוכן דעם טויטן פאָטער. זי האָט זיך אָנגע-
 דונגען אויף סטאַנציע באַ אַן אַרימען ערדארבעטער אין באַרג. די
 ערשטע צייט האָט זי נאָך געקאָנט פועלן באַ זיך צו פארברענגען
 אין שטוב לפחות אַ פאַר שעה אין טאָג. אָבער דערנאָך איז זי
 ביסלעכעווייז באַהערשט געוואָרן פון אַזא פחד, אז זי האָט קוים גע-
 קאָנט אָפּעסן און שלאָפן אַ פאַר שעה אין דער נאַכט. זי האָט פאַר-
 ברענגט אויפן בריקל נישט בלויז די קורצע, פינצטערע, האַרבסטיקע
 טעג, נאָר אויך די לאַנגע, אומענדלעך-לאַנגע אָונטן, ביז ס'איז שוין
 צייט געווען זיך שלאָפן צו לייגן.

די ערשטע צוויי טעג נאָך יאָנס טויט איז די אַלטע קאָט-
 רינא געשטאַנען לעבן קלארא גולאן אויפן בריקל און אָפּגעוואַרט
 איר טויטן מאָן. אָבער דערנאָך איז זי איינע אַליין צוריק אַוועק
 אַהיים קיין סקרווליקאָ.

אָבער נישט אויס גלייכגילטיקייט האָט זי פאַרלאָזט דאָס
 בריקל, נאָר דערפאַר, וואָס זי האָט שוין מער נישט געקאָנט פאַר-
 טראָגן די אָנוועזנהייט פון דער טאָכטער און הערן אירע רייד
 זעגן יאָנען. קלארא גולא האָט נישט געטריבן קיין צביעות קעגן

דער מוטער. קאטרינא האט געוואסט, אז נישט צוליב איר אויפסניי דערוואכט צארט געפיל צו איר פאטער, אדער צוליב טיפער חרטה אויף איר שענדלעכער האנדלונג קעגן אים, זוכט זי אזוי אייפריק דעם גוף פונם דערטרונקענעם, כדי זי זאל אים קאנען צו קבורה ברענגען אין געהייליקטער ערד. דאס טוט זי בלויז דערפאר, ווייל זי איז באהערשט פון אן אויסטערלישן פחד, פון וועלכן זי קאן זיך נישט באפרייען, פל-זמן דער פאטער אירער, וואס צו זיין טויט האט זי גורם געווען, וועט ליגן אומבאגראבן אויפן גרונט פון דער אָזערע. וואלט זי נאר געקאנט לאזן אים קובר זיין אויף אַ בית-עולם, דאן וואלט ער שוין נישט געווען געפערלעך פאר איר. אבער פל-זמן ער ליגט נאך דארט אונטן אין דער טיפעניש פון דער לעי-ווען, קען קלארא גולא נישט באהערשן איר שרעק אי פאר אים אליין, אי פאר דער שטראף, וואס דערווארט זי.

■

קלארא גולא איז געשטאנען אויפן בריקל באם שיפאפסטעל אין בארג און געקוקט אויף דער אָזערע, וואס איז דא שטענדיק געווען גרוי און אויפגעברויזט. איר בליק האט נישט געקאנט אדורכ-עגבערן די וואסערפלאך און אריינדרענגען אין דער טיפעניש, אבער טראצדעם האט זיך איר געדאכט, אז זי קאן זען דעם גרונט, וואס האט זיך אויסגעשפרייט טיף אונטערן וואסער. דארט אונטן איז דער קייסער פון פארטוגאל געזעסן אויף אַ גרויסן שטיין און אַרומגענומען די קני מיט זיינע הענט. זיינע אויגן האבן שטאר געקוקט אין דעם גרוי-גרינעם וואסער, פארזינקענדיק אין אַ שווייגנדיקער, אומאויפהערלעכער דערווארטונג, אז זי, קלארא גולא, וועט קומען צו אים.

זיין קייסערלעכע צירונג האט ער שוין פון לאנג אויסגעזיין. דער סצעפטער און זי קרוין זענען געבליבן אויף דער אויבער-פלאך און נישט אראפגעזונקען אין דער טיפעניש, און די פאפ-רענע „שטערנס“ און „מענדאלן“ זענען צעשוואמען געווארן אין וואסער. ער איז דארט געזעסן מיט ליידקע הענט אויפן שטיין, אין זיין אלטן אויסגעריבענעם קאפטאן. אבער אַנשטאט דעם, איז

שוין איצט נישט געווען צו באמערקן אויף אים קיין שום געקניצלעטס
אָדער פאלשס; ער האָט פשוט אויפגעהערט צו זיין לעכערלעך.
דערפאר איז ער אָבער געוואָרן מעכטיק אין מוראדיק.

זיין טיטלירן זיך אַלס קייסער איז נישט געווען אַזוי אומ-
בארעכטיקט. וואָרים, בעת ער האָט געלעבט, איז זיין מאַכט גע-
ווען אַזוי גרויס, אַז דער פיינט, וועלכן ער האָט געהאַסט, איז אומ-
געברענגט געוואָרן און זיינע פריינט זענען געהאַלפן געוואָרן. דינא-
זיקע מאַכט האָט ער נאָך אַלץ געהאַט אין זיך, זי האָט אים נישט
פאַרלאָזט אפילו נאָכן טויט.

בלויז צוויי מענטשן האָבן אים שלעכטס געטון. אַן איינעם
פון זיי האָט ער זיך שוין נוקם געווען. דער צווייטער פייניקער
איז געווען זי אליין. זיין אייגענע טאַכטער, וועלכע האָט אים צו-
ערשט דערפירט צו משוגעז און דערנאָך גורם געווען זיין טויט.
און טאַקע אויף איר האָט ער איצט געוואַרט, דאָרט אונטן אין
דער גרינער טיפעניש.

זיין ליבע צו איר איז שוין פאַרלאָשן געוואָרן אין אים.
איצט האָט ער שוין נישט געוואַרט אויף איר, כדי צו קאָנען איר
אָפגעבן לויב און כבוד. ער האָט זי איצט געוואַלט אַראָפּשלעפּן
אין דעם פינצטערן קיניגרייך פון טויט, אַלס שטראַף פאַר די זינד,
וואָס זי איז באַגאַנגען קעגן אים.

■

עפעס אַ געהיימע, אויסטערלישע קראַפט האָט געלאָקט אין
גערופן קלאַראַ גולאָן: זי האָט דערפילט אַ פאַרלאַנג אַראָפּצונע-
מען דעם גרויסן, שווערן צודעק פון דער טרומע, און דעם קאסטן
נופא אַראָפּלאָזן ווי אַ שיפל אויף די גרינע כוואַליעס פון דער
אָזערע. דערנאָך וואָלט זי אליין אַריינגעשטיגן אין דעמדאָוקן
שיפל, זיך אָפגעשטופט פון דער יבשה און פאַרויכטיק זיך אַג-
דערגעלייגט אויף די אויסגעבעטע שפענער.

זי האָט אָבער נישט געקאָנט וויסן, צי זי וועט אויך באַלד
אַראָפּ אויפן גרונט, אָדער אפשר אַ וויילע אַרומשווימען איבער
דער אָזערע, ביז עס וועט אַנלויפן אַן אויפגעברויזטע כוואַליע און

אנפילן איר שיפל מיט וואסער, אראפשלעפנדיק עס אין טיפן אפגרונט.
 זי האט אויך געקלערט, אז זי וועט אפשר נישט דערטרונ-
 קען ווערן, נאָר צוערשט אוועקגעפירט ווערן ווייט אין דער אָוערע,
 און דערנאָך וועלן די כוואַליעס זי אַרויסשליידערן אויף דער יבשה
 לעבן איינעם פון די ערדשפיצן, וואָס זענען באַוואַקסן מיט אַלכע.
 קלאַראַ גולאַ איז באַהערשט געוואָרן פון אַ שטאַרקן פאַר-
 לאַנג צו מאַכן אַזא פרווה. זי וועט די גאַנצע צייט ליגן גאָר שטיל,
 נישט מאַכן די מינדסטע באַוועגונג. זי וועט נישט באַנוצן נישט די
 הענט, נישט די פיס, כדי צו טרייבן די טרוממע ווייטער אוועק,
 נאָר וועט זיך פולקאם איבערגעבן דער מאַכט פון איר ריכטער. ער
 וועט זי מעגן אַראַפּשלעפן צו זיך אין אַפּגרונט אַדער זי לאָזן
 ניצול ווערן. — אַלץ לויט זיין ווילן און משפט.

אויב זי וועט זיך אַזויערנאָך פאַרלאָזן אויף זיין באַראַט,
 וועט אפשר אין אים אויפסטיי דערוואַכן זיין גרויסע ליבע צו איר,
 און דאָסדאָזיקע געפיל וועט פאַר איר אויסבעטן מחילה באַ אים.
 קאָן זיין, אז ער וועט זיך דאָן דערבאַרעמען איבער איר און נאָכ-
 אַמאָל זי לייטזעליקן מיט זיין גרויס גנאָד.

אַבער די שרעק האָט גובר געווען. זי האָט זיך שוין נישט
 מער דערוועגט צו פאַרלאָזן אויף זיין ליבע. ביין... זי האָט מורא
 געהאַט אַראַפּצושטופן די שוואַרצע טרוממע אויפן וואַסער אַרויף.

■

אין דערזעלבער צייט האָט איינער פון קלאַראַ גולאַס יוגנט-
 פריינט זי אויפגעזוכט באַם בריקל. ער איז צו איר ספּעציעל אַרויס-
 געקומען צום שיפּאָשטער. ער האָט געהייסן אויגוסט, פון דער
 משפּחה דער נאָל, און האָט נאָך אַלץ געוויינט באַ זיינע עלטערן
 אין פרעסטערוד.

ער איז געווען אַ רויקער און קלוגער מענטש, און דער
 שמועס מיט אים האָט גוט געוויקט אויף קלאַראַ גולאַן. ער האָט
 איר געזאָגט, אז דאָס גלייכסטע וואָלט געווען, זי זאָל צוריק אוועק-
 פאַרן דאָרט אַהין פּונדאָנען זי איז געקומען און זיך ווידער נעמען
 צו איר באַשעפטיקונג. דאָס וואַרטן אויף אַ טויטן באַם פוסטן בריקל

אזוי שפעט אין הארבסט, וועט פאר איר קיין שום גוטס נישט ברענגען.

זי האט אים געענטפערט, אז זי האט נישט די דרייטקייט אוועקצופארן, פל-זמן איר פאטער וועט נישט באקומען זיין אייביקע רוי אין געהייליקטער ערד. אבער אויגוסט האט צומאל נישט גע-וואלט הערן וועגן דעם.

זיין ערשטער שמועס מיט איר האט נישט געברענגט צו קיין שום רעזולטאט, אבער ווען אויגוסט איז א צווייט מאל געקומען צו איר, האט זי נאך א לענגערן ישוב-הדעת צוגעזאגט צו פאלגן זיין עצה. זיי האבן זיך געזעגנט מיט דעם באשלוס, אז ער וועט צומארגנס קומען נאך איר מיט זיין פערד-און-וואגן און זי צופירן צו דער באן.

קאן זיין, אז ווען אויגוסט וואלט דערפילט זיין ציוואג, וואלט אפשר אלצדינג געווען זיך גוט פארענדיקט. אבער אנדערע ענינים האבן אים געשטערט צו קומען אליין, און דעריבער האט ער מיטן געשפאן געשיקט זיין יונגן פאראבעק. קלארא גולא האט ארנפאלט ציוניפגעפאקט אירע זאכן, זיך אוועקגעזעצט אויפן וואגן און אוועק-געפארן צו דער באן. אויפן וועג האט זי פארפירט א שמועס מיטן פורמאן וועגן איר פאטער. זי האט אים געבעטן, ער זאל איר דער-ציילן די מעשיות וועגן זיין העלזערישקייט, — אט טאקע וועגן דעם, וואס קאטרינא האט איר אין טאג פון זייער אפפארן מיט דער שיף דערציילט אויפן בריקל, און נאך אנדערע, מער אויסטער-לישע מעשיות וועגן אים.

א לאנגע וויילע האט זי אים שטילשווייגנדיק אויסגעהערט, אבער דערנאך האט זי אים געהייסן צוריק זיך אומקערן מיטן וואגן צום בריקל-צו. זי איז, נעמלעך, באהערשט געווארן פון אזא וויסטן פחד, אז זי האט זיך נישט דערוועגט צו פארן ווייטער. ער איז געווען צו מעכטיק, אט דער אלטער קייסער פון פארטוגאל! קלא-רא גולא האט דאך געוויסט, אז די טויטע, וואס זענען נישט בא-גראפן געווארן אויף א בית-עולם, פארפאלגן זייערע שונאים און זענען זיך שרעקלעך נוקם אן זיי. זי האט אומבאדינגט געמוזט ארויסשלעפן דעם פאטער פונם וואסער, אוועקלייגן אים אין דער

טרומע אריין און קובר זיין ווי געהעריק. גאָטס וואָרט מוז אים באַגלייטן אין זיין אייביקער רו, אַז נישט, האָט זי געפילט, וועט זי זיך שוין קיינמאָל אין לעבן נישט באַפרייען פון איר אַנגסט.

די געזעגטונג

נאָענט צו ווינאָכט האָט קלאַראַ גולאָ באַקומען אַ ידיעה, אַז איר מוטער האָלט באַ שטאַרבן, און ערשט דאָס איז איבערשטאַנד געווען זי אַפצורייסן פון בריקל.

זי איז אַוועק אַהיים צופוס, ווייל אין דערדאָזיקער צייט פון יאָר איז דאָס געווען דער בעסטער אופן ווי אַזוי אַנצוקומען קיין אַסקעדאָלאַנאָ. זי האָט זיך אַוועקגעלאָזט איבער דעם אַלטן וועג דורך ליובי, און ווייטער דורך דעם גרויסן וואַלד און איבער דעם באַרג סטורסניפאָ.

זי איז אויך פאַרבייגעגאַנגען לעבן דעם הויז, וווּ דער אַל-טער ביערן הינדריקסאָן האָט מיט יאָרן צוריק געוואוינט. דאָרטן האָט זי באַגעגנט אַ הויכגעוואַקסיקן מאַנספערשוינ מיט אַן ערנסט אויס-זען, וועלכער איז געשטאַנען באַם וועג און געהאַלטן באַם פאַר-ריכטן אַ פּלויט. ווען זי איז פאַרבייגעגאַנגען לעבן אים האָט ער זי באַגריסט בלוז מיט אַ קורצן שאַקל מיטן קאָפּ. אָבער דערנאָך האָט ער געלאָזט שטיין זיין אַרבעט און מיט שנעלע טריט זיך געאיילט זי צו דעריאָגן.

— איר זענט אַוודאי קלאַראַ גולאָ פון סקרוליקאָ? — האָט ער געפרעגט. — איך וואָלט מיט אייך געדאַרפט רעדן אַ פּאָר ווער-טער. איך בין לינאַרט, ביערן הינדריקסאָנס זון, — האָט ער צו-געעבן, זענענדיק, אַז זי ווייסט נישט ווער ער איז.

— איך אייל מיך זייער, — האָט קלאַראַ גולאָ געזאָגט. — אפשר וועט איר דאָס אַפלייגן אויף אַן אַנדערשמאָל? איך האָב געמלעך באַקומען אַ ידיעה, אַז מײן מוטער האָלט באַ שטאַרבן.

אָבער אָנשטאַט זיך צוריק אומצוקערן האָט לינאַרט זיך אָנגע-
 באַטן זי צו באַגלייטן אַ שטיקל וועגס. ער האָט שוין סיי ווי עט-
 לעכע מאָל געוואָלט צוגלייך צום בריקל, פֿדי זי אויפצוזוכן. נון, האָט
 ער אַזעלכע נישט געוואָלט אַדורכלאָזן די געלעגנהייט, וואָס זי איז
 גראַד פֿאַרבייגעגאַנגען לעבן זיין הויז. און לויט זיין מיינונג, איז
 פֿאַר איר געווען זייער וויכטיק צו הערן דאָס, וואָס ער האָט איר
 געוואָלט זאָגן.

קלאַראַ גולאַ האָט נישט געהאַט וואָס אָנצווענדן קעגן דעם,
 אָבער זי האָט באַמערקט, אז לינאַרטן איז זייער שווער אָנגעקומען
 אַרויסצוברענגען פֿאַרן מויל דאָס, וואָס ער האָט איצט געהאַט אין
 זינען. און דעריבער האָט זי שוין קיין שום גוטס נישט דערוואָרט
 פֿון אים. ער האָט עטלעכע מאָל אָפּגעהויבן און זיך געמאַטערט צו
 געפינען די פּאַסנדע ווערטער.

— קלאַראַ גולאַ ווייסט מסתמא נישט, אז איך בין געווען
 דער לעצטער מענטש, וועלכער האָט גערעדט מיט אייער פֿאָטער, —
 מיט דעם קייסער, ווי מיר פֿלעגן אים רופן ?

קלאַראַ גולאַ האָט געענטפֿערט, אז זי האָט נישט געוואוסט
 וועגן דעם, און צוגלייך אָנגעהויבן שטעלן האַסטיקערע טריט. זי
 האָט געפֿילט, אז עס וואָלט פֿאַר איר פֿיל בעסער געווען, זי זאָל
 וואָס שנעלער קאָנען פֿטור ווערן פֿון דעמדאָזיקן שמועס.

— אַ געוויסן טאָג, ס'איז שוין דאָן געווען שפעט אין
 האַרבסט, — האָט לינאַרט ווייטער גערעדט, — בין איך געשטאַנען
 באַ מיר אויפן הויף און איינגעשפּאַנט אַ פֿערד אין וואָגן, ווייל איך
 האָב גראַד געדאַרפט צופֿאַרן אין קראַם אַריין נאָך פֿאַרשידענע
 איינקויפֿן. פֿלוצלינג האָב איך דערזען, ווי דער אַלטער קייסער
 קומט אָנצולויפֿן מיטן וועג. איך האָב באַשיינפֿערלעך געזען, אז ער
 איילט זיך זייער, אָבער ווען ער האָט מיך באַמערקט, איז ער
 פֿאַרט געבליבן שטיין און מיך געפרעגט, צי איך האָב נישט געזען
 די קייסערין פֿאַרבייפֿאַרן דאָ אויף דעם וועג. דאָס האָב איך, נאָ-
 טירלעך, נישט געקאָנט אָפֿלייקענען, אין ווי גאָר איך האָב אים
 דאָס געזאָגט, האָבן אים די טרערן גענומען שטראָמען פֿון די
 אויגן. ער האָט מיר דערציילט, אז ער איז פֿריער געווען אויפֿן

וועג קיין ברובי, אָבער ער איז פֿאַרצלינג באַהערשט געוואָרן פֿון
אַזאַ אומרו, אַז ער האָט זיך געמוזט צוריק אומקערן. און ווען ער
איז אַהיימגעקומען, איז דאָס שטיבל שוין געווען ליידיק. קאַטרינאַ
איז אויך שוין נישט געווען אינדערהיים. זיי האָבן זיכער באַשלאָסן
צו פֿאַרן מיט דער דאַמפּשיף. האָט ער געזאָגט, און דער וועג
אַהינצו איז אַזוי ווייט, אַז ער ווייסט נישט, ווי אַזוי צוצוקומען
קיין באָרג, נאָך איידער די שיף וועט אָפּשווימען.

דאָ איז קלאַראַ גולאַ שטיין געבליבן.

— און מסתמא האָט איר אים מיטגענומען אויף אייער

וואָגן? — האָט זי געפרעגט.

— געוויס! — האָט דער פֿויער געענטפערט. — יאָן האָט

מיר מיט יאָרן צוריק געטון אַ גרויסע געפֿעליקייט און איצטער
האַב איך געהאַט די געלעגנהייט אים אָפּצודינען מיט אַ טובה.
אפּשר האָב איך שלעכט געטון דערמיט, וואָס איך האָב אים גע-
האַלפֿן אין וועג?

— אַ, גיין, — האָט קלאַראַ גולאַ געענטפערט. — די

גאַנצע שולד איז מיינע. איך האָב אים נישט געדאַרפט פֿאַר-
לאָזן.

— די גאַנצע צייט, וואָס ער איז געזעסן אויפֿן וואָגן, האָט

ער געוויינט ווי אַ קליין קינד, — האָט לינאָרט ווייטער דער-
ציילט, — און איך האָב נישט געוואלט, וואָס איך זאָל זאָגן, פֿדי
אים צו טרייסטן. דעריבער האָב איך ליבערשט געשוויגן, און ער ווי-
דער, האָט אומאויפהערלעך געוויינט. צום סוף האָב איך מיך אָנגע-
רופֿן צו אים: „וויינט נישט אַזוי, יאָן, מיר וועלן נאָך באַצייטנס
צוקומען אַהינצו. אַזוי שפּעט אין האַרבסט קורסירן פֿלוין די קליי-
נע סחורה=שיפֿן, און זיי איילן זיך נישט אַזוי שטאַרק“. אָבער ווי
נאָר איך האָב דאָס געזאָגט, האָט ער אַרויפגעלייגט זיין האַנט אויף
מיין אַרעם און מיך געפרעגט, צי איך גלייב, אַז די, וועלכע האָבן
פֿאַ אים צוגערויבט און אַוועקגעפירט די קייסערין, וועלן זיך שלעכט
באַגיין מיט איר?

— די, וועלכע האָבן מיך צוגערויבט און אַוועקגעפירט? —

האָט קלאַראַ גולאַ העכסט דערשטוינט אויסגערופֿן.

— איך האב מיך אייך זייער געחידושט, און אים געפרעגט, וועמען ער מיינט דערמיט. ער האָט מיר דאָן געזאָגט, אַז דערמיט מיינט ער אָט די אַלע שונאים אירע, וואָס האָבן געלויערט אויף איר, בעת זי איז געווען אינדערהיים. דאָס זענען געווען אַזעלכע בייזווייליקע פיינט, אַז קלאַראַ גולאַ האָט אַזש מורא געהאַט צו בע-מען אויף זיך איר גאָלדענע קרוין, און אפילו נישט געוואָגט אַ וואָרט אויסצורעדן וועגן איר הערלעכער מדינה פאַרטוגאַל. און איצט האָט זיך די פּיטה געוואָרפן אויף קלאַראַ גולאַן און זי אַוועק-געפירט אין געפאַנגענשאַפט.

— ה.מ. . . אַזוי גאָר! — האָט קלאַראַ גולאַ געמורמלט.

— נו, יא, אַזוי האָט ער זיך איינגערעדט! — האָט לינאַרט ביערנסאָן געזאָגט מיט שטאַרקער באַטאָנונג. — איר, קלאַראַ גולאַ, דאַרפט פאַרשטיין, אַז אייער פאַטער האָט אַזוי ביטער געוויינט, נישט דערפאַר, וואָס מען האָט אים איבערגעלאָזט איינעם אַליין אין הייזל, נאָר דערפאַר, וואָס ער האָט געמיינט, אַז זיין קלאַראַ גולאַן דראָט אַ שרעקלעכע געפאַר.

לינאַרטן איז, משמעות, שווער געווען אַרויסצורעדן די לעצ-טע ווערטער. זיי זענען אים פשוט שטעקן געבליבן אין האַלז. אין דער רגע האָט ער מסתמא געטראַכט וועגן דעם אַלטן ביערן הינ-דריקסאָן און וועגן זיך אַליין אויך. די דערינערונג פון זיין אייגע-נער פאַרגאַנגענהייט האָבן אים באַשיינפערלעך אויפגעוויזן, ווי הויך מען דאַרף שעצן אַזאַ ליבע, וואָס ציט זיך קיינמאָל נישט צוריק און ווערט קיינמאָל נישט פאַרלאָשן.

אַבער קלאַראַ גולאַ האָט עס דאָן נאָך נישט פאַרשטאַנען. זינט זי איז צוריק אַהיימגעקומען, האָט זי בלויז מיט ווידערווילן און שרעק געטראַכט וועגן איר פאַטער. און אויך איצט האָט זי עפעס אַ פרעפּל-געטון, אַז איר פאַטער איז דאָך געווען אַ משוגענער. לינאַרט האָט אָבער דערהערט, וואָס זי האָט געזאָגט און זיך געפילט שטאַרק געטראָפן דערפון.

— איך ווייס נישט, צי יאָן איז טאַקע אינדעראמתן געווען אַזוי משוגע! — האָט ער איר אָפגעענטפערט. — איך האָב אים

געזאגט, אז איך האב נישט געזען קיין שום באצווינגער ארום קלארא גולא. אבער דאן האט ער מיר תיכף געענטפערט: „וואס רעדט איר, ליבער לינארט ביערנסאן, צי האט איר ווירקלעך נישט באמערקט די שונאים אירע, בעת זי איז דא פארבייגעפארן? זיי זענען דאך די גאנצע צייט נישט אפגעטרעטן פון איר, יא, יא, טייערער לינארט, זיי זענען א נישקשהדיקע פנופיה; גאנץ און אכזריות, זינד און תאוה זענען די שונאים, וואס די קייסערין מוז קעמפן מיט זי, דארט אין איר הערלעכער מדינה!“

קלארא גולא איז ווידער שטיין געבליבן און זיך געווענדט צום פויער, קוקנדיק אים גלייך אין די אויגן אריין.
— נו? ... — האט זי בלוז געזאגט.

— איך האב אים דאן געענטפערט, אז דידאזיקע שונאים האב איך אויך געזען ארום איר, — האט לינארט פארענדיקט מיט א שטרענג קול.

קלארא גולא האט זיך צעלאכט; אבער לינארט האט זיך נישט געקימערט וועגן דעם און ווידער אנגעהויבן דערציילן.

— איך האב אבער באד חרטה געקריגן, פארוואס איך האב אים דאס געזאגט, ווייל איצט האט יאן זיך שרעקלעך צעווייגט. „אך, מיין ליבער לינארט ביערנסאן“, האט ער דאן געזאגט, „בעט צו גאט, אז איך זאל מיין טייער מיידעלע קאנען מציל זיין פון אלעם שלעכטן! ס'איז מיר שוין אלצאיינס, וואס מיט מיר וועט זיין, אבי איך זאל נאר זי קאנען ארויסראטעווען פון אירע שונאים!“

קלארא גולא האט גארנישט געענטפערט דערויף, נאר אגעהויבן שפרייזן נאך שנעלער. אין איר האט זיך איצט דער וועקט עפעס אזוינס, וואס האט אנגעהויבן רייסן איר הארץ אויף שטיקער, אבער זי האט עס באד דערשטיקט אין זיך. ווארים, אויב דאסדאזיקע געפיל, וואס האט טיף געדרימלט אין איר הארץ, זואלט איצט אויפגעוואכט צום לעבן, וואלט זי עס זיכער נישט געקאנט איבערהאלטן.

— נו, יא, זיינע לעצטע רייד זענען געווען ווי געזעגנונגס-ווערטער, — האָט לינאָרט געזאָגט. — אין עס האָט טאָקע נישט לאַנג געדויערט. ווי ער האָט מיר באַוווּן, אז ער האָט דאָס געמיינט אויף אַן אמת און געשטרעבט דערצו. און איר, קלאַראַ גולאַ, איר זאָלט נישט מיינען, אז יאָן איז אַריינגעשפרונגען אין וואַסער, כדי צו אַנטלויפן פון זיין צער. ער האָט דאָס געטון, בלויז כדי אַרויס-צוראָטעווען זיין קלאַראַ גולאַ פון די הענט פון אירע שונאים, און דעריבער האָט ער געוואָלט נאָכשווימען דעם דאָמפער.

קלאַראַ גולאַ האָט געשפּרייזט אַלץ שנעלער און שנעלער. די ליבע פון איר פאָטער האָט זיך איצט אין איר גאַנצער דער-הויבענער גרויסקייט אַנטפּלעקט פאַר איר און געשטראַלט אין איר בלענדנדיקער ליכטיקייט. אָבער זי, קלאַראַ גולאַ, האָט בלויז געוואָלט אַנטרינען ווערן פון דערדאָזיקער ליבע. זי האָט צומאָל נישט געקאָנט פאַרטראָגן דאָס באַוווּסטזיין דערפון.

— דאָ אין דאָרף ווייטט יעדער פון אונז, וואָס עס טוט זיך באַם שכן, — האָט לינאָרט ווייטער גערעדט, שפּרייזנדיק אַן שום אַנשטרענגונג אזוי שנעל ווי זי. — באַלד נאָך יאָנס טויט זענען אַלע געווען פאַרביטערט קעגן אייך, קלאַראַ גולאַ. און איך אַליין האָב אייך אויך נישט געהאַלטן פאַר ראו צו הערן זיינע לעצטע ווערטער. אָבער איצט האָבן מיר שוין אַלע געענט-דערט אונזער מיינונג וועגן אייך. ס'האָט אונז, נעמלעך, שטאַרק גערירט, וואָס איר שטייט פסדר באַם בריקל און וואַרט אויף אים.

קלאַראַ גולאַ איז האַסטיק שטיין געבליבן. די באַקן האָבן איר געפלאַמט און די אויגן האָבן געשפּריצט מיט צאָרן.

— איך שטיי דאָרט און וואַרט בלויז דערפאַר, וואָס איך

האָב מורא פאַר אים!

— מיר ווייסן אַלע, אז איר, קלאַראַ גולאַ, האָט פון קינדווייז, אַן ליב געהאַט צו זאָגן נאָר דעם אמת און קיינמאָל נישט געוואָלט אָנגיין פאַר עפעס בעסערס, ווי איר זענט, — האָט דער פויער רויק און געלאַסן געענטפערט. — אָבער מיר, די היגע איינוווינער, פאַרשטייען אייך אפשר פיל בעסער, ווי איר אַליין, און פאַר אונז

איז קלאַר די סיבה פון אייער פסדרדיק וואַרטן אויפן טויטן פאַ-
טער. מיר אלע האָבן אויך געהאַט עלטערן, און נישט איינער פון
אינו איז באַגאַנגען אַן עוולאָה קעגן זיי! . . .

קלאַראַ גולאַ איז איצט אַזוי שטאַרק אויפגעבראַכט געוואָרן
אַז פון גרויס כּעס האָט זי אים שיער נישט געוואָגט עפּעס שרעק-
לעכס; אָבער זי האָט עס פאַרט נישט אַרויסגעברענגט פאַרן מויל.
זי האָט געוואָלט טופּען מיטן פּוס און אַנשרייען אויף לינאַרטן.
ער זאָל שוין שווייגן, אָבער אפילו דאָס איז זי אויך נישט אימ-
שטאַנד געווען צו טון. זי האָט דעריבער נישט געהאַט קיין אַנדערן
אויסוועג ווי זיך אַפּצוקערן פון אים און אַנטלויפן.

לינאַרט ביערנסאָן איז איר נישט נאָכגעלאָפּן. ער האָט איר
שוין געהאַט געוואָגט אלץ, וואָס ער האָט איר געוואָלט זאָגן, און
איז לחלוטין נישט אומצופרידן געווען פון דעם, וואָס ער האָט
אויפגעטון אין משך פון דעמדאָזיקן פאַרמיטאָג.

קאַטרינאַס טויט

ווען קלאַראַ גולאַ איז אַריינגעקומען אין דעם קליינעם הייזע-
לע אין סקרויליקאַ, איז קאַטרינאַ מיט אַ טויט-בלאַס פנים און
פאַרמאַכטע אויגן געלעגן אין בעט. עס האָט אויסגעזען, ווי דער
סוף וואָלט שוין געקומען.

אָבער ווי נאָר קלאַראַ גולאַ איז שטיין געבליבן לעבן בעט
און אַ גלעט-געטון קאַטרינאַס האַנט, האָט זי אויפגעמאַכט די אויגן
און תיכף אָנגעהויבן רעדן.

— יאָן וויל מיך צונעמען צו זיך! — האָט זי קוים גע-
שעפטשעט. — ער טראָגט שוין נישט קיין שנאה ארץ מיר, פאַר-
וואָס איך בין אַנטלאָפּן פון אים.

קלאַראַ גולאַ איז פאַרציטערט געוואָרן. זי האָט זיך שוין
משער געווען, וואָס ס'איז די סיבה פון איר מוטערס טויט: זי איז

איר גאנץ לעבן געטריי געווען איר מאן, דעריבער האָט זי זיך איצט פאַרפֿייניקט פֿון חרטה, פאַרוואָס זי האָט אים אויף דער עלטער געוואָלט פאַרלאָזן.

— פאַרוואָס זאָל די מאַמע זיך אַזוי שטאַרק מצער זיין אי-בער דעם? — האָט קלאַראַ גולאָ געזאָגט. — דאָס האָב איך דאָך געצוונגען די מאַמע מיטצופאַרן מיט מיר.

— אָבער דער געדאַנק, אַז איך האָב איינגעשטימט דערויף, האָט מיך שרעקלעך געפֿייניקט. — האָט קאַטרינאַ זיך אָנגערופן. — נאָר איצט איז שוין אַלצדינג גוט. מיר האָבן זיך שוין צוריק אי-בערגעבעטן.

זי האָט ווידער פאַרמאַכט די אויגן און געלעגן פֿילקאָם רויק. אויף איר אָפּגעצערט פנים האָט זיך צעשפּרייט אַ לֵיכטיקער אָפּשיין פֿון גליק.

אָבער אַ וויילע דערנאָך האָט זי נאָכאַמאָל אָנגעהויבן רעדן. זי האָט נאָך געהאַט צו דערציילן וועגן אַ סך זאַכן, אַנדערש האָט איר נשמה נישט געקאַנט קיין רו האָבן.

— זיי נישט בייז אויף דיין פאָטער דערפאַר, וואָס ער איז אַריינגעשפרונגען אין וואַסער, פֿדי דיר נאָכצולויפֿן. ער האָט גע-מיינט דערמיט בלוז דיין טובה. דיר איז זייער שלעכט געווען אין לעבן, זינט דו האָסט זיך צעשיידט מיט אים. ער האָט דאָס געוואָסט. און אים אַליין איז אויך נישט געווען גוט. איר האָט ביידע געבלאָנ-דזשעט, — יעדער פֿון אייך אויף זיין שטייגער.

קלאַראַ גולאָ האָט זיך משער געווען, אַז איר אַלטע מוטער וועט טאַקע דאָס זאָגן און דעריבער האָט זי זיך נאָך פֿריער פאַר-פּאַנצערט קעגן אַזעלכע רייד. אָבער דאָס, וואָס קאַטרינאַ האָט איצט געזאָגט, האָט זי גערירט פֿיל מער, ווי זי האָט זיך פאַרגעשטעלט, און דעריבער האָט זי זיך באַמיט צו געבן איר אַ פֿריינטלעכן ענטפֿער.

— איך וועל תמיד געדענקען דעם טאָגן אַזעלכן, ווי ער איז געווען מיט יאָרן צוריק! די מאַמע געדענקט דאָך געוויס, ווי מיר ביידע האָבן זיך דעמאָלט לֵיב געהאַט?

קאַטרינאַ איז, ווייזט-אויס, געווען זייער צופֿרידן פֿון דעם-

דאָזיקן ענטפער, ווייל זי האָט אויפגעהערט זיך אומרויך צו וואַרפן אויפן געלעגער. זי האָט איר שוין מסתמא נישט מער געהאַט וואָס צו זאָגן. אָבער אין אַ וויילע אַרום האָט זי זיך צעשמייכלט און מיט אַ קול פול מיט ליבשאפט זיך אָנגערופן צו דער טאָכטער:

— סאַראַ פרייד עס איז פאַר מיר, קלאַראַ גילאַ, וואָס דו ביסט ווידער געוואָרן אזוי שיין!

אַקעגן דעם שמייכל און באַ דידאָזיקע האַרציקע רייד, האָט קלאַראַ גילאַ מיטאַמאָל פאַרלוירן איר זעלבסטבאַהערשונג. זי איז געפאַלן אויף די קני לעבן דעם נידריקן בעט און אָנגעהויבן וויי-נען. צום ערשטן מאל זינט זי איז צוריק אַהיימגעקומען פון דער פרעמד האָט זי זיך אויף אַן אמת צעווייגט, און איר געווייזן איז איצט אויפגעגאַנגען פון דער טיפעניש פון איר צעווייטיקט האַרץ.

— איך פאַרשטיי נישט, ווי די מאַמע קאָן נאָך זיין אזוי גוט צו מיר! — האָט זי געכליפעט. — מאַמע, מאַמע, איבער מיין שולד שטאַרבסטו איצט, און איך אליין האָב אויך דערפירט דעם טאָטן צום טויט!

אָבער קאַטרינאַ האָט נאָך אַלץ געשמייכלט און אירע הענט האָבן זיך אַ שטרעק-אויס געגעבן, כדי אַ גלעט צו-טון דער טאָכטער.

— אַ, מאַמע, מאַמע, ווי גוט דו ביסט צו מיר! — האָט קלאַראַ גילאַ געקלאָגט, פאַרגיסנדיק שטראָמען טרערן.

קאַטרינאַ האָט פלוצלינג פעסט אָנגענומען די טאָכטערס האַנט און זיך אויפגעזעצט אין בעט, און צום לעצטן מאל זיך מתודה געווען:

— אַלדאָס גוטע, וואָס געפינט זיך אין מיר, האָב איך נאָר יאָנען צו פאַרדאַנקען! — האָט זי געזאָגט מיט אַ זיכערער שטימע.

זי איז צוריק אַראָפּגעפאַלן אויף די קישנס און נאָכדעם שוין מער נישט געקאָנט אויסרעדן קיין דייטלעך וואָרט. די גסיסה האָט

זיך אָנגעהויבן, און צומאַרגנס אינדערפרי איז די אַלטע קאַטרינאַ געשטאַרבן.

אַבער די גאַנצע צייט, וואָס זי האָט געקעמפט מיטן טויט, איז קלאַראַ גולאַ געלעגן אויף דער פּאָדלאַגע לעבן בעט. זי איז דאָרט געלעגן און זיך אַראָפּגעוויינט פון איר האַרץ דעם וויסטן פחד, די מוראדיקע וויזעס און אויך די לאַסט פון איר שולדבאַ-וויסטזיין. די טרערן אירע זענען געפלאָסן שטראָמענווייז, זי האָט ממש נישט געקאָנט אויפהערן צו וויינען.

די לווייה פונם קייטער

די אַלטע קאַטרינאַ פון סקרוליקאַ האָט מען געזאָלט ברענ-גען צו קבורה דעם לעצטן זונטיק פאַר וויינאַכט. אין דערדאָזיקער צייט, ד. ה. ערב די גרויסע חגאות, קומען געוויינלעך נישט קיין סך מענטשן אין קירך אַריין, ווייל אַ סך דאוונער לייגן-אַפּ זייערע באַזוכן אין קירך ביז די פייערלעכע גאָטדינסטן פון וויינאַכט. און דעריבער איז די קליינע גרופע מענטשן, וואָס האָט באַ-גלייט די לווייה פון אַסקעדאַלאַרגאַ, שטאַרק דערשטוינט געוואָרן, ווען זי איז צוגעקומען צום פלאַץ, וואָס געפינט זיך צווישן דער קירך אין דעם געמיינדע-הויז. אזא ריזיקן עולם, ווי דידאָזיקע גרופע האָט דאָרט געטראָפן האָט מען אויף יענעם פלאַץ נאָך קיינמאַל נישט געזען, אפילו נישט, בעת דער אַלטער אויבערפאַסטאַר פון ברו איז איינ-מאַל אין יאָר געקומען פריידיקן אין סווארטזשע, אָדער ווען מען האָט געזאָלט וויילן אַ נייעם גלח.

פאַרשטייט זיך, אז נישט כדי צו באַגלייטן די אַלטע קאַטרי-נאַ אין איר לעצטער נסיעה האָט דערדאָזיקער ריזיקער עולם פאַר-לאָזט זיינע שטובן, נאָר דאָ האָט געמוזט זיין אַן אַנדערע סיבה. אפשר האָט מען דאָרט אָפּגעוואָרט אַ גרויסן שררה, וואָס האָט גע-זאָלט בייזווינען דעם גאָטדינסט אין דער קירך; און אפשר האָט

גאָר אַן אנדערער באַרימטער פריידיקער, אין נישט דער שטענדי-
קער גלח פון דער געמיינדע, געזאָלט האַלטן די דרשה ?
די מענטשן פון אַסקעדאַרנאָ האָבן דאָך געווינט אין אַזוי
פאַרוואַרפענעם העק, אַז עס האָבן בעקאַנט פאַרקומען וויכטי-
קע געשעענישן אין דער געמיינדע, וועגן וועלכער זיי פלעגן זעלסטן
באַקומען אַ ידיעה און פלעגן זיך דערוויסן וועגן אַלעם ערשט פיל
שפּעטער.

די מענטשן, וואָס האָבן באַגלייט די לוויה, זענען ווי גע-
וויינלעך, צוגעפאַרן צום פּלאַץ הינטערן געמיינדעהויז און דאָרט
אויסגעשטיגן פון זייערע בריטשקעס און פּורלעך. דערדאָזיקער פּלאַץ
איז אויך געווען פיל מיט מענטשן, פונקט ווי דער שטח פאַר דער
קירך, גאָר חוצדעם, איז דאָרט נישט געווען צו באַמערקן קיין שום
אויסערגעוויינלעכס. די אַנטיילנעמער אין דער לוויה האָבן זיך אַלץ
מער געחידושט, אָבער זיך פאַרט אָפּגעהאַלטן פון פרעגן באַ די
פאַרזאַמלטע וואָס דאָ איז געשעען. די באַגלייטער פון אַ לוויה
דאַרפן זיך דאָך נישט אויסמישן מיט אַ צווייטן עולם און עס פאַסט
נישט, זיי זאָלן פאַרפירן אַ שמועס מיט זייטיקע מענטשן, וואָס גע-
מען נישט קיין אַנטייל אין דעם טרויער.

מען האָט אַראָפּגעהויבן די טרומנע פון דעם פּלאַכן וואָגן,
אויף וועלכן זי איז צוגעפירט געוואָרן צו דער קירך, און מען האָט
זי אַרויפגעשטעלט אויף אַ פאַר שוואַרצע סטאַלינגעס, וואָס זענען
שוין פון פריער געשטאַנען צוגעגרייט אינדרויסן, פאַר דעם גע-
מיינדעהויז. דאָרטן האָבן די אַנטיילנעמער פון דער לוויה געמוזט
שטיין אַרום דער טרומנע און וואַרטן, ביז די גלעקער וועלן אָנ-
הייבן קלינגען און דער גלח צוזאַמען מיטן אַרגאַניסט וועלן זיין
גרייט זיך צו שטעלן בראש פונם טרויערצוג, אויפן וועג צום פריש
אויסגעגראָבענעם קבר אויפן בית-עולם.

פון אינדערפרי אָן האָט זיך דער הימל באַדעקט מיט פינצ-
טערע כמאַרעס, און איצט האָט געגאָסן אַזאַ שלאַקסרעגן, אַז פון דעם
צודעק פון דער טרומנע האָט דאָס וואַסער אַראָפּגעכלאַסקעט ווי
פון צעבערס. וואָס עס זאָל נישט געווען זיין די סיבה פון דעם,
וואָס אַזוי פיל מענטשן זענען דעם זונטיק געקומען אין קירך אַריין,

אבער אַלנפאַלס איז עס נישט געווען דאָס וועטער, וואָס האָט זיי אַרויסגעלאָקט פון זייערע שטובן.

אָבער עס האָט זיך באמת געקאָנט דאָכטן, אז קיינער פון די פאַרזאַמלטע האָט נישט די מינדסטע אַכט געלייגט אויפן ווינט און שלאָסערענן. אַלע זענען געדולדיק געשטאַנען אונטערן פרייען הימל און נישט געוואָלט זוכן קיין שוץ אונטערן דאָך פון דער קירך אָדער פונם געמיינדע-הויז.

די זעקס מענטשן, וועלכע האָבן געוואָלט טראָגן קאָמרינאָס טרוממע, און אויך די אַלע אַרומיקע, האָבן באַמערקט, אז אַחוץ די סטאַלינגעס, אויף וועלכע איר טרוממע איז געשטאַנען, האָט מען צוגעגרייט נאָך אַ פאַר סטאַלינגעס. הייסט עס, אז מען האָט היינט געוואָלט קובר זיין נאָך עמעצן. אויך וועגן דעם האָבן זיי אין אַס-קעדאַלאַרנאָ נישט באַקומען קיין שום ידיעה. און עס האָט זיי טאַ-קע זייער געחידושט, פאַרוואָס מען האָט נאָך אַלץ נישט געזען די צווייטע לוויה, ווייל עס איז שוין געווען אַזוי שפעט, אז זי האָט שוין געדאַרפט זיין פאַר דער קירך.

ווען דער זיגער איז געווען אַ צען מינוט פאַר צען, אַזוי אז מען האָט שוין געקאָנט דערוואַרטן, דאָס דער טרויערצוג וועט שוין אַ ליאָדע מינוט רירן פון אָרט אויפן וועג צום בית-הקברות, האָבן די מענטשן פון אַסקעדאַלאַרנאָ דערזען, אז דער גאַנצער עולם לאָזט זיך אַוועק אין דער ריכטונג צום הויז פונם פויער דער גאָל פון פרעססערוד; דערדאָזיקער הויף האָט זיך געפונען נישט מער ווי אַ פאַר מינוט גאַנג פון דער קירך.

ערשט איצט האָבן זיי דערזען, אז אָנהייבנדיק פונם געמיינע-דעהויז ביז צום וווינהויז פון דעמדאָזיקן פאָלואַרק, איז דער גאַנ-צער וועג באַשיט מיט סאַסנעצווייגלעך און אז אויף ביידע זייטן פונם אַריינגאַנג זענען אויסגעשטעלט יונגע טענענביימער. דאָרט איז אַלזאָ געלעגן דער טויטער. אָבער זיי האָבן נאָך אַלץ נישט פאַר-שטאַנען, ווי אַזוי ס'האָט געקאָנט פאַסירן, אז זיי זאָלן נישט האָבן געהערט וועגן אַ טויטפאַל אין אַזאָ אָנגעזעענעם הויף. און נאָך מער האָבן זיי זיך געחידושט, וואָס מען האָט דאָרט נישט פאַרהאַנ-

גען די פענצטער מיט ליילעכער, ווי עס דארף זיין אין א הויז, ווי
עס ליגט א מת.

איצט האט מען דארט אויפגעפראלט די אריינגאנגסירן פונם
פערדערהייל און פון דארט איז טאקע ארויסגעקומען א טרויערצוג.
אויגוסט דער נאל איז געגאנגען בראש פון דער פראצעסיע, האלטנ-
דיק אין דער האנט דעם טרויערשטעקן, און נאך אים האט מען
געטראגן די טרומנע.

די אלע מענטשן, וואס האבן פארפולט דעם פלאץ פאר דער
קירך, האבן זיך איצט אנגעשלאסן אן דעמדאזיקן טרויערצוג. זיי
זענען אלא דא אהערגעקומען, כדי אפצוגעבן דעם לעצטן פבור
אט דעם טויטן, וועלכן מען האט אצינד פון דארט ארויסגע-
פירט.

די טרומנע האט מען צוגעטראגן ביז צום געמיינדע-הויז, און
דערנאך זי אוועקגעשטעלט רעכטס פון קאטרינאס טרומנע. אויגוסט
דער נאל פון פרעסטערוד האט צושרשט צונויפגערוקט די סטא-
לינגעס, אזוי אז די טרומנעס וואלן אויסקומען גאר נאענט איינע
לעבן די אנדערע.

אבער די צווייטע טרומנע, וואס מען האט איצט געבראכט,
איז נישט געווען אזא נייע און האט נישט אזוי געבלאנקט ווי קאט-
רינאס. עס האט אויסגעזען, ווי זי וואלט שוין נישט פון איין
שלאקסרעגן געווארן אפגעשווענקט, און מסתמא איז מען זיך נישט
אזוי פארויכטיק באגאנגען מיט איר, ווייל זי איז געווען שטארק
צעראצט, און האט געהאט אפגעבראכענע קאנטן.

די מענטשן פון אסקעדאלארנא האבן איצט מיטאמאל דער-
לייכטערט אפגעאטעמט, ווייל זיי האבן שוין אנגעהויבן צו פאר-
שטיין, וואס דא קומט פאר. אין דערדאזיקער טרומנע איז זיכער
נישט געלעגן קיין קרוב פון אויגוסט דער נאל. און אויך נישט כדי
צו דערווארטן א גרויסן שררה האט זיך היינט פארוואמלט אזא ריזי-
קער עולם. א, ניין! זיי זענען זיך צונויפגעקומען פשוט, כדי צו
זען, ווי דאס אלטע פארפאלק פון סקרוליקא וועט צוריק פאראיי-
ניקט ווערן נאכן טויט.

די בליקן פון אלע אנוועזנדיקע זענען איצט געווען געווענדט

אויף קלארא גולאן, ווייל יעדער איינער האָט זיך געוואָלט איבער-
 צייגן, צי זי פאַרשטייט דאָס, און אזוי איז טאָקע געווען.
 די גאַנצע צייט איז זי, אַ בלאַסע און אַ וויינענדיקע, גע-
 שטאַנען באַ איר מוטערס טרומע. אָבער בשעת זי האָט דערקענט
 די צווייטע טרומע, וועלכע מען האָט געבראַכט פון דער נאַלס
 הויז, האָט זיך אויף איר פנים צעשטראָלט אַן אויסדרוק פון באַ-
 פרייענדיקער דערלייכטערונג און צופרידנקייט, ווי עס געשעט אַמאָל,
 בשעת מען דערגרייכט ענדלעך דאָס, צו וואָס מען האָט אַ לאַנגע
 צייט געשטרעבט. אָבער זי האָט זיך שנעל באַהערשט, און דאָן האָט
 זי בלויז טרויעריק געשמייכלט און עטלעכע מאָל אַ פיר-געטון
 מיט דער האַנט איבער דעם צודעק פון קאַטרינאַס טרומע,
 גלייך ווי זי וואָלט דערמיט געוואָלט אַ פליסטער-טון צו דער טויטער
 מוטער :

איצט איז דיר שוין אזוי גוט, אַז דו האָסט דיר קיינ-
 מאָל נישט געוונטשן עפעס בעסערס... וואָס נישט, מאַמע?...
 אויגוסט דער נאָל איז צוגעגאַנגען צו קלארא גולאן, דער-
 לאַנגט איר די האַנט און געזאָגט:

— אַנו, קלארא גולא, איר וועט, האָפנטלעך, נישט פאַראיב-
 האָבן, וואָס מיר האָבן עס איינגעאָרדנט אויף אַזאַ אופן? מען האָט
 אים געפונען ערשט דעם פאַרגאַנגענעם פרייטיק, און איך האָב
 איינגעזען, אַז אזויערנאָך וועט אייך זיין גרינגער צו פאַרטראָגן
 דעם טאַפלטן צער.

קלארא גולא האָט אים געענטפערט בלויז מיט אַ פאַר ווער-
 טער, אָבער אירע ליפן האָבן דערביי אזוי געציטערט, אַז ער האָט
 קוים געקאַנט פאַרשטיין וואָס זי זאָגט.

— איך דאַנק אייך, אויגוסט! ס'איז גאַנץ גוט, איך ווייס,
 אַז ער קומט צוריק צו מיין מוטער, נישט צו מיר.

— ער קומט צוריק צו אייך ביידע, קלארא גולא, איר וועט
 זיך אין קורצן איבערצייגן דערין! — האָט אויגוסט דער נאָל גע-
 ענטפערט און איז אַוועקגעגאַנגען אַן אַ זייט.

די אַלטע באַלעבאַסטע פון פאַליאַ, וועלכע איז שוין איצט
 געווען אַ זקנה פון אַכציק יאָר, און איז פון גרויסע צרות געגאַנ-

גען איינגעבויגן אין דרייען, איז אויך מיטגעפארן צו דער קירך, פדי אפצוגעבן דעם לעצטן פבור איר לאנגיעריקער דינערין און פריינטין קאטרינא. זי האט מיטגענומען דעם גרינעם קאשקעט און דעם לאנגן שטעקן, וואס מען האט איר צוריק אפגעגעבן. דידא-זיקע זאכן האט זי געוואלט מיטגעבן קאטרינאן אין קבר אריין, ווייל זי האט געטראכט, אז קאטרינאן וועט עס הנאה-טון צו האבן בא זיך אן אנדענק פון יאנען.

איצט איז קלארא גולא צוגעגאנגען צו איר און געבעטן, זי זאל איר געבן די קייסערלעכע חפצים. דאן האט זי אנגעשפארט דעם לאנגן שטעקן און יאנס טרומע און אויף אים אויפגעהאנגען דעם גרינעם קאשקעט. די מענטשן האבן זיך משער געווען, אז זי טראכט איצט וועגן דעם, וואס זי האט אים, זינט זי איז אהיימגע-קימען, נישט דערלויבט זיך אויסצופוצן אין זיין קייסערלעכן ציי-רונג. און דערום האט זי אים איצט געוואלט פארגיטקן מיט אלעם, וואס זי האט נאר געקאנט. אבער פאר א טויטן קאן מען, ליידער, גאר ווינציק אויפטון — — —

ווי נאר קלארא גולא האט באוויזן אנצושפארן דעם שטעקן און דער טרומע, אזוי האבן זיך די גלעקער פונם קירכטורם צע-קלונגען, און דער גלח צוזאמען מיטן קירכאויפזעצער און דעם וועכ-טער זענען גלייכצייטיק ארויסגעקומען פון דער אמטשטוב און זיך געשטעלט בראש פון דער טרויערפראצעסיע.

אין יענעם טאג האט געגאסן פונם הימל, ווי מיט צעבערס. אבער גראד האט זיך אזוי געמאכט, אז ווען דער צוג האט געריירט פון ארט, האט דער שלאקסרעגן אויפגעהערט. די גאנצע עדה האט זיך דאן אויסגעשטעלט אין רייען. צוערשט די מאנסלייט און דער-נאך די פרויען, כדי צו באגלייטן דאס אלטע פארפאלק פון סקר-ליקא צום ארט פון זייער אייביקער רו.

די אלע, וואס האבן זיך אויסגעשטעלט אין די רייען פונם צוג, האבן לכתיחה געמאכט א מינע, גלייך ווי זיי וואלטן זיך אליין אויך געחידושט צוליב וואס זיי נעמען דא אן אנטויל. זיי זענען דאך נישט אהערגעקומען אויס צער מחמת דעם טויט פון די צוויי אלטע ארימעלייט, און קיינער פון דעם גרויסן עולם האט זיך

נישט געפילט ספעציעל פאָרפליכטעט זיי אָפצוגעבן דעם לעצטן פּבּוּד. די סיבה דערפון איז געווען גאָר אַן אַנדערע. ווען די גע-
מיינדע האָט באַקומען די ידיעה, אז יאָן פון סקרווליקאַ איז גע-
פונען געוואָרן גראָד אין דער ריכטיקער צייט, ווי פּדי מען וואָל
אים קאַנען קובר זיין צוזאַמען מיט זיין ווייב, איז דאָס יעדן
איינעם פון די דאַרפסאיינווינער פאַרגעקומען, ווי עפעס חוץ-
דערלעכס און שיינס; און דעריבער האָבן אַלע געוואָלט זיין דער-
ביי, בשעת דאָס אַלטע פאַרפאַלק וועט צוריק פאַרייניקט ווערן
נאָכן טויט.

קיינעם פון די אַנוועזנדיקע האָט זיך פריער נישט געגלייבט,
אז אזוי פיל מענטשן וועלן באַקומען דעמזעלען געדאַנק. און איצט
האָבן זיי געהאַט דעם איינדרוק, אז מען האָט דאָ געמאַכט אַ צו
גרויסן רעש מיט דער לווייה פון די צוויי אַרימע, פשוטע אַרבעטס-
מענטשן. די פאַרזאַמלטע האָבן זיך קעגנזייטיק אַנגעקוקט און
אפילו זיך אַ ביסל זשענירט איינער פאַרן צווייטן; אָבער
אזוי ווי זיי זענען שוין סיי ווי געהאַט געקומען אין קירך אַריין,
וועלן זיי שוין אין איינוועגס מיטגיין מיט דער טרויערפראַצעסיע
צום קבר.

נישט איינער פון זיי האָט דאָן מיט אַ שמיכל געטראַכט,
אז דער קייסער פון פאַרטוגאַל וואָלט גאָר שטאַרק אַנגעקוואַלן פון
דער גאַנצער געשיכטע. דאָס וואָלט אים שוין איינמאָל געפֿעלן
געוואָרן! אזוי צוויי טרויערשטעקנס — ווייל איינעם פון זיי האָט
מען געבראַכט פון אַסקעדאַלאַרנאַ, — זענען געטראָגן געוואָרן בראש
פאַר די טרומעס פון אים און קאַטרינאַ, און כמעט די גאַנצע גע-
מיינדע האָט אַנטיילגענומען אין דער פראַצעסיע. ווען אפילו דער
קייסער אַליין וואָל געווען איינאַרדענען זיין אייגענע לווייה, וואָלט
זי זיכער נישט אויסגעפאַלן אימפּאַזאַנטער.

קיינער איז, אגב, נישט זיכער געווען, צי דאָס איז טאַקע
נישט זיין אייגענער אויפטוי; דער אַלטער קייסער פון פאַרטוגאַל
איז נאָכן טויט געוואָרן גאָר אַ מעכטיקע פערזענלעכקייט. און ער
האָט זיכער געהאַט אַ פאַרבאַרגענע פּוּנה דערמיט, וואָס ער האָט
די טאַכטער געהאַלטן צוגעשמידט צום בריקל אין באַרג און זי גע-

לאָזט וואָרטן אזוי לאַנג אויף אים. און געוויס האָט ער עפּעס גע-
וואָלט באַווייזן דערמיט, וואָס ער איז פונקט צו דער ריכטיקער
צייט אַרויפגעקומען פון דער טיפּעניש. נישקשה, מען האָט זיך גע-
מעגט פאַרלאָזן אויף אים, — ער האָט שוין געוויסט וואָס און ווען
ער האָט צו טון!

ווען אלע האָבן זיך אַרומגעשטעלט אַרום דעם ברייטן קבר,
אין וועלכן מען האָט אַראָפּגעלאָזט די צוויי טרומפּעס, האָט דער
קירכאויפּזעער אַנגעהויבן זינגען:

„איך גיי דעם טויט אַנטקעגן — — —“

דער קירכאויפּזעער סוואַרטלינג איז שוין דאָן געווען אַן
אַלטער מאַן, און זיין געזאַנג האָט קלאַראַ גולאָן דערמאָנט אַן דעם
געזאַנג פון אַ צווייטן זקן, אָבער אים האָט זי דאָך נישט געוואָלט
אויסהערן. . .

דידאָזיקע דעריןערונג האָט איר פאַרשאַפט טיפּן צער, זי
האָט צוגעדריקט די הענט צום האַרץ און פאַרמאַכט די אויגן. פּד-
זיי זאָלן נישט פאַרראַטן די גרויסע פיין, וואָס זי האָט אין דער
מינוט געליטן.

בשעת זי איז דאָרט מיט אַראָפּגעלאָזטע וויעס געשטאַנען
באַם קבר, האָט זי פּלוצלינג פאַר זיך דערוען איר פאַטער, —
אַט אַזעלכע, ווי זי האָט אים געדענקט נאָך פון איר קינדהייט
און יוגנט, בעת זיי ביידע זענען גוטע פריינט געווען.

זי האָט געזען זיין פנים, — אַט אזוי ווי זי האָט עס גע-
דענקט נאָך פון דעם ווינטערדיקן באַגינען, בעת זיי זענען געגאַנג-
גען אין קירך אַריין און דער שניי האָט דאָן אינמיטן דער נאַכט
געהאַט פאַרשאַטן דעם וועג, אזוי אַז יאָן האָט זי געמוזט טראָגן
אויף די הענט.

זי האָט אים געזען אזוי, ווי זי האָט אים געדענקט פון אַ
צווייטן זונטיק: דאָן, ווען זי איז געגאַנגען אין קירך אַריין, טראָגנ-
דיק דאָס רויטע קליידל, קיינער האָט דאָן אזוי נישט געשיינט פון
גליק און צופרידנקייט, ווי יאָן.

אָבער זינט דעמאָלט איז זיין גליק פאַרלאָשן געוואָרן, און

זי אליין האָט זיך דערנאָך אויך נישט געפילט צופרידן און גליק-
לעך.

דאָסדאָזיקע בילד האָט זי זיך באַמיט איינצוקריצן אין זפרון.
ווייל דאָס האָט געלינדערט איר שמאַרץ, און צוגלייך איז אין איר
ברוסט אויפגעשטיגן אַ כוואַליע פון ליבשאַפט, בשעת זי האָט זיך
איינגעקוקט אין דעם בילד פון איר פאָטער.

וואָרים דאָסדאָזיקע פנים האָט דאָך געהערט צו דעם, וואָס
הָט איר געוואָלט גוטס-טון! זי האָט לחלוטין נישט געהאַט וואָס
צו שרעקן זיך פאַר אים.

אויף איר האָט דאָך איצט געקוקט איר טייערער, ליבהאַר-
ציקער פאָטער, דער באַשיידענער יאָן אַנדערסאָן פון סקרוליקאַ, און
ניכט קיין שטרענגער ריכטער!... ער האָט זיכער נישט אין זי-
נען צו באַשטראַפן זיין איינציק קינד, און דערמיט ברענגען אַן
אומגליק אויף איר — — —

קלאַראַ גולאַ האָט זיך שוין איצט פולקאַם באַרויקט. פון
דעם מאַמענט אָן, וואָס זי האָט באַקומען די מעגלעכקייט צו זען
אים אַזעלכע, ווי ער איז געווען מיט יאָרן צוריק, איז זי פאַרזונ-
קען אין אַ וועלט פון בלויו ליבשאַפט. ווי האָט זי גאָר געקאַנט
גלייבן, אַז ער האָט זי? ער האָט איר אַלצדינג מוחל געווען...
פאַרגעסן אַלע אירע עוולות קעגן אים!...

אויף יעדן שריט און טריט האָט ער זי איצט געוואָלט באַ-
שיצן און באַשירמען. בלויו דאָס אליין האָט ער געוואָלט.

און איצט האָט זי נאָכאָמאַל דערפילט, ווי די כוואַליע פון
ליבשאַפט שטייגט-אויף אין איר האַרץ און פאַרפלייצט איר גאַנץ
וועזן. און צוגלייך האָט זי פאַרשטאַנען, אַז איצט איז שוין אַלצ-
דינג ווידער גוט און וויל, ווייל זי איז שוין אויפסגיי פאַרייניקט
מיט איר פאָטער, — טאַקע דורך דעם צובונד פון זייער אמאָליקער
ליבע, און אפשר דורך נאָך אַ שטאַרקערער ליבע! און איצטער, בעת
זי האָט אים ווידער געליבט, האָט זי שוין נישט געדאַרפט תשובה-טון
אויף קיין שום זאַך — — —

קלאַראַ גולאַ האָט אויפגעוואַכט, ווי פון אַ חלום. בעת זי

איז דאָרט געשטאַנען באַם קבר פון אירע עלטערן און זיך איינ-
געקוקט אין דעם גוטמוטיקן פנים פון איר פאָטער, האָט דער גלח
דערווייַל אָפגעריכט דעם קבורה-צערעמאָניאַל. איצט האָט ער זיך
געווענדט מיט אַ פאָר פריינטלעכע ווערטער צום אַרומיקן עולם און
זיי אַלע געדאַנקט פאַר דעם צאָלרייכן פאַרזאַמלען זיך צו דערדאָ-
זיקער לאויה.

— דאָ האָט מען נישט קובר געווען קיין גרויסן שררה, —
האָט דער גלח געזאָגט, — אָבער דאָס איז געווען אַ מענטש, וועל-
כער האָט פאַרמאָגט דאָס וואַרימסטע און ברייטסטע האַרץ פון דער
גאַנצער געמיינדע, — אַ האַרץ, וואָס האָט תמיד געקלאָפּט מיט ליב-
שאַפט און טריישאַפט!

בשעת דער גלח האָט דאָס געזאָגט, האָבן די מענטשן ווידער
זיך קעגנזייטיק אָנגעקוקט, און איצט האָבן זיי זיך שוין נישט
זשענירט איינער פאַרן אַנדערן, נאָר זיך באַגעגנט מיט פריינטלעכע
בליקן און מיט אַ צופרידענעם שמייכל. דער גלח איז טאַקע געווען
גערעכט, ווייל נאָר דערפאַר זענען זיי דאָך אַלע געקומען צו דער-
דאָזיקער לאויה. . .

דערנאָך האָט דער גלח זיך געווענדט מיט אַ פאָר ווערטער
אויך צו קלאַראַ גולאַן. ער האָט איר געזאָגט, אַז זי האָט פון אירע
עלטערן באַקומען פיל מער ליבשאַפט, ווי יעטוועדעס אַנדערע קינד
פון די, וועלכע ער האָט ביז איצט באַגעגנט; דעריבער איז ער
זיכער, אַז זי וועט נאָך געניסן פון פיל גליק אין לעבן, ווייל אַזאַ
גרויסע ליבשאַפט מוז ברענגען מזל-ברכה.

נאָך דידאָזיקע רייד פונם גלח, האָבן די פאַרזאַמלטע גע-
ווענדט זייערע בליקן אויף קלאַראַ גולאַן און זיך שטאַרק געחידושט
פון דעם, וואָס זיי האָבן איצט דערוען.

עס האָט זיך זיי געדאַכט, אַז דעם גלחס פאַרויסזאָג איז שוין
מקוים געוואָרן. אַט איז דאָרט פאַר די אויגן פון דער גאַנצער עדה
געשטאַנען קלאַראַ פינאַ גולעבאָרג, — די ליכטיקע, פינע, זוניק-
גאַלדענע, — אַט די, וועמען מען האָט אַ נאָמען געגעבן נאָך דער
זון אַליין; זי איז דאָרט געשטאַנען באַם קבר פון אירע טאָטע-

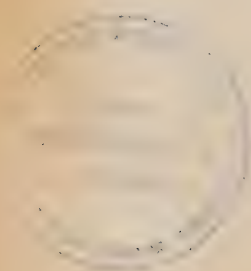
מאמע אין איר פנים האָט געלויכטן פון אן איבערערדישער גע-
לייטערסקייט.

זי איז איצט געווען פונקט אזוי שייך, ווי אין יענעם
זונטיק, ווען זי איז געגאנגען אין קירך אריין, טראָגנדיק דאָס
רויסע קליידל, און אַסברא, אַז זי איז איצט געווען אפילו נאָך
פיל שענער ווי דעמאלט.

ס ו ף

אינהאלט

זייט		זייט	I
145	אין זיידענע קליידער	5	דאָס קלענערדיקע האָרן
147	די שטערן	13	קלאַראַ סינא גולעבאָרג
152	אין דערזאָרטונג	18	די טויפונג
156	די קיסערין	23	דאָס שטעלן פאָקן
161	דער קייסער	28	דער געבוירנסאָג
	III	31	דער ווינאָטסטרימאָרגן
166	דער קיסערלעכער הימן	39	די שאַרלעך
173	דער ויצעצנטער אויגוסט	45	דער באַזוך באַם רייכן קרוב
181	יאן און קאָטרינאַ	49	דער שולעקזאָמען
187	די לוייה	55	דער קאָנקורסעקזאָמען
198	דאָס צאָנקענדיקע האַרץ	62	דער פישפאָנג
202	די דעטרעָניזירונג	69	אַגריפּאַ
211	דער גלחישער פאָרהער	75	די מאַרבאַטענע פירות
221	דער אלטער מכשף		II
	דער צרשטער זונטיק גאָך דער	82	לאָרס גונאַרטאָן
232	יאָהאַן-הנא	83	דאָס רויטע קליידל
249	אַ זומערנאָכט	92	דער גיזער באַלעבאַס
250	דעם קייסערס הייב	99	דער באַרג סטורסינפאָ
	IV	105	דער לעצטער אָהנאָ
262	דער קעלל-פנים	109	באַם גריקל
272	דאָס אַנטלויפן	113	דער ברייז
281	סאַרהאַלען אין חצו	119	דער שול-חבר אויגוסט
288	די געזעגענונג	123	דער צרשטער אָקטאָבער
294	קאָטרינאַס טויט	132	דער חלום הייבט זיך אָן
297	די לוייה שונאָ קיסער	138	אַס ירושלה-צירונג

Toronto Jewish Public Library

THIS BOOK MAY BE KEPT

8750

ל"ה 5740

62

357

7835	FEB 28 '70		
MAY 11 '72	8750		
NOV 14 '72	10514		

Fiction

6787

AUG 8 '80

MAY 7 '81

FEB 9 '87

MAR 5 '87

MAR - 9 1986

APR 28 '87

JUL 26 1980

JUL 24 '87

DEC 10 '87

JUN - 9 1995

JUN 25 '88

JUL 21 '88

MAR 2 '89

MAY 26 '89

FEB 28 '70

MAY 11 '72

NOV 14 '72

APR 8 '79

357

